Rahand

بەختیار عەلی

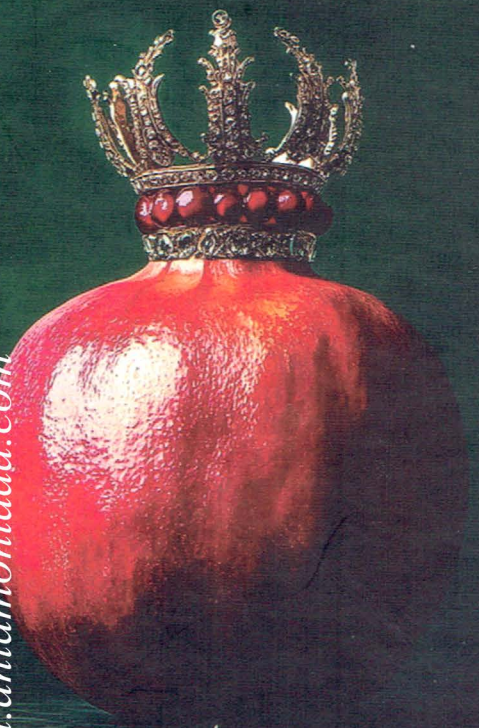

منتدى إقرأ الثقافي
www.iqra.ahlamontada.com

رۆمان

دواهەمین هەناری دونیا

لتحميل أنواع الكتب راجع: (مُنْتَدى إِقْرَأ الثَقافِي)

براي دانلود كتابهاى مختلف مراجعه: (منتدى اقرأ الثقافى)

بۆدابەزاندنى جۆرەها كتێب:سەردانى: (مُنْتَدى إِقْرَأ الثَقافِي)

www. iqra.ahlamontada.com

للكتب (كوردى ، عربي ، فارسي)

ڕۆمان

دواهەمین هەناری دونیا

ناوەندی ڕۆشنبیریی ڕەهەند

ناوی کتێب: دواهەمین هەناری دونیا
نووسەر: بەختیار عەلی
بابەت: ڕۆمان
دیزاینی بەرگ: ڕۆمان ئافتاوژەن
دیزاینی تێکست: ڕەنجدەر جەبار
نۆرەی چاپ: چاپی دوازدەیەم ٢٠٢٥ «تەنیا ئەو چاپانە ئەژمارکراون کە بەسەرپەرشتی نوسەر بوون»
نرخ: (٨٠٠٠) دینار
ژمارەی سپاردن: لە بەڕێوەبەرایەتی گشتی کتێبخانە گشتییەکان ژمارە (١٩٦٩)ی ساڵی (٢٠١٢)ی پێ دراوە.

مافی ئەم بەرهەمە بۆ نوسەر پارێزراوە. بەبێ ڕەزامەندی نوسەر، هیچ کەس و کێبخانە و چاپخانەیەک لەناوەوەی وڵات و دەرەوەیدا مافی کۆپیکردن یان لە چاپدانەوە ئەم کتێبەی نییە. هەروەها کەس مافی ئەوەی نییە بێ ڕەزامەندی نوسەر ئەم بەرهەمە یان بەشێکی بخاتە سەر تۆڕی ئینتەرنێت یان لە شێوەی CD و کتێبی خوێندراوەدا بۆ مەبەستی بازرگانی تۆمارببکات. بە پێچەوانەشەوە ڕوو بە ڕووی بەرپرسیارێتی یاسایی دەبێتەوە.

ناوەندی ڕۆشنبیریی ڕەهەند
کوردستان - سلێمانی
07709309121
Nawandi Rahand

بەختیار عەلی

دواهەمین هەناری دونیا

١

من لە بەربەیانی یەکەمەوە زانیم کە دیلیکردوم. لە کۆشکێکدا، لە ناو جەنگەل و دارستانێکی نادیاردا، ئەو پێیگووتم لە دەرەوە دەردێکی کوشندەی وەک تاعوون بلاوبۆتەوە. کە درۆیدەکرد بانگەکان هەموو دەفڕین. لە منداڵییەوە وابوو، هەر کاتێک درۆی بکردایە، شتێکی دیکە ڕووبدەدا، یان باران دەبارێ، یان درەختەکان دەکەوتن، یان بانگەکان بە پۆل بە سەرسەرماندا دەفڕین. من لە کۆشکێکی گەورەدا دیل بووم، کتێبی زۆری بۆ هێنام و گووتی بیانخوێنەوە. من پێمگووت «لێمگەڕێ بڕۆمەدەرێ»، گووتی«سەرتاپای دونیا نەخوێندەوارە، موزەفەری سوبحدەم، لێرەدا لەم دونیا جوانەدا دانیشە، ئەمە ئەو کۆشکەیە من بۆ خۆمم دروستکرد... بۆ خۆم و فریشتەکانم... بۆ خۆم و شەیتانەکانم... لێرەدا دانیشە و ئارامبگرە... فریشتەکانی منیش بۆ تۆ و شەیتانەکانی منیش بۆ تۆ... دەرەوە تاعوونە و دەبێت تۆ بەدووربیت... دوور، تێدەگەیت، تۆ دەبێت لە تاعوونەکان بەدووربیت». من لەوێ دووربووم لە تاعوون، لە منداڵییەوە وابووین، ئەو شتەکانی خۆی بۆ من جێدەهێشت و من شتەکانی خۆم بۆ ئەو. «یاقوبی سنەوبەر» ئەو پیاوەی کاتێک سەیری ئاسمان دەکات شتێک ڕووبدات، هەورێکی ناکاو دروستدەبێت، نەیزەکێک دەکشێت، نورێک توندتر لە خێرایی خۆی دێتە دڵمانەوە یان شەوێک زووتر لە وادەی خۆی دادێت. لەگەڵ ئەودا سروشت هەرگیز وەک خۆی نەبوو، من گەلەک لەگەڵیدا بە ڕێگادا ڕۆیشتووم، ئەو لەگەڵ ڕێگاوبان و هەموو شتەکاندا سیحربازێکی گەورەبوو،

دەیتوانی چەندین شەو و ڕۆژ بە ڕێگاکاندا ڕامانکێشێت بێئەوەی هەست بە برسێتی بکەین. من تاکە هاوڕێی دێرینەی بووم... لە منداڵییەوە دەمناسی، ئەوانەی تر کە لەگەڵماندا شەڕیاندەکرد گەنجبوون، دواتر نیوەیان دەبنە دوژمنی و نیوەیان دەبنە نۆکەری. نازانم چیرۆکی من و یاقوب کەی دەست پێدەکات. بیستویەک ساڵ زیندان جگە لە کەمێک یادەوەری زیاتر هیچی بۆ نەهێشتوومەوە. بیستویەک ساڵ زیندان منی کرد بە کۆیلەیەکی تەواو... لەو بیستویەک ساڵەدا ئەو تاکە کەسێک بوو نامەی بۆ دەناردم، لە کاغەزێکی بچوکدا دەینوسی «کە هاتیتەدەرەوە سەردەمێکی تر دەبێت، تۆ لە خۆشترین کۆشکی دونیادا دەژی». ساڵ دوای ساڵ ئەو نامەیەی بۆدەناردم، ناوی خۆی نەدەنوسی یان دەینوسی دۆستێک کە غەریبیتەدەکات یان لە بنەوە وەک جاران وێنەی باڵندەیەکی دروستدەکرد. من ساڵ بە ساڵ بە دەستوخەتیدا هەستم بە شتێک دەکرد، هەستم بەگۆڕانێکی هێمن و لە سەرەخۆ دەکرد. لە ماوەی ئەو بیستویەک ساڵەدا هیچ شتێکم لە دەرەوە بۆ نەهاتبوو دونیای پێبخوێنمەوە، ئەو نوسراوانەی ئەو نەبێت. ئەو نامە بچوکانە تاکە ڕێگای من بوون بۆ تێگەیشتن لە گۆڕانکارییەکانی دونیا. بیستویەک ساڵ لە سەریەک ئەو ڕستەیەی بۆ دەنوسیمەوە، بیستویەک ساڵ لە سەریەک من یەک ڕستەم لە دەرەوە بۆ دەهات، بەڵام بۆ من هەر جارە و مانایەکی هەبوو، لە خوێندنەوەی دەستوخەتەکەیدا گۆڕانکارییەکانی ڕۆحی یاقوبیشم دەبینی.

یاقوبی سنەوبەر پیاوێک بوو پڕ لە فەنتازیا. شەوی یەکەمم لەو کۆشکەدا سارد و بێدەنگ و ترسناک بوو. بیستویەک ساڵم بە تەنیا بردبووەسەر. بیستویەک ساڵ بێدەنگ بووبووم، لەو بیستویەک ساڵەدا ڕەنجێکی گەورەم دابوو زمانم بیرنەچێتەوە، نا زمانم بیرنەچووەوە، بەڵام لەو ساڵە دوورودرێژانەی زیندانداکاتی ئەوەم هەبوو جۆرە زمانێکی تر دروستبکەم، زمانێکی شیعرئاسا. کاتێک هاتمەدەرێ دەمتوانی هەموو شتێک بڵێم، بۆ لام بە جۆرێکی دیکە، بە جۆرێک هەندێ جار تێمنەدەگەیشتن. کاتێک هاتمەدەرێ بۆنی سەحرام لێدەهات... هەموو سەحرایەک بۆنێکی خۆی هەیە، ئەوانە

زیاتر هەستی پێدەکەن کە تەمەنێکی درێژ لەگەڵیدا دەژین، من بۆنی ئەو بیابانەم لێدەهات. تاکە جارێک منیان دەرهێنا، ئەو جارەبوو کە ویستیان لەگەڵ دیلێکی دەوڵەتدا بمگۆڕنەوە، بەڵام سەری نەگرت، پاش دە ڕۆژ ژیان لە زیندانێکی دیکەدا دووبارە هێنامیانەوە بۆ بیابان. بیستوویەک ساڵ من گوێم لە لم دەگرت. زیندانەکەم ژوورێک بوو دوور لە هەموو دونیا، یەک ژووری بچوک لە ناوەڕاستی دەریایەکدا لە لم... یەک ژووری بچوک لە ناو ئابلۆقەی ئاسمان و بیاباندا. ڕۆژگارێک بە ترسناکترین دیلی هەموو نیشتیمانیان دادەنام، جودا لە دونیا، لەو سەری ئەوسەری وڵات، لە شوێنێکدا کە خوداش مرۆڤ لە یاددەکات، لە جێگایەکدا ژیان تەواودەبێت و مەرگ دەست پێدەکات، جێگایەک ڕەنگی ئەستێرەیەکی خاڵی هەبوو... جێیانهێشتم. لە ماوەی بیستوویەک ساڵدا فێربووم قسە لەگەڵ لمدا بکەم. سەیرتان لێنەیەت ئەگەر بڵێم بیابان پڕە لە دەنگ، بەڵام مرۆڤ تەواو فێرنابێت ئەو دەنگانە جیابکاتەوە. من بیستوویەک ساڵ گوێم لە بیابان دەگرت و هیرۆگلیفیای ئەو دەنگە جیاوازانەم شیدەکردەوە... ئەگەر بیستوویەک ساڵ لە ژوورێکدا بیت لە بیابان فێردەبیت ژیانی خۆت چۆن پڕبکەیتەوە، چۆن ئیش بۆ خۆت بدۆزیتەوە. گرنگترین شت ئەوەیە بتوانیت بیر لە زەمەن نەکەیتەوە، هەر کاتێک توانیت بیر لە تێپەڕینی کات نەکەیتەوە دەتوانیت بیر لە شوێنەکانیش نەکەیتەوە. ئەوەی پیاوێکی دیل دەکوژێت بیرکردنەوەی بەردەوامە لە کات و شوێنەکانی تر. تا ساڵی حەوتەم ڕۆژ بە ڕۆژ دەمژمارد، بەڵام مرۆڤ بەیانییەک لە خەوهەڵدەستێت و سەیردەکات لەناکاو هەموو شتێکی لێتێکچووە... سەرەتا چرکە بە چرکە هەموو شتێک حیسابدەکەیت، بەڵام ڕۆژێک لە خەوهەڵدەستیت و سەیردەکەیت هەموو شتەکانت تێکەڵکردوە. نازانیت ساڵێکە یان سەدەیەکە تۆ لەوێیت، نازانیت وێنەی دونیا لە دەرەوە چۆنە. ترسناکترین شت ئەوەیە کە بزانیت یەکێک چاوەڕوانتدەکات، کە دڵنیابوویت کەس چاوەڕوانت ناکات و تۆ لە بیر دونیا چوویتەتەوە، ئیدی دەکەویتە بیرکردنەوە لە خۆت، دوای بیستوویەک ساڵ ژیان لە سەحرادا، لم تەنیا شتێکە بتوانیت بیری لێبکەیتەوە. هەندێک شەو گوێت لە ناوی خۆتە کە سەحرا دەیخوێنێتەوە و بانگتدەکات،

هەمیشە شەوان یان دەمەو ئێواران هەستمدەکرد بیابان بانگم دەکات، بەڵام گرفتی هەرە گەورە ئەوەیە نازانیت چی وەڵامبدەیتەوە. من خێوەکانی بیابانم بینی، ئەو تارماییانەم بینی لە لم دروستبووبوون، ڕەشەبا دروستیدەکردن و بڵاویدەکردنەوە. زۆری دەوێت تا فێردەبیت لەگەڵ لمدا قسەبکەیت. لەو بیستویەک ساڵەدا فێردەبیت، هونەری قسەکردن لەگەڵ لمدا شێوەیەکی ترە... قسەکردن لەگەڵ لمدا ئەوەیە، هەرگیز چاوەڕوانی وەڵام ناکەیت، قسەدەکەیت و گوێ لە سەداکەی دەگریت، سەدایەک وەک تۆز زەوی دەیبات و دەبێت بە ژێر باری هەزاران سەدای ترەوە.

مانگی جارێک بواریان پێدەدام بچمە سەحراوە، پاسەوانێکیان دەهێنا و لەگەڵیدا من چەند سەد مەترێک بەسەر لمەکاندا دەڕۆیشتم، ئەو ڕۆژانە خۆشترین ڕۆژانی ژیانم بوون... هەمیشە لە هەفتەیەک لەوەوبەرەوە خۆم بۆ ئامادەدەکرد، کاتێک پێمدەخستە سەر لمەکان دڵم دەفڕی... بیستویەک ساڵ من لە لم زیاتر هیچ هاوڕێیەکی ترم نەبوو... کاتێک پێمدەخستە ناو لمەکەوە هەستم بە ژیان دەکرد، هەستم بە زەوی دەکرد، هەستم بەو لایەنە بێسنوورانەی خۆمدەکرد کە لەو ژوورەدا مردبوون. هێدی هێدی خەڵکم یادکرد، تەنیا شتێک لەگەڵیدا دەژیام گەردون بوو... بیستویەک ساڵ ماوەیەکی درێژە بۆئەوەی بیر لە گەردون بکەیتەوە، من لە ناو لمەکەدا تەنیا بیرم لە گەردون دەکردەوە، خۆم لە بیاباندا هەڵدەکێشا و تینم تێدەگەڕایەوە. گەورەیی سەحرا هەستێکی بێئەندازە قوونی بە ئازادی لادروستدەکردم. ئەگەر بیستویەک ساڵ لە بیاباندا دیلبیت ڕۆژێک لە ڕۆژان وات لێدێت، جگە لەو ئازادییەی دەریا بێسنووورەکانی لم پێتی دەبەخشن، بیر لە هیچی تر نەکەیتەوە. پاش چەند ساڵێکی کەم لە زیندان، دروست نازانم کەی بوو، وازم لەوەهێنا بیر لە سیاسەت بکەمەوە... شەوێک بە هۆی ڕۆشنایی مانگەوە بەئاگاهاتم، تریفەکان بە ئەندازەیەک زیندانەکەمیان ڕووناککردبووەوە هەموو شتێکم وەک ڕۆژی ڕووناک دەبینی، ئەو ڕووناکییە هێزی ئەوەی پێبەخشیم جگە لە گەردون بیر لە هیچی تر نەکەمەوە. من لە مێژبوو مردبووم، یاقوبی سنەوبەر نەبێت کەس نەیدەزانی ماوم... هیچ کەسێکیشم نەبوو سۆراغم بکات... من لە هیچەوە هاتبووم و بووبوومەوە بە هیچ.

سال دوای سال یادگارییەکانم هەمووی دەبوون بە لم.

نەمدەزانی لە کوێ دیلم، سەحرایەک بوو بێناو. ئەو ڕۆژەی منیان بردە ئەوێ چاویان بەستمەوە و چەندین ڕۆژ لە پشتی زیلێکی سەربازییدا بەڕێگاوەبووین. بە بۆنی ڕێگاکاندا دەمزانی ماوەیەکی زۆر دڕێژە بە سەحرادا دەڕۆین. بیستویەک سال منیان هەڵگرت بۆ ڕۆژێک بمگۆڕنەوە بە یەکێکی گەورە، دواجار لە شەوێکی تاریکدا منیان ئازادکرد.

دوای بیستویەک سال کە دێیتەدەرێ لە لم زیاتر هیچی تر نابینیت. لە لم زیاتر ناتوانیت ببر لە هیچ بکەیتەوە.

منیان هێنایە ئەم کۆشکەوە. من هیچ شتێک تێنەدەگەیشتم و ئارەزووی ئەوەشم نەبوو تێبگەم. هەموو شتەکان لە شەودا ئەنجامدران. تا گەیشتمە ئێرە لە تاریکیدا بووم، لە شەوەوە بۆ شەو. شوێنەکان بە ئەندازەیەک تاریک بوون لە هیچ نەدەگەیشتم. لەو کاتەوەی لە زیندان هاتمەدەرێ تا ئەو کاتەی لەو کۆشکەدا چاومکردەوە ڕووناکیم نەبینی... دەستێک لە تاریکیدا بەخشیمی بە دەستێکی تر، دەستێک بێدەنگتر لە شەو، بێدەنگتر لە دیوار، بێدەنگتر لە دەرگا داخراوەکانی زیندانییەکی پیر. پیاوێک بوو مەچەکی گرتم و سوار ماشێنێکی تری کردم، هیچی نەگووت، گوێم لە دەنگی هەناسەکانیشی نەبوو. من تا ئەو کات تەنیا گوێم لە هاواری لم بوو. نەمدەزانی بۆ کوێم دەبەن، بەلاشمەوە گرنگ نەبوو بۆ کوێم دەبەن. بیرکردنەوەی زۆر لە گەردون وات لێدەکات نەترسیت. تەمەنم بیستودوو سال بوو کە گیرام، کە ئازادیانکردم تەمەنم چلوسێ سال بوو. شەوێکی تاریک هاتن و چاویان بەستمەوە و بردیانم. من لە پاسەوانەکەم پرسی «دەمبەن بۆ ئەوەی بمکوژن» گووتیان «نا دەتبەین بۆ ئەوەی ئازادتبکەین...». تێنەگەیشتم مەبەستیان لە ئازادی چییە؟ هیچ شتێک لەوە بێماناتر نییە دوای بیستویەک سال دیلی یەکێک باسی ئازادیت لەگەڵدا بکات. تاکە ئازادییەکی گەورەی من گەڕانەوە نەبوو بۆ دونیا، بەڵکو ئەوەبوو لێمگەڕێن لە سەحرادا بژیم. دڵنیابووم هیچ شتێک لەو دونیایە تێناگەم، ترسێکی گەورەم لە شار و لە مرۆڤان هەبوو. دوای چەند ساڵێک زیندان چیتر مرۆڤ و لمت بۆ جیاناکرێتەوە، من ئەو ماوەیە جگە لە

پاسەوانەکانم کەسیترم نەبینیبوو، ئەوانیش لە بیابان کپتر و سەیرتربوون. لە ماوەی ئەو بیستویەک ساڵەدا بە دەگمەن چەند وشەیەک قسەیان لەگەڵدا کردم. پێدەچوو خۆیان لە سەحرادا لە دایکبووبێتن، لە سەحرادا ژیابێتن و لە سەحرا زیاتر هیچ جێگایەکی دونیایان نەبینیبێت.

کۆشکێکی گەورەبوو، بە ڕێگایەکی زۆر سەختدا تێپەڕین، تا گەیشتینە ئەوێ بە هەڵبەز و دابەزی ماشێنەکەدا دەمزانی بەرەو هەرێمێکی شاخاوی دەچین. بەیانی کاتێک لە پەنجەرەکانەوە سەیرمکرد لە گەڵا دەترسام. بەیانییەکی پڕ شنەی شەماڵ بوو، هەزاران گەڵای سەوز با دەیهێنان و دەیبردن... لێم مەپرسن ئەو گەڵا سەوزانە چیان دەکرد لە هەوادا، بەڵام من ترسەکانم وایانکرد سیمای چەندەها جانەوەری باڵدار لە ناو درەختەکاندا ببینم، جانەوەری سەوز، جانەوەرگەلێک چاویان وەک دڵۆپە شەونمی درەوشاوەبوو. یەکەم بەیانی کاتێک چاومکردەوە، جگە لە پەنجەرە و ترس هیچم نەبینی. هیچ کەسێک، هیچ دەنگێک، ئاسەواری هیچ مرۆڤێک. پەنجەرەکانیش هەموو داخرابوون، خۆم بووم بە تەنیا لە کۆشکێکی گەورەدا، دەرگاکانی دەرەوە قفڵکرابوون، لە دەرەوەش سیما و دەنگ و دەرکەوتەی ئادەمیزادێک نەبوو. تا ئەو سەوزاییە درێندەیەم نەبینی، تێنەگەیشتم ئازادکراوم... خودایە سەوزاییەکی بێوێنە دڵڕەقبوو، بەڵام تیشکێکی ڕۆشنی هەتاو لە نێو دەرختەکاندا سەمای دەکرد. ڕووناکییەک لە ڕووناکییە ڕۆشن و ئاوێنەئاسا و بێسنوورەکانی بیابان دەچوو. دوای بیستویەک ساڵ یەکەم بەیانیم بوو چاوبکەمەوە و بیابان نەبینم... بیابان ئەو دۆستە دێرینەی چووبووە ناو ڕۆحمەوە. دەمزانی ئەو منی هێناوە بۆ ئێرە، لەو کۆشکەدا شتێکم دەبینی ئەوی بەیادا دەهێنامەوە... یاقوبی سنەوبەر.

بە ژوورەکانی ئەو کۆشکەدا کەوتمە گەڕان، هەستمدەکرد لەشم ناتوانێت لەگەڵ ئەو جوگرافیا تازەیەدا ڕابێت... شەوێکی سەیربوو... شەوێک هەرگیز لەیادمناچێتەوە... من هێشتا لە ناو چنگی لمدا بووم، هێشتا بە دەگمەن باوەڕم بە ئازادی خۆم دەکرد.

نازانم کەی بوو منیان لەو ماشێنە داگرت، بەڵام هەستمکرد دەمەوبەیانە... من بە بۆندا دەمەوبەیانم دەناسییەوە، عەرد لە هەرجێگایەکدا بێت بەیانییان عەتری خۆی هەیە، من کە دوای بیستویەک ساڵ پێمخستە سەر ئەو زەمینە، هێشتا لەو دەریای لمەدا دەژیام. نیشتیمان هێدی هێدی بووبوو بە بیرۆکەیەکی خەیاڵی لە لام، ئەگەرچی من بۆنی شنەی بەیانم دەکرد، بۆنی عەتری درەخت و کزەی دۆڵە ساردەکانی دەوروبەرم دەکرد، بەڵام هەموو ئەو بۆنانە هێشتا تێکەڵاوی هەستێکی قوواڵبوون بە دەسەڵاتی بێسنووری لم، کاتێک بەسەر زەویدا دەڕۆیشتم هێشتا هەمان ترسم هەبوو، ترس لە لەرزۆکی و خۆنەگیری و داچوونی قووڵ. من کەسم نەبینی، هەستم بە کەس نەکرد، هێند هەبوو کە چاومکردەوە لە ماڵێکی بەریندا بووم، کە چاومکردەوە شەوبوو، تاریکی بوو، تەنیا مۆمێکی کز دەسووتا، مۆمێک لە گۆشەیەکی تاریکدا... مۆمێکی تازەبوو، دیاربوو یەکێک بەر لە هاتنی من ئەو مۆمەی داگیرساندوە و ڕۆیشتوە... من پڕ بەو کۆشکە هاوارمکرد «تۆ ئەی ئەوەی ئەو مۆمەت داگیرساندوە لە کوێیت؟». بەڵام جگە لە سەدایەکی قووڵ هیچی ترم نەبیستەوە... سەدایەک چین بە چین بەرەو ناو تاریکی دەڕۆیشت و لەوسەرەوە بە کزی و خامۆشی دەگەڕایەوە... سەدایەک دەرگای دونیایەکی تری لە من دەکردەوە... سەدایەک زرینگەیەکی تری هەبوو جیاواز لە سەدای ناو لم. ئەو شەوە هیچ کەسم نەبینی، هیچ کەس لەو ماڵەدا نەبوو. یەکێک منی گەیاندە ئەو ماڵە و جێیهێشتم، گوێم لە دەنگی ماشێنێک بوو لە دوورەوە ڕۆی. کۆشکێک بوو بە ناومالێکی سەیرەوە. لە شوێنی حەوانەوەی پادشایەک دەچوو، بەڵام ئاسەواری مرۆڤێکم نەبینی. من ماندووبووم، دەمویست بخەوم، یان بمرم... لە پەنجەرە گەورەکانەوە سێبەری دارستانێکی چڕم دەبینی، پەنجەرەکان بەسەر دونیایەکی بەرینەدا دەیانڕوانی، ئاسمان وەک ئەوەی هوروژم بێنێت بەسەر سەرمەوە بوو. ڕەشی ئاسمان شتێکی تیابوو جیاواز لە ڕەشی بیابان، لە بیاباندا شەو هەمیشە بریسکەیەکی برۆنزیی هەیە، ئاسمان جۆڵەیەکی تیایە لە جۆڵەی لم دەچێت، لمێک ڕەشێتییەکەی لە تاریکی پشکۆیەکی خامۆش دەچێت، پشکۆیەک هەستدەکەیت هەناسەیەک

دەیگەشتبێتەوە. بەڵام ئەو بەیانییە جوڵەی گەڵاکان دەیانترساندم... لەو بیستویەک ساڵەی پێشوودا جیهان بە جۆرێکی تر لە پێشچاوم جوڵابوو. ئەو شەوە هەستم بەوە دەکرد لە گەردوونێکی ڕێک و پڕ یاسا و ئولفەتەوە هاتوومەتە گەردوونێکی تر. بۆئەوەی بیرنەکەمەوە دەخەوتم، لە بری ئەوەی بەو کۆشکەدا بگەڕێم، لە یەکەم کونجدا پاڵدەکەوتم و دەخەوتم. شتێک پاڵی پێوەدەنام لە پێخەفەکان بترسم. شتێک تەنیا پەیوەندی بەوەوە نەبوو، بیستویەک ساڵە من لە سەر زەوی دەخەوم و پێخەفی ڕاستەقینەم نەدیوە، بەڵکو پەیوەندی بەو گومانەوە هەبوو، دەرهەق بەو شوێنە زوو لە ناخمدا سەوزبوو. ساتێک بوو لە ساتە ڕەشەکانی ژیان. بیستویەک ساڵ بوو دەمزانی من لە کوێم و من چیم، دەمزانی بۆ لەو سەحرایەدا دیلم، بەڵام ئەو شەوە نەمدەزانی لەو کۆشکەدا چیدەکەم. ئەو شوێنە لە خەیاڵی من گەورەتر بوو، جەستەم ڕانەهاتبوو لە ژوورێکەوە بچێتە ژوورێکی تر. هەستمدەکرد شتەکانی ئەو کۆشکە تەنهاییم دەکوژن، من سەر بە جوگرافیایەکی خاڵیی بووم... جوگرافیایەکی بەتاڵ لە هەر زەخرەفەیەک، سەر بە دونیایەک بووم بێ دیکۆر، دونیایەک مرۆڤ جگە لە سێبەرەکەی خۆی هیچی دیکەی نەبوو، دونیایەک درێژکراوەی مرۆڤ تەنیا گەردون خۆی بوو. درێژکراوەی ڕۆح تەنیا لم و ئاسمان بوون. لەو ماوەیەدا بیرم لەوە دەکردەوە کە خاڵیتی و بەتاڵی و نەبوونی هیچ زەخرەفەیەک جوانترین ژیانە... لم وامان لێدەکات، مرۆڤ بەوێنە ڕەسەنەکەی خۆی ببینین، بەو جۆرەی کە هەیە، بێ هیچ زیادەیەک، بێ هیچ درێژکراوەیەکی دەستکرد. من بە هەموو شتێک غەریب بووم... هەموو شتێک ترسێکی بێوێنەی تیا دروستدەکردم... من لەو ساتەدا بۆ ژیانێکی خاڵی دەگەڕام... خاڵی لە هەموو سێبەرێک.

نا وامەزانن من ئەم قسانە لە خۆڕا دەکەم... کاتێک من سەرپاسی سوبحدەمم بەجێهێشت تەمەنی چەند ڕۆژێک بوو، ئەو کات نەمدەزانی سەرپاسێک و سەرپاسێک و سەرپاسێکی دیکەش دێنە دونیاوە. نا وامەزانن من لە زیندان بیرم لە سەرپاسی سوبحدەم نەکردۆتەوە... وامەزانن من باوکێکی بەدبووم و تەنیا بیرم لە لم کردۆتەوە، بەڵام کە بیستویەک ساڵ

تەنیا تەماشای لم بکەیت، لم و هیچی تر، ڕۆژێک لە خەو هەڵدەستیت و هەموو شتێکت تێکەڵاوکردوە، هەڵدەستیت و هیچ وێنەیەکی تر لە یادەوەریتدا نەماوە وێنەی لم نەبێت... ئاە هیچ شتێک وەک لم یادەوەرییەکانمان ناخوات... هەموو ڕۆژێک هەڵدەستیت و هەستدەکەیت بەشێک لە ڕابوردووت لە یادچۆتەوە. نا من هەرگیز سەریاسی سوبحدەمم لە یاد نەچووەوە، هەموو دونیام لە یادچووە و سەریاسی سوبحدەمم لە یاد نەکرد. تاکەشتێک بوو کە نەبوو بەلم، تاکەشتێک بوو هەمیشە سەوزبوو. سالگەلێکی زۆر هەموو بەیانییەک دەمبینی، هەموو ڕۆژێک لە خەیاڵمدا گەورەم دەکرد، هەزاران دەموچاوم بۆ دروستکرد، بیرم لە هەموو ئەگەرەکانی نیگاری دەکردەوە. ڕۆژانە لە نێوان پەنجەرەکانەوە تەماشای بیابانم دەکرد و بیرم لەو دەکردەوە. ڕۆژانێک دواتر کە هەموو ئەو شتە سەیرانە ڕوویاندا، وای بۆ دەچووم هەموو کارەساتەکان لەو بەیانی و ئێوارە سەیرانەی بیابانەوە دەستی پێکردوە کە من هەمیشە زیاد لە نیگارێک و زیاد لە شێوەیەکم بە سەریاسی سوبحدەم دەبەخشی. تا بەیانییەک لە خەوهەستام و لە ناو نیگار و شێوەکاندا ونمکردبوو... سال دوای سال کەمتر بیرم لێدەکردەوە، لە بەرئەوەی دواجار نەمدەزانی بیر لە چی دەکەمەوە، بیرکردنەودکانم نە شێوەیان هەبوو نە ئاڕاستە. ئەوەی وایدەکرد بێتەم بیر لەو تاکە مرۆڤە بکەمەوە کە دوای خۆم جێمهێشتبوو، بیرۆکەی مردنی خۆم بوو. دڵنیابووم لەو ماوە درێژەدا من مردووم و هەموو دونیا منی لە یادچۆتەوە. ئەو خەیاڵەی تۆ مردوویت و کەسانی تر بەبێ تۆ دەژین و ژیانیان شێوە و ڕوخساری خۆی وەرگرتووە، ئاسوودەییەکی مەزن بە مرۆڤ دەبەخشێت... ئەوەی هیچ کەس چاوەڕوانی گەڕانەوەت ناکات، دەبێتە بەهەشتێکی گەورە بۆت. دوای شەشەمین سال تەواو دڵنیابووم، ئیدی هەرچییەک بێت سەریاسی سوبحدەم بە نەبوون و مردنی من ڕاهاتووە. مردنیش وەک زیندان ڕاهاتنە، مرۆڤ وەک هەر شتێکی دی دەبێت ڕووبەڕێکی داگیرکردبێت تا دواتر هەست بە ونبوونی بکەین. وەک هەر شتێکی دی، وەک گوڵدانێک لە سەر مێزێک، یان دەنگی ڕادیۆیەک لە پەنجەرەیەکدا، دەبێت سەرەتا شوێنێکیان گرتبێت

و دواتر ونبووبێتن. بەڵام ئەگەر لە سەرەتاوە شتێک نەبوو، دەنگێک یان ڕەنگێک نەبوو ئیدی هەست بە نەبوون و ونبوونی ناکەین. لە ساتێک لە ساتەکاندا هەستمکرد ژیانی من لەو بیابانەدا، بێئەوەی پێویستیم بە هیچ کەس هەبێت، گەیشتۆتە دوا پلەی کەمالّی خۆی... من و ئەو شتانەی دەوروبەرم، من و ئەو هیچییە بێسنوور و بێئەندازەیەی گەردون پێکڕا لە دۆخی کەمالّدا دەژیاین. هەستمدەکرد دونیای دەرەوەی منیش نوقمی کەمالّی خۆیەتی. شوێنێکی گرنگم لە دونیادا نەگرتبوو، بێ من جیهان بە جوانترین شێوە دەڕۆیشت، بێ من شتەکان ژیانی خۆیان و مانای خۆیان هەبوو. هەستم نەدەکرد دوورکەوتنەوەی من چ بڕینێکی لە سەر ژیانی کەس جێهێشتبێت. دوای بیستوویەک ساڵ دڵنیابووم، سەرياسی سوبحدەمیش ژیانی خۆی دەژی، دڵنیابووم سەرياسی سوبحدەمیش وەک هەموو ئەوانی تر وادەزانێت مردووم... تا دەهەمین ساڵی زیندانیش من یەک ئومێدم هەبوو، ئەویش بۆ چەند دەقیقەیەک سەرياسی سوبحدەم ببینم و دواتر بمرم، بەڵام بەیانییەک لە خەو هەستام و وازم لەو ئاواتەش هێنا، دوای دە ساڵ لەیەکدابڕان هەموو یەکدی بینینەوەیەک یەکدی ونکردنێکی تر. من و سەریاس، باوک و کوڕێکی خەیاڵی بووین... بەیانییەک کاتێک سەیری لمم دەکرد، کاتێک سەیری پیربوونی سەحرام دەکرد، تێگەیشتم کە هەرگیز نابمە باوک... ڕۆچوون لە ناو لمدا وات لێدەکات نەبێت بە باوک... دەمزانی وەک تۆپەڵێک لم دەگەڕێمەوە، وەک یەکێک کە دەست دەخاتە سەر هەر شتێک دەبێتە تۆز... باوکایەتی ئامێزکردنەوەیە، بەڵام من چنگێک خۆڵی ڕەش بووم... من بەنیگایەکەوە دەهاتمەوە کە هەمووی دیمەنی بیابان بوو، هەستمدەکرد نزیکبوونەوە و حوکمدانم لە سەر کەسانی تر، هەتا هەتایە لە دیدی یەکێکەوە دەبێت کە وەک سەحرایەک تەماشای کۆی ژیان دەکات.

ئەو شەوەی گەڕامەوە نەمدەزانی سەرياسی سوبحدەم لە کوێیە، نەمدەزانی کە دواجار من و ئەویش لە ناو جۆرە بیابانێکی دیکەدا وندەبین کە نەبیابانی من بوو، نەبیابانی ئەو.

٢

چەند ساڵێک بەر لە ئێستا، ئێوارەیەک «محەمەدی دڵشوشە» کە ئارەزووی دۆزینەوەی نهێنییەکانی هەبوو، دەچێت بۆ دیدەنیی توحفەفرۆشێک. دیدەنییەک وەک هەر دیدەنییەکی دی نا کە مرۆڤێک لە ڕێگایەوە چاوی بە یەکێکی دی دەکەوێت، بەڵکو دیدەنییەکی گرنگ، سەردانێک دەشێت نهێنی تەلیسمێکی بۆ شیبکاتەوە. ئێوارەیەکی بارانە، پڕە لە خەیاڵاتی سەیر سەیری هەور، ئەو بێئەوەی بیر لە نیازی هەورەکان بکاتەوە بە هێمنی و بەدەم گۆرانی گووتنەوە لە کوچەکانی باکورەوە بەرەو باشور شۆڕدەبێتەوە. جگە لە کلیل و مەدالیاکانی کە یارییان پێدەکات، هەناریکی شوشەش لە گیرفانیایەتی... کلیلەکانی هەڵدەدا بۆ ئاسمان و دەیانگرێتەوە، ئەو کلیلانەی لە شوشەن و دەرگای دونیا هەوایی و سەرزەمینە خەیاڵییەکان بۆ ئەو گەنجە دەکەنەوە کە ئەو ئێوارەیە خۆی بە بەختەوەرترین کەسی دونیا دەزانێت.

هەموو کەس دەیناسێت، هەموو کەس چیرۆکی ئەو مێردمندالە دڵشوشەیەی بیستووە کە خۆی مردنی خۆی لە خەوندا دەبینێت. مردنێک ڕۆژ دوای ڕۆژ دەیگێڕێتەوە و قسەی لێدەکات... خەونی بەربوونەوەی دڵی و شکان و پارچەپارچەبوونی وەک هەریەک لەو توحفەشوشانەی لە ناو دۆلاب و لە سەر ڕەفەبەرز و دریژەکانی ماڵەوە ڕیزیکردون. ئەو ئێوارەیە هێدی هێدی باران دادەکات، محەمەدی دڵشوشە سەیری ئاسمان دەکات و

سەرنجی ئەوەدەدا تائێستا هەوری بەو جۆرە ترسناکی لە ژیانیدا نەبینیوە، بەڵام بێئەوەی بترسێت بەردەوام یاریی بە کلیلی دەرگا خەیاڵییەکانی خۆی دەکات و گۆرانی دەڵێت. ئێوارەیەکی خۆشە بۆ محەمەدی دڵشوشە کە پێیوایە یەکێک لە کلیلەکانی تەنیا لە باراندا دەرگا دەکاتەوە.

من هەرگیز محەمەدی دڵشوشەم نەبینیوە، بەڵام دەتوانم بیهێنمە پێشچاوی خۆم کاتێک بە کوچەکاندا ڕووەو باشوور دێتەخوارێ و یاری بەکلیلەکانی دەکات، لەم دەستەوە هەڵیاندەدا بۆ ئەو دەستی تر، لە ژێر قاچەوە هەڵیاندەدا و بە هەواوە دەیانگرێتەوە. دەتوانم گەنجێکی خۆشنوود ببینم کە سەیری ئاسمان دەکات و لە بری ئەوەی بترسێت پێدەکەنێت، گەنجێکە تەنیا ماوەیەکی کەمە ژیانێکی بۆ خۆی لە شوشە دروستکردوە، ژیانێک تەنیا خۆی دەزانێ چەند ناسکە و چەند خێرا دەشکێت، بەڵام بێباکانە دەڕوات و گۆرانی دەڵێت. ژوورەکەی پڕە لە گوڵدانی سەیر سەیر، لە قۆری بە زەخرەفەی چینییەوە، پڕە لەو پەرداخانەی پڕن لە وێنەی باڵندە، ئەو فەخفوورییە سەیرانەی وێنەی ئەژدیها و پڵنگ و کۆترى ئاگرینیان لە سەر نەخشکراوە. دۆڵابەکانی، کتێبخانەکەی، مێزەکەی، سندوقی جلەکانی هەموو لە شوشەن. لە سەر یەکێک لە دوڵابەکان، تۆپێکی شوشەی شین کە نەخشەی هەموو دونیای لە سەرە دانراوە، تۆپێک ئەو دونیا شوشەییەمان وەیادا دەهێنێتەوە کە من و تۆ تیا دەژین. تۆپێک ئامادەگییەکی ون و نادیاری تیایە بۆ شکان. ئەو ئێوارەیە کە محەمەدی دڵشوشە دێتەدەرێ، باوەڕێکی قوونی بەفرسەتەکانی ژیانی خۆی هەیە. کە هێدی هێدی باران دەست پێدەکات ئەو بە هەمان شێوەی ئاسایی خۆی یاری بە کلیلەکانی دەکات، باران دادەکات و ئەو لە سەر یارییەکانی خۆی بەردەوامە. خەڵکی بەپەلە بە چەترەکانیانەوە ڕادەکەن، ئەو نە سەیری ئاسمان دەکات و نە گوێ بە باران دەدات. کەمەکەمە باران زیاد دەکات، کەمەکەمە دەبێتە لافاوێکی مەزن، کەمەکەمە شتەکان دەکەونە سەر ئاو، هیچ کەسێک بە شەقام و شۆستەکانەوە نامێنێتەوە، خەڵکی ڕووەکەنە باڵەخانە بەرزەکان، لە نهۆمی

بلندی خانووە بەرزەکانەوە تەماشادەکەن، دەچنە سەر منارەکان، سەر سەربانی ئوتێلەکان، سەر گومەزە شینەکان، سەر کالیبتۆس و سنەوبەر و شاتووەکان. تەنیا محەمەدی دڵشوشە نەبێت کە بێباکانە ئاو دەیبات و کوچە بە کوچە لافاو دەیهێنێت. ئەو بێئەوەی نوقم ببێت، وەک بەسەر بەلەمێکی بچوک و نەبینراوەوە بێت سەر ئاو دەکەوێت، چوارمشقی لە سەر لافاوەکان دادەنیشێت و بە زەردەخەنەیەکی گەورەوە سەیری دونیا دەکات. لافاو ماشین، کەلوپەل، کورسی، کەسانی خنکاو بەملاوئەولای دڵشوشەدا دەفڕێنێت و ئەو تەماشایاندەکات. ئاوی لافاو پڕدەبێت لە شتە عەنتیکەکانی شار، لە تایە، لە سەفتە کتێبی هەرگیز نەخوێندراوە، لە سینی و خوانی پڕ و ئامادە، لە ئامێری مآل، لە ژنی خنکاو بە عەبا ڕەشەکانیانەوە، لەو پیاوانەی مردوون و هێشتا دەستیان لە سەر پارەکانیانە تەڕنەبێت. محەمەدی دڵشوشە لەگەڵ ئەو شتانەدا ئاودەیبات، بەڵام ئەو وەک یەکێک لە سەر بەرمآلی نوێژ دانیشتبێت لە سەر ئاوەکان دادەنیشێت و بە پێکەنینەوە تەماشای ئەوانە دەکات لە سەر سەربانەکان و باڵکۆنی بازاڕە دوو نهۆمەکانەوە تەماشایدەکەن، دەست بەرزدەکاتەوە و سآلوایان لێدەکات، ماچیان بۆ هەڵدەدات. شەپۆلەکان خێرا دەیبەن و ئەو وەک یەکێک لە نمایشێکی تایبەتیدا بێت، هەڵدەستێتە سەرپێ و لە سەر ئاوەکان دەوەستێت، بەپێوە سآلو لەوانە دەکات کە لە مبەرەوبەری شەقامەکانەوە سآلوی لێدەکەن. ئاو دەیبات و ئەو پێدەکەنێت، بارانەباریێت و ئەو لەسەر شەپۆلەکان بەپێوە یاری بەکلیلەکانی دەکات، هەڵیاندەدا و دەیانگرێتەوە. بە هەموو کوچەکاندا دێتەخوارێ، بە هەموو شەقامەکاندا ئاو دەیهێنێت، هەمووان ئەو موعجیزەیە دەبینن، هەمووان محەمەدی دڵشوشە دەبینن لە ناو مردووەکاندا یاریدەکات، دەچێتە سەر ئەو ئۆتومبیلانەی ئاو دەیانبات و لە وێوە بازدەداتەوە ناو ئاو، دەستدەبات سێو و پرتەقاڵی ڕاپێچی سەر لافاوەکە دەگرێتەوە و وەک یاریبازێکی سێرک یارییان پێدەکات، ئەو قوتوی خشآنە هەڵدەگرێتەوە کە لافاو لە دوکانی زەرەنگەرانەوە ڕایداون و زێڕەکەی ناویان هەڵدەدا بۆ خەڵک. دیمەنی محەمەدی دڵشوشە لە ناو ئەو تراژیدیایەدا هەمووان دەهێنێتە پێکەنین. باران دەبارێ و ئەو بەشەقامەکاندا

دەڕوات، وەک سەوڵێکی خەیاڵی پێبێت، یان بەڵەمێک خودا بیبزوێنێت، بە شەقامە گەورەکاندا دێت، بە قەیسەرییەکاندا کە سەرتاپایان نوقمی ئاوبووە تیدەپەڕێت، بە گوزەری قەسابەکاندا ڕادەبووڕێت، بۆ ماوەیەک دەستدەکاتە ملی ئەو کەلاکانەی سەرئاو کەوتوون، لەگەڵ بەرخە سەربڕاو و کەوڵکراوەکاندا دەکەوێتە سەما، بە بازاڕی پێڵاوفرۆشەکاندا تیدەپەڕێت، لە گوزەری توحفەفرۆشەکان گوڵدانێکی زیو لە سەر ئاوەکان دەگرێتەوە و دەیخاتە باوەشی و لە سەر ئاوەکان دادەنیشێت. خۆی دەداتە دەست ڕەوتی لافاوەکان... هێدی هێدی ئاو بەرەو کوچە تاریک و داخراوەکانی دەبات، بەرەو ناو ئەو کۆڵانانەی باشوری شار، ئەو کۆڵانە داخراو و فەرامۆشکراوانەی نە دەنگێک، نە چرپەیەکیان لێوەنایەت... هێدی هێدی ئاو لە بازاڕ و کوچە و شەقامی جەنجاڵەوە بەرەو جێگای بێدەنگتر و کپتر ڕاپێچیدەکات. محەمەدی دڵشوشە سەرەنجدەدات شەپۆلە هێمنەکان تادێن بەرەو شوێنی داخراوتری دەبەن، بەرەو ئەو کۆڵانە تەسک و پێچاوپێچانەی ئاو گەیشتوتە ئاستی نهۆم و ئاقارەبەرزەکانیان... دواجار دوای گەشتێکی درێژ لە چەندەها کوچەی پێچاوپێچدا، بە ناو چەندەها کۆڵانی بێ سەرودەرێ ئاڵۆزدا، لەگەڵ دەمەو تاریکیدا و هاوڕێ بە هێمنبوونەوەی باران. ئاوەکان لە سەری ئەو سەری کوچەیەکی دەربەست و بێبواردا، محەمەدی دڵشوشە دەبەنە بەردەرکی ماڵێکی دوو نهۆم. ئەو دەیەوێت لەگەڵ ئاوەکاندا بگەڕێتەوە و ناتوانێت، دەیەوێت هەستێت و بەسەر شەپۆلەکاندا بڕوات و لە کوچەیەکی تڕەوە خۆی بداتەوە دەست مەجرای تۆفانەکان و ناتوانێت، هێزێکی نادیاری ناو شەپۆلەکان بەرەو ئەو دەرگایەی دەبەن. لەوپادا دەوەستێت، لە سەر ئاوەکان دادەنیشێت، ترسێکی قوول دایدەگرێت، کەمەکەمە شەو دادێت و ڕۆژ ئاوادەبێت، کەمەکەمە هەورەکان دەڕەوێنەوە، مانگ بە هێمنی و شەرمنی دەردەکەوێت. هاوارێکی نادیار لە دڵی محەمەدی دڵشوشەدا سەرهەڵدەدات و پێیدەڵێت «ئەم ئێوارەیە، ئێوارەی خۆشەویستییە». دەستدەبات و کلیلەکانی دەردێنێت، یەکێک لە کلیلەکانی کلیلی عەشقە... کلیلی خۆشەویستییە ناکامەکانێتی. بە ترسەوە ئەو دەرگایە دەکاتەوە، لەگەڵ کردنەوەی دەروازەکاندا ئاو بەرەو حەوشێکی

گەورە دەیبات، حەوشی ماڵێکی دێرین، بەڵام ئێجگار بەرین و گەورە. وەک بە دەوری پەرستگایەکی کۆندا بسوڕێتەوە بە دەوری ئەو خانووە دێرینەدا دەچەرخێت و دەگەڕێتەوە، دەڕوات و دێتەوە، سەیری پەنجەرەکان دەکات، گوێ لە هێمنی بێئەندازەی دیوارەکان دەگرێت، دێت و دووبارە دەسوڕێتەوە، لە یەکێک لە پەنجەرەکاندا دوو کچ دەبینێت، دوو کچ کە هەردووکیان لە دوو دەست جلی سپیدان و هەردووکیان دوو پرچی درێژیان تا ناو ئاوەکان بەرداوەتەوە و لە سەرەوەڕا تەماشایدەکەن. یەکێکیان «لاولاوی سپییە» و ئەویتریان خوشکە گەورەکەیەتی «شادەریای سپی». لەگەڵ ئاوەکاندا دەچێتە بەر پەنجەرەکەیان و دەڵێت «ئێوارەتان باش، من ناوم محەمەدی دڵشوشەیە و لافاوەکان منیان هێناوە بۆ ئێرە، دەتوانن پەنجەرەکەتانم بۆبکەنەوە؟». لاولاوی سپی پەنجەرەکە دەکاتەوە و بەمحەمەدی دڵشوشە دەڵێت «فەرموو». نازانێت لەگەڵ کردنەوەی پەنجەرەکەدا، دەرگای تۆفانێکی گەورەی لە سەر ژیانی خۆی خستۆتە سەرپشت. محەمەد دێتە ژوورێ و جگە لە گوڵدانێکی زیو و هەناریکی شوشە لە گیرفانیدا و کۆمەڵێک کلیل و مەدالیا زیاتر هیچی تری پێنییە. محەمەدی دڵشوشە لە یەکەمین ساتەوە دڵنیایە سەروکاری لەگەڵ عەشقێکی ئەفلاتوونی دژواردایە. تەماشای ئەو دوو کچە دەکات کە قژیان لە سەر فەرشەکان دەخشێت، لە شتەکان دەگیرێت، پرچی ئەفسانەییان شەپۆلان دەدات و هێمن دەبێتەوە. پێشتر دیمەنی وای نەبینیوە. ئەو کوڕی یەکێک لە پیاوە ناسراوەکانی شارە «سلێمانی مەزن»، ئەو پیاوەی لە دوای سەرکەوتنی شۆڕشەوە، لە ژێرەوەڕا ئەمینداری نهێنییە ترسناک و گەورەکانی ئەم شارەیە... لەو شەش ساڵەی ڕابوردوودا لە هیچ جێگایەک لەو جۆرە جوانییەی پێشچاو نەکەوتووە، ئەو کلیلسازی هەموو دەرگا زەحمەت و ئەستەمەکان بووە، بەستەی کلیلەکانی هەموو دەرگایەکیان کردۆتەوە... ئەو هونەرمەندی یەکەمی کردنەوەی نهێنییەکانە.

ئەو ئێوارەیە چیرۆکی عەشقێکی ناکام دەست پێدەکات، ئەو دوو خوشکە بە ڕۆحێکی کراوە و دۆستانەوە پەنجەرەی ژیانیان لە محەمەدی

دڵشوشە دەکەنەوە، بەتایبەت کاتێک دەبینن گەنجێکی دڵسافە و خۆشڕوو و دەمبەخەندەیە. بەڵام لاولاوی سپی لە ئێوارەی یەکەمەوە پێیدەڵێت «لەبیرت نەچێت تۆ لە دەرگاوە نەهاتوویتە ژووری». ئەو ئێوارەیە ئەو دوو خوشکە وەک دوو کەسی دڵسۆز خزمەتی محەمەدی دڵشوشە دەکەن، قژی بۆ وشکدەکەنەوە، جلەکانی بۆ وشکدەکەنەوە، چای بۆ لێدەنێن و پێیدەڵێن «وەک خوشکی خۆت تەماشامانبکە... جیاوازی نییە ئێمە خوشکی تۆین». محەمەدی دڵشوشە بە ڕوویەکی خۆش، بەڵام ناڕازییەوە دەڵێت «شتی وا نییە، ئێوەخوشکی من نین، من بە هەموو تۆفاندا هاتووم تا حەز لە یەکێکتان بکەم. من باران ناردومی تا لاولاوم خۆشبوێت». زرینگەیەکی سەیر لە دەنگی محەمەدی دڵشوشەدایە، نەرمییەک تێکەڵاوی سەمای غەم و هاواری خۆشیشە، چاوانیشی بەهەمان شێوە پڕن لە پێکەنین و گریان، پڕن لە شەرم و بێشەرمی، پڕن لە سەدای باو زرینگەی شوشە. شادەریای سپی دەزانێت لەو ساتەوە دەبێت ئەو ڕۆڵێکی سەیر ببینێت، کە تەماشای چاوی ئەو گەنجە دەکات، دەزانێت لافاو بۆ شتێکی سەیر بەرەو ئەو ماڵەی هێناوە. ئەو ئێوارەیە شادەریای سپی دەڵێت «محەمەدی دڵشوشە، ئێمە تۆ ناناسین... تۆفان تۆی هێنابێت یان ڕەشەبا... باران تۆی هەڵگرتبێت یان گەردا، دەبێت ئێمە تۆ بناسین». محەمەد دەڵێت «لە هەموو شتێک گرنگتر من دڵم لە شوشەیە، لە شوشەیەکی زۆر ناسک، بچوکترین دڵشکان دەمکوژێت... من کەسێکم لە شوشە، کە شکام ورد دەبم، کاتێک وردیش بووم پارچە بەجێدەهێڵم، کە پارچەشم بەجێهێشت، دەبم بە مردوویەکی بەد، من کە مردم بە جۆرێک پەراش پەراش دەبم کەس ناتوانێت تێبگات کە پارچە ورد و تەنک و خۆڵئاساکانی منە ژیانی تێکداوە... لە بەرئەوە دڵم مەشکێنن». قسەکانی تێکەڵەیەکن لە هەڕەشە و تکا، لە پاڕانەوە و ترساندن. ئەو ئێوارەیە بە هێمنی تێدەپەڕێت، دوو خوشکەکە داوای لێدەکەن ئەو هەناره شوشەیەیان بداتێ، بە شەرمەوە دەڵێت «ئەوە هەناری من نییە، بەڵکو هەناری نهێنییەکانە». لە بری ئەو هەناره گوڵدانە زیوینەکەیان بۆ یادگار لاجێدەهێڵێت، ئەو هەنارەی دواجار بە شێوەیەکی دی دەکەوێتەوە

دەست خوشکە سپیەکان، ئەو گوڵدانەش کە ساڵوەختێکی دی دەکەوێتە دەست من و لەگەڵ خۆمدا بەرەو دەریا دەیهێنم. ئەو شەوە خوشکەکان تا کاتێکی درەنگ گوێ بۆ محەمەدی دڵشوشە ڕادەدێرن. درەنگ وەختێک لە مالی ئەو دوو کچە سپیە دێتەدەرێ، بەڵام لە هەر ساتێکی تری ژیانی ترساوتر و نائارامترە. ئەوە ئەو ساتەیە کە بۆ هەتاهەتایە لە بیریدەکات بچێت بۆ لای «سەی مژدەی شەمس»، ئەو توحفەفرۆشەی لە سەرەتاوە بەشێک لە نهێنییەکانی ئەم چیرۆکە دەزانێت، ئەو نهێنیانەی محەمەدی دڵشوشەش سەردەمانێک عەودالیان بوو. ئەو ئێوارەیە دەستێکی نادیار پێچ بەو گەشتە تایبەتییەی دڵشوشە دەکاتەوە، گەشتێک سالانێک دواتر دەبێت من تەواویبکەم. ئەو ئێوارەیە وەک هێزێک پێیبڵێت ئەوە ڕێگای تۆ نییە، ئازار و ترسەکانی ڕێگای لێدەگۆڕن و بەرەو جێگایەکی دیکە دەیبەن. ئەو شەوە هێندەی شەنەی ساردی شەو پڕ بە سینەی هەڵدەمژێت، هێندەی هەوای دوای تۆفان لێیدەدا، تێدەگات نەخنکانی لە لافاوەکاندا، ڕزگاربوونێکی سەیر و مەزن نییە لە مەرگ، بەڵکو دواخستنێکی کورت و خەیاڵییە، کە پەیوەندی بە خولیاکانی خۆیەوە هەیە دەربارەی جوانییەکانی مردن. مردنێک دواتر هەرایەکی چکۆلانە لە ناو هاوڕێکانی خۆیدا دەنێتەوە، مردنێک کەسانێکی دی وەک لەعنەتێکی خودایی تەماشایدەکەن، وەک سزایەک بۆ ئەوەی نهێنییەکان دەخوێنێتەوە.

ئەو شەوە کە لە مالی خوشکە سپیەکان هاتەدەرێ، نەیدەزانی بەرەو کوێ بچێت. بۆ یەکەم جار لە دڵە شوشەکەیدا هەستی بە ئازارێکی قوڵ کرد، ئاسەواری لافاو لە هەموو جێگایەکدا بوو، پێدەچوو تۆفان نیوەی شاری کاولکردبێت، لەگەڵ سەدان کەسدا بەرەو باکوری شار هەڵگەڕا، شڵپ و هووڕ دەیدا لە باراناوی قەتیسی سەرجادەکان. شارێکی ترسناک و بێتروسکە بوو، خەڵکی بەلایتە دەستییەکانیانەوە بە شەقامەکاندا دەڕۆیشتن. باران نیوەی نهێنییەکانی ئەو شارەی هێنابووە دەرێ و لە سەر شەقامەکان

تورپیدابووون، هەندێ کۆڵان لەبەر کەڵەکەبوونی شتومەک بواری ڕۆیشتنی تیانەبوو. شەوێک بوو وەک شەوی خێوەکان، بایەکی سارد دەهات و ئەو لە ناو سەدان غەریبەدا بەرەو ژوورەشوشەکەی خۆی دەگەڕایەوە، لە هەر کات زیاتر هەستی بە لەرزینێکی نائاسایی دەکرد. بە ڕێگادا دەڕۆیشت و بە خۆی دەگووت «عەشقە... من دڵنیام عەشقە». ئەو شەوە کاتێک گەیشتە ژوورەکەی خۆی تۆفانێکی سامناک لە هەناویدابوو، لافاوێکی نادیار گەلەک سەیرتر و تووندتر لەو لافاوە گەورەیەی ئێوارە لەگەڵ خۆیدا دەیبرد، بەڵام لافاوێک بوو پڕ لە نیگار و خەونی سەیر. ئەو شەوە محەمەدی دڵشوشە ئەو خەونە دەبینێت کە سەرتاپای ئەو ئێوارەیەی لێ ئاوەژوو دەکاتەوە. لە خەونیدا لافاوێکی سپی دەیبات، لافاوێک وەک چۆڕی شیر، پڕ لە بەلەمی سپی، پڕ لە مەخلوقاتی سپی، لە ناو ئەو لافاوەدا هەموو کەس دەپەڕیتەوە ئەو نەبێت. خەڵکی دەبینێت چوارمشقی لە سەر ئاوەکان دانیشتوون و دەڕۆن، بەڵام ئەو نیمچە خنکاو تۆفان ڕاپێچیدەکات. لە خەونەکەیدا دەچێتە بەردەرگای کۆشکێکی سپی، کە دەریایەکی سپی لە چوارلاوە دەوریداوە، ئەو لەویادا کلیلەکانی خۆی دەردەهێنێت و دەیەوێت ئەو دەرگایە بکاتەوە، بەڵام بەپێچەوانەی ئێوارەوە بۆیناکرێتەوە، یەکەیەکە هەموو کلیلەکان تاقیدەکاتەوە و بۆیناکرێتەوە... هێدی هێدی دەستەکانی دەکەونە لە رزین، جار دوای جار خێراتر کلیلەکانی دەگۆڕێت و ناتوانێت ئەو دەرگایە بکاتەوە، کەمەکەمە ئاو بەرەو قوڵایی سپی خۆی کێشیدەکات، دەکەوێتە هاوارکردن، کە بەئاگادێتەوە بۆ ساتێک هەموو گەردون لە شێوەی تەمێکی سپیدا دەبینێت و هەست بە ئازارێکی کوشندەش دەکات لە دڵیدا، ئازارێک لە تەکیدا دەستدەکات بە گریان.

ئەو خەونە سەرەتای دەرکەوتنی یەکەم درزە لە دڵی شوشەیی ئەو گەنجەدا. کە ڕووداوەکانی ئەم چیرۆکەی ئێمە لە وێرانەی دوای د ،شقی ئەودا ڕووەدەن.

٣

یاقوبی سنەوبەر هات و ماچیکردم، وەک ئەوەبوو لە ناو ترسەکانی منەوە قسەبکات... بەو ڕستە سەیرانە دەستی پێکرد و گووتی «دواجار تۆ لێرەیت، لە ناوماندایت، بوویتەوە بەیەکێک لە ئێمە... لە بیابان زەوی دەستکورت و هەژارە، لە بەرئەوە مرۆڤ کاتێکی زۆری هەیە بیر لە گەردون بکاتەوە، کاتێکی بێئەندازە درێژی هەیە بیر لە ئاسمان و ئەستێرە و خۆر و خودا بکاتەوە، ناکۆتا سەیری لم بکات... بەڵام لێرە، لە ناو ئەم دارستانە جەنجاڵ و زەوییە دەوڵەمەندانەدا، کە هەردرەختێک بەتەنیا بۆ خۆی موعجیزەیەکە، هەر باڵندەیە و بابەتێکی گەورەیە بۆ بیرکردنەوە و ڕامان، هەر مرۆڤە و تەمەنێک بیرکردنەوە و خەیاڵاتی دەوێت، زەوی دەمانکاتە دیلی خۆی... دەبینە مۆڵکی زەمین... مۆڵکی شتە تێپەڕ و بچوک و سەروەختەکان، لێرە مرۆڤ لە ناو وردەکارییەکاندا وندەبێت و مانا گەورەکان فەرامۆشدەکات، تۆ خۆشبەختیت کە لە سەر زەمینێکەوە هاتوویت، تەنیا خەیاڵت لای مانا گەورەکانی گەردون و ژیان بووە».

دەمەو نیوەڕۆ بوو هات، بەتەنیا هاتە ژوورێ، گەر ناوی خۆی نەگووتبایە لەوانەبوو نەیناسمەوە. لە دەنگیدا هێشتا هاژەیەکی سەیر هەبوو. کەمێک پیر، بەڵام بەقیافەت و بەهەیبەت بوو، جۆرە ساردییەک و بێباکییەک لە پێشوازییەکەیدا بوو. من چاوەڕوانمدەکرد لە ساتی یەک بینیندا یەکتر بگرینە ئامێز و بەسەریەکدا بگرین، بەڵام نە ئەو بەگەرمی باوەشی پیاکردم و نە من.

دەستی گرتم و بردمییە ژوورێکی گەورەوە کە تائەو کات دەرگاکەیم نەکردبووەوە، ژوورێکی گەلەک پۆشتە و پڕ ئەساسی گرانبەها کە لەوەوبەر نەمبینیبوون. پێیگووتم «سەیرت لێنەیە... هەموشتێک گۆڕاوە، ئیستا ئیمە حوکم دەکەین». وشەی حوکم لە دەنگیدا زرینگەیەکی سیحراوی هەبوو. بە جۆرێک لە جۆرەکان دەیزانی من هیچ شتێک دەربارەی ئەو دونیا تازانە نازانم، ئەو تاکە کەسێک بوو دەیزانی زیندووم و دیلم. هەموو شتێکی دەربارەی شوێنی دیلی و گوزەرانم دەزانی. بە هێمنی پیاوێکەوە قسە لە غەمێکی قوول بکات، گووتی «زۆر بیرم لێکردوویتەوە، زۆر... دۆزینەوەی تۆ ئاسان نەبوو، تا ئەو نامە بچوکانەت بۆ بنێرم، دەبایە شتێکی زۆر خەرجبکەم... پارەی خەیاڵی... بەڵام دەبوایە تۆ بزانیت من دەزانم زیندوویت... بزانیت لە یادم نەچوویتەوە... شتێک لە وەفای خۆمت بۆ نیشاندەم».

یاقوبی سنەوبەر نەیدەزانی دوای بیستوویەک ساڵ دیلی هەموو قسەیەک لە سەر وەفا و بێوەفایی بێمانایە...

ئەو هەناسەیەکی قوواڵی هەڵدەکێشا، قوواڵترین هەناسەیەک بوو تا ئەوکات لە ژیانمدا بیستبێتم. دەیگووت «دەزانم تۆ ناتەوێت بیر لەو شەوە بکەیتەوە، منیش نامەوێت... هیچ کەسیش لە من و تۆ بەولاوە حیکایەتی ئەو شەوە نازانێت... هیچ کەس... من بیستوویەک ساڵە نهێنی ئەو شەوەم هەڵگرتووە... وەک خۆی... وەک خۆی». من دوای ماوەیەکی درێژ بۆ یەکەم جار پێدەکەنیم و دەمگووت «یاقوبی دۆست... من و تۆ هیچ نهێنییەک لە نێوانماندا نییە، هیچ نهێنییەک... شتەکان دەبایە هەروابن... تۆ سەرۆک بوویت... تۆ لە من گرنگتربوویت».

وەک یەکێک ئازارێکی گەورەی لە ناوەوە هەبێت بە زەحمەت پێدەکەنی و دەیگووت «لەمێژە کەس پێینەگووتووم یاقوبی دۆست... لە مێژە... چەند ساڵە؟». من دەستم دەخستە سەر دەستی و دەمگووت «بیستوویەک ساڵە... بیستوویەک». هەناسەیەکی هەڵدەکێشا و دەیگووت «بەڵێ... بەڵێ

بیستویەک ساڵە... بیستویەک». دەیویست باسی ئەو شەوە بکات کە من گیرام، هەردووکمان پێکەوە لە ماڵێکی چکۆلانەدا ئابلۆقە درابووین، یان دەبایە هەردووکمان بگیرێین، یان دەبایە یەکێکمان لە پێشەوە بمێنێتەوە و بەرگرییەکات تا ئەوی دیکەمان لە دواوە بۆسەکە دەشکێنێت و دەربازدەبێت. ئەو شەوە دەستم خستە سەرشانی و ماچم کرد و پێمگووت «من دەمێنمەوە. تا تۆ دەربازدەبیت وێڵیاندەکەم... ئیتر من و تۆ یەکدی نابینینەوە، ئاگات لە سەریاسی سوبحدەم بێت» ئەوە دواهەمین ڕستەی من بوو. سااڵنێکی زۆر لە گوێمدا دەزرینگایەوە... دەکرا من دەربازبم، فرسەتی ڕزگاربوونم لە فرسەتی ڕزگاربوونی ئەو گەورەتربوو، بەاڵم ئەو سەرۆک بوو، من جێگرێکی بووم لە هەرە نزیکەکان. دواجار دەبوایە هەموو شتێک بکەمە فیدای ئەو تا بژی.

ئەو نەهاتبوو باوەشم پیابکات، دەیویست پێم بڵێت کە دەبێت لەو کۆشکەدا بمێنمەوە، گووتی «دەرەوە کەس تیاناژی، مرۆڤی پاک و بەدەروەست ناتوانێ لە دەرەوە بژی، دەردێکی پیس دونیای گرتۆتەوە، دەردێک نە ناوی هەیە نە وەسف... تۆ پێیبڵێ تاعوون، چی ناودەنێیت وێستی خۆتە، بەاڵم تۆ لێرەبە... تا دەکرێت لێرەبە... لێرە لە هەر جێگایەکی تر سەاڵمەتترە». کەمێک تەماشایکردم و بە تێڕامانێکی سەیرەوە گووتی «بمبورە... کە گووتم تۆ یەکێکی لە ئێمە، تۆ یەکێک نیت لە ئێمە... نا... تۆ یەکێک نیت لە ئێمە، تۆ بۆنی پاکییت لێدێت، کە هاتیتەدەرێ، کە تێکەڵ بەو دونیایەی ئێمەبوویت، خودا دەزانێت چیت لێدێت و چی ڕووەدات... تۆ تەنیا خۆتی، نە یەکێکیت لە ئێمە و نە یەکێکی لە وان، تۆ تەنیا خۆتی، موزەفەری سوبحدەمیت و بەس. دوائەوە تۆ مردوویت... من نەبێت هیچ کەس نازانێت تۆ ماویت... تۆ لە مێژە ناوت لە هیچ شتێکدا نەماوە، من خۆم هێدی هێدی ناوی تۆم لە هەموو شتەکان دەرهێنا، تۆم لە هەموو قەرزێک پاککردەوە، لە هەموو قەرزێک... هیچ دەفتەرێک نییە ناوی تۆی تێدابێت، لە هیچ الپەڕەیەکی مێژووی ئەم وڵاتەدا ناوی تۆ نایەت... تۆم لە هەموو پیسییەک پاراست...

تۆ نیت... موزەفەری سوبحدەم، دەرەوە بۆ ژیانی تۆ دەستنادات... من هەموو چیرۆک و سەربوردەکانم وا رێکخستەوە تۆی تیانەبیت... هیچ کەس باوەرت پێناکات... هیچ کەس... هیچ کەس نازانێت تۆ شەوێک لە شەوان هاورێی من بوویت و ژیانی خۆت کردۆتە فیدای من... ئەوانەی ئەو چیرۆکە دەزانن یان مردوون یان کۆچیانکردوە یان لە یادیانچۆتەوە، هیچ کەس نازانێت».

بە ئارامی قسەیدەکرد، دروست نەمدەزانی دەڵێت چی، بەڵام وابوو هەرگیز دروست نەتدەزانی باس لە چی دەکات. توانای هەبوو گوناهەکانی خۆی لە بەرگی بەخشندەیی و گەورەییدا بخاتەڕوو. وەک هەمیشە لە هەر جێگایەکدا دەردەکەوت کپییەکی قوڵی لەگەڵ خۆیدا دەهێنا، هێمنی و غەمێکی سەیر. دوای ڕۆیشتنی دەبایە هەمیشە بیربکەیتەوە، ئەو هەموو شتەکانی دەخستە سەر هەوای بیرکردنەوە، هەتا گوڵەکان و باڵندەکان و درەختەکانیش دوای تێپەڕینی ئەو بیریان دەکردەوە. هێمنی و کپی و قوڵاییە تاریکەکانی ناو دەنگی جۆرە ئاڵۆزییەکیان دروستدەکرد، وەک ئەوەی نیوەشەوێکی تاریک مەستانە لە پێچاوپێچی باغێکدا ونتبکات. کاتێک قسەیدەکرد بەردەوام وام هەستدەکرد لە نێوان کۆمەڵێک باغ و فواڕە و گۆمی گوڵاودا ونبووم. فێنکییەکی سەیر لە وشەکانیدا هەبوو، وەک ئەوەی دوور لە تاقگەیەک وەستابیت و«با» پرشنگی ئاوت بۆ بێنێت، وەک ئەوەی لە ژێر درەختێکدا خەوتبیت و شەماڵ بەماچ خەبەرتبکاتەوە، بەڵام دیوێکی تاریکیش لە قسەکانیدا هەبوو، بەشێوەیەک لە شێوەکان لە ناو خۆتدا ونیدەکردیت. هەموو وەختێک دابەشبوونێکی قوول و بێئەندازە سەختی لە شتەکاندا جێدەهێشت، شتێک بە ئارامی لە بوونی ئەوەوە دەهات و لە ناو بوونی تۆدا نیشتەجێ دەبوو. شتێک سەرەتا نازک و ئاسایی دەردەکەوت، وەک فڕین و دابەزینی بولبولێک لە باغێکەوە بۆ باغێکی تر... وەک وەرینی گەڵایەک لە چڵێکی بەرزەوە بۆ سەرزەوی... بەڵام کە تێدەپەڕی ژانێکی خەنجەرئاسای جێدەهێشت، ژانێکی نادیار، ژانی لە یەکتر تێنەگەیشتنی مرۆڤ، ژانی ئاڵۆزی و تێکەڵاوبوون و گومان... من

هەستمەکرد دەچێتە هەر جێگایەکەوە دوای ئەوە بۆ چەندین شەو هیچ شتێک لەو شوێنەدا ناخەوێت، سەرنجم دەدا کە دەڕوات، دوای گوزەرکردنی چەندین شەو باڵندەکان و درەختەکان و گوڵەکان ناخەون.

ئەو ساڵەهای ساڵ منی لە ناو خۆمدا ونکرد. ئەو بەیانییە کە بینیمەوە، وەک خۆی بوو. بەهێزتر و دڵڕەقتر و بێباکتر دیاربوو لە جاران، تێنەدەگەیشتم چی لە پیاوێکی شکست و بێپاشەڕۆژی وەک من دەوێت، بۆ لە کۆشکێکدا هەڵیدەگرێت؟ لێم دەپرسی «یاقوبی دۆست... من بەدەردی هیچ شتێک ناخۆم، منیش بە دوای لە یادچوونەوەیەکی گەورەدا دەگەڕێم، بیستوویەک ساڵی ناو لم، من شەو و ڕۆژ خەریکی سڕینەوەی یادەوەرییەکانم بووم، بیستوویەک ساڵ پارچەپارچە خۆم و شەو و با، خۆم و سەحرا و هەتاو، یادگاریی ژیان و وێنەکانی ئەو ڕابوردووە کورتەمان سڕیوەتەوە... من لەوە لاوازترم بتوانم ئازادیی خۆم بەکاربهێنم، لە من مەترسە، بیابان فێرتدەکات هیچ شتێک داوانەکەیت... هیچ شتێک. من لە مێژە ڕۆحی زاهیدێکم هەیە... زاهیدێک تەنیا تەماشاکردنی لم تێریدەکات».

ژیانی وەک سەرۆکێکی هەمیشەیی، هەندێ ڕەفتاری ئاسایی مرۆڤی تیا نەگۆڕیبوو. یەکێک بوو دەیتوانی بێ ئەوەی ویقاری خۆی تێکبدات گاڵتە بەشتەکان بکات، دەستی دەخستە سەر نێوچاوانی و دەیگووت «تۆ هەمیشە زاهیدبوویت... هەمیشە... من لە سەروەختێکی زووەوە تۆم وەک زاهید تەماشاکردوە... لە مێژە وەک دەرویشێک نیگای تۆم کردوە».

ئەوە حەقیقەتێکی گەورەبوو، تاڵترین و دژوارترین ڕاستی ئەو ساتانەی ژیانی من بوو، من تەنیا بەسەحرا دەژیام، من بیابانم بەس بوو، بەڵام ئێستا گەلێک دوورببووم، نەمدەزانی چی لەو ئازادییە لە ناکاوە بکەم کە بێ هیچ پرسیارێک پێشکەشیانکردبووم. یاقوبی سنەوبەر دەیزانی من لە چیدا دەژیم، بە هێمنی و قوولییەکی سەیر دەیگووت «ئازادی دەمانکوژێت... ئەگەر ئاگادارنەبین دەمانکوژێت». بۆ ساتێک لە ساتەکان واهات بەخەیاڵمدا کە ئەو دەیەوێت لە ئازادیی بمپارێزێت... واهات بەخەیاڵمدا نایەوێت «ئازادی»

لەگەڵ خۆیدا بمبات و ونمبکات. خۆی هیچی نەگووت، ئەوەنەبێت جار دوای جار لە ناو ڕستەکانیدا بوەستێت و هەناسە هەڵکێشێت و لە قوواڵییەکی بێئەندازە دوورەوە سەیربکات و بڵێت «نازانم... نازانم زاهیدەکان دەبێت بۆ کوێ بچن؟». لای هەردووکمان ئاشکرابوو کە وندەبم، ئەو خەیاڵی لای من و لای ڕابوردووش بوو، خەیاڵی لای سن و لای شتەکانی تریش بوو، هەستمەدەکرد، ئەویش لەو باغە ساردانەی خۆیدا ونبووە. بەجۆرێک لە جۆرەکان من لە وەهمی ئەوەدا دەژیام کە لە ڕابوردوو ڕزگارمبووە... من پێمگووت «خۆشحاڵم کە کەس نازانێت زیندووم، من چاوەڕوانیم لە هیچ شتێک نییە، هیچ کەس قەرزاربارى من نییە... نا یاقوبی سنەوبەر، هیچ کەس قەرزاربارى من نییە، بەڵام پێم بڵێ بۆ منت هێنایە ئەم ماڵەوە... بۆ هیچ کەسێک نابینم... کێ منی تا ئێرە هەڵگرت».

کەمێک بەتێفکرینەوە دەیگووت «بۆ تۆم هێنایە ئەم میوانخانە دوور و لاچەپەک و جەنگەڵییە؟ گەلەک قورس و گرانە بتوانم وەڵامت بدەمەوە». سەیری دەستەکانیم دەکرد و دەمزانی ڕاستەکات. لە سەرەتاوە وابوو، کە قسەیدەکرد من سەیری دەموچاویم نەدەکرد، بەڵکو سەرنجی دەستیم دەدا، یان تەماشای شتەکانی دەوروبەریم دەکرد. توانایەکی گەورەی لە گۆڕین و یاریکردن بە دەموچاودا هەبوو، کەسانی تر هەموو سەرنجی خۆیان دەخستە سەر ڕوخسارى، لە بەرئەوە هەرگیز تێنەدەگەیشتن ڕاستەکات یان درۆ، تەنیا کەسێک بووم دەمزانی کاتێک قسەدەکات دەبێت سەیری کوێی بکەم. ئەو ڕۆژە کاتێک سەیری دەستەکانیم کرد ڕاستگۆبوو. نەیدەتوانی بۆم ڕوونبکاتەوە من لەو میوانخانەیەدا چیدەکەم... بۆدەبێت لەوێبم؟ یەک لە دوای یەک دەیگووت «تاعونە تاعوون، یان هەر دەردێکی کوشندەی تر کە تۆ بەرگەی ناگریت». سەیری هاتوچۆکەیم دەکرد بەناو ژوورەکەدا و دەمزانی خۆشحاڵە و بێباکیشە لە ئازادیم... خۆشحاڵییەکەی دەگەڕایەوە بۆ ئەو یادگارییە دێرینانەی نەیدەویست لە یادیبکات، بێباکییەکەشی دەگەڕایەوە بۆ بێتاقەتی و پیربوونی لە ناو هەموو ئاوات و ئارەزووەکانیدا. بە جۆرێک

لە جۆرەکان هەردووکمان لە یەکدەچووین، ئەو تا ئەوسەری ئەوسەر لەگەل خەونەکانی خۆیدا ڕۆیشتبوو، ئەو خەونە کۆن و سەیرانەی جارانی گەنجێتیمان... منیش بە دیوێکی دیکەدا، هەموو ئەو دونیایەم لە خۆمدا سڕیبووەوە. هەردووکمان بە دوو ئاڕاستەی جیاواز ڕۆیشتبووین، من بە ناو سەحرایەکی گەورە و ئەو بە ناو ژیانێکی جەنجاڵ و دەوڵەمەنددا، بەڵام لە وسەرەوە لە یەک خاڵدا یەکمان گرتبووەوە. من ماوەیەک دواتر کە لە شوێنێکی دی و لە ژێر کاریگەری کۆمەڵێک هەست و نەستی دیکەدا بینیمەوە، پتر بۆم دەرکەوت کە ئێمە لە یەکدەچین، زیاتر زانیم من دیوێکی خەوتووی ئەوم و لە خەو هەستاوم و نامەوێت بخەوم. وەک ئەوەی ڕۆحم بخوێنێتەوە بە غەمگینی گووتی «هەندێ جار سەرکەوتن و مردن وەکو یەکە». هەستمەکرد حیسابی تارماییەکم بۆدەکات، حیسابی مردوویەک... ئەو منی لە هەموو جێگاکاندا کوشتبوو، لە یادەوەریدا نەبێت. بە سەرسامییەوە سەیری کردم و گووتی «حەزدەکەم لە سەر مردن قسەت لەگەڵدا بکەم». بە کەمێک بێزارییەوە گووتم «من لە مردن نەهاتوومەتەوە». بۆ ئەوەی دڵی من بداتەوە لەسەرخۆ جگەرەیەکی دەرهێنا و دایگیرسان و بێئەوەی مڕی لێبدات لەسەر تەپڵەکێکی زیو بەجێیهێشت و گووتی «هەردووکمان بە جۆرێک لە جۆرەکان لە مردنەوە دێینەوە... بیابان و سیاسەت هەردووکیان یەک شتن، دوو زەوین هیچیان تیانارۆیت». کە قسەیەدەکرد دەچووە بەر پەنجەرەکان، هەستمەدەکرد، قسە لەگەڵ شتێکی دوورتردا لە من دەکات. شتێک دەکەوێتە ئەودیو بوونی هەردووکمانەوە. وەک بە دەست بڕینێکی گەورەوە بناڵێنێت، کەمێک بە خرۆشان و نائارامییەوە گووتی «موزەفەری سوبحدەم... هاورێم ناتوانم بتخەمەوە ناو ئەو ژیانە پیسە... تۆم لە وێدا بۆ تەماشاناکرێت... تۆ یەکێک نیت لە ئێمە».

هەمیشە منی لە دەرەوەی شوێن و کاتەکان وێناکردبوو، منی خستبووە دونیایەکی جیاواز لە هەموو دونیاکان، ئێستا منی هێنابوو تا هەمیشە لە ناو شانشینە خەیاڵییەکانی ئەودا بمێنمەوە. دونیایەکی بۆ دروستکردبووم

بگونجێت لەگەڵ یادگارەکانی ئەودا. بەهێمنی گووتی «لێرەدا پیردەبین... من و تۆ... پیردەبین و لەم پەنجەرانەوە سەیری دونیادەکەین و بیردەکەینەوە... ئێرە شوێنی من و تۆ دەبێت، لەم پەنجەرانەوە تەماشای گەردون دەکەین، پێکەوە واز لە هەموو شتەکان دەهێنین، دەبینە دوو زاهید... شەو ڕۆژ قسە لە ئەستێرە و درەخت و باڵندەکان دەکەین... ڕۆژێک دێت زمانی هەموویان فێردەبین، پێکەوە ژیانمان تەرخاندەکەین بۆ تێگەیشتن لە گوڵ... بۆ تێگەیشتن لەو ڕووناکییە سەیرانەی کە شەو لە دوورەوە دێن... ئاوڕێک لە ڕۆحمان دەدەینەوە... تۆ وەک خۆی بە پاکی هەڵیگرە و منیش هەموشتێک دەکەم تا پاکیبکەمەوە». بۆ یەکەم جار بوو کە قسەیکرد، پەردەکان لە رینەوە، هەندێ لەو گەڵایانەی لە دەرەوە دەفڕین ئاڕاستەی خۆیان گۆڕی، باڵندەکان ڕۆیشتن و خامۆشییەکی لە ناکاو دونیای داگرت. خۆی بە ماندوێتییەوە سەری دانەواند و بە زەردەخەنەیەکی گاڵتەجارەوە گووتی «بیرتە ئەی دۆست بیرتە، دەمانگووت کاتێک شۆڕش سەرکەوت، خەڵوەتێک دروستدەکەین، ژیانێکی خنجیلانە و پاک، هەموو هێزی خۆمان تەرخاندەکەین بۆ تامکردنی جوانییەکانی سروشت... ئا... ئا... هەموو هێزی خۆمان... بۆ تامکردنی جوانی گوڵ... جوانی شەو... جوانی ئەو شتانەی کە کەس جوانیان نابینێت... بیرتە... بیرتە ئەی دۆست؟».

من گووتم «هیچم بیر نییە... هیچ شتێک، من گەلەک ماندووبووم تا هەموو شتەکانم لە ژیانی خۆمدا سڕییەوە... گەر هەموو شتێکم لە خەیاڵی خۆمدا نەکوشتایە، سەحرا دەیکوشتم. سەحرا باج لە سەر وردترین و نادیارترین وێنە دادەنێت. یاقوبی من، یاقوبی دۆست زۆری ویست تا جارانم لە خۆمدا دەرکرد، شەو لە دوای شەو دانیشتم و بەهێمنی وەک لە دڵی چۆلەکەیەکدا نەشتەرکاری بکەم هەموو ئەو شتانەم لە سەرمدا دەرهێنا... ئەوانە نەیاندەهێشت بخەوم... نەیاندەهێشت بیربکەمەوە. وەک لە فرمێسکی باڵندەیەکدا، ئەستێرە هەموو ڕووناکییەک دەربهێنیت، هەموو ئەو شتانەم کوشت کە فرمێسکەکانی منیان پڕکردبوو لە یاد. بیستوویەک ساڵ

لە ناو لمدا دیلبیت ناتوانیت یادی هیچ بکەیت... تێدەگەیت... ناتوانیت... لم ناهێلێت یادی هیچ شتێک بکەیت... تێدەگەیت... ناهێلێت». وامدەگووت و دەگریام، وەک چۆن لە شەوە ساردەکانی بیاباندا دەگریام، سەرم دەخستە ناو دەستمەوە و دەگریام. بیئەوەی تێمبگات، ئەویش سەری دەخستە ناو دەستی و دەگریا.

نەماندەزانی بۆ دەگرین، بە هێوری فرمێسکەکانمان دەسڕی و هەریەکەمان لە جێگای خۆیەوە بە ساردی سەیری چاوی ئەوی دیکەمان دەکرد، چاوانی من چاوانی باڵندەیەک بوو، تەماشای ئاسۆ دوور و زەرد و ڕووتەنەکان سووتاندبووی، چاوانی ئەویش چاوانی گورگێک بوو، تێربووبوو لە یاریکردن.

لەساتێکدا هەستمکرد نازانێت بۆچی هاتووە بۆ لام، نازانێت لە کوێوە دەست پێبکەینەوە، بەڵام بەو شێوازە سەیرو ئاڵۆز و پڕ حیکمەتەی خۆی تێگەیاندم کە دیلم... تێگەیاندم دەرەوە دەمکوژێت و لەوێ ناتوانم لە هیچ شتێک تێبگەم. بە ئارامی و زەبر و بێڕەحمییەوە گووتی «تۆ لێرە دەبیت... ئەم شوێنە شوێنی خەیاڵەکانمانە... ئەو جێگایەیە کە چەندەها سال خەونمان پێوە دەبینی». ئینجا تەماشایکردم و گووتی «ئەگەر لێرە بڕۆیتەدەرێ، هەموو ژیانت دەکەوێتە دوای شتێک کە نایدۆزیتەوە... بیابان شتێکی پێبەخشیویت... تەنیایی شتێکی قوواڵتر و پڕ ماناتری لە شتەکانی ئێمە پێشکەشکردویت... ئەگەر بڕۆیتە دەرێ هیچ نادۆزیتەوە... هیچ... تۆ دەستت بە گەورەیدا ڕاگەیوە، بیستویەک سال تۆ لە خەڵوەتێکی گەورەدا ژیاویت... مەیەرەدەرێ... ئەی دۆست مەیەرەدەرێ... شتەکان چەشنێک پارچەپارچەبوون بە کەس کۆنابنەوە». هەناسەیەکی هەڵکێشاو گووتییەوە «مەیەرەدەرێ، بە دوای ئەو شتانەدا بگەڕێیت کە نایاندۆزیتەوە...»

ئەو قسانەیکرد و وێستی بڕوات، من لە جێگایەکی نزیک لە دەرگاکەوە گرتم و گووتم «یاقوبی دۆست، ئەوەی بتوانێت قەدەری دیلی هەڵگرێت دەبێت باری ئازادییش هەڵبگرێت... من نەمردووم، دەشمەوێت تێبگەم و دڵنیابم کە دەژیم... ساڵەهای ساڵ من هەموو ڕۆژێک بۆ ژیانی خۆم شەڕمکردوە،

سەیری شەو و سەراب و تارماییەکانم کردوە و هاوارمکردوە «من دەژیم... هێشتا دەژیم... دەژیم». نا یاقوبی هاوڕێ و دۆست... سەرۆکی من، من و تۆ هیچ حیسابێک و خەونێکمان لە نێواندا نییە... یەک حیساب نەبێت... یەک حیساب، پێم بڵێ... سەریاسی سوبحدەم لە کوێیە؟»

ئاوەها... ئاوەها... دەرگام لە سەر تۆفانەکان کردەوە

٤

لاولاوی سپی و شادەریای سپی لە تەمەنێکی زووەوە سوێندێکی ئەبەدییان بۆ یەکدی خواردبوو هەتا مردن کەسیان شوونەکەن، قژیان نەبڕن، کەسیشیان بێئەوی تریان گۆرانی نەڵێت و لە کراسی سپیش بەولاوە هیچ ڕەنگێکی تر نەپۆشن. ئەو ڕێکەوتنە دەگەڕایەوە بۆ چوار ساڵ بەر لەو ئێوارەیەی، تۆفان هەڵیکرد و محەمەدی دڵشوشەی هێنا... بۆ ئەوکاتەی لە ماڵی ئەو دوو خوشکەدا جەنگی گۆرانییەکان هەڵگیرسا، ئەودەم هەردوو ئەو دوو خوشکە تەمەنیان چواردە و پازدەساڵان بوو، هەردووکیان لە ژێرەوە منداڵانە عاشقبوون، شەوڕۆژ لەبەر خۆیانەوە گۆرانیان دەگووت... تاکە گرفتێکی ترسناک لە پێشدەمیاندا ئەوەبوو، کاتێک گۆرانییان دەگووت، هەرکەسە و گۆرانییەکی دەگووت بە گۆرانی ئەوی دی نەدەچوو... جەنگی گۆرانییەکان ماوەیەکی درێژی خایەند، هەندێ شەو تا گەروویان خوێنی لێدەهات لە ڕقی یەک گۆرانییان دەگووت... تاریک و ڕوون دادەهات و ئەوان هەر گۆرانیان دەگووت، کازیوە تێدەپەڕی و ئەوان هەریەک بەرابەری ئەویتر دەیخوێند، خۆرهەڵدەهات و وەک دوو جەنگاوەری عیناد و بێڕەحم شەکەتدەبوون و لە ساتێکدا بێئەوەی هیچیان شکستی خۆی ڕابگەیێنێت، پێکەوە دەوەستان و لە جێگاکانیاندا نیوەمردوو دەکەوتن. کەس دروست نازانێت ئەو جەنگە چەندی خایاند، چەند وەرز ئەو دوو خوشکە شەڕیانکرد، چەند گەردەلوول و چەند تۆفان بەسەر شەڕەکانیاندا هەڵیانکرد و تێپەڕین.

لە یەکێک لە ئێوارەکانی ئەو جەنگە درێژەدا شادەریای سپی نەخۆشکەوت، نەخۆشییەک زۆر لە مەرگ نزیکیکردەوە. تەنیا لاولاوی سپی بە تەواوەتی دەیزانی شادەریای سپی بۆ دەمرێت، بە جۆرێک لە جۆرەکان چیرۆکی عەشقێکی ناکام لە پشت نەخۆشی و دەردەکانی شادەریاوە بوو. بەهارێکی درەنگ بوو کە شادەریا لە بیمارستان کراسێکی سپییان لە بەرکرد و خستیانە سەر تەختێک بەرەو نەشتەرکارییەکی قورس... بەیانییەکی تاریکی خۆڵبارین بوو، بە درێژایی شەو خۆڵ دەباری. ئەو بەیانییە بەر لەوەی شادەریای سپی بچێتە ژێر دەستی نەشتەرکارەکانەوە کە نە هیوای ژیانیان دەدایە و نە مەرگ، دەبایە لاولاوی سپی بگاتە لای و داوای لێبوردنی لێبکات و بە سەریدا بگری. ئەو بە درێژایی شەو نەخەوتبوو، کە بەیانی بە چاوی پڕ فرمێسک و گەرووی پڕ حەسرەتەوە گەیشتە بیمارستان، شادەریای خوشکی بەجلە سپییەکانییەوە چاوەڕوانیدەکرد، دوو خوشکەکە لە سروتێکی سەیری پڕ گریان و هەنسکدا، پڕ لە ئامێزان و یەکدی لاواندندا، پڕ لە گەردنئازایی و سوێندخواردندا، بڕیاردەدەن ئیدی هەتا مردن بێ یەکتری نەژین، تا مردن پێکەوەبن و یەک جۆر جل لە بەربکەن، هەتاهەتاشە قژیان نەبڕن و ئەگەر جارێکیش گۆرانییان گووت پێکەوە بیڵێن. ژانی ئاشتبوونەوەکەیان بە جۆرێک بە جۆش و بە هێزبوو، ئەگەر لەو ساتەدا تیمارپێچەکان شادەریای سپییان نەبردایە، لەوانەبوو ئەو پەیمانانە زۆر درێژتر و ئاڵۆزتربن لەوەی ئێستا هەیە... کاتێک تیمارپێچەکان شادەریایان بەرەو نەشتەرگەری برد، لاولاو تا بەر دەرگاکە دەستی لە دەستیدا بوو، بەر لەوەی بچێتە ژوورێ بۆ ژێر نەشتەرەکان شادەریا بەلاولاوی گووت «سوێندم بۆ بخۆ هەتاهەتایە لەو پەیمانە پەشیمان نەبیتەوە... لاولاوی سپی بە چاوی پڕ فرمێسک و لە شۆڕشێکی دڕواری سۆز و هەڵچووندا گووتی «سوێندت بۆ دەخۆم، هەتاهەتایە نە شوودەکەم، نەبێ تۆ گۆرانی دەڵێم، نە قژم دەبڕم و نە لە جلی سپی بەولاوە هیچ ڕەنگێکی دی لە بەردەکەم». ئەوە سەرەتای ئەو پەیمانە جاویدان و هەتاهەتاییە بوو، کە ئەو دوو خوشکە سااڵ دوای سااڵ لەگەڵ خۆیاندا کێشیدەکەن.

ژیانی ئەو دوو خوشکە ژیانێکی ئاڵۆز و پڕ نهێنی بوو، دوای ئەوەی شادەریای سپی لە بیمارستان هاتەدەرێ، لە شەوێکی ڕەشەبا و خۆڵبارانی هاویندا سوێندیان تازەکردەوە، بە زمانی دڵدارەکانی ئەو ڕۆژگارانە پەیمانێکی ئەبەدییان بەست و بە خوێنی خۆیان مۆریانکرد و خستیانە شوشەیەکی ڕەش و لە جێگایەکدا، کە تەنیا خۆیان دەیانزانی لە بن درەختێکی هەناردا شاردیانەوە، درەختێک دواتر دەبێت بە ئاوێنەی درەختێکی دیکە، کە لە جێگایەکی دیکەدا پیاوێک بە ناوی نەسیمی شازادەوە ڕواندوێتی.

ئەوەی شتەکانی بە ئاقارێکی ترسناکدا برد، ئەو بڕوا سەیرەبوو کە سەروکاری جادوویەک لە پشت ڕەفتاری ئەو دوو خوشکەوەیەوە، سیمایان لە سیمای کچانی تر نەدەچوو، تەلیسمێک و نیگایەکی نائاسایی لە سەیرکردنە سارد و هێمن و نەگۆڕەکانیاندا بوو. کاتێک سەیری شتێکیان بکردایە، بە زەحمەت چاویان لە سەر دەجوڵاند، بێئەوەی دڵڕەقبن، سەیرکردنە نەگۆڕ و تیژ و بڕندەکانیان هەموو دڵێکی ناڕەحەت دەکرد. بەراورد بە قەوارەی ڕوخساریان چاویان گەورەتر لە چاوانی ئاسایی دەینواند، کاتێک تەماشاتەکردن هەستتەکرد جگە لە دەسەلاتی نیگایان هیچی تر نابینیت. ئەگەر بیانویستایە پڕیاندەکرد لە ساردی و کەمتەرغەمی، ئەگەر بشیانویستایە لێوان لێویان دەکرد لە پاکی و منداڵی. جلە سپییەکانیان لەگەڵ ئەو قژە کێوییە درێژەیان کە بە جۆرێکی نائاسایی و خێرا درێژدەبوو، نیگای سیحربازێکی پێبەخشیبوون کە کەس بە دروستی نەیدەزانی سیحرەکەیان چییە. تاکە دوو کچێک بوون جلی دیاریکراوی قوتابخانەیان لە بەرنەدەکرد، بە سیپاڵە سپییەکانیانەوە دەچوون بۆ پرسەکان، هەردووکیان بالایان وەکو یەک بوو، لە ئاهەنگەکانی شووکردن و ژنهێنانیشدا جلە سپییەکانی ئەوان بە زەحمەت لە جلی بوکەکان جیادەکرایەوە. شتێکیان تیابوو بە ئاسانی نەدەشکا... ئەو شتەش بیدەنگییە سەیر و قوواڵەکەیان بوو.

لە ڕاستیدا لاولاوی سپی و شادەریای سپی نەدڵڕەق بوون و نەسیحربان، بەڵام سروشتی نیگاکردنیان و دەرکەوتنیان بەو جلانەوە ئەو جۆرە خورافەتانەی لەسەر دروستکردبوون، ئەو خەیاڵانەی ئەودەم خۆیان بیئەوەی نارەحەتبن گەورەتریاندەکرد و پڕیاندەکرد لە ئەفسانەی تر. سەردەمانێک هەردووکیان خووەدەنە تەماشاکردن و تێگەیشتن لە بورجەکان، دەکەونە فێربوونی هونەرەکانی خوێندنەوەی دەست، لە ئاهەنگ و شیوەنەکاندا سەیری دەستی خەڵک دەکەن، زۆرجار بیئەوەی هیچ بڵێن دەکشێنە دواوە، خودی ئەو بیدەنگییە کە دەرەنجامی بیئاگایی و نەزانین بوو لە هونەرەکانی ئەستێرەناسی و دەستگرتنەوەدا، وەک بیدەنگییەکی شەڕانی دوو کچ تەماشادەکرێت کە چارەنوسی ڕەشی خاوەن دەستەکان دەبینن، بیدەنگییان وەک بیدەنگی سیحربازێکی بەدبین تەماشادەکرێت، کە گومان، دووددڵی و نائاسودەیی جێدەهێڵێت... سروشتیان وەک دوو کەس کە وەک ئەوانیدی خۆناگۆڕن و سەیرناکەن و ڕەفتارناکەن، گۆڕینی بۆ دوو نامۆی ڕاستەقینە. ئەوان وەک دوو کچی گۆشەگیر گەورەدەبن، دوو کچ پیاوان خۆیانیان لێدەپارێزن، نەوەک لەبەرئەوەی جوان نین، بەڵکو لەبەرئەوەی هێزێک لە چاویاندایە پیاوان لێیان دەترسن و خۆیانیان لێوندەکەن... هەردووکیان لەوە بە تواناتربوون پیاوان بتوانن ئاسان سەیری نیگایان بکەن. شتێکی قوول و دەنگێکی دووریان تیابوو لەگەڵ خواستی ئەو پیاوانەدا نەدەگونجا کە تەنیا دەرەوەی ئافرەتیان بۆ داگیردەکرێت. ئەو خەسڵەتانە وایانکرد تا دەرکەوتنی محەمەدی دڵشوشە، هیچ پیاوێک لەو دوو خوشکە نزیک نەکەوێتەوە. بەڵام ئەو پەیوەندییە سەیر و ئاڵۆزەی خۆیان لە بری هەموو شتێک بوو، بەیانییان کاتێک لە خەو هەڵدەستان، بەر لە بەرچایی پێکەوە گۆرانییەکی نوێیان دەگووت. لە ژیانی ئەواندا گۆرانییەکان شێوەی جورێک لە نوێژیان وەرگرتبوو. ئەوان کچی ئەو سەردەمە سەیرەبوون، باوەڕیان بەخودا نەبوو، بەڵام باوەڕێکی قوڵیان بە گۆرانی هەبوو.

هیچ کەس نازانێت محەمەدی دڵشوشە چۆن عاشق بوو؟ ئەو دوو کێژە دونیایەکیان هەبوو تەواو جیاواز لە دونیای محەمەدی دڵشوشە، کە لە سەرەتاوە ڕقی لە هەموو ئاڵۆزی و تەلیسمێک بوو، حەزی بە دونیایەکی شوشەیی دەکرد، دونیایەک شتەکان ئەمدیوە و دیویان ببینرێت. ئەو ژیانێکی هەبوو تەواو جیاواز لە ژیانی ئەو دووخوشکە، جیهانیان دووجۆرە جیهانی لە یەک دووربوو، ئەگەر خیانەتی تۆفانەکان نەبووایە نەدەکرا بەیەکبگەن، بەڵام محەمەدی دڵشوشە باوەڕێکی گەورەی بە لافاودکە هەبوو، بڕوایەک دواجار بەرەو قەدەری تاریکی خۆی هەڵیگرت.

محەمەدی دڵشوشە گەنجێک بوو لە ناو خەیاڵەکانی خۆیدا دەژیا، کۆمەڵێک کلیلی هەبوو خۆی دروستیکردبوون، کلیلی ژیان و کلیلی مردن، کلیلی تەنیایی و کلیلی عەشق، کلیلی نهێنییەکان و کلیلی بیدەنگی، کلیلی هاوڕێتی و کلیلی ڕق، کلیلی خەون و کلیلی حەقیقەت. سەردەمانێک کە باوکی لە چیا دەبێتە یەکێک لە خەباتگێڕانی سەرسەختی ئازادی، ئەو وەک هەتیوێک لە شار گەورەدەبێت، بەڵام ڕۆژێک چاودەکاتەوە و دەبینێت ئەو منداڵی پڕ لە ناز و دەڵاڵی شۆڕشێکی سەرکەوتووە... دوای سەرکەوتنی شۆڕش و گەرانەوەی شۆڕشگێڕان بۆ ماوەیەک دەبێتە بەختیارترین گەنج، لە ئاهەنگ و کەرنەڤاڵەکاندا دەبینرێت، لەوانەیە کە لە بۆنەکاندا گوڵ دابەشدەکەن، هەمیشە پێکەنینێکی گەش لە سەر سیمایەتی، بەڵام هەمیشەش تروسکەی ڕۆشنییەکی نائاشکرا لە نیگایدا دەدرەوشێتەوە. نیگا و چاوی لە وەرووتترن نهێنییان تیابێت، چاو و سیمای لە کانییەکی ساف دەچن کە هەموو شتێک لە بنیاندا دیارە، سادەیی و ڕوونی و دەرکەوتنی هەموو شتێک لە بیلبیلەکانیدا دەیگۆڕنە سەر کەسێکی سەیر، کەسێک نامۆ بەم دونیایەی سەراپا لەسەر نهێنی دروستکراوە. دوای ماوەیەکی درێژ کە باوکی بە سەرکەوتوویی بە خۆی و چەک و بۆنی عارەقی هەورازەکانەوە دادەبەزێتە شار و یەکەم جار لە ئامێزی دەگرێت، تەماشای چاوی دەکات و بە ترسەوە دەڵێت «ڕوونییەک لە چاوتدایە، سپیتر و سەیرترە

لە هەموو ئەو شتانەی من بینیومن». ئەوە سەرەتای ئەو سەردەمەیە کە ژیانی دەبێتە کۆشکێکی بلور، کۆشکێک لە شوشەیەکی نازک، دەبێتە شانشینێک دیوارەکانی لە ئەستووری بڵقێکی بێڕەنگ و ڕووندان و هەموو شتێکی تیا دەبینرێت. محەمەدی دڵشوشە لە سەردەمێکدا گەورەدەبێت شتەکان هەمووی نهێنین، دونیا بە زوڵمەت و تاریکی دەدرەوشێتەوە. ئەو لە سااڵنی تاریکی شۆڕشدا دێتە دونیاوە، لە سەردەمی دیوار و گونێی خۆڵ و ژێرزەمینی تاریک و بنمیچی ئەستووردا. لە سەردەمێکدا هەموو بەنهێنی ئیشدەکەن، دەوڵەت بە نهێنی نەیارەکانی سەردەبڕێت و نەیارەکان بە نهێنی دەژین و هاتوچۆدەکەن. لەو سااڵنەدا ژیان دەبێتە دروستکردنی دیوار و تاریکی، هەمووان خەریکی دروستکردنی دیوارن، نێوانی ماڵەکان، نێوانی کوچەکان، نابەینی مرۆڤ و مرۆڤ و نابەینی مرۆڤ و ئاسمان، مرۆڤ و گوڵ، مرۆڤ و مانگ، مرۆڤ و شەو، مرۆڤ و پاساریپەکانی بەیانی... هەموو شتێک دەبێتە بەربەست، ئادەمیزادەکان بە جۆرێکی بێمانا دەکەونە سەر ئارەزووی بڵندکردنەوەی دیوار، ژیان دەبێتە خەڵوەتێکی هەمیشەیی، مرۆڤ لە پشت دیوارەکانەوە نەبێت ناتوانێت بیربکاتەوە. ئەوکات ئەو منداڵیی خۆی لە باوەشی دایکێکی ترساودا دەباتەسەر، منداڵێکە بەردەوام لەم ماڵەوە بە نهێنی دەیبەن بۆ ئەو ماڵی تر. بەردەوام خۆی و دایکی لەو ترسەدا دەژین دەوڵەت بیانگرێت و ڕەوانەی بیابانەکانی باشوریان بکات. ئەو لەو کاتەوە دەبێتە منداڵێکی نهێنی، لە دەرەوە ناوی ڕاستەقینەی خۆی بەکارناهێنێت، نابێت کەس بە ڕوونی و لەبەر هەتاودا و بەوجۆرەی کە خوڵقاوە ببینێت. زووزوو ماڵ یا کۆاڵن یا شارەکەیان دەگۆڕن. محەمەدی دڵشوشە، لە دونیایەکی وادا کە پڕە لە نهێنی و خۆشاردنەوە گەورەدەبێت، گەورەبوونێک لەگەڵ خۆیدا ئارەزوویەکی نهێنی و شاردراوەی بەرەو گەڕان هەڵگرتووە، ئەو کات ژیانی ڕۆژانەی محەمەدی دڵشوشە گەشتێکی سەیرە بە دوای بینیندا، بەاڵم هەستەکات ناتوانێت ببینێت. هەستەکات لە دیوار زیاتر هیچی تر نییە تەماشایبکات. ڕۆژێک دەگاتە ئەو ڕاستییە غەمگینەی دواتر ڕێگا و ماناى ژیانی دیاریدەکات، دەبێت ژیانێکی هەبێت ڕوون وەک شوشە، ژیانێک لە هەموو الیەکەوە ببینرێت، ژیانێک هیچی

لە ژیانەکانی دیکەی ئەو سەرزەمینی تاریکییە نەچێت. دەبێت کلیلێک بدۆزێتەوە دەرگاکان بخاتەسەر پشت، دونیا ببێتە دونیایەکی ڕوون، دونیایەک دیوارەکانی هیچ نەشارنەوە، مرۆڤ چ شتێکی نەبێت هەڵیبگرێت، نهێنییەکانی هەموویان دەربکەون و تەلیسمەکان بڕەوێنەوە.

لەگەڵ هەموو مۆتەکە تاریک و قورسەکانی منداڵیدا محەمەدی دڵشوشە وەک گەنجێکی خۆشڕوو دەمێنێتەوە، گەنجێک ڕاستییە بچوک و سادەکان لە چاویدا دەدرەوشێنەوە. کاتێک باوکی دەگەڕێتەوە، دوای ساڵێک لە ڕاپەڕین دەبێتە یەکێک لە بارۆنە گەورەکانی دەسەڵات و جاهوجەلال... دەیەوێت لە بری ئەو ساڵە دوورودرێژانەی لێکدابڕان، پاداشتێکی گەورەی کوڕەکەی بداتەوە، شتێکی بۆبکات هەتاهەتایە خۆشبەختی بکات، شەوێکی مانگەشەو پێیدەڵێت «داوای شتێک بکە، هەر شتێک ئیرادەی مرۆڤ بەسەریدا بشکێت، تۆ بڵێ و من بەفەرمایشتی وەردەگرم». محەمەدی دڵشوشە دوای بیرکردنەوەیەکی زۆر، نیوەڕۆیەکی هەتاو دەچێتە لای سلێمانی مەزن و پێیدەڵێت، من یەک ئارەزووم هەیە، یەک ئارەزووی بچوک، خانوویەکی بچوکم دەوێت لە شوشە، مەرج نییە سەرتاپای لە شوشەبێت، بەڵام بەجۆرێک بێت لە هەر لایەکەوەسەیرتکرد هەموو لاکانی دیکەی دیاربێت. لەو شەوەوە نەخشەی ئەو خانووە چکۆلە و سەیرە سەر هەڵدەدات کە لە یەکێ لە گەڕەکە هێمن و بەرزەکانی شاردا دروستدەکرێت. خانوویەک لە شوشەیەکی تەنکتر لە شوشەی کاسێکی بادە، ڕوونتر و ناسکتر لە پیاڵەیەک. خانوویەک لە سەر بەرزاییەکی بچوک لە نێوان کۆمەڵێک باڵاخانەی گەورەی کۆنکرێتدا، پایەکانی لە ئاسن و بەشی هەرەگەورەی دیوارەکانی لە شوشەن، خانوویەک لە هەر جێگایەکەوە تەماشاتبکردایە، هەموو سوچ و کەلێنەکانی نێو ماڵت دەبینی، محەمەدت دەبینی لە سەر کورسییەکەی خۆی، قەفەزی خاڵیی کەوەکانت دەبینی، تابلۆی هەڵپەڕکێیەکی کێویی، گوڵی هەڵگیراو لە ئاودا، شوشەی ڕەنگاوڕەنگی لم، فەرشێکی ئاوریشمی شین کە پڕبوو لە نیگاری ژێر دەریا و لە دوورەوەڕا شێوەی گۆمێکی بەخشیبووە ماڵەکە.

بەیانیان هەموان محەمەدیان دەبینی لە پشت شوشەکانەوە بەرچایی ئامادەدەکات و بەدەنگی بەرز گۆرانی دەڵێت، لە پشت دیوارەکاڵەکانی خۆیەوە دادەنیشێت و وەک نیشتەجێی ناو حەوزێکی ماسی ژیانێکی ڕوون وەک ئاو بەسەردەبات.

ئەو ویستە سەیر و قوواڵەی بۆ بینین، بۆ تێگەیشتن لە هەموو شتەکان، بەرەو زانین و ڕوانین لە زیندەگی ناوەوەی کەسەکان دەیبەن، دەیەوێت قووڵترین و تایبەتیترین نهێنییەکان ببینێت. ئەو حەزە کوشندەیەی بۆ ڕوونی و ڕووناکی وادەکات بگاتە سەر نهێنی گەورەتر لە خۆی، وادەکات قسەکانی پڕبن لە چیرۆکی سەیر دەرهەق بە ژیان و حەقیقەت، بەڵام هاوڕێکانی نەبێت، ئەو کوڕە منداڵانەی لێرەو لەوێ لە کوچەکانی بازاڕدا دەیانناسێت، کەس وەک شەیدایەکی ڕاستی تەماشای ناکات، بەڵکو وەک گەنجێکی چاوچنۆک بۆ زانین... ئارەزووی بۆ ڕوونی و ڕوانین وادەکات ڕاستگۆییەکی کوشندەی تیابێت، بێئەوەی لەوە بگات کە حەقیقەت چەند کوشندەیە، بێئەوەی تێبگات کە هەمیشە تاریکییەک لە ودیو شتەکانەوە دەمێنێتەوە، نهێنیگەلێک کە هەرگیز بۆ ئەو ڕووننابنەوە.

ئەو بەیانییە دوای گەڕانەوەی لە ماڵی خوشکەسپیەکان بەژانەکانی سەر سینەیەوە هەستا، هەستیکرد لە کونێکی چکۆلانەی سەر دڵییەوە تنۆک تنۆک خوێنێکی گەش دێتە دەرێ. بەدەم ئازارەکانییەوە لە پێش ئاوێنەیەکی گەورەدا کراسەکەی داکەند و تەماشای ئەو برینە بچوکەی کرد کە زۆر لەسەرخۆ و بە هێمنی خوێنی لەبەر دەڕۆیشت، خوێنێک دەنیشتە سەر جلەکانی و تەپیدەکرد. ئەوەی لەو خوێنەدا سەیربوو، نەئەوەبوو دەمی زەخمێکی گەورە بۆ خۆی بکاتەوە و بێتەدەرێ، نەئەوەش بوو بوەستێت و سارێژبێت. لەو بەیانییەوە بەردەوام پەلەیەک خوێن بەسەر سینەی محەمەدی دڵشوشەوەیە... هەمیشە خوێنێکی تەڕ کە دڵۆپ دڵۆپ و بە وچانێکی پڕ ژان دێتەدەرێ و دەتکێتە سەر کراسەکەی، کراسێک یەکێک لە سەریاسەکان لە کۆنە بۆی کڕیوە. خوێنێکی بێتەفسیرە. چەندە لۆکە و شاش و برینبەستی بنایەتەسەر،

بە ئارامی کۆدەبووە و شاشەکانی تەرپەکرد و وەک پەلەیەکی گەورە دووبارە لە سەر سنگی دەردەکەوتەوە. ئێوارەی هەمان ڕۆژ بەو خوێنەوە گەڕایەوە بۆ ماڵی دوو خوشکەکە. وەک ئەوەی پێشوەخت یەکێک هەواڵی گەڕانەوەی ئەوی پێدابێ، هەردووکیان لە بەردەم هەمان ئەو پەنجەرەیەدا چاوەڕوان بوون، پەنجەرەکەیان کردبووەوە و نیوەی لەشیان هێنابووەدەرێ، «با» تا دوور دوور قژیانی لەگەڵ خۆیدا دەبرد. محەمەدی دڵشوشە واهاتە پێشچاوی، وەک قژیان تێکەڵ بەهەورەکان بووە، دەیبینی پاساری و پۆلی کۆتر بە ناویانداتێدەپەڕن. لە بەردەرگاکەوە هاواریدەکرد «لاولاوی سپی دەمەوێت بتخوازم... تۆ ڕازیت». هەردووکیان بەو نیگا ساردانەوە تەماشایاندەکرد، بە ئارامی وەک ڕەوینەوەی هەورێک زوڵفە ئەفسانەییەکانیان دەبردەوە ژووری، پەنجەرەکەیان دادەخست و پەردەکانیان دادەدایەوە و بێئەوەی هیچ بڵێن لەو دیو ئەو پەردە ئەستورانەوە تەماشای محەمەدی دڵشوشەیان دەکرد، کە خوێنی سەر دڵی خۆی نیشاندەدان و دەیگووت «ئەوە زامی ئێوەیە».

ئەو ئێوارەیە محەمەدی دڵشوشە بە شکستێکی ترەوە گەڕایەوە بۆ ماڵێ، ئەوە سەرەتای دەست پێکردنی ئێوارە تاڵ و غەمگینەکانی مردنێتی، ئێوارەیەک بوو پڕ لە نەسیمی شێداری ئەو هەورە غەمگینانەی بە بارانی زۆرەوە دێن و دەڕۆن. دەچێتەوە ماڵێ و لە پشت پەنجەرەکانەوە تەماشای بارانبارینی بێوچان دەکات، هەستەکات لە شوێنێکی دییەوە، لە جێگایەکی نازکترەوە درزێکی دیکە کەوتۆتە دڵی. هەستەکات خوێنێکی زیاتر و گەشتر لەو برینە بچوکانەوە دێنەدەرێ کە نەشتەرێکی نەبینراو و نادیار دروستیدەکات، خوێنێک دەزانێت نەزیفی شکانی دڵی خۆیەتی. تا شەو پتر تێدەپەڕێت ژانەکانی گەورەتردەبن، بەتەنیا دەستدەگرێت بە دڵییەوە و بە ناو باران و هەورەبروسکە و تاریکیدا کوچە بە کوچە بەرەو ماڵی خوشکەکان دادەگەڕێتەوە کە هەمیشە بەو نیگا سارد و سەیرەوە لە پشت پەنجەرەکانەوە سەیریدەکەن. محەمەدی دڵشوشە درزە بچوکەکانی دڵی خۆی حیسابدەکات و دەزانێت ئەمە پێشبڕکێیەکە لە نێوان کات و مردندا، لە بەردەم دەرگاکەدا

دەوەستێت و دەستدەگرێت بە دڵییەوە، خوێن لە ژێر پەنجەکانییەوە دەتکێت و تێکەڵ بەباران دەبێت، بە دەستە خوێناوییەکانی دەکێشێت بە دەرگاکاندا و هاوار لە دوو خوشکەکە دەکات، لەو دیو پەردەکانەوە سێبەری خۆیان و شەپۆلی شەکاوەی قژیان دەبینێت، دوو کەسن بێدەنگ لەو دیوەوە تەماشای باران و محەمەدی دڵشوشە دەکەن کە دەڵێت «لاولاوی سپی ئەگەر خۆشتنەوێم دەمرم...». سەرتاپای ئاوە، وەک باڵداڕێکی چکۆلانە و خوساوە باران لە سەرتاپای دەچۆڕێت، دڵۆپەکان وەک هەزار تنۆک لە زێڕی تواوە لە سەر ڕوخساری دەدرەوشێنەوە. بەڵام ئەو دوو کچە هیچ ناکەن جگە لەوەی لە پشتەوە بە هێمنی تەماشایبکەن. محەمەدی دڵشوشە دەیەوێت بە کلیلەکانی خۆی ئەو دەرگایانە بکاتەوە، بەڵام ناکرێنەوە. لە بەردەم باران و بە دەستی خوێناوییەوە یەکەیەکە هەموو ئەو کلیلانە تاقیدەکاتەوە، بەڵام سوودی نییە، دەیەوێت بە دیوارەکاندا هەڵزنێت و ناتوانێت، دەچێتە سەر درەختە نزیکەکان و لە وێوە هاواردەکات، بەڵام جگە لە دەنگی باران گوێی لە هیچ دەنگێکی دی نییە، جگە لە درەوشانەوەی ڕووناکی لە سەر فرمێسکەکانی خۆی هیچی تر نابینێت.

شەو ئاوادەبێت، محەمەد بە لێتە و باران و خوێنەوە دەگەڕێتەوە ژوورەکەی خۆی، بەو هەموو بارانەوە، بەو هەموو خوێنەوە دەگەڕێتەوە ماڵ، سات دوای سات پتر دڵی دەشکێت، کەلێنی نێوان مەودا شوشەییەکانی گەورەتردەبن. لەگەڵ خۆرهەڵاتدا لە ناو خوێن و باران و فرمێسکەکانی خۆیدا خەوی لێدەکەوێت و لە خەویدا خەون بە درەختێکەوە دەبینێت کە ناوی دواهەمین هەناری دونیایە.

شەو لەگەڵ دەست پێکردنەوەی بارانداو بە بێدەنگی دەگەڕێتەوە کوچەی خوشکە سپییەکان، ئەوان هەمیشە لە وێن لە پشت پەنجەرەکانەوە چاوەڕێیدەکەن. دەچێتە حەوشە گەورەکەیان، بە هێمنی چەند جارێک بە دەوری ماڵەکەیاندا دەسوڕێتەوە و دەگەڕێتەوە... ئیدی تێدەگات ئەو کوشتەی پێشبڕکێیەکە لە نێوان ئیزڕائیل و زەمەندا.

بەردەوام خوێنی لێدەڕوات، ئەو شەوە ناگەڕێتەوە بۆ مال، بەڵکو بەزامەکانی سەر سنگییەوە دەچێتە یەکێک لە مەجلیسە گەورەکانی سلێمانی مەزن، مەجلیسی سیاسەتمەدارێکی گەورە کە پڕە لە وەزیر و بەڕێوەبەر و بازرگانە تازەکانی بازاڕ. سەرەتا پاسەوانەکان ناینasنەوە، ئەو پێیان دەڵێت «من کوڕی ئەوم، کوڕی سلێمانی گەورەم». گەنجێکی خوێناوی و خوساوە و ماندووە، ڕەنگێکی هەیە بە ڕەنگی مردووان دەچێت، کە دواجار سلێمانی مەزن بانگیدەکاتە ژوورێ نایناسێتەوە... هیچی لە کوڕە دڵشوشەکەی خۆی ناچێت. کوڕێکی نەخۆش و لاواز کە چاوەکانی بە قوڵدا چوون و بە دوای خۆیدا ئاو و خوێن ڕادەکێشێت، شوێنپێ سوورەکانی لە سەر فەرش و کاشی و کومبارەکان جێدەهێڵێت. لە ژوورەوە لەگەڵ هەموو زامەکانیدا بەڕێوە دەوەستێت و بەهێمنی دەڵێت «کەستان بینیوە بەو جۆرە بمرێت؟». هەموو ئەوانەی ئەو شەوە لەوێ دەیبینن چیرۆکی ئەو کوڕە دەزانن کە وەک ڕوەکێکی زستانە لە دوو ژووری چکۆلانەی شوشەدا دەژی، ئاگاداری ئەو ویست و برسێتییە سەیرەی ئەون بۆ نهێنییەکان... ئەو شەوە لەوە زامدارتر و ڕووخاوتربوو کەس سڵی لێبکاتەوە. لە سەر کورسییەک ڕووتیاندەکردەوە و دەیانگۆڕی، لۆکە و برینبەستی نوێیان دەخستە سەر ئەو زامە خوێنینەی سەر دڵی، وشکیاندەکردەوە. بە درێژایی ئەوکاتە، ئەو چیرۆکی ئەو خۆشەویستییە کوشندەیەی دەگێڕایەوە کە تۆفان تووشیکردبوو، ناوی دوو کچی دەهێنا هیچ یەک لە پیاوانی ئەو مەجلیسە نەیان بیستبوون، شەوێک بوو لە شەوی حکایەتەکان دەچوو. ئەو شەوە «ئیکرامی کێو»یش لەوێ بوو، ئەو پیاوە باڵابەرزەی بێئەوەی ڕوتبەیەکی سوپای هەبێت، چاکەتی ئەفسەرەکانی لە بەردەکرد، پیاوێکی بێدەنگ، بەڵام چالاک بوو. ئەو شەوە ئەو تاکەکەسێک بوو تا بەیانی لەگەڵ محەمەدی دڵشوشە و باوکیدا مایەوە. دەمەوبەیان، بەرلەوەی خۆرهەڵبێت، لە فاسیلەیەکی کورتی نێوان بانگی بەیانی و خەوتنەوەی بانگبێژەکاندا، سلێمانی باوک و ئیکرامی کێو لە ماشێنێکی شینی چکۆلەدا چوون بۆ خوازبێنی ئەو کیژە، ئەوە زووترین خوازبێنی دونیابوو، هیچ کچێکی دیکە لە وەوبەر لە پێنجی بەیانیدا نەخوازرابوو. ئەو

بەیانییە دایکیان دەرگاکەی کردەوە، ژنێکی چکۆلانە و ترساوبوو کە تەواو لە ژێر رکێفی کچەکانیدا دەژیا. سلێمانی گەورە و هاوڕێکەی بە هێمنی چوونە ناو ماڵەکەوە و لە سەر دوو کورسی بچوک دانیشتن، دیاربوو یەکێک بەر لە چەند ساتێکی کەم سۆبایەکی داگیرساندبوو و دوکەڵی یەکەم ساتی ئاگرەکە هێشتا لە ژوورەکەدا بوو. ئەو دور کیژە بە دوو چاوی ماندووەوە لە ژوورێکی دییەوە هاتنە ئەمدیوەوە، هەردووکیان دوو دەست جلی سپییان لە بەردابوو، پێدەچوو ئیستا لە ئاهەنگێکی نهێنی هاتبنەوە، دوو شاڵی سپی درێژیان دابوو بەسەر شانیاندا و بە دەنگێکی سارد و وشکەوە بەخێرهاتنی میوانەکانیان کرد. پرپبوون لە تەلیسم و تاریکی، سلێمانی گەورە لە تەمومژی ئەو بەیانییە سارەدا بە ئەسپایی کەوتە قسە و گووتی «من باوکی محەمەدی دڵشوشەم، هاتووم پێتان بڵێم کە محەمەد دەمرێت، هۆی مردنەکەشی کینە و بێوەفایی نییە، بەڵکو عەشقە... من ڕامواییە عەشق شتێک نییە شایستەی ئەوەبێت کەس بۆی بمرێت، من ڕانەهاتووم کەس ببینم لەبەر خۆشەویستی بمرێت، من بە درێژایی ژیانم سەروکارم لەگەڵ مردندا بووە، ئیشم لەگەڵ ئەوانەدا بووە کە بە جۆرێک لە جۆرەکان بە مردنەوە خەریکن... بەڵام ئەم شەو هەستەدەکەم کورەکەم لەبەر هۆیەکی سەیر دەمرێت، هۆیەک بە خەیاڵمدا نەهاتووە مایەی مەرگ بێت. حەزدەکەم بزانم کامتان ناوی لاولاوی سپییە؟». لاولاوی سپی لە شوێنی خۆی هەڵدەستێت و دەڵێت «من لاولاوی سپیم...». سلێمانی مەزن دەڵێت «گومانم نییە تۆ کیژێکی جوانی، بەڵام حەزناکەم کەس بەو جۆرە بمرێت، بەو شێوەیە سووکایەتی بە ئینسانییەتی بکرێت و ئاوا ئازار بیکوژێت... من دەمەوێت بتهێنم بۆ کورەکەم بۆئەوەی نەمرێت». لاولاوی سپی بەهێمنی لە شوێنی خۆی دادەنیشێت و بە دەنگێکی نزم، بەڵام نەگۆڕ و جەسوور دەڵێت «بمبورە، من شووناکەم...». سلێمان بە مەراقێکی کتوپڕەوە هەڵدەستێت و دەڵێت «ئەگەر مەسەلەکە پەیوەندی بە ژیانی یەکێکەوە نەبایە کە دەمرێت، هیچ کەس لە بەیانییەکی وازووەدا نایەت بۆ داواکردنی دەستی کیژێک... تۆ هەقتە بڵێیت نا... هەقتە من هیچ هێزێکم نییە، بیسەپێنم بەسەرتا... ئاە چ شەوێکی سەیرە، کە من لەم مەلابانگدانەدا

دەبێت تیاتا بپارێمەوە شوو بە کوڕەکەم بکەیت، چ خوازبێنییەکی سەیرە کە عەقڵ قبوولی ناکات، ئەگەر تۆ لە دڵەوە ڕازی نەبیت هاتنی من مانای نییە، لە بەرئەوەی دەزانم ئەگەر تۆ لە قوواڵیی دڵتەوە دوای مەلی ئەو عەشقە نەکەویت کە ئەو هەڵیدەدا، سوودی نییە... ئاە کیژی من، من هیچ دەسەڵاتێکم نییە، هەڵبەت ئەگەر شتێکی ترپایە دەمتوانی شتێک بکەم، ئەگەر لەشکرێک بایە دەمتوانی بە چەند گەنجێکی بە تواناوە بەریان پێبگرم، ئەگەر لووتکەی شاخێک بووایە بۆی هەڵدەزنام، بەڵام ئەمە لەو شتانە نییە... من هێندەت پێدەڵێم کە ئەوە تاکە کوڕی منە و بەهۆی تۆوە دەمرێت، منیش بەرامبەر بە تۆ هیچم بۆ ناکرێت... بیربکەرەوە... تا ئێوارێ بیربکەرەوە، چونکە کاتمان نییە، تێدەگەیت کاتمان نییە، ئەمە شەرێکی ناڕەوایە لەگەڵ کاتدا... شەرێکی ناشیرین و ناڕەوایە، بەد و بێدادە، بەد و بێدادە» هەڵدەستا و ئاماژەیەکی بچوکی دەدایە ئێکرامی کێو کە بە قەڵافەتە ئەفسانەییەکەیەوە هەڵدەستا و دەیگووت «جگە لە تکا هیچی ترمان نییە... خانمانم جگە لە تکا هیچی ترمان نییە». لاولاوی سپی بە دەنگێکی نزم کە بە ئەستەم دەبیسترا دەیگووتەوە «من شووناکەم... هەتاهەتایە شووناکەم».

بەیانییەکی زوو ساردە، کە لەو ماڵە دێنەدەرێ هەردووکیان چاویان پڕە لە فرمێسک، سلێمانی مەزن لە میژە نەگریاوە، بەڵام دڵنیایە کوڕەکەی بە جۆرێکی بێمانا دەمرێت... تا کات تێپەڕێت دڵی محەمەدی دڵشوشە پتر دەشکێت، ئەو بەیانییە دەیبەنەوە بۆ ماڵە شوشەکەی. پزیشکەکان نە دەزانن چییەتی و نە تێدەگەن، لە پێخەفەکەیدا دەخەوێت و بەردەوامیش خوێنی لە بەردەڕوات. دەخەوێت و خەو بە درەختێکی هەنارەوە دەبینێت لە سەر لووتکەیەکی دوور. ئێوارەیەکی درەنگ میوان و سەرپەرشتەکانی ئێزندەدات و پێیان دەڵێت باشبووە و چیتر پێویستی بە چاودێری نییە. ئەو شەوە دەیەوێت بەر لە مردن لە هەموو شتەکان تێبگات، دەیەوێت نهێنی ئەو خۆشەویستییە ناکامەی خۆی بزانێت، سەربەرزدەکاتەوە، تێدەگات هەتا لە دوا ساتەکانیشدا ویستێکی قووڵ بەرەو بینین دەیبات. شەو دادێت و ئەو لاواز و کەنەفتە،

لە ڕوخساری تارماییەکی زەرددا دەگەڕێتەوە بەر دەرگای کێڵەکان... وەک هەمیشە بە ئاسانی دەچێتەوە حەوشەکەیان، لەبەر پەنجەرەکەدا دەیانبینێت و تەماشای ئەو نیگا غەمگین و زەردەیان دەکات کە بە ساردی لەو دیو شوشەکانەوە تەماشایدەکەن. تکایان تیادەکات پەنجەرەکە بکەنەوە و قسەی لەگەڵدابکەن، بۆ یەکەم جار پەنجەرەکە دەکەنەوە و لاولاوی سپی بە دەنگێکی غەمگین پێیدەڵێت «محەمەدی دڵشوشە، بمبورە، کاغەزێک لە بن ئەو هەنارەدایە... هەڵیگرەو بڕۆ... هەڵیگرە و وازمان لێبهێنە و بڕۆ». محەمەدی دڵشوشە لە بن ئەو هەنارەوە سەربەرزدەکاتەوە و مانگ دەبینێ، لە سەر ڕۆشنایی تریفەکاندا سەرەنجدەدات، ئەو درەختەی لە ژێریدا وەستاوە هەر درەختی خەونەکانێتی، لە هەمانکاتدا گوێی لەو مۆسیقا دوورە ئاسمانییە دەبێت کە مۆسیقای ئەستێرە و تریفەکانیانە، هەمان ئەو مۆسیقایەیە کە لە منداڵییەوە هاوڕێی خەونەکانێتی، لە ساتێکدا چاو لێکدەنێت و تێدەگات ئەم هەنارەی لە بنیدا وەستاوە، جگە لە ئاوێنەی درەختێکی دیکە هیچی دیکە نییە. لەویادا ئەو نامەیە دەدۆزێتەوە کە دەستنوسی پەیمانێکی دێرینەی خوشکە سپییەکانە، پەیمانێکی جەهەنەمییە، پەیمانی دوو خوشکە هیچ هێزێک نایشکێنێت. لەگەڵ خوێندنەوەی دێرەکانیدا، هەموو دونیای محەمەدی دڵشوشە بەسەریەکدا هەرەسدەهێنێت، وشە بە دوای وشە درزەکانی دڵی گەورەتردەبن و دێر لە دوای دێر دڵی دەبێتە مشتێ خۆڵ، وشە لە دوای وشە دونیا شوشەیەکەی دەشکێت، ئاوێنەکانی دەشکێن، سندوقە شوشەکانی دەشکێن، دیوار هەشوشەکانی ماڵەکەی درزدەبەن، بە ڕێگادادێت و بەردەوام ئەو پەیمانە دەخوێنێتەوە، لەگەڵ هەموو خوێندنەوەیەکدا گوڕمی ئەو خوێنەی لە دڵییەوە فیچقەدەکات و دێتەدەرێ گەورەتر دەبێت. بە کوچەکاندا دێت و تا دێت پتر خوێنی لەبەردەڕوات. خەڵکی دەیبینن وەک تارماییەک بە ڕێگادا دەڕوات و دەستێکی لە سەر دڵێتی و بە دەستەکەی دی ئەو پەیمانە دەخوێنێتەوە، یەکەم جارە خەڵکی پیاوێک ببینن خوێن وەک کانی لە سینەی هەڵبقوڵێت و هەر بڕوات و بخوێنێتەوە. لەگەڵ هەموو هەنگاوێکدا، شوشەکانی خانووەکەی پارچەپارچە دەکەونە خوارەوە، شتە شوشەکانی دەشکێن و بەردەبنەوە

و دەبنە تۆز، کاتێک دەگاتە بەردەمی خانووە شوشەکەی، خۆی لە ناو تەپوتۆزی شکانی شوشەکاندا دەدۆزێتەوە. لەگەڵ هەموو گوڕمێکی خوێندا، لەگەڵ بەربوونەوەی هەموو پارچەیەکی دڵی خۆیدا پارچەیەکی گەورەش لە دیوارەکان بەردەبێتەوە و دەشکێت، کلیلەکانی لە دەستیدا دەبنە بۆدرەیەکی سپی و نەرم، سندوقی نهێنییەکانی دەبن بەتۆز. دەچێتە سەر پێخەفەکەی و دەستدەگرێت بەدڵییەوە و لە ژوور سەرییەوە چڵی درەختێکی هەنار دەبینێت، گوێی لە وردوخاشبوونی شتەکانە، ئاگای لە تۆزی کوشندەیی شوشەیە کە بای شەو بەدونیادا دەیڕفێنێت. چاو لێکدەنێت و گوێی لە دوا هاڕەی ئەو ئاسمانە شوشەییەی ژوور سەری خۆیەتی کە لە سەرەوەڕا هەرەسدەهێنێت و بەرلەوەی بگاتە زەوی دەبێتە تۆزێکی چڕ و با لەگەڵ خۆیدا دەیبات. سەر بەرزدەکاتەوە ئەو چڵە هەنارە دەبینێت، ئەو هەنارەی دەیویست لە ژێرپدا بمرێت. دەستی بەرزدەکاتەوە لە سەرەوەڕا دەست لە لقە خەیاڵییەکانی دەدا، کە لە وڕێنەکانی مردنیدا لە سەر مەرگی سەوزبووە. لە دوورەوەڕا سیمای فریشتەیەک لە قوواڵییە دوورەکانی ئاسمانەوە دێتەخوارێ، بەر لەوەی ئەو فریشتەیە بگاتە لای و دەستی بگرێت، فریای ئەوە دەکەوێت دەستبدات لەو خوێنەی وەک فوارە لەبەر دڵی دەڕوات. لە ناو خەراباتی ماڵەکەی خۆیدا ئەو کاغەزی پەیمانە لە دەستی بەردەبێتەوە و بادەیبات. لە هەمان ئەو ساتەدا فریشتەیەکی ڕوخۆش و دەم بە پێکەنین لە ئاسمانەوە دەستی دەگرێت و دەڵێت «محەمەدی دڵشوشە هەموو شتێک تەواو، هەموو شتێک تەواو، هەستە با بڕۆین...». ئەو بە ئارامی هەڵدەستێت و دەڵێت «بەڵێ هەموو شتێک تەواو... دەستم بگرە با بڕۆین...» فریشتەکە بە پێکەنینەوە دەستی دەگرێت و وەک دوو کۆتر لە تەپوتۆزی جەنگەڵێک هەڵبێن، بە ناو تەپوتۆزی مردنێکی شوشەییدا پێکەوە ڕووەو نادیار دەفڕن. مردنێک دواتر هەموومان لە ناو تەپوتۆزە ساردەکەیدا وندەبین. مردنێک بەشێکی هەمیشە نادیار و نهێنی دەمێنێتەوە و بە شێوەیەکی ترسناک تێکەڵ بە هەندێک حەقیقەتی تاڵی دیکەی ئەم چیرۆکە دەبێتەوە.

٥

کاتێک لێم پرسی سەرياسی سوبحدەم لە کوێیە، بە ئەسپایی وەڵامیدامەوە و گووتی «مردووە... سەرياسی سوبحدەم مردووە». گووتم «دەمەوێت بزانم چۆن مردووە؟ هەقی خۆمە بزانم چۆن مردووە». وەڵامی نەدامەوە، گووتی کاتێکی دیکە دەگەڕێتەوە و کاتمان دەبێت باسی هەموو شتێک بکەین.

من چاوەڕوانی ئەوە نەبووم سەرياسی سوبحدەم ببینم، وام حیساب کردبوو هەتاهەتایە لە سەحرا نایەمە دەرێ... هیچ شتێکم دەربارەی دەرەوە نەدەزانی، بەڵام هەستێک لە دڵمدا پێیدەگووتم لەو کاتەوەی تۆ دیلیت بێشومار جەنگ هەڵگیرساوە، بێشومار خەڵک مردوون، مانەوەی منداڵێکی بێ دایک و باوکیش لە سەردەمێکی وا سەختدا ئەستەمە.

دوای ئەو ڕۆژەی بۆ یەکەم جار پرسیاری سەرياسی سوبحدەمم هێنایە پێشێ. یاقوبی سنەوبەر چەند ڕۆژێکی درێژ تەنیا جێیهێشتم، من جگە لە چەند پیاسەیەکی کورت بە دەوری ئەو میوانخانە سەوزەدا هیچی دیکەم نەکرد، ئارەزوویەکم نەبوو دووربکەومەوە، لە ڕاستیدا نەمدەزانی بەرەو کوێ و بەچ ئاڕاستەیەکدا بڕۆم، چەند ئێوارەیەک بەناو درەخت و چۆم و چەمەنزارەکاندا ڕۆیشتم و نەگەیشتمە هیچ، سروشت بەجۆرێکی سەیر دەیترسانم، توانای گوێگرتنم لە دەنگی باڵندەکان نەبوو، بیری سەدا و دەنگی لمم دەکرد. هەستمدەکرد هاوارەکانی ناو لم بەژیانی من ئاشناترن، هێزمدەدایە خۆم و جار دوای جار بەرەو شوێنی قوواڵتر دادەبەزیم، بەڵام پێنەدەچوو

ئەو دەرەختانە کۆتاییان هەبێت، وادیاربوو هەتاهەتایە دەرەخت دەمبەخشێت بە دەرەخت. ڕۆژێک وا هاتە پێشچاوم وەک ئەوەی ئەو خانووە لە ناوەندی ڕێوێلکەیەکی گەورەدا دروستکرابێت، لە ناو ئەندازەیەکی دەستکرد و ئاڵۆزدا، بە جۆرێک ئەوەی بێتە ئەم خانووەوە بێئەوەی کەس پاسەوانییەکات، دەربازبوونی بۆ نەبێت. ڕۆژێک بڕیارمدا بڕۆم و هەموو شتێک تاقیبکەمەوە، بەڵام جگە لە سوڕانەوەیەکی بێهودە لە ناو چەند بازنەیەک دار و دەرەختدا هیچی ترم نەکرد، وام هەستەدکرد ئەوەی ناهێڵێت دەربازبم دەستبەردارببوونی خۆمە لە ئازادی... مرۆڤ لە دوو دۆخدا پێویستی بە هیچ پاسەوانێک نییە، ئەو کاتەی ئازادی لە دەرەوە مانایەکی نامێنێت، ئەو کاتەش کە لە زیندانداندا هەست بە ئازادی دەکات. من بە هەردوو وێستگەکەدا گوزەرم کردبوو، لە ساتێکدا هەستم کردبوو، ئازادییەکانی دەرەوە لە لام چ سەنگێکیان نەماوە، هەستیشم کردبوو لە زیندانەکەمدا سەربەستییەکی ڕەهام هەیە. ئەو ڕۆژانە کاتێک لە ناو دار و دەرەختەکانی دەوری ئەو میوانخانەیەدا دەسوڕامەوە، هەمان هەستم هەبوو، ئازادی چیتر لای من ئەوە نەبوو بێمەدەرێ و بڕۆم و شار و خەڵک و زەمینی تر ببینم، بیستوێەک ساڵ زیندان ئەو جۆرە ئازادییەی تیا کوشتبووم. لە ژووریشەوە لە خەڵوەتەکانی خۆمدا بیرم لە هەموو ڕووناکی و دەیجوورێک دەکردەوە، بە دەنگی بەرز قسەم لەگەڵ خۆمدا دەکرد، دەنگی خۆم تاکە دەنگێک بوو هەستم بە ئاشنایی دەکرد لەگەڵیدا... پێموایە ئەوانەی زۆر لەگەڵ خۆیاندا دەدوێن، هێدی هێدی دەبنە دیلی دەنگی خۆیان، منیش بووبووم بە دیلی خۆم. دواتر تەنیا چیرۆکی سەریاسی سوبحدەم منی لەو پێوەندانە ئازادکرد.

دوای تێپەڕینی چەند ڕۆژێک گەڕایەوە... بمبورن... من هەستێکی ئەوتۆم بۆ زەمان نەمابوو، نەمدەزانی شەو و ڕۆژەکان حیساب بکەم. دواجار کە گەڕایەوە، کەمێک لە جاری پێشوو پیرتر دیاربوو. لە هەمان ئەو شوێنەوە دەستمان پێکردەوە کە دواجار تیاوەستاین. دوای سڵاوێکی کورت گووتی «سەریاسی سوبحدەم مردووە... دروست نازانم چۆن، بەڵام مردووە. بمبورە مردنی ئەویش مردنێکی ئاڵۆز و بێتەفسیرە». سەیری منی دەکرد و

دەستی دەخستە سەر یەکێ لەو شتە کریستاڵ و درەوشاوانەی ژوورەکە و دەیگووت «نازانم کەی و لە کوێ مردووە. ئەو ساڵانەی ئەو تیا مرد، تەفسیریان نییە، ئەو بیستویەک ساڵەی کە تۆ تیایدا لە زیندان بوویت دەکرێت هەمووی هەڵگریت و لە تابووتێکدا فڕێیدەیت، جگە لە مردن هیچی تری تیا نییە... ناتوانم هیچ مردنێک تەفسیربکەم، ناتوانم هیچ لە دایکبوونێکیش تەفسیربکەم، هەموو ئەو شتانە بێ هیچ لۆژیکێک ڕوویاندەدا... بەڵام من دڵنیاتدەکەمەوە کە بە تەنیا نەژیاوە و نەمردووە، لەگەڵ ئەوانیدیدا بووە، بەڵام بوەستە... نا، وامەزانە ئاسانە لەگەڵ ئەوانیدیدا بژیت و بمریت... ئاسان نییە... دروست نازانم ئەو دواجار کێیە و کێ بووە و لە چی چووە، بەڵام زۆربەیان مردن، ئەویش لەگەڵ ئەواندا بوو... دڵنیام لەگەڵ ئەواندا بوو، وەک پێتدەڵێم من لە هیچ شتێک دڵنیانیم، لە بەرئەوەی ناتوانم دڵنیابم، یان ناکرێت دڵنیابم. شتەکان دواجار بە ئەندازەیەک تێکەڵاوبوون هیچ کەس ناتوانێت دڵنیابێت، وەک شەترەنجێک کە تێیدا دروست نەزانی کامە داشی تۆیە، وەک شەترەنجێک لە ناکاو چاوبکەیتەوە و بڕوانیت، هەموو داشەکان بوونەتە سپی یان ڕەش و نەزانیت دەست بۆ چی بەریت، بەڵام موزەفەری سوبحدەم بۆی مەگەڕێ، من تەنیا کەسێکم کە زۆربەی حەقیقەتەکان دەزانم... تەنیا کەسێکم. لەگەڵ ئەوەشدا ناتوانم شتەکانت پێبڵێم، لەبەرئەوەی لە شەترەنجێک دەچیت، هەموو داشەکانی بووبێتنە یەک ڕەنگ، من تەفسیرێکم نییە، دڵنیابە لە خۆشم نابوورم، دەبوایە من تەفسیرم هەبایە، بەڵام نیمە... موزەفەری سوبحدەم، هاوڕێم من و تۆ قوول قوول لەو گوناهەدا چەقیوین، منیش و تۆش... بەڵام دڵنیابە ئەو مردووە، کەی و چۆن و لە کوێ؟ لێم مەپرسە، نا لێم مەپرسە... نازانم...».

سەرجەمی قسەکانی کۆمەڵێک مەتەڵ و تەلیسمی ئاڵۆزبوون. لێم پرسی «ئەوان کێن؟ ئەو لەگەڵ کێدا مردووە؟». گووتی «لەگەڵ ئەواندا، ئەوانەی وەک خۆی وابوون، لەگەڵ هاوڕێکانیدا... لەگەڵ ئەوانەدا کە لەو سەردەمەدا مردن». کەمێک وەستا و خەندەیەکی تاڵ کەوتە سەر لێوی، تۆزێک

بیریکردەوە و بەڕوخسارێکی لەسەرخۆوە گووتی «ناکرێت لەوە زیاترت پێبڵێم، لەوە زیاترم نییە. بۆ ئەوەی لەوە تێبگەیت دەبایە لێرەبوویتایە، دەبایە لەگەڵمدا بوویتایە، دوای ئەوە بزانیت و نەزانیت هیچ ناگۆڕێت... هیچ... بەڵام تۆ لەو دەرگایەوە مەیەرەوە ژووری، تۆ بۆیە لێرەیت تا لەو دەرگایەوە نەیەیتە ژووری، با من و تۆ جۆرە پیرییەکی تر بژین، پیری دوو پیاو کە خۆیان بۆ بیرکردنەوە و حیکمەت تەرخانەدەکەن... بۆیە تۆم هێنایە ئێرە تا لە شوێنێکی ترەوە بێیتە ناو ژیانەوە، شوێنێک پەیوەندی بەو ڕابوردووەوە نەبێت، شوێنێک پەیوەندی بە ئێستاوە نەبێت... پەیوەندی بە ژیانی ڕۆژانە و مردن و شۆڕش و سیاسەتەوە نەبێت. گوێبگرە موزەفەری سوبحدەم، ئەی دۆست، من دەمەوێت لە دەرگایەکی ترەوە بڕۆین، من و تۆ لە دەرگایەکی ترەوە بڕۆین، ژیان هەر ئەم دەروازەیەی نییە تۆ تاکە کەسێکی لە دەرەوەی ئەم زەمانە هەڵگیراویت، تۆ دیل نەبوویت، بەڵکو تۆ کەسێکی دوور لە پیسی ئەو ڕۆژە نابووتانە هەڵگیراویت، وەک هەڵگرتنی شتێک لە بەفردا، وەک شاردنەوەی قوتوویەک زێڕ... دەمتوانی دە ساڵ لە مەوبەر ئازادت بکەم، دەمتوانی بتگۆڕمەوە بە ئەفسەرێکی گەورەی دەوڵەت. سەردەمانێک سەدان ئەفسەری دیلمان لە بەردەستدا بوو، لە دوای سەرکەوتنی شۆڕشەوە، هەزاران سەرباز و پلەدار و ئەفسەری گەورەگەورە دیلی من بوون. ئەو کات ئاسان دەمتوانی بتگۆڕمەوە، بەڵام دەبایە بمهێنایتایەتەوە بۆ ئێرە، بۆ ناو سیاسەت، بۆ ناو پیسی و چڵپاوی ژیانی ڕۆژانە، دەبایە بمهێنایتایەتەوە تەماشای چەپەڵی بکەیت، ئەوەی لە بیابان فێرییبوویت بیرتبچێتەوە... من پارەیەکی زۆرم خەرجکرد، تا تێگەیشتم تۆ وەک دەرونێشێک لە بیاباندا دەژی، جێگایەک نەبوو بەرتبدەم، دەبایە وەک یاقووتێک هەرزان فرۆشتبکەم، دەبایە بتخەمەوە ناو شەڕەکان، ئەو شەڕانەی من و ئەوانیدی دروستمانکردن و دەبووایە دروستیبکەین. تۆ زێڕێکی دەگمەنی ڕۆژە پاکەکانیت، تۆ تاکەکەسێکی بیستویەک ساڵە گوناهێکت نەکردوە، ئازاری باڵندەیەکت نەداوە، شەڕێکت نەکردوە. ئێمە شەڕ کردینی بە کۆمەڵێک ڕموزن... شەڕ و شەڕ و هەمیشە شەڕ، بەیانییان شەڕ، نیوەڕوان شەڕ، ئێواران شەڕ... نا وا

مەزانە من بە دریژایی ئەو ماوەیە بیرم لە ئازادکردنی تۆ نەکردۆتەوە، هەتا جارێک هەموو شتێک تەواوبوو، دەبایە بتگۆڕمەوە بە چەند ئەفسەرێکی بالا، ئەو شەوەی دەبوایە ئیمزای خۆم بخستایەتە سەر کاغەزەکان، هەموو گیانم دەلەرزی... جێگایەک نەبوو پاکی تۆی تیاهەڵگرم، تۆ خۆت هیچ لە پاکی خۆت نازانیت، وەک مندااڵێک کە هیچ لە پاکی خۆی نازانێت... ئەگەر تۆشم بهێنایەتەوە وەکو ئەوانت لێدەهات وندەبوویت».

بە نائومێدی و سەرزەنشتێکی قوولەوە گووتم «ئاوەها کەواتە دەتتوانی ڕزگارمبکەیت و هیچت نەکرد، دەکرا نەهێڵێت بیستویەک ساڵ لەو سەحرایەدا بڕزێم و فەرامۆشتکردم. من ئەو سەحرایە کردمی بە لم، لمێکی ڕووت، لمێک بە هیچ شتێک کۆناکرێتەوە». گووتی «نا، ئەو دەم نەمدەتوانی ڕزگارتبکەم، ڕزگارکردن شتێکە و بەربوون لە زیندان شتێکی دیکەیە، من دەمتوانی بەرتبدەم، وا بکەم بگەڕێیتەوە، بەڵام تۆ یەکێک نیت لە ئێمە... تۆدەبایە نەگەڕێیتەوە ناومان... دەبێت تەنهابیت... نازانم تێمدەگەیت یاخود نا؟ بەڵام تۆ دەبێت تەنهابیت، دەزانم حوکمێکی سەختە، ئازادییەکی گرانە، بەڵام ئەگەر تەنها نەبیت هەموو شتێکمان لە دەستدەچێت».

بە کورتی یاقوبی سنەوبەر دەیویست، من و ئەو لەو کۆشکە سەوزەدا پێکەوە بژین، پێکەوە خەریکی حیکمەت بین، پێکەوە هەزاران سەعات قسە لە سەر گەردون و ئاسمان و مردن و خودا بکەین، ئەو لە ساڵانی شۆڕشدا کاتێکی زۆری بۆ ژیانی خۆی تەرخانکردبوو، لە دوای ڕاپەڕینیش هەموو لەزەتەکانی دونیای تاقیکردبووەوە. ئەو هەموو عومری خۆی بۆ حوکمکردنی دونیا تەرخانکردبوو، بە جۆرێک کاتی نەبووبوو بیر لە ماهییەتی بکاتەوە... ئەو واهەستیدەکرد هەموو ڕوکەشەکانی ژیانی ناسیوە بێئەوەی بگات بە جەوهەر و مانای.

ئەو ماوەیەی من لەو خانووە سەوزەدا ژیام، هەستم بە ئازادی نەکرد... زۆر ئێواران دەهات، پێکەوە دوو کورسیمان دەبردە ناو درەختەکان، لەگەڵ

ئەوەی ئەوکات من هێشتا هەر لە سەوزایی دەترسام، بەڵام دانیشتنم لەگەڵ ئەودا گەلێک چێژبەخش بوو. من لە سەحرا فێری جۆرێک لە دڵنیایی بووبووم، ئەویش لەگەڵ هەموو جەبەروتی خۆیدا، لەگەڵ ئەو ناکۆکییە سەیرانەی ناویدا، لەگەڵ ئەو سیما جیاوازانەیدا، لەگەڵ هەموو پەشۆکانێکیشدا کە دروستیدەکرد، شتێک لە دڵنیایی دەدامێ، دڵنیاییەک، سەرچاوەکەیم بۆ نەدۆزرایەوە. یاقوب ئەو باوەڕەی تیا سەوزدەکردم کە من کەسێکی پاکم، دووریم لە کارەسات و جەنگەکان خاوێن ڕایگرتووم. ئەو دەیویست ئەو پاکییە بکەینە شتێکی هەتاهەتایی، خەڵوەتێک دروستبکەین، هەردووکمان ئیلهامی لێوە وەربگرین. جار دوای جار کە دەگەڕایەوە، زیاتر حەزی لە هێمنی و بیرکردنەوە دەکرد... خودی ئەو ماڵە سەوزە جەنەتێک بوو بۆ بیرکردنەوە. نا... منیش دەزانم لە دوای ڕاپەڕینەوە سەرۆک و وەزیر و سیاسەتمەدارەکان، ئەوانەی لە دەفتەری سیاسی حیزبەکاندا کاریان دەکرد هەموو خەڵوەتی تایبەتیان دروستدەکرد، هەموو میوانخانەی خۆیان هەبوو، شوێنی خۆیان لە شارەکان و دەرەوەی شارەکان هەبوو، بەڵام ئەو خانووە نیشتەجێ و ئارامگایەکی تایبەت بوو لە ئارامگاکانی ئەو. من دواتر زانیم، ئەو دەیەها جێگای دیکەشی هەیە، چەندین شوێنی لەم جێگایە جوانتریشی هەیە... ئەو وەک هەموو سەرکردەکانی دوای ڕاپەڕین وەک پاشاکان دەژیا، بەڵام هەندێ شەو ترسێکی لە ناکاو، پرسیارێک کە وەڵامی نییە، ئازارێکی سەختی ویژدان هەڵیدەگرت و بە پەشۆکاوی دەهات بۆلای من... ئەو منی دانابوو تا هەر کاتێک دەنگی جەستە و ویست و ئارەزووەکانی ئارامبوونەوە، هەر کاتێک ڕۆحی هاتە قسە بێت و شتێک لە منەوە فێربێت.

من بۆ ئەو شتێک بووم کەسی دیکە نەیبوو، شتێک هیچ سیاسەتمەدارێکی دۆست و هیچ حوکمدارێکی دوژمنیشی نەیانبوو، ڕۆحلەبەرێک نازانێت لەو سالانەدا چی بووە، کەسێک زاردەکاتەوە و قسە لە سەر لم و ئەستێرە و باو بێدەنگی دەکات. ئەو نەیدەویست تەنیا دەسەڵات و هێز و لەزەتەکان مۆڵکی خۆی بن، دەیویست جوانی و پاکی و حیکمەتیش بکاتە مۆڵکی خۆی.

من درەنگ زانیم ئەو دەیەوێت هەموو شتەکان بۆخۆی بن. هەر شتێک نەبووایە بە بەشێک لەو شتانەی ئەو ڕکێفیاندەکات، فەرامۆشیدەکرد. ئەو تەنیا جەنگاوەرەکانی نەدەکڕی، تەنیا وەزیرەکانی نەدەکڕی، تەنیا ئەرزە و شەقام و خانووبەرە جوانەکانی نەدەکڕی، ئەو بە درێژایی ئەو سالانەی دوای سەرکەوتن، هەموو شتێکی بردبوو بۆ خۆی، بۆ هاوڕێکانی. خودایە چ سەروەتێکی سەیری هەبوو، پیاوە شاعیرەکان و ژنە شاعیرەکانیشی کڕیبوو... پیاوە پەیکەرتاشەکان و ژنە نیگارکێشەکانیشی کڕیبوو، ئەندازیارەکان و مەلای مزگەوتەکانیش. باغی هەبوو تەنیا بۆ بولبول، باغیشی هەبوو بۆ جنسی دیکەی باڵندەکان... باغی هەبوو تەنیا بۆ شەراب و مەستی، باغیشی هەبوو بۆ سەما، کۆشکی هەبوو بۆ خۆی و هاوڕێکانی، بۆ داوەتی ئەفسانەیی کە هەموو خواردنە سەیرەکانی دونیا دەهاتنە سەر سفرەی. لەو ناوەدا هەندێ سات دەهاتنە پێشێ کە تیایاندا لە هەموو شتێک بێزاردەبوو، دەیویست بۆ ماوەیەکی کورت فەلسەفیانە بیر لە ژیان بکاتەوە، ئەو کاتانە سوار ماشێنەکەی دەبوو و دەهات بۆ لای من. ئەو شەوەی کە پێمگووت دەمەوێت بڕۆم و دونیا ببینم، بێئەوەی هیچ بڵێت بە هێمنی گووتی «ناتوانیت... من و تۆ لێرەدا پیردەبین و دەمرین».

من لە سەرەتای بەهارەوە تا کۆتایی هاوینێکی زۆر گەرم لەو ماڵەدا ژیام، پڕبوو لە سەدان کاسێتی ڤیدیۆی هەمەچەشنە. لە هەزاران کتێب. لە خواردنی هەمەڕەنگ کە خۆم ڕۆژانە ئامادەم دەکردن. بەڵام دەمویست بڕۆمەدەرێ. شەوێک چەندین بار ئارەزووی ئازادی خۆمم بۆ یاقوب بەیانکرد، بە دڵتەنگییەوە گووتی «تۆ باوەڕت بەم هێمنییە هەیە؟... ها پێمبڵێ، تۆ وادەزانی گەردون هەمووی ئەم هێمنی و مۆسیقا و ئارامییەیە؟ تۆ لەم ژوورەدا گوێ لە دەنگی باڵندەکان دەگریت و پێتوایە دەکرێت هیچ کەسێکی تر ئاوەها شاهانە بژی؟».

من قسەکانیم پێبڕی و گووتم «یاقوبی دۆست، من بیستویەک ساڵە لە هێمنی و بێدەنگیدا دەژیم... نا پێم مەڵێ من شاهانە دەژیم، تا بێدەنگی

هەبێت من دیلم، تا ئەم ئارامییە بێسنوور و گەردونی و بێقەرارە لە دەورم بێت من دیلم. یاقوبی سنەوبەر... ئەوان منیان لە ناو بێدەنگیدا زیندانکرد... من زۆر بیرم لێکردەوە، ئەوان نە ئەشکەنجەی منیان دا، نە لێیان پرسیمەوە، سزاکەیان ئەوەبوو هەتاهەتایە لە بێدەنگیدا بژیم... تا بێدەنگی هەبێت من دیلم». لە ناکاو وەک ڕاستییەکم پێبڵێت کە نامەوێت تێیبگەم، کەمێک دەنگی بەرزکردەوە و گووتی «بەڵام تۆ دیلی چی بوویت... دیلی شەو بوویت، دیلی بیابان، دیلی گەردون، دیلی ئەو ئەستێرانەی هەمیشە کاتت هەبووە سەیریانبکەیت... موزەفەری سوبحدەم، من شەوێک لە گەرمەی جەنگدا، لە گەرمەی خوێنڕشتندا، هێزەکانی خۆم بەرەو بەرزاییەک دەجوڵاند، لەو کاتەدا سەرم بەرزکردەوە و ئاسمانم بینی... ملیۆنەها ئەستێرەم بینی، بچوکی خۆمم بەراورد و بەرامبەر بە گەردون بینی... شوێنی خۆمم لە ناو ئەو دونیایەدا بینی. ئەوکات بیرمکردەوە من ساڵەهای ساڵە ئەستێرەم نەبینیوە، ساڵەهای ساڵە کاتی ئەوەم نەبووە بیر لە ئاسمان بکەمەوە، سەیری مانگ بکەم... نا... ئەو ساتە تێگەیشتم من نیوەی ئەم جیهانەم دۆڕاندووە... من عومرم دەڕوات و کاتی ئاوڕدانەوەم نییە لەو شتانەی لە سەروو ئەم شەڕ و کوشتارەوەن... ئەو شەوە سەری خۆم دا بە بەردێکدا و هاوارمکرد «چ وشەیەکی ساختە و بێمانا و فێڵبازە وشەی دونیا». موزەفەری سوبحدەم ئەوشەوە ئێمە جەنگمان بردەوە، بەڵام من دۆڕابووم، بەجۆرێک دۆڕابووم هیچ وەخت پێشتر بەزینی وام بەخۆمەوە نەدیبوو... نا نامەوێت بدۆڕێم. شەوێک بیرم لە وەکردەوە خەڵوەتێک دروستبکەم... خەڵوەتێک لە جێگایەکدا بتوانم هەموو شتەکان لە یادبکەم و خۆم تەرخانبکەم بۆ لەزەت وەرگرتن لە شەو و بێدەنگی و سروشت... شوێنێک بمگێڕێتەوە سەر شوێنی خۆم، وەک ئادەمییەکی بچوک لە ناو گەردونێکی گەورەدا. تۆ خۆشبەختیت، ئێمە هەموو دیل بووین، بەڵام تۆ بەختەوەرترینمان بوویت... موزەفەری سوبحدەم تۆ تێناگەیت چەند قورسە من بتوانم ببمەوە بە ئادەمییەکی بچوک لە ناو گەردونێکی گەورەدا. موزەفەری سوبحدەم فێرمکە چۆن ببمەوە بە ئادەمییەکی بچوک، چۆن بگەڕێمەوە سەر ئەسڵی خۆم؟».

تا دەمرم قسەکانیم لە بیرناچێتەوە، ئەو دەیویست بچێتەوە سەر ئەسڵێک کە هەستیدەکرد لێی زەوتکراوە، بەڵام تاکە شتێکیش بوو نەیدەزانی چۆن دەستی بکەوێتەوە. ئەو دەیتوانی هەموو شتێکی هەبێت، هەموو شتێک، بەڵام نەیدەزانی ئەو شتانەی لە ناو خۆیدا لە دەستیداون چۆن بەدیانبهێنێتەوە. من ئێستا کە لەم شەوی پڕ ئەستێرەیەدا، ئەم چیرۆکە بۆ ئێوە دەگێڕمەوە، لە کاتێکدا گوێمان لە شەپۆلەکانی ئاوە، سوێندتان بەو شەپۆلانە بۆ دەخۆم کە یاقوبی سنەوبەر لە سەرەتای سەرەتاوە دەیویست خۆی لە هەموو شتەکان ئازادبکات، دەیویست شتە زیادەکانی ژیانی فڕێبدات و وەک زاهیدێک بژی، بەڵام نەیدەزانی چۆن. ڕۆژێک بە شکستەوە گووتی «موزەفەری سوبحدەم، فێرمبکە چۆن وەک دیلێک بژیم، چۆن وەک دەرویشێکی سەحرانشین بژیم... فێرمبکە بتوانم دوور لە دەسەڵات و سامان و لەزەت و ئافرەت بژیم، فێرمبکە». سوێندتان بۆ دەخۆم لەسەرەخۆ دانەوی و دەستی ماچکردم و فرمێسکە گەرمەکانی ڕژانە سەر دەستم و گووتی «ئەی دۆست... فێرمبکە... فێر». ئەو هەموو سااڵنەی من یاوەری بووم ساتی وەها ڕاستگۆیانەم لێنەدیبوو. من پێمگووت «یاقوب، من ناتوانم هیچت فێربکەم، سااڵگەلێکی دوورودرێژی تەنیایی دەتوانێت ئەوەت فێربکات نەوەک من. من ناتوانم ئەوەت فێربکەم، من خۆم فێرنەبووم، ماوەیەکی زۆریش بە هەموو توانای خۆم شەڕم لەگەڵدا کردوە، نەمویستووە بەو جۆرەبم. سااڵنێکی دوورودرێژ حەز و ئارەزوو لە ناوەوە دەیکوشتم، یاقوبی سنەوبەر تۆ لەو عەزابە گەورەیە تێناگەیت کە سااڵ دوای سااڵ بیر لە بینینی گوڵێک دەکەیتەوە، لە زیندانێکدا دادەنیشیت لە ناوەڕاستی دەریایەکی بێسەروبنی لمدا و بە خەیاڵ دەژیت، بە خەیاڵ سێو دەخۆیت، بە خەیاڵ هەنار دەگریت بە دەستەوە. شەوان هەیە، هەموو ژیانی خۆت دەگۆڕیتەوە بە بۆنی هەنارێک، یان نیوەشەو لە خەو ڕادەچڵەکێیت و دەبینیت ژوورەکەت پڕبووە لە بۆنی هەرمێ، بەدەم ورێنەوە هەڵدەسیت و بیری ئاو دەکەیت. سەیرترین شت لە سەحرادا ئەو دەبەی ئاوەیە کە بۆتەهێنن، بەو ئاوەدا دەزانیت دونیا ماوە، بەو ئاوەدا دەزانیت دوور لە تۆ دەریاکان ماون و شەپۆل هەیە... یاقوب بیهێنە پێشچاوی خۆت، من هەموو

ڕۆژێک بەر لەوەی قومێک ئاو بخۆمەوە بە سەعات بۆنم دەکرد، کێ دەڵێت ئاو بۆنی نییە، چ گەمژەیەکە دەڵێت ئاو بۆنی نییە، من لەگەڵ ئەو ئاوەدا بۆنی هەموو دونیام دەکرد، بۆنی ماسیم دەکرد، هێندە قوول بۆنم دەکرد دەگەیشتمە سەر شاراوەترین و نهێنیترین بۆنەکانی ناو دەریا... سااڵەهای سال ئارەزووەکانت دەتکوژێت، تا ڕۆژێک دێت تێدەگەیت دەتوانیت بێ هیچ بژیت، تێدەگەیت سەرتاپای ئەو شتانەی حەزت لێیانە سەرابن، تێدەگەیت قورسایی شتەکان لە قوواڵیی خۆتان، ئەوە ئەو ساتەیە کە دەتوانیت ئیتر بیر لە ئارەزووەکانت نەکەیتەوە. ئیتر دەبێت خەیاڵەکانت بە شێوەیەکی دی دروستبکەیتەوە... یاقوب ساتێک هەیە نازانم کەیە، نازانم لە چ وێستگەیەکی ئەو هەموو ژان و تەنهاییەدایە، ساتێکە زیندان و خەڵوەت بە جۆرێک تێکەڵدەبن، ئیدی بۆت جیاناکرێنەوە، ئیتر نازانیت تۆ دیلیت یان دەرووشیت، لە ناکاو لە هەموو شتێک ئازاد دەبیت، لە هەموو قورساییەک، قورسایی ژیان خۆی نەبێت... من ناتوانم کەس فێربکەم، ئەو ساتەچییە و چۆنە... ساتێکە زمان تیا ئیشناکات... وەسف ناکرێت، بەڵکو وەک ڕۆشناییەک لە ناوەوە هەڵدەقوڵێت».

بە درێژایی ئەو کاتەی من قسەمدەکرد ئەو دەستی گرتبووم و دەگریا، ئەو لە بەردەممدا چۆکی دادابوو و سەری خستبووە سەر دەستم و فرمێسک بەسەر ڕیشە سپییەکەیدا دەهاتەخوارێ و دەیگووت «فێرمبکە... فێر». پێم سەیربوو ئەو دیلێتی منی لە ئازادی خۆی لا باشتر بوو. من ئەو کات بە تەواوەتی نەمدەزانی چییە، هیچ شتێکی تەواوەتی لە سەر خۆی و نهێنییەکانی پێ نەگووتبووم. نەمدەزانی ئەو چەند گەورەیە، بەڵام دڵنیابووم بێزارییەکی قوواڵی لە دڵدایە. من نامەوێت سوێندتان بۆ بخۆم، بەڵام دڵنیاتاندەکەم، یاقوبی سنەوبەر دەیویست شتێکی تر بۆ خۆی سازبکات، شتێک لە هەموو قورساییەکان ئازادیبکات... ئەو لە ئەستێرەیەک دەچوو بە کێشێکی مەزنتر لە کێشی خۆی بارکرابێت، ئەستێرەیەک شتەکانی سەری بەری دەرەوشانەوەی بگرن. ئەو کاتەی من بینیم باوەڕی بە هیچ شتێک

نەبوو، دەیویست پارچەپارچە ژیانی خۆی ئاسانبکات تا ئەو ڕۆشناییەی لە ناوەوەیەتی دەرکەوێت، ئەو شەوە کە نوشتایەوە و دەستی ماچکردم پێمگووت «ژیان ڕۆشناییەکە لە ناو سندوقێکی داخراودا، ئەو سندوقەش دەشێت لە ناو کۆمەڵێک سندوقی دیکەدا بێت، هەرکات ویستت ژیان دەربکەوێت، دەبێت لە تاریکییەوە دەریبهێنیت، هەموو ئەو بەرگ و پۆشاک و توێکڵانەی لێداماڵیت... یاقوب من نازانم تۆ چیت و چیت هەیە، بەڵام لەشی خۆت کەمێک سوکبکە... بارە قورسەکانت دانێ، زێڕە زۆرەکەی کۆڵت فڕێدە و مەلەبکە». ئەو شەوە تا ماوەیەکی درێژ توند دەستەکانی گرتبووم و دەگریا، من باوەڕم بە فرمێسکەکانی کرد، دواجار گووتی «دەمەوێت سەرلەنوێ ژیان دەست پێبکەمەوە، بەڵام بە جۆرێکی تر و لە شوێنێکی ترەوە، بەڵام ئەفسانەیە، ئەفسانە، خەیاڵێکی پووچە، وانییە. خەیاڵێکی بێسود و پوچە، ناکرێت لە سەرەتاوە دەست پێبکەینەوە، موزەفەری سوبحدەم دەکرێت لە سەرەتاوە دەست پێبکەینەوە؟». چاوەڕوانی ئەوەی دەکرد پێی بڵێم بەڵێ، بەڵام بە ساردی یەکێکەوە بیەوێت دڵی ئەویتر بشکێنێت گووتم «نازانم تۆ لە چی ڕادەکەیت... نازانم، بەڵام کەس ناتوانێت لە سەرەتاوە دەست پێبکاتەوە، هیچ خەڵوەتێک مرۆڤ لە دونیا ئازادناکات، من بیستویەک ساڵ لە لمدابووم، کەچی دونیا هەمیشە هەر بە دوامەوەیە». بە ئارامی پێکەنیم و دڵڕەقانەتر گووتم «هەمیشە شتێک هەیە، بەرەو دوا دەتگێڕێتەوە... شتێک لە توانای مرۆڤ گەورەترە، من لەو سەحرایەدا یەک شت فێربووم، ئەویش ئەوەیە، مرۆڤ گیانلەبەرێکە نابێت شتەگەورەکان لە بیربکات». بەدەم ژانێکی گەورەوە گووتی «تۆ لە خۆت ڕات نەکردوە، تۆ لە خۆت هەڵنەهاتوویت، تۆ لە جێگایەکی تەنک و لە لیخناوێکی بچوکی ژیانەوە بەرەو جێگایەکی قوواڵتر مەلەتکردوە».

من لە مێژبوو دەمزانی زیندان و سەحرا منیان گۆڕیوەتە سەر مەلەوانێکی گەورە، بەڵام ئێستا کە ئازادبووم، نەمدەزانی چیبکەم، ئایا تا هەتاهەتایە لە بنی ئەو دەریا قووڵەدا بمێنمەوە یان بێمەدەرێ. یاقوب

دەیویست لە تەک منداً بێتە ناو ئەو دەریایە، دەیویست من نەیەمەدەرێ و دەستی ئەویش بگرم بەرەو قوولاییە بێقەرار و بێکەنارەکان، بەڵام لەگەڵ هەموو ئەو ئارەزووە قوولەدا کە ڕووە و بێدەنگی و تەنهایی و خامۆشبوون ئاڕاستەی دەکردم، دەنگێک لە ناوەوە بەرەو دونیا بانگهێشتی دەکردمەوە، پرسیارێک کە هەرگیز نەمتوانیوە لێی ڕابکەم، پرسیارێک هەردەم بەرەو دونیای دەیگێڕامەوە ئەوەبوو «سەریاسی سوبحدەم لە کوێیە؟ لە کوێ؟».

ئەگەر سەریاسی سوبحدەم نەبایە ژیانی من بە جۆرێکی دیکە دەبوو، من لە قوولترین و تاریکترین شوێنی ژیانمەوە هاوارێکم دەبیست، هاوارێکی گەورە. دەنگی گریان و پاڕانەوە و مردنێکم دەبیست، لە خەونەکانمدا هەرجارە و بە جۆرێک بانگیدەکردم، هەندێ جار هەستمدەکرد یەکێک لە ڕەشەبایەکی دوورەوە، لە ناو تۆفان و بارانێکی بێمروەتەوە بانگمدەکات، هەندێ جاریش هەستمدەکرد لە ناو گێژەڵوکەیەکی لمەوە. دەنگێک بوو هەستمدەکرد تۆفان دەیبات، هەندێ جاریش هەستمدەکرد تینوێتی دەیخنکێنێت، یەکێک بوو من هەرگیز ڕوخساریم نەدەبینی، تارماییەک بوو وەک ئەوەی لە تاریکیدا لە پشت پەردەیەکەوە وەستابێت، دەنگی لە وێنەکەی دوورتربوو، هەندێ شەو دەنگەکان وادەهاتنە گوێم وەک ئەوەی قریشکەیەک بن لە بنی دۆزەخەوە، هەندێ جار لە بری یەک کەس، سەدان کەسم دەبینی، بۆنی خوێنم دەکرد. بۆنی هەناسەی سووتاو... هەر جارێکیش لە خەو هەستابامایە سەریاسی سوبحدەمم بیردەکەوتەوە.

مردنی سەریاسی سوبحدەم ئەو ئارەزووەی تیا بزواندم سەر لەو دەریای لمە بهێنمەدەرێ.

ئیدی شەوێک بە یاقوبی سنەوبەرم گووت من دەڕۆم و دەمەوێت دونیا ببینم.

٦

ئەو ڕۆژەی محەمەدی دڵشوشەیان بە مردوویی لە ناو وێرانەی ماڵە شوشەکەیدا دۆزییەوە، ئیدی ئەو خوشکانە ناوبانگێکی گەورەیان پەیداکرد و ژیانیشیان سەر لەبەر گۆڕدرا، بەوەدا هاوڕێ و دۆستی ڕاستەقینەیان کەمبوو، هەفتەیەک دواتر هەواڵی مردنەکەیان زانی. نیوەڕۆیەکی باران بوو، سڵێمانی گەورە بە خۆی و پاسەوانەکانییەوە هات، لە دوای ئەو خوازبێنییە سەیرەی بەربەیانەوە ئیدی نەیان بینیبووەوە. کێژەکان ونبوونی لە ناکاوی محەمەدی دڵشوشەیان بەهێند نەگرتبوو، هەردووکیان لەو باوەڕەدابوون، ئەو پیاوانەی لە ناکاو دەردەکەون، لە ناکاویش وندەبن، ئەوانەی تۆفان دەیانهێنن، هەر تۆفانیش لەگەڵ خۆیدا دەیانبات. سڵێمانی گەورە کە هەرگیز مردنی کوڕەکەی بیرناچێتەوە، بەخۆی و مشکییە شین و کەپووە کێویی و دانە زیوەکانییەوە، بەو لاجانە سپییەدرێژانەوە، بەو کوڵەبالە زەردباوەوە، دابەزی و ڕوخسەتی هاتنەژوورەوەی خواست و لە هەمان هۆڵی سارد و بچوکی بەربەیانی خوازبێنیدا لە سەر هەمان کورسی دانیشت. لاولاوی سپی هەر بە سەرنج تێگەیشت محەمەدی دڵشوشە مردوو. سالانێک دواتر کاتێک لەبەر تەختە ڕەشێکی بچوکدا و لە نزیک گەرمای کورەیەکی داگیرساوی زستانەدا باسی ئەو ساتەی دەکرد، دەگریا. بەڵام ئەو کات کە مردنی ئەو کوڕەی لە دید و هەناسەی ئەو پیاوەدا خوێندەوە، سەرسام وەستا و هیچی نەکرد. سڵێمانی مەزن، بە خودایەکی کێویی دەچوو تازە لە چیاکانەوە هاتبێتەخوار،

ڕوخسارێکی توکنی هەبوو، لەبەر تووک بە ئەستەم دەموچاوی دەبینرا، نێوگوێچکە و سەر کەپووشی تیسکی ڕەشبوون... دیاربوو چەندین ڕۆژە نە خۆی شتوە، نە ڕیشی تاشیوە و نە پێکەنیوە. ئەو هاتبوو پێشنیارێکی بچوک و سەیری پێبوو کە لەوەوبەر نەبیسترابوو. بە هێمنی هەواڵی مردنی محەمەدی دڵشوشەی پێگووتن. چاوەڕوانی نەدەکرد خوشکەکان بلەرزێن و بگرین و شێتانە شیوەنبکەن، ئەو لەگەڵ سەبای یەکەم بەیانیدا تێگەیشتبوو، کە چاوی ئەو دوو خوشکە لە چاوی دوو باڵندەی بێباک دەچێت. سڵێمانی مەزن هاتبوو تا بە لاولاوی سپی بڵێت، ئەو ئامادەیە موچەیەکی مانگانەی بۆ ببڕێتەوە، بە مەرجێک هەموو هەفتەیەک ڕۆژێک بچێتە سەر گۆڕی محەمەدی دڵشوشە. دوا ئاواتی ئەوەبوو کوڕەکەی لە گۆڕەکەدا ئاسوودەبێت. ئەو ڕۆژە بە لاولاوی سپی گووت «بەڵێ محەمەدی دڵشوشە مرد... نا وامەزانن من ئەو ناوەم لێناوە، من لە هەموو کەس کەمتر دەمناسی، من و ئەو بەیەک غەریب بووین. ڕۆژگارێکی سەیرە، باوکان بە کوڕەکانیان نامۆن. مردنی مردنێکی سەیربوو، ناسکترین دڵی هەبوو لەم هەرێمەدا، هەموو خەڵک دەڵێن گوناهی تۆیە، دەڵێن جورمی ناڕەوای لاولاوی سپییە، بەڵام دەزانم گوناهی تۆ نییە، ئەو دڵێکی هەبوو بەرگەی هیچ شتێکی نەدەگرت، هیچ شتێک، ئەو دەبایەوا ناکام، خێرا، بێمانا بمرێت... دڵێکی هەبوو ڕوونتر لە هەر ئاوێنەیەک، سافتر و سپیتر لە هەر شوشەیەک، وەک جامێکی تەنک و ناسکی شەراب بە دەست مەستێکەوە لە کوچەیەکدا سەرتاپای هەڵنووتان و ساتمەکردن بێت. دواجار کە بینیم ڕوخساری ساقییەکی مەستی هەبوو بە پیاڵەیەک بادەوە، بەڵام بە کۆت و زنجیر و پێوەندێکی زۆرەوە لە دەست و قاچەکانیدا. کاتێک بینیم زانیم دەکەوێت، وای چ ڕۆژگارێکی سەیرە، تیفلەکان وەک باوانیان ناڕوێنەوە... لە تۆوی گوڵێک گوڵێکی تر دەڕوێت... لە هێلکەی باڵندەیەک تەیرێکی تر دێتەدەرێ، من لێتان ناشارمەوە، من پیاوکوژبووم، مامۆستای مەرگ بووم، هەرگیز نەمدەزانی لە سایەی مندا منداڵێک گەورەدەبێت، لە هیچ تاقیکردنەوەیەکی مردندا دەرناچێت... بە هەرحاڵ نەمتوانی دوا ئارەزووی بۆ جێبەجێبکەم، ئەو دەیویست نهێنییەکی بۆ ئاشکرابکەم کە چیتر داوەکانی لە

دەستی منداڵ نەبوون، نەدەکرا هیچ بڵێم، چونکە ژیان و مردنی پێوەبەندبوو. ئێستا ئەو لەوێیە، خەڵکی هەرگیز لە تۆ تێناگەن و لێتنابورن. ڕانەهاتووم بۆ ڕەحم و بەزەیی بپاڕێمەوە... ڕانەهاتووم. من لەو شاخانەدا پیربووم، شۆڕش ب ەدوای شۆڕش، شەڕ بە دوای شەڕ، ئێستاش هیچ شتێک بەڕێکی ناڕوات، بەڵام چەند ڕۆژە چاوە پاک و ڕوونەکانی لە پێشچاومن، وەک چۆن بەر لە مردنی شەوێکی تۆفان بەو هەموو خوێن و باراناوەوە هات و خۆی کرد بە مەجلیسمدا، چاوەکانی پێیدەگووتم تۆ باوکێکی بێسۆز و بێدڵیت، دەیگووت دڵی من لە شوشەیە و دڵی تۆ لە بەرد. شەوێک سەر سینەی هەمووی خوێن بوو، قژی وەک قژی قەلەندەرێک کە هەموو تۆفانی دونیای دیبێت، قەلەندەرێک لە ئاوێکی مەزنی دابێت، مەزنتر لە هەر ئاوێک من لە زیندەگیمدا بینیومە... یەکێک داوای گەوهەرێک بکات لە دەرەوەی دەستی ئینسان، گەوهەرێک بە من ڕاوناکرێت. لاولاوی سپی، من هەردەم باوەڕم هەبووە دونیایەکی تر لە ودیو مەرگەوە هەیە، لەگەڵ هەموو خراپییەکانمدا باوەڕم بە ژیانێکی تر هەیە دەکەوێتە ئەودیو ئەم ژیانەوە، جۆرە بڕوایەکی وا بۆ هەموو بکوژ و پیاوکوژان ئاسوودەیی پێیە، جاران دوای هەموو کوشتار و خوێنڕێژییەک، وەک شێت دەکەوتمە شاخ. چ شتێک لەوە بەدتر نییە هەستبکەیت کۆتاییت بۆ کەسێک داناوە، کۆتایی وشەیەکی قورس و ڕەزاگرانە. باوەڕم بە دونیایەکی تر هێنا، تا هەست نەکەم ئەوانەی بە دەستی من مردن زیندوونابنەوە... باوەڕم بەوە هێنا قوربانییەکانی خۆم لە ژیانێکی دیکەدا دەبینمەوە، ئەوان کۆتاییان نەهاتووە، هیچ کەس کۆتایی نایەت، هیچ شتێک کۆتایی نایەت. لاولاوی سپی تۆش لە دونیایەکی تردا محەمەدی دڵشوشە دەبینیتەوە، دڵنیام ئێستا لە وێوە چاوەڕێی شتێکە، هەستدەکەم مردووەکان لە ئێمە زیاتر چاوەڕوان دەکەن... ئێستا چاوەڕوانمانە، ئەوان بە هەمان ئەو سۆزەوە دەژین کە لەگەڵ خۆیاندا دەیبەن... لاولاوی سپی من موچەیەکت بۆدەبڕمەوە، هەموو هەفتەیەک یەک سەعات بڕۆرە سەر گۆڕەکەی... یەک سەعات و هیچی تر». دوو خوشکەکە بە وردی گوێیاندەگرت و هیچیان نەدەگووت، کە ئەو لە قسەکانی تەواوبوو، شادەریای سپی بە حەسرەتەوە

گووتی «نەمانزانیوە محەمەدی دڵشۆشە مردووە، سەرەخۆشیت لێدەکەین و خودا لێیخۆشبێت و سەبوریت بداتەوە، بەڵام باوکی محەمەد ئەو شەوێک هات و چەند جارێک هاواری لە ئێمە کرد و ئێدی نەگەڕایەوە، هاتەحەوشەکە و ئێمە دەرگامان نەکردەوە، چونکە قەول نییە لە ئێوارەیەکی درەنگدا سێ ئافرەت دەرگا لە غەریبەیەک بکەنەوە، ئەو یەکەم جار لە ڕۆژی لافاوەکەدا دەرکەوت، ئەو ڕۆژیش ئەگەر لافاو نەبایە دەرگامان نەدەکردەوە، بەڵام لە کاتی لافاودا خەڵکی دەبێت یارمەتیدەری یەک بن... ئێمە دوو کچین شووناکەین... هەتاهەتایە شووناکەین، ئەگەر بڕیاربێت ئاسمان بەسەر زەویدا بڕوخێت و زەماوەندی ئێمە ڕابگرێت، دیسان شووناکەین، لەگەڵ ئەوەشدا من بەلاوە سپی دەڵێم، ئەگەر چوونی تۆ بۆ سەر گۆڕەکەی دەتوانێت ئاسوودەیبکات... برۆ... برۆ... من نابم بە ڕێگر لە ڕێگاتدا». لاوەی سپی بەترسەوە گووتی «بەمەرجێک تۆش لەگەڵمدا بێیت ... بەبێ تۆ ناڕۆم، من سەرقەبرانم نەبینیوە... تۆش وەرە لەگەڵمدا».

دوو خوشکەکە ئەو دوو ئەهریمەنە نەبوون کە وەسفیاندەکردن، کاتێک دەکەوتنە قسەکردن، گەلەک پرشنگ و جوانیت تیادەبینین. ئەو ڕۆژە سلێمانی مەزن کەمێک ئاسوودە لەو ماڵە چووەدەرێ، کەسانێک سەیریان لێدەهات، چۆن باوکێک دەبێت بەو چەشنە لەگەڵ بکوژی کوڕەکەیدا مامەڵەبکات، بەڵام سلێمانی گەورە لەو باوەڕەدا نەبوو لاوەی سپی کوڕەکەی ئەوی کوشتبێت. ئەوەی محەمەدی دڵشۆشەی کوشت نازکی ئەو دونیا شوشەییەی خۆی بوو کە بەرگەی بچوکترین گێژەنی نەدەگرت.

ڕۆژێکی بارەش بوو، جوانترین جلی سپی خۆیان لە بەرکرد و ڕۆیشتن بۆ سەر گۆڕی محەمەدی دڵشۆشە، «با» قژیانی لەگەڵ خۆیدا بۆ دووردوور دەبرد، کاتێک بەو جلانەوە لە ناو گۆڕەکاندا دەرکەوتن گۆڕستانەکە تەواو خامۆش و چۆڵ بوو... گردێک بوو بە هەزاران کێڵەوە، ڕەشەبا بە شێوەیەکی درندە گەمەی بە هەموو شتەکان دەکرد، بۆنی مەرگ دەهات، مەرگێک کە

«با» ئارامی و ئاسوودەیی مەزن و بێکەرانەکەی خۆی لێسەندبووەوە...«با» مردووەکانی دەجوڵاند، هیچ کەس بە قەبرستانەکەوە نەبوو، هەردوو خوشکە سپی پۆشەکە بە ئارامی چوونە سەر گۆڕەکە و بە دەنگێکی کز کە هیچ کەس گوێی لێ نەبوو بە مردووەکەیان گووت «بمانبورە». هەردووکیان لە شوێنە سارد و بێباکەکانی ڕۆحیاندا خۆیان بە بێگوناە دەزانی، بەڵام لەو جێگایانەدا کە سۆز و بەزەییان شەپۆلیدەدا، هەستیان بە گوناهێکی بێئەندازە گەورە دەکرد. ئەو ڕۆژە پێکەوە لە سەر گۆڕەکەی دەستیان بە گۆرانی گووتن کرد، لەگەڵ سەدای دەنگی ئەواندا ئاسمان تاریک و گۆڕەکان ئارامتربوونەوە. پێدەچوو لە میژبێت هیچ کەس لەو گۆڕستانەدا گۆرانی نەگووتبێت. کاتێک تەواوبوون هەستیان بە ئاسوودەییەکی قوواڵکرد، هەستیان بە کزبوونی با و هێمنی ئێوارە و کپی و مەستی درەختەکان کرد، شتێک لە هەوای گۆڕستانەکەدا گۆڕدرا، پاش ئێستێکی زور کورت لە ناکاو لە نابەینی گۆڕەکانەوە، لە پشت یەکێک لە کێڵەکانەوە، گەنجێک هەستایە سەرپێ و گووتی«خانمان چ دەنگێکی خۆش و سیحراویتان پێوەیە... من بە درێژایی ژیانم گوێم لە دەنگی وا خۆش و ئەفسوناوی نەبووە، چ سەدایەک و چ نەغمەیەک و چ ئاوازێک!!». دەرکەوتنی هێندە سەیر و لە ناکاو بوو دوو خوشکەکە کەمێک پەشۆکان و ماوەیەکی ویست تا ئارامبوونەوە و بە هێمنی سەیری چاوی یەکیان کرد و گووتیان «سوپاس، زۆر سوپاس، بەڵام هەست ناکەین دەنگمان هێندە خۆشبێت». کوڕەکە بە هێمنی لەو دوو خوشکە سپیپۆشە نزیکبووەوە و گووتی «من ناوم سەریاسی سوبحدەمە... لەو کاتەوەی گۆرانی دەڵێن گوێم لە دەنگتانە، قسەم لە سەر دەنگ خۆشیتان نییە، من لە وەوبەر زۆرکەم گوێم لە دەنگی ئافرەت بووە، بەڵام ئەوەی لەگەڵ مەلاکاندا دوو کچی وەک ئێوەش لە سەر مردووەکان گۆرانی بڵێن، چاکترە... پێتانوایە گۆرانی دڵی مردووەکان خۆشدەکات؟». شادەریا گووتی «نازانم گۆرانی مردووەکان بەختیاردەکات یان نا، ئەمەگۆڕی محەمەدی دڵشوشەیە، دوو هەفتە لە مەوبەر مرد، عەشق کوشتی، ئێستا ئێمە لێرەین تا داوای لێبوردنی لێبکەین و کەمێک دڵخۆشی بدەینەوە».

بەوجۆرە سەریاسی سوبحدەم و خوشکە سپیەکان یەکتریان ناسی. لە ئێوارەیەکی ڕەشەبادا، لە سەر گۆڕێک، لە نابەینی هەزاران کێلدا. شەوێک بوو وەک ئەم شەو باران و ڕەشەبا، وەک ئەم شەو کە پێدەچێت دەنگی دەریا نەهێڵێت قسەبکەین... ئێستا نامەوێت بە درێژیی باسی ئەو یەکدی بینینەتان بۆبکەم، هێند هەیە ئەو ڕۆژە گەلەک خێرا تێپەڕی. خوشکەکان لە ترسی ئەوەی نەبا دووبارە چیرۆکێکی دیکەی وەکو ئەوەی محەمەدی دڵشوشە دووبارەبێتەوە، بیئەوەی دەرفەت بەو کوڕە بدەن زۆر لەگەڵیاندا بدوێت، بەخێرایی لە گردەکە هاتنەخوارێ و ونبوون... ئەو ڕۆژە ئەو دوو خوشکە لە شتێک ڕایاندەکرد کە دەربازبوونی تیا نییە، بەڵام ئەوەی ڕێکەوت دروستیدەکات، ئەگەر بەشێک بوو لە چیرۆکێک کە هەر دەبێت ڕووبدات، چیرۆکێک کە قەدەر دەیچێنێت، چەند بەری پێبگریت، هەمیشە لە شێوەی ڕێکەوتی دیکەدا دووبارەدەبێتەوە. ئەو ئێوارەیە سەریاسی سوبحدەم لە نابەینی کێلەکاندا وەستا و بە زەردەخەنەیەکەوە تەماشای ئەو دوو خوشکەی کرد کە وەک لە چارەنوس ڕابکەن، بە پرتاو دادەبەزین.

یەکبینینی سەریاسی سوبحدەم لەگەڵ خوشکەکاندا بەشێکی ڕێکەوت بوو، بەشێکیشی ڕێکەوت نەبوو... ئەوەی دەبایە سەریاس بێتە ئەو قەبرستانە و بچێتە سەر گۆڕی محەمەدی دڵشوشە ڕێکەوت نەبوو، دڵشوشە یەکێک بوو لە نزیکترین هاوڕێکانی سەریاس. بەڵام ئەوەی لە ئێوارەیەکی ڕەشەبادا بێت و هاتنی هاوڕێ بێت بە دەرکەوتنی دوو کێڕی باڵابەرزی سپیپۆش، ڕێکەوتبوو. سەریاسی سوبحدەم ئەو زەمان لەو سەرقەبرانەدا هاوڕێیەکی زۆری هەبوو، لەو تەمەنی گەنجییەوە ژمارەیەک لە هاوڕێکانی لەو گۆڕستانەدا خەوتبوون، هەندێکیان لەو منداڵانەبوون لە سەردەمانی پێش ڕاپەڕیندا کوژرابوون، هەندێکی دیشیان لە جەنگ و پێکدادانە ڕۆژانەکانی دوای ڕاپەڕیندا. سەریاس و محەمەدی دڵشوشە هەردووکیان لە سەرەتای دۆزینەوەی نهێنی هەرە گەورەی ژیانیاندا بوون. بەڵام چ نهێنییەک... چ نهێنییەک؟ مەپرسن. تکاتان لێدەکەم لێگەڕێن و مەپرسن. نا ئەم شەو غەم ناهێڵێت قسەبکەم، سەیربکەن

ئاسمانیش دەڵێیت لە دڵی منداڵیە دەگری. ئاە... ئەم شەو تۆفانەکانیش ناهێڵن قسەبکەین... دەریاش ئەم شەو لە سەرخۆی نییە... من چیتر حەزدەکەم سەیری تاریکی و ڕەشیێتی بیێئەندازەی دەریابکەم... لیمگەڕێن... من ئەم شەو ئارەزوویکم نییە بەردەوامبم، هەرچی پەیوەندی بە نهێنی سەریاسی سوبحدەم و محەمەدی دڵشوشەوە هەیە بۆ شەوێکی دی. لیمگەڕێن با سەیری زوڵمەتی بیێسنووری دەریا بکەم و بگریم... خۆم لەگەڵ ژانی ئەم ئاوەدا ڕاژەنم و بگریم.

٧

شەوێک غەریبەیەک منی لەو میوانخانە دوور و فەرامۆشەدا دۆزییەوە... شەوێکی تاریک بوو گوێم لە کرانەوەی لە ناکاوی پەنجەرەیەک بوو، دەنگی شکاندنی هەندێ شت، تیشکی چرایەکی دەستی لە خوارەوەڕا کەوتە سەر پەردەی پەنجەرەکەم و لە پشتەوە لە ناو درەختەکاندا سێبەری پیاوێکی گەورەم بینی. یەکێک بوو شارەزا، دەیزانی لە کوێوە دێت و بۆ کوێ دەچێت. من پێموابوو ئەو کۆشکە سەوزە لە جێگایەکدایە کەس دەستی ناگاتێ، بەڵام دەرکەوتنی ئەو پیاوە ترس و گومانێکی کتوپڕی خستە دڵمەوە، پیاوێکی زەبەلاح بوو، تا ئەو کات لە ژیانمدا کەسێکی دی وەها گەورەم نەبینیبوو، کاتێک هەستیکرد من لە وێم بە چرپەیەکەوە گووتی «تۆ کێیت؟». من بە ئارامییەوە بەرامبەری وەستام و گووتم «من کەس نیم، تۆ کێیت... ئێرە شوێنی منە... من شەش مانگە لەم ماڵەدا دەژیم... تۆ چ کەسێکی، میوانیت یان رێگات ونکردوە... دۆستیت یاخود بۆ شتێکی دیکە دەگەڕێیت؟». بە خۆی و چراکەیەوە لێم نزیکبووەوە، من ئەو کات لە قاتی سەرەوەی ماڵەکەدا لە ژوورێکی نیمچە تاریکدا دەخەوتم، کاتێک هاتمەدەرێ لە سەر پێپلەکەکان وەستابووم و ئەویش لە سەر یەکەم پلە لە دوانهۆمی خوارەوە بە جۆرە چەکێکی سەیرەوە، کە پێشتر نەمبینی بوو وەستابوو. لەگەڵ ئەو قەدو قامەتە گەورەیەدا دەموچاوێکی منداڵانەی هەبوو، بەرگێکی ئەفسەرانەی لە بەردابوو، سەرشانەکانی پڕبوون لە نیشانە

و ئەستێرە. هەستمکرد نازانێت چیم وەڵامبداتەوە... نایەوێت هیچم پێبڵێت. بە دەنگێکی کەمێک بزرکاو و ساردەوە پرسی «تۆ چیت... پاسەوانیت، یان میوان؟ میوان شەش مانگ لێرەدا نامێنێتەوە، ئێرە کۆشکێکی خاڵییە. کاتی خۆی من سەرپەرشتی دروستکردنی ئەم جێگایە بووم... شوێنێکی نهێنییە بۆ پاشەڕۆژێکی دوور دروستکراوە، تۆ چیدەکەیت لێرەدا؟». بینینی من بۆ ئەو شتێکی کوتوپڕبوو، هەرگیز مەخلوقێکی دیکەی وەک منی نەدیبوو، چاوەڕێی ئەوەنەبوو لە شەوێکی وادا ڕێکەوتی کەسێک بکات. ڕیشی تا بەرپێی درێژبووبێت و پرچی وەک دەروێشەکان تا سەر کەمەری شۆڕبووبێتەوە، بە خۆی و کتێبێکەوە، لە شوێنێکی وا سەیر و ناجێدا لە دشداشێکی عەرەبیدا، کە جلی ساڵەهای سالی بیابانیشم بوو، دەربکەوێت. من بەهێمنی گووتم «من دیلم... دیل». کەمێک وەستام و بە ئەفسوسێکی گەورەوە گووتم «من بیستویەک ساڵە دیلم... من کەسێکی ڕاستەقینەنیم، تارماییم، من نیم و نەبووم». سەیرێکی دەوروبەری کرد و بە پارێزێکەوە پرسی «دەتوانم دانیشم و قسەبکەین؟». ئەو کات نەیدەزانی من چەندە خۆشحاڵم ئادەمییەک ببینم، نەیدەزانی بیستویەک ساڵە من جگە لە یاقوبی سنەوبەر و پاسەوانەکانی سەحرا کەسێکی دیم نەبینیوە، تێنەدەگەیشت من باس لە چی دەکەم. سەرەتا بە چاوێکی پرگومانەوە تەماشایکردم، وەک شێتێک لە منی ڕوانی یان وەک سەرلێشێواوێک یاری بە وشەکان و گەمە بە چیرۆکەکان بکات. بە هەردووکمان گلۆپەکانمان داگیرساند و لە سەر دوو قەنەفەی ڕەش بەرامبەری یەک دانیشتین. سەیرێکی وردی ژوورەکەی کرد و گووتی «هەموو شتەکان وەک خۆیان وان... وەک ئەو کاتەی پێنج ساڵ لە مەوبەر جێمهێشت و کلیلەکانم دایەدەست یاقوبی سنەوبەر. ئەو کات ترسێکی گەورەمان لە دووبارە داگیرکردنەوە هەبوو... لەوە دەترساین ڕۆژێک لە ڕۆژان هەموو شتێک بدۆڕێنین و لە سەرەتاوە دەست پێبکەینەوە». وەک ئەوەی لە ناکاو شتێکی بیرکەوتبێتەوە، بەدوودڵییەکەوە تەماشایکردم و گووتی «تۆ چیدەکەیت لێرە... خودایە، هیچ کەس ئێرە نازانیت من و یاقوبی سنەوبەر نەبێت... تەنیا من و ئەو ئێرە پێدەزانین؟». شەوبوو، نەمدەویست

خێرا هەموو نهێنی خۆم ئازادبکەم. وەک یەکێک بە دەوری پرسیارەکاندا پێچبکاتەوە، بێئەوەی وەڵامبدەمەوە پرسیم «تۆ ڕوخساری منداڵێکت هەیە، کەچی لەشت لە لەشی ئیبلیسێکی پیر دەچێت. تۆ لەوە منداڵتر دیاری ببیتە هاوڕێی سەرۆکەکان... لێم مەگرە، من گومانت لێدەکەم». کەمێک ڕاماو گووتی «من منداڵ نیم، بەرەو سی و پێنج هەڵدەکشێم... دەموچاو درۆزنترین بەشی ئینسانە». پرسیم «چیدەکەیت لێرە، کێ تۆی ناردوە بۆ ئێرە، بۆ بە نیوەشەوێکی وا تاریک هاتوویتە ئەم جەنگەڵ و دونیا شێت و هەراشە، چیت دەوێت، بۆچی دەگەڕێیت؟». بە غەمگینییەکەوە سەری دانەواند و گووتی «من ئیکرامی کێوم... هاتووم بۆ هاوڕێیەکم دەگەڕێم». تەماشای چاومی کرد و بێئەوەی بترسێت گووتی «بۆ دۆستێکم دەگەڕێم هەموو دونیای بە دوادا گەڕام و نەمدۆزییەوە، بۆ هاوڕێیەکی منداڵیم دەگەڕێم لە ناکاو لە شەوێکدا ونبوو و ئیتر نەمانبینییەوە... سا دەزانم ئەو ونیکردوە... ئەو». بە سەرسامییەوە پرسیم «ئەو کێیە؟». «یاقوبی سنەوبەر... سەرۆک».

سوێندتان بەو ئەستێرە پاکانە بۆ دەخۆم، کە ئەم شەو لەم دەریایەدا ڕێنماییمان دەکەن... سوێندتان بەم کەشتییە بۆ دەخۆم، کەمان و نەمانمان بە حیکمەتی کەشتییەوانەکەیەوە بەستراوە، کە ئەو ساتەساتێک بوو لە ساتە تاڵەکانی ژیانی من. شتێک لە ناوەوەم، لەو جێگایەدا وێڕدان و هەقیقەت بەیەکدەگەن هاواری لێکردم، دەنگێک کە بە دەنگی بریندارێک دەچوو لە بادا بگری، من نەمدەزانی کێیە ونبووە و کێ ونیکردوە، بەڵام وەک ئەوەی بای شەو هەناسەی قوربانییەک لەگەڵ خۆیدا بێنێت، دونیا پردەبوو لە سێبەری کەسانی بریندار... شەو پردەبوو لە هاواری دوور... پردەبوو لە نااڵەی ئەو مردووانەی سااڵگەلێک لە بیابان گوێم لێدەگرتن. وەک نااڵینی ئەو مردووانە دەهاتنە گوێم کە شەو و ئەستێرە لە ناو لمدا ئەشکەنجەیان دەدان. وەک ئەوەی هەست بەو دەنگانە بکات لە گوێمدا، وەک ئەوەی ئەو دیمەنە تاریکانە ببینێت لە چاومدا، بەدوودڵییەکەوە گووتی «تۆ باوەڕناکەیت، چونکە تۆ هاوڕێی ئەویت، ئەو کلیلی ئێرەی داوە بە تۆ... تۆ دۆستی

ئەویت و ناپاساسیت». ئەو ساتە هەموو دونیا، هەموو ژیان وەک مەتەڵێکی گەورە دەهاتە بەرچاوم. گووتم «تۆش دوژمنی ئەویت... لە دوای خراپەی ئەویت. گوێبگرە، من نە دۆستی ئەوم و نە دۆستی تۆ، من بیستویەک ساڵە لە بیابانما دەژیم... بیستویەک ساڵ لە زیندانێکی دوور و گەرم و ترسناکی بیابانما بووم. من لە دەرەوەی هەموو شتێکم، من نیم، من نەبووم، من چیرۆکێکی ترم هەیە، کە نە چیرۆکی تۆیە، نە چیرۆکی ئەو، من نە لە دونیای تۆ دەزانم و نە لە دونیای ئەو... من دیلم و کارم بە شەڕەکانی ئێوە نییە».

ئیکرامی کێو وەک تێنەگات باسی چیدەکەم گووتی «من بە دوای هاوڕێیەکمدا دەگەڕێم، هەموو شوێنێکی بۆگەڕام، هەر جێگایەکم شک بردبێت بە نهێنی چووم، دوا جێگا ئەم کۆشکەبوو، بەڵام کەس لێرە نییە، ساڵ لە پشتی ساڵ دەڕوات و لەگەڵیشیدا هاوڕێکانم دەڕۆن. ئایا هەریەکێک لە ئێمە مافی ئەوەی نییە هاوڕێیەکی زیندووی هەبێت؟ سا وامەزانە من کەسێکی خراپم، یا دەمەوێت یەکێک ئازاربدەم، من لە شۆڕشیشدا چەندم توانیبێت ڕۆحی خەڵکم ڕزگارکردوە». بەهێمنییەوە پرسیم «ئەی دەتوانیت ڕۆحی من ڕزگاربکەیت؟». دیمەنێکی سەیری هەبوو لە یەکێک دەچوو لە ڕاوشکار هاتبێتەوە، یان یەکێک لەو هەردانە دوای نێچیرێکی خەیاڵی کەوتبێت و بۆ خواردنەوەی چایەک لای دابێتە لای شوانێک... کە وام پێگووت، بە سەرسامییەوە سەیریکردم و پرسی «لە چی ڕزگارتبکەم؟ لە کێ؟». من لە یەکەم ساتەوە جۆرێک ئاشنابیم لەگەڵدا پەیداکردبوو، کەسێک بوو پاکی و هێزی تیابوو، ئەو تفەنگ و جلە سەربازی و لەشە زەبەلاحەی وایان لێنەکردبوو ببێتە پیاوێکی ترسناک، زیاتر لە منداڵێک دەچوو یاری بکات. دوو کەس بووین تەواو جیاواز، دەموچاوێکی سپی و گەورەی هەبوو، بە شێوەیەک ڕیش و سمێڵی تاشیبوو ئاسەواری موویەک بە ڕوخسارییەوە نەبوو، برۆکانی ڕەش و تەنک و باریک بوون، لێوەکانی ئەستوور و پڕخوێن، جەستەشی بە ئەندازەیەک زل و کەتە بوو، دەیتوانی من وەک دوو چڵ

ئێسک کۆبکاتەوە و بمخاتە سەر شانی و بەرەو هەر جێگایەک دەیەوێت بمبات. من زیاتر و سەیرتر لەو تەماشام دەکرد، بە جۆرێک سەیرم دەکرد دواتر شەرمم لە نیگای خۆم دەکرد. تا ئەوکات ئولفەتم بەبینینی مرۆڤەوە نەگرتبووەوە، هەر ئەو تەماشا سەیر و نهێنیبڕانەش بوو یادەوەرییە ماندووەکەمیان بە شێوەیەک تێژکردەوە، بتوانم شەوێکی وەک ئەم شەو لێرەدا سەیری ئاوبکەم و بەسەرهاتی ئەو ڕۆژانەتان بۆ بگێڕمەوە. ئەو شەوە کە بەئیکرامی کێوم گووت «دەتوانیت ڕۆحی منیش ئازادبکەیت؟». پرسیارێک بوو لە قوواڵیی دڵمەوە دەهات. من پێشتر بیرم لەوە کردبووەوە کە دەبێت ڕۆژێک لە ڕۆژان، شەوێک لە شەوان یەکێک دەرکەوێت و بەو دارستانەدا بڕوات و چاوی بەو ماڵە بکەوێت و بێت بۆ لام و بپرسێت «تۆ کێیت؟». من ئەوەم لە خۆم پرسی بوو «دەکرێت چارەنوسی خۆم بدەمە دەست غەریبەیەک؟». دەکرێت ڕۆژێک یەکێک ببینم لە پێشدەم ئەو دەرگایەوە دەڕوات و بانگێکی لێبکەم و بڵێم «هۆ تۆ ئەی برای ڕێبوار، برادەری گەڕیدەم، وەرە و ڕزگارمکە». من هێدی هێدی نائومێدبووم لەوەی یاقوبی سنەوبەر دەستم بگرێت و وەک کەسێک و هاوڕێیەک بمباتەوە نێو دونیا، دڵنیابووم ئەو منی بۆ هەتاهەتایە لەویادا دەوێت... من بە شێوەیەک لە شێوەکان دیلی خولیا فەلسەفییەکانی یاقوب بووم. ئەو شەوە کە بە ئیکرامی کێوم گووت ڕزگارمبکە، بڕوایەکی تەواوم هەبوو بڕۆم و لەو سەر عەردەبەرین و گەورەیەدا دوای چارەنوسی سەریاسی سوبحدەم بکەوم، بڕۆم و تێبگەم لەو بیستویەک ساڵەدا دوور لە من چی ڕوویداوە... نا وامەزانن من بۆ شتێک ڕوومکردەوە دونیا، وامەزانن تەماحم لە شتێک بوو. من دەمویست بڕۆم و کەمێک قورسایی ئەو ساڵە دوورودرێژانەی سەحرا لە سەر شانم سووکبکەم. من وەک بینەرێک گەڕامەوە، وەک یەکێک بیەوێت دوا گەشتی خۆی ئەنجامبدات و بمرێت، وەک کۆنەباغەوانێک بیەوێت دوا نیگای باغێک بکات کە لە تەمەنێکی زووەوە نەیبینیوە. من ئەو شەوە بە هێمنی بە ئیکرامم گووت «لە لم ڕزگارمبکە... لە سەحرا... لە سەحرا». دڵنیابووم تێمناگات، بە نیگای منداڵێکەوە لێی پرسیم «ئەی یاقوبی سنەوبەر

چی لێدەکەیت؟». بێئەوەی وەڵامی پرسیارەکەی بدەمەوە پێمگووت «من ناوم موزەفەری سوبحدەمە، دەمەوێت لەم بێدەنگییە ڕزگارم بێت». کە وامگووت، تفەنگەکەی دانا و گووتی «خودایە، موزەفەری سوبحدەم، یەکێکە لە شەهیدە زۆر کۆنەکانی شۆڕش... تۆ دەڵێیت چی؟ موزەفەری سوبحدەم لە مێژە مردووە». من گووتم «ڕاستە... ڕاستە من لە مێژە مردووم... بەڵام ئایا مرۆڤ هەقی ئەوەی نییە جارێکی تر زیندووبێتەوە و بژی؟». دەبووایە هەموو شتێکی بۆ ڕوونبکەمەوە، نا وامەزانن نیازێکی خراپ یان ویستێکی تایبەتیم هەبووە، بەڵام هەستمکرد تێمناگات، نازانێت باسی چی لەگەڵدا دەکەم. شەوێکی درێژ تا بەربەیان گوێی لێگرتم و من گوێم لێگرت، ئاسان نەبوو تێبگات. موزەفەری سوبحدەم ناوێکی دێرین و کۆن بوو، پێدەچوو یەکێک بێت لەو ناوانەی، مرۆڤ جارێک دەیبیستێت و ئیدی بەر گوێی ناکەوێتەوە، دیاربوو حیکایەتێکی کۆنی لە سەر من بیستووە، بەڵام دروست یادی نەمابوو. ئەوەی بەلاوە سەیر نەبوو من دوای بیستویەک ساڵ هاتووم و دیلی ئەو کۆشکەم، بەڵکو ئەوەی پێ سەیر بوو من ئاگاداری هیچ نیم. قسەی لە سەر کۆمەڵێک شەڕەکرد نەمبیستبوون، باسی هەندێ شاری دەکرد کە سەردەمانێک شاری لەو جۆرە بوونیان نەبوو، منیش قسەم لە سەر هەندێ شار و گوند دەکرد ئەو ناویانی نەبیستبوو، لەو ماوەیەدا سەدان شار و گوند خاپور بووبوون... کاتێک باسی وێرانبوونی هەندێ جێگای دەکرد، هەڵدەستام و بە چەپۆک دەمکێشا بە سەری خۆمدا، باسی کاولبوون و مردنی لە ناکاوی سەرتاپا نیشتەجێکانی شوێنێکی تری دەکرد، وەک شێت دەکەوتمە لێدان لە خۆم، تێنەدەگەیشت بۆ من بە وێرانبوونی ئەو شارانە، بە کاولبوون و مردنی دەستەجەمعی خەڵکانێک کە نایانناسم وا سەرسامم. نا... دۆستان نا... وامەزانن ئێکرامی کێو کوڕێکی دڵڕەق یان بێرەحم بوو، ئەو پیاوێکی بێئەندازە دڵگەرم و دۆستدڵ بوو، گەنجێکی بەرەحم بوو، من سوێندتان بەم ئاوە بۆ دەخۆم، عەیبێک لە ئینسانییەتی ئەودا نەبوو، بەڵام لە سەردەمێکدا گەورەبووبوو مرۆڤ سەرسامی خۆی بە کارەساتەکان لە دەستدابوو. ئەو بە درێژایی شەو چیرۆکی کاولبوون

و مردن و جەنگەکانی بۆ دەگێڕامەوە و من وەک با ڕامژێنێت لە ئازاردا خۆم ڕادەژەن، وەک کەشتییەکی کۆن بمدات بەو بەرەو بەری دوو کەناردا، لە نێوان مردن و زیندووبوونەوەدا ئەوبەرەوبەرم دەکرد. ئەو قسەی لە دونیایەک دەکرد، چ شتێکی لەو جیهانە نەدەچوو کە من جێمهێشتبوو، من لە نائاگای خۆمدا وەک بەهەشتێک تەماشای ئەو دونیایەم کردبوو، سال دوای سال لەم کردبوو بەسەر ڕەنگەکانیدا تا لە یادم بچێتەوە و جوانییەکانی ئازارم نەدەن، بەڵام ئەوەی ئەو باسیدەکرد جەهەنەم بوو. شەو تا بەیان ئەو چیرۆکی خاپوورببوون و وێرانەیەی دەگێڕایەوە لە خەرابێکەوە بۆ خەرابێکی تر، لە مردنی لە ناکاوی دەیان هەزار مرۆڤەوە بۆ مردنی دەیان هەزاران مرۆڤی تر... تا خۆر هەڵدەهات ئەو قسەیدەکرد، یەک لە سەر یەک چیرۆکی هەرەسی شارەکانی دەگێڕایەوە، چیرۆکی کۆلێرا و تاعوون، چیرۆکی لە ناکاو تەفروتونابوونی هەزاران خێڵ و عەشرەت و تایەفەی سەیر سەیر، قڕانی باڵندە، بەسەرچوونی سەدان چەشنی گوڵ، کەوتن و کۆژانەوەی هەزاران ئەستێرە، لە دایکبوونی شارگەلێکی دیکە لە خۆڵەمێشی شارەکانی تر. بەیانی دەهات و من بێئاگا خۆم ڕادەژەن، ئەو بەردەوام بەو دەنگە سارد و قوڵ و هێمنەی قسەیدەکرد، نەهەستی بەترس دەکرد، نە بەبێباکی، یەکێک بوو هەموو کارەساتەکانی بینیبوو، ئەو سیما پاک و منداڵانەیەی لەگەڵ ئەو چاوانەیدا نەدەگونجان کە هەستمدەکرد پڕن لە دوکەڵ. بەڵام هێندەی تیشکی بەیان دەرکەوت، وەک تارماییەک لە ڕووناکی بترسێت، شتەکانی هەڵگرت و بەپەلە ڕۆیشت. من پێمگووت «بەجێم مەهێڵە، لەگەڵ خۆتدا بمبە... ڕزگارمکە، تۆ نالێیت من ڕۆحلەبەرەکان ڕزگاردەکەم... ڕزگارمکە... من ئیشم زۆرە... دەبێت زۆر شت بزانم». ئەو لە سەرم نەوەستا، لە بەردەرگاکەوە بە پەشۆکانێکەوە، لە پەشۆکانی باڵندەیەکی گەورە دەچوو لە ترسی گوللەیەک هەڵفڕیبێت گووتی «موزەفەری سوبحدەم، نابێت کەس بزانێت من لێرەبووم... لەوانەیە مردنی لە دوا بێت... من دەگەڕێمەوە بۆ لات... ئێستا گەلێک درەنگە... دەبێت بڕۆم...». وای گووت و لە ودیو دەرگاکەوە ونبوو.

سەرەتا وەک تارماییەک دەهاتە بەرچاوم، من لەو ساڵە دوور و درێژانەی ناو لمدا گەلەک سەربوردی دیکەی وەهام دیبوو، شەوانێک هەستابووم و مەخلوقاتێکم بینی بوو لە سەر سەرم وەستابوون و قسەیان بۆ کردبووم، هەستابووم و مرۆڤم بینی بوو لە ڕەنگی ئاو، لە ڕەنگی گێژەنئاسای با، لە ڕەنگی بلووری ڕەش، لە شێوەی کەفی سپی، هاتبوون و قسەیان بۆکردبووم، باسی با و مانگ و قیامەت و خۆڵ و بارانیان بۆ کردبووم... کاتێک ڕۆیشت، من بۆ ساتێک هەر حیسابی ئەو تارماییانەم بۆکرد، وامدەزانی هەموو ئەو شەوە جگە لە وڕێنەیەک و ترسێک و خەیاڵێکی ڕەش زیاتر هیچی تر نییە، بەڵام چەند سەیر بوو بۆ شەوی دووهەم لەگەڵ هەڵهاتنی تاریکیدا گەڕایەوە، هەمان ئەو جلانەی لە بەردا بوو، هەمان ئەو تفەنگەی پێبوو، هەمان ئەو کاسکێتە سەوزەی لە سەردا بوو. لەبەر دەرگاوە پێیگووتم «ئازادیت بۆ چییە، چ کارت بە ئازادی هەیە... ئێمە ئازادیی چی بۆ هێنایین، بەتەمای چیت لە ئازادی؟». پێدەچوو بە درێژایی ئەو ڕۆژە بیری لە من کردبێتەوە. من پێمگووت «دەمەوێت بە دوای سەریاسی سوبحدەمدا بگەڕێم... تکایە تۆ هەموو شتێک دەزانی... تۆ هەموو دونیا گەڕاویت، لە هەموو جێیەکی ئەم مەملەکەتە بوویت، پێمبڵێ ناوی سەریاسی سوبحدەمت نەبیستووە؟ تۆ نازێیت هەر یەکێک لە ئێمە هەقی ئەوەی هەیە کەسێکی زیندووی هەبێت؟ تۆ خۆت عەودالّی دۆستێک نیت کە بەدویدا هاتوویتە ئەم دارستانەوە؟ سەریاسی سوبحدەم کوڕم بوو». کاتێک باسی سەریاسی سوبحدەمم لەگەڵدا کرد ڕەنگی گۆڕا، بە تێفکرینەوە پرسی «سەریاسی سوبحدەم کوڕی تۆ بوو؟ بەڕاست کوڕی تۆ بوو؟». من گووتم «من ئەگەر بگەڕێمەوە بۆ دونیا، ئەگەر حەزبکەم تێکەڵ بەو ژیانەی ئێوە ببمەوە بۆ سەریاسە... سەریاسی سوبحدەم کوڕی من بوو... تۆ دەیناسیت، وانییە، دەیناسیت؟». بە غەمێکی قوڵەوە گووتی «نا نایناسم... من سەریاسم نەناسیوە و هەرگیزیش نەمبینیوە... بەڵام دەزانم مردووە... سەریاسی سوبحدەم مودەتێک لە مەوبەر کوژرا... من تەواوی حکایەتەکەی نازانم، بەڵام خەڵکانێک دەناسم هەموو چیرۆکەکەی دەزانن». ئەوە یەکەمین سەرەداوی من بوو، وەک پیاوێکی زەلیل گووتم «ئیکرامی کێو، بمبەرەدەرێ...

من دەمەوێت بچمە سەر گۆڕەکەی... من دەبێت لێرە بڕۆمەدەرێ، یارمەتیم بدە». گەنجێکی سەیربوو گووتی «بەڵام دەتەوێت بچیت بۆ کوێ؟... تۆ هیچ کەس لەم دونیایەدا ناناسیت، شوێنێک نییە ڕووی تێبکەیت، مااڵێکت نییە بۆی بگەڕێیتەوە، هاوڕێیەکت نییە بتگرێتە خۆی، ناوت لە جێگایەکی دونیادا نییە، تۆ بە مردوو حیسابیت، دواتر یاقوبی سنەوبەر لە هەر جێگایەک بتگرێت، ژیانت لێدەکاتە دۆزەخ... منیش جێگایەکم نییە بتبەم». وەک دەروێشێکی تورە بە نائارامی هاوارمکرد «بەڵام زەویم هەیە، شەوم هەیە، ڕۆژ و سێبەر و لەم هەیە، دونیا بە هەموو گەورەیی خۆی لە بەردەممدایە، هەزاران کێڵگە هەن نانم دەدەنێ، هەزاران درەخت هەن دەمشارنەوە، هەزاران ڕەشەبا هەن ونمدەکەن، من ڕەفیقی گەردونم، هاوڕێی ئەو ئاسمانە گەورەیەم، هاوڕێی تریفەم، دۆستی ڕەشەبام». بە هێمنییەوە گووتی «تۆ نازانیت، دەتدۆزێتەوە... لە هەموو شوێنێکدا پیاوی خۆی هەیە... بێفایدەیە». من پڕ بە شەو هاوارمکرد «ڕاستە من دۆستم نییە، هاوڕێم نییە، هیچ جێگایەکم نییە ڕووی تێبکەم، بەڵام درەختێک دەبێت بمگرێتە خۆی، ئاوێک دەبێت بمگرێتە خۆی، ئەشکەوتێک دەبێت هەڵمبگرێت و دەرم نەکات، من تەنیا لە سەر دەفتەرەکان مردووم، تەنیا لە بەردەم ئەو قانونانەدا مردووم کە حوکمی دونیا دەکەن، من لە بەردەم خەزێنەی سروشتدا نەمردووم، لە حیسابی ئاو و باڵندە و درەخت و هەورەکاندا نەمردووم، لەم گەردونەدا بەشێکم هەیە... لەو گەنمەدا کە ئێستا دەڕوێت شتێکم دەکەوێت، لەو ئاوەدا کە بەشی کرم و میشوولە و گورگەکانی تیایە بەشم هەیە، لەو هەناوەدا کە ئێستا دەڕسکێت، لە میوە دوورەکاندا بەشم هەیە... من بەو ئەندازەیە ڕووت نیم... شتێک هەیە دامدەپۆشێت و دەمشارێتەوە، شتێک هەیە نانی خۆیم لەگەڵدا بەشدەکات...». ئیکرامی کێو بە هێمنی گوێیدەگرت و دەیگووت «دەسا بزانە ئەو ڕۆژەی تۆ لێرە دەچیتە دەرەوە شتەکان دەگورێن، تۆ دەچیتە ناو شەڕێکی گەورەوە، بۆ ئەوەی بچیتە شەڕەوە، دەبێت پێشتر پەناگایەکت ئامادەکردبێت... گوێبگرە موزەفەری سوبحدەم، من سا دەمەوێت یارمەتیتبدەم، بەڵام تۆ سەقفێکت دەوێت، چوار دیوارت دەوێت، ژوورێکت دەوێت. تەبیعەت هەموو شتێکی تر دەدات بە

مرۆڤ، سروشت، با، شەو، باغ هەموو شتێکت دەدەنێ، ژوور نەبێت... تۆ کە لێرە دەچیتەدەرێ پێویستت بە ژوورێکە... سا ئینسان بێ ژوور لە سەگێکی پیس بەدترە، سروشت هەموو شتێکمان دەداتێ تا دواجار خۆمان بتوانین ژوورێکی پێ دروستبکەین... هەموو ئەوەی سروشت بە مرۆڤی دەبەخشێت دواجار بۆ ئەوەیە خۆی بتوانێ ژوورێک دروستبکات». من گووتم «کێ دەڵێت من پێویستیم بە ژوورە. من بیستوویەک ساڵە لە ژوورێکدام، من دەمەوێت هەتا هەتایە لە ژێر باران و تریفەدا بژیم، هەتا هەتایە... جگە لە گەردون هیچی تر نەدوێنم». کەمێک وەستا و دڵۆپەیەک عارەقی ماندووبوون بە تەوێلییەوە بوو، لە ئەسپێکی گەورە و ئارام دەچوو لە ئێوارەیەکی گەرمدا، بە جۆرێک شانی کورکردبوو و لەبەر پەنجەرەکەوە تەماشای تاریکیی دەکرد، وەک ئەوەی مالاوایی لە شتێک بکات، ئەو هەستی بە گەرما و خنکان دەکرد و من هەستم بە سەرما دەکرد، کە ئاوڕیدایەوە تێگەیشتم قووڵ بیردەکاتەوە، هەرکاتێکیش بیری بکردایەتەوە چاوی دەنووقاند و عارەقی دەردەدا، گووتی «ئەم شەو کاتی تەفسیرکردنی ئازادیی نییە... هێشتا زووە تەفسیری ئازادی خۆت بکەیت، ئینسان هەمیشە لە تەفسیری ئازادییەکانی خۆیدا پەلە دەکات». لەو شەوەوە من کەوتمەوە ناو ئەو گوناهانەی یاقوبی سنەوبەر نەیدەویست من تێیبکەوم. ئەو پاکبوو، ئەو هەموو ساڵە لە جەنگ پاکێتییەکی بیئەندازە درەوشەداری لە دڵیدا نەسڕیبووەوە، ئەو ڕوخسارە دێو ئاسا و گەورەیەی، ئەو هێمنییە سەیرەی کە لە ناکاو دەپەشۆکا، هەمیشە لە پێشچاومە، لە هەر کوێیەک بووبێتم، شەو بەر لەوەی بنووم یادمکردۆتەوە، تادەمرم لە هەر کوێیم، شەوان بەر لەوەی بنووم یادیدەکەم، بەیانیان بەرلەوەی لە جێگاکەمدا هەستم یادیدەکەم، هەر کۆترێک و کوکوختییەک ببینم یادیدەکەم، هەر ئاوێکی ساف ببینم دەڵێم لە ئیکرام دەچێت... ئەو لە یەکێک دەچوو خودا لەگەڵ دروستکردنی ڕۆحیدا ماندووبووبێت. دواجار بە پێکەنینێکی نەرم، لە پێکەنینی یەکێک دەچوو شەو بە کوچەیەکدا تێپەڕیت و لە تاریکیدا ونببێت گووتی «من هەقم بە ئازادییەوە نییە، بەڵام ئەگەر بتبەمە دەرەوە و سا بەرگەی شەو و ڕەشەبا و تۆفانت نەگرت، هیچ درەختێک جێگای نەکردیتەوە، هیچ تریفەیەک

نەیشاردیتەوە، ئەوسا چی... ئەوسا دەچیت بۆ کوێ؟». بێئەوەی بوەستم هاوارمکرد «دەچمەوە بۆ سەحرا... بۆ ناو لم... یان بۆ هەر خەڵوەتێکی هەتاهەتایی. گوێبگرە، ئیکرامی کێو، من گەشتێکم هەیە و دەبێت بیکەم... وەزیفەیەکم هەیە و دەبێت جێبەجێیبکەم. شتەکان وەهان، حیکمەتێک هەیە لە وەدا من بیستویەک ساڵە نەمردووم. حیکمەتێک هەیە من لێرەم، حیکمەتێک هەیە من و تۆ لەم شوێنەدا بەیەکدەگەین. ئەمە قەدەر نییە، شتێکی لە قەدەر سەیرترە، شتێکی ئەندازەییتر و نەخشێنراوترە... ئەگەر تۆش نەبیت شەوێکی تر لە ساڵێکی تردا، ڕێبوارێک لێرەوە دەڕوات، ڕاوچییەکی وێڵ لێرەوە تێدەپەڕێت و من بانگیدەکەم و دەڵێم ئەی دۆست، ئەی برا لەگەڵ خۆتدا بمبە...». بە هیمنی گووتی «نا سا دوای ئەو خەیاڵاتە مەکەوە، تەنیا من و ئەو دەزانین بێینە ئێرە، ئەوەی دێتە ئێرە لە ناو دۆڵ و درەختەکاندا وندەبێت... شتێک نییە ناوی قەدەر بێت، ئەم ماڵە پەناگای نهێنی ئەوە، پەناگای هەرە نهێنی و سەیری ئەوە. ماوەیەک من تەنیا کەسێک بووم جێی بڕوای بم، ڕۆژگارێکی زۆر کورت، ئەو تاسەر متمانە بە کەس ناکات. ئەو ماوەیە وەک گێلێکی گەورە سەیری دەکردم... گێلێک دەکرێت لە سەر ئالیکی ئەسپەکان، لە سەر هەرزنی بولبول و کاهووی کەرۆشکەکان سزای بدات. چەند ساڵ لە مەوبەر تازە شۆڕش سەرکەوتبوو، من زۆر نەبوو پاسەوانی بووم، لەو باوەڕەدا نەبووم کەس بیەوێت بیکوژێت، ئەو لەگەڵ هەموو دەوڵەتەکانی دونیادا ڕێک بوو، هەموویان وابوون، هەموویان لەگەڵ هەموو دەوڵەتەکانی دونیادا ڕێکبوون. شەوێک لە سەر مردنی یەکێک لە کەرۆشکەکانی هێندە سزایدام، تا گریام، پێشتر نەگریابووم، سا لە هیچ یەکێک لە شوێنە سەختەکانی جەنگ و لە ژەهرباران و لە شەڕە دەستەویەخەکاندا هێند ئازار بە ئینسانییەتم نەگەیشتبوو. من ڕقم لێیەتی، ئەو و هاوڕێکانی هەموو شتێکیان برد بۆ خۆیان... هەموو شتێک، یەک نهێنی هەیە بۆ ئێمە ماوەتەوە، یەک شت هەیە ئەوان دەستیان نایگاتێت، ناوەوەی دڵمانە... ناوی ناوەوە... وامەزانە سروشت دەتوانێت بتشارێتەوە، من ئاگادارتدەکەمەوە، ئەو لە سروشت بەهێزترە... فەرمانڕەواکان، حیزبەکان لە سروشت بەهێزترن».

ئەوکات نەمدەزانی باسی چیدەکات، پێموابوو مەراقێکی ڕەش وادەکات بەو شێوە غەمگین و نائومێدە قسەبکات، مەراقێک لەگەڵ ئەو دەموچاوە گەش و نیگا تیژانەیدا نەدەگونجا، کە ڕوخساری کەسێکیان پێبەخشیبوو، دوای فڕینێکی درێژ لە باغێکدا نیشتبێتەوە. مەراقەکەی مەراقێک نەبوو تێکەڵ بوغز بووبێت، بەڵکو مەراقێکی تەنک و ڕوون بوو، وەک مەراقی ماسییەک. ئەو شەوە سەرەتای لە دایکبوونێکی دیکەی هەردووکمان بوو، ئەو خۆی دەیگووت «شەڕێک لەم مەملەکەتەدا نەماوە، مرۆڤ بە ویژدانی ئاسوودەوە بچێتە ناوی...». دواتر هەستمکرد ئەو لە کۆمەکی منداد دەگەڕایەوە بۆ خەیاڵە دێرینەکانی دەربارەی دونیایەک بتوانێت جەنگی جوانی تیابێت. پیاوێکی زۆر زانا نەبوو، کوڕی شارۆچکەیەکی خاپوورکراوبوو، ماوەیەک لە چاپخانەیەکی نهێنی لە چیا کاری کردبوو، لەویادا ئەو گەنجانەی ناسیبوو کە دواتر بە شێوەی جۆراوجۆر یان مردبوون یان ونبووبوون یان ڕوخساری خۆیان لەدەستدابوو، بەڵام فریشتەیەک لە ناخیدا سەلیقەیەکی تیژ و زمانێکی سیحراوی پێبەخشیبوو. ڕۆژێک بڕیاریدابوو بچێتە شەڕی وردەوە. کەسێکی بچوک بوو، بیرکردنەوەی زۆر خستبوویە سەر ئەو حەقیقەتەی هیچ سوپا و لەشکرێک بەو دروست ناکرێت، لە بەرئەوە لێرەو لەوێ بۆ جەنگی بچوک دەگەڕا، دۆستایەتی نزیکی لەگەڵ هەندێ لە سەرۆکەکاندا ڕێگای کۆمەکی هەندێ ڕۆحی بەشمەینەت و ئەشکەنجەکێشیان بۆ مەیسەرکردبوو... وەک هەر گەڕۆکێکی نائاسوودە لە دوای ئەوانە دەگەڕا کە مرۆڤ دەتوانێت بە شتێکی بچوک دڵنەواییان بداتەوە، وەک چۆن سارد و بێدەروەست چیرۆکی خاپوور و وێرانییەکانی بۆ گێڕامەوە، بەهەمان شێوە سارد و بێ هیچ شانازییەک چیرۆکی ئەو کەسانەی بۆ گێڕامەوە، کە لە تۆفان و برسێتی و زیندان و پەلامار ڕزگاری کردون. کاتێک قسەیدەکرد چاوەکانی مات، بەڵام پڕبوون لە تەمی نهێنییەک، قوواڵتر لەوەی بە هەستی خۆی بیگاتێ.

ئەو شەوە ئیکرامی کێو ڕێگای نەدام لەو ماڵە بێمە دەرەوە، لای ئەو چ شتێک لەوە ترسناکتر نەبوو مرۆڤ ماڵی نەبێت، ئەوە شتێک بوو لەگەڵ مندا تەواو ناکۆک کە جگە لە ڕۆیشتن و پێدەشت و ژێر باران و بەر بروسکە حەزم بە شتێکی تر نەدەکرد، نا وامەزانن من ترسم نەبوو، من لە هەموو شتێک دەترسام... ئەو شەوە کە بە ئیکرامی کێوم دەگووت، حەزدەکەم ڕووت لە ناو باغێکدا بژیم کە هەرگیز باران تیا خۆش نەکاتەوە، لە ناخەوە دەلەرزیم، بەڵام من کەسێک بووم بەرگەی ترسم دەگرت... ئازایەتی ئەوە نییە نەترسین، بەڵکو ئەوەیە بەرگەی ترسەکانمان بگرین.

بەر لە بەربەیان ئیکرامی کێو تفەنگەکەی هەڵگرت بڕوات، پێیگووتم «تا جێگایەکت بۆ نەدۆزمەوە تیا پشووبدەیت، ناگەڕێمەوە». ئەو شەوە ڕۆیشت و ئیدی دەبایە من چاوەڕێبم... چاوەڕوانییەک سەرەتای زیندانی هێنایەوە یادم، ئەو سالانەی دیلێکی بێئەزموون بووم و هەفتە و مانگەکانم بە خەیاڵی ئازادی دەژمارد... زۆری ویست تا فێربووم چاوەڕوان نەکەم. هیچ هونەرێک لەوە سەختتر نییە خۆت فێربکەیت، چاوەڕوان نەبیت... خودایە... خودایە... مرۆڤ چ بوونەوەرێکی پڕ لە چاوەڕوانییە، چ مەخلوقێکە لاوازە لە بەردەم فیتنەی ئەو مزگێنییەدا کە هەرگیز نایەت و دەبێت تا قیامەت چاوەڕوانی بکات... من ئەم شەو بە ئێوە دەڵێم، مرۆڤ مەخلوقێکە بێچاوەڕوانی هیچ نییە، بۆئەوەی بە مرۆڤی بمێنینەوە و دانەگرێین بۆ پۆل و دەستەی ئاژەڵان، دەبێت شتێک هەبێت چاوەڕوانی بین، بێ چاوەڕوانی شتێک دەڕوخێین، بێ چاوەڕوانی کۆتاییمان دێت.

٨

بـا بگەڕێینـەوە بـۆ لای خوشـکە سـپیەکان... ئـەو خوشـکانەی ئەگەرچـی بێئەنـدازە جـوان بـوون، بـەڵام کەسـانێک هەبـوون خۆشـیان نەدەویسـتن. هۆیەکانی ئـەو کینەیـە گەلـەک زۆربـوون، خوشـکانی سـپی دوو کەسـی ئاسـایی نەبـوون، ئـەو چیرۆکانـەی لـە سـەریان بڵاوبـووەوە، لـە چیرۆکـی هیـچ ئافرەتێکـی تـر نەدەچـوو. هەمـوو ئـەو شـتانەی لـە دوای مردنـی محەمـەدی دڵشوشـە ڕوویانـدا بـە جۆرێـک لـە جـۆرەکان وێنەیەکـی سـەیری لـە سـەر دروسـتکردن، ئـەو گۆرانییـەی جارێـک لـە سـەر گـۆڕەکـەی محەمـەدی دڵشوشـە گـووتیـان، ڕۆژانی دواتر بـە دەنگی بەرزتر دووبارەیانکردەوە، بـەڵام هـەر ئـەوە نەبـوو لـە سـەر گـۆڕی ئـەو کـوڕە گۆرانی بڵێن، بەڵکـو لـە هەندێ جێگای دیکـە و هەندێ کاتـی دیکـەدا گۆرانییـان گـووت کـە نەدەبایـە گۆرانـی تیـا بڵێن.

ئـەو چیرۆکـە سـەیرانەی لـە سـەر خوشـکە سـپیەکان بڵاوبـووەوە، پەیوەندییەکـی گەورەیـان بـەم چیرۆکـەی منـەوە هەیـە. ئـەو چیرۆکانەبـوون ژیانێکـی تەنهایـان بـۆ ئـەوان دروسـتکرد، تەنهاییەکـی هێنـدە قـوڵ و شـکێنەر کارێکـی کرد دواجار خولیای دروستکردنی برایەکی خەیاڵی بکەوێتە سەریانەوە. هەمووتـان بومەلەرزەکانتـان لـە یـادە، ئـەو دوو هەفتـەی تـرس و بێخـەوی و مردنەتـان یـادە کـە شـەوی چەنـد جارێـک زەوی وەک مردوویەکـی تـوڕە لـە نـاوەوە ڕایوەشـێنێت دەلەرزییـەوە، ئـەو شـەوانی گومـان و بێڕەحمییەتـان لـە یـادە کـە سـەدان هـەزار مـرۆڤ، لـە سـەر شـەقام و شۆسـتەکان جێگای خەوتنیـان

ڕادەخست و سەیری ئەستێرە و مانگ و گەوالە هەوری بێڕۆحیان دەکرد کە وەک بای دۆزەخ بیانبات غەریب و خەستە بە ئاسماندا ڕووە و نادیار دەچوون. ئەو بومەلەرزانەی چاوشارکێیان لەگەڵ ژیاندا دەکرد، وندەبوون، دونیایان ئارامدەکردەوە، شەویان خامۆشدەکرد، سوکناییان بە دڵەکان دەدا، ئاسوودەگییەکی نهێنیان دەبەخشی تا کەم کەم خەڵکیان ناچاردەکرد، باوەڕ بە دیوارەکانیان بهێننەوە، خەڵکیان ناچاردەکرد لە زەوی و ئاسمان و درزە نادیارەکانی ناو مەلەکوت نەترسن و بگەڕێنەوە ژێر سەقفەکانی خۆیان، بەاڵم هێندەی بە دڵنیایی و ئاسوودەوە دەچوونە ژوورێ، وەک ماریکی مەکربار گەمەیەکی شەیتانی بکات، دووبارە دەکەوتنەوە ڕاژەنینی دونیا. من لەوێ نەبووم دروست نازانم پشووی نێوان بومەلەرزەکان و مەودای نێوانیان چەند درێژبووە، بەاڵم ئەوانەی لە شادەریا و لاوالوی سپییدا بۆ سیفەتی شەیتانیانە دەگەڕان، ئەوەیان بەاڵوە سەیربوو کە هەمیشە بەر لە ڕوودانی بومەلەرزەکان بە چەند دەقیقەیەک خوشکە سپییەکان لە ماڵ دەهاتنەدەرێ... وەک ئەوەی ئەوان کاتی بومەلەرزەکان بزانن، وەک ئەوەی ئامێرێکی سیحراوی لە ناویاندا بێت، یان ئەهریمەنێک بە چرپە، کاتی بومەلەرزەکانیان لا بەیانبکات. لە دوای چلهەمین لەرینەوەی بێئامانی دونیا، چیرۆکی ئەو کێژە سیحربازانەی خەبەرداری کاتی زەمینلەرزەکانن لە هەموو شاردا باڵوبووبووەوە... لەو شەوانەدا چیرۆکێک لە دایکبوو، کوچە بە کوچە ڕۆیشت، بازاڕ بە بازاڕ دونیا گەڕا، چیرۆکی دوو خوشک کە پەیوەندییان بە خێو و شەیتان و ڕۆحە خراپەکارەکانەوە هەیە. دوو خوشک دەنگیان توانای سڕکردنی باڵندە و پەپولە و مرۆڤەکانی هەیە، دڵ هەاڵهەاڵدەکەن، لە گۆڕستانەکاندا دەگەڕێن و گۆرانی دەڵێن. ئەو چیرۆکە کردنی بە دوو کەسی تەنیا... ڕۆژێک ئاوڕیاندایەوە و سەیریانکرد ئەوان لەو شارەدا دۆست و هاوڕێیەکیان نییە. وەک دوو چۆلەکە لە تەمتومانێکی بێسنووردا بفڕن و لە باغێکی پڕ لە دار و نەمامی دوژمنکاردا بنیشنەوە، لە خۆیان بڕوانن و ببینن، هەتاو و ئەستێرەش دوژمنیانە، ئاوەها تەنهابوون و لە نهێنی تەنهایشییان ناحاڵیبوون.

لاولاو و شادەریای سپی دوو مەلی بێدۆست بوون. ئەوەشی وایدەکرد چیرۆکەکانیان هەمیشە تازەبێت، ئەو دەرکەوتنە بەردەوامەیان بوو. ئەوان لەو کێژانە نەبوون بتوانن لە مالّدا بسرەون. تا تەنهاییان قوولّتربایە، تا بێکەستر بوونایە زیاتر دەهاتنەدەرێ. وەک ئەوەی لە گەڕانە بێوچانەکانیاندا، لە کوچەتاریکەکاندا، لە شەقامە خامۆشەکاندا بۆ شتێک بگەڕێن، تاوای لێهات لە هەموو سات و کاتە سەیر و بێمانا و ناوەختەکاندا دەبینران، بە شەو لە سەر گۆڕەکان و بەیانیان زوو لە سەر شەقامە سارد و خاڵی و بێڕۆحەکاندا دەردەکەوتن... وەک دوو ڕۆحی کپ و بێدەنگ، دوو ڕۆحی تا هەتاهەتایە پێکەوەگرێدراو.

لە گەرمەی ئەو دەردی تەنهاییەدا سەریاسی سوبحدەم جارێکی دی دەرکەوتەوە. نا تکایە، خەیاڵتان بۆ هیچ نەڕوات... حەزدەکەم لە سەرەتاوە خاترجەمبن کە هیچ ڕۆژێک سەریاسی سوبحدەم و ئەو کچانە عاشقی یەک نەبوون، خاترجەمبن ئەم چیرۆکەی من دەیگێڕمەوە خاڵییە لە عەشق. نا وامەزانن من پیاوێکم لە بیابانەوە هاتووم و لم پیری کردوم و وەک ئەو کەسانەی لە قاتی سەرەوەی سینەماکان بە خەیاڵی ڕاحەتی خۆیان فلیمەکان سانسۆردەکەن، ماچەکان دەردەهێنن و وێنەی پڕ سیحر و حیکمەتی جەستە جوانەکان دەبڕن، منیش ئاوەهام... نا... دۆستانی من، ئەی ئەوانەی نازانین سبەی لە سەر چ زەمینێک دەگیرسێینەوە، دڵنیابن ئەم چیرۆکەی من چیرۆکی عەشق نییە. کە جارێکی دی سەریاسی سوبحدەم دەرکەوتەوە، هەردوو خوشکەکە دڵنیابوون، گەنجێک بە ڕوخسارێکی وا تۆزاوی و ڕەشەوە مەترسی عەشقی لێناکرێت. نا مەڵێن موزەفەری سوبحدەم بیستویەک ساڵ لە ناو لمدا بووە، ناحاڵی و بەدبەخت و نابینابووە، لە دونیای ئێمەدا، لە دونیای پیاوانی بچوک و بریندارى وەک من و ئێوەدا، مرۆڤ ئەگەر بە کەڵکی عەشق بێت یان نەیەت هەر زوو خۆی دەناسێت، سەریاسی سوبحدەمیش لە جنسی ئەو پیاوانە بوو کە خەیاڵیان بەلای عەشقدا ناچێت.

ئەو ئێوارەیەی سەریاسی سوبحدەم چووە سەر گۆڕی «محەمەدی دڵشوشە» یەکێک بوو لە ئێوارە ئاساییەکانی ئەو. ئەو ژیانی خۆی بەپێی

ئەندازەیەکی سەیر دابەشکردبوو، ئەو مالّی لە ناو شاردا نەبوو، ژوورێکی گرتبوو لە یەکێک لە ئۆردوگاکانی دەرەوەی شاردا، لە کن پیرێژن و پیرەمێردێکی نەخۆش، ژوورەکەشی بە دیوارێکی تەختەکردبووە دوو بەش، یەکەمیان ژوورێکی ئاسایی بوو، ڕووتەن و خاڵی لە هەموو شتێک، فەرشێک و دۆشەکێک و عەلادینێک و دۆڵابێکی حاجەت نەبێت، ژوورەکەی دیکەشی، سەیرترین شوێنێک بوو من لە ژیانمدا دیبێتم، هەڵبەت من چەندین ساڵ دوای مردنی چوومە ئەو ژوورەوە... شتەکان هەندێکی لە شوێنی خۆیان نەمابوون، هەندێک دزی فەقیرحاڵ، بەشێک لە کەلوپەلەکانیان بردبوو، هەر شتێک بەهایەکی بووبێت، ئەو پیرێژن و پیرەمێردە مەزاتیان کردبوو. لەگەڵ ئەوەشدا کاتێک چوومە ئەو ژوورە هەستی ئەوەم هەبوو بۆنی غەریبی ئەوی لێدێت، بۆنی ژیانی کوڕێک لە تەمەنی گەنجیدا کوژرابوو، یەکێک ئەم دونیایەی لە تەمەنی گوڵێکی نەپشکووتوودا جێهێشتبوو. ئەوەی نیشانەیەکی دەربارەی خۆی و شێوازی ڕەفتاری دەدامێ، ئەو وێنە سەیرانەبوو بە دیواری ژوورەکەدا هەڵیواسیبوون. ئێستا غەم لەوە دەخۆم، ئەو گەنجێک بوو، قوول لە خەیاڵێکی نێرانەوە گلابوو، وێنەی سەر دیوارەکان، زۆربەیان دیمەنی ئەو پیاوانەبوون بەسەر ئەسپ یان ماتۆرەوە بوون یان لە ڕاکێتی درێژەوە سەیری دەرەوەیان دەکرد، سەدان وێنەی یاریزانەکانی کاراتێ و ئەکتەرە هیندی و پاڵەوانە ماسولکەدارەکانی لە شسازی. سندوقێکی کاسێتی هەبوو جگە لە چەند دانە کاسێتێکی شکاو هیچی دیکەی تێدا نەمابوو.

نا... بوەستن و داوام لێمەکەن چیتر بێباکانە لەم چیرۆکەدا بچمە پێشێ، شەوە و هەموومان لە دەریایەکی گەورەداین. خودایە هەستدەکەم زۆر تەماشاکردنی دەریا لە شەودا خەیاڵی مرۆڤ نەخۆش دەخات... من لە کویادابووم... باسی چیم دەکرد، ئا... قەراربوو باسی ئەو دوو دونیایە بکەم کە سەریاسی سۆبحدەم تیادەژیا، ئەو دوو دونیا جیاوازە، ئەو لەو ژوورە خەیاڵییەدا کە ڕۆژێک لە ڕۆژان پڕبووە لە شتی سەیر سەیر، وەک کیلوی کێشانە، تەرازووی شکاو، هەندێ دەستکێشی کۆن، گۆڤاری دێرین

و سەیر سەیر، ڕەسمی جانەوەری خەیاڵی، تاقیکردنەوەیەکی بێئەندازە سەبورانەی نوسینی ناوی خۆی بە خەتی جیاواز. ئا... ئەگەر من ئەوەم نەدیبایە لەوانەبوو گومانێکم لادروست بێت، بەڵام کارتۆنێکی گەورە لە سەر دیوارەکە بوو، شێتی زستانە ساردەکان پێتەکانیان کاڵکردبووەوە، بەڵام بە کاڵی دەتبینی دەستێکی سەبرناس، سەدان جار لە سەر ئەو کارتۆنەی نوسیوە «سەریاسی سوبحدەم... سەریاسی سوبحدەم... سەریاسی سوبحدەم». وەک یەکێک بترسێت لەوەی ناوی خۆی یادبچێتەوە، یان بیەوێت بە جۆرێک لە بەردەم خۆیدا ڕایبگرێت حورمەت و کەرامەتێکی بۆ دروستبکات. لەو شوێنەدا خەوی بەهێز و مانا و جوانییەوە بینیبوو. لەو ژوورەوە دەستی بەوەکردبوو بێتە «مرۆڤێکی مەزن»، هەر لە وياشدا لە مانای خۆی و نهێنی ناوەکەی ڕامابوو.

سەریاس و خوشکەسپیەکان لە پاسێکی شکاودا کە دەچوو بۆ گەڕەکێکی باکوری شار یەکتریان بینییەوە. خوشکەکان ئەم جارە لە ناو بۆنی گازۆیل و عارەق و میوەی ڕزیوی ژنانی عەبابەسەردا بە هێمنی سڵاویان لێکرد، ئەوکات قژی بە مۆدی ئەو ڕۆژانە بڕیبوو، بەڵام بە جۆرێک لاواز و بێجورم و سووتاوبوو، سەرنجی کەسی ڕانەدەکێشا. وەک هەمیشە بە دەنگی بەرز قسەیدەکرد، بە دەنگی بەرز پێدەکەنی، کراسێکی شەکەریی یەخە سپی لە بەردابوو، لەگەڵ پانتۆڵێکی سپی دەڵب و کۆن. دیمەنی کەسێکی ڕووتەڵەی هەبوو، بەڵام ئەوانەی ناسیویانە دەزانن، لەگەڵ ئەو فەقیرییە زۆرەیدا، ڕۆژێک نەبووە وەک هەژارێکی بێ پوڵ و پارە ڕەفتاربکات. هەر لە پاسەکە دابەزین بە خوشکە سپیەکانی گووت «هیچ خۆش نییە ئینسان لە پەڕپووتترین پاسی دونیادا بهێت بۆ گەڕەکە خۆشەکانی باکور». گەلەک حەزی لە پیاسەی گەڕەکانی باکور بوو، ئەو دوو خوشکە گووتیان «پاسەکانی شار هەموو پەڕپووتن». ئەو بە پێکەنینەوە گووتی «هەموو پاسەکان بێکەڵکترین پاسی دونیان...». ئەو ئێوارەیە سەریاسی سوبحدەم

و خوشکەکان ماوەیەکی کورت پێکەوە ڕۆیشتن، لەو ماوەیەدا سەریاس دەرفەتی ئەوەی هەبوو، وەڵامی ئەو پرسیارە سادانە بداتەوە کە کچان لەو جۆرە بۆنانەدا دەیپرسن، وەکو ئەوەی چەند خوشکت هەیە، چەند برات هەیە، لە پۆلی چەندی، باوکت ئیشی چییە؟ سەریاس گووتی نە خوشکم هەیە نە برا، نە دایک، نە باوک، نە مەکتەبیشم خوێندوە. دواتر کە سەریاس هەموو ئەو پرسیارانەی لێکردنەوە، ئەوان قسەیان لە مردنی باوک و بێ برایی خۆیان کرد، بە جۆرێک لە شانازیشەوە گووتیان «ئێمە لە خانەی مامۆستایانین». کاتێک تەواوبوون، سەریاس بە کەمێک شەرمەوە گووتی «من ئێوە دەناسم، ئێوە خوشکە سپییەکانن... من حەزدەکەم جارێکی تر گوێم لە دەنگتان بێتەوە». شادەریای سپی و لاولاوی سپی بە ساردییەکی بێئەندازە ترسناکەوە گووتیان «نا حەزمەکە... حەزمەکە گوێت لە دەنگمان بێتەوە، قەت قەت حەزمەکە». کاتێک سەریاسی سوبحدەم ڕۆی، هەردوو خوشکەکە لەو ساردی و ڕەقی و کەمڕوویەی خۆیان پەشیمانبوون. ئەوان بە دەگمەن پەشیماندەبوونەوە. خودایە ئێوە نەتاندەناسین، من تەنیا کەسێک بووم ئەو دڵە سافەی ئەوانم ناسی، دڵێک بوو وەک پەمووی سپی، دڵێک وەک دڵی پەریی موبارەکەکان، کە پەشیمانیش دەبوونەوە مەپرسن چ سەیر و دڵخەمین پەشیمان دەبوونەوە. دڵنیام ئێستا یەکێکتان دەڵێ «بۆ؟ بۆ خوشکە سپییەکان پەشیمان بوونەوە؟». پەشیمانی ئەو دوو خوشکە دەگەڕێتەوە بۆ ڕەنگی نەگبەتییەک، سێبەری بەدبەختییەکی بینراو، کە لەو ئێوارەیەوە سێبەری لە سەر ڕوخساری سەریاسی سوبحدەم دیاربوو. شتێک لەو گەنجەدابوو، دوای کەمێک سەوداو قسەکردن هەموو کەسێکی بۆ خۆی کێشدەکرد، شتێک من ناویدەنێم «وزەی ژیان». سیحرێک دواجار بووە مایەی کوشتنیشی. ئەو بە خۆی دەگووت «فەقیرترین کوڕی دونیا». لە هەژارییەکدا ژیابوو وەسف ناکرێت، تاکە شتێک ڕزگاری کردبوو، ئەو پێکەنینەی بوو، کە نە شەوی دەناسی و نە ڕۆژ، نە کاتی بۆ هەبوو نە شوێن، نە شەرمی دەکرد و نە ڕوخسەتی دەخواست، هەمیشە و هەمیشە ئامادەبوو. ئەو ڕۆژەی خوشکە سپییەکان بە ساردی و بێمەیلییەکی

گەورەوە قسەیان لەگەڵ سەریاسدا کرد، بۆ شەو تووشی مەراقێکی گەورە هاتن. بەڵێ... من لە سەرەتاوە پێمگووتن، دڵی مەزن و پرسۆزی ئافرەت وەک دوو ئەڵماسی مەزن لە سینەی ئەو دوو کچەدا دەدرەوشایەوە. ئەو شەوە وەختبوو شتێک ڕووبدات، نزیک لە چیرۆکی پێچەوانەی محەمەدی دڵشوشەوە کە تا هەتاهەتایە دەبێت هەمووماڵان لە تۆزی مردنیدا بژین... نا عاشق نەبوون، بەڵام سێبەرێکی ئەو کوڕە کەوتبووە سەر ویژدانیان. شەوێکی درەنگبوو لە ماڵ هاتنەدەرێ و وەک بە دوای سەدای دەنگێکی پەنهاندا بڕۆن، کەوتنە دوای دەنگی پێکەنینی ئەو، بەڵام بەوەدا بەردەوام دەنگدانەوەی قاقاکانی لە گوێیاندابوو، نەگەیشتنە هیچ جێگایەک... بە هەر شوێنێکدا دەڕۆیشتن گوێیان لە پێکەنینی سەریاسی سوبحدەم دەبوو، ڕوویاندەکردە هەر کوچەیەک ئەو پێکەنینە لەوێ بوو، کەچی خۆی لە هیچ شوێنێک نەبوو. دواجار بە خەیاڵێکی ئازاربەخش و نائاسوودەوە گەڕانەوە ماڵ. ئەگەر ئەو شەوە نەبوایە ئەم چیرۆکە نەدەبوو، ئەگەر ئەو دڵتەنگی و نائارامییە نەبوایە، من هیچم نەبوو ئەم شەو بێگێڕمەوە، یان لەوانەبوو شتێکی دی بگێڕمەوە خاڵی لە خوشکەسپیەکان، خاڵیی لە شەوە سارد و چاوە سارد و دڵە ناسک و پڕ میهرەکەیان.

کاتێک شادەریای سپی و لاولاوی سپی نائاسوودە دەبوون، هەڵچوونێکی سەیریان تێدەگەڕا، کە دواتریش من ناسیمن، هەمان خرۆش و هەڵچوون و بێئارامییان تێدا بوو، هەر کاتێک شتێک دەیجوڵاندن شپرزەدەبوون، کوڵمەکانیان سوور هەڵدەگەڕا، پەنجەی خۆیان دەخوارد، بە چاو سەیری یەکتریان دەکرد، قژیان دەکردە پرچ و بەریاندەدایەوە... ئەوکاتانە حاوان کراوەتر و گەورەتر دەبوو، کەچی هەر سارد و بێڕەحمانە دەیاننواند. ڕۆژانی دواتر شادەریای سپی و لاولاو بۆ هەر کوێیەک چووبێتن، بە دوای سەریاسی سوبحدەمدا گەڕاون، لە خانەی مامۆستایان کە وانەیان دەخوێند، لە کاتی وانەکاندا سەدای پێکەنینەکەی ئەویان لە سااڵونە خاڵییەکانی خانەکەدا

دەبیست، کە دەچوون بۆ تەوالێتی کچان لە ڕاپەوەکەدا لەگەڵ خوڕەی سیفۆنی ئاودەستەکان و دەنگی چرپەچرپ و پێکەنینی کچاندا گوێیان لە دوا قاقای غەمگینی ئەو دەبوو. چەندین ڕۆژ بێوچان بە دوایدا گەڕان، نەیاندەزانی بۆ بە دوایدا دەگەڕێن، چ قسەیەکیان نەبوو بیکەن، بەڵام دەیانویست بۆ یەک جار بە مەیلی ئەو، بۆ ئاسوودەکردنی ئەو گۆرانی بڵێن.

دوای چەند هەفتەیەک ڕۆژێک لە مەیدانێکی گەورەی شاردا ڕێکەوتیانکرد، عەرەبانەیەکی ڕادەکێشا چەندین فەردە پەتاتەی لە سەر بوو. بەوەدا دەیویست لە شەقامێکی سەرەوڵێژدا سەربیخات و بیگەێنێتە نزیک دەرگای مزگەوتێک و لە گۆشەیەکی نزیک لە ماسیفرۆشەکانەوە ڕایبگرێت، زەحمەتێکی زۆری سەرف دەکرد تا لە گۆشەیەکی عاسییەوە پێچی پێبکاتەوە، ڕاگیریبکات و بیخاتەسەر ڕێ. ئەو ڕۆژە کە هەردووکیان بە سەرسامییەوە سەیریاندەکرد، گوێیان لێبوو یەکێک بانگیدەکات «مارشاڵ... مارشاڵ... جگەرەکانت لە بیرچوو». ئەوە یەکەم جار بوو بزانن سەرباس فرۆشیارێکی ئاسایی ناو لەشکری دەستگیرەکانە. هاوڕێکانی پێیان دەگووت «مارشاڵی عەرەبانەکان». گوێیان لێبوو بە تورەییەکەوە بە ئاوفرۆشێک دەڵێت «سەد ساڵ تینووم بێت، ئەو سەتڵە ئاوەی تۆ، دوا سەتڵە ئاوی سەر ئەرز بێت... نایخۆمەوە... دەئیتر لاچۆ و وازم لێبێنە». چەند ساتێکی سەیربوو، کە چوونە بەردەمی و پێکەوە بە دەنگێکی بەسۆز و پڕ لە نەغمەی گۆرانی گووتیان «نیوەڕۆت باش مارشاڵ». ئەو لەو ساتەدا بەردێکی بە دەستەوەبوو، دەیویست لەگەڵ پێنج کیلۆیی برادەرێکیدا بیکێشێت، تا بزانێت تەرازووی دروستە. ڕۆژێک پێشتر لە یەکێ لەو شەڕە ڕۆژانانەی نێو عەرەبانەکاندا، تا توانیبووی پێنج کیلۆکەی خۆی هەڵدابوو. دواتر، دوای ئارامبوونەوەی شلۆقی و پێکدادانەکان چەند بۆی گەڕابوو نەیدۆزیبووەوە، هاوڕێکانی دەیانگووت «ماڵخراپ، وا هەڵتدا... ئێستاش لە ئاسمانە». بۆ ساتێک وا پەشۆکابوو، وەک ئەوەی کوێر بووبێت و خوشکە سپییەکان نەبینێت، وەڵامی ئەوانی نەدایەوە و گووتی «گوو... گوو... سەخیفترین بەردی دونیا، نیو کیلۆی زیاتر کەمە... ئێستا بەچی شت

بکێشم؟». لەو قسانەدا سەری بەرزکردەوە و چاوی بە خوشکە سپیەکان کەوت. لە چاوتروکانێکدا هەموو خۆشی و ئاسوودەیی و ڕووگەشیی دونیای تێگەڕایەوە و گووتی «خانمان لوتفتان هەیە، بمبورن... حەزم نەدەکرد گوێتان لەو جنێوانەم بێت... بەڵام ئەمە بازاڕە، ئەگەر ئینسان جنێو نەدا دڵی دەتەقێ، بە ڕۆژ جنێو نەدەیت، ئێوارە بە مردووی دەتبەنەوە بۆ ماڵ». خوشکەکان بەو چاوە گەشانەوە کە ئەم جار پڕیانکردبوو لە میهر، گووتیان «سەریاسی سوبحدەم... ئێمە زۆرت بۆ گەڕاین». ئەو بە جۆرێک دەستەپاچەبووبوو دەیگووت «خۆشبن... سەلامەتبن... دەستتان ماچدەکەم...». تا سالانێک دواتریش کە ئەو دوو خوشکە ئەو چیرۆکەیان دەگێڕایەوە لەویادا دەیاندایە قاقای پێکەنین، منیش لەویادا هەمیشە چاوانم پڕدەبوون لە فرمێسک. من دڕەنگ هاتمەدەری، تەواو بە دونیای عەرەبانەکان ڕانەگەیشتم، بەڵام دەتوانم کوڕێکی گەنج بهێنمە پێشچاوی خۆم لە جەنجاڵی بازاڕێکی گەورەدا، لە ناو سەدا و دەنگەدەنگی هەزاران عەرەبانەدا، لە قیرەقیڕی سەدان فرۆشیاردا، کە سێو و پیاز و تور و تەماتەکانیان هەڵدەکێشن، لە وەسفدا دەیانبەنە ئاستی جوانی و خۆشی خواردنەکانی بەهەشت. ئا لەویادا بە شەرمێکەوە دوو کچ دەبینێت سڵاوی لێدەکەن، ئەو فەقیرترین کوڕی دونیایە... هیچ کەس نازانێت لە کوێوە هاتووە، خۆشی نازانێت کێیە، مەخلوقێکە نەناس، هێند دەزانێت ناوی سەریاسی سوبحدەمە، ناوێکی سەیر لە ناو جەنگەڵی بێڕەحمی ناوەکاندا. من وەک چۆن ئەم شەو لە ناو شنەبای شەودا دانیشتووم و هەوای ساردی دەریا دەدا لە ڕووم، سەدان شەوی تر دانیشتووم و بیرم لەو ساتە کردۆتەوە. دەبێت سەریاسی سوبحدەم هەستی بەچی کردبێت، کاتێک دوو فریشتەی بینیوە لە گەرمەی نیوەڕۆیەکی بازاڕدا، لە فەقیرترین جلی دونیادا، بە دیار بچوکترین عەرەبانەی دونیاوە وەستاوە؟ من دڵنیام ئەو چاوەڕوانی هیچ نەبووە، هەموو شتێک بە من دەڵێت ئەو چاوەڕوانی هیچ نەبووە، تاکە شتێک زانیوێتی ئەوەبووە بڵێ دەمەوێت ببم بە «مرۆڤێکی مەزن»، بەڵام لەوە سادەتر و منداڵتریش بووە بزانێت «مرۆڤێکی مەزن» چییە. من دەزانم لەو ساتەدا کە ئەو کچانەی بینیوە، هەستی بە شورەیی

و شەرمەزاری کردوە، لە خۆی و لە دونیا، لەوەی ئەویش یەکێک نییە لە پیاوە ئاسوودەکان، یەکێک نییە لەوانەی حوکمی دونیا دەکەن، دونیایەک لە هەموو ڕستەکانیدا ئامادەبووە، دونیایەک پێیگووتووە «تەپاڵەترین دونیای ناو دونیاکان».

سەریاسی سوبحدەم، زیتەڵترین و زۆرزانترین و خۆشڕوترین دەستگێڕی ناو لەشکری عەرەبانەکان بوو، لە هەمان کاتیشدا بەدەرنەبووە لە هەندێک شەڕانگێزی. بەر لە کوژرانی بە سێ سال دواهەمین ئامۆژنی دەمرێت، دەڵێم دواهەمین ئامۆژن، چونکە ئەو پێشتر زنجیرەیەک ئامۆژنی هەبووە. لەگەڵ ویرانبوونی یەک لە دوای یەکی گوندەکاندا و دابەزینی پلەبەپلەدا لە چیا هەرە بەرزەکانەوە بۆ پێدەشتە هەرەگەرمەکان، ئەو ئامێزی گەلێک خێزانی بینیبوو، هەر ژنێک نانیدابایە، جلی بشتبایە، پێیدەگووت ئامۆژن. لە دەسااڵیدا بۆ ماوەیەک لە بنکەیەکی منداڵە هەتیوەکاندا ژیابوو، پێشتریش خوێندن و نوسین لە کن مەلایەکی چیانشین فێربووبوو. کە دواجار لەو ئۆردوگا گەرم و بێئاوەدا لای ئەو ژن و مێردە گیرسایەوە، دەستیکرد بەو گەشتە درێژەی خۆی لەگەڵ هەموو ئەو پیشە سەیر و نزمانەی لەگەڵ توانا و ئیرادەی جەستەیدا نەدەگونجان... هەموو شتێکی دەکرد، شاگردی چێشتخانە، شاگردی فێتەر، کرێکاری بینا لە ئۆردوگا تازەکاندا، فرۆشتنی ئاو لە سەر مەرزەکان، بارکردنی تایە بۆ سەر لۆریە قاچاغەکان، شتنی ئوتومبیل لە نزیک چێشتخانەکانی سەر ڕێگاوە، گوو پاکردنەوە لە یەکەم نەخۆشخانەی ئەهلیدا، عەلاگە فرۆشتن لە گوزەری سەوزەفرۆشەکان... سەریاسی سوبحدەم بەر لەوەی ئەو عەرەبانە دەستییە بکرێت کە پێیدەگووت «سینەی کەژاڵ» هەموو ئەو کارانەی کردبوو. ئەوە سەریاسی سوبحدەم نەبوو ئەو ناوەی لە عەرەبانەکە نابوو، بەڵکو دەستگێڕێکی عاشقی دیکەبوو. ئەو دەستگێڕەی دی، سااڵنێک شەیدای کەژاڵ ناوێک بووبوو، ئەویش شووی بەکۆنە پێشمەرگەیەک کردبوو، کۆنە پێشمەرگەکەش حەزی لە کێژێکی تر

بوو، کێژەکەی تریش حەزی لە کوڕێکی دی بوو، کوڕەکەی دیش حەزی لە کچێکی دی بوو، وەک دەڵێن ئەو کێژەش حەزی لە پیاوێکی خێزاندارکردوە لە وڵاتێکی تر، کە ئەویش لای خۆیەوە حەزی لە ژنێکی دیکەی منداڵتر بووە... ئا بەو جۆرە هەموو ناکامییەکان لەو عەرەبانە بچوکەدا کۆبووبوونەوە. «سینەی کەژاڵ» بچوکترین عەرەبانەی دونیابوو، من دواتر ماوەیەک بۆی گەڕام، بەڵام زوو زانیم لە هەڵمەتی گەورەی نەهێشتن و پاکردنەوەی عەرەبانەکاندا شکێنراوە.

یەکێک بەبۆیەیەکی شین لە سەر ڕووی پێشەوەی عەرەبانەکەی نوسیبوو «سینەی کەژاڵ» لە خواریشەوە بە هەمان خەت نوسیبووی «ئەگەر عەشقم زوبانی بێ/ یاخوا عومرم زوو فانی بێ». لەلایەکی دیکەوە نوسرابوو «ئەم عەشقە کە وەک ئاگری دەیجورە/ دەیسووتێنێ مورغی دڵ بەبێ خەتا». ئەو ساڵەی سەرياسی سوبحدەم سینەی کەژاڵی کڕییەوە، بڵاوبوونەوەی عەرەبانەکان لە چلەپۆپەدا بوو، بەو ئەندازەیەی یەکەمین ئێوارەی دەستگێڕی سەرياس، یەکەمین ئێوارەی جەنگیشی بوو لەگەڵ پۆلیسەکان و چاودێرەکانی شارەوانیدا. ئەو یەکێک بوو لەو هەزاران دەستگێڕە کە بەیانییان زوو بە عەرەبانەکانیانەوە دادەبەزینە ناوەڕاستی شارەوە. ڕۆژی یەکەمی ئیشکردنی ڕۆژێکی تاریک بوو، لەو ڕۆژەدا دەستگێڕەکان پۆلیسێکیان لای ڕۆنفرۆشەکانەوە کوشت. پێشتر سەرياس کوشتاری زۆری لە نزیکەوە بینیبوو، بەڵام یەکەم جاری بوو ئاوا دەست لە خوێنی مردوویەک بدات. سێ دەستگێڕ، بە سێ بۆری ئاسن لە پۆلیسێکیان دابوو، دواجار لە ناو قووتووی شیر و تایتی فەل و سابوونە تورکییەکاندا مێشکیان پژاندبوو. ئەو ڕۆژە ژاوەژاوێکی زۆر لە هەموو بازاڕدا پەیدابوو کە دەوڵەت عەرەبانەکان دەسوتێنێت، لەو شەوەوە سەرياس و کۆمەڵێک دەستگێڕی دی لە مەیدانێکی چۆڵدا، عەرەبانەکانیان هەڵدەگرت دەیانپاراستن و پاسەوانیان دەکردن. ئەو ماوەیە سەرياس بەدەگمەن دەگەڕایەوە ژوورەکەی ئۆردوگا، زۆربەی شەوان لەو مەیدانەدا لە ژوورێکی تەنەکەدا دەخەوت.

ئەو ڕۆژە خوشکە سپیەکان ماوەیەکی درێژ لە بەردەم عەرەبانەکەدا وەستان، باسی ئەو پەشیمانییەیان بۆ کرد، دوای دواهەمین یەکبینینیان هەستیان پێکردوە. هەردووکیان بە غەمگینی قسەیان دەکرد، بەڵام چرپەی دوو کچی عەیار لە دەنگیاندا بوو. هەندێ لە فرۆشیارەکانی ئەو دەورە گوێیان لە قسەکانیان بوو، مۆسیقای لەو چەشنەیان پێشتر لە هیچ دەنگێکی دیکەدا نەبیستبوو. دوو کچەکە ئاواتیان خواست وەک خوشکی خۆی سەیریانبکات، پەیمانیشیان پێدا ئەگەر ئەو حەزبکات، ئەوان دەتوانن گۆرانی بۆ بڵێن. ئەو ڕۆژە سەریاس بە جۆرێک پەشۆکابوو هیچی نەگووت، کاتێک خوشکە سپیەکان ڕۆیشتن، بە جۆرێک لە خۆی وەڕزبوو، تاسی تەرازووەکانی فڕێدا و بە دەنگێکی هێمن و پڕ ئائومێدییەوە گووتی «ئەم زمانە نەگبەتەی من، ئەم دەموپلە بەدبەختەی من، قەت وا شەل و شەوێڕ و کڕ و کپ نەبووە...». ئەو پێیوابوو ئەو شەرم و تێکچوون و سڕبوونە کوتوپڕەی، سەرنجێکی خراپیان لای خوشکانی سپی جێهێشتووە، بەڵام بە پێچەوانەوە، ئەو شەوە خوشکانی سپی تا بەیانی پێکەنین، تەریقی و تێکچوون و شەرمی ئەو کوڕە بە جۆرێکی سەیر خرۆشاندبوونی، پێشتر کەسێکیان نەبینیبوو بەو جۆرە بشڵەژێت. بەڵام ئەو سادەیی و شەرمە کتوپڕە کە لە سەریاسدا بینییان مایەی دڵنیاییەکی گەورەبوو، دواجار وەک خۆیان گووتیان، ئەوان بە دوای برایەکدا دەگەڕان، ئەو شەوە کە لە پێکەنیندا خەریکبوو دەمردن، دەمەوبەیان کاتێک دونیا دیسان بە دیوی ڕووناکیدا دەشکایەوە، شادەریای سپی و لاولاوی سپی بڕیاریاندا سەریاسی سوبحدەم بکەنە برا و هاوڕێی هەمیشەیی خۆیان. ئیدی بە ئارامی و خۆشییەوە باوەشیان بەیەکداکرد و دەستیان بە قڕی یەکدا هێنا و لە بەردەم ئەو پەنجەرەیەدا کە بای سوبحی دەهێنا، تێر هەوای پڕ لە ئاونگی بەیانییان هەڵمژی، بە زەدردەخەنەیەکەوە کە نیوەی خەندەی مرۆڤ و نیوەشی لە خەندەی پەریان بوو، بێئاگا لە هەموو ئەو ڕۆژە سەیرانەی چاوەڕێیان دەکات خەوتن.

٩

ئیکرامی کێو دوای سێ هەفتە گەڕایەوە بۆلام.

من لەو ماوەیەدا فێربووم چاوەڕێ بکەم، ئیستاش پەشیمان نیم لەوەی ئازادیم بە هەموو ڕوکارە سەقەڕئاساکانییەوە قبوولکرد. پەشیمان نیم لەوەی ئامێزم بۆ دونیا کردەوە، گووتم من زیندووم و بەرگەی زیندوێتی خۆم دەگرم. دەکرا من لەو بێدەنگییەدا وەک خەلوەتنشینێکی بێئاگا لە جیهان، وەک یەکێک کە تا دوا ئەندازە باری ژیانی خۆم سووککردبوو بمێنمەوە... بەڵام دوای بیستویەک ساڵ دەمویست، دووبارە هەموو شتێک تاقیبکەمەوە. ئەو شەوە هەر ئیکرامی کێو گەڕایەوە، ڕوخسارێکی گەنجانەی هەبوو، لە جارانی پێشوو ڕووخۆشتر و ئارامتربوو. لە یەککاتدا گەورەتر و منداڵتریش دەهاتە پێشچاوم... گەورەتر بە جەستە، کە وەک بێچووە دێوێک هەموو ژوورەکەی پڕکردبوو، لە هەمان کاتیشدا نیگا و جوڵە و سەرنجی منداڵێکی هەبوو لە کەنار گۆڕەپانێکدا لە کۆمەڵێک منداڵی دی بڕوانێت.

ئیکرامی کێو بە مەرجێک منی هێنایە دەرەوە بتوانم خۆم بپارێزم، لە شتێک دەترسا کە ئەوکات بە تەواوەتی نەمدەزانی چییە؟ شەوێک بوو تاریک، مانگ دیارنەبوو، پێدەچوو خۆی بە ئەنقەست جۆرە شەوێکی وای هەڵبژاردبێت. بە خۆی و کاسکێت و تفەنگەکەیەوە لە ژوورەکەدا هاتوچۆی دەکرد، دەیگووت تا درەنگ دەبێت چاوەڕێبین... سەرەتا هیچی پێنەگووتم، تەنیا قسەی لە سەر خۆی دەکرد. دەیگووت «من چەندین ساڵ خزمەتی

شۆڕشم کرد. کوشتن نەبێت هەموو شتێکم بۆ کردن... زۆرجار پەشیمانم و زۆرجاریش پەشیمان نیم. موزەفەری سوبحدەم پاکی دوو هەستی جیاوازت دەداتێ، جارێک واهەستدەکەیت هیچ نیت و لاوازیت، پاکییەکەشت پاکی کەرویشکێکە لە ناو کۆمەڵێک تانجیدا، هەندێ کاتی تریش نا، هەستدەکەیت تۆ لەو هەموو شەڕ و پیسییەت داوە و هەر پاکیت... دەڵێیت سا چاکە، سا جوانە، سا من شتێکی خاس و باشم کردوە... موزەفەری سوبحدەم شۆڕش درۆیەکی گەورەیە، تۆ بەختەوەریت، تۆ شۆڕشگێڕ بوویت بێئەوەی شۆڕش بکەیت، ئەوەیان نیعمەتێکی خودایی. وام هەستدەکرد کاتێک شۆڕش سەردەکەوێت بەهەشتێک بۆ خۆی لە زەوییەوە هەڵدەقوڵێت و دێتە سەر زەوی، کەچی لە دووەم بەیانییەوە، لە دووەم ڕۆژەوە کاتێک دەموچاوت دەشۆیت و چاوەکەیتەوە، سەرنجدەدەیت هەموو شتەکان وەک خۆیان دەست پێدەکەنەوە. من ڕۆژ بە ڕۆژ و هەنگاو لە دوای هەنگاو لەدایکبوونەوەی ئەو شەیتانەم بینی، شەیتانێک سەرەتا شتێکی بچوکە، یەکەم جار دەڵێیت سا قەیچیکا، ئەو خراپانە بەشێکن لە سروشتی هەمووماڵ... بەڵام تۆزەتۆز دەبینیت گەورەدەبێت، دەبینیت هەموو شتێک بۆ خۆی دەبات... هەموو شتێک».

کە وای دەگووت دەوەستا و لە پەنجەرەکەوە سەیریدەکرد، چاوانی هێندە کرابوونەوە وامدەزانی دەیەوێت بەسەر دەریایەکی گەورەدا بڕوانێت، هەستمدەکرد شۆڕش شتێکی مەزنی لێزەوتکردوە. پێمگووت «ئیکرامی کێو، تۆ ناتەوێت هیچ بە من بڵێیت. من هەموو چیرۆکی خۆم خستە بەردەستت، بەڵام تۆ ناتەوێت هیچم بۆ بگێڕیتەوە، شتێکی ون لە ژیانی تۆدا هەیە و لە منی دەشاریتەوە». گووتی «نا، ژیانم شتێکی بە نرخی تێدا نەبووە تا زەوتیبکەن. باس لە خۆم ناکەم، باس لە کەسانێکی تر دەکەم، کە بە ڕێکەوت ناسیومن... موزەفەری سوبحدەم، من لە ناو حیزبدا بووم، بەڵام مرۆڤ لە حاڵەتی ئاساییدا هیچ نابینیت، من بەڕێکەوت هەندێ شتم بینی... سا ئینسان ئازادە، دەتوانێت هیچ نەبینێت، دەتوانێت تێپەڕێت و تەماشانەکات. من

چەندین ساڵە بەو شێوەیە درێژە بە خەونەکانم دەدەم... دیلێک ئازاددەکەم، موچەیەک بۆ پیرێژنێک پەیادەکەم، رێگای سەفەر بۆ گەنجێک دەدۆزمەوە، کەسێکی سەر بە هێزێکی تر دەشارمەوە، سا هەر شتێک مانایەکی هەبێت دەیکەم، شتێک یارمەتیم بدات لەم شەوە درێژ و تاریکانەدا تەنیا نەبم، شتێک کۆمەکم پێبکات و هەستبکەم دەژیم... من لە دوای ڕاپەڕینەوە زۆر تەنهام». وایگووت و لە بەردەممدا وەستا، خودایە چاوانی پڕبوون لە فرمێسک، لە گیانەوەرێکی ئەفسانەیی دەچوو لە نێوان کۆمەڵێک درەختدا پێکرابێت و چیتر نەتوانێت بڕوات. ئەو فرمێسکانەی لە چاوی ئیکرامی کێودا بینیم، جودابوون لەو فرمێسکانە لە چاوانی یاقوبی سنەوبەردا بینیم. ئەسرینی ئیکرام گریان بوو بۆ تەواوی دونیا، بەڵام ئەسرینی یاقوب فرمێسکی یەکێک بوو بۆ شتێک دەگەڕێت و نایدۆزێتەوە، ئەسرینی یەکێک هەموو شتەکانی دەوری خۆی وێراندەکات و ئەو شتە نادۆزێتەوە کە عەودالێتی. فرمێسکی ئیکرام لە فرمێسکی یەکێک دەچوو بە دیار باغێکەوە وەستابێت و تەماشای پەژموردەیی و زەردبوونی گوڵەکانی بکات، ئەسرینی یاقوب گریانی پیاوێک بوو کە لە هەمان ئەو باغەدا، لە پێناوی گەڕان بە دوای خونچەیەکی ئەفسانەیی و خەیاڵیی خۆیدا، پێ بە هەموو گوڵەکانی دیکەدا دەنێت. ئیکرام بە هێمنی هاتە بەردەمم و گووتی «لە دوای ڕاپەڕینەوە هەستەکەم سوودم نییە. سەرەتا وێستم بخوێنم، بڕۆم و بە جۆرێکی تر دەست پێبکەمەوە، بەڵام زەحمەتە بە جۆرێکی تر دەست پێبکەیتەوە. موزەفەری سوبحدەم، سا هیچ شتێک لەوە زەحمەتتر نییە مرۆڤ لە سەرەتاوە دەست پێبکاتەوە... من شەوان لە سەربان دەخەوتم و هەردەم مۆتەکە و دێوەزمە دەنیشتنە سەر سینەم، وێنەی ئەو درەخت و مال و شارە خاپوورکراوانە هەمیشە لە سەرمدا بوون... ئا لێرە». وایدەگووت و بە دەستە گەورەکانی، ئەو دەستانەی چەندین جار لە دەستی من گەورەتربوون، ئاماژەی بۆ سەری خۆی دەکرد.

شتێک لە شێتی لە بوونیدا بوو، بەڵام شێتێتییەکی ناوەکی و نەبینراو و هێمن. هەمیشە بە یەک شێوەزمان و دەنگ قسەی دەکرد، ئەو کاتەی

دەگریا و ئەو کاتەی پێدەکەنی دەنگی وەک خۆی بوو. پێدەچوو مەخلوقێکی نەگۆڕ، شتێک بە جەوهەرێکی ئەبەدییەوە لە ناویدا خەوتبێت، لە گەرویدا هەمیشە گرییەک هەبوو وەک دەنگی ئاگرێک با بیگەشێنێتەوە. ئەویش لە ڕابوردوویەک ڕایدەکرد... بەڵێ، یارانی من، هاوڕێیانی ئەم سەفەرە تاریکەم بە شەو و بە دەریا دا، من لەو ڕۆژەوەی لە بیابان و لم هاتوومەدەرێ، یەک لە دوای یەک ئەو کەسانە دەبینم کە لە شتێک ڕادەکەن... سەیربکەن... سەیری خۆتان بکەن ئێوە چین، جگە لە کۆمەڵێک خێو و تارمایی کە لە سەر کەشتییەک دانیشتوون و لە شتێک ڕادەکەن، شتێک ناوی نییە، ڕەنگی نییە، ناگیرێت و دەستەمۆناکرێت. ئیکرامی کێویش لە شتێک هەڵدەهات، بەڵام نەیدەزانی بەکوێدا هەڵبێت، ویستبووی بڕوات و بە جۆرێکی تر دەست پێبکاتەوە، بەڵام بۆنی باروت و مردن نەیانهێشتبوو، بە شەو کە دەخەوت ئەو پیاوە هێمنەی ڕۆژ نەبوو، بە درێژایی شەو هاواری دەکرد، وەک ئەوەی یەکێک بیخنکێنێت گەرووی دەگیرا، دەبووایە زووزوو هەستێت و دەموچاوی بشوات و بڵێت «وای خودایە... وای خودایە، ئەمە چ شەوێکە».

ئەو شەوە بەر لەوەی بڕۆین منی گۆڕی، یەکەم جارم بوو دوای چەندەها سال جلێکی دیکەی جیاواز لەو دشداشەیەی زیندان لەبەرکەم. ئەو شەوە نەمویست ڕیشم بتاشێ، گووتم «لێمگەڕێ ئیکرامی کێو... با بە هەمان ڕوخساری زیندانەوە بگەڕێمەوە بۆ دونیا». ئەو ساتەی منی هێنایەدەرێ چاوانی پڕبوون لە فرمێسک، گەشبینەک و کرانەوەیەک و جوانییەکی خودایی پەڕیبوونە سەر ڕوخساری، هەستمکرد لە تاریکیدا گەورەتر و پڕتر دەنوێنێت. شەوێک بوو سارد، من بۆ یەکەم جار کراسێکی سپی و شەڕوالێکی خۆڵەمێشی تێرم لە بەردابوو، جامانەیەکی کۆنیشم کردبووە ملم و کڵاوێکی چکۆلانەش لە سەر سەرم... لە بیرتان نەچێت من بیستویەک سال بوو بە زەوی سەختدا نەڕۆیشتبووم، بیستویەک سال بوو هەوراز و نشێوم نەبینیبوو... شەوێک بوو وەک ئەو شەوەی تیا گیرام. ئەو ساتەی ئیکرام

دەستیگرتم و منی بە ناو درەختەکاندا برد، لە هەمان ئەو ساتە دەچوو کە کۆماندۆ سەوزپۆشەکان منیان دەست بەستکرد و هێنامیانە دەرەوە، کاتێک بە ناو دارەکاندا دەڕۆیشتین، هەستم بەهەمان هەوای سارد، هەمان جریوەی ئەستێرە، هەمان ترس دەکرد. شەوێک بوو وەک هەمان شەو بێمانگ، بەڵام پڕ لە هاواری ئەستێرە. لە بیرتان نەچێت من لەو شەش مانگەدا چەند جارێک هاتبوومەدەرێ، هەموو دەرگا و دەروازەکانم تاقیکردبووەوە، بەڵام هەمیشە لە ناو درەخت و دوند و خەرەندە عاسییەکاندا گیرم دەکرد و ناچار بەر لەوەی ڕێی گەڕانەوە ونبکەم دەگەڕامەوە. ئەو شەوە جیهان لە جاران بچوکتر دەهاتە پێشچاوم، من لە سەحرادا بە گەورەیی و کرانەوەیەکی بێئەندازە بەرین ڕاهاتبووم، هەستمدەکرد دەڕۆین و لە شوێنێکدا جیهان کۆتاییدێت... ئەو شەوە هیچ خەیاڵێکم نەبوو ئەو عەردەی من لە تاریکیدا بە سەریدا دەڕۆم، بە خاکی تر و دونیای ترەوە گرێدراوە. نەمدەزانی ماوەیەک دواتر لە شەوێکدا، لە کەشتییەکدا، لە دەریایەکدا کە ئێوە دەڵێن وەفای بۆ کەس نییە، سەربەرزدەکەمەوە و تێدەگەم ئەوەی لە بیابان فێرییووم ج حەقیقەتێکی گەورەیە، زەوی و ژیان ج یەکەیەکی پێکەوە گرێدراون. تێدەگەم ئەو لایەنە گەردونیانەی مرۆڤ، ئەو لایەنە گەورانەی کە بیابان و لم لە منداڵ زیندوویانکردەوە، وادەکەن ئاسوودەبم. وادەکەن لە ناوەڕاستی ئەم شەپۆلانەدا نەترسم، باوەڕم بە مردن نەبێت، بتوانم دەریا وەک دۆستێک تەماشابکەم، دەست لەم دەریا بێسنوورە بدەم و هاواربکەم «ئەی دەریا ڕێنماییمان بکە...». کێ لە ئێوە شەوێکی تاریک هاتۆتەدەرێ و لە تەختی ئەم کەشتییەوە هاواریکردوە «ئەی دەریا فریامانبکەوە...». من هەزاران شەو لە پەنجەرەی زیندانەکەمەوە هاوارمدەکرد «ئەی بیابان فریامکەوە... ئەی لم فریامکەوە». دڵنیابووم شتێک لە بیاباندایە گوێی لێمە، شتێکە وەک من و تۆ نییە، مرۆڤێک نییە بە دوو چاو و دوو گوێچکە و دوو دەستەوە، بەڵام شتێکە لە هەموو لایەکەوە دێت، لەگەڵ هەوادا هەستی پێدەکەیت، لەگەڵ ڕووناکیدا بەرەو ڕووت دێت، لەگەڵ سێبەردا فێنکت دەکاتەوە، شتێکی نادیارە، بەڵام ئەگەر چاوت لێکبنێیت دەیبینیت. من ئەو شەوەی لەو ماڵە

هاتمەدەرێ، وامدەزانی لە سەر خاکێک وەستاوم لە سەر ئەم ئەستێرەیە نییە، مرۆڤ هەمیشە ئەوە لە یاددەکات کە لە سەر ئەستێرەیەک دەژی، ئەوە لەیاددەکات مالەکەی ئەو، کێڵگەکەی، باغەکەی بەشێکن لە گەردون، منیش ئەو شەوە کە هاتمەدەرێ ئەوەم لەیادکرد.

بەئیکرامی کێوم گووت «هاورێم، دونیا بۆ هێندە بچوکە» وەک ئەوەی لە تاریکیدا نەمبینێت وەستا و ئاورێدایەوە و گووتی «لەبەرئەوەی ئێمە خراپ تەماشایدەکەین...». ئیکرامی کێو ئەو شەوە نەیدەهێشت لەگەڵ خەیاڵەکانمدا بڕۆم، نەیدەویست هەست بە دڵنیایی بکەم، دەیگووت «دڵنیایی دەتکوژێت... موزەفەری سوبحدەم، دڵنیایی خەوت لێدەخات، وەک چۆلەکەیەک کە دڵنیایی کۆێریدەکات و ناهێڵێت پشیلەکان ببینێت... سا من هەرگیز دڵنیانەبووم، هەرگیز».

کاتێک گەیشتینە ئەودیو درەختەکان، لەسەر بەردێک وەستا و دەستیکرد بە نوێژکردن. پێشتر نەمدەزانی نوێژدەکات، بەڵام نوێژەکانی سەیربوون، لە ناکاو بێرەچاوکردنی وادە و کات و شوێنی نوێژ دەوەستا و ڕکاتێکی دادەبەست. دواتر وێستم باسی خودای لەگەڵدا بکەم، بەڵام نەهاتە ژێربار، هەرگیز ڕۆژێک لە ڕۆژان باسی خودای نەکرد، وەک شتێک کوتوپڕ لە خەوی غەفڵەتی هەستێنێت نوێژی دەکرد. کاتێک زیاتر ناسیم سەرنجمدا، هەندێک شەو بێ هیچ سۆنگەیەک، بێ دەستنوێژ، بێ بەرماڵ لە سەر خۆل و عەرد و بەردە ڕەقەکان نوێژی دەکرد. ئەو شەوە کە تەواوبوو بە دەنگێک پڕبوو لە دووڵی پرسی «موزەفەری سوبحدەم... تۆ دڵنیایت سەریاس، سەریاسی سوبحدەم کۆڕی تۆیە، دڵنیایت؟». بە ئارامییەوە پرسیم «ئەی تۆ دڵنیایت کەسێک هەیە بتوانێت مندااڵی خەیاڵی بۆ خۆی دروستبکات؟ کێ هەیە منداڵێک بە خەیاڵ بکاتە کۆڕی خۆی؟». پاش ئیستێک گووتی «من دەتبەم بۆ جێگایەک، لەوێ هەموو چیرۆکی مردنی سەریاست بۆ باسدەکەن... دەزانم ئەو بەسەرهاتە غەمێکی زۆرت دەداتێ، بەڵام دواجار تۆ سا هەموو دونیات لە پێناوی چیرۆکێکدا دەوێت». ئەو کات تێنەگەیشتم

بۆ وادەڵێت، وەکو ئەوە وابوو بزانێت شەوێک لە شەوان لە پاتراوە لەگەڵ ئێوەدا سوار کەشتییەک دەبم و لە ناو دەریادا وندەبین و شەوان قیپتانی کەشتییەکە بۆ ئەوەی غافڵمانبکات، دەرفەتمان دەداتێ لە نێوان گەورەیی ئاسمانی و گەورەیی دەریادا ئەم چیرۆکەتان بۆ بگێڕمەوە. ئەو شەوە وەستام و پێمگووت «من نە ڕاوکەری حەقیقەتم و نە ڕاوکەری چیرۆک. من تەنیا دەمەوێت ئازادی خۆم بژیم». لێتان ناشارمەوە ئەو کات بە دروستی نەمدەزانی ئازادی یانی چی، لە ساڵانی زیندانداا فێربووبووم ئازادی ڕۆح لە ئازادی جەستە جیابکەمەوە، دەشبوو جیایان بکەمەوە. ئەو ساڵانە فێربووم ئەوەی بە جەستە دیلە دەتوانێت بە ڕۆح ئازاد بێت، بەڵام ئەو شەوی ئازادییە هەستم بە ڕاستی لەشی خۆم دەکرد، هەستمدەکرد یەکەم جارە قاچەکانم دەڕۆن و هێزێک نییە بیانوەستێنێ، بەربەستێک نییە ڕایانبگرێت. ئەو شەوە وەک ئەوەبوو خنکاوێک دوای ساڵەهای ساڵ لە ژێر بارستە قورس و سەنگینەکانی ئاودا، سەرئاو کەوتبێت و سینەی کرابێتەوە و پڕ بە گەرووی هەوا هەڵمژێت، بیهێنێنە پێشچاوی خۆتان، ئەوانەی لەم زەریایەدا خنکاون، ئەوانەی ئێستا لە ژێر ئاوەوە تەماشای کەشتییەکەی ئێمە دەکەن، لە ناکاو هێزێکی خودایی زیندوویانبکاتەوە و سەر لە دەریا بهێنێنە دەرەوە و پڕ بە سنگیان هەوا هەڵمژن، دەبێت هەست بە چ خۆشییەک بکەن؟ چ بەختەوەرییەکیان هەبێت؟ ئەو شەوە منیش وابووم، لە خنکاوێک دەچووم دوای ساڵانێکی درێژ سەرئاو کەوتبم و هەوا هەڵمژم. من ئەو شەوە و شەوەکانی دیکەش ڕاستگۆبووم، دەمزانی چەند زەحمەتە ڕۆحێکی ئازاد بخەمەوە سەر سکەی ژیانێک پڕە لە دیلی و ئازار و کۆیلەیەتی. دەمزانی ئێستا چ ڕۆحم و چ جەستەشم ئازادن، بەڵام بەیەک ڕانەهاتوون، هەردووکیشیان لەگەڵ ئەو شەو و جەنگەڵ و ئاسمانە بچوکانەی دەوروبەرمدا ناتەبان. ئەو شەوە دەبووایە هەرچی دەنگێک لە ناوەوەمەوە دێت بێدەنگی بکەم و لێگەڕێم جەستەم بە جۆری خۆی بجوڵێت و بڕوات و سەمابکات، وەک باڵندەیەک کە بە پڕتاو لە قەفەز دێتەدەرێ و چرکەی یەکەم لە خۆشی فڕین چەند جارێک بە دەنگی بەرز دەجریوێنێت، دواتر بە هەموو تین و تاوی خۆی

بەرزدەبێتەوە تا سەرلەنوێ هەست بە بااڵکانی خۆی بکات، لەو ساتەدا هەموو ژیانی، هەموو گۆرانییەکانی، هەموو موعجیزەی دەنگ و ڕەنگی لە بااڵکانیایەتی، منیش ئاوەهابووم، هەموو موعجیزەی ژیانم لە هەنگاوەکانمدا بوو. ئەوەی من چیرۆکی سەریاسی سوبحدەم دەبیستم، دڵتەنگی نەکردم، لە دڵی منداماناو شێوەکانی غەم سەیر گۆڕابوون، چیتر غەم ئەو هەستە سادەیە نەبوو بۆ چارەنوسی خۆم و ئەوانی تر، بەڵکو ئەو مانا قووڵ و بێگەرد و نەگۆڕە بوو کە لە هەموو وجوددا دەدرەوشایەوە.

ئەو شەوە تا بەربەیان بە ڕێگاوە بووین، لەو شەوەدا نە بااڵندەیەک دەفڕی، نە گورگێک دەیلوراند، نە مێشوولەیەک گیزەی دەهات... کپییەکی سامناکتر لە کپی سەحرا باوەشی پێدا کردبووم. من و ئێکرامی کێو ئەو بێدەنگییەمان نەشکاند، دەڕۆیشتم و سەیری ئەستێرەکانم دەکرد و لە نیهانی خۆمدا دەمگووت «من ئازادم... ئازادم... ئازاد». ئێکرامی کێو وەک حورمەتی ئەو شەوە بزانێت، بڕوایەک بە وێنەی بڕوای ئەسپێک بە دەست و پاشووەکانی خۆی لە هەنگاوەکانیدا بوو، هێند گەورەبوو هەستمدەکرد نیوەی دونیای بۆ خۆی بردووە و نیوەکەی دیکەی بەخشیوە بەشتەکانی تر. من لەزەتێکی بێسنوورم لە ڕۆیشتن و هەوا و تاریکی دەبینی، ترسێکیش لە دڵمدابوو وەک ترسی مراوییەک بۆ یەکەم جار بە نێو تەقە و شریخەی گوللەی ڕاوکەراندا بفڕێت. هەندێک جار بە بێدەنگی دادەنیشتین و پشووی کورت کورتمان دەدا، قسەمان نەدەکرد، ئەو زووزوو بە دەستەسڕێک عارەقەکەی دەسڕی... من پێویستیم بەهیچ قسەیەک نەبوو، وەک ماسییەک لە تۆڕی ڕاوکەرێکەوە بازیدابێتەوە بۆ ناو ئاو و دڵی هێشتا پڕبێت لە خورپەی مردنی خۆی... دەمزانی کە شەو و گەردون و ئەستێرەکان سەیرم دەکەن، سەیری ئازادیی پیاوێک دەکەن هەموو هێزی خۆی کۆکردۆتەوە بگات بە شتێکی دوور.

من زیندان وایلێکردم نەتوانم بە دەنگی بەرز قسە لە شادی و ئازارەکانی خۆم بکەم، ئەو بێدەنگییە مەزنەی شەویش ئەو هەوایەی پێدەبەخشیم کە

شادییەکانی خۆم پرکەم لە ژمان و بێدەنگی... دۆستان مرۆڤ هەر ئەوە نییە، بتوانێت غەمەکانی خۆی بکاتە تێفکرین و وردبوونەوە، دەتوانێت شادییەکانی خۆشی بگۆڕێتە سەر تێژمان و خەیاڵ و بیرکردنەوە. تەنهایی و زیندان مرۆڤ فێردەکەن، سەماکانی بکاتە تێفکرین.

ئەو بەیانییە دوای شەوێکی هێمن، گەیشتینە ماڵێک لە قەراغ گوندێکی بێدەنگدا و کێژێکی سپی پۆش بە ڕەفتەیەکی ڕەشەوە لە گەردنیدا، جوانترین مەخلوقێک تا ئەوکات لە ژیانمدا دیبێتم دەرگای لێکردینەوە. دوای شەوێکی درێژ لە بێدەنگی ئێکرامی کێو گووتی «شادەریای سپی بەیانیت باش... دواجار گەیشتین، ئەمە موزەفەری سوبحدەمە، ئەو پیاوەی زیاد لە بیستوێەک ساڵە دیلە، ئەمەش یەکەمین بەیانی ئازادییەتی». من بەو پرچ و ڕیش و جەستە لاوازەوە پتر لە درندەیەک دەچووم نەوەک لە مرۆڤ. شادەریای سپی پێشتر کەسێکی نەدیبوو، ڕیشی لەبەر پێیدابێت و پرچە سپییەکانی لە کەمەریدا و چاوانی پڕبن لە سێبەری زەردی بیابان. من وەک لە بەردەم مەرقەدێکدا بنوشتێمەوە، لە بەردەم جوانی و پاکی و گەورەیی یەکەم ئافرەتدا نوشتامەوە و گووتم «ژیانتان پڕبێت لە نور خانم. من موزەفەری سوبحدەمم ئەوەتا تەماشابکە، هەموو تاریکی دونیا بە دوای خۆمدا ڕادەکێشم...»

وامدەگووت و دەستم بۆ ئاسمان و بەیانی و دواهەمین تەپوتۆزی زوڵمەت ڕادەکێشا، وامدەگووت و سەیری بەرێێی شادەریای سپیم دەکرد کە پڕبوو لە ڕووناکی. ئەوە سەرەتای ئاشنایی من بوو لەگەڵ ئەو دوو کێژەدا کە تا ئێستا ژیانی منیان پڕ لە ڕووناکی کردوە، وەک چۆن دواهەمین ڕۆژەکانی ژیانی سەریاسیشیان پڕ لە نور و ڕۆشنی کردبوو.

١٠

بـه سەریاسـی سـوبحدەمیان دەگـووت «پرۆفیسـۆری عەرەبانـەکان». ئـەو ئـەو عەقڵـە بچکۆلانەیـە بـوو لـە نـاو ئەندازەی ئاڵـۆز و پێچاوپێچـی بازاڕەکانـدا سـەدەها دەسـتگیرۆی منداڵـی ڕێنمایـی دەکـرد. دەسـرێکی سـووری دەبەسـت بـە نیوچاوانییـەوە، جگەرەیەکـی تورکـی بـە دەسـتییەوە و گۆچانێکـی چکۆلانـە لـە دەسـتیدا.

ئەوبـوو منداڵـە شیرفرۆشـەکانی گواسـتەوە بـۆ پشـتی ئاسـنگەرەکان، ڕۆنفرۆشـەکانی لـە پێـش مزگەوتەکـەوە تـا نزیـک مەیدانـی مریشـکەکە دوورخسـتەوە، ئـەو بـوو ئاوێنەفرۆشـەکانی لـە قەیسـەرییەکان نزیککـردەوە، دەرمانفرۆشـەکانی لـە بۆنـی چڵپـاوی بـازاڕاوە تـا سـەر شۆسـتە پاکەکانـی ناوەڕاسـتی بـازاڕ جوڵانـد و کردنـی بەهاوسـێی کتێبفرۆش و وێنەفرۆشـەکان. ئەوبـوو لـە هەمـوو جێگایەکـەوە دەروازەی دەدۆزییـەوە بـۆ هەڵهاتـن و ڕاکردنـی عەرەبانـەکان. دەیـان کـەلاوەی کـۆن و مەخزەنـی چـۆڵ و حەوشـی خاپـور و جێهێڵـراوی کـرد بـە بنکـە و حەشـارگا، پاسـەوانی شـەوانەی دانـا. ئـەو خـەوی بـەوەوە دەبینـی یاسـایەک بـۆ بـازاڕ دابنـێ، نەخشـەی شـارێکی تـر و جـۆرە دونیایەکـی دی بکێشـێت.

ئەوانـەی لـە نزیکـەوە ناسـییان دەڵـێن توانایەکـی ئەفسـوناوی هەبـووە لـە سـەر ڕازیکردنـی هەمـوو کەسـێک. سـەدان منداڵ بـوون ئەگـەر ئـەو عەرەبانانە نەبایـە دەبـوو ببـن بـە چەکـدار، یـان دەبایـە بگەڕێنـەوە بـۆ گونـدە پیـس و

ڕۆخاوەکان، یان لەگەڵ کاروانێکدا ڕووبکەنە دەرەوەی وڵات. سەریاس لە هەر کەس زیاتر دەیزانی ژیانی ئەوان پابەندی ئەو گەمە سەیرەیە کە لە ئەندازەی ئاڵۆز و تێکەڵاوی ئەو شارەدا دەیکەن. توانای قسەکردنی لە تەمەنی خۆی گەورەتربوو. شەوێکیان دوای جەنگ و جەدەلێکی دوورودرێژ ڕۆژنامەنوسێکی گەنجی هێنایە سەرڕا کە هیچ کەس لەم سەر زەوییەدا مافی ئەوەی نییە بە زۆر بیانگێڕێتەوە بۆ گوندەکان... شەوێک بوو تاریک، کاتێک ئەو ڕۆژنامەنوسە دەرکەوت، خۆی و هاوڕێکانی لە دەوری قۆری و مەقەڵییەکی پڕ ئاگر دانیشتبوون. ڕۆژنامەنوسەکە گەنجێکی ئێسک سوک بوو، بەڵام پڕبوو لە غروری ئەوانەی خەڵکی لادێیان وەک سەگ تەماشادەکرد. کوڕی بەڕێوەبەرێکی قوتابخانە و ژنە فەرمانبەرێکی بەڕێوەبەرایەتی بودجەبوو، بە درێژایی ژیانی کراسی پاکی لە بەرکردبوو، تەمەنی لە کافتریاکانی زانکۆ و سەر کورسی بیرۆی ڕۆژنامەکاندا بردبووەسەر، گەنجێکی باریک بە قژێکی خاو و چاوێلکەیەکی چێوە سپییەوە، کوڕێکی پوری لە مەخزەنێکی لۆریاڵ لە فرایبورگەوە بەردەوام عەتری بۆ دەنارد‌ەوە. ئەو شەوە هاتبوو تا ڕیپۆرتاژێکی درێژ لە سەر ئەو «ئاژەڵانە بنوسێت کە لە جیاتی ئەوەی شار پیسبکەن، دەبێت کێڵگە بێنازەکانی کوردستان بکێڵنەوە». سەریاسی سوبحدەم تاکە دەستگێڕێک بوو ڕۆژنامە بخوێنێتەوە. ساتێک سەروسەکوتی ئەو دەرکەوت، سەریاس لە نزیک مەقەڵییەکەوە کزەڵەی کردبوو. ڕۆژنامەنوسەکە بە کراسە سپی و پانتۆڵە جینزە تەسکەکەیەوە، لە فەنتازیاکانی خۆیدا ڕۆڵی ڕیپۆرتاژکارێکی گەورەی دەبینی کە کارەکەی ناچاریدەکات بچێتە ناو شوێنی عاجباتی و لەگەڵ کەسانی سەیر و سەمەرەدا قسەبکات. سەردانی ئەوشەوەی بۆ لای خاوەن عەرەبانەکان بە ڕووداوێکی سەیر و ناوازەی ژیانی خۆی دەزانی. دەستگێڕەکان دەیانزانی ئەم جورە گەنجانە وەک حەیوان تەماشایاندەکەن. ئەو شەوە لە بەردەم نەو ئاگرەدا ڕۆژنامەنوسەکە قسەی لە سامانی کشتوکاڵ و بەرهەمی ئاژەڵ کرد، سەریاس باسی لە سامانی مرۆڤ و سەروەتی بێناز و فەرامۆشکراوی ئەو هەزاران منداڵە کرد کە لە چوار سااڵییەوە بۆ پەیداکردنی نان دەڕێنە سەر

شۆستەکان. ڕۆژنامەنوسەکە باسی لە جوانی شارەکان و پاکی شۆستەکان و ڕێئاسانی بۆ ئۆتۆمۆبیلەکان کرد، بەڵام سەرياس باسی لە جوانی ژاکاو و لە دەستچووی خۆی و ئەو منداڵانە کرد، کە لەبەر نەبوونی ئاو دەبێت لە زەلکاوەکاندا خۆیان بشۆن. ڕۆژنامەنوسەکە باسی لە گەڕانەوەی لادێیەکان بۆ گوندەکانیان کرد، سەرياس قسەی لە گەڕانەوەی مرۆڤ کرد بۆ ژیانێکی مرۆڤانە. ڕۆژنامەنوسەکە قسەی لە سەر ئەو کێڵگە وێرانانە کرد کە چاوەڕوانی دەست و پەنجەی ئەوان دەکەن، سەرياس قسەی لەو سەدان هەزار منداڵ و گەنجە کرد کە جارێکی دی نە لە شارەکان و نە لە گوندەکاندا ناتوانن ئاسوودە بژین.

ئێستا بیردەکەمەوە ئەوان ئەو منداڵانەبوون کە لە ناو جوگرافیاکاندا سەریان لێشێواوە، وەک ئێمە کە دە ڕۆژە لە ناو ئەم دەریایەدا سەرمان لێشێواوە... ئەو شەوە کە سەرياس بە قسەی دەستگێڕە منداڵەکان ئەو ڕۆژنامەنوسەی بەزاند، یەکێ بوو لە شەوە گرنگەکانی ژیانی. بۆ ڕۆژی دوایی وێنەکەی لە لاپەڕەی ڕیپۆرتاژدا لەگەڵ «سینەی کەژاڵ»دا بڵاوەبێتەوە، لە سوارچاکێکی کۆن دەچێت لەگەڵ ئەسپەکەیدا، لەو وێنەیەدا جگەرەیەکی «مۆر»ی درێژی بە لالێوەوەیە، گوچانێکی گەورەی بە دەستەوەیە و بە زەردەخەنەیەکی گەورەوە تەماشای کامێراکە دەکات، ئەوە ڕوونترین وێنەیەکی ئەوە من دیبێتم. ئەوەی سەیرە ئەوەیە ناوی سەرياسی سوبحدەم، نە لە ڕیپۆرتاژەکە و نە لە ژێر وێنەکەدا نەهاتووە، ئێستا دەڵێم ئەگەر بهاتبایە و ئەو ناوە غافڵنەکرابایە لەوانەبوو خێراتر ڕاستییەکان ئاشکرابن. لەو شەوەوە ئیدی هاوڕێکانی ناویان نا پرۆفیسۆری عەرەبانەکان. سەرياس لەو گەنجانە نەبوو حەزی لە پێکدان و شەڕ بێت لەگەڵ پۆلیس و چاودێرەکاندا، بەوەدا پۆلیس و چاودێرەکانیش بەشێک بوون لەو خەڵکانەی دەبایە ئێواران نانێکی باش ببەنەوە بۆ منداڵەکانیان، دەکرا هەریەکێک لە دەستگێڕەکان شتێک بخاتە سەر بودجەیەک تا دڵی ئەوانیش دەستەمۆکرێت و لەگەڵیاندا دڵڕەق نەبن. هەموو ئەو منداڵانەی

کە بەر لە چوار پێنج ساڵ لە مەوبەر لە سوپای عەرەبانەکاندا بووین، هەموو ئەوانەی ئەو سەردەمە بەشێک لە ژیانیان لە سەر شۆستە و لە ناو قوڕوچڵپاوی بازاڕدا بردۆتەسەر، دەزانن سەرياس ئەندازیاری ئەو ڕێکەوتنە نهێنییەی نێوان پۆلیس و ئەو منداڵانەبوو، کە ڕۆژنامەکانی ئەو زەمان بە گاڵتەوە ناویان نابوون «هەجیجییە مۆدێرنەکان».

دۆستان... کاتێک ئەم شەو ئێمە لەم سەر کەشتییەوە قسەدەکەین، دەبێت ئەوەمان لە یادنەچێت بپرسین، ئایا پۆلیسەکانی ئەو زەمانەش کێ بوون؟ هەر کۆمەڵێک منداڵ و گەنجی وەک سەرياس و دۆستەکانی بوون، ئەو هەرزەکارانەبوون کە دەیانوسیت ژنەکانیان جوانتر بەخێوبکەن، نەبا بکەونە سەرجادە و بەردەستی خاوەن بازاڕە گەورەکان، دەیانویست زووتر دەسگیرانەکانیان مارەبکەن، نەبا یەکێک لە دوورەوە بێت و بیانبا و ئیدی هەتا هەتایە نەیانبینێتەوە. ئەگەر شەوێک شتەکان ئاوەها تێکنەچووبایە، دەکرا سەرياسی سوبحدەم ببێت بە هاوڕێ و دۆستی ئەوانەی دواتر لە ئێوارەیەکی غەمگیندا دەیکوژن. ئەو ماوە درێژەی سوپای عەرەبانەکان توانی بڕی و خۆی لە دوژمنە بێشوماڕەکانی بپارێزێت و بچێتە ناو ستراتیژێکی سەیری دەرکەوتن و هەڵهاتنەوە، دەگەڕێتەوە بۆ سەرياسی سوبحدەم و پۆلیسە گەنجەکان. نمایشێک بوو بۆخۆی، دەبایە هەرکات ئەوان دێن و بە دارەکان دەکێشن بە عەرەبانەکاندا، ئەوان بە کۆمەڵ بوروژێن و بیکەنە هەرا و ڕووبکەنە شەقام و کوچە لاتەنیشتەکان. چ شانۆگەرییەکی زیرەکانەبوو کە تێکەڵەیەکی گەورەبوو لە ڕاستی و درۆکردن، چ یارییەک بوو کە هەمیشە درزێک لە نێوان یاساکانیدا دەمایەوە بۆ ئەوەی ژیانی دوو کۆمەڵە ئادەمیزادی غەمگین درێژە بەخۆی بدات و بەردەوامبێت. ئێستا هەموو دەزانین ئەو شۆستانە بۆ کەسانێک کە دونیایان لێ بچوککرابووەوە، دواهەمین شوێنی مان و نەمان بوون، ئەوانەی لەو وردەوالانە بترازێت کە لەسەر شۆستەکان دەیانفرۆشت چ ئەگەرێکی دیکەیان بۆ ژیان بە دەستەوە نەبوو. سەرياسی سوبحدەم لە هەر کەس زیاتر دەیزانی،

ئەوان لە چ بستەزەوییەکی بچوک و ڕووبەرێکی تەسکدا گیریانخواردوە، لە چ ئەندازەیەکی شکاو و لە ناو چ باریکەڕێیەکی ناو ئەو شارانەدا دەبێت بژۆن، چ بەدبەختییەک چاوەڕێیاندەکات، ئەگەر یارییەکان بە وردی بەڕێوەنەبەن. بەڵام بازاڕ جەنگەڵە و هەمیشەش وەک جەنگەڵ دەمێنێتەوە. ئەو ڕۆژانەی بە خۆی و عەرەبانەکەیەوە، کرێیارەکانی بەو دەنگە منداڵانەیەی خۆی بانگدەکرد، جوانترین تۆری سەر زەوی بکڕن، بیبەر بخۆن ناسک و شیرینتر لە لوقمەقازی، دەنگی خۆی خوار و خێچ و درێژدەکردەوە و دەیگووت وەرن سەیری گەورەترین لاسکە سلقی سەر زەوی بکەن، خەیار بخۆن لە زاردا دەبێتە ئاوی زەمزەم، بەە بەە لەم هەڵوژەیە کە هی باغی خواگیانە لە بەهەشتەوە، هەرمێیەک حەزرەتی جوبرەئیل بە دەستی خۆی ناشتوێتی، هەنار، وەی وەی لە باجی هەنار بیخۆن کە کوێر چاکدەکاتەوە... ئا لێرەدا دەبێت بوەستن و ئاگاداربن، ئەو ڕۆژانەی سەریاسی سوبحدەم هاواری لە هەنارێک دەکرد کوێر چاکدەکاتەوە، تەنیا قسەی لە میوەیەکی خەیاڵی نەدەکرد، بەڵکو قسەی لە چیرۆکێک دەکرد، تەواو لە ناوەڕاستی هەموو شتەکاندایە. «هەنارێک کە کوێر چاکدەکاتەوە».

نا... ئەم شەویش باسی «محەمەدی دڵشوشە» و «سەریاسی سوبحدەم» و «نەدیمی شازادە» و پەیوەندییان بە هەنارێکەوە کە کوێریی چاکدەکاتەوە بۆ ناکەم... هێشتا زووە بە تەواوەتی بگەینە سەر چیرۆکەکەمان، پێدەچێت ئێمە گەلەک شەوی تر لە دەریادا بین، ئەگەر خودا کۆمەکی پێکردین و چیرۆکەکەمان پچڕاو بەیانییەک لە قەراغی مەملەکەتێک گیرساینەوە، ئەگەر پۆلیسی کەنارەکان گرتیانین و لە یەکیان جیاکردینەوە ئەوا غەم لەوە مەخۆن کە کۆتایی ئەم چیرۆکەتان نەبیستووە، ئێوە لە کۆتایی چیرۆکەکەدان، ئەم کەشتییە کۆتایی هەموو ئەو چیرۆکەیە. نا ئەگەر بەیانی ئەم کەشتییە نوقم بوو و یەکێک لە سەرنشینانی بە مەلە گەیشتەوە وشکانی و خۆی گەیاندەوە دونیای ئاوەدان، دەتوانیت لەو شوێنەوەی من وەستاوم خۆی دەست پێبکاتەوە، من ئێستا دەتوانم بوەستم و هەر یەکێک لە ئێوە خۆی درێژە

بەو حکایەتە بدات، بە مەرجێک ئەم چیرۆکە دواجار لەم کەشتییەدا دوایی بێت. ئەم کەشتییە وێڵەی دەریا، ئەم کەشتییەی نە چارەنوسی دیارە و نە ئاڕاستە. ئەو کەشتییەی نازانین لە چ دوورگەیەک و زەوییەک داماندەگرێت، تاکە کۆتایی هەموو ئەم چیرۆکەیە.

بەهەرحاڵ، هاوڕێیان... ژیانی سەریاسی سوبحدەم لە بازاڕدا بەشێکی ئازار و بەشێکی گەمەکردن بوو، ئەو دەبایە سەدان منداڵ لەگەڵ یەکدا ڕێکبخات، دواجار ئەنجومەنێکی بچوکیان دروستکرد... لەو ئەنجومەنەدا کۆمەڵێک هاوڕێی دڵسۆزی دۆزییەوە کۆمەکیاندەکرد. «ژینۆی مەخمەڵی» و «ئادەم مەرجان» دوو هاوڕێی نزیکی ناو ئەو ئەنجومەنە بوون، لەگەڵ ئەودا چەندەها شەو دەبوونە پاسەوانی عەرەبانەکان. ژینۆی مەخمەڵی ماسی دەفرۆشت، ئادەم مەرجان بلوری چرا. ئەوان لە سەریاس ئارامتر و نەناسراوتر بوون، بەڵام لە ئاشتکردنەوە و ڕێکخستنی عەرەبانەکاندا لە سەریاس بە حیکمەتتر و هێورتر. سەریاس هەندێک جار لە ناکاو لە سروشتی خۆی دەردەچوو، ئارەزوویەکی سەیری شەڕ و پەلاماردانی تیا دەجوڵا. ئەو بێئاگای خۆی لە زۆربەی شەڕەکاندا بەشداری دەکرد، یەکێک لە تووندترین تێکهەڵچوونەکان ئەو شەڕەبوو کە لە نێوان دۆشاوفرۆش و پاکەتفرۆشەکاندا ڕوویدا و گەیشتە بە کارهێنانی دەمانچە، کاتێک سیان لە پاکەتفرۆشەکان یەکێک لە نەیارەکانی خۆیان بە سێ گوللە لە ئاودەستی مزگەوتێکی ناو بازاڕدا کوشت. ئەو ئێوارەیە شەڕ لە نێوان شەڕکەرە جیاوازەکاندا لە کلکەی قەیسەرییەکانەوە تا لای نوقڵفرۆشەکانی بەرخەستەخانەکە بڵاوبووەوە، لەو شەڕە گەرمانەدا کە ئیدی کەس بیری لای هێوری و عەقڵ نەبوو، سەریاسی سوبحدەمیش بە تەرازوو، شیشی قەپان، گوریسی قولاپدار شەڕیدەکرد. هەموو جارێک کیلۆکانی دەگرت بە دەستییەوە و کوێرانە بەسەر سەری شەڕکەرەکاندا حەوایدەدا. ڕۆژێک لەو شەڕانەدا بە دەمی چەمچەیەکی گەچکاری شوختێکی قووڵیان کردە ڕوومەتی.

لە ساتێکدا هێشتا شەڕ گەرم بوو ژینۆی مەخمەڵی سەریاسی لە سەر دوو بلۆک دانا، پەڕۆ لە دوای پەڕۆ دەیخستە سەر برینەکەی، ئا لەو کاتەدا خوشکە سپیەکان وەک نیشتنەوەی لە ناکاوی دوو فریشتە، وەک نیشتنەوەی کتوپڕی دوو پەری لە ئاسمانەوە لە بەردەمیاندا دابەزین.

دەرکەوتنی شادەریای سپی و لاولاوی سپی بە جۆرێک سەیر و کتوپڕبوو، چیرۆکی بوومەلەرزەکانی هێنایەوە یاد... وەک ئەوەی سەعاتێکی نهێنی لە ناوەوە کاتی ئەو زامەی پێگووتبن، هەردووکیان ڕاستەوخۆ بە چەند ساتێک دوای زامداربوونی سەریاس گەیشتنە لای. ژینۆی مەخمەڵی پەیتاپەیتا دەرمانێکی سووری دەخستە سەر برینەکەی و دەیگووت «دوێنی شەو ئەم برینەم لە خەومدا بینی، لە دەموچاوی تۆدا نەبوو، لە سەر دەستی ڕاستی خۆم بوو». سەریاسی سوبحدەم کە نەیدەتوانی پێبکەنێت دەیگووت «سەخیفترین برینی دونیایە، تا پیر دەبم جێ زامەکەی بەڕوخسارمەوە دەبێت، وەک نیشانەی ئەم ڕۆژە ناخۆشە... ئەم ڕۆژەی مەیمون گووی کرد بەدەموچاومدا».

ئەو ئێوارەیە کە شەڕ بازاڕی بە هەمووان چۆڵکرد، دیمەنێکی ترسناکی دوای خۆی جێهێشتبوو. شەقام و کوچەکان پڕبوون لە عەرەبانەی شکاو، لە سەبەتە و نایلۆن و سنوقی هەڵڕژاوی میوە، لە ئارد و دۆشاوی تێکەڵاوبوو، لە خوێنی پلیشانەوەی مریشک و کۆتر و مراوی، لە کەرێشکی بەرەڵای ناو سڵق و سپێناغی ڕۆکراو بۆ سەر شۆستەکان. لە هەندێک منداڵی گریاو لە پشت دەڕابەکانەوە. بەڵام دەرکەوتنی خوشکە سپیەکان، دیمەنێکی دیکەی بەخشی بەو وێرانەیە، وەک دوو پەریزادە بەسەر گۆڕەپانی جەنگێکدا بڕوانن، لە شوێنی خۆیانەوە سەیری ئەو کاولکارییەیان دەکرد. ئەو ئێوارەیە لە تاکسییەکدا سەریاسی سوبحدەمیان برد بۆ بیمارستان، لەوێ کچە پزیشکێکی گەنج بە خۆی و چاویلکەیەکی چێوە بریقەدارەوە، برینەکەی بۆ دووریبەوە. تا تەواوبوو بە کوردییەکی شکاو لێی دەپرسی «بۆ عەرەبانەکان واکردن... بۆ خەڵک فەقیر شەڕکردن... پێنج تەقەڵ جرح تۆ خیاطە کردومە... سێ

حەفتە بەعد تۆ صاغ سەلیم دەبێت». ئەو ئێوارەیە کە خوشکە سپیەکان لەگەل سەریاسدا هاتنەدەری، بۆ یەکەم جار هەردووکیان دەستیان خستە ناو دەستی و پێیانگووت «ئێمە خوشکی تۆین... لە مرۆوە تا هەتاهەتایە تۆ بۆ ئێمەیت، ئیتر خۆت ڕابهێنە... بۆ کە گیروگرفتی هەبوو دەچێت بۆ کوێ؟ دەچێت بۆلای خوشکەکانی. تۆش دەبێت بێیت بۆ لای ئێمە...». پێشتر سەریاس خەوی بە ڕۆژی ئاوەها سەیرەوە نەبینیبوو. ئەو بە هەتیوی تەواوەتی خۆی ڕاهاتبوو، دیارە سەریاسیش ڕۆژێک لە ڕۆژان پرسیوێت، بۆ دایکم نییە، باوکم لە کوێیە، ئەگەر خوشکم هەیە دەبێت ناوی چی بێت، ئەگەر برام هەیە بۆ نایانبینم؟ بەڵام نەگەیشتۆتە هیچ وەڵامێک. ئەو دواجار دەکەوێت بەسەر تەلیسمێکدا بۆی چارەناکرێت، هەمان ئەو تەلیسمەی منیش کەوتمە ناوی و تا ئەمڕۆ بە تەواوەتی بۆم چارەناکرێت. یەکێ لەو مەرجانەی خوشکە سپیەکان بۆ سەریاسیان دانا، مەرجی خوشکایەتی بوو، ئەوان ئەو شەوە بەر لەوەی سەریاسی سوبحدەم ببەنەوە بۆ ماڵێ، پێیانگووت مەرجی ئەم هاوڕێیەتییەیان ئەوەیە کە لە سنووری هەتاهەتایی خۆیدا بمێنێتەوە، پێیانگووت ئەوان لەو کچانە نین سەرەتا بە کوڕان دەڵێن ئێوە وەک برامان وان و لە ناویشەوە، لە دل و لە ئارەزووەکانیاندا خولیای تر پەروەردەکەن، پێیاندەڵێن ئێوە کاکمانن و شەویش لە ناو جێگادا خەیاڵی ماچ و ڕاموسان و هەموو شتەکانی تر دەکەن. ئەوان دوو کەسن سوێند و مەرج مانایەکی لەلایان هەیە، قسە شەرەفێکی هەیە لەسەروو هەر شەرەفێکی ترەوە، هەرگیزیش غەدر قبوول ناکەن. ئەو شەوە بەنجی برینەکە تەواو سەریاسی بەرنەدابوو، کاتێک هەناسەشی دەدا بۆنی دەرمانەکانی بیمارستانی لێدەهات، تارمایی شەڕەکەرانی ئێوارە هێشتا لە چاوانیدا دەهاتن و دەچوون. لە کوچەیەکی تۆزاوی باشووری شار، دوو مانگ دوای مردنی محەمەدی دڵشوشە، سەریاسی سوبحدەم کە دڵنیام هەمیشە ویستوویتی خێزانێکی هەبێت، بە ماندووێتی ڕۆژێکی پڕ لە جەنگ و جەفەنگەوە بە خوشکەکان دەڵێت «لە سەریاسی سوبحدەم مەترسن، ژیانم بەشی ئەوە ناکات کەس زوبربکەم». ئەو شەوە کە یەکەم شەوی سەریاسی سوبحدەمە

لەگەڵ خوشکەکاندا، تا شەو درەنگ خوشکە سپیەکان گۆرانی بۆ دەڵێن، لە بەرچاویدا قژیاندەکەنەوە و دەیبەستن، زووزوو ئاوی بۆ دەهێنن، دەستدەخەنە سەرناوچاوانی، کاتی حەبەکانی بیردەخەنەوە، گۆرەوپیەکانی بۆ دەشۆن، سەریاس بە دونیای ئەو کچانە سەرسامە. ئەو هەمیشە وا خەیالی کردبوو کە دونیای ناسکی کچان خۆشترین ژیانی ناو ژیانەکانە.

ڕێکەوتنێک بوو لە سەر داد و دادپەروەری دروستبوبوو، دوو خوشکی تەنیا کۆڕێکیان دەکردە بڕا کە کەسی نییە. ئەو شەوە درەنگ وەخت شادەریای سپی و لاولاو نهێنی گەورەی ژیانیان بە سەریاس گووت، ئەوان تا هەتایە شوورناکەن، قژیان نابڕن، بەبێ یەکتر گۆرانی ناڵێن، لە سپیش بەولاوە ڕەنگی تر ناپۆشن. هەر ئەو شەوە هەر سێکیان پەیمانێکی تریان نوسی و بە خوێنی خۆیان مۆریانکرد، پەیمانی ئەوەی سەریاس بۆ هەتاهەتایە برای ئەوانە و جگە لەو هیچ کەسێکی دی تا مردن نابێتە برایان. ئەو پەیمانە ناسکەی کە شادەریای سپی بە خەتی خۆی نوسیویەتی و سێ پەنجەی قشتیلە و چکۆلانە لە خوارەوەڕا مۆریانکردوە، ئێستاکێش لە ژێر هەمان هەنارداید و تا هەتا هەتایە لە وێدا دەمێنێتەوە.

کاتێک لاولاوی سپی پێیگووت با بڕۆین و ئەو پەیمانە بخەینە ژێر دار هەنارەکەوە، سەریاس کەمێک سەرسام تەماشای هەردووکیانی کرد. پێشتر لە شەوێکی دیکەدا پەیمانێکی دیکەی لە ژێر هەنارێکی دیکەدا شاردبووەوە، هەنارێک لەو سەری دونیا... هەنارێک بێئەندازە لەو هەنارە دەچوو کە لەو حەوشەیەدا ڕووابوو، ئەمە درەختی ئاوێنەیی هەمان ئەو هەنارە بوو، کە سالانێک لەوەوبەر بەربەیانێکی سپی ئەو ناوی نابوو «دواهەمین هەناری دونیا». نا هێشتا کاتی ئەوە نەهاتووە باسی ئەو پەیمانەی ترتان بۆ بکەم، بەڵام دەتوانم سەرسامی منداڵێکتان بۆ بگێڕمەوە، کە بەر لەو شەوە پەیمانێکی تری بە خوێنی خۆی مۆرکردبوو. سەریاس نەیدەزانی چۆن سەیری دووبارەبوونەوەی ئەو ڕێکەوتە سەیرانە بکات. بۆ دەبێت ژیانی ئەو بە هاوڕێکانییەوە بە پەیمانێکی نهێنی ببەستێتەوە؟ بۆ دەبێت دوو خوشک

بناسێت ئەوانیش بە عەهدێکی خوێنینی دڵ پێکەوە بەستراون؟ بۆ دەبێت لەم شەوە تاریکەدا بێتەدەرێ و پەیمانێکی دی ببەستێت، کە تا هەتاهەتایە ئەو بە دوو کچەوە دەبەستێت کە هێشتا نایانناسێت؟ بۆ لەو جەنگەڵە ترسناکەی دونیادا مرۆڤ پێویستی بەم سوێندە قوول و تاریکانە هەیە؟ دەڵێم قوول، چونکە جۆرە پەیمانێکە خاوەنەکانی لێیدەرناچن، تاریک چونکە هەمیشە شتگەلێک لەو پەیمانانەدا هەیە بە نادیاری دەمێننەوە، شتگەلێک پەیوەندی بە دۆخە زۆر نهێنییەکانی مرۆڤەوە هەیە. ئەو شەوە سەرياسی سوبحدەم هیچی دەربارەی پەیمانی یەکەمی خۆی نەدرکاند، بەڵام تێگەیشت مرۆڤ بۆ ئەوەی بڕوا بە برای مرۆڤی بکات، پێویستی بە کۆمەڵێک عەهد و پەیمانی نوسراو هەیە. کاتێک ئێستا لەو شەوە دەڕوانم، پێمواید جۆرە هەوایەکی فەلسەفی لە پەیوەندی ئەو سێ مندااڵەدا هەبووە، ئەو شەوە تا درەنگ بیریان لەو ڕەفتارە سەیر و خۆڕسکەی خۆیان کردەوە «بۆ دەبێت مرۆڤ خۆی بە پەیمانێکەوە ببەستێتەوە؟». ئێستا دروست نازانم لەو شەوەدا چییان باسکردوە، بەڵام دەزانم ئەوان لە ڕۆژگاری درۆکاندا دەژیان، ڕۆژگارێک کەس لە سوێندی ئەوی تر دڵنیانەبوو، دواتر خوشکە سپیەکان بە منیان گووت، ئەوان دژ بە پەشیمانی و لاوازییەک لە کاراکتەری خۆیاندا کاریاندەکرد، بەڵام پێمواید ئەو پەشیمانی و لاوازییە بەشێک بوو لە ڕۆحی ئەو سەردەمە، مرۆڤ دەبوایە برای مرۆڤی بگرێت و بەشتێک ببەستێتەوە، خۆی بگرێت و بەشتێک ڕکێفیبکات. ئەو شەوە کە خوشکە سپیەکان و سەرياس ئەو پەیمانەیان خستە قوتوییەکەوە و ناشتیان، لە ناوەوەی خۆیاندا هێزێکی نادیاریان دەستەمۆدەکرد، ئەگەری خیانەتێکیان لە خۆیاندا دەخنکاند.

کاتێک سەرياس بۆ بەیانی چاوانی کردەوە، بووبووە خاوەنی شوختی چەمچەیەکی گەچکاری و دوو خوشکی سپی سپی.

کە گەڕایەوە بۆ بازاڕ ژینۆی مەخمەڵی و ئادەم مەرجان چاوەڕوانی چیرۆکی تریان دەکرد، خۆتان فەنتازیای هەرزەکاریی شازدە و هەڤدە ساڵ دەناسن، ئەوەی هەمیشە خەون دەبینن دوو ئافرەت بیانڕفێنێت و شەوێک تا

بەیانی بیانگەوزێنێت و هەموو یارییە خەیاڵییەکانی ناو سەری خۆیان لەگەڵدا بکات، چ پیاوێک هەیە خەوی بەوەوە نەبینیبێت، شەوێک ژنێک بیبات و تیا بپارێتەوە لەگەڵیدا بخەوێت. هەردوو ئەو دوو گەنجە شەرمن و خۆشەوو و بەحەیایە کە لە دونیای عەرەبانەکاندا باڵقبووبوون، خاڵیی نەبوون لەو خەیاڵە سەیرانە، هەردووکیان پێیان وابوو دوو فریشتەی سپی هاتوون و سەریاسیان ڕفاندوە و تا بەیانی شەمزاندوویانە. بەڵام ئەوە یەکەمین جار بوو سەریاس بەوجۆرە بیر لە شەرەف بکاتەوە، ئەو ڕۆژە کێردی ماسی چاککردنەکەی ژینۆی مەخمەڵی هەڵگرت و بەهەموو پولەکە و لینجاو و زوخاوی سەرییەوە بەرامبەر لووتی دوو هاوڕێکەی ڕایگرت و گووتی «ئەوەی بەیەک حەرف قسە بە لاولاو و شادەریا بڵێت دەیکوژم، ئەوە دواهەمین سەعاتی ژیانی دەبێت، یەعنی وەکو سەگ دایدەپاچم... ئەوان خوشکی منن».

تا ئێوارەی مردنی کەس باوەڕی بە خوشکایەتی سەریاس و کیژەسپییەکان نەکرد، بەڵام لە هەمان ئەو ساتەدا کە سەریاس لە سەر ڕانی ژینۆ خوێنی دەهێنایەوە، کاتێک سەدان عەرەبانچی هاوڕێ و دۆست لە سەرسەری دەگریان، گووتی «بمبەن بۆ ماڵی خوشکەکانم... بمبەن بۆ لای خوشکە سپییەکانم، دەمەوێت لەوێ بمرم...». تەنیا لەو دەقیقەیەدا هاوڕێکانی باوەڕیان بەوەهێنا کە چ پەیمانێکی پاک و شەریفانە لە نێوان ئەو و خوشکە سپییەکاندا هەیە.

بەر لەوەی ئەم شەو ماڵاواییتان لێبکەم و بخەوم، حەزدەکەم سەرەتایەکتان دەربارەی ئەو شتانە پێبڵێم کە دواتر شوێنێکی گرنگیان لەم چیرۆکەدا هەیە. شتێک نابێت لە یادیبکەن. لەو ماوەیەدا لاولاوی سپی و شادەریا هەموو هەفتەیەک دەچوون بۆ سەر گۆڕی محەمەدی دڵشوشە و لەوێ گۆرانییان دەگووت. هەر لە هەمانکاتیشدا سڵێمانی مەزن ئەو پیاوە کێوییە ڕیشن و غەمگینە کە مووەڕەشەکانی لە تیسکی ژاکاوی ئاژەڵێکی نەخۆش دەچوون، هەفتانە بە ماندوێتییەکی زۆرەوە دەهات بۆ سەر گۆڕی کوڕەکەی.

ئێوارەیەک سلێمانی مەزن، هەردوو خوشکە سپیەکە و دایکیانی لە مالّی خۆیدا داوەتی خواردن کرد. مالّی بەڕپرسێکی گەورەی دوای ڕاپەڕین، بەڵام بە ڕۆحێکی غەمگین و ناڕازییەوە.

کەمبوون ئەو بەڕپرسانەی دوای ڕاپەڕین ڕۆحێکی غەمگینیان هەبوو، سلێمانیش یەکێک بو لەو ڕۆحە دەگمەن و غەمگینانە. لەگەڵ ئەوەشدا ژیانی وەک ژیانی هەموو سیاسییەکانی دوای شۆڕش، ڕەنگ و بۆیەکی پاشایانەی پێوە دیاربوو، شەوان مەجلیسی پڕبوو لەو پیاوانەی شاریان بەڕێوەدەبرد، بەڵام هەستیدەکرد ڕۆژ ئارەزووی بۆ تەنیایی گەورەتر دەبێت. لە دوای مردنی دایکی محەمەدی دڵشوشە، بیری لە ژنهێنان نەکردبووەوە، ئەو یەکێک بوو لەوانەی بەبێ ژنی خۆی ڕاهاتبوو. ئەو ئێوارەیە کاتێک ئەو دوو کچە نەشمیلەیەی لە سەر مێزی نانخواردنەکەی خۆی بینی، کە قژیان لە پشتی کورسییەکانەوە وەک دوو فەرشی ڕەش بەسەر هۆرتە فارسییەکاندا بڵاوبووبوەوە، هەستی بە زوڵمێکی گەورەی ژیان کرد، ئەو هەموو تەمەنی لە نێوان پاسەوانەکانی خۆی و بۆنی هەناسە و عارەقی سیاسییەکان و جانتای نهێنی و پلانەکانی کوشتن و نامەنوسیندا بۆ حیزب بردبووە سەر.

ئەو وەک هاوڕێکانی نەبوو، ڕیزێک مەعشوقەی هەبێت، هەر وەک جارانی خۆی بوو، پیاوێکی کێوی، بەڵام لە ناو دیکۆرێکی تازەدا.

خوشکە سپیەکان کاتێک داوەتی سلێمانی گەورەیان قبوولکرد، حەزیاندەکرد شتی زیاتر دەربارەی محەمەدی دڵشوشە بزانن، بەڵام ئەو ڕۆژە بە هەنارێکی شوشەوە گەڕانەوە، هەنارێک دوای مردنی محەمەدی دڵشوشە نەناسێک دابوویە دەست سلێمانی باوکی. هەنارێک تاقە شتێک بوو لە دونیا شوشەییەکەی محەمەدا نەشکابوو، لەبەرئەوەی لە قوولایی ئەو هەنارەدا نهێنییەک خەوتبوو محەمەدی دڵشوشە بۆی نەکرابووەوە، ئەو هەنارە نەبووبوو بە بەشێک لە دونیا شوشەییەکەی ئەو، لەبەرئەوە لە دەرەوەی یاساکانی ژیانی ئەودا، لە دەرەوەی هەرەسی دونیای ئەودا، تاکە شتێکی ساغ بوو لە شوێنی خۆی مابێتەوە. کە خوشکە سپیەکان ئەو

هەنارەیان هێنایەوە بۆ ماڵێ، تەواو ئەو قسەیەی محەمەدی دڵشۆشەیان لە یادکردبوو کە لە ئێوارەی تۆفانەکەدا هات و گووتی «ئەوە هەناری من نییە، بەڵکو هەناری نهێنییەکانە». تا ئەو ڕۆژەی سەریاسی سوبحدەم هات و ئەو هەنارە شوشەیەی لە ناو دۆڵابی کتێبەکانی لاولاودا بینی و هاواریکرد «خوای عەرز و عاسمان چی دەبینم، ئەوە هەنارە شوشەکەی منە». تەنیا لەو ساتەدا ئەو دوو خوشکە ئەو ڕستە کورت و سەیر و ئاڵۆزەی محەمەدی دڵشۆشەیان هاتەوەیاد. ئەوە ئەو ساتەبوو کە بۆ یەکەم جار لە سەریاسی سوبحدەمیان پرسی«تۆ محەمەدی دڵشۆشە چۆن دەناسیت؟ نهێنی پەیوەندی تۆ و ئەو چییە؟... گەر ئەمە هەناری تۆیە بۆ بە تۆ نییە؟ گەر ئەمە هەناری ئەو نەبوو چیدەکرد لای ئەو؟».

ئاوەها خوشکە سپیپەکان هاتنە ناو چیرۆکە قوواڵ و ئاڵۆزەکانی سەریاسی سوبحدەمەوە. بێئەوەی بزانن کە سەریاسێک و سەریاسێک و سەریاسێکی دیش لە دونیادا هەیە.

١١

ئەم شەو کاتی ئەوەهاتووە پێتان بڵێم سەریاسی سوبحدەم و محەمەدی دڵشوشە چۆن یەکتریان ناسی.

لەو شەوەدا کە هەموو شار و گوندێکی وڵات کە کەوتبووە باکوری بیابانەوە، هاتنە دەرەوە و بەرەو چیاکان هەڵهاتن و لە سەر سنووری وڵاتەکانی دی کۆبوونەوە، سەریاسی سوبحدەم تەمەنی یانزەساڵ بوو. ئەو شەوە سەریاس لە هەر کەسێکی دیکەی دونیا خەیاڵی ڕاحەتتربوو، لە دوای ڕاپەڕین و بەر لە شکستی گەورەی هێزەکانی خەڵک و گەڕانەوەی تانک و زرێپۆشەکانی گاردی کۆماری، سەریاس ماوەیەکی سەیر ژیابوو، ئەو ماوەیەک بوو لە هەتیوخانەیەک دەژیا کە دەوڵەت پارەی بۆ سەرفدەکرد. ئەو چەند هەفتەیەی دەوڵەت نەما، خەزنەکان فەرهوودکران، قاسەکان شکێنران، خۆی و هاوڕێ هەتیوەکانی لە کوچە و کۆڵانەکانی شاردا، لە بەردەرکی شوراکان، لەبەر مزگەوتەکاندا سوالی نانیان دەکرد. ئەو شەوەش کە ڕاپەڕین شکستیهێنا، سەریاس غەمی هیچ کەسێکی نەبوو، ئەو بێکەسترین کەسی دونیابوو، هەتا هاوڕێکانیشی ئەوانەی لە مەیتەم ناسیبوونی لەو سێ هەفتەیەدا بە جۆرێک پەرشوبڵاوبووبوونەوە هەوالی کەسیانی نەدەزانی، ڕەنگە ئەو شەوە تاکە مرۆڤێک بووبێت کەسێکی خۆی ون نەکردبێت، خەیاڵی لای ئادەمیزادێک نەبووبێت، هەروەها بە پێچەوانەشەوە کەسێک نەبووبێت بیر لە سەریاس بکاتەوە. لەو شەوە ترسناکانەدا کە مرۆڤ دڵی پڕ دەبوو

لە پەرۆشی بۆ هاوڕێ و دۆست و کەسەکانی، لە ناو سەدان سەدان هەزار ڕوحلەبەردا کە بە چیا و هەرد و نشێواندا دەڕۆیشتن و باران لێیدەدان، هیچ کەسێک نەبوو بیر لە سەریاسی سوبحدەم بکاتەوە. من ئێستا ئەو منداڵە چکولە ڕەشتاڵە نەناسراوە دەهێنمە پێشچاوی خۆم، بەخۆی و هەناریکی شوشە و تونیشوویەک نان و زەرفێک خورماوە، بە ژێر باراندا دەڕوات و بۆ یەکەم جار هەست بە گەورەیی بێکەسییەکانی خۆی دەکات. بەڵام شادیشە بەوەی ئەو شەو وەک منداڵانی تر دایکێکی نییە ونیبکات، باوکێکی نییە بە دوایدا وێڵبێت، دەتوانێت بە خەیاڵێکی ئاسوودە تا ئەو سەری گەردون بڕوات و بگەڕێتەوە.

بە درێژایی شەو باران دەبارێت، ئەو لە سەرەتای هەموو ڕێگایەکی تازەدا دەوەستێت، لە مەقسەد و ئاڕاستەی ڕێگاکان دەپرسێت، شتێک لە دونیای ئەو گوندە خاپوورانەی تیایاندا گەورەبووە هێشتا لە خەیاڵیدایەتی. دەڕوات و تەماشای ئەو هەزاران خێزانە دەکات کە لە لۆری و پیکاب و ماشینی بچوکدا تەلەفزیۆن و یەخچاڵ و ئازوقە و قاپ و قاچاغەکانیان هێناوە، سەیری ئەو منداڵە پێخاوسانە دەکات بە قەراغ ڕێگاکاندا دەڕۆن و هەندێک جار مینیان پیادەتەقێتەوە، سەیری ئەو ژنە پیرانە دەکات بە سەری ڕووت لە ژێرباراندا دەگرین و لە خودا تورەدەبن. ئەو دایک و کچانە دەبینێت کە یەکدی وندەکەن و یەکدی دەدۆزنەوە، ئەو پیرەمێردانەی لە سەر بەردەکان دادەنیشن و دەمرن.

لەو شەوەدا مێردمنداڵێکی دیکەش کە هەر لە تەمەنی سەریاسدایە لە شەقامێکی دیکەوە دێت، لە دایک و باوکی وندەبێت، کۆمەڵێک کلیل و مەدالیای بە دەستەوەیە، بە ژێر باراندا دەڕوات و یاری بە مەدالیاکانی دەکات، کلیلەکانی هەڵدەدا و دەیانگرێتەوە و گۆرانی دەڵێت. بێباکە لەوەی دایک و باوکی ونکردوە، خۆشحاڵە لەوەی بەتەنیایە، نە نانی پێیە و نە پارە، بەڵام دڵێکی شاد و ساف و شوشەیی پێیە، ئەو منداڵە کەس نییە جگە لە دۆستی دێرین و قارەمانی یەکەمی چیرۆکەکەمان «محەمەدی دڵشوشە».

محەمەدی دڵشوشە تاکە منداڵێکە لەو تەمەنەدا دەڕوات و گۆرانی دەڵێت و بە دەوری خۆیدا دەسوڕێتەوە. ئەو شەوە شەوی بەختیارییەکانی محەمەدی دڵشوشەیە، کە خەڵکی لە دەرەوەی ماڵ و لە دەرەوەی نیشتەجێ نەبێییەکانی خۆیاندا تەماشادەکات و خۆشحاڵە بەوەی «قوونی دونیا» دەبینێت.

وارێدەکەوێت میردمنداڵێکی کوێریش کە بە تەمەن وەک سەریاسی سوبحدەم و محەمەدی دڵشوشە وایە، لەو تاریکیی و بارانەدا بوەستێت. کوێرێک کەس نازانێت لە کوێوە هاتووە، چۆن گەیشتوتە ئەو ناوەڕاستی ڕێگایە، چی لەویادا ڕایگرتووە؟ کوێرێک لە ژێر بارانداوەستاوە و هاواردەکات و دەڵێت «کێ کۆمەکم دەکات، کێ دەستم دەگرێت و لەگەڵمدا دێت... کێ دوای من دەکەوێت ... کێ دەیەوێت ڕزگارم بکات و ڕزگاری بکەم... کێ دەیەوێت چاوم بداتێ و چاوی بدەمێ... کێ ڕۆشناییم دەداتێ تا ڕۆشنایی بدەمێ». ئەو کوێرە «نەدیمی شازادە»یە کە بە پێچەوانەی ناوەکەیەوە هەژارترین کوێری دونیایە. هەزاران کەس بەتەکیدا تێدەپەڕن و کەسێک ناوەستێت گوێی لێبگرێت و یارمەتیبدات. ئەو لەو قەراغ ڕێگایەدا دەگری و تورەدەبێت، بەخەڵک دەڵێت «ئێوە میللەتێکن لە سەگ... ئێوە گووی سەر ئەم ئەرزەن... ئێوە تایەفەیەکن لە خەڵکی حیز و ترسنۆک». نەدیمی شازادە کە لە ناو گەداو سوالکەرەکاندا گەورەبووبوو، هەموو جێنێوە پیسەکانی دونیای دەزانی... ئەو شەوە تۆزێک دەپارایەوە و نۆزێک جێنێوی دەدا. جگە لە شەڕوالێک هیچی دیکەی لە بەردا نەبوو، بەتانییەکی تەڕی دابوو بەسەر سەریدا و هاواری دەکرد «ئەوەی یارمەتیم بدات، دەرگای ڕووناکی لێدەکرێتەوە... ئەوەی دەرگای ڕووناکی لێکرایەوە چارەنوسی خۆی دەبینێت... ئەوەی چارەنوسی خۆی ببینێت دەتوانێت خۆی لە بەڵا و موسیبەت لابدات «ئەو قسانە کە لەگەڵ ڕوخسار و دەنگی منداڵانەی ئەودا نەدەگونجا، ڕستەگەلێک بوون لە زاری هاوڕێ سوالکەرەکانییەوە فێربوبوو. لە ناو هەموو ئەو هەزاران کەسەدا دوو کەسی تەنیا، دوو کەس کە ئەوانیش نەیاندەزانی لە چ ڕێگایەکەوە هاتوون و بۆ کوێ دەچن دەوەستن و گوێ

لە هاوارەکانی ئەو میردمندالە کوێر و لاوازە دەگرن کە لە ژێر لێزمەی بارانەکاندا، بێئەوەی گوێبداتە هیچ بەردەوام دەڵێت «یارمەتی کوێرێک بدەن بگاتە جێی مەقسەد، یەکێکتان ڕێگای خۆی بگۆڕێت و دەستم بگرێت، خودا تا هەتاهەتایە ئەجری ئەو چاکەیەی دەزانێت، ئەوەی ببێت بە دەلیلی داماوان، خودا لە ڕۆژی قیامەتدا دەبێت بە دەلیلی...». ئەو دوو کەسەی دی، ئەو دوو قەلەندەرە چکۆلانەیە، سەریاسی سوبحدەم و محەمەدی دڵشوشەبوون کە وەک ئەوەی سەعاتێکی میقاتکراو لە سەر نائومێدی کۆیانبکاتەوە لە یەککاتدا دەگەنە بەردەم نەدیمی شازادە.

ئاوەها سەریاسی سوبحدەم و محەمەدی دڵشوشە لە شەوێکی بارانداء لە ژێر لێزمەیەکی بەخوڕدا لە نابەینی سەدان لۆری و ماشێنی پەککەوتوداء لە هاوارهاواری هەزاران ژن و کچداء لە قیرەقیڕی ئەو پیاوانەدا کە دەترسان ڕۆژیان لێببێتەوە و سوپا بگاتە سەریان، لە بەردەم کوێرێکدا یەکتریان ناسی.

ئەو شەوە نەدیمی شازادەش بەخۆی و هاوارەکانییەوە، لە شەوێکدا هەقیقەت تا دوا ئەندازە خەیالی کوشتووە، تکایان لێدەکات یارمەتیبدەن تا بگاتە ژێر درەختێکی هەنار لە سەر ترۆپکی چیایەکی نزیک، هەنارێک دەبێت لە ژێریدا بخەوێت و چاوانی چاکبێتەوە.

ئەگەر ئەو دوو کوڕە ڕۆحیان پڕنەبایە لە فەنتازیاء دوو منداڵ نەبوونایە حەزیان بۆ نەچنی و سەرکێشی لە هەر شتێکی دی گەورەتربێت، لە شەوێکی وادا کە ڕاستی ناشیرینترین ددانی خۆی لە جەستەی مرۆڤ گیردەکرد، نەدەکەوتنە گەڕان بە دوای درەختێکی ئەفسانەییدا، درەختێک سەریاسی سوبحدەم دواتر ناوی دەنێت «دواهەمین هەناری دونیا».

لەو شەوەدا کە هەموو خەڵک سەرقاڵی ڕزگارکردنی شتە بچوکەکانی خۆیانن، سێ میردمندال لە ژێر بارانداء دەستدەکەن بە گەڕان بە دوای درەختێکی ئەفسانەییدا. ئەو منداڵە کوێرە خۆی نەخشەیەکی دێرین و ڕوونی

لە سەردایە، بەڵام بەبێ کۆمەکی چاوساغێک ناگاتە ژێر ئەو درەختە. ئەو شەوە بە سەریاسی سوبحدەم و محەمەدی دڵشوشە دەڵێت «لەم جێگایەوە کە ئێمە تیا وەستاوین، هەزار هەنگاوی دیکە دەڕۆین، لەویادا دووڕیانێک هەیە، یەکێکیان شەقامێکی قیرتاوە و ئەوی تریان ڕێگایەکی قوڕ و لیتەیە، خەڵکی هەموو بەسەر شەقامە قیرتاوەکەدا دەڕۆن، ئێمە لاڕێگاکە دەگرین، دوای چوارسەد هەنگاو ڕێگاکە لێژدەبێتەوە بۆ ناو چەمێک، لە وێوە دەپەڕینەوە، ئەو چەمە بە زستانانیش ئارامە و هەڵناسێت، لە وێوە دەکەوینەوە ڕێگا و دوای بیست دەقیقە ڕۆیشتن دەگەینە ناو خەراباتی گوندێک کە تەنیا دار و پەردووەکانی ماون، لە وێوە بە ناو گۆڕستانێکی بچوکدا تێدەپەڕین کە باوکم غەریقی ڕەحمەت بێت لەوێ نێژراوە، لەویادا فاتیحایەک ڕەوانەدەکەین و دەستدەکەینەوە بە ڕۆیشتن، لە پشتی گۆڕستانەکەوە چیایەک دەست پێدەکات کە دەبێت بە سەریدا سەرکەوین، واتە تا دەگەینە دوا لووتکەی، لە وێکانە درەختێک هەیە، درەختێک دەبێت ئێستا گەورەبووبێت، ئەگەر درەختەکە لەوێ بێت و گەورەبووبێت من لە ژێریدا دەخەوم و کە هەستام چاوم چاکدەبێتەوە...».

بەوجۆرە سەریاسی سوبحدەم و هاوڕێکانی لەو شەوی ترس و بارانەدا بەرەو دۆزینەوەی دواهەمین هەناری دونیا کەوتنەڕێ.

دواهەمین هەناری دونیا، هەناریکی چکۆلانەیە لە کۆتایی لووتکەیەکدا کە بە پێچەوانەی ترۆپکی هەر چیایەکی تر، لە سەرەوەڕا وەک مەیدانێکی گەورەی جریتبازی تەختبۆتەوە، لەو تەختاییەدا یەک درەختی چکۆلانە نێژراوە، لە بن ئەو درەختەوە چ شتێک نابینیت ئەستێرە نەبێت. نەسیمی شازادە«باوکی نەدیمی شازادە». چوار ساڵ بەر لەو شەوە، لە ڕۆژی فێنکی هاوینێکی کوێستاندا، بۆ نەدیمی دەڕوێنێت. دوای چاندنی ئەو نەمامە «کە نەسیم دەڵێت لە باغێکی سیحرییەوە هێناوێتی». ڕۆژێک لە کاتی گەڕانیدا بەدوای گژوگیای پزیشکییدا بۆ منداڵە کوێرەکەی، دوو پیاوی دەوڵەت لە

ڕاوکەرانی مرۆڤ، لەوانەی بە ئەندازەی ئەو سەرەبڕاوانەی دەیانهێنایەوە پارەیان وەردەگرت، نەسیم دەگرن و دەیکوژن، سەری لێدەکەنەوە، سمێڵی بۆ هەڵدەپاچن و لە تورەکەیەکی دەنێن و سەری بە نرخی سەری پاسدارێک بە دەوڵەت دەفرۆشن. دواتر براکانی، سەری نەسیمی شازادە بێگوێ بەڵام بەساغی بێئەوەی هیچی لێهاتبێت، لە حەوشی پشتەوەی دائیرەیەکی بچوک و سووتاوی ئاسایشدا لە ناو سەدەها سەری دیکەدا دەدۆزنەوە. سەرێک دوای ڕاپەڕین، دوای ماوەیەکی درێژ لەو شەوەی نەدیمی شازادە و منداڵەکانی دی، بۆ دواهەمین هەناری دونیا دەگەڕان لەگەڵ لاشەکەدا یەکدەگرێتەوە و پێکەوە بە ئاسوودەیی دەچنە گۆڕێکی تازەوە.

ئەو شەوە نەدیمی شازادە، کە دەچێتە سەر گۆڕەکەی باوکی، ئەگەرچی دەزانێت ئەو لاشەیەی لەویادا خەوتووە جەستەیەکە بێسەر، لەگەڵ ئەوەشدا دوای خوێندنی فاتیحایەک بە باوکی دەڵێت «نەسیم، ئەگەرچی دەزانم تۆ سەرت نییە، بەڵام دەزانم تۆ گوێت لێمە، چونکە دەزانم ئینسان هەندێک جار بەبێ گوێش دەتوانێت ببیستێت، وەک چۆن من زۆرجار بەبێ چاو دەتوانم ببینم... من ئێستا دێمەوە و دەچمەوە ژێر هەمان ئەو نەمامەی تۆ چەند ساڵ لە مەوبەر چاندت و گووتت کە گەورەبووید وەرە ژێری و کەمێک بخەوە و چاوەکانت بکەرەوە دواتر دەتوانیت ببینیت... نەسیم ئەگەر درۆم لەگەڵدا بکەیت، ئیتر بڕوام پێتنامێنێ... نابێت درۆم لەگەڵدا بکەیت، ئەو هەنارە ئێستا گەورەبووە، من دوو ساڵە دەمەوێت بێم و ناتوانم، چونکە تۆ ئەو نەمامەت لە خاکە حەرامەکاندا چاندووە، ئاخر نەدەکرا لە جێگایەکدا بیڕوێنیت بکەوێتە ناو کێڵگە و ئاوێکی ئاساییەوە؟ نەدەبوایە حیسابی ئەوەبکەیت من کوێرم و ئاسان ناگەمە بن ئەو هەنارە...». سەریاسێ سوبحدەم و محەمەدی دڵشوشە ئەو شەوە گوێیان لە قسەکانی نەدیمی شازادە دەگرت و قاقا پێدەکەنین، نەدیم بێئەوەی گوێبداتە پێکەنینەکەیان دەیگووت «من بە کوێری لە دایکبووم، خاڵ و مامەکانم و سوالکەرەکان دەڵێن ئەوەی بە کوێری لە دایکبێت هیچ دەربارەی بینین نازانێت، بەڵام من دەزانم وا نییە، من هەموو

شتێک دەربارەی بینین دەزانم، لەبەرئەوەی کوێرەکانیش خەو دەبینن، لە خەودا مرۆڤ بەبێ چاویش شت دەبینێت، بە چاوێکی تر کە لە ژووری ژوورەوەیە، واتە لە شوێنێکی ترداید لە ناو سەری ئینساندا کە جگە لە خۆی کەسی تر نایبینێت». ئەو شەوە نەدیم بە ڕێگاوە هەموو چیرۆکی خۆی گێڕایەوە، بەسەرهاتی منداڵێک کە بە کوێرێیی لەدایکبووە و بەردەوام بۆ ڕووناکی دەگەڕێ... منداڵێک لە منداڵیدا هێندە گریاوە باوکی ناچارکردوە دونیا بۆ دەرمانێکی ئەفسوناوی تەیبکات و پشوو لە خۆی ببڕێت و شار بە شار و گوند بە گوند لە کۆلیبکات و بچێتە سەر پزیشک و داڕوساز و سیحرباز و مەرقەدەکانی دونیا. نەدیم دەیگووت «هەموو دەرمانەکانی دونیام تاقیکردەوە، هەموو ئەو مەرهەمانەی ئادەمیزادان دروستیاندەکەن ناومنەتە سەر دیدەم، چی پول و پارەیەکم لە سوال پەیادەکرد دەمدا بە دەرمان... لێتان ناشارمەوە حەسوودی بە هەرکەس دەبەم چاوی هەبێت». نەدیم بەتانییەکەی دەدا بەسەرسەریدا و دەیگووت «ئێمەی کوێر پێستمان زیاتر هەست بە باران و سەرما دەکات، کە گووتیان دەبابەکان لە قەراغ شارن، کاتم نەبوو بگەڕێمەوە و جلێکی ئەستوورتر لە بەربکەم... بیستوومە دەڵێن سوپا لە گوندەکانی سەر ڕێگا، چاوی ساغەکانیان دەرهێناوە و کوێرەکانیان کوشتووە. ئێوارە لە ناو کوێرەکاندا خەبەر وا بڵاوبوو کە کوێرەکان دەکوژن... لە بەرئەوە کاتم نەبوو بگەڕێمەوە و شتێکی گەرم لە بەرکەم، یەک چۆغەم لە بەردابوو، هێندە تەڕبووبوو لە نیوەی ڕێگا فڕێمدا، لە ڕێگا کوڕێک ئەو بەتانییەی هەڵدایە سەرسەرم و گووتی «کوێرەی حیز، ئەم شەو لە سەرما وەک سەگ دەتۆپیت، بیگرە، من تاقەتی هەڵگرتنی ئەو هەموو بەتانییەم نییە، کە لە ئێران منت بینی بمدەرەوە». سەرپاسی سوبحدەم و محەمەدی دڵشوشە پێشتر کەسێکیان نەبینی بوو هێندە قسەبکات، ئەو بێوچان لە چیرۆکێکەوە دەچوو بۆ چیرۆکێکی تر. زوو زوو دەوەستا و گۆچانەکەی دەدا بە بەردێکدا و بنەکەی لە قوڕی ڕێگا پاکدەکردەوە. هێند قسەیدەکرد ئاگایان لە ڕێگا نەبوو، هەر چەند هەنگاوێک و نەدیم شتێکی نوێی دەگووت شارەزایی و دەستبالایی خۆی لە ڕێناسیدا

بەیاندەکرد، جارێک دەیگووت «ئەگەر ئێستا تاریکی و باران بهێڵێت ببینن. دەبێت لە نزیک مازووە مۆرەوە بین، مازوویەکی عەجیبە دەڵێن کاتی خۆی دەرمانێکیان لێ دروستکردوە، مایەسیری شاهەنشا و شابانووی پەڕاندوە» یان دەیگووت «لێرە بە دواوە ملەی هەوران دەست پێدەکات، هەر ساڵ سێ جار هەور دێتەخوارێ و وەک پشتێن لە شاخ دەئاڵێت... وادەڵێن، من دروست نازانم هەور چۆنە و چۆن لە شاخ دەئاڵێت... دەبێت ئێستا لە ئاست ئەو پشتێنەیەدا بین».

منداڵێک بوو هەموو حکایەتی ڕێگاکانی لە بەربوو. بەقسەکردن ئەو بۆشاییەی پڕ دەکردەوە کە لە بینینیدا دروستبووبوو.

ئەوشەوە محەمەدی دڵشوشە و سەریاسی سوبحدەم هێندەی قسەیان لەگەڵ نەدیمی شازادەدا کرد لە نێوان خۆیاندا شتێکی ئەوتۆیان نەگووت. دەمەوبەیان گەیشتنە سەر لووتکەیەکی ئێجگار بەرز، لووتکەیەک لە سەروو هەورەوە، وەک دوورگەیەک لە ناو دەریایەکدا هەرچوار دەوریان شەپۆلانێکی زیوین بوو لە هەور، یەکەمین تیشکی هەتاو لە سەرەوەڕا دەیدا لە وان و لەو بەحرە بێمەوداو سپییە، کە جوانترین شتێک بوو تا ئەوکات چاوی ئەو دوو منداڵە بیبینێت. دونیا هێندە ساف و سپی و فێنک بوو، خۆر هێندە گەرم و دڵنەواز و خوێنبزوێن بوو، وەک ئەوەبوو منداڵان لە ئەستێرەیەکەوە فڕیبن بۆ سەر ئەستێرەیەکی تر. دونیای غەمگینی ژێر هەور چی لەو دونیا سەیر و بەرین و زیوینەی سەر ئەو لووتکەیە نەدەچوو، کە گۆڕەپانێکی گەورەی ڕووناکی بوو. شوێنێک بوو پێدەچوو بەردەکانی بەحوکمی هاوسێیەتییەکی ئەزەلی لەگەڵ هەور و ئاسمان و هەتاودا نەرمبووبێتنەوە. پێدەچوو ئەو زەوییە خودا بۆ فریشتەکانی دروستکردبێت تا لە سەفەری نێوان زەوی و ئاسماندا بۆ وچان بەکاریبهێنن. هێندەی بۆنی ئاسمانی لێدەهات، بۆنی زەوی لێنەدەهات. پێدەچوو لە میژبێت ئینسانێک ڕێگای نەکەوتبێتە ئەوێکانە، پێدەچوو زەوی لەویادا کۆتاییبێت و مەلەکوت دەست پێبکات. بۆنێکی خودایی

لە بەردەکان دەهات، بۆنێک لە بۆنی هیچ جێگایەکی دیکە نەدەچوو، بۆنی بەریەککەوتن و تێکەڵاوبوونێکی ناسک و بێئامان و بێکۆتایی زەوی لەگەڵ تریفە و هەتاو و هەوردا. نەدیمی شازادە بە بۆندا نزیک و دووری خۆیانی لە لووتکەکە دیاریدەکرد. کاتێک دەگەیشتنە ئەوێ ئەو نەیدەتوانی ئەو دەریا بەرین و ناکۆتایەی جوانی ببینێت، بەڵام لەگەڵ یەکەم هەنگاویاندا هاواریکرد خۆیەتی ئەمە تاقانە بستی بەهەشتە لە سەر زەوی. ئەو چوار ساڵ لە وەوبەر یەک جاری دی هاتبووە سەر ئەو لووتکەیە و بۆنی ئەو لووتکەیەی لە یادنەکردبوو. لە ناوەڕاستی ئەو تڕۆپکەدا درەختێکی چکۆلانە، دار هەنارێکی سەرسام ڕوابوو. ئەوە ئەو ساتەبوو کە سەریاسی سوبحدەم گووتی «خوای گەورە سەیربکەن، ببێ و نەبێ ئەوە دواهەمین هەناری دونیایە، هیچ هەنارێکی تر نییە ئاوەها بەرز لە شوێنێکی ئاوا دووردا، لە کۆتایی دونیادا ڕوابێت». بەڵێ ئەوە دواهەمین هەناری دونیا بوو، لەو لووتکەیەدا کە زەوی تەواو دەبوو و ئیقلیمە بەرین و ئەفسوناوییەکانی خودا دەستی پێدەکرد. جێگایەک بوو، لەویادا دونیای ئێمە تەواو دەبوو دونیایەکی تر دەستی پێدەکرد. شوێنێک بوو هەستێکی بێئەندازە سەیری بە کۆتایی و ناکۆتاش تیا دروستەدەکردیت. ئەو هەنارە لە سەر تخوبی دوو مەملەکەت ڕوابوو، مەملەکەتی حەقیقەت و مەملەکەتی خەیاڵ، عەردی ڕاستی و ئاسمانی ئەفسانە.

لە سێ منداڵ دەچوون لە حەقیقەتی تاڵی ئەو ڕۆژی شکستە ڕایانکردبێت و ڕوویان لە زەمینێکی ئەفسانەیی کردبێت. سێ منداڵ کە هەڵزنانیان بەو شاخەدا بەرەو جێگایەکی بردبێتن لە دەرەوەی هەقیقەتی ژیان. ئەو ڕۆژە نەدیمی شازادە لەو بەر هەتاوەدا کە سیحری هەموو وەرزەکانی لە خۆیدا تێکەڵکردبوو، بە ئومێدی ئەوەی چاکببێتەوە لە ژێر دواهەمین هەناری دونیادا خەوت. سەریاسی سوبحدەم و محەمەدی دڵشوشە لە سەر ئەو لووتکەیە بەرابەر دەریای بێسنووری هەور دانیشتن و هەریەکەیان چیرۆکی خۆی بۆ ئەوی تر گێڕایەوە. لەویادا بۆ یەکەم جار سەریاسی سوبحدەم هەنارە شوشەکەی گیرفانی دەرهێنا و بە محەمەدی دڵشوشەی

گووت لە منداڵییەوە ئەو هەناردە لەگەڵیایەتی، نازانێت چییە و مانای چییە، بەڵام شتێک لە ساواییەوە فێری بووە ئەوەیە نابێت واز لەو هەنارە بهێنێت، نابێت بیفەوتێنێت و نەیپارێزێت و فەرامۆشیبکات. هەنارێکی بێئەندازە جوان، ڕووناک، درەوشاوە. ئەو بەیانییە کە تیشکی خۆر دەکەوتە سەر ئەو شوشەیە شەبەنگێکی چکۆلانەی تیشکی لە دەوری خۆی دروستدەکرد، محەمەدی دڵشوشە بە جۆرێک دەستی بە پەرچە تیشکی سەر هەنارەکە سووردەبوو، وەک ئەوەبوو دەستی لە خوێناوی بااڵندەیەکدا شتبێت. لەو ساتەوە محەمەدی دڵشوشە مەراقێکی تیا دروستدەبێت چیرۆکی ئەو هەنارە شوشەیە بدۆزێتەوە. هێندەی ئەو تۆپە خڕ و ئەفسوناوییە دەگرێت بەدەستییەوە، دەزانێت نهێنییەکی قووڵ و گەورە لە پشت ئەم هەنارە دەستکردەوەیە. لە ساتێکدا کە سەرسام تەماشای ئەو دەریا ئەفسانەییەی هەور دەکات، چاوی جارێک لە سەر جوڵە و گۆڕانی بەرز و نزمییەکانی ناو هەورە و جارێک لە سەر سیحری ئەو هەنارە شوشەییەیە، لەویادا بە سەریاسی سوبحدەم دەڵێت «گەر نەمرم، نهێنی ئەم هەنارە دەدۆزمەوە».

ئەو ڕۆژە لە کاتێکدا لە سەر زەوی باران دەبارێت و سەدان هەزار ڕەوکەر بەڕێگاوبانەکانی دونیایەکی پڕ لە شەختە و لیتەدا بڵاوبوونەتەوە. سەریاسی سوبحدەم و محەمەدی دڵشوشە لە سەروو هەورەکانەوە، قسە لە سوود و زیانی دۆزینەوەی نهێنییەکان دەکەن. بەڵێ دۆستان لەو ساتەدا ئێوە هەمووتان لە ژێر باراندا بوون، ئەو دوو منداڵە تاکە دوو کەسێک بوون لە ژێر هەتاودا. ڕۆژێکە ڕۆشنی و سپێتی و ڕووناکی توند بەیەکیانەوە گرێدەدا. لەو ساتەدا کە زەوی لە ناو حەقیقەتە خوێناوییەکانی خۆیدا ونبووە، ئەوان دەرگای ئەفسانەیەک لە خۆیان دەکەنەوە. ئەفسانەیەک وەک هەموو ئەفسانەکانی دی ناتوانێت تاسەر مرۆڤ لە زەوی جودابکاتەوە، بەڵام دەتوانێت بیخاتە سەر خەیاڵاتێک تا مەرگ هاودەم و هاوڕێی بن. ئەو ڕۆژە سەریاس جار لە دوای جار دەڵێت «ئەمە دواهەمین هەناری دونیایە... هیچ هەنارێکی تر نییە لە شوێنێکی وا عاسی و بەرزدا بڕوێت».

ئەو خەیاڵەی کە دونیا لەم لووتکەیەدا تەواودەبێت، وادەکات هەردووکیان وەک درەختێکی سەیر و پڕ نهێنی تەماشای ئەو تاکە هەنارە بکەن، کە لە کۆتایی زەمیندا ڕواوە. ئەو دوو منداڵە لە ژێر ئەو درەختەدا هەستیان بە ئارامییەکی قوواڵکرد، ئارامییەک جارێکی دی لە هیچ جێگایەکی دیکەی دونیادا هەستی پێناکەنەوە، ئارامییەک دەشێت ئارامیی نزیکی بووبێت لە خوداوە، یان هێمنی دووری بووبێت لە مەترسییەکانی زەوییەوە، یان ئاسوودەیی دوو منداڵ بێت، هەردووکیان لە ناخیاندا دەزانن زوو دەمرن، سەر بەم زەمینەنین و وەک دوو فریشتەی بچووک میوانێکی ڕاگوزەرن و دەبێت بڕۆن.

من پێموایە هەموو ئەو منداڵانەی زوو دەمرن، ئولفەتێکی قوواڵتریان بە ئاسمانەوە هەیە.

هەموو ئەو بەختەوەرییە گەورەیەی ئەو دوو منداڵە لەو سەر تڕۆپکی ڕووناکییە چەشتیان، شادیی و شوورێکی تێپەڕبوو.

لەبیرتان نەچێت ئەو ڕۆژە ڕۆژی کۆڕی بوو. ڕۆژێک بوو مرۆڤ نەیدەزانی ڕووبکاتە کوێ، سەدان هەزار کەس لە ماڵ و خانەی خۆیان ئاوارەبووبوون و هیچیان دەربارەی سبەینێ نەدەزانی. کەس نەیدەتوانی پێشبینی سەعاتێکی دیکەی ژیانی خۆی بکات، کەس نەیدەزانی چەند هەنگاوێکی دی لە کوێ خۆی دەدۆزێتەوە. ئەو سێ مێردمنداڵە لاوازە، کە جودا لە هەموتان چووبوونە سەر لووتکەیەکی بەرز لە سەروو هەورەکانەوە، بەدەرنەبوون لەو کۆڕییە.

ئێستا کە بیردەکەمەوە دەبینم، ئەو منداڵانە هەر سێکیان بە جۆرێک لە جۆرەکان لە تاریکی و نەبینین هەڵدەهاتن.

ئەوە تەنیا نەدیمی شازادە نییە دڕ بە کۆڕێتی خۆی شەڕدەکات، بەڵکو محەمەدی دڵشوشە و سەریاسیش هەمان شێوە لە جۆرە کۆڕییەکی دیکە هەڵدێن.

کاتێک سەریاسی سوبحدەم لەگەڵ کوێرێکدا سەر لووتکەیەکی عاسی دەکەوێت، دەبێت جگە لە دیدە و بینایی بۆچی دیکە گەرابێت؟ من دڵنیام ئەو شەوە لە ناو ئەو لێزمەی باران و هەرا و بەزمە مەزنەدا، کاتێک نەدیم لە سەر رێگاکان دەوەستێت و بەو دوو کوڕە دەڵێت کۆمەکیبکەن تا دووبارە ڕۆشنایی و بینین بدۆزێتەوە، هەردوو ئەو دوو قەلەندەرە چکۆلانەیەش لە ناخیاندا هەستیان بەوە کردوە، کە ئەوانیش بە جۆرێک لە جۆرەکان پێویستیان بە درەختێکە ڕۆشناییان بداتەوە.

کاتێک نەدیمی شازادە دوای خەوێکی درێژ لە خەوهەستا، چاوانی وەک خۆیان بوون، وەک هەمیشە کوێربوو، لەگەڵ ئەوەشدا جۆرێک لە ئاسوودەیی و ئارامی لە سیمایدا بوو. کاتێک هەستا گووتی «نا هیچ نابینم، وەک خۆمم، وەک هەموو ڕۆژەکانی دیکەی ژیانم کوێرم... بەڵام لەو کاتەوەی خەوتووم، قسە لەگەڵ باوکمدا دەکەم، ئەو هەموو شتێکی بۆ ڕوونکردمەوە». کە قسەیکرد هێمنی و تەسکینییەکی قووڵ لە دەنگیدابوو. دوو مێردمندالەکەی دیکە چاوەڕوانیان دەکرد بگری، سەر بدات بە بەردەکاندا، لقەکانی درەختەکە بشکێنێت، بەردەکان هەڵگرێ و بیگرێتە ئاسمان، کفربکات، هەنار ڕاوەشێنێت، سینگی خۆی زامداربکات، بەڵام نەدیمی شازادە بە هێمنی لقی هەنارەکەی ماچکرد و گووتی «تۆ درەختێکی موبارەکی...». ئەو ڕۆژە نەدیمی شازادە لە کاتێکدا لەگەڵ دوو هاوڕێ تازەکەیدا بەناو هەورەکاندا لە چیاوە دادەبەزین، لە ڕێگا لە ناو تەمیکی چڕدا کە ئەو نەیدەبینی چیرۆکی خەوتنی خۆی بۆ محەمەدی دڵشوشە و سەریاس گێڕایەوە، لە خەویدا باوکی هاتبووە ژێر ئەو هەنارە و گووتبووی «نەدیمی شازادە، کوڕە بچوکی من، ئەی شیرنترین کوڕی دونیا، دەزانم ئەو چەند ساڵەی دوای مردنی من چەند ناخۆش ژیاویت، پێم حەیفە لە دوای مردنی منەوە مەجبوربوویت دەست پانبکەیتەوە تا بژیت، مەجبوربوویت لە سەر شۆستە و ژێر هەیوانی مزگەوت و ناو کەلاوەکاندا بخەویت... تۆ خۆشەویسترین کوڕی دونیایت. ئیتر لە مەودوا

دەبێت ئازاتربیت، تۆ ئێستا لە خەو هەڵدەستیت و چاوانت وەک خۆیەتی... نا... نەدیمی شازادە من درۆم لەگەڵ نەکردویت، تۆ ڕۆژێک لە ڕۆژان دەبێتە خاوەنی دوو چاوی ڕوونتر و گەشتر لە چاوی خەڵکانی تر، بەڵام ئینسان بۆ ئەوەی دووبارە بینایی خۆی بدۆزێتەوە، دەبێت زۆر هەوڵبدات، ئینسان دەبێت بتوانێت زۆر شت تێبگات و زۆر زەحمەت بچێژێت تا بتوانێت ببینێت، بەڵام ڕۆژێک تۆ دەبیت بە خاوەنی دوو چاوی ڕوون، مەرج نییە ئەو چاوانە وەک چاوی ئادەمیزادەکانی تر بن، نا نەدیمە چکۆلانەکەی من، ئینسانەکان هەموو بە کوێری لەدایکدەبن... هەموو ئینسانەکانی سەر ئەم ئەستێرەیە... ج کەسێک نییە، کە لەدایکدەبێت بتوانێت ببینێت، وامەزانە ئەوانەی چاویان هەیە دەتوانن ببینن، ج شتێک لە دونیادا لە بینین زەحمەتتر نییە، دەکرێت ئینسان دوو چاوی گەش و ڕوونی هەبێت، بەڵام هیچ نەبینێت... نەدیم شازادە چکۆلەکەی من، من ناتوانم یارمەتیت بدەم، بەڵام ئەم هەنارە دەتوانێت یارمەتیت بدات، دەبێت ئەو بڕوایە لە خۆتدا دروستبکەیت کە ئەم هەنارە لە هەنارەکانی تر ناچێت... ئیتر مەترسە، نا کوڕی من... دەبێت لەو شەوەزەنگە نەترسیت کە لەناوتدایە، دەبێت نائومێدنەبیت، ڕۆژ لە دوای ڕۆژ لە ناوەوەت تروسکایی و ڕووناکییەک دروستدەبێت، تا ڕۆژێک وات لێدێت بەبۆندا میوەی بەد و میوەی شیرین لە یەک جیابکەیتەوە، بە دەنگدا خواست و موراد و نهێنییەکانی دەروون ببینیت، بە هەناسەدا لە ئەسڵ و فەسڵی شت تێبگەیت. بە سەلیقە هەموو نەخشەی ڕێگا و بانەکان دێنە سەرتەوە، ئیتر کوڕی شیرینم قەت وننابیت، ئەگەر جێگایەکیشت لێگۆڕا دەچیتە سەر جێگایەکی تر کە لە جوانیدا لەویدی کەمتر نییە... ڕۆژێک لە ڕۆژان تۆ دەتوانیت ببینیت، بەڵام بەر لەوەی ببینیت دەبێت بگەڕێیت و مانای بینین تێبگەیت، حیکمەتی چاو فێربیت... نەدیم، ئەوانەی منیان کوشت چاویان هەبوو، بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا نەیانتوانی من ببینن، من لە پاوەنێکدا بۆ کۆمەڵێک گژوگیا دەگەڕام بیکەم بە دەرمان بۆ چاوی تۆ... وامەزانە ئەوانەی چاویان هەیە دەتوانن ببینن، هەروەختێک ماندووبوویت وەرە ژێر ئەم درەختەوە، ئەم درەختە درەختی من و تۆیە کە هەردووکمان پێکەوە ڕواندومانە... ئەم درەختە ئاسوودەییت دەداتێ، بڕۆ دونیا بگەڕێ، وەک من

باغ بە باغ عەودالّی مەرهەم بە، قەت ماندوو مەبە لەوەی باوەڕبێنیت ڕۆژێک لە ڕۆژان تۆش دەبێتە خاوەنی دوو چاو... ئەم درەختە درەختی بینینە... بڕۆ نەدیمی چکۆلانە، هەر وەختێک پێویستت بە من بوو وەرە ئێرە و بانگم بکە... غەم مەخۆ من هەمیشە لێتەوە نزیکم...».

نەدیمی کوێر کە دەگەیشتە ئەویا دڵی پڕدەبوو لە گریان و دەیگووت «ئەو لەگەڵمدایە... نزیکە لێمەوە».

ئەو ڕۆژە نەدیمی شازادە بەمئیرادەیەکی تڕەوە لەو شاخە دەهاتەخوارێ. لە کاتێکدا ئێوە هەموو چاوساغەکانی ئەم وڵاتە خۆتان ونکردبوو، ئەو کوێرە چکۆلانەیە باوەڕی بەمنەبینینی خۆی لە باوەڕی ئێوە بە چاوی خۆتان بەهێزتر بوو. کورێکی قژخاوی چکۆلانەبوو، بە جوتێک چاوی سپی و ڕوخسارێکی باریک و دوو لێوی ئەستورەوە، بەدەرنەبوو لەو ڕەنگزەردی و ژاکانەی هەر منداڵێکی بێناز لەو تەمەنەدا هەیەتی. وەک هەر چاوساغێک بەسەر بەردەکانی ئەو ڕێگا سەختەدا دادەگەڕایە دامێن و دەیگووت «نا، ئەو درەختە درۆی لەگەڵدا نەکردوم. من ئێستا دوو شت دەبینم کە پێشتر نەمدەبینین... ئێوە و باوکم. بەهۆی ئەو درەختەوە ئێوەم بینی، بەهۆی ئەو درەختەوە باوکمم بینی ... کەواتە درۆی لەگەڵدا نەکردوم».

ناتوانم وەسفی ئەو خۆشحاڵییەتان بۆ بکەم کە ئەو سێ کوڕە هەستیان پێدەکرد. دەبێت بەچ بەختیارییەکەوە لە چیا هاتبێتنەخوارێ؟. سەرياس و محەمەدی دڵشوشە خۆشحاڵبوون بەوەی نەدیم ئاسوودە و ئارامە و هەستەکات شتێکی بینیوە. ئەوانیش سەرسامی ئەو دڵنیاییەبوون کە لە ژێر دواهەمین هەناری دونیادا هەستیان پێکردبوو. لە دامێنی ئەو چیایەدا سوێندەخۆن کە بگەڕێنەوە ژێر ئەو درەختە، بەڵام ئەو کات هیچیان نازانن کەی و چۆن و لە چ وادەیەکی سەیر و نهێنیدا دەبێت بگەڕێنەوە.

ئەو ڕۆژانەی لە دوی ئەو کۆچ و ڕەوە گەورەیەوە هاتن، هەر سێ ئەو منداڵە چەند هەفتەیەک پێکەوەژیان، چەند هەفتەیەک تا هەتاهەتایە کردنی بە هاوڕێیەکی هەمیشەیی. دروست نازانم چەند پێکەوەبوون، بەڵام

دەزانم ئەوان وەک سەدان هەزار کەسی دیکە ئاودیوی سنوور نەبوون، بەڵکو لە ویرانە و کەلاوەی شارۆچکەیەکی ڕوخاودا مانەوە، لەوێ مس فرۆشێک کە گوێناداتە هیچ بەندوباوێکی دونیا، گوێناداتە گۆڕانی زەمان و تێکچوونی زەمین، یەکێک کە لە هەموو سەردەمەکاندا بە دوای مس و فافۆندا دەگەڕێت، یەکێکە لەوانەی ئەگەر پاشاکان بمرن ئەوان هەر بەدوای فاکی خۆیان دەکەون، میللەتەکان شکستبخۆن یان سەربکەون ئەوان لە خەراباتی سەرکەوتن و شکستیاندا هەر گەمەی خۆیان دەکەن، ئەو سێ منداڵە دەخاتە ئیشەوە. پیاوێکی بچوکی خڕ و موزەردە، بە لووتێک بە ئەندازەی تەماتەیەکی گەورەوە، دوو چاوی هەیە بە چاوانی یەکێک دەچێت هەفتەیەک لە دۆزەخ بووبێت و گەڕابێتەوە، سوور ڕەنگی ئاگریان هەیە. ناوی «عەباسی فافۆنە» کە یەکەم جار ئەو منداڵانە دەبینێت، پێیاندەڵێت ئەگەر کۆمەکیبکەن، دەتوانن بەمانگێک سامانێکی گەورە کۆبکەنەوە. ئەو دەستی ئەو منداڵانە دەگرێت و دەیانخاتە ناو هەرێمێکی مەزن و فراوانەوە، هەرێمێک سێ ساڵە مرۆڤێک پێی تێنەخستووە، کێڵگەیەکیان نیشاندەدات و پێیاندەڵێت «هەشت ساڵی ڕەبەق لێرەدا جەنگ بووە، ئەم ناوچەیە پڕێتی لە هەزار قەوانی گوللەتۆپ، کە دۆڕاوەکان فریانەکەتوون کۆیانبکەنەوە و براوەکانیش نەگەیشتوونەتە سەریان، تێدەگەن ئەوەچ سامانێکە، چ سەروەتێکە... ئەگەر بتوانین چەند هەزار گوللەتۆپێک کۆبکەینەوە هەر چوارمان دەوڵەمەند دەبین». پیاوێکە دەزانێت ئەو زەویە پڕێتی لە سەدان هەزار مین، دەزانێت خۆی ناتوانێت توخنی ئەو ناوچانە بکەوێت، دەزانێت ئەو منداڵە نەشارەزایانە دەتوانن بێترس بچنە هەموو کون و کەلەبەرەکانەوە. نەدیمی شازادە هەر ڕۆژەی لەگەڵ یەکێکیاندا دەڕوات، ئەو تەنیا دەتوانێت لە هەڵگرتنی قەوانەکاندا کۆمەکیانبکات، لەو چەند هەفتەیەدا دەچنە ناو دەیان شوێنەوە کە لە دوای کۆتایی جەنگەوە کەس پێی تێنەخستوون، ئەو چیا و نێو کەند و شیوانە دەبینن کە پڕن لە لاشەی سەربازی کوژراو، ئەو مردووانەی ئێسکەکانیان لە بەدلە و پۆستاڵەکانیاندا جێماوە. ئەو لاشانەی مردوون و سەیری ئاسمانیان کردوە، دەمیانکردۆتەوە و مردن دڵۆپ دڵۆپ چۆتە گەرویانەوە، دەستیان

بەرزکردۆتەوە هاوار لە خودا بکەن و پۆحیان دەرچووە... سەریاسی سوبحدەم و محەمەدی دڵشوشە ماوەیەک لە ناو ئەو مردووانەدا ئیشدەکەن، پۆژانە سەدان قەوانی تۆپ لە گوێدرێژێکی نەخۆشی چکۆلانە باردەکەن و دەیگەێننە سەرجادە و عەباسی فافۆن لە تراکتۆرێکی کۆندا باریاندەکات و دەیانبات، ئەو ماوەیە هەر سێ منداڵەکە لە ژێر چادرێکی چکۆلانەدا دەژین. لەو ماوەیەدا دەبنە سێ دۆستی هەمیشەیی، سێ منداڵن هیچ لەو یارییە ترسناکە نازانن کە دەیکەن، نازانن ئەوان چوونەتە ناو هەرێمی مردن و ئیدی تاهەتاهەتایە نایەنەدەرێ. ئەوان لەوێ لە ناو پاشماوەکانی جەنگێکی دوورو درێژدا دەبنە هاوڕێ. لەو شەوانەدا سەریاس باسی منداڵیی خۆی دەکات لە گوندەکان، لەسەر مەرزەکان، لە کەلاوەی موجەمەعە تازەکاندا، لە ناو شۆفێر و خزمەتچی و وڵاغدارەکانی سەر سنووردا. لەویادا کینەیەکی گەورەیان بەرابەر بەشەڕ تیا دروستدەبێت، لەویادا محەمەدی دڵشوشە دەڵێت «من لە عەشقدا دەمرم...». قسەیەک بۆ ئەو کات پێکەنیناوی و بێمانا دێتەبەر چاو و دوو هاوڕێکەی، تا سنووری ژانەسک بەو قسەیە دەتریقێنەوە. دڵشوشە لەویادا باس لە مۆسیقایەکی ئاسمانی دەکات بەردەوام لە گوێیدا دەزرینگێتەوە، بەستەی کلیل و مەدالیاکانی خۆیان نیشاندەدات و دەڵێت هەر یەکێک لەو کلیلانە کلیلی دەرگایەکی خەیاڵییە، ناوی کلیلەکانیان پێدەڵێت و قسەش لە دەرگایەک دەکات کە یەکێک لە کلیلەکانی لە باراندا دەیکاتەوە. لە ژێر ئەو چادرەدا هەموو تێدەگەن ژیانی سەریاسی سوبحدەم نهێنییەکی بێئەندازە ئاڵۆزە، لەو شەوانەدا ئارەزووی بێسنووری محەمەدی دڵشوشە بۆ خوێندنەوە و تێگەیشتن لە نهێنییەکان ئاشکرادەبێت، لەو شەوانەدا کە لەبەر ئاگرێک دادەنیشن، محەمەد دەڵێت ««حەزدەکەم هەموو شتێک لە سەر هەموو شتێک بزانم... بزانم تۆ کێیت؟ ئەو هەناره شوشەیە چییە؟».

گومانم نییە ئەو خۆشەویستییە گەورەیەی لەو چیا دوورانەدا، لە ناو لاشە و بۆی مردن و مەلمەسی ساردی قەوانی گوللەتۆپەکاندا پێدەگرێت، تا کۆتایی لەگەڵ ئەو هاوڕێ چکۆلانانەدا دەمێنێتەوە... ئەوکاتەی محەمەدی

دڵشوشە، لە ڕەبیبە کۆنەکاندا، لە چاڵ و نشێوی هەردەکاندا بۆ پاشماوەی گوللەتۆپ و گوللەی هاوەن و موشەکی نەتەقیوی فڕۆکەکان دەگەڕێت، باوکی و دایکی هەموو دونیای بە دوادا تەیدەکەن و نایدۆزنەوە، هەموو ڕۆژێک پێشمەرگە و پاسەوانەکانی سلێمانی مەزن بە خۆیان و تویۆتا پان و جێبە بچوکەکانیانەوە، سەرمەرزەکان دەگەڕێن و جارێ بۆ کوڕێکی منداڵکار دەدەن کە دەترسن لە کەندێک یان لاڕێگایەکدا مردبێت. ڕۆژێک محەمەدی دڵشوشە لەگەڵ منداڵە کوێرەکەی دۆستیدا لە کێڵگەیەکدا و لە هەتاوی فێنکی بەهاردا، قەوانی گوللەیەکی بێئەندازە گەورە بۆ قەراغی جادەیەکی خۆڵ دەگوێزنەوە، لەو کاتەدا جیپێکی ئەمریکی خۆڵەمێشی لەو شەقامەوە تێدەپەڕێ و یەکێک لە پەنجەرەکەوە هاواردەکات «ئەوە محەمەدی دڵشوشەیە... ئەوەتا ئەوە خۆیەتی... خۆیەتی». بە پرتاو دوو کەس لە جێبەکە دادەبەزن و بێئەوەی هیچ بڵێن، باوەشی پیادەکەن و لە قەفرتێکانی دەگرن و دەیفڕێننە ناو ماشینەکەوە. نەدیمی شازادە جگە لە چەند هاوارێکی کورتی محەمەد کە دەڵێت «دامنێن، بەرمدەن... بەرمدەن... وازم لێبهێنن» هیچی دیکەی گوێ لێنابێت.

ئەوەسەرەتای یەکەمین جیابوونەوەی ئەو سێ منداڵەیە لە یەکتر.

ڕۆژی دواتر عەباسی فافۆن بە دوو کوڕەکەی دیکە دەڵێت «خوشکێکم لە زێدا خنکاوە، من دەڕۆم بۆ باشور... کە هاتمەوە حیسابدەکەین».

ئیتر کەسیان عەباسی فافۆن نابیننەوە کە سالانێک دواتر لە هاوینێکی گەرمدا لە کێڵگەیەکی دووردا، گوللەتۆپێکی کۆنی پیادەتەقێتەوە و لە سەر خۆڵ وردە بەرد و دڕک و کەرتەشی هاویندا پارچەپارچە دەبێت.

١٢

لە دوای مردنی سەریاسی سوبحدەم و پەرش و بڵاوبوونەوەی لەشکری عەرەبانەکان خوشکە سپییەکان جۆرێک لە گۆشەگیری قوول دەژین. دوای تەواوکردنیان بۆ خانەی مامۆستایان، ئیکرامی کێو یارمەتیاندەدا لە گوندێکی دوور ببن بە مامۆستا، هەر دووکیان خانووە چکۆلانەکەی شار بەجێدەهێڵن و بەرەو گوندێکی باکوری شار دەڕۆن، قوتابخانەکەیان بینایەکی نوێی تا ئەندازەیەک گەورەیە کە یەکێک لە ڕێکخراوە مرۆڤدۆستەکان دروستیکردوە... ئەو بەیانییەی من و ئیکرامی کێو لە دەرگاماندا، لە ڕاستیدا لە دەرگای ئەو قوتابخانەیەمان دەدا، کە وا دروستکرابوو لە بەشی پشتەوەی جێگەی ڕوانینگەیەکی پزیشکی بچوکیش ببێتەوە، بەڵام لەبەر هەر هۆیەک بێت ئەو بەشەی پشتەوەی بە چۆڵی مابووەوە. ئەو بەیانییە کاتێک گەیشتینە ئەوێ و دەرگایان لێکردینەوە، مال و ئاوەدانییەکی ڕووناک و تەواومان بینی... ئەو دوو کچە ژیانێکی ئارامیان بۆ خۆیان دروستکردبوو. جگە لە ئیکرامی کێو و هەندێک جار سلێمانی مەزن کەسی دی هاتوچۆی نەدەکردن. ژیانیان لە ئامێزی ئەو سروشتە گەورەیەدا کەمێک هێمنی و ئاسوودەیی پێبەخشیبوون، لەوێ بەجووتە دەستیان دەگرت و لە ناو باغ و سەوزی و بێستان و کێڵگەکاندا پیاسەیاندەکرد و گۆرانییان دەگووت، بەیانیان زوو پێکەوە دەچوونە ڕۆخی چەم و لەویادا قژیاندەکردەوە و لە سەر بەرد و سەوزی و گیا و شەونمی بەیانیاندا دەیاندایە بەر با... من هەستدەکەم

قژیان ناکۆتا دریژبوو، بە تۆفانێک دەچوو لەوسەری دونیاوە هاتبێ و لەسەر سەری ئەوان ڕوابێت. عادەتێکی سەیربوو، هەموو شەوێک با بێت یان باران، بەفر بێت یان شەختە دەبایە بچنەسەر ئەو چەمە و لەسەر بەردەکان دابنیشن و گۆرانی بڵێن. خەڵکی ئەو گوندە هەرگیز وەک دوو مامۆستا سەیریان نەدەکردن، بەڵکو وەک دوو فریشتە کە خودا لە شوێنێکی دوورەوە ناردبێتنی بۆ ئەو گوندە، پەیوەندییەکی پڕ متمانە و ئارامیان لەگەڵ گوندنشینەکان هەبوو. ئەوان بوونەوە دەلیلی من بۆ ناو دونیا. من سبەی شەو باسی ئەو دوو شەوەتان بۆ دەکەم کە سەرەتای گەڕانەوەی من و سەرەتای ونبونی منیش بوون، شەوێکیان پێیدەڵێم شەوی مردن و شەوێکی دیکەیان پێیدەڵێم شەوی زیندوبوونەوە. شەوی مردن ئەو شەوەبوو کە لەگەڵ خوشکە سپیەکاندا چووینە سەر گۆڕی سەریاسی سوبحدەم. ئەوە شەوی دووەمی ئازادیم بوو، ئێوارە هەردوو خوشکە سپیەکە هاتن و پێیانگووتم «سەریاسی سوبحدەم بۆ ئێمە بوو» ئەوان کۆی چیرۆکی ئەو ڕۆژە سەیرانەیان بۆ گێڕامەوە، حکایەتی ئەو پەیمانەیان باسکرد، لە بن هەناریکی دووردا لە شار هەڵیانگرتووە. سەیرترین شت لەلام ئەوەبوو کە زانیم سەریاسی سوبحدەم لەو پێدەشتە نزیکانەدا نێژراوە، لە ناوەڕاستی تەختانییەکی گەورەدا، لە کێڵگەیەکدا لە گڵەسوور کە زەمانێک لە وەوبەر ڕاوکەرەکان کوڵە و بنەی ڕاویان بۆ کەو و کەروێشک و ڕێوی تیا دادەنا.

سەیربوو کە زانیم ئەو کچانە هەموو هەفتەیەک دەچنە سەر ئەو گۆڕە تەنیایە... سەیربوو کە زانیم ئەوان بۆیە لەم گوندەدا بوونەتە مامۆستا، چونکە لە دواهەمین ئارامگای سەریاسەوە نزیکە.

کاتێک ڕووداوەکانیان باسدەکرد لەرەی گومانێک و زرینگەیەکی قوڵی دوودڵی لە گەرویاندا بوو. نا ئەگەر خۆیان نەیانویستایە هیچ کەسێک نەبوو ڕازەکانیان ببینێت. لە دوای مردنی سەریاس، ڕەفتەیەکی ڕەشیان لە گەردن بەستبوو و فڕێیان نەدەدا. یەکەمین ڕۆژی یەکتر ناسینمان دەستیانکردە ملم و گووتیان «ئەو برامان بوو... تۆ ئەگەر دەتەوێت دەتوانیت لەگەڵ ئێمەدا

بژیت». من شتێکی سەیربووم بۆ ئەوان، وەک چۆن من هیچ ئادەمیزادێکم نەبینیبوو بە ئەندازەی ئەوان ئەفسونی کۆکردبێتەوە، ئەوانیش کەسێکیان نەبینیبوو ئاوەها ڕەنگی سالانێکی دوور و درێژی تەنیایی هەڵگرتبێت. من بۆنێکم هەبوو وەک بۆنی ئەبەدییەت، بۆنی یەکێک کە لە دەرەوەی زەمانەوە هاتبێت، یەکێک لە شتێکی قوواڵدا لەگەڵ ئەواندا تەبابوو، ئەوانیش بە جۆرێک لە جۆرەکان دوو کێ بوون دەیانویست لە دەرەوەی دونیای پڕ شەڕوشۆڕ و سیاسەت بژین. ئەوان ناوی زۆربەی حیزبەکانیان نەدەزانی، گوێیان لە ڕادیۆ نەدەگرت، ڕۆژنامەیان نەدەخوێندەوە... شورایەکیان بە گۆرانی لە دەوری خۆیان هەڵچنیبوو، دواتر زانیم هەتا گۆرانییەکانیشیان چ بە وشە و چ بە ئاواز گۆرانیی خۆیان بوون. سیحرباز نەبوون، بەڵام پێشئەوەی ئازار پێبگات، برین نزیکبێتەوە هەستیان پێدەکرد. ئەو ڕۆژەش کە سەریاس مرد چەندەها جار ئاگاداریان کردەوە، بەڵام بێسوودبوو. پەیوەندییان لەگەڵ شەیتانەکاندا نەبوو، بەڵام هەستەکەم پەیوەندییان لەگەڵ هێزێکی نادیار و نەزانراوی نیو سروشتدا هەبوو. بێئەندازە ئازادبوون، لەوپەڕی ئازادییەوە جەستەی خۆیان لە هەموو پیاوانی دونیا حەرام کردبوو. ئەو سوێندەی بەمندالّی بۆ یەکیان خواردبوو تەوقێک نەبوو کردبێتیانە ملیان، بەڵکو هێدی هێدی بووبووە جۆرێک لە شێوازی ژیان، جۆرێک لە حەقیقەت کە لە بوونیان جیانەدەکرایەوە. دوو ئافرەت بوون بێ هیچ ئارەزوویەک جگە لە ئارەزووی سەربەستییە بچوکەکانی خۆیان، ئارەزووی ئەوەی شەو بگەڕێن، نەترسن، شەرم لە گۆرانییەکانی خۆیان نەکەن. نەیاندەتوانی لە یەکتر جیابنەوە، ئەو ماوەیە کە لەگەڵیاندا ژیام، لە نزیکەوە هەموو ئەو ڕەفتارە سەیرانەم تیابینین، دوو کێ کە سروشتی دوو ڕۆحی شەوگەڕیان هەبوو، بەیانیان لەو چەمەدا دەموچاویان دەشت، هەمیشە هەستمەدەکرد کراسەسپییەکانیان پڕێتی لە قەترەی شەونم. منیش سەرەتا لە چاویان دەترسام، هیچ کەسێک نییە لە چاویان نەترسابێت، شتێک لە نیگایاندا بوو مردن و ئەبەدییەت و بەحر و ناکۆتای وە یادادەهێنایتەوە. نا، دوو کێ نەبوون تەفسیربکرێن... پیاوان بتوانن بیانخەنە ناو قاڵبی چیرۆک و فەنتازیاکانی خۆیانەوە. گەڕانەوەیان بۆ

ئەو گوندە، ژیانیان لە ناو ئەو منداڵانەدا هەڵهاتن نەبوو، بەڵکو خۆپاراستن بوو، خۆ بەهێزکردن بوو دژ بەترسێکی نادیار. دوو کێژ بوون هەڵهاتنیان نەدەزانی، بەڵکو دوو نهێنی بوون لە تەلیسمە گەورەکانی دیکەی ناو وجود جیانەبووبوونەوە. ژیانیان لە شاردا، قریشکەیەکی قوول و گەورەی سروشتی لە ناودا نەخنکاندبوون. من هەستەکەم هەموو شەوێک کاتێک دەستی یەکیان دەگرت و دەڕۆیشتن وەڵامی هاوارێکی دووریان دەدایەوە، هاوارێک لە توانای ئێمەدا نەبوو ببیستین. مەرج نییە ئەو هاوارە لە یەک جێگا و یەک شتەوە هاتبێت، گرنگ ئەوەبوو ئەوان کە وێڵدەبوون بۆ شتێک دەگەڕان، هەستێکیان هەبوو کە دەنگێک لە دوور بانگیاندەکات، هەمان ئەو هەستەی من لە سەحرادا هەمبوو، هەمان ئەو هەستەی من لە بیاباندا گیرۆدەی بووم. لەوانەیە ئەو شتە گوڵێکی کێو بووبێت، بریسکەی خۆشەویستی کۆشندەی سەر سنگی باڵندەیەک بووبێت، هەناسەی زێڕینی پاسارییەک بووبێت، چرپەی بەردێک بووبێت کە شتێک هێنابێتییە زمان، نرکەی کێڵگەیەک بووبێت کە لە ترس و مۆتەکەی درەختەکانی خۆی هەڵهاتووە. مرۆڤ چووزانێت کێ بانگیدەکات؟ مرۆڤ هەمیشە دەبێت ئامادەبێت، دەبێت گوێڕادێری ئەو چرپانە بێت کە لە سروشتەوە دێن. ئینسان جگە لە خزمەتکارێکی مەزنی ئەم گەردونە زیاتر هیچی تر نییە، ئەوەی سەروەری دونیا بێت مانای ئەوەی گوێبگرێت و تێبگات، ئەو دوو خوشکەش گوێیان دەگرت و تێدەگەیشتن. لە شاریش بەو جۆرە ژیابوون، دوو خوشک کە لە تاریکە شەواندا بە خۆیان و جل و ڕەفتە سپیپەکانیانەوە کوچە بە کوچە دەگەڕان. شارێک هەموو شەرەفی خۆی لە قفڵەکانی شەودا کۆکردبووەوە، شەرەفی خۆی لە دەرگا داخراوەکاندا دەبینییەوە، سەیربوو لەو شارەدا کە سیاسی چڵێس و بێڕەحم حوکمیان دەکرد، دوو کچ شەوان بە شەقامەکاندا پیاسەبکەن، دوو ئافرەتی سپیپۆش کە چاویان تیشکێکی تیایە پۆلیس، حەسحەس و پاسەوانی گەڕەک و بەرپرسی مۆلیدەکانی شەویان دەترسان. کاتێک بە شەو دەگەڕان سەردانەکانیان وەک زەنگی بەدبەختی تەماشا دەکرا. تەقەی پێڵاوە بەرزەکانی خۆیان لە سەر ئەسفەلتی شەقامە بێدەنگەکان، لە سەر چیمەنتۆی شۆستەکان تینێکی زیاتری

دەدانێ بڕۆن، هەندێک جار وەک ئەوەی چاوەڕوانی شتێک بکەن پێکەوە لە سەر سوچێکدا بۆ تامکردنی جوانی شەو دەوەستان، ئەو دوو خوشکە حەزێکی بێسنووریان لە کوچە بێدەنگەکانی شاربوو... شەوێک دەستیان گرتم و منیان بردە ناو کوچە و کۆلانە بێدەنگەکانەوە. شارێک بوو کپ، بەڵام هەندێک جار ئەگەر هەندێ گڵۆپی تیا نەسووتابایە، گڤەی غەمگینی ڕەشەباکان دەیکوشتیت. لە سەر سوچێکدا وەستاین و هەستمەکرد لە بنی بێقەراری ئەو بێدەنگییەوە سەدایەک دێتەدەرێ، دەنگێک دێتەدەرێ کە دەنگی هەناسەی مەخلوقێکی بریندارە، بەڵام چ شتێک نەبوو، جگە لە دەنگی شەو خۆی. ئەو کچانە جوانییەکیان لە کۆلانەکانی شەودا دۆزیبووەوە، لە ڕەگەزی هەمان ئەو جوانییەی من لە سەحرادا دۆزیبوومەوە. شار لای ئەوان بە هەندەسەی ماڵەکانی، بەو ئارامییە لە ناکاوەی ئێواران، دەرگای جۆرە دونیایەکی دیکەی لە وان کردبووەوە. جگە لەو منداڵانەی کە سەریاس لە ناو عەرەبانەکاندا پێی ناساندبوون، کەسی تریان نەدەناسی. خۆیان هەستیان بەو ڕق و نەفرەتە دەکرد کە لە قوتابخانە و بازاڕ و چاوی دراوسێکانیاندا دەیانبینی، هەستیان بەو تفە دەکرد هەندێ لە دوکاندارەکان لە دوایانەوە هەڵیدەدەن، ئاگایان لەو ترسە بوو کە کوڕانی گەنجی لێ دوورەدەستنەوە. لە دوای مردنی «مارشاڵەوە» جگە لەو کوڕە منداڵانەی بێهوودە شەڕیان بۆ ئیمپراتۆریەتی عەرەبانەکانی خۆیان دەکرد، کەسی تر خۆشی نەدەویستن. لەو هاوینە تاریکەدا کە سەریاسی تیا کوژرا ئەوان شەوانە دەچوونە مەیدانی عەرەبانەکانی شەو. دوو خوشک بوون لەگەڵ هەموو ویقار و هێمنییاندا کەسانێکی زۆر وەک شێت تەماشایان دەکردن. ئەوکات کە من گەڕامەوە سوپای عەرەبانەکان تەفروتونابووبوو. ژینۆی مەخمەڵیمان لە سەر بینایەکی بەرز داگرت، لەوێ بە قەدی دیوارێکی بێئەندازە بڵندەوە محاجەرەیەکی بۆیەدەکرد. ئادەم مەرجانمان لە چێشتخانەیەکی پلەیەکدا بینییەوە، کڵاوێکی سپی لە سەردابوو، لە سەر سینییەکی بچوک کۆمەڵێک قاپە چەرەسی لە پێشدەم چەند کچ و کوڕێکی زانکۆدا دادەنا. کاتێک من هاتمەوە، ئەو دونیایە سەرتاپای گۆڕابوو، خوشکەسپییەکان منیان بردە ئەو مەیدانەی دوو ساڵ

پێشتر لە کاتی سەریاس و دوای مردنیشیدا لەوێ گۆرانییان گووتبوو. شتێکی سەیر، نەگونجاو، دوور لە هەموو یاسایەکی ئەو شارەبوو کە دوو کچی گەنج لە شەوێکی درەنگدا لە مەیدانێکی پڕ لە هەرزەکاردا گۆرانی بڵێن، بەڵام کۆڕانی ئەو مەیدانە ئێستاش ئاوازی ئەو گۆرانییانەیان لە گوێدایە، هەمووش دەیانزانی دوو کچن لە ئاورنگ پاکترن، دوو کچن لە شەونم بێگەردترن.

کاتێک یەکەم جار بە دوای مارشاڵدا هاتنە ئەو مەیدانە، گەنجێک بە خۆی و کالیارێکی گەورەوە لە بندەستیدا ڕایکرد و گووتی «مارشاڵ، دوو فریشتە هاتوون بۆلات مەپرسە... دوو کچ دەڵێنی لە ئاسمانەوە کەوتوونەتە خوارێ». سەریاس یەکسەر زانی شادەریا و لاولاوی سپی هاتوون. ئەو شەوە شەوی ڕووخۆشی و پێکەنینە بە کەیف و بڵندەکانی سەریاس بوو کە لە ساتەکانی غەمیشدا ئامادەگییەکی بێسنووری خەندە و قاقاڵیدانی تێدابوو. ئەو شەوەبوو لە پاشماوەی تەختە و کارتۆنی کۆن ئاگرێکی گەورەی کردەوە و چای لێنا و بە پێکەنینێکی بەرز کە لە هەموو مەیدانەکەدا دەنگیدەدایەوە گووتی «شادەریا و لاولاو، ئەگەر بەڕاستی منتان خۆشدەوێت و وەک برای خۆتان سەیرمدەکەن... ئەم شەو گۆرانیمان بۆ بڵێن. شاشای گوڵ و لالای من، تا ئێستا هیچم لێ داوانەکردون، بە قسەم بکەن، ئەوە تەنیا داواکاریی منە». ئەو دەیزانی ئەو منداڵ و گەنجانەی لەو گۆڕەپانەدا دەخەون و بەیانی زوو هەڵدەستن و دەکەونە ڕاکەڕاک بە دوای پیکاب و لۆری عەلوەکەدا چ ژیانێکی ناخۆش دەژین. دەیزانی ژیانیان لە بەربەیانەوە تا ئێوارێ شەڕکردنە لەگەڵ سایەق، دوکاندار، کڕیار، پۆلیس و هاوڕێکانی خۆیاندا. هەندێک جار بە غەم و زەردەخەنەیەک و سەربادانێکی منداڵانەوە بە ژینۆی مەخمەڵی دەگەوت «ناخۆشترین ژیانی دونیایە». ئەو ئێوارەیە فرسەت بوو ئەو هەرزەکارە مەحرومانە کە زۆربەیان لە ژیانیاندا گوێیان لە کچێک نەبووبوو گۆرانی بڵێت، گوێ لە شادەریا و لاولاو بگرن کە سەریاس دەیگووت دوو دەنگن لە زێڕ.

ئەو شەوە شادەریا و لاولاو پێکەوە تا درەنگ گۆرانییان گووت، نا وامەزانن ئەو گۆرانییانە چ شتێکی لە ڕێز و حورمەتی ئەو دوو کچانە لە دیدی منداڵان و گەنجانی دەستگێڕدا کەمکردۆتەوە، بە پێچەوانەوە لەو شەوەوە زۆربەی دەستگێڕەکان ئەو دوو خوشکەیان خۆشویست. ئەوە ژنانی کۆڵان، کچانی حەسوود و دووڕوو، پیاوانی دەرونپیس بوون ئەو چیرۆکە جوانەیان پیسکرد. ئەو شەوە کە شادەریا و لاولاو ڕۆیشتنەوە سەریاس تا بەردەرگا لەگەڵیاندا هات، دیارە دەیزانی کە خەیاڵی ئەو هەرزەکارانەی هاوڕێشی بەدەر نییە لە فەنتازیای ڕەش، بەڵام دڵنیابوو گۆرانی هێزێکی ئەوتۆ سیحراوی هەیە وادەکات ئەو گەنج و مێردمنداڵانە ڕێزی ئەو دوو فریشتەیە بگرن، کە بیئەوەی هیچ لە ویقاری خۆیان کەمبکەنەوە، بەوپەڕی ڕاستگۆیی گۆرانییان بۆ کۆمەڵێک خەڵک گووت، کەسانی تر نزم و بێحورمەت تەماشایان دەکردن.

لە دوای مردنی سەریاسەوە، زۆر شت لە ژیانی ئەواندا گۆڕا، بەڵام ڕۆژێک لە ڕۆژان خیانەتیان لەو پەیمانەی خۆیان نەکرد، جلە سپییەکانیان نەگۆڕی، تاکە شتێک کردیان ئەو ڕەفتە ڕەشەبوو کە بڕیاردەدەن وەک نیشانەی پرسەیەکی ئەبەدی، تاماون لە گەردنی نەکەنەوە.

لە دوای ئەو شەوەوە شادەریا و لاولاو چەندین شەوی تر دەچنەوە ئەو مەیدانە و گۆرانی دەڵێن، دڵنیاشن دەنگیان خۆشبەختییەکی گەورە لە دوای خۆی جێدەهێڵێت، لەو شەوانەدا دەبنە ناسیاوی ژینۆی مەخمەڵی و ئادەم مەرجان کە سەریاس بەدەم پێکەنینەوە وەک «دوو گەوهەری ناو شیاکە» پێشکەش بە کچە سپییەکانیان دەکات. دروست لەو دەمەدایە کە سەریاس بەردەوام قسە لە وەدەکات ببێتە مزۆڤێکی مەزن، لەو دەمەدایە ئارەزووی خۆشنوسین دەبێتە بەشێکی گرنگی ژیانی. کەس نازانێت گەر سەریاس بمابایە چۆن دەژیا، ئادەم مەرجان پێیگووتم «کوڕێک بوو پڕبوو لە مژدەی جوان، دەیویست دوای چەند ساڵێک ئیش عەرەبانەکەی بفرۆشێت و ببێتە خۆشنوس یان بپەڕێتەوە بۆ ئەوبەری شار و ببێتە

کتێبفرۆش... خۆشترین ئیش لە لای کتێب فرۆشتن بوو... یەک ئاواتیشی هەبوو ڕۆژێک لە ڕۆژان ڤیدیۆیەکی هەبێت و سەیری فلیمە نوێکانی پێبکات».

گەر خوشکە سپیەکان نەبایە من ژینۆی مەخمەڵی و ئادەم مەرجانم نەدەدۆزییەوە، کە هەرکات باسیان لە سەریاس بکردایە چاویان پڕدەبوو لە ئاو، ئەو ڕۆژە ژینۆمان لە جلی بۆیەکردنەکەیدا بینییەوە، لە بەرمیلێکی کۆن و ژەنگاویدا دەموچاوی شت و باوەشی پیاکردم و گووتی «خوای گەورە، سوبحانەڵا، سەریاس هەر نەیدەزانی باوکی هەیە... واتێگەیشتبوو باوکی پێش لە دایکبوونی ئەو مردووە». لەبەر ئەو هەتاوەدا باوەشی پیاکردم و گووتی «ئێستە کەس پێمنالێت ژینۆی مەخمەڵی، ئەوە ناوێک بوو سەریاس بۆ منی تاشیبوو، ئێستا من ناوم ژینۆ فەیزوڵا سۆفییە». ئادەم مەرجان و ژینۆی مەخمەڵی هەموو شتێکیان دەربارەی دواهەمین ڕۆژی ژیانی سەریاس دەزانی، ئەوان لە بەیانییەوە تا کاتی ڕۆح دەرچوون لەگەڵیدا بوون.

لە دوای مردنی سەریاسەوە، شادەریا و لاولاو سەبووریەکی گەورەیان بەو دوو کوڕە شەرمنە دەهات. لە دوای مردنی سەریاس ماوەیەکی درێژ ئەو دوو خوشکە وەک دوو شێت، دوو کەس کە شتێکی گەورە لە ژیانیاندا ڕوخابێت، هەموو شەوێک دەچنە ئەو مەیدانە و گۆرانی بۆ ئەو کوڕانە دەڵێن کە هەموویان بە غەمگینی لە دەروریان کۆدەبنەوە و هەندێکیان دەگرین و هەندێکیان سەردەخەنە ناو کۆشی خۆیان و لەگەڵیاندا گۆرانییەکان دەڵێنەوە.

کە مەیدانی عەرەبانەکان نەماو ئەو منداڵ و گەنجانە پەرشوبڵاوبوونەوە، خوشکە سپیەکان چەند جارێکی کەم ژینۆی مەخمەڵی و ئادەم مەرجان دەبینن، کاتێک لەو گوندە دوورانەش دەبنە مامۆستا، ئیدی ماوەیەک لە یاد ئەو شارە دەچنەوە کە هەرگیز ناتوانێت لە نیگا و سەیرکردنەکانیان تێبگات.

کوشتنی مارشاڵ پەیوەندی بە هەموو ئەو جەنگ و پێکدادانە بەردەوام و ڕۆژانەیەوە هەبوو کە لە مەیدانی عەرەبانەکاندا ڕوویدەدا، کوشتنێکی بێمانا و

بێتەفسیربوو، وەک هەموو کوشتن و دیلی و ئازارەکانی ولاتی ئێمە بێهودە و پوچ بوو، دڵنیاتان دەکەمەوە ئەگەر سەریاسی سوبحدەم لەو تەمەنە نازک و منداڵانەیەدا نەبایە، نەیدەهێشت وا سووک و ئاسان و بێمانا بمرێت، بەڵام مردنیشی پەیوەندی بە سەرچڵی و شەڕانگێزییە کوتوپڕەکانی گەنجێکەوە هەبوو کە خۆی لە جەوهەردا خراپ و شەڕانی نەبوو. پەیوەندیشی بەو خەونەیەوە هەبوو دەربارەی بوونە مرۆڤێکی مەزن. من کە دواتر ژوورەکەیم بینی تێگەیشتم کە نیگا و دیدی ئەو بۆ مرۆڤی مەزن، زۆر پەیوەندیدارە بە دەسەڵاتی ماسولکە و زەبری دەستەکانی ئینسانەوە، ئەو لە سەردەمێکدا ژیاوە کە مرۆڤی مەزن مانای مرۆڤی بەهێز بووە. ئەو ڕۆژەش کە دەمرێت، کوژراوی ئەو نمایشەیە کە خۆی وەک منداڵێکی جەربەزە و چاونەترس و نەبەز نیشان بدات. ئەو ڕۆژانەی دەکەونە پێش مردنییەوە، پڕن لە شەڕ و پێکدادان و زامداربوون... وەک یەکێک کە سەرپەرشتی ڕێکخستنی ئەو دونیا ئاڵۆزە دەکات، بەردەوام لەگەڵ دەستگیڕ و دوکاندار و ڕێبوارانی دیکەدا تووشی کێشەدەبێت. لە مسەری بازاڕەوە دێت و هەندێ شەڕدەکات و لەوسەرییەوە دەگەڕێتەوە و هەندێ وردە جەنگی دی بەرپادەکات، بەڵام دوای شەڕەکان هەمیشە پێدەکەنێ و بە وێقاری شەڕکەرێکەوە کە بڕێکی زۆر لە شەرەف لە یاساکانیایەتی، دەستدەکاتە ملی غەریم و حەریفەکان... بەڵام ئەو وردە شەڕ و دەمەبۆڵە و زوییرییانە، هەرگیز ناوی ئەویان وەک مارشاڵی عەرەبانەکان و فەیلەسوفی شەوە تاریکەکان لەکەدار نەکرد، چونکە بەشێکی ئاسایی ئەو دۆزەخە جەنجاڵەی ناو بازاڕ بوون.

هەفتەی پێش مردنی هەموو شەوێک دەچێت بۆ ماڵی خوشکە سپییەکان، لە چیمەنەکەیاندا دادەنیشێت، حکایەتەکانی بازاڕیان بۆ دەگێڕێتەوە، شەڕ و هەڵای نێوان دوکاندار و عەرەبانەکانیان بۆ باسدەکات، ماڵەکەیان پڕدەکات لە دەنگەدەنگ و قەرەبالغییەک کە پێشتر بە خۆیەوە نەدیوە. خوشکە سپییەکان بە کاکە بانگیدەکەن، بە دایرییەوە دادەنیشن، لەگەڵ پێکەنینەکانیدا دەتریقێنەوە، لەگەڵ حکایەتەکانیدا تێکەڵاودەبن... قسەکانی پێدەبڕن و پرسیاری لێدەکەن.

ڕۆژێک بەر لە مردنی تکای تیادەکەن نەچێت بۆ بازاڕ، تیادەپارێتەوە شەو لەگەڵیاندا دابنیشێت و چیرۆکەکانی منداڵیی خۆی بگێڕێتەوە، بەڵام سەریاس بەو خوشکە پاکانەی پێدەکەنێ و دەڵێت «ڕۆژێک نییە من نەچم بۆ بازاڕ».

بەر لە مردنی ژیان لە بازاڕدا زۆر سەخت بووبوو... پۆلیسەکان ڕۆژانە دەگۆڕان و جار دوای جاریش دڵڕەقتر و توندوتیژتر دەبوون. ئەو بەیانییەش وەک هەمیشە زوو بارە تەماتەکەی خۆی دەفرۆشێت و بە سینەی کەژاڵەوە بە بەتاڵی لە بازاڕدا دەسوڕێتەوە. سەعات دە لەگەڵ ژینۆی مەخمەڵیدا دەچن بۆ لای ئادەم مەرجان، کە کۆمەڵێک بلوری تازەی چرای بۆهاتووە و خەریکی دەرهێنانیانە لە پاکەتەکان. ژینۆ لە بەیانی زووەوە لەگەڵ ماسیفرۆشە بچوکەکانی تردا چاوەڕوانی وەجبەی تازەی ماسی دەکات و ماسیگرەکان نایەن، سەعات نۆ بێزاردەبێت و لەگەڵ سەریاسی سوبحدەمدا لە ناوەڕاستی عەرەبانەکاندا دەمێنێتەوە و سەیری ئەو پەشۆکان و نیگا ساکار و ترساوەی سەریاس دەکات، کە پێدەکەنێ و دەڵێت «ماسیگرەکان نەمردبن؟»، کەمێک سەیری ژینۆ دەکات و دەڵێت «چی دەبێت، گەر شەوێک هەموو ماسیگرەکان بمرن... هەموویان ببن بە ماسی یان لە ئاودا بخنکێن؟». ئەو ڕۆژە سەریاس پڕە لەو جۆرە پرسیارە سەیرانە. بەڵای ئاوفرۆشەکاندا دەڕوات و دەڵێت «ئەگەر بەیانییەک لە خەوهەستاین و ئینسان چیتر تینووی نەبوو، ئاوفرۆشەکان بۆ کوێ دەچن؟». «ئەگەر بەیانییەک ئینسان لە خەوهەستا و ئیتر هەرگیز برسی نەبوو، مریشک فرۆشەکان چیدەکەن؟» «ئەگەر ڕۆژێک زەوی مانیگرت و ئیتر سێوی دروست نەکرد... سێوفرۆشەکان چی دەفرۆشن؟». ژینۆی مەخمەڵی پێیدەڵێت «ئەوەی تۆ باسیدەکەیت، لەم ژیانە و لەم شارەدا نییە و نابێت... ئینسان لێرە بەردەوام تینوویەتی، برسییەتی، حەزیشی لە سێوە». لە ژینۆی مەخمەڵی دەپرسێت «تۆ دواهەمین هەناری دونیات بینیوە؟». ئەوە یەکەم جارە ژینۆ ئەو ناوە ببیستێت. دەڵێت «نا دواهەمین هەناری دونیا چییە؟». سەریاس پێدەکەنێ و دەڵێت «گەر مردم بمبەن بۆ ژێر دواهەمین هەناری دونیا... لەوێ مرۆڤ دەتوانێت بژی

و بەختیار بێت، نە برسی بێت و نە تینوو». ژینۆی مەخمەڵی دەپرسێت «دواهەمین هەناری دونیا لە کوێیە؟ لە بەهەشتە یان چی؟». سەریاس بێئەوەی تەماشایبکات، بە دەنگێکی دوودڵ و غەمگین دەڵێت «نا بەهەشت نییە، بەڵام زۆر دوور نییە لە بەهەشتەوە». ژینۆی مەخمەڵی بە گومانەوە سەیری دەکات و دەڵێت «سەریاس هەر شتێک لە بەهەشت نەبوو، یەعنی زۆر زۆر دوورە لە بەهەشتەوە». سەریاس بە غەمێکی گەورەوە سەیریدەکات و دەڵێت «ڕاستدەکەیت، ئەوەی لە بەهەشتدا نەبێت، یەعنی زۆر زۆر زۆر دوورە لێی». سەعات یازدە لای ئادەم مەرجان گاڵتە بەو پلێتە ئێرانییە تازانە دەکەن کە مەرجان بە نرخی پلێتەی ئینگلیزی دەیانفرۆشێتەوە. لە یازدە و چارەکدا بۆ یەکەم جار «مەلیک دولبەر» بە خۆی و سێ پۆلیسی دیکەوە دەردەکەوێت. مەلیک دولبەر یەکێکە لە پۆلیسە هەرە دڵڕەقەکان، بەڵام یەکێکیشە لەو پیاوە ترسناکانەی مارشاڵ توانیوێتی دەستەمۆیانبکات. ئەو هەموو کۆتایی مانگێک، مەعاشێکی تایبەتی لە دەستگیرەکان دەسێنێت و دەیکات بە برکی مەلیکدا. سەریاسیش تاکە کەسە لە زمانی دەزانێت. مەلیک دولبەر خۆی ناوی عەبدولمەلیک شامراد هارون بوو، گەرمیانییەکی سەرسەخت بوو، بە ناوی ژنەکەیەوە بە مەلیک دولبەر بانگیان دەکرد، خۆی بە مەلیکی بازاڕ دەزانی... بەڵام هەموو دەزانن کە مەلیک دولبەر ژنەکەی خۆی دەبات بۆ بەرپرسێکی گرنگی دەفتەری سیاسی و کاربەدەستێکی گەورەی وەزارەت. چوار ڕۆژ بەر لەوە مارشاڵ نیوەی موچەی ئەو مانگەی داوە بە مەلیک دولبەر و گووتوێتی ئەوەی دەمێنێتەوە کاتێکی تر وەریدەگریت. سەعات یازدە و بیست دەقیقە مەلیک دولبەر بە توڕەییەوە دەگاتە بەردەم سینەی کەژاڵ و نزیک لە بلورەکانی ئادەم مەرجان بە سەریاس دەڵێت «مارشاڵ ماوەیەکە فێری درۆ بووێت». سەریاس لەبەر خۆرەتاوی کوشندەی هاویندا بێئەوەی توڕەبێت تەماشایدەکات و دەڵێت «وانییە مەلیک دولبەر وانییە، ئەمڕۆ ناگاتە ئێوارێ پارەی خۆت وەردەگریت». مەلیک دولبەر دەڕوات و لەولاتر کۆمەڵێک دەستگیڕ دەداتە بەر دار و کۆمەڵێک سەبەتە هەڵدەگێڕێتەوە. لە یەکونیودا مەلیک دولبەر و پۆلیسەکانی هاوڕێی دەگەڕێنەوە و ئەوجارە لای

ئاوفرۆشەکان ئاو دەخۆنەوە و دوو سێو لە سەبەتەی منداڵێک هەڵدەگرن و بە ئارامی دەڕۆن. سەعات دوو نیو دووبارە دەگەڕێنەوە و لە وسەری بازاڕ سندوقێک تەماتەی منداڵێکی یازدە ساڵە ڕوودەکەنە سەر جادەکە. منداڵەکە بە گریان دێت بۆ لای ئەنجومەنی عەرەبانەکان، مارشاڵ کە پێدەچێت ئەو ڕۆژە حەزی لە شەڕنەبێت بە منداڵەکە دەڵێت «هیچمان بۆ ناکرێت، وازبێنە با ئەمڕۆ بە سەلامەت بڕۆینەوە ماڵێ». سەعات سێونیو مەلیک دولبەر دووبارە بە خۆی و داریکی درێژەوە دەگەڕێتەوە و کۆمەڵێک سەعاتفرۆش لەوسەری بازاڕ و کۆمەڵێک ڕۆنفرۆش لە نزیک مزگەوتەکەوە دەداتە بەر حەیزەران. سەعات چوار کۆمەڵێک عەرەبانچی لە دەوری مارشاڵ کۆدەبنەوە و دەڵێن، ئەگەر ئەم جارە ئەزیەتمانبدات، لێیدەدەین. سەعات چوارونیو مەلیک دولبەر بە خۆی و داریک و ژمارەیەکی گەورە لە پۆلیسەوە دێت و بە ڕیز لە وسەرەوە پیادێن و لە بەردەم سەریاسی سوبحدەمدا دەکەونە شکاندنی بلورە تازەکانی ئادەم مەرجان. ئادەم مەرجان دەگڕی و خۆی دەدات بەسەر بلورەکانیدا و لە ناو وردە شوشەکاندا دەکەوێت و مەلیک دولبەر و پۆلیسەکان دەکەونە لێدان و ئازاردانی.... لەوکاتەدا دەنگێک لە ناو دەستگیرە تورەکانەوە بەرزدەبێتەوە و دەڵێت «ژنحیز وازی لێبهێنە»، کە ئەو وادەڵێت لە هەزار لاوە، لە هەموو سوچێکی بازاڕدا، لە هەموو کونجە بێدەنگ و فەرامۆشکراوەکانی ئەو دونیاوە، لە ئاسمانەوە، لە دڵی نادیارو عارەقاوی ئەو عەرەبانە کۆن و ماندوو و ژەنگاوییانەوە... بەیەکجار دەنگ بەرزدەبێتەوە «ژنحیز وازی لێبهێنە... ژنحیز وازی لێبهێنە... ژنحیز وازی لێبهێنە». ژینۆی مەخمەڵی کە دوای چەند ساڵ باسی ئەو ساتەی دەکرد دەیگووت «سوبحانەڵا وەک ئەوە بوو، هەموو دونیای ئێمە، هەموو ئەو شتانەی ڕۆژێک لە ڕۆژان عارەق و ماندوێتی و تینوێتی ئێمەیان بینیوە، ئەو بەردانەی ئێمە پێمان بەسەردا ناون و هەستیان بەو ئازارە کردوە کە لە جەستە بچوک و ماندووەکانماندایە، ئەو ئەسفەلتەی ئولفەتی بە بۆنی هەناسە و پیسی ئێمەوە گرتبوو، ئەو عەمودە فەرامۆش و خوار و چەمیوانەی کارەبا... هەموویان لەگەڵ دەردی ئێمەدا بن».

ژینۆ دەیگووت «تا ئەو کاتە مارشاڵ هیچی نەدەکرد، بە بێدەنگی و غەمگینییەوە سەیری دەکرد و نینۆکی خۆی دەخوارد... دەستگیرە وردەکان کە هەمیشە باوەڕێکی زۆریان بە سەریاس هەبوو، دەیانگووت «مارشاڵ... مارشاڵ بۆ هیچ ناکەیت». بەڵام وەک ئەوە بوو گوێی لێنەبێت. کە مەلیک دولبەر ئەو جنێوانەی دەبیست تووشی شێتی و هیستریایەک دەبوو مەپرسن، پۆلیسە منداڵەکانیش هەموو وەکو ئەویان لێدەهات، تا ئەو زیاتر گوێی لەو جنێوە بایە زیاتر لە ئادەم مەرجانی دەدا، کە هەموو گیانی خەڵتانی خوێن بوو، من و سەریاس کشابووینە دواوە و تەماشامان دەکرد. سەریاس بەردەوام وەک منداڵێک نینۆکی دەخوارد و بیری دەکردەوە، دووجار دەستیبرد بۆ گیرفانی شەپوالەکەی، من دەمزانی چەقۆیەکی تازەی پێیە، چەقۆیەکی دەسکزەرد من خۆم بۆم کڕیبوو... غەوزی بەغا بیئەوەی ئاگام لێبێت و هیچ بڵێت لە ناکاو پەلاماری پۆلیسێکی منداڵی دا و لە سەرشانەوە زامداری کرد؟ کە دەستگیرەکان سەریاسیان بینی پەلاماردەدا، ئەوە نیشانەی دەست پێکردنی شەڕێکی گەورەبوو. سوبحانەڵا لە ماوەیەکی کورتدا بووە هەرایەکی گەورە. من خەریکی ئەوەبووم ئادەم مەرجان ڕاکێشمە بەر سێبەرێک، کە شریخەی یەکەم دەسڕێژ بەرزبووەوە و منداڵەکان، عەرەبانەکان، کڕیارەکان و دوکاندارەکان هەریەکەیان بە کوچەیەکدا هەڵهاتن. لەو ساتەدا ئاوڕمدایەوە و سەریاسم بینی دەستی لە یەخەی مەلیک دولبەردا بوو، یەکێک لە کوچەیەکی نزیکەوە لە نابەینی هەراو پاڵەپەستۆی عەرەبانەکاندا هاواری کرد «مارشاڵ بیکوژە... بیکوژە». هاوارێک بوو لە حەوت تەبەقەی ئاسمانیش دەبیسترا، من ئەمڕۆش دەڵێم ئەو هاوارە نەبووایە سەریاس نەدەکوژرا... هاوارێکی هێندە ڕوونبوو وەک هەقیقەتێکی ساف بەسەر سەری هەموواندا فڕی، قریشکەیەک بوو مەولانام، چی ڕێگەیەکی بۆ سەریاس نەهێشتەوە، من تا تینم هەبوو قیژاندم «پڕۆفیسۆر ڕاکە... پڕۆفیسۆر ڕاکە». دەنگی منی ناسییەوە و سەیریکردم، چیتر نەیدەتوانی ڕابکات، ئەوانی دی هەموو هاواریاندەکرد «مارشاڵ بیکوژە... مارشاڵ بیکوژە». ئێستاش لە یادمە کە دەستی بەرزکردەوە تا چەقۆکەی لە دڵی مەلیک دولبەردا بچەقێنێت.

هەموومان تەماشامان دەکرد، مستووی زەردی چەقۆکەی لەبەر هەتاودا دەبریسکایەوە، دوودڵ بوو، ماوەیەکی زۆر چەقۆکەی بە ئاسمانەوە ڕاگرت. بەڵام دەستگێڕەکان هەموو دەیانقیژاند «مارشاڵ بیکوژە... مارشاڵ بیکوژە». لە ساتێکدا دەستی دانەواند، من دڵنیام دەستی بە قەستی کوشت نەهێنایە خوارێ، نا دەستی بەو نیازە داگرت چەقۆکە فڕێبداو بە دەستووری هەمیشەیی خۆی تفێک ڕۆبکات و سەری دانەوێنێت و بڵێت «سەخیفترین ڕۆژی دونیایە». دروست لەو ساتەدا دەستڕێژی دووەم کرا، تا ئەمڕۆش کەس نازانێت کێ ئەو دەسڕێژەی کرد. پۆلیسەکان دەڵێن دەستگێڕێک لە ناو قەرەباڵغی عەرەبانەکانەوە تەقەیکردوە... شێخی سیراجەدین، سەی مالیکی دەهرناس، من ناتوانم هیچ بڵێم، من لە سەریاس زیاتر سەیری هیچ کەسێکی ترم نەکرد... مەولانام، هەستدەکەم یەکە یەکە هەموو فیشەکەکانم بینیبێت کە پێکایان، چوار گوللە بوون، دووانیان لە لای چەپی شانی و یەکێکیان لە لای ڕاستی و یەکێکیش لە نێوان هەناو و سینەیدا. دەستگێڕەکان دەڵێن یەکێک لە پۆلیسەکان تەقەی کردوە، بەڵام کامە پۆلیس، کەس نازانێت. کە کەوت بە دەنگێکی بەرز هاواریکرد «خوایە گیان کوژرام...». من یەکەم کەس بووم چوومە سەری و سەریم خستە سەر ڕانی خۆم. لەو کاتەدا پۆلیسەکان دەسڕێژ بە دوای دەسڕێژ دەیانکرد بە ئاسماندا و دەیانویست خۆیان لە گەمارۆی عەرەبانەکان ڕزگاربکەن. ئادەم کە خۆی خەڵتانی خوێن بوو، نەیدەتوانی باوەڕ بەوە بهێنێت کە لە چاوتروکانێکدا سەریاس بریندار بووە. من هاوارمکرد «یەکێک یارمەتیم بدات، بیگەێنینە خەستەخانە...». ئەو بە زەردەخەنەیەکەوە تەماشایکردم و گووتی «نا... نا، مەمبەن بۆ خەستەخانە، تکایە مەمبەن بۆ خەستەخانە، دەستتان ماچدەکەم مەمبەن بۆ خەستەخانە». سوبحانەڵا لەو کاتەدا چ سەر و ڕوخسارێکی جوانی هەبوو. لەو دەقیقەیەدا ئیدی دەستگێڕەکان کە هەموو هەراسان و شپرزە هاواریاندەکرد، هەندێکیان هۆشیان هاتبووە بەر خۆیان و دەهاتنە سەر سەریاس و باوەڕیان بەوە نەدەکرد بەوجۆرە پێکرابێت. من دەمقیژاند و فرمێسک لە چاوم دەهاتە خوارێ، دەمگووت یەکێک یارمەتیمبدات. ئادەم مەرجان کە نەیدەتوانی خۆی

بەپێوە بگری، ئەویش لەگەڵمدا دەیقیراند، هەموو ئەوانەی لە سەر سەریاس کۆبووبوونەوە دەمانقیراند. خۆی دواجار دەستیگرتم و گووتی «بمبەن بۆ مالّی خوشکە سپییەکان». من هاوارمکرد «دەتبەم بۆ لای دکتۆر...». سیان لە دەستگیرەکان «سینەی کەژاڵ»یان لە ناو عەرەبانە تێکەڵاو و بەیەکداچوونەکاندا دەرهێنا و گووتیان بابیگەیێنینە خەستەخانە، تاکسی ناگاتە ناو ئەم قەرەبالّغییە. من لەو دەقیقەیەوە هەستمکرد کە ئەو مردووە، جگە لەوەی یەک جاری دیکە تەماشای کردین و گووتی بمبەن بۆ مالّی خوشکەکانم هیچی تری نەگووت. هەر خستمانە سەر «سینەی کەژاڵ» و پاڵمان پێوەنا، دوو سەد دەسگێڕ زیاتر لە ملاولامەوە دەڕۆیشتن و هاواریان لە یەک دەکرد و دەیانگووت «مارشاڵ کۆژراوە... مارشاڵ کۆژراوە». خوای ئەرز و ئاسمان کە لە سەر عەرەبانەکە پاڵکەوتبوو لە مرۆڤێکی مەزن دەچوو، مەولانام شتێکی تیابوو لەو سەریاسەی جاران نەدەچوو، وەک ئەوەی ئەو سات و کاتەی مردن کردبێتییە مەخلوقێک، زەوی نەیکێشێت و ئاسمان هەڵینەگرێت...».

ژینۆ کە چیرۆکەکەی دەگێڕایەوە زوو زوو دەوەستا و دەیگووت خودایە بە گوناهی مەزانە، خوایە بە گەورەیی خۆت ڕەحمم پێبکە، پێیوابوو گێڕانەوەی چیرۆکی مردن و ڕۆحکێشان گوناهێکی گەورەی تیایە، ئەو لە دوای مردنی سەریاسەوە باوەڕێکی قووڵی بە خودا هێنابوو. هەندێک جار دەوەستا و چاوانی پڕ دەبوون لە ئاو و دەیگووت «بەڕەحمەت بێت، ئەگەر بمایە ئێستا بەم گریانەی من پێدەکەنی».

ژینۆ دەیگووت «کە بردمانە خەستەخانەکە وامانەزانی مردووە، بەپەلە لێیان وەرگرتین و بەرەو ڕاڕەوێکی تاریک فڕاندیان، سەدان دەستگێڕ لە بەردەم خەستەخانەکەدا کۆبووبوونەوە و دەگریان، تا ئەو وەختە کەسم نەدیبوو هێندە خۆشەویست بێت، هەموو سەریاسمان بە شتێک دەبینی گەورەتر لە توانای خۆی، هەموو ئەومان بیرچووبووەوە ئەویش دەستگێڕێکی نەگبەت و بەستەزمان بووە. نازانم هەموومان لە یەکەم ڕۆژەوە بە چاوی شتێکی تر سەیری ئەومان دەکرد، وەک ئەوەی ئەستەغفرەڵا دونیامان بۆ دەستکاریبکات،

یان شتێک لەو بابەتە... نازانم دوای دوو سەعات کێژێکی کورتەبالا لە دەرگای قاوشەکان هاتەدەرێ و گووتی «کەسوکاری کێیە؟ بابێت وەرببگرێتەوە». من گووتم «من کەسوکاری ئەوم، من هەموو شتێکی ئەوم، بیدەنەوە بە من». سوبحانەلا کە خودا ئەجەلی هەڵگرت هەڵیدەگرێت، بە حیسابی مردوو وەرمانگرتەوە، بەڵام نەمردبوو، پێدەچوو دکتۆرەکان بەهەڵەدا چووبن یان نەیانەوێت تیماربیکەن، لە بەردەرکی خەستەخانەکە جارێکی تر چاویکردەوە و گووتی «پێمگووتن بمبەن بۆ ماڵی خوشکە سپیپەکان». من ناوچاوانیم ماچکرد و گووتم دەتبەین بۆ ماڵی خوشکە سپیپەکان، ئەو ئێوارەیە بە هەموو شاردا هێنامانەخوارێ، هەزاران دەستگێڕبووین بە خۆمان و عەرەبانەکانمانەوە شارمان شڵۆغکردبوو. مەولانام خەڵکی دەیانپرسی کێ مردووە؟ ئێمەش دەمانگووت «پۆلیسەکان سەرياسی سوبحدەمیان کوشتووە، مارشاڵی عەرەبانەکان، پرۆفیسۆری شەوە تاریکەکانمان». کەس لەو شارەدا سەریاسی نەدەناسی ئێمە نەبێت... دۆستێکی نەبوو ئێمە نەبێت... هاودەمێکی نەبوو ئێمە نەبێت. کاتێک گەیشتینە ماڵی خوشکە سپیپەکان، ئەوانمان بینی لە پەنجەرەکەیانەوە سەریان هێنابووەدەرێ و قژیان لە نەۆمی سەرەوە گەیشتبووە خوارێ. یا غەوز... یا موجیبل دەعەوات... یا بارق و یا باری... چاویان پڕ بوو لە شێتی... لە حەسرەتێکی کوێر، لە شتێک کە هیچ کەسێکمان تا ماوین لە یادیناکەین. هەزارجار غەمگینتر لە هەر چاوێک کە تۆ دەشێت پێشبینیبکەیت، کە بەو قژە پەرشوبڵاو و سەیرەوە باوەشیان بە سەریاسدا کرد، بە ئەسپایی گووتی «نەمردووم... هەڵمگرن و تا تەواو تاریکەکات بمبەنە ژووری». من و ئادەم مەرجان وەستاین و بە دەستگێڕەکانمان گووت «سەریاسی سوبحدەم زیندووە، مژدەیەکی خۆش... مژدەیەکی خۆش، مارشاڵ ماوە... مارشاڵ نەمردووە، با دەوری چۆڵبکەین، بەڵکو پشووبدات، بەڵکو خودا شیفایەکی بۆ بنێرێت». زۆر بە زەحمەت دەستگێڕەکان ڕەوینەوە، زۆربەیان لە کۆڵانە باریکەکانی دەوروبەردا بڵاوبوونەوە و لە سەر شەقامەکان دانیشتبوون و دەیانویست لە مان و نەمانی مارشاڵ دڵنیابن... دواجار من و ئادەم و خوشکە سپیپەکان هەڵمانگرت و بردمانە ژووری. تا ئەو کات خوێنی لێدەڕۆی، وەکو ئەوەی لە نزیک مردنەوە

قسەمان لەگەڵدا بکات گووتی «کە تاریک داهات، هەر پێنجمان پێکەوە دەڕۆین». یەکەم جار وامدەزانی وڕێنەدەکات... بەڵام پاش کەمێک بە قورسی چاویکردەوە و دەستێکی خستە سەر سنگی و گووتی «نازانم چییە، ئازارێکی زۆرسەیر لە سەر دڵمدایە» کەمێک وەستا و بە زەحمەت زەردەخەنەیەکی گرت و گووتی «ژینۆ، ئەم شەو دەچین بۆ لای دواهەمین هەناری دونیا... من دەمەوێت لەوێ بمرم. عەفوومکەن بۆ کەستانم باس نەکردوە... بەڵام ئەم شەو دەمبەن بۆ ئەوێ... لەوێ دەمنێژن... لەوێ... لە ژێر دواهەمین هەناری دونیادا... لەوێوە دەتوانم هەموو شتێک ببینم».

ئەو شەوە سەرياس لە پێخەفێکی گەرمدا پشووودەدات، هەندێک جار چاویدەکاتەوە و دەڵێت «کە دونیا تاریک بوو پێمبڵێن، هەر پێنجمان پێکەوە دەچین بۆ ژێر دواهەمین هەناری دونیا».

ئازیزانم دەزانم ئەمەیان چیرۆکێکی کۆنە، دەزانم شتێکە لە یەکەم ڕۆژی لە دایکبوونی مرۆڤەوە هاوڕێمان بووە. هەموو کەسێک لە خەیاڵ و خەونیدا ژێر درەختێک، لاپاڵی چیایەک، گوێ چەمێک، سووچی باغچەیەکی بۆ مردن لە هەر جێگایەکی دی پێ باشترە. هەندێ کەس فاسیلەی نێوان مردن و هەستکردنیان بە مردن لەوە کورتترە، بواریکیان هەبێت بیر لە شوێن و جێی مردن بکەنەوە، هەندێ کەس تا دوا سات باوەڕ بە مردنی خۆیان ناهێنن. من پێم شتێکی قەشەنگە مرۆڤ بیر لە شوێنی مردنی خۆی بکاتەوە، مافی ئەوەی هەبێت ئەو جێگایە هەڵبژێرێت، مافی ئەوەی هەبێت نەیەوێت لەگەڵ سەدان هەزار مردووی تردا بیخەنە گۆڕستانێکەوە. من پێموایە سەرياس بەرلەوەی بمرێت، شەوانێکی دوورودرێژ بیری لە مردنی خۆی کردۆتەوە. ئەو لەو سەردەمەدا ژیاوە کە مرۆڤ بەردەوام بیری لە مردنی خۆی دەکردەوە. کە ئەو ڕۆژە گوللەکان پێکاویانە، پێویستی بە بیرکردنەوە نەبووە لە مردن، بەڵکو دواجار هەموو خەیاڵی لە لای ئەوەبووە کوێ شایستەترین جێگایە، ژیانێکی سەیر و کورتی تیا دوایی بهێنێت. دڵنیام هەموو شتەکانی وەک فلیمێکی کورت تەماشاکردوە، لەو فلیمانەی لە دوکانی ڤیدیۆکاندا یان

لە سالۆنی کۆن و ڕزیوی سینەماکاندا دەیبینین، کاتێک لەگەڵ دەستگیرەکانی هاوڕێیدا دەچوون و وەک ڕیزێک گەنجی بە حورمەت لە ناوەڕاستی هۆڵەکەدا بە زەرفێک گوڵەبەڕۆژەوە دادەنیشتن و لە کۆتاییەکانیدا دەگریان.

ژینۆ کە بەو جلە بۆیاوی و دەستە سپیانەوە قسەی لە مردنی سەریاس دەکرد، ئەو هەستەی هەبوو کە سەریاس دەیویست مردنێکی جوان بمرێت، مردنێکی لایەق بە کەسێکی مەزن. ژینۆ دەیگووت «کە دونیا تاریک داهات. سەریاس هێزی دایە خۆی هەستێت، ئیمە زۆرمان لەگەڵدا گووت کە دەبێت پشووبدات، بەڵام بێسوود بوو، بە دەنگێکی خەواڵو و و لاواز، بە سیمای یەکێکەوە ئازار نەهێڵێت چاوی هەڵبهێنێت، دەیگووت «ئەگەر لەگەڵمدا نایەن، دەڕۆم... بە تەنیا». ئەوە دوا ئارەزووی نەو بوو، دوا هیوای بوو. سات لە دوای سات مردنی خۆی دوادەخست تا بگاتە ئەوێ... من جێبێکی چکۆلانەم لەو نزیکانەوە هێنا. وای پێغەمبەر، تاجی ئەم دونیا و ئەو دونیا، یەک شۆفێر چییە ئامادە نەبوو لەگەڵمان بێت، کە دەیانزانی بیمارەکە لە مااڵی شادەریا و لاولاوی سپییە، وەکو گورگیان دیبێت بە ترسێکەوە هەڵدەهاتن، هەندێکیان تفێکیان ڕۆدەکرد و دەڕۆیشتن، یان جنێوێکی پیسیان لە زار دەکەوتە خوارێ و تێدەپەڕین، دواجار شۆفێرێکی پیری جامانە بەسەر لەگەڵمدا هات کە پێدەچوو لە شەڕێکی گەورەدا بێت لە نێوان تەماحی ئەو پارەیەی دەمخستە دەمی و سامی ئەو ڕێگایەی دەمخستە بەری. هەر لە سەرەتاوە دەلەرزی و دەستی سوکانی نەدەگرت، خوشکەکان لە سەرەتاوە دەرهەق بەو پیاوە دووڵ بوون، بەڵام عیلاجم نەبوو، بە خوشکە سپییەکانم گووت لە شەوێکی وا زوڵوماتدا کەس ناکەوێتە ئەو شاخ و کێوە... بە زەحمەتێکی زۆر سەریاسمان لە پشتەوە لە نێوان ئەو دوو کچەدا دانیشان و بەتانییەکمان پێدادا و من و ئادەم مەرجانیش لە پێشەوەبووین، ئاە خوای ئەرز و ئاسمان... ئادەم مەرجان لە پێشەوە بەردەوام دەگریا و کفریدەکرد، لەو شەوەوە ژیانی من و ئەو دوو ڕێگای جیاوازی گرت، لەو شەوەوە ئەو بوو بە کۆمۆنیست و من نوری خودا پەرییە دڵمەوە.

ئادەم تا ئەو کات ئازارێکی سەختی دەچەشت، ئازارەکانی ئۆقرەیان بۆ نەهێشتبوو، بەڵام دەیوسیت تا دوا هەناسە لەگەڵ سەریاسدا بێت. گریانەکانی ئادەم هێندەی تر شۆفێرەکەیان دەترسان. کە سوار ماشێنەکە بووین، سەریاس چاوی نوقاندبوو و لێوەکانی بە جۆرێکی ترسناک شین بووبوونەوە و ڕەنگێکی ڕەشی تەڵخ دەست و گەردن و پشت چاوەکانی داپۆشیبوو. خۆی بە شۆفێرەکەی گووت بمانبە بۆ ڕێی «سێوەزێ»، بۆ دامینی «شێخەڵی هەرمێ شین». من دەمزانی ئەوێ چ جێگایەکی ترسناکە، ناوچەیەکە پڕە لە جەردەی شەو و تفەنگچی تاقکەوتووی ئەو گوندانەی پڕن لە شەڕی خێڵان و جەنگی خوێناوی بنەماڵەکان. شۆفێرەکە دەڕۆیشت و دوودڵ بوو، خۆی کۆنە وڵاغداری ئەو دەوروبەرە بوو. دوای سەعاتێک ڕۆیشتن وەک خێوێکی لە ناوەڕاستی شەقامەکەدا دیبێت وەستا و گووتی من چیتر لەگەڵتان نایەم. بە ترسەوە گووتی ئەگەر دەتانەوێت دەتانگێڕمەوە بۆ شار و گەر ناشتانەوێت بگەڕێنەوە، ئا لێرە بوەستن و سەعاتێکی تر تراکتۆری قاچاغچییەکان سەردەکەون بۆ بارهێنان، لەگەڵیاندا سەرکەون.

یا حافیز و یا جەبار... خوشکە سپییەکان پڕ جنێویان کرد، ئادەم مەرجان گریا، من باوەشم بە سەریاسدا کردبوو و دەپاڕامەوە کە لەو چۆڵەوانییەدا بەو زەعیفانەوە جێمان نەهێڵێت. بەڵام سوودی نەبوو، شتێک دەتگووت سێبەری تاعوونە بە سەرسەرییەوە دەفڕی، ترسێک لە تەماعەکانی گەورەتر بەری ڕۆحی گرتبوو. ئەو هەر لە سەرەتاوە زیڕەی کردبوو، لە جلە سپییەکانی ئەو دوو خوشکەی لە دوو فریشتەی تەریو دەچوون، لەو لایتە گەورانەی دەستیان، لەو هەموو خوێنەی بە سەریاسەوە بوو، لە گریانەکانی ئادەم، لە دەستی من کە زووزوو لە حەسرەتدا دەمگەست. ئێمەی لەو لاڕێیەدا فڕێدایە سەر جادەکە، نا... ئەستەغفرولا... ئەستەغفرولا... نەمانویست بگەڕێینەوە... من زووزوو سەریاسم ماچدەکرد و دەمگووت «گەر بە کۆڵ بووە، دەتگەێنمە ژێر دواهەمین هەنار». سەریاس لەو کاتانەدا بە جۆرێک دەکۆکی لەگەڵیدا خوێن لە برینەکانییەوە دەهاتەدەرێ، بەڵام کە

ئارام دەبووەوە چاوی هەڵدەهێنا و دەیگووت «پێمبڵێن ئەستێرە دیارە یا دیار نییە؟». ئیمە دەمانگووت «ئەستێرە دیارە سەریاس، ئەستێرە دیارە». ئەو شەوە شەوی تاریکی و بێباکی و بێڕەحمی ئینسانەکان بوو، لەو شەوەدا من هەستمکرد کە خودا ئیمەی بەجێهێشتووە، هەستمکرد ئیمەی مرۆڤ بە شێوەیەک گومڕابووین خودا ئاوڕمان لێنداتەوە. مەرجان ئەو شەوە بۆ یەکەم جار قسەی لە ناعەدالەتی دەکرد. بە خۆی و برینەکانییەوە دەهات و دەچوو و دەیگووت «کێیە سوود لەم ناهەقییە دەبینێت... کێ؟». شەو درەنگ تراکتۆرێک لە دوور دەرکەوت، گەنجێک لێیدەخوڕی هەموو دەست و مەچەکی خاڵ و نەخش و هێمای بێدینی بوو. کە لە پاڵماندا وەستا، بە دەنگێکی بەرز پڕ بە شەو پێکەنی و گووتی «مەیتتان پێیە... مار پێوەیداوە، یان ڕیخۆڵە کوێرەیەتی». وایدەزانی دەگەڕێنەوە بۆ شار، بە زەحمەت تێمانگەیاند کە بریندارێکمان پێیە دەیەوێت لەو چیایانە بمرێت. بە سەریاسی گووت «گەر دەمری بمرە، بۆ بەم نیوە شەوە دونیات هێناوەتە توضاخ». بە دەنگی بەرز گووتی «من ناگەمە ڕێی صێوەزێ» بەڵام گووتی تا ڕێگایەک دەمانبات «لەوێوە دەتوانین بە پێدەشتێکدا برۆین و بە صەعاتێک ڕێگا بگەینە صەر ئاو و لە وێوە تا «شێخەڵی هەرمێ شین» صەرکەوین». ئیمەی لە پشت تراکتۆرەکەیەوە سوارکرد و خۆی لە پێشەوە کەوتە گۆرانی گووتن. زوو زوو دەوەستا و دەیگووت «شەوێکی باشە بۆ مردن، باران نییە، من هەر ترصی ئەوەم هەیە لە باراندا بمرم... کەص لەم مەملەکەتەدا بەقەد صایەقی تراکتۆر دوژمنی باران نییە، هەر شوکور بۆ خوا کە باران نییە». ئەو شەوە کەسمان نەماندەزانی دواهەمین هەناری دونیا لە کوێیە. سەریاس دەیگووت کە گەیشتینە بناری چیا پێمبڵێن. ئەو زۆر بە زەحمەت گوێی لە دەنگی ئیمە دەبوو، لە ناو تراکتۆرەکەوە ئیدی بە شیوەیەکی سەیر خوێنی لەبەردەڕۆی، دۆخی بە جۆرێکی ناهەموار تێکچوو لەوێ ا خوشکە سپیەکان دیسانەوە گریان، هەستمدەکرد بیەوێت شتێک بڵێ، بەڵام وڕەی تراکتۆرەکە و گۆرانییەکانی شۆفێرەکە نەیاندەهێشت گوێمان لەو نوزە باریکە بێت کە لە گەرووی سەریاسەوە دەهات. دواجار لە ئاست کێڵگەیەکی

بەرینـدا دابەزیـن، شـادەریای سـپی و لاولاو لایتەکانیـان دەرهێنـا، شـۆفێرەکە بـە ئیمـەی گـووت «مـن دووقـات پـارە لـە مـردووان دەستێنـم... چـوار صاڵە لـەم ڕێگایـەدا ئیشـدەکەم و ئـەوە قانونەکەمـە، مـردوو بـە دوو قـات دەبـەم... لـە بەرئـەوەی هەمـوو صایـەق تراکتۆرێـک مـردوو نابـات... مـن وەک عیضرایـل ئیشـناکەم کـە بـە خۆڕایـی مـردوو دەبـات بـۆ عاصمـان».

وای ئـەی جیلـوەی ڕۆشـنی ئەسـحابە و زاهیـدان، شـەوێک بـوو منـی گـۆڕی، منـی لـەوە ئاگادارکـردەوە ئیمـەی بەشـەر لـە چ جەنگەڵێکـی تاریکـدا دەژیـن... هـەر چوارمـان بەتانییەکەمـان کـردە دەسـتەبەرە و سەریاسـمان خسـتە نـاوی و بـەو دەشـتە کاکـی بـە کاکییـەدا کەوتینـەڕێ. تاریکییـەک بـوو بێسـنوور و بێحـەد و بێمـەودا، کەسـمان نەماندەزانـی دواهەمیـن هەنـاری دونیـا لـە کوێیـە. کامـە کێـو دەشـێت مەنزڵـی دواهەمیـن هەنـاری دونیـا بێـت، کامـە لاپاڵ دەبێـت کێڵگـە و مـەزرای شـێوە درەختێکـی لـەو جـۆرە بێـت، کامـە درەخـت دەشـێت وەک دواهەمیـن درەختـی جنسـی خـۆی تەماشـایبکەین. دەقیقـە لـە دوای دەقیقـە سـەریاس بەدترەبـوو، زوو زوو دامانەنـا و دەمانپرسـی سـەریاس بـۆ کـوێ بچیـن، ئـەو بـە ئەسـتەم چـاوی هەڵدەهێنـا و بـە قوڵـی نرکەیەکـی زامـداری لـە گـەروو دەهاتـەدەرێ و نەیتوانـی هیـچ بڵـێ. ئـەو شـەوە هـەر دەڕۆیشـتین و نەدەگەیشـتینە هیـچ، هەمـوو شـتێ لـە ئەڵقەیەکـی بەتـاڵ دەچـوو، ئـەو دوو کچـە بـە درێژایـی دەڕۆیشـتن و دەگریـان، کراسـە سـپییەکانیان لـە نـاو درک و داڵـی ئـەو کێڵگەیـەدا هەڵاهەڵابـوو... نازانـم لـە چ سـاتێکدا ڕۆحـی دەرچـوو، وەک ئـەوە بـوو بزانێت ناگاتـە ژێر دواهەمیـن هەنـاری دونیـا، ناگاتـە ژێر ئـەو درەختـەی هەمـوو ئاواتـی ئەوەبـوو لـە ژێریـدا بمرێـت. نەگەیشـتنی ئـەو بـەو درەختـە نیشـانەی نەگەیشـتنی هەموومـان بـوو بـە هەمـوو شـتەکان، نیشـانەی نەهاتنـەدی گەورەتریـن و بچوکتریـن ئاواتمـان بـوو. ئیمـە چـوار کوێربووییـن، بـەدەوری خۆمانـدا دەسـوڕاینەوە، هەرگیـز ڕووناکییـەک، نورێـک، ئیلهامێکـی خودایـی بـە فریامـان نەهـات... ئێستاش کـە بیـر لـەو شـەوە دەکەمـەوە تێدەگـەم،

کە دووریمان لە سەرچاوەی گەورەی هەر نوریکەوە ئیمەی لەو زولمەتەدا ونکرد. چوار کویربووین... چوار کویر... چوار کویر.... ئەو لەو بەتانییەدا مردوو ئیمە بیهودە و بێئاراستە و بێئامانج بەو زەوییەدا ونبووین، دواجار لە ناوەڕاستی ئەو دەشتە خاڵی و فەرامۆش و بێکەسەدا دانیشتین و بە دیارییەوە دەستمانکرد بە گریان. لە ناوەڕاستی ئەو دەشتەدا باوەشمان بۆکردەوە، ماچمانکرد، هاوارمان لە خودا کرد، لە ئاسمان، بەڵام جگە لە کۆمەڵێک قەڵەڕەش و مێشوولەی بێڕەحمی شەو هیچی تر بە هاوارمانەوە نەهاتن.

دوای شەوێکی دوور و درێژ لە دەستەپاچەیی و ونبوون لە ناوەڕاستی کێڵگەیەکدا داماننا. هەر چوارمان تێر بە سەریدا گریاین، کچەکان وەک خوشکێکی ڕاستەقینە ماچیانکرد. نەمانتوانی بیگێڕینەوە، نەماندەویست دووجار بیکوژین، دەمانزانی ئیمە هەرگیز «دواهەمین هەناری دونیا» نادۆزینەوە، بەڵام پێمان باشبوو لە ڕێگای دواهەمین هەناری دونیادا بمێژین، چاکترە لەوەی بیبەینەوە بۆ گۆڕستانێک کە نەیدەویست تیا بنێژرێت. ئەو شەوە هەر چوارمان بڕیارماندا لەو پێدەشتەدا بە خاکی بسپێرین، ئەو لە ئیمە زیاتر کەسیتری نەبوو، ئیدی بە ناو دەریایەکی بێئامان لە مێشوولە و زیکەزیکی سیسرکەکاندا ڕۆیشتم تا گوندێکم دۆزییەوە، لەوێ پاچ و خاکەنازێکم وەرگرت و بە تاریکیدا گەڕامەوە. شەوێک بوو هەرگیز تەواو نەدەبوو، دەیان جار لە هەموو شەوەکانی تری ژیانم درێژتربوو، تا دەهاتە تاریکتر و تۆختریش دەبووەوە. نازانم چ هەوایەک منی ئاڕاستەکرد، دەشتێک بوو خاڵیی لە هەموو شتێک، هەتا درەختێکیشی تیانەبوو بتوانم بیکەمە نیشانە، بەڵام خودا لەو شەوەوە چووبووە دڵم و ئەو هیدایەتیکردم، ئەو دەستیگرتم و منی تا ئەو گوندە برد و لە وسەر دووبارە منی هێنایەوە، تا گەیشتمە ئەوێ هەستم پێدەکرد، کە گەڕاشمەوە هەستمکرد شتێک لەگەڵمدایە، ئەوە خودا بوو، دەستی خودای مەزن خۆی بوو. کە دەستی گرتم و منی برد...

من دڵنیام خودا سەریاسی خۆشدەویست، کوڕێک بوو جگە لە کەمێک شەڕانێتی دڵێکی ساف و پاکی هەبوو، تەنیا من دەزانم چ حورمەت و ڕێزێکی خودایشی بۆ ئافرەت لەلابوو. خودا بیبەخشێت بە پاکییەکەی خۆی لەگەڵ جەمعی ئیماندارانداا... لەگەڵ جەمیعی ئەسحابەکاندا.

سوبحانەڵا... سوبحانەڵا کە گەڕامەوە خوشکە سپیەکان گۆرانییان دەگووت، گۆرانییەک بەردی دەهێنایە گریان، من لە دوورەوە ڕامکرد و دەستمکردە ملیان و گووتم «خوشکان، مەگرین، خودا لە گوناهەکانی دەبورێت، من دەزانم بە دریژایی ئەو ڕێگایە دەستی خودام لەگەڵدابوو... ئەو سەریاسی خۆشدەوێت، دڵنیام سەریاسی سوبحدەمی خۆشدەوێت... پرۆفیسۆری شەوە تاریکەکانمانی خۆشدەوێت» وامدەگووت و دەگریام. ئادەم مەرجان پاچەکەی وەردەگرت و بە هەموو ئازاری خۆیەوە یەکەم پاچی دەوەشاند، من بەدەم گریانەوە پاچەکەم لێوەردەگرت و دەموەشاند، ئەو بەدەم گریانەوە پاچەکەی لێوەردەگرتم و دەیوەشاند... شەوێک بوو لە دریژترین شەوەکانی ژیانم، گوڕێک بوو لایەقی ئەونەبوو، گوڕێک بێکێل، بێهیچ شتێک، گوڕێک شاهیدی مردنی غەمگین و سەیری ئەو بوو، دەمانشاردەوە و دەگەڕاینەوە... شەو کۆتایی نەدەهات. بڕیارماندەدا سبەی کێلی بۆ بهێنین، سبەی لەگەڵ دەستگیرەکاندا چەندین پاس بگرین و بێینە سەر گۆڕەکەی و لە گوڵدا نوقمیبکەین... دەڕۆیشتین و دەگریاین، دەڕۆیشتین و دەگەیشتینەوە شار و خوداحافیزیمان لە یەکدەکرد و دەخەوتین، بەڵام دڵنیابن ئەو شەوە قەت قەت دوایی نەهاتووە و دوایی نایەت».

١٣

لە شەوی دووەمی ئازادیمدا، خوشکە سپیەکان بۆ سەر گۆڕەکەی سەریاسی سوبحدەم پێشمکەوتن.

ئەو شەوەش نەمدەزانی کە سەریاسێک و سەریاسێکی دیکەش لە زەویدا هەیە.

نامەوێت وەسفی ئەو شەوەتان بۆبکەم، چونکە وەسف ناکرێت. شەوێک بوو پڕبوو لە ڕووناکی، هێند ڕووناک بوو بێ هیچ چرایەک بەرەو ئەو کێڵگە خەوتووانە ڕۆیشتین. پێویست ناکات لە من بپرسن هەستت بە چی دەکرد؟ نا غەمی من تەنیا غەمی باوکێک نەبوو، دوای بیستویەک ساڵ زیندان دەچێتەوە سەر گۆڕی کوڕەکەی، بەڵکو غەمی مرۆڤێک بوو لە دوای ڕەنجێکی زۆر دەهاتەوە سەر باغێکی سووتاو. دیلێتی من و مردنی پوچی ئەو، لە بۆشایی ئەو کێڵگە ڕووت و بێبەرهەم و نەکێڵراوانەدا تێکەڵ بووبوو. مانگ لە سەر ژیانی بێهودەی من و مردنی بێهودەی ئەودا هەڵدەهات، ئەستێرە لە سەر نامورادیی من و ئەودا دەدرەوشایەوە، هەستمدەکرد نە مردنی ئەو و نە کۆیلەیەتی دوورودرێژی من چ شتێکی لەم جیهانە نەگۆڕیوە. من ئەو شەوە بیرم لە بەراوردکردنی چارەنوسی مرۆڤ بە چارەنوسی شتەکانی دیکە دەکردەوە، مردنی ئەوم بەم کێڵگانە بەراورد دەکرد، مردنی ئەوم بە بەرهووت و چۆڵێتی ئەو زەویە بەپیت و بەفەڕانە بەراورد دەکرد. وەک ئەوەبوو لە ناو بازنەیەکدابین هەموو شتێکی تیا مردبێت، وەک ئەوەی

ژیان لەو سەر زەوییەدا هەرگیز سەوزنەبووبێت، تۆوێک بێت فڕێدرابێت و نەڕوابێت، وەک ئەوەی ژیان باڵندەیەک بێت جارێک بۆ پشوو نیشتبێتەوە و ئیدی نەفڕیبێتەوە. ئەوەی لەو شوێنەدا سەرنجی منی ڕاکێشا بێدەنگی بوو، جێگایەک بوو جێ دەستی مرۆڤی پێوەنەبوو، گۆڕێک بوو لە شوێنێکدا دوور لە دەستی مرۆڤ، جێگایەک وەک ئەوەی شاهیدی فەرامۆشکردنی مرۆڤ بێت بۆ بۆ برای خۆی، جێگایەک وەک هەمان ئەو مەنفا سەیر و ڕووناکەی من لە ناو بیاباندا، گۆڕێک سارد و دوور وەک زیندانێک لە سەحرادا. نا وامەزانن من هەمیشە و هەمیشە لە ژێر کاریگەریی ئەو ساڵە تاریکانەدا دەژیم و بیردەکەمەوە، وا مەزانن من تووشی ترس و وڕێنە بووم بۆیە ئەو گۆڕە بە زیندانەکەی خۆم لە سەحرا دەشوبهێنم. گۆڕێک بوو بچوک، وەک ئەوەی گۆڕی باڵندەیەک بێت. ئەو فەزا گەورە و بەرین و کپەی دەوری هێند فراوان بوو، مەودایەکی درێژی بۆ سێبەری کێلەکان جێهێشتبوو، هەستمدەکرد ئەو ئاسۆ بەرفراوان و بەرین و گەورەیە، بواریکی بێئەندازە گەورەی بۆ ئەو مردووە جێهێشتووە بیر لە گەردون بکاتەوە. گۆشەگیرییەک بوو لەو جۆرە گۆشەگیرییەی مرۆڤ بە ناکۆتاوە گرێدەدات. لەو ساڵانەی دواییدا جگە لە شادەریا و لاولاو، کەس نەچووبووە سەر ئەو گۆڕە. شەوێک بوو هەمیشە وەک شەوی مردن لە خەیاڵمدا دەمێنێتەوە. کاتێک گۆڕەکەم بینی، نوشتامەوە و کێلەکانم ماچکرد، هاوارمکرد «سەریاسی سوبحدەم، من باوکتم گوێت لێمە من ئەوم، من موزەفەری سوبحدەمم، بیستوێەک ساڵ لە مەوبەر کە من گیرام تۆ تەمەنت چەند ڕۆژێک بوو... تۆ منت نەبینیوە، هەرگیز بیریشت لە من نەکردۆتەوە، بەڵام دەبێت ئەم شەو گوێم لێبگریت».

دوو خوشکە سپییەکە بە هێمنی لە ولای گۆڕەکەوە لە سەر خاک و خۆڵی دڕکاوی ئەو دەشتە دانیشتبوون، من دوو ڕۆژ بوو لەگەڵیاندا بووم، بەڵام زۆربەی کات خەریکی حیسابی گۆشەگیرییەکانی خۆم بووم، نەمدەتوانی ئاسان لەگەڵ دونیادا بکرێمەوە. کە منیان لەو دۆخی شیوەنەدا بینی ترسان، من ئارامکردنەوە و گووتم «نا... نا... کچە ئەزیزەکانم من شیوەننا‌کەم.

غەمی من غەمێک نییە شیوەن بە خۆی بگرێت... نا دۆستەکانم... من شتێک هەیە کە دەبێت بەم مردووەی بڵێم... شتێک هەیە دەبێت ئەو مردووە بیزانێت... من دەزانم ئەو دەمبیستێت... دەزانم لە ناو ئەم دەشتە بەرینەدا چاوەڕوانی شتێک دەکات، دەزانم لە ناوەڕاستی ئەم پێدەشتەدا هەموو چرپە و دەنگێکی ئینسان نرخی خۆی هەیە. دەشێت ئەو من نەناسێتەوە، بەڵام بەم هاوارانەدا تێدەگات یەکێک هەیە لە مێژە بەرەوپیری دێت... دەبێت تێبگات کە مرۆڤ لەم گەردونەدا تەنیا نییە... دەبێت ساردی و کپی ئەم دەشتە نەیترسێنێت... دەبێت بزانێت من بەرەوپیری ئەو ڕامکردوە... بیستوویەک ساڵە من لە زیندانەکەمدا بەرەوپیری ئەو ڕادەکەم. دەبێت بزانێت چ زوڵمێکە دواجار لەم بەرهووتەدا بەیەکدەگەین... دڵنیام لەم بێدەنگییەدا هەموو هاوارێک دڵی ڕادەچڵەکێنێت».

گوێمدەنا بە گۆڕەکەوە و دەمگووت «خودای مەزن، ئەو گوێی لێمە... دەزانم گوێی لێمە... وەرن دەست لە گۆڕەکە بدەن دەجوڵێتەوە».

من دەستم دەخستە سەر ئەو گۆڕە و دەمبینی دەجوڵێتەوە، هەستم بە ڕۆحێک دەکرد دەیەوێت لە کۆت و زنجیرێکی ترسناک ئازادبێت، هەستمدەکرد هاوارێک و کڵپەیەکی قەتیس لەو گۆڕەدایە و دەیەوێت بێتەدەرێ.

من هاوارمدەکرد و ئەو تینوتاوەی ناو گۆڕەکەش تینی دەسەند، خوشکەکان دەیانگرتم و دەیانگووت «موزەفەری سوبحدەم تۆ ئازاری دەدەیت... تۆ بەم هاوارانەت خەبەری دەکەیتەوە. ئەگەر خەبەرببێتەوە برینەکانی ئازاری دەدەن... بێدەنگ بە... موزەفەری سوبحدەم بێدەنگ بە».

من کەمێک هێوردەبوومەوە و دەمگووت «سەیرکەن. باوکێکی دەستخاڵی، لەگەڵ کوڕێک کە مردنێکی پوچ مردووە لە پێدەشتێکی پڕ لە کەرتەشی و دڕک و خۆڵدا یەکدەگرنەوە. سەیرکەن تا چاو بڕکات قوببەیەک لە پوچی بەسەر سەرمانەوەیە، گومەزێکی مەزن لە هیچی، چەترێکی گەورە لە بێمانایی». لەو دەقیقەیەدا وامدەزانی کە من و سەریاس نە ڕابوردوومان هەیە، نە ئێستا و نە داهاتوو. ئەوەی منی دەترسان، ئەو چۆڵەوانی و ڕووتەنە بێمەودایە، ئەو شەوە،

ئەو ڕووناکییە بێڕۆح و بێپرشنگە بوو کە تیایدا بەیەکدەگەیشتین. من و ئەو هیچمان نەبوو بەیەکی بڵێین، هەریەکەمان بە شێوەیەک ژیابووین و مردبووین، قسەیەکمان نەبوو بیگۆڕینەوە، ئەو بێدەنگی و خۆڵ و دەشتاییە لە بری ئێمە قسەیان دەکرد. ئەو پوچییە مەزنەی من و ئەوی داپۆشیبوو، ئەو تەپوتۆزەی لە هەموو لایەکەوە دەهات، لە بری ئێمە هەموو شتێکیان دەدرکاند.

ئەو شەوە تێگەیشتم بزربوون و نائامادەگی مرۆڤێک چ کارەساتێک لە دوای خۆی جێدەهێڵێت، تێگەیشتم شوێنی مرۆڤ لە سەر ئەم زەمینە چ سەیرو گەورە و مەزنە، مرۆڤ کە جارێک لە دایکبوو، ئیدی بۆ هەتاهەتایە شوێنەواری لە ژیانی ئەوانی دیکەدا دیارە، ژیان چی نییە جگە لە زنجیرەیەکی هەتاهەتایی، نەپساو، نەپچڕاو. ئێمە لێرەدا لەم دەریا مەزنەدا ونبووین و ناگەینە جێ، بەڵام ئێستا ژیانی ئێمە، مردنمان، مانمان، نەمانمان بە ڕێگایەکی نەبینراو و نەبیستراو کار لە هەموو مەخلوقاتی سەر ئەم زەمینە دەکات، کار لە گوڵەکان دەکات، کار لە باڵندەکان دەکات. مرۆڤ کە جارێک لە دایکبوو ئیدی دەبێتە بەشێک لە ڕیزێکی مەزن، دەبێتە ئەڵقەیەک لە زنجیرێکی ناکۆتا، هەر کات ئەڵقەیەک لەو زنجیرە دەپچڕێت، چەندەها پڵپڵەی دیکە لەو زنجیرە دەکەوێت، هەر کاتێک پڵپڵەیەک دەکەوێت، ڕوخساری هەموو ئەڵقەکانی دیکە و شوێنیان لە ناو زنجیرەکەدا دەگۆڕێت. ونبوون و مردنی مرۆڤێک ڕوخساری هەموو ژیان لەمسەر زەمینەدا بە جۆرێکی دی دروستدەکاتەوە... ونبوونی مرۆڤێک دەتوانێت ئەندازەی کۆی ژیان تێکبدات، دەتوانێت جوگرافیای پەیوەندییەکان بگۆڕێت. ئەگەر من هەبوومایە، ئەگەر وەک مردوویەک لەو سەحرایەدا کفن نەکراومایە، دەشیا هەموو ئەو ژیانە بە شێوەیەکی دی بڕۆشتبایە. ئینسان ئەستێرەیەکە نابێت بهێڵین بکەوێت، چونکە ئەو بە تەنیا ناکەوێت. ئێستا کێ دەزانێت سەدای ئەم ونبوونەی ئێمە لە کوێی دیکەی زەمیندا دەنگدەداتەوە؟ کێ دەزانێت، کەی و لە چ زەمانێکدا یەکێک لە خۆڵەمیشی مردن و ونبوونی ئێمەوە هەڵدەستێت و دەبینێت ئەو گڕی کەوتنی ئێمە سووتاندوێتی؟

ئەو شەوە تێگەیشتم شوێنی خاڵیی من لەم جیهانەدا ئەم گۆڕەی دروستکردوە، بەڵێ، من پێتاندەڵێم و دەمەوێت گوێم لێبگرن، مردنی مرۆڤێک تێکچوونی هەموو هاوکێشەکانی ژیانە لە سەر ئەم ئەستێرەیە. من لە دوای خۆم زنجیرەیەکی بێمەودا ژیانم تێکدابوو. ئەو شەوە خوشکە سپیەکان تا درەنگ دەیانویست ئارامم بکەنەوە، تێمبگەێنن منیش قوربانییەکم لە قوربانییەکان، منیش یەکێکم دواجار وەک هەموو ئەوانەی تووشی کارەسات دەبن و دەمرن، بەڵام من بەو پێدەشتانەدا بەرەڵادەبووم، دەکەوتمە لێدان لە سینە و بەرۆکی خۆم، دەکەوتمە خۆڵکردن بەسەر خۆمدا، پێڵاوەکانم دادەکەند و بەژێر ئەو تاریکییە لێڵ و ڕووزەرد و زەعفەرانییەدا لە خوشکە سپیەکان دوورەدەکەوتمەوە، وەک جانەوەرێکی زامدار ئەملوراند، بەسەر دڕک و بەرد و پوش و پەڵاشی ئەو شەوەدا ڕامدەکرد و سەیری ئەو بۆشاییە بێسنوور و بێڕەحمەم دەکرد کە هەستمدەکرد، هەنگاو بە هەنگاو ئاسمانێکی فراوانترم بۆدەکاتەوە، نەوەک بۆ ئەوەی ئازادبم، بەڵکو بۆئەوەی وێڵبم و ونبم و دەرگای ونبوونەکانم تا ئەوسەری دونیا والابێت. ڕامدەکرد و گەردون لە ڕاکردنمدا گەورەتر و کراوەتر، بەڵام چۆڵتر و خاڵیتر دەینواند. هەستمدەکرد ئەوەی بیستویەک ساڵە تیا دیلم سەحرا نەبووە، سەرم بەرزدەکردەوە و پڕ بەو دەشتە مەزنە هاوارم دەکرد «خودایە ئەمەیە بیابان، ئەمەیە بیابان، ئەمەیە بیابان». خوشکە سپیەکان چیتر نەیاندەبینیم، من لەو وشکەخاکەدا، لەو زەمینە قڵیشاو و ماندووەدا ڕامدەکرد و لە خۆمدا، لەو گۆڕە دوورەدەکەوتمەوە و چنگ لە دوای چنگ خۆڵم بەسەر خۆمدا دەکرد، بۆ یەکەم جار تێدەگەیشتم ئازادبیش چ بیابانێکی گەورەیە. گەڕانەوەی مرۆڤ لە ئەسارەت کاتێک مانای هەیە کە نەگەڕێتەوە سەر خۆڵێکی ڕووت، نەگەڕێتەوە سەر ئێسک و پروسکی ژیانەکانی تر.

ئەم شەو لە بەردەم ئێوەدا دان بەو ڕاستییەدا دەنێم، کە نەمتوانی قبوولی مردنی سەریاسی سوبحدەم بکەم. ئەو شەوە کە وەک شێت وەک باڵدارێکی پیسخۆر، واشەیەکی بریندار بە دەوری ئەو گۆڕەدا دەسوڕامەوە

و هاوارمدەکرد، تێگەیشتم کە ناتوانم مردنی سەریاسی سوبحدەم قبووڵبکەم، نەدەکرا مردنی ئەو بسەلمێنم، خۆڵم دەکرد بەسەر خۆمدا و پڕ بەو دەشتانە هاوارمدەکرد «ئەمە گۆڕی ئەو نییە، ئەو نەمردووە».

ئەم شەو پێشتاندەکەوم و دەڵێم من بەشداربووم لە هەموو یارییەکاندا، بەشداربووم لەوەی کە شەوێک تێگەیشتم بۆ ئەوەی بژیم، دەبێت باوەڕ بەو مردووە نەکەم کە لە دەریایەکی تەپوتۆزدا خەوتبوو، ئەو مردووەی یەکترمان نەدەناسی، بەڵام دەمزانی بێئەو من شتێکم نابێت بۆی بژیم. دۆستانی من، ئەی ئەوانەی نازانین ئەم کەشتییە بەرەو کوێمان دەبات. من دواجار دەستم خستە سەر ئەو گۆڕە و گووتم «باوەڕ بە هیچ حەقیقەتێک ناکەم، تۆ نەمردوویت، من دەگەڕێم و دەتدۆزمەوە». بیستوویەک ساڵ زیندان فێریکردبووم باوەڕ بەهیچ ڕاستییەک نەکەم. ئێستا هەستدەکەم ئێمە هەموومان ئازادیی خۆمان بە وەهم دەست پێدەکەین... ئاە خودایە، ئازادی هەرگیز لە وەهم جیانابێتەوە. نا لۆمەم مەکەن... لۆمەم مەکەن... گوناهی من وەک گوناهی هەموو ئادەمیزادەکانی تر بوو، وەک گوناهی هەموتان بوو، هەموو ئەوانەی ڕۆژێک لە ڕۆژان ئازادیتان لە خەیالات پاک نەکردەوە.

لە شەوی دواتردا سەرتاپا ڕوخساری ژیانی من گۆڕا. من ئەو شەوە ناودەنێم، شەوی ژیان و زیندووبوونەوە.

لەو شەوەدا تێگەیشتم کە سەریاسێک و سەریاسێکی دیکەش لە دونیادا هەیە.

ڕیشەکانی چیرۆکی ئەو شەوە دەگەڕێتەوە بۆ هەندێک ساڵ لە وەوبەر، کاتێک محەمەدی دڵشوشە لە یەکێک لە ئێوارە پڕ سەفاکانی خۆیدا، گوێی لە گۆرانیی داواکراوی یەکێک لە ڕادیۆ حیزبییەکان دەگرت، کاتێک گوێی لەو

بەرنامەیێژە کچە بوو بەدەنگێک کە «بەزۆر نازکی دەکردەوە» دەیگووت «سەریاسی سوبحدەم، ئەم گۆرانییە بە وەستا مەجید، بەهێی ژنی و شیلانی کچیان پێشکەشدەکات، بە غەفوور و ڕێحانە بەبۆنەی زەماوەندیانەوە، هەروەها بە هەموو پێشمەرگەکانی کەرتی بیستویەک و مام عبدالله لە بازاڕی کۆنەکە...». محەمەدی دڵشوشە دڵنیابوو کە بە ڕاستی گوێی لەو ناوەبووە، دڵنیابوو کە سەریاسی سوبحدەم گۆرانییەکی کامکارانی داواکردوە، بەڵام لەو کاتەوەی سەریاسی دەناسی دەیزانی کە ئەو کوڕێکی بێکەسە. دەیزانی ئەو هیچ کەسێکی ئەوتۆی نییە گۆرانی پێشکەشبکات، ئەوەش سەرەتای دەست پێکردنی تەلیسمەکان بوو.

محەمەدی دڵشوشە دەیزانی ناوی سەریاسی سوبحدەم ناوێکی هێند سەیر و ناوازەیە ناکرێت بە ئاسانی دووبارەبێتەوە. بەوەدا محەمەدی دڵشوشە منداڵی سەوداسەر و ئەقیندارێ نهێنییەکان بوو، ئەو ئامازە تێپەڕ و کتوپڕ و خێرایە بەسبوو تا لە وێوە بەرەو دەریای ئەو تەلیسمانە بڕوات کە خۆی و ئێمەشی تیا نوقم دەکات.

ئەو ئێوارەیە محەمەدی دڵشوشە بە ڕوخسارە سادە و ڕووخۆشەکەی خۆیەوە، بە مەداليا‌کانی دەستییەوە، دەچێت بۆ گوزەری عەرەبانەکان و لە ناو دەنگەدەنگی دەمەو ئێوارەی میوەفرۆشەکاندا لە سەریاس دەپرسێت ئایا هیچ گۆرانییەکی لە هیچ ڕادیۆیەک داواکردوە؟ بەوەدا سەریاسی سوبحدەم ڕۆژێک لە ڕۆژان ڕادیۆشی نەبووە، بە سەرسامییەکەوە دەڵێت ئەو لە مێژە گوێی لەو جۆرە بەرنامانە نەبووە. ئەو ڕۆژە محەمەدی دڵشوشە ئەو هەواڵە سەیرە بۆ سەریاسی سوبحدەم دەگێڕێتەوە. سەریاس بە پێکەنینەوە دەڵێت «نابێت، سوبحدەمێکی تر لە دونیادا نییە... من تەنیا کەسێکم ناوی سەریاسی سوبحدەم بێت».

بەڵام محەمەدی دڵشوشە دڵنیایە لە پشت ئەو ناوەوە نهێنییەکی گەورە خۆی حەشارداوە. لە یادتان نەچێت محەمەدی دڵشوشە عاشقی نهێنییە، کەسێکە لە هەموو شتێکدا بۆ نهێنی دەگەڕێت، ئەقینی بۆ نهێنی خەیاڵی

بەرەو جێگای ترسناک دەبات، لە هەموو شتێکدا دیوێکی نادیار دەدۆزێتەوە، لە پشت هەموو پەردەیەکەوە بۆنی تەلیسمێکی نەکراوە دەکات. گەنجێکە جگە لە شکاندنی تاریکی هیچ هیوایەکی تری نییە. ئەو ڕۆژە بە سەریاسی سوبحدەم دەڵێت «بەڵێ سەریاسێکی تر هەیە و نهێنی تۆش لەگەڵ نهێنی ئەودا هاوجووتە». دڵنیام کاتێک دڵشوشە ئەو قسانەی کردوە جگە لە ئارەزووی بۆ وروژاندنی سەریاس هیچ ڕاستییەکی لە بەردەستدا نەبووە. بەڵام ئێوارەی هەمان ڕۆژ محەمەدی دڵشوشە و سەریاسی سوبحدەم دەچنە ئەو ڕادیۆیە و تکا لەو کچە دەکەن کە نامەکان دەخوێنێتەوە، ڕێنماییانبکات و ئەو نامەیەیان پێشانبدات کە سەریاسی سوبحدەم نوسیویەتی... دوای کەمێک مەکروناز کێژەکە لە ناو نامەکاندا پارچە کاغەزێکی ڕەنگاوڕەنگ دەدۆزێتەوە کە سەریاس ناوێک ناردوێتی، بەڵام جگە لەو زانیارییانەی کە لە بەرنامەکەدا خوێندوێتییەوە هیچی تری تیا نییە. ئێوارەی هەمان ڕۆژ محەمەدی دڵشوشە لە ڕێگای باوکییەوە بنکەی کەرتی بیستویەک دەدۆزێتەوە کە لە ئاوەدانییەکی بچوکی دەرەوەی شاردایە.

لە ئێوارەیەکی زۆر درەنگدا لە ژوورێکی بچوکی بنکەیەکی سەربازیی کۆندا، لە ناو گڤەی بایەکی ساردا، لە ژوورێکدا پڕ لە تاس و چەمچە و فەردە گەچی هەڵوەشاودا، کە کەرەستەی کاری ئەو کرێکارانەیە کە بنکەکە گەچکاری دەکەن، لە تەپوتۆزی ئەو گەچەدا کە پاشماوەی لە هەموو کونج و کەلەبەرێکی ئەو بنکەیەدا بڵاوبۆتەوە، شتێکی سەیر ڕوودەدات، شتێک بۆ ئێستێک شوێنی باوەڕ نییە. لەویادا سەریاسی سوبحدەم بە سەریاسی سوبحدەم دەگات. ڕووداوێک دواتر لە شەوێکی دووردا دەنگدانەوەیەکی گەورەی لە ژیانی منیدا دەبێت، منێک کە هاتووم و لە ناو گڤەبایەکی ساردا، لە تەمێکی سپیدا بۆ ئەوان دەگەڕێم.

ئیدی ئاگاداربن، ڕێگای هەموو چیرۆکەکەمان لێرەوە دەگۆڕێت، ئیدی ئەو دونیا یەکڕەنگ و یەککرتووەی پێشوو دەشکێت، ئیدی لە نێوان مرۆڤ و ئاوێنەکاندا وندەبین. ئیدی بۆئەوەی سەرياسەکان لەیەک جیابکەینەوە، بە یەکەمین سەرياسی سەربووردەکەمان دەڵێن «سەرياسی یەکەم و بەوی دیکەیان دەڵێین «سەرياسی دووەم» یان «سەرياسی گەورە» و «سەرياسی بچوک».

ئەو شەوە لە ژیانی هەردوو ئەو کوڕەدا شەوێکی سەیر و ترسناکە، دوو گەنجن بە ڕوخسار هیچیان لە یەکترناچێت، بەڵام هەردووکیان ناویان سەرياسی سوبحدەمە، هەردووکیان بێکەسن، هەردووکیان زنجیرەیەک دەستاو دەستیان کردوە تا گەورەبوون، هەردووکیشیان لە منداڵییەوە سەرو هەنارێکی شوشەیان پێیە. محەمەدی دڵشوشە ئەندازیاری هەموو دۆزینەوەکانە، ئەو سەرياسی دووەم لە سەر شوێن خەوەکەی خۆی هەڵدەستێنێ و پێیدەڵێت «بۆ ئەو نامەیەت نارد بۆ ئەو بەرنامەیە؟ بۆ دەرگای ئەم تەلیسم و تاریکییەت کردەوە؟... تۆ کێیت، لە کوێوە هاتوویت، بۆ بەو جۆرە گەورەبوویت، چیت کردوە و چی دەکەیت؟... چیت هەیە و چیت لێزەوتکراوە؟». سەرياسی دووەم کە منداڵێکی سپیکەلانەی چاو هەنگوینییە، نیگایەکی درپو نەسرەوت و ژێرەوانکێی هەیە، لە نیازی هەموو مەخلوقاتەکان بە گومانە، سەرەتا هیچ تێناگات، گێژی و نەفامی و بەدحاڵیبوونێکی کتوپڕ کە کاریگەری ئەو ڕاچڵەکانە لە ناکاو و ناوەختەیە لە سیمایدایەتی، لە بەرمیلێکی کۆنی بنکەکە دووجار دەموچاوی دەشوات و دەڵێت «لە ئێوارە ناچێت لە بەیانییەکی ناخۆشی تڕوهات دەچێت... نا ئێستا لە ئێوارە ناچێت، هیچی لە ئێوارە ناچێت، زۆر ڕۆژ هەن من تێیان ناگەم، نیوەڕوانیان لە عەسر دەچێت، شەویان لە نیوەڕۆ دەچێت، ئێوارەیان لە بەیانی دەچێت، بەیانییان لە نیوەشەو دەچێت، تێیاننناگەم، ئەم ڕۆژ لەو ڕۆژانەیە». سەرياسی یەکەم بە زەردەخەنەیەکی پەشۆکاوەوە دەڵێت «ئێوارەیەکی ناخۆشە... وانییە؟ ناخۆشترین ئێوارەی دونیایە. ئێمەش ئاڵۆزترین تەلیسمی دونیامان بۆ

هێناویت». سەریاسی دووەم کە کەمێک کەمتەرخەم، بێباک بەڵام دڵڕەق و وریا دیارە، دەپرسێت «من تێناگەم باسی چیدەکەن...». محەمەدی دڵشوشە دەڵێت «باسی ئەوە دەکەین یەکێکی دی هەیە، مرۆڤێکی تر هەیە کە وەک تۆ ناوی سەریاسی سوبحدەمە، ناوێک ئەگەر شتێکی لە پشت نەبێت بە ئاسانی دووبارە نابێتەوە، وانییە؟... بەڵام نازانم ئەگەر تۆ خۆت بناسیت هەموو شتێک لێرەدا دواییدێت و ئێمە ماڵاواییت لێدەکەین و دەڕۆین، بەڵام ئەگەر خۆت نەناسی شتێکی تر دەست پێدەکات، سەرەتایەکی تر، بەڵام چووزانم، بەڵکو هەمووی خەیاڵ بێت، بەڵکو شتەکە درۆیەک بێت و هەر بە خۆڕا لە خەیاڵی منداسەوز بووبێت...».

محەمەدی دڵشوشە لە سەرەخۆ هەموو چیرۆکەکەی بۆ باسدەکات.

سەریاسی دووەم بە کەمێک تێفکرینەوە دەپرسێت «ئەگەر تۆش سەریاسی سوبحدەم بیت کەواتە من کێم؟». هەموو شتەکان نائاسایی دەنوێنن، شتێک لە لێکچوونی سەیر لە دوورەوەڕا ئەو دوو مرۆڤە پێکەوە گرێدەدا، شتێک لەگەڵ ئاشکرابوونی ئەو هەنارە شوشەیەدا دەگاتە چڵەپۆپەی خۆی. کاتێک سەریاسی دووەم ئەو هەنارە شوشەییە دەبینێت، کە محەمەدی دڵشوشە دەیخاتە سەر مێزەکەی و لێی دەپرسێت «تۆ هەنارێکی وات بینیوە، ئەم هەنارە هیچ مەعنایەکی هەیە لە لات؟». سەریاسی دووەم بۆ یەکەم جار سەراسیمە و حەپەسا و تەماشایاندەکات و دەڵێت «نا بابە، ئەمڕۆ لە هیچ رۆژێک ناچێت... هەر بە ڕاستی ڕۆژێکی قەڵەب و تڕوهاتە، لە هیچ کاتێکی تر ناچێت». هەنارە شوشەکە هەڵدەگرێت و دەڵێت «ئەمە هەمان ئەو هەنارەیە کە من لە منداڵییەوە پێمە... هەمان ئەو هەنارەی تێناگەم هەناری خۆشییە یان نەگبەتی، هەناری بەختە یان بەدبەختی... ئێوە دەڵێن چی؟ ئێوە کێن؟ بەڵام گەر بشزانم ئێوە کێن، بەچی دەچێت... ئێستا دەبێت من بپرسم من کێم؟ من چیم؟... ڕۆژێکی وەک قوونی سەگ گواوییە، شیاکەیە، هەمووی شیاکەیە. ئەگەر تۆ من بیت، ئەی من کێم؟... سەریاسی سوبحدەمێکی تر... یەکێکی تر کە وەک من بێکەس گەورەبووە و هەنارێکی شوشەی هەیە کە

وەک کولەکەی ڕۆحی وایە. هەناریکی شوشەی تر، بە یەکێکی تر کە نازانم وەک دۆست سەیریبکەم یان دوژمن... من نازانم بتگرمە باوەش یان بڵێم بڕۆ هەر کەس هەیت بە جەهەنەم بۆ کوێ دەچیت بچۆ؟».

دوو چاوی گەشی هەبوو، ئەگەر لە سەر تەختی دەموچاوێکی ساف بوونایە گەلەک جوان دەکەوتنەوە، بەڵام تێکەڵاوبوونی شێوە و ڕوخساری منداڵیی بە جوڵە و گوزارشتی پیاوانی گەورە لەسەر ڕووی، هەموو ڕوخساری کوشتبوو. دەنگی گڕتر و سیمای لە هەرزەکارەکانی تر گەورەتر دیاربوو. ئەو شەوە هەردوو سەریاسەکە بە تەواویی نەیاندەزانی چی لە گۆڕێیە، هێشتا بواریکیان نەبوو بیر لە قوڵایی ئەو دەردە بکەنەوە. سەریاسی دووەم نەیدەتوانی زۆر چاوەڕوانبکات، شەو دەبایە لەگەڵ ماشێنێکی پشکنیندا بۆ پاسکردنی هەندێ شوێنگەی گرنگی دیکە دەرچێت. بە میوانەکانی دەگووت «ئێوە لە چ کاتێکی سەیردا هاتوون، وەک ئەوەی خەنجەرێکم لێبدەن و بەجێمبهێڵن، وەک ئەوەی دڵم بۆ نەشتەرکارییەک بکەنەوە و بەجێمبهێڵن... سەیرکەن، من ئێستا دەتوانم چی بڵێم؟ بۆ هاتوون بۆ لای من؟ ئەگەر نهێنییەک هەبێت، کلیلی ئەو نهێنییە لای من نییە... ئەگەر ئێوە لە هیچ تێدەگەن ئەوا پێمبڵێن، من لە هیچ تێناگەم. منیش حەزناکەم لە تڕۆهات و تاریکییدا بژیم... خۆتان دەبینن ئێستا لە شوێنی ئیشم، وەزیفەیەک چاوەڕوانمدەکات. کێ لە دەردم تێدەگات ئەگەر بڵێم ئەم شەو دەرگایەک لە من کراوەتەوە کە نازانم دەرگای بەهەشتە یان جەهەنەم. من دواجار هەرچییەک بێت دەبێت تفەنگەکەم هەڵبگرم و بڕۆم. من هەر کەسێکبم لەم تفەنگە جیاناکرێمەوە، ئەو لە جیاتی من بیردەکاتەوە... من ناوم سەریاسی سوبحدەم بێت یان شیاکەی سوبحدەم، هیچ لە هیچ ناگۆڕێت، من تفەنگێکم هەیە و دەبێت لە واجبدایم... بمبورن، میوانەکانم... ئەم شەو ئەگەر چی دەشێت لە شەوەکانی تری ژیانم جیاوازتر بێت، بەڵام سەرکار و ئەفسەر و چاودێرەکانی شەو ئەو قسانە نازانن، من ناوم هەرچییەک بێت دواجار دەبێت بڕۆم و لەو لووتکە ساردانە پاسەوانبم».

بە پەلە لە پێشچاویان خۆی دەبەست و دەیگووت «منتان نائاسوودەکرد، هەستم نەدەکرد ئەگەر گۆرانییەک داوابکەم، گێچەڵی وەهام بۆ دروستبکات. من سەرپاسی سوبحدەمم، نابێت یەک مرۆڤ لە دوو ڕۆخساردا دووبارەبێتەوە، ئەگەر تۆش سەرپاسی سوبحدەم بیت، ئەی کەواتە من کێم، ئەی ئەگەر من ئەوم کەواتە تۆ کێیت. چ سەگبابێک یاری بەم شتانە کردوە، شتی وا دەبێت؟... دەبێت بڕۆم... بڕۆم و نەشزانم من کێم کە دەڕۆم، پاسەوانی دونیابم و نەشزانم من کێم پارێزگاری لەو تڕوهاتانە دەکەم... تڕوهات زۆربووە... فیشاڵ و هاشوهوشێکی زۆرە لەم بازاڕەدا. گوێبگرن برایان دەهرێکی گواوییە، زەمانێکە بۆنی لە بۆنی قوونی کەر پیسترە». سەرپاسی دووەم تفەنگەکەی هەڵدەگرت و دەیگووت «تا بەر قاپی ئەم کاولەیە لەگەڵناندا دێم... دەبێت یەکتر ببینینەوە. شتێک هەیە کە نازانم چییە، دەبێت دوایی قسەی لە سەر بکەین... با یەکتر ببینینەوە، ئەوسا دەزانین دەبێت لە سەر چی قسەبکەین».

محەمەدی دڵشوشە دەیگووت «کەسمان فیرنەکراوین بپرسین ئێمە کێین؟ کە ڕۆژێک ڕووبەڕوی ئەو پرسیارە دەبینەوە ئیتر هەموو ژیانمان دەشێوێت، بەڵام دواجار هەریەکێکمان دەبێت لە مانای ژیانی خۆی تێبگات».

لە ڕێگادا تا دەرگای بنکەکە بە ناو گۆڕەپانێکی گەورەدا تێدەپەڕین، گۆڕەپانێک بۆنی غەمێکی پاییزانەی لێدەهات، بۆنی بەردی وەرز و گیای پەژمووردە و تەنها، جێگایەک نە موڵکی تەواوەتی سروشتە و نە موڵکی تەواوەتی مرۆڤ... شوێنێک لە نێوان وڵاتی مرۆڤ و وڵاتی پانوبەرینی گیاندار و باڵندە کێوییەکاندا ساغنەبووبووەوە. ئەو شەوە کە سەرپاسی دووەم لە بەرچاویان سوار ماشێنێک بوو، لە پەنجەرەکەوە دوا سڵاوی خێرای لێکردن گووتی «بەدۆعا هاوڕێیان بەدۆعا. ئەمە یەکەم شەوە ئاوەها لە خۆم دەترسم... بەدۆعا. وای وای، سەیرکەن ئاسمانیش پڕە لە ئەستێرەی وەکو یەک تڕوهات... ئەزیزان تەنیا شتە تڕوهاتەکان لە یەکتر دەچن».

کاتێک محەمەدی دڵشوشە و سەریاسی سوبحدەم گەڕانەوە، پێکەوە بە شەقامێکی درێژی ژێر باڵی شەودا، درێژترین پیاسەی خۆیان کرد، سااڵنێک دواتر کە سەریاس دوای مردنی محەمەدی دڵشوشە چیرۆکی ئەو شەوەی دەگێڕایەوە، نەیدەتوانی ئازارە قوواڵەکانی بشارێتەوە. دوو گەنجن هەردووکیان لە سەرەتای ژیاندا، محەمەدی دڵشوشە بە تێفکرینێکەوە کە هەمیشە تێکەڵبووە بە سۆز و شەوق و شوورێکی کوشندە بە سەریاس دەڵێت «سەریاس ئەوە درۆیە کە مرۆڤەکان لە یەکناچن... درۆیە... ئێمە هەموو ئەوانەی پێکەوە گەورەبووین، ژیانمان لە یەکدەچێت. وەک ئەوەی ژیانمان دووبارەبوونەوەی وێنەی سەر یەک ئاوێنەبێت، وەک ئەوەی یەکێک لە جێگایەکی دووردا ژیانێکی نمونەیی هەموومانی پێبێت، ژیانێک هەرچی شتێک لە عومری ئێمەدا ڕووەدات، پێشتر لە الی ئەودا ڕوویدابێت، وەک ئەوەی دەردی ئێمە لە دەردی یەکێکی مەزنەوە کەوتبێتەوە، یەکێک کەسمان بە تەنیا ژیانی ئەو تەواوناکەین، هەر یەکێکمان بەشێکی بچوکی ئەو ئازارەی ئەومان پێیە... مەرجیش نییە ئەو شتانەی لە یەکتر دەچن تڕوماتبن».

سەریاس کە پەشۆکانێکی گەورەی پێوەدیارە، بەاڵم بەردەوام بە تورەیی قژە خاو و بزرکاوەکەی لەسەر ڕوخسارێکی ماندوو و سووتاو الدەبات، هەندێک جار دەوەستێت تا قەیتانەکانی کاڵەیەکی سپی کۆن گرێبداتەوە و دەڵێت «محەمەدی دڵشوشە بۆ گوڵەکان هەقیان هەیە لە یەک نەچن، بۆ باڵندەکان هەقیان هەیە هەر یەکێکیان بە جۆرێک بخوێنێت، بەاڵم بۆ من دەبێت بپرسم سەریاسی سوبحدەم کێیە؟ کامەمان ژیانمان ئاوێنەی ژیانی ئەوی تڕە؟». محەمەدی دڵشوشە بە ئەسپایی سەر دادەنەوێنێت و دەڵێت «مرۆڤ هەقی خۆیەتی ناوازە بێت، تاقانە بێت، هیچ شتێکی لە کەس نەچێت، بەاڵم من قسەم لە ئازارێکە دواجار ژیانی هەموومان یەکساندەکاتەوە. قسەم لە شتێکە ئێمە بە هەموو جیاوازییەکانمانەوە کۆدەکاتەوە». سەریاسی سوبحدەم دەیگووت «من ترسم لە وەیە سێبەری یەکێکی تربم. دەترسم سەریاسی سوبحدەم بە خۆی و تۆپە هەنارەکەیەوە سێبەری یەکێکی تر

بێت کە لە شوێنێکی تردا دەژی». محەمەدی دڵشوشە دەوەستا و دەیگووت «من قسە لە هەزاران ڕۆح دەکەم کە نازانێن لە کوێوە هاتوون و بۆ کوێ دەچین. قسە لە نهێنی دەکەم، لە قفڵێکی مەزن، لە دیوارێک ناهێڵێت ئەو مەعنایە ببینین... من لەو کاتەوەی ئەو ناوەم گوێ لێبووە، بیر لە هەموو ئەو نهێنییانە دەکەمەوە کە چواردەوریان گرتووین، ئەو نهێنیانەی بچوکن بەڵام قفڵی گەورەیان لە ژیانمان داوە. باسی موسیبەتێکی گەورەتر لە هەموو موسیبەتەکانی تر دەکەم، موسیبەتی ئەوەی ئێمە هیچ دەربارەی خۆمان نازانین. نە من، نە تۆ هیچ دەربارەی خۆمان نازانین؟... کێ دەڵێت محەمەدی دڵشوشەش دووبارەنابێتەوە؟ کێ دەڵێت من بەیانییەک لە خەو هەڵناستم و یەکێکی تری وەک خۆم لە ژوور سەرم نادۆزمەوە؟ کێ دەڵێت ئێمە کۆمەڵێک وێنە نین یەکتر دووبارەدەکەینەوە؟».

١٤

چاوپێکەوتنی ئەو ئێوارەیەی سەریاسەکان بە جۆرێ کورت و خێرا بوو، کەسیان هیچ لە یەکدی تێنەگەیشتن، بەڵام ئێستا کە ئەم چیرۆکە بۆ ئێوە دەگێڕمەوە دڵنیام ئەو ئێوارە کورت و یەکدی بینینە ناوەخت و کتوپڕە هەردووکیانی بە جۆرێکی سەیر نائاسوودە کردوە.

دواتر کە سەریاسی دووەم لە زیندانێکی دوورەدەست و تاریکی ناو کۆمەڵێک چیاوە کاسێتەکانی بۆناردم، بە هێمنی باسی ئەو ئێوارەیەی بۆ کردبووم، باسی ئەو پەشۆکان و ئازارانەی بۆ کردم کە دوای ئەو ڕۆژە تووشی هاتوون. نا وامەزانن سەریاسی دووەم بە پێچەوانەی سەریاسی یەکەمەوە منداڵێکی خۆشبەخت بووە. تاکە خۆشبەختییەکی گەورەی سەریاسی دووەم ئەوەیە کە زیندووە. ئەگەرچی زیندوێتی مایەی هەموو ئازارەکانە، بەڵام لە هەموو خۆشییەکانی تر گەورەترە. ژیان بەختیارییەکە کە دەیکەیتەوە پڕە لە ئازار، بەهەشتێکە لە ناوەوە لە کۆمەڵێک دۆزەخی بچوک بچوک دروستبووە، جوانییەکی بێمەودایە لە زنجیرێک ناشیرینی چنراوە. من سالگەلێکی درێژ لە زیندانیدا بیرم لەو گرفتە قوواڵانە دەکردەوە، خەیاڵ و فیکری خۆم بۆ تێڕامان لەو کێشانە تەرخاندەکرد. هەرگیز باوەڕم بەوە نەبووە پارچە بچوکەکان کاتێک پێکەوەڕا دەلکێنرێن، کاتێک لە بەشە چوونیەکەکان شتێکی مەزن دروستدەکەیت، سیفەتی ئەو قەوارە تازانە هەمان سیفەتی گەردە چکۆلەکانی بێت. سیفەتی ئاگر و سیفەتی گورزێک لە تیشک یەک شت نییە، ژیانیش

ئاوەهایە شەپۆلانێکی مەزنە لە جوانی کە لە هەزاران وردە شەپۆلی ئازار دروستبووە. سەیربکەن، ئەی دۆستان، ئەی هاوڕێ و هاوسەفەرەکانی من، سەیری ئەم دەریایەی ژێرمانبکەن، ئایا نهێنی شەپۆلێک لەگەڵ نهێنی دەریادا تێکەڵاودەکرێت؟ دیارە دەکرێت شەپۆلێک بگرین، تەماشایبکەین، بەڵام کێ لە ئێمە دەتوانێت زەریا بگرێت و تەماشایبکات؟ دەتوانین بزانین شەپۆلێک لە کۆیوە هاتووە و لە کوێدا دەمرێت، بەڵام کێ لە ئێمە دەتوانێت بزانێت زەریا لە کوێوە دەست پێدەکات و ئاو لە کوێدا کۆتایی دێت؟ دەتوانین هەموو هەست و نەستی شەپۆلێک لە هەڵچوون و داچوونەکانیدا ببینین، بەڵام کێ لە ئێمە دەتوانێت قسە لە هەست و نەستی هەموو ئەم ئۆقیانووسە بکات؟ دەزانین شەپۆلێک کەی لە دایکدەبێت و کەی خامۆشدەبێت، بەڵام کێ لە ئێمە دەتوانێت ساتی لە دایکبوونی دەریا و ڕۆژی مردنی بزانێت؟ ژیانیش ئاوەهایە. هەمیشە زیندووەکان خۆشبەختترن لە مردووەکان. با یادگارەکانیان تاڵبێت، با بە ئازارەکانیانەوە وەک داهۆڵێک لە ئاگردا بسووتێن و لەبەر با سەمابکەن... دواجار زیندووەکان لە ناو ئەو دەریا مەزنەدان، ئەو دەریایەی کە نەدەگیرێت، نە ڕووناکدەکرێتەوە و نە تەفسیردەکرێت، مردووەکانیش ئەوانەن کە لەو دەریایە دەرکراون. تا ئەو ساتەی ئێمە زیندووین، خۆشبەختین، نا مەڵێن ئێمە لەم دەریایە وەرزبووین و تا کەی لەم بەحرەدا بسوڕێینەوە. لە من بپرسن، من کە وەک پێغەمبەری ئازارەکانم لێهاتووە. بیستوێەک ساڵ شەو و ڕۆژ لە پەنجەرەیەکەوە تەماشای سەحرام دەکرد و هاوارم لێدەکرد. من لەو پەنجەرەیەوە شتێکم بینی ئەگەر بهاتبایە و نەمدیبایە نە دەژیام... من لەو پەنجەرەیەوە بەختەوەریی بیابانم بینی، یاری تیشک و لمم بینی. ئەگەر بیستوێەک ساڵ باوەڕم بەوە نەهێنابایە کە من جوانییەکی بێسنوور و مەزن لەو لمەدا دەبینم، لەویادا دەخنکام. مرۆڤ دەبێت تا دوا هەناسە، تا دوا مردنیش باوەڕی بە بەختیاری خۆی نەدۆڕێنێت، باوەڕی خۆی بە جوانی لە دەستنەدات... نا من پیاوێکی دوو زمان نیم، منیش وەک هەر یەکێک لە ئێوە پڕ بە دڵ لە دەست هەموو پوچییەکان هاوارمکردوە، منیش ئائومێدیی مەزن و دڵبەزین و بە زەبری خۆم هەبووە، چەندەها جار شکستم خواردوە و

چەمیومەتەوە و تێکشکاوم، بەڵام من قسە لەو نورە دەکەم کە دوای هەموو ئائومێدییەک هەڵدێت. سەدان ڕۆژ وەک شێت بەیانی لە دوای بەیانی و شەو لە دوای شەو لە عنەتم لە خۆم و ژیان کردوە، بەڵام دواجار بەیانییەک هەڵدەستام و هەستم بەو جوانییە دەکرد کە کۆی شتەکان پێکەوە گرێدەدا. جیاکردنەوەی ئازارەکانی ئێمە، چارەنوسی ڕەشمان، ناڕێکییە کوشندەکانی خۆمان لەو ڕێکی و جوانی و مەزنییەی هەموو شتێکی ئەم گەردونەی ڕاگرتووە، تاکە هێزێکە دەتوانێت بە ژیانەوە گرێمانبداتەوە. با قەدەری بچوکی خۆمان بە مۆسیقای ئەفسوناوی ئەم گەردونەوە گرێنەدەینەوە. ئەگەر ژیانی ئێمە نەغمەیەکی ناسازە، مانای ئەوە نییە لە قوواڵیی ئەم گەردونەدا، لە کۆی یاساکانی وجوددا هێزێک و جوانییەکی مەزن بوونیان نییە. من لە زیندان گوێم لەو نەغمە ناسازەی زیندەگی خۆم نەگرت، بەڵکو گوێم لەو ئاوازە قوواڵانە گرت کە لە هەموو لایەکی گەردونەوە هەڵدەقوڵان. من دەزانم ئێوە هەمووتان لە چ نائومێدییەکدا دەژین، دەزانم چ حەسرەتێکە سوار کەشتییەک ببیت بە نیازی ئەوەی بگەیتە خۆرئاوا، بگەیتە بەهەشت، بەڵام لە ناکاو شەوێک با بەرەو ناوەڕاستی ئۆقیانووسێک بتبات، قیپتانێک کە هیچ لە دەریا نازانێت لە ناو دەریایەکی بێسنووردا ونتبکات. بەڵام ئێوە تەنیا بیر لەم ساتە غەمگینەی ژیانی خۆمان مەکەنەوە کە لێرەدا ونبووین، بەڵکو بیر لەو ئاوازە بکەنەوە کە لەم ڕێکییە بێسنوور و پێکەوە گونجانە مەزنە دروستبووە. من ئێستا کە بیر لە ڕابوردووی هەموو ئەم چیرۆکە دەکەمەوە، هەستدەکەم بە جۆرێکی کەمیش بێت محەمەدی دڵشوشە زیاتر لە هەر کەسێکی تر لە دوای ئەو دەزووە باریک و نەبینراوە گەڕاوە کە کۆی شتەکان ڕێکدەخات، محەمەدی دڵشوشە چاوی لە هەموو دەریاکە بووە. من سەروەختێک زۆر بیرم لە نهێنی ئەو گەنجە دەکردەوە، ئەوەی خۆی ناوێناوە عەشقی نهێنی، ئارەزوویەکی گەورەبوو بۆ گەیشتن بەو هێزەی هەموو پەیوەندییەکان ڕێکدەخات، گەڕانی بە دوای نهێنییە بچوکەکاندا بۆ دۆزینەوەی شتێکی مەزنتر بووە، شتێک ناوی دەنێم «مانای ئەم سەردەمانە»، مانای ئەم ڕۆژگار و سەدەیەی ئێمە تیا ژیاین.

محەمەدی دڵشۆشە پێشتر بە گەلەک نهێنی ئاشنابووبوو، لە دوای ڕاپەڕینەوە لە هەر کەس زیاتر شتی دەزانی، لە هەر گەنجێکی دی پتر لە نهێنی ئەو دیو ویقار و شەرەف و حورمەتی ئەو ژیانە تیدەگەیشت کە هەموان سیمای خۆیان پێ دەڕازاندەوە. لە گەشتەکانیدا بە ڕووی ڕاستەقینەی ئەو ژیانە ئاشنادەبێت کە لە ژێرەوە جڵەوی هەموو یارییەکان دەکات، قاچاغچییە گرنگەکان دەناسێت، شەرەفی درۆزنی ژن و کچەکانیان دەبینێت، شارەزای درۆی سیاسەتمەدارەکان دەبێت، پیلانەکانی یەکدی کوشتن دەدۆزێتەوە، بەڵام هەموو ئەو شتانە ناتوانن بیکەنە کەسێکی دڵڕەق. خۆی پێشوەخت دەزانێت، ئەو لەوە ناسکترە بچێتە هیچ جەنگێکەوە، دەزانێت ئەو بوونەوەرێکە لە شوشە، کە خولیای بۆ حەقیقەت ناتوانێت ببێت بە خولیا بۆ جەنگ. لە شەوەکانی هاوڕێتیدا سەرياس پێیدەگووت «دۆزینەوە و زانینی ئەم نهێنیانە سوودی چییە، کە مرۆڤ نەتوانێت ئاشکرایان بکات و بەکاریان بهێنێت... بۆ هەموو ئەو نهێنییانە لە کتێبێکی گەورەدا نانوسیتەوە، ڕۆژێک بیخەیتە بازارەوە و هەموو دونیای پێ سەرسامبکەیت؟». دڵشۆشە وەڵامیدەدایەوە «بەڵام من لە هیچ دڵنیانیم، ئیتر چی بکەم بە کتێب و بە چی دونیا سەرسامبکەم، ئەوەتا لە نهێنی تۆ و خۆشم دڵنیانیم. هەندێ نهێنی هەن نانوسرێنەوە، هەندێ نهێنی مرۆڤ دەکوژن و تەواو. من لەو جۆرە نهێنیانە دەترسم». محەمەدی دڵشۆشە خۆی لە هەر کەس زیاتر زانیوێتی ئەو سەرگەردانی ئەفسانەیەکە، ئەو لە دوای ئەستەمێکە باڵاتر لە توانای ئەو و هەر ئادەمیزادێکی زیندووی دیکەی دونیا.

ئەوەی دونیا ببێتە زەمینێکی بێ نهێنی، چ تەلیسم و تاریکی و پرسیارێک نەمێنێتەوە، هەموو شتێک ببینرێت، ئەفسانەیەکی ڕەش و پووچ بوو، بەڵام ئەو گەنجە دڵشۆشەیە نەیدەتوانی دوای نەکەوێت. هەندێک جار سەرياس بە غەمگینی و کەمێک تووڕەییشەوە بە دڵشۆشەی دەگووت «ئاخۆ ئادەمیزاد مافی ئەوەی هەیە، نهێنی خۆی هەبێت، شتێکی هەبێت کەس نەیزانێت، شتێکی هەبێت کەس دەستی لێنەدات؟». محەمەدی دڵشۆشە کە هەمیشە بە جۆرێکی دی بیریدەکردەوە

دەیگووت «دوو جۆر لە نهێنی هەیە، نهێنییەک کە دونیا تاریک و دیدەمان کوێر دەکات. جۆرە نهێنییەکی تریش کە بەرەو دوورتر و قوواڵتر دەمانبات، سەریاسی سوبحدەم نهێنییە بچوکەکان بەتەنیا نرخیان نییە، ئەوەی نرخی هەیە ئەو مانایەیە لە هەموو نهێنییەکان دەستمان دەکەوێت». ئەو باوەڕی وابوو ژیان زنجیرێکی درێژە، ملوانکەیەکی مەزنە لە گریێ کە دەبێت یەکە یەکە بیانکاتەوە تا لەوسەر لە کۆتایی ئەو زنجیرە ناکۆتاییەدا بە ڕاستییەکی گەورە دەگات. ئەو باوەڕی وابوو کە دەبێت هەموو کەسێک خۆی و دونیای خۆی بناسێت. سەیرترین شت لە لای توانای سەریاس بوو لە زوڵوماتی بوونی خۆیدا بژی، کە دەتوانێت مرۆڤ بە سادەیی و ساکاری وەربگرێت. لە نهێنییەکانیان نەپرسێت، لەگەڵیاندا قسەبکات و بڕوات و لە هیچ ڕانەمێنێت، تاوێک دڵڕەقانە شەڕبکات و تاوێک قاقا پێبکەنێت. هەستەکەم محەمەدی دڵشوشە تاکە کەسێک بووە ویستوێتی شتەکان تا کۆتاییان ببینێت، شتەکان تا ئەوسەری ئەوسەر بژی، خرۆش و هەڵچوونێکی هەبووە هیچ سەبر و سەبوورییەک لەگەڵیدا سوودی نەبووە. زانینی نهێنی لە لای ئەو دەست بەسەردا گرتن و بینین و تێگەیشتن بووە لە کۆتاییەکان. موسیبەتی مەزنی ئەو ئەوەبووە ویستوێتی ئەوپەڕی سۆز تێکەڵی ئەوپەڕی زیرەکی بکات، نهێنییەکان بدۆزێتەوە و نەچێتە ناو ئازاردانی خەڵکەوە، تێبگات و عاشقیش بێت. بەڵام لەو ساتەدا کە تێدەگات عەشق دەشێت تا هەتاهەتایە دەرگایەکی نەکراوە و پڕ نهێنی و دوورەدەست بێت، هەموو ئەو خەونانەی دونیای خۆی لە سەر بونیادناوە هەرەس دەهێنێت.

من وەک چۆن بیرم لە چارەنوسی هەموو کوڕەکانم کردۆتەوە هەمانشێوە بیریشم لە چارەنوسی ئەو کردۆتەوە، ئێستا لەم کەشتییەدا کە دەشێت کەشتی مان و نەمانمان بێت، دەتوانم بڵێم، من قەرزاربارى ئەوم، ئەویش شایستەی ئەوەبووە کوڕێک بێت لە کوڕەکانم... زۆربەی ئەو شتانەی من دوایی دەیزانم بە جۆرێک لە جۆرەکان پەیوەندی بە ژیان و مردنی ئەوەوە هەیە. ئەو شەوەی لە پاترا سوار کەشتی بووم، لە دوورەوەڕا

سێبەری گەردەلوولێکم دەبینی، بۆنی باڕەشێکم دەکرد لە تۆزی شوشەیی زەریا، ئەو شەوە دڵنیابووم من چەندین وەختە لە مردنی ئەو کوڕەدا دەسوڕێمەوە. هەستەکەم من ئەو چیرۆکە تەواودەکەم کە ئەو نەیتوانی تەواویبکات، هەستەکەم ئەوم و لە کفنە سەحراییەکەی خۆم هەستاومەتەوە و لە بری دڵێک لە شوشە دڵێکم لە لمی بیابانەکان هێناوە کە ناشکێت، بەڵام دەنک دەنک لە سەرخۆ دەڕژێت. من ئێستاش لە ناسکی ئەو گەنجانە سەرسام دەبم کە چەند سووک و ئاسان و بێئەزییەت و خێرا مردوون. من لە بیابان وێنەیەکم لە سەر مرۆڤ هەبوو، وەک بوونەوەرێکی بەهێز کە پێستێکی ئەستووری هەیە و دڵڕەقانە بەرگەی هەموو شتێک دەگرێت. بەڵام ئەو لاوازییە، ئەو ئامادەگییە قوواڵ و خێرایە بۆ مردن، ئەو وێنەیەی تێکشکاند. ئێستا دڵنیام ئامادەگی بۆ مردن بەشێکە لە ڕۆحی ئەم سەردەمە. چ شتێکی سەیرە پیاوێکی وەک من لە گۆڕەکەی هەڵدەستێتەوە، بۆ ئەوەی ببێتە تەواوکەری ئەو نهێنیانەی کۆمەڵێک گەنج نایدۆزنەوە. من بەر لەوەی کوردستان بەجێبهێڵم چوومە سەر گۆڕەکەی محەمەدی دڵشوشە، نا وا مەزانن ئەوە یەکەمین جارم بووە چوومەتە سەر ئەو گۆڕە، من ئەو ماوەیە وەک قەڵەندەرێکی ڕیش درێژ و دەروێشێکی پڕ خولیا لە نێوان گۆڕ و ئاسەوار و شوێنەواری ژیانی ئەوانەدا هاتوچۆم کردووە. ئەو ڕۆژە کە چوومە سەر گۆڕەکەی بۆ مالاوایی بوو، بۆ سوپاس بوو. من کێڵی گۆڕەکەیم ماچکرد، چونکە لە هەموو شتێکدا قەرزاربارى ئەو بووم، عەشقی ئەو بوو منی بە خوشکە سپیەکان ناساند، ئەگەر ئەو نەبایە هیچ لە تەلیسمی سەریاسەکان ئاشکرا نەدەبوو، ئەو نەبایە هیچ دەریاوانێکی دی گەوهەری ئەو مانایانەی نەدەبینی کە لە پشت ئەو هەنارە شوشانەوەیە، ئەو نەبایە دواهەمین هەناری دونیا ئەو مانایانەی وەرنەدەگرت. من قەرزاربارى بووم، ئێستاش من وەک هەموو ئەوانیدی لە غوبارى مردنی ئەودا دەسووڕێمەوە.

بابگەڕێینەوە بۆ چیرۆکەکەمان. من پێمگووتن لە شەوی دووەمدا، دوا بەدوای شەوی ئازادیم لە کۆشکەکەی یاقوبی سنەوبەر سەر لە بەری

ژیانم گۆڕدرا، شەوی دووەم شەوی زیندوبوونەوەی من بوو، شەوی لە دایکبوونەوەی ڕاستەقینەی من، بەڵام شەوی سەرلێشێوان و دەستخەڕۆبوون و ونبوونی منیش.

هەمووتان ئەو پەیمانەتان لە بیرە کە شەوێک لە نێوان خوشکە سپیپەکان و سەریاسی سوبحدەمدا نوسراو بە خوێن مۆرکراو خرایە ژێر هەناریکی غەمگینەوە لە حەوشێکی غەمباری ماڵێکی غەمباردا، هەنارێک نیگاری ئاوێنەیی هەناریکی دیکەیە کە لە شوێنێکی دیکەی دونیادا ڕواوە. دوو هەنار بێئەوەی ئاگایان لە یەک بێت، پاڵەوانەکانی ئەم چیرۆکە پێکەوە گرێدەدەنەوە.

ئەگەر لە یادتانبێت لەو پەیمانەدا هەبوو خوشکە سپیپەکان جگە لە سەریاسی سوبحدەم هیچ کەسێکی دیکە بە برای خۆیان نازانن و جگە لەو هیچ برایەکی دیکەیان نابێت و ناوێت. ڕۆژانی سەرەتا سەریاسی سوبحدەم هیچی دەربارەی هاوڕێ و هاوناوەکەی خۆی ئاشکرا نەکرد، ڕۆژانی یەکەمی خوشک و برایان بێ هیچ کێشە و گەرد و گرفتێک ڕابورد، بەر لە مردنی بە چەند هەفتەیەک شەوێک لە شەوان سەریاس دوای ماندووبوونی ڕۆژێکی درێژ لە ناو جەنگ و هەرای بازاڕدا بە ماندوێتییەکی زۆرەوە گەڕایەوە و لە بەردەم خوشکە سپیپەکاندا دانیشتنی گوناهباریک دانیشت و ئاشکرای کرد، دەیەوێت نهێنییەکیان لا بدرکێنێت کە تا ئەو کات نەیدرکاندوە. خوشکە سپیپەکان هەمیشە ئەو سیما ماندوو و غەمگینەی سەریاسیان لە یادبوو کە بە دەنگێکی هێمن و جیاواز لە دەنگی ئاسایی خۆی، بە گەرووپەکی بریندار، بەڵام پڕ لە پرسیار و نهێنی ئەو حیکایەتەی بۆ گێڕانەوە. چیتر نەیدەتوانی بێدەنگبێت، ئەو کات خوشکە سپیپەکان چیرۆکێکی ڕاستەقینەیان دەویست، دەبایە سەربوردی ئەو هەنارە شوشەییەیان بۆ ڕوونبکاتەوە کە لە ماڵی سلێمانی مەزنەوە هێنابوویان و سەریاسی سوبحدەم گووتبووی ئەوە «هەناری منە». ئەو ئێوارەیە بۆ یەکەم جار گووتی «خوشکە ئازیزەکانم، شادەریا و لاولاوی ئەزیز، من دەزانم ئێوە منتان بە برایەکی تاقانە و تاکو

تەنیا وەرگرتووە، من تا دەمرم سوپاستان دەکەم، کە دەمرم بە قەرزێکی گەورەوە دەچمە ناو گۆڕ کە قەرزی ڕەحم و خۆشەویستی ئێوەیە، بەڵام نهێنییەک هەیە دەبێت بیزانن، چونکە ئەو نهێنییە بۆتە شتێکی گرنگی ژیانی من، نامەوێت دواجار لە ناکاو ڕاستییەکی سەیر ئاشکرابێت و ئێوە لۆمەم بکەن کە هیچم بۆ ئێوە نەدرکاندوە. دەبێت بزانن جگە لە من کەسێکی تریش هەیە ناوی سەریاسی سوبحدەمە، کەسێکە لە ڕوخساریدا نەبێت لە هەموو شتێکی دیدا لە من دەچێت، ئەویش ژیانێکی نزیک لە ژیانی من ژیاوە، هەناریکی شوشەی هەیە و ماوەیەکی زۆرە هاوڕێیەکی نزیکی منە». سەریاسی یەکەم دەیگووت «نهێنییەک هەیە ژیانی من و ژیانی ئەو پێکەوە گرێدەدات، شتێک هەیە هەردووکمان کۆدەکاتەوە، بەڵام کەسمان نازانین ئەو شتە چییە؟». ئەو شەوە سەریاس هەموو چیرۆکی خۆی و محەمەدی دڵشوشە و نەدیمی شازادە و سەریاسی دووەمی گێڕایەوە، بە جۆرێک وردەکاری ئەو ژیانانەی باسکرد وەک ئەوەی ئەوان بکاتە شاهیدی شتێک کە دەزانێت خۆی ناتوانێت جارێکی دی بۆ هیچ کەسێکی دی بگێڕێتەوە. بەو جۆرە خوشکە سپییەکان بوونە تەنیا شاهیدی گەورەی چیرۆکێک کە دواتر خۆیان بە شیوەیەکی دی دەگەڕێنەوە ناو دیمەنەکانی. ئەو شەوە کاتێک سەریاس لە سەرەتاوە تا کۆتایی بەسەرهاتی خۆی دەگێڕایەوە، ئەوان دەیانگووت «ئێمە، یەک برامان هەیە، ئەویش تۆیت... هیچ کەسێکی تریش جێگای تۆ ناگرێتەوە، لای ئێمە یەک کەس هەیە ناوی سەریاسی سوبحدەمە، نامانەوێت کەسی تر ببینین ناوی سەریاسی سوبحدەم بێت، کەسی تر نییە ناو و یادگار و ژیانی تۆ بدزێت بۆ خۆی». سەریاس پێدەکەنی و دەیگووت «من جگە لە بەدبەختێکی ناو عەرەبانەکان زیاتر هیچی تر نیم، کەس نایەوێت ژیانی من بدزێت، ئەویش بەدبەختێکە دەترسێت من ژیانی ئەو بدزم. هەر کەسەمان بێمەعنا لەو ژیانە پوچەی خۆمان دەترسین». خوشکەکانی دەیانگووت «تۆ مارشاڵی عەرەبانەکانی، فەیلەسوفی شەوە تاریکەکانی ئەو منداڵانەی کە جگە لە تۆ کەسیان نییە ژیانیان بۆ ڕێکبخات، شتەکانیان بۆ باسبکات، هەواڵەکانی دونیایان بۆ بگێڕێتەوە، ڕۆژنامەیان بۆ

بخوێنێتەوە... هەموو ئەو لەشکری عەرەبانانە تەنیا تویان هەیت». خوشکە سپیەکان قبوولیان نەبوو یەکێکی دی بناسن ناوی سەریاسی سوبحدەم بێت، نەشیاندەویست کەسێکی لەو جۆرە ببینن. لای ئەوان تەنیا یەک سەریاس هەبوو، لەوە دەترسان هاتنە گۆڕی سەریاسێکی دیکە زیان لەو پەیمان و عەهدە ناوازەیەی نێوانیان بدات. لەوە دەترسان ڕۆژێک لە ڕۆژان دەستیان بلەرزێت و لاوازبن و کەسێکی دی لە ژێر هەمان ناونیشان و چیرۆکدا خۆی بکات بە ژیانیاندا. دەترسان ئەو وێنە سەیرەی سەریاس لە خەیاڵیاندا بە کاریگەری دووبارەبوونەوە کاڵبێتەوە و ئەو هێز و سیحرەی لە سەریان نەمێنێت. دوای مردنی سەریاسیش بواریان نەدا یەکێکی دی بە ناوی سەریاسی سوبحدەمەوە بێت و پرسە و سەرەخۆشی خۆیان پێشکەشبکات. دواتریش ئەوەیان قبوول نەکرد پێشوازی یەکێکی دی بکەن ناوی سەریاس بێت. لای ئەوان هەموو ئەم چیرۆکە لە مردنی سەریاسی یەکەمدا کۆتایی دەهات.

بەڵام گەڕانەوەی من ئاسوودەیی ئەو خوشکانەی شێواند.

لەو شەوەدا کە ئیکرامی کێو چیرۆکی منیان بۆ باسدەکات، کاتێک پێیاندەڵێت باوکی ڕاستەقینەی سەریاسی سوبحدەمە لە دوای بیستوویەک ساڵ لە بیابان گەڕاوەتەوە و دەیەوێت بچێتە سەر گۆڕی کوڕەکەی، ئیدی ئاسوودەیی و دڵنیایی خوشکەکان دەشێوێت، ڕیتم و هاوسەنگی ژیانیان دەگۆڕێت. لەو ساتەدا ئیدی ناچارن ڕووبەڕووی ئەو چیرۆکە ببنەوە کە لە دوای مردنی سەریاسەوە لێی ڕادەکەن. نازانن ئایا دەبێت نهێنی سەریاسی دووەم بۆ من بدرکێنن یاخود نا؟ دەبێت بمبەنە سەر گۆڕەکەی و ئیدی وازم لێبهێنن لەگەڵ نائومێدییەکانمدا بژیم، یان پێمبڵێن کە سەریاسێکی دیش هەیە لە جێگایەکی دی دەژی و نەمردووە؟ ئایا دەبێت بمخەنە بەر ئەو پرسیارە؟ شادەریا بڕوای وایە یەک سەریاسی سوبحدەم لە دونیادا هەبووە و نابێت قسە لە بوونی سەریاسێکی تر بکەن، چونکە بیرکردنەوە

لە هەر سەریاسێکی دی خیانەتە لەو جوانەمەرگەی کە بۆ ئەوانە و کەس جێگای ناگرێتەوە. بەڵام لاولاوی سپی قسە لە بەدبەختی باوکێک دەکات دوای بیستویەک ساڵ هاتۆتەوە و شێتی ئەوەیە باوەش بە شتێکدا بکات و ماچیبکات و پێبڵێت «کوڕی من». شادەریا دەڵێت «ئەو وەک باوکێک دەبێت لە مردنی کوڕەکەی تێبگات و ببێت بە زیوانی گۆڕەکەی». بەڵام لاولاو دەڵێت «بەڵام دەشێت ئەو باوکی ئەو کوڕە بێت کە زیندووە، باوکی ئەو سەریاسە بێت کە نەمردووە و دەژی... کێ چوزانێت موزەفەری سوبحدەم باوکی ڕاستەقینەی کامیانە؟ ئێمە چۆن باوکێک لە کوڕەکەی مەحرومبکەین؟ بە چ هەقێک ڕاستییەکانی نیشان نەدەین؟». شادەریا بێسرەوت و وەک لە سەر ئاگر بێت دەڵێت «بەڵام ئەی ئەگەر موزەفەری سوبحدەم باوکی ڕاستەقینەی ئەوبرا تاقانەیەی ئێمە بوو، ئەوکات ئێمە چیمان کردوە، جگە لەوەی سەریاسمان بە مردووییش لە ڕابوردووی خۆی دابڕاندوە؟».

شەوێک تا درەنگ پێکەوە لە قەراغی ئەو چۆمەدا دەگەڕێن و بیردەکەنەوە، لە پشووەکاندا گۆرانیی غەمگینی خۆیان دەڵێن، پرچیان بۆ کزەی ساردی شەو بەرەڵادەکەن. دواجار دەگەنە ئەو بڕوایەی هەموو شتێک بخەنە بەردەستی من. ئەو شەوە کە منیان بردە سەر گۆڕەکەی سەریاس دەیانویست من مردنی ئەو ببینم و تێبگەم. دوو خوشک بوون دەیانویست هەموو دونیا غەم بۆ سەریاس بخوات. ئەوان لەو مردنە بێهودە و کتوپڕە ترسابوون، بە چاوی خۆیان بینیبوویان سەریاس دەمرێت و هیچ شتێک لە شوێنی خۆی ناجوڵێت، دەمرێت و لەگەڵ هەموو غەمی هاوڕێکانیدا، چ کەسێکی تر لە دەرەوە لە مانا و هۆی ئەو مردنە ناپرسێت. دەمرێت و ڕۆژ لە دوای ڕۆژ لە یاددەچێتەوە، دوای نەمانی لەشکری عەرەبانەکان و پەرتەوازەبوونی ئەو منداڵانە لە کوچە و کۆڵانەکانی دونیادا، کەسێکیان نەدەبینی یادی سەریاسی سوبحدەمی لابێت. ئەو شەوە کە منیان بردە سەر ئەو گۆڕە، دەیانویست کەسێک و هاودەمێک و هاوغەمێک بۆخۆیان بدۆزنەوە تێیانبگات، بەڵام کاتێک

ئەوان حەسرەتی کوشندەی منیان بینی، کاتێک زانییان من ناتوانم باوەڕ بەو مردنە بکەم، پێویستیم بەوەیە ئەگەر لە خەیاڵیشدا بووە کوڕێکی دیکە و سەریاسێکی سوبحدەمی تر دروستبکەم و بۆی بژیم. لە شەوی دووەمدا لاولاوی سپی بە تەنیا هاتە ژوورەکەم و گووتی «موزەفەری سوبحدەم، ئەی پیری بەدبەخت، هێشتا زۆر شت هەیە تۆ نایانزانیت». لەو شەوەوە ئیدی بە «پیری بەدبەخت» یان «باوکی ئازارەکان» یان «شێخی غەم» ناویاندەنام. لاولاوی سپی بە ڕەفتە ڕەشەکەی ملییەوە هاتبوو تا بە تەنیا هەموو ئەو چیرۆکەم بۆ بگێڕێتەوە. چیرۆکێک هەرگیز بە شەوێک دوایی نایەت، چیرۆکێک بە درێژایی ئەو ماوەیەی ژیانم لە لای خوشکە سپییەکان بەردەوام دەبێت، شەوانێک لە ژوورەکەی منداا، شەوانێک لە پۆلەکانی ئەو قوتابخانەیە و لە بەردەم تەختە ڕەشەکاندا بۆیان دەگێڕامەوە. چیرۆکێک دێڕ بە دێڕ و پێت بە پێتی لە خەیاڵی خۆمدا هەڵمکەند، سەربوردێک یەکەیەکە وشەکانیم لە یادە. من ساڵانی درێژی زیندان یادەوەریمیان سپیکردبووەوە. کاتێک کە تێکەڵ بە دونیابوومەوە یادەوەریم یادەوەری منداڵێک بوو، لاپەڕەیەک بوو هیچی ئەوتۆی لە سەرنەبوو، خوشکە سپییەکان ئەو سەرەداوەیان بەخشییە من دوای نهێنییەکان بکەوم. ئەو شەوە لاولاوی سپی گووتی «سەریاس کەسێک بوو شایستەی هەموو غەمێکە، شایستەی ئەو فرمێسکانەیە کە بۆت ڕشت، بەڵام ڕاستییەک هەیە دەبێت بیزانیت. نە من، نە شادەریا، نەهیچ کەسێکی تری ئەم دونیایەش ناتوانێت دڵنیاتبکات ئەو گۆڕەی تۆ بەو جۆرە لە سەری دەگریت گۆڕی کوڕی تۆیە. موزەفەری سوبحدەم. جگە لەو کوڕەی تا قیامەت لەویادا خەوتووە، یەکێکی تریش هەیە، یەکێک زیندووە و ناوی سەریاسی سوبحدەمە، هەمان ناوی کوڕەکەی تۆی هەیە، بەڵام با لە ئێستاوە پێشتبکەوم و دوایی گلەیی لە کەس نەکەیت، هیچ کەس ناتوانێت ڕێنماییت بکات و دەستت بگرێت، چونکە کەس نازانێت کام یەک لەو دوو سەریاسە کوڕی تۆیە».

ئەو قسانە قسەی ئاسایی نەبوون، وەک ئەوەبوو لە بنکی بێقەراری دۆزەخێکەوە دەرمبهێنێت و بمببات بۆ بەهەشت. وەک ئەوە بوو لە کۆتایی خنکاندا دەرمبهێنێت و فڕێمبداتە سەر وشکانی، وەک ئەوەی من ماسییەک بم، قولاپی مردن لە گەروومدا دەربهێنێت و فڕێمبداتەوە ناو ئاو. ئاوەها زانیم جگە لەو مردووەی ناو پێدەشتەکان، سەریاسێکی دی هەیە کە دەشێت کۆڕی من بێت. دەشێت ئەو منداڵە خەیاڵییە بێت کە بیستوویەک ساڵ چاوەڕوانم دەکرد. بەڵام نا وا مەزانن من خۆشبەختی کۆیری کردوم، وامەزانن ئەو شادی و هەستانەوە و هیوایە ئەو ئازارەی لە دڵدا سڕکردوم کە مردنی سەریاس دروستیکرد. دواتر کە شەو تێپەڕی کە لەبەر پەنجەرەکەمدا بیرم لە هەموو شتێک کردەوە، تێگەیشتم من تا دەمرم هیواکانم چەند گەورەبن نائومێدی و غەمەکانیشم هێند گەورەن. لەو ساتەدا بڕیارمدا هەرگیز نەپرسم کوامەیان کۆڕی من بوون، لەو ساتەدا وەستام و سەرم دانەواند و سوێندێکی ئەبەدیم خوارد نەپرسم کامیان فرزەندی من بووە. من دەبایە هەردووکیان هەڵگرمەوە. هیچ چارەیەکی ترم نەبوو... دواتریش هەرگیز لەو بڕیارەم پەشیمان نەبوومەوە. ئەو حەقیقەتەی دەشێت زیاد لە سەریاسێک هەبێت منی وا لێکرد، بە جۆرێکی بەرینتر سەیری ژیان بکەم، سەیری مردن و هەستانەوەی هەموو ئەو منداڵانە بکەم کە لەوساتەوە هەستێکی باوکانەی سەرتاسەریم بۆیان هەبوو. من لەو ساتەوە دەمزانی، دەتوانم ئیتر باوکی هەموو ئەوانە بم لەسەر جادەکان ونبوون، بێهودە کوژراون، چارەنوسیان ونە، بێپاشەڕۆژن. من پیاوێک بووم لە ڕابوردووەوە هاتبووم تا قسەیەک لە سەر ئەوانە بکەم کە داهاتوویان نییە.

تکایە ئێوە ڕازی دڵی خۆتانم بۆ ئاشکرابکەن، ئەگەر ئێوە بوونایە چیتان دەکرد؟ ئەگەر ئێوە بوونایە یەکێکیانتان هەڵدەبژارد و ئەوی دیکەتان فەرامۆشدەکرد؟ باوەشتان بە یەکێکیاندا دەکرد و حاشاتان لەوی دیکەیان دەکرد؟ نا ئەی دۆستان، ئەگەر ئێوەش بوونایە باوەشتان بە هەردوو ئەگەرەکەدا دەکرد. ئێستا دەزانم زۆر شتم ونکرد، بەڵام دەشزانم زۆر

شتم بردەوە، کە ئینسان بە گەورەیی باوەشی بە دونیادا کرد ئازارەکان و شادییەکانیش بە گەورەیی باوەشی پیادەکەن. بەڵام من بە درێژایی ژیانم هەستێکی سەیرم هەبووە، کە چ شەرم ناکەم ئەم شەو بۆتان بەیانبکەم، من دەڵێم کاتێک هەستدەکەیت تۆ لە پێناوی دونیادا ئازار دەچێژێت، خۆشحاڵی و بەختەوەرییەک داگیرتدەکات زۆر لە هەموو خۆشییەکانی دی گەورەترە. من ئەو شەو کە لاولاوی سپی باوەشی پیاکردم و گووتی «ئەی پیری بەدبەخت، دواجار لە ناو کوڕەکانتدا وندەبیت و هەقیقەت نادۆزیتەوە». پێمگووت «نا... خودا منی بۆ شتێکی دیکە ناردۆتەوە، منی بۆ جۆرە باوکایەتییەک ناردۆتەوە کە جیاوازە لە وانی دیکە». لەو دەقیقەیەدا نەمدەزانی من چ جۆرە باوکێکم، ئێستاش دروست نازانم چ جۆرە باوکێک بووم. بەڵام شێوە ئارەزوویەکی گەردونیم لەو هەستەمدا دەدۆزییەوە. ئەو شەوەی چوومە سەر گۆڕەکەی سەریاس ئەوەی منی ئازاردەدا خودی ئەو مردنە نەبوو، بەڵکو ئەو بێدەنگییە قوڵە بوو کە لە نێوان من و ئەو گۆڕەدا بەرقەرارە. بێدەنگییەک بوو لە بێدەنگی نێوان دوو ڕۆحلەبەر دەترازا و دەبووە بێدەنگی لە نێوان من و هەموو مەخلوقاتدا، لە خامۆشی نێوان من و مردوویەک دەترازا و دەبووە خامۆشی نێوان من و هەموو گەردون. لە دۆزینەوەی سەریاسێکی زیندوودا هەموو شتەکان پێچەوانە دەبوونەوە، من دووبارە زمانێکم دەدۆزییەوە لەگەڵ گەردون و مەخلوقاتدا قسەی پێبکەم.

ئەوشەوە وەک شێت باوەشم بە لاولاوی سپیدا دەکرد و هاوارم دەکرد «سەریاس نەمردووە، سەریاس نەخنکاوە، مردنێکی بێهودە نەمردووە، پۆلیسێکی گەمژە لە ناوەڕاستی شارێکی دڵڕەقدا نەیکوشتووە... کەواتە لێرەیە، دەتوانێت قسەبکات، دەتوانێت باس لە خۆی بکات، چیرۆکی خۆی بگێڕێتەوە، لەگەڵ ئەم ژیانەدا تێکەڵبێت، بانگ لە ئەستێرە بکات، هاوار لە باڵندەکان بکات، بەرد بگرێتە گۆمەکان، لم بکات بەسەر خۆیدا، لە گەڵادا بنوێت ... کەواتە یەکێک هەیە من دەتوانم لە سەرەتاوە تا کۆتایی هەموو شتەکانی لەگەڵدا باسبکەم. من هاتوومەوە تا لە سەرەتاوە بۆ کۆتایی لەگەڵ

یەکێکدا قسەبکەم، یەکێک دڵنیابم دەمبیستێت.... کەواتە سەریاسێک لەم سەر عەردەدا دەژی کە گوێم لێدەگرێت. تێدەگەیت مانای چی یەکێک گوێت لێبگرێت؟».

لاولاوی سپی بە سەرسامییەوە دەیگووت «نا... نا... سەریاس مردووە، سەریاس پۆلیسێکی گەمژە لە ناوەڕاستی بازاڕدا کوشتویەتی، ئەوانە هیچیان درۆ نین، درۆ نین، بەڵام لە هەمان کاتدا کوڕێکی تر هەیە ناوی سەریاسی سوبحدەمە، ئەویش باوکی نییە، ئەویش هەمان ژیانی سەریاس ژیاوە، بەڵام ئەو زیندووە».

من هاوارمدەکرد «ئەو دەتوانێت لە بری هەموو دونیا گوێم لێبگرێت. ئەوەی زیندووە دەتوانێت لەبری هەموو مردووەکان گوێم لێبگرێت. لەجیاتی هەمووان قسەم بۆ بکات... ئەوەی زیندووە دەتوانێت لەبری هەموو ئەوانی تر هاواربکات... دەبێت زیندووەکان ئەو هێزەیان تیا بێت لەبری مردووەکان هاواربکەن. وا نییە دەبێت جۆرە هێزێکی وا لە مرۆڤدا بێت تا دونیا لە سەر حیکمەت و دادپەروەری بوەستێت».

لاولاو بە تورەییەوە دەیگووت «هیچ کەس ناتوانێت لە بری سەریاس هاواربکات، ئەو لە هەر کوێیەک بێت نابێت دەنگی بە دەنگی کەس تێکەڵاوبکەیت».

من بە خرۆشان و هەڵچوونێکەوە دەمگووت «کچی من، لاولاوی من، وەک چۆن بەشێک لە ژیانی ئێمە لە ناو هەموو ژیانەکانی ترداید، ئاوەهاش بەشێک لە هەموو ژیانەکانی تر لە ژیانی ئێمەدایە، وەک چۆن بەشێک لە مردنەکانی تر لە مردنی ئێمەدایە، ئاوەهاش گەردێکی مەرگی ئێمە بە جۆرێک لە جۆرەکان لە هەموو مردنەکانی ترداید».

من وەک یەکێک هەستبکات، ئەو ڕۆژە غەمگینانەی ئازادی بە ئەندازەی هەموو ساڵانی دیلێتی ماندووی کردوە دەمگووت «لاولاوی من، لالای شیرینم، کچی من. من بیستویەک ساڵ لە زیندان بووم، لەوێ تێگەیشتم

مرۆڤ لە هیچ شتێکی ئەم دونیایە دانابڕێت، مرۆڤ چەند دوربینخەیتەوە، دەربینکەیت، بیکوژیت، هەمیشە بەشێکە لەم سووڕە گەورەیەی دونیا... لێمگەڕێ، لێمگەڕێ من بیستویەک ساڵە وا بیرمکردۆتەوە ئێستا ناتوانم خەیاڵی خۆم بگۆڕم. ئێستا ئەو لە ڕێگای من و تۆوە دەڕی، دەبێت تێبگەیت ئەو لە ڕێگای من و تۆوە دەڕی. وەک من چۆن ئەو هەموو ساڵانەی زیندان لە ڕێگای هەموونانەوە دەڕیام، لە ڕێگای لم و سەحرا و ئاسمان و شەوەوە دەڕیام. نا... حیسابی پیرەمێردێکی خەرەفاوم بۆ مەکە کە بەم هەموو ڕیشە سپییەوە، بەم پرچە ئاڵۆزکاوەی دەروێشانەوە هاتووم و وڕێنەت لە سەر یاساکانی گەردون بۆ دەکەم... شتی ناماقوول لە سەر ژیان دەڵێم، من لە جێگایەکەوە قسەدەکەم کە تۆ نایزانیت.... ئەو لە ڕێگای هەموومانەوە دەڕی. من لێرەم تا بەشێک لەو ژیانە بژیم کە ئەو نەژیا. لاولاوی سپی مەحروممەکە لەوەی هەستبکەم لە بری ئەوان دەژیم... ئەوان کە دواجار وەک یەک مرۆڤ، یەک کوڕ، یەک مەخلوقی قەشەنگ تەماشایاندەکەم کە قەدەر بێڕەحمانە دابەشیکردون...».

ئەو شەوەی ئەو قسانەم دەکرد، هێشتا هیچم لە ژیانی سەریاسی دووەم نەدەزانی، هێشتا نەمدەزانی باس لە چیدەکەم. تەنیا تەعبیرم لەو خولیایانە دەکرد کە وەک کۆمەڵێک بیرۆکەی ڕووت لە خەیاڵمدا دەسوڕانەوە. لاولاوی سپی پێیگووتم ئەوان هیچ شتێک لە سەر سەریاسی دووەم نازانن، هەرگیز نەیانبینیوە، ناشزانن ئێستا چیدەکات و لە کوێ دەژی.

من کە ساڵەهای ساڵ چاوەڕوانیم کێشابوو، ئیدی ئاسان نەبوو لەلام زیاتر چاوەڕێبم.

١٥

که من ئازادبووم له مێژبوو کەس هیچ شتێکی دەربارەی سەریاسی دووەم نەدەزانی. دواهەمین کەس ئادەم مەرجان بوو کە جارێک لەگەڵ کۆمەڵێک پێشمەرگەی ماندوودا بینیبووی، بە دیکتاریۆڤێکی کۆنەوە لە بەردەم ماڵی یەکێک لە بەرپرسە گەورەکاندا وەستاوە و پێدەکەنێت. دروست نازانم ئادەم مەرجان چەند دوای مەرگی سەریاسی یەکەم بینیوێتی، بەڵام بە دیمەنەکەدا پێدەچێت بگەڕێتەوە بۆ زەمانی هەڵگیرسانی قۆناغی سێهەمی شەڕی ناوخۆ. لەو زەمانەدا ئاسایی بوو بەردەرکی ماڵی بەرپرسە عەسکەرییەکانی حیزب وەک گۆڕەپانێکی جەنگ وا بێت. ئاسایی بوو هێزەکان لە بری ئەوەی لە بنکەیەک یان کامپێکی تایبەتی پێشمەرگەدا ڕیزببەستن لە سەر شەقام، لەبەر دەرگای ماڵی سیاسییەکان، لە دەوری ئۆتێل، یانەی خواردنەوە و زۆرجاریش لە دەوری ماڵی ژنە سۆزانی و خراپەکان کۆببنەوە. واتە لە دەوری نزیکترین شوێن کە فەرماندەکەیان تیا دەخەوێت. ئادەم مەرجان دروست نازانێت سەریاسی دووەم چیکردوە و بۆ کوێ چووە. ئەو وەک کۆمۆنیستێک دەیگووت «من دەستمگرت و پێمگووت مەچۆ بۆ ئەم شەڕە، ئەمە شەڕی تۆ نییە، ئەمە شەڕی بۆرژواکانە لە سەر زەوتکردنی تیکەنانەکەی ئێمە، لەم شەرایتەدا تەبەقەی کارگەر دەبێت هەڵوێستی تری هەبێت». سەریاسی دووەم پێیدەڵێت «من حەزدەکەم بچم بۆ هەموو شەڕەکان، بەڵام لە ئێستادا لەم شەڕە زیاتر هیچی تر نییە، ئەگەر شەڕێکی تر هەبوو جوابم لێبگێڕەوە

دێم بۆ ئەوێش». ئادەم مەرجان دڵشکاو لەو وەڵامە، خوداحافیزی لێدەکات و پێیدەڵێت «هاوڕێم هیوادارم نەکوژرێیت». ئەو بە دەنگی بەرز و بە پێکەنینەوە دەڵێت «هیوادارم بکوژرێم... من هیوادارم بکوژرێم».

ئەوە دواهەمین ڕستەی سەریاسە کە یەکێک لەو هاوڕێیانە بیستبێتی.

ڕۆژێک دوای ئاشکرابوونی نهێنی سەریاسەکان خوشکە سپیەکان منیان خستە ئوتومبیلێکی تایبەتییەوە و بردیانم بۆ شار.

کە ژینۆی مەخمەڵی و ئادەم مەرجانمان دۆزییەوە، کەسیان شتێکی ئەوتۆیان لە سەر شوێنی سەریاسی دووەم نەدەزانی.

شەوێک ئیکرامی کێو هاتەوە بۆ لام. ئەو دەرهەق بە هەموو شتەکان ناڕازی بوو... ناڕەحەت بوو لەوەی من بێباکانە و بە ڕیش و پرچێکی ئاوەها درێژەوە چوومەتەدەرێ، بەڵام وەک هەمیشە پڕبوو لە هێمنی و لێبوردن. ئیکرام هیچی لە سەر سەریاسی دووەم نەدەزانی، کۆی حیکایەتەکە شتێکی سەیربوو لەلای. بە جەستە گەورە و ئارامەکەیەوە لە ژوورەکەمدا دەهات و دەچوو دەیگووت «هەموو شتێک دەکەم بۆ ئەوەی بیدۆزمەوە، هەموو جێگاکان دەگەڕێم... سا سجلی هەموو بنکەکان دەپشکنم تا دەگەینە شتێک...». ئەو چێژێکی بێسنووری لەوە دەبینی بتوانێت شتێک بکات، من زیاتر باوەڕم بە ژیان بێت.

ئێوارەیەکی دی گەڕایەوە و دەستی خستە سەرشانم و گووتی «سەریاسی دووەم لەم شارە نییە، هەشت مانگ زیاترە لە لای دوژمن دیلە».

یەکەم جاربوو بەوجۆرە وشەی «دوژمن» ببیستم. دوژمن ئەو ناوەبوو کە هێزە شەڕکەرەکان لە یەکدییان دەنا. من ئەو کات تێگەیشتم شەڕی ناوخۆ چەند گەورە و ترسناک بووە. ئیکرامی کێو دەیگووت «موزەفەری سوبحدەم بمبورە، بەڵام کۆمەڵێک گرێ و نهێنی هەن من ناتوانم هیچیان لە سەر بڵێم، بەڵام تا ئەو جێگایەی من دەزانم، ئەو کورە ناشتوانێت بگەڕێتەوە بۆ ئەمبەر، لەبەرئەوەی لێرەش کۆمەڵێک مەسەلەی گەورەی لە سەرە».

من ئەو شتانەم لا گرنگ نەبوو... بۆ من ئەوە گرنگ بوو کوڕێکم هەیە و لە شوێنێکی نادیاری ئەم زەمینەدا دیلە و دەبێت بیدۆزمەوە.

ئەگەر ئازاری مردنی یەکەمین سەرباس و سەرەتای چیرۆکی سەرباسی دووەم نەبایە، ئەوا مالّی خوشکە سپیەکان هێمنترین و جوانترین مالّێک بوو لە ژیانمدا بینیبێتم. لە ڕاستیدا من بەر لە گرتنیشم کەش و هەوای مالّی هێمن و ئاسوودەم تاقی نەکردبووەوە، شارەزاییەکی تەواو کەمم لە ژیانی خێزانە ئاسوودەکان هەبوو. بێدەنگی و ئارامی و ئاشتی ناو مالّی خوشکە سپیەکان ئەو بەهەشتە بوو من لە مێژە خەونم پێوەدەبینی. ژوورەکەی من دووربوو لە ژوورەکانی ئەوانەوە، بەڵام هەرگیز وەک نەناسیاو و غەریبەیەک مامەڵەیان نەکردم، هەرگیز ئەو هەستەیان پێنەدام کەسێکی زیادم و ئەوان خۆشحاڵ نین بە نیشتەجێبوونم. دوای مانگێک من لەگەڵ ئیکرامی کێودا قسەم لەوەکرد کە کوختێکی بچوک بۆ خۆم دروستبکەم، پارچە زەوییەک لە یەکێک لە جووتیارەکان ئیجاربکەم و ببمە جووتیار. من لە زیندانەوە جۆرە پەیوەندییەکی ڕۆحی قووڵم لەگەڵ زەویدا هەبوو. ئەگەرچی لەم سەر کەشتییە مەلعونەدا ئێوە وەک یەکەمین عاشقی دەریا تەماشای من دەکەن، ئەگەرچی نیگای بێوچانی دەریا، خۆشەویستی من بۆ ئەم ئاوە مەزنە ئاشکرادەکات، بەڵام ئەوە ڕێگا لەوە ناگرێت عاشقێکی گەورەی زەویش بم. من عاشقی زەویم. ئەو شەو و ڕۆژە سەیرانەی لە گوندی خوشکە سپیەکان ژیام، بە ناوێکی ترەوە تێکەڵ بە جووتیارەکان بووم، حیکایەتێکی ترم لە سەر ژیانی خۆم دروستکرد. خوشکە سپیەکان و جووتیارەکان و ئیکرامی کێو کۆمەکێکی گەورەیان کردم ئەو کوختە دروستبکەم. ئێوارەیەک ئیکرامی کێو لە زەرفێکی ڕەشدا کۆمەڵێک سەفتە پارەی بۆ هێنام و گووتی «من ئەوەم هەیە، دۆستی ئازیزم، من چەندین ساڵە پاشەکەوت دەکەم، بەڵام لەوە زیاترم بەیەکەوە نەناوە. جگە لەو جێبە چکۆلانەیە و ئەم زەرفە پارەیە خاوەنی هیچی تر نیم... چەندت دەوێت هەڵیگرە و چ زەوییەکت دەوێت ئیجاربیکە». ئیدی زەردەخەنەیەکی گەورە دەکەوتە سەر ڕوخساری، وەک

ئەوەی شەرم لە گەورەیی خۆی بکات، شەرم لەوە بکات خەندەکانی ناتوانن لەوە ناسکتر و سادەتربن. من بە پیری و کەساسی خۆمەوە دەنوشتامەوە و دەستەکانیم ماچدەکرد. پێمدەگووت «ئیکرامی من، ئەی گەورەترین چۆلەکەی دونیا... من لە سەرەتاوە دەست پێدەکەمەوە، من لە پارچە زەوییەکی بچوک و هەندێ حەیوانی گچکەوە دەست پێدەکەمەوە. خۆم تەرخانی جۆرە ژیانێکی تر دەکەم، من بڕێکی زۆر کەمم دەوێت، بەشی ئەوەی لە سەرەتاوە دەست پێبکەمەوە». کە ئەو قسانەم بۆ دەکرد هەردووکمان لە سەر کێڵگەیەکی بەپیت وەستابووین، زەوی جووتیارێک لە پێناوی کۆچدا بۆ دەرەوەی وڵات هەموو شتێکی جێهێشتبوو. زەوییەکی بەراوبوو خزمەکانی دەیاندا بە ئیجار تا نەفەوتێت. من و ئیکرام لەو سەر پارچە زەوییە، لە نێوان جۆگە و بناوان و خورپەی ئاوەکاندا سەیری شەرمی یەکترمان دەکرد. بۆنی گوند، بۆنی تێکەڵاوی پاکی و پیسی بە یەکسانی دەچوون بەسەرماندا، بۆنی گیای پاکیز و ڕیخی مانگاکان وەک یەک لێمانەوە نزیکبوون. ئیکرام گومانی لە هەموو شتێک هەبوو، لەو بڕوایەدا نەبوو یاقوبی سنەوبەر من نەدۆزێتەوە. بەڵام لەگەڵ هەموو ترسەکانماندا، ئەو ڕۆژانە تەنیا یەک خولیامان هەبوو، ئەویش دۆزینەوەی سەریاسی دووەم بوو.

لە دوای مردنی محەمەدی دڵشوشەوە سڵێمانی مەزن، کە دۆستێکی نزیکی ئیکرام بوو، ئەوی ڕاسپاردبوو هەموو پێویستییەکانی خوشکانی سپی بگرێتە ئەستۆ. لە ڕاستیدا خوشکە سپییەکان لە دوای جێهێشتنی شارەوە، کارێکی ئەوتۆیان نەبوو، ئەوان بە ئارەزووی خۆیان هاتبوونە ئەو گوندە، کەسانێک هەن وادەزانن خوشکەکان لەدەستی ئەو چیرۆکانە ڕایانکردوە کە لە شار وەک تاعوون بە دوایانەوە بوو. بەڵام کێژەکان بێباک لە هەر شتێک ژیانی خۆیان دەژیان، سروتە ڕۆژانە و سەیرەکانی خۆیان دووبارە دەکردەوە، پێکەوە ئەو قوتابخانە چکۆلەیەیان بەڕێوەدەبرد. هەستدەکەم جگە لە مردنی ئەو دوو کوڕە چ شتێک نەبوو بتوانێت کار لە یادگار و ئاسوودەییان بکات. لەو شەوە سەیرانەدا لەزەتێکی بێسنوورم لە

دەنگیان بینی. دوو گۆرانیبێژی ڕاستەقینە بوون کە لەبەر هەر هۆیەک بێت نەیاندەویست ببن بە گۆرانیبێژ. شەوەهای شەو بە دزییەوە گوێم لێدەگرتن، بە هێمنی لە کوختەکەی خۆم دەهاتمەدەرێ و لە پشت کۆمەڵێک درەخت و لە نێوان دوو بەردا پاڵدەکەوتم و گوێم لێدەگرتن. هەرگیز نەمدەهێشت بزانن گوێیان لێدەگرم. سەیرترین شت ئەوەبوو کە هەندێک شەو بەدەم گۆرانی گووتنەوە قژیاندەکردەوە و بەرەڵایاندەکرد، پێکەوە دادەنیشتن و پرچیان بۆ یەکتر دروستدەکرد، گۆرانییان دەگووت و قژیان دەخستە ناو ئەو جوێبارە درێژەوە کە لەگەڵ خۆیدا بە ئارامی دەیبرد. هەندێ شەو بە قژی تەرەوە دەهاتن و لای من دادەنیشتن، هەندێک جار لە پۆلەکاندا وەک وانە بە منداڵێک بڵێنەوە، چیرۆکەکانیان بۆ دەگێڕامەوە، لە ڕێگای ئەوانەوە زۆربەی چیرۆکی ئەو بیستوویەک ساڵەم زانی. زۆر ئاگاداری سیاسەت و جەنگ و ئەو جۆرە شتانە نەبوون، بەڵام کەسێکیشم نەبینیوە وەک ئەوان وەسفی شەو، مانگ، چیرۆکەکانی عەشق، مردنی گەنجەکان و خامۆشی شەوە دوورودرێژەکانی شاربکات. من دواتر کە چوومە شار، هەمیشە هەموو شتەکانم لە دیدی ئەوانەوە دەبینی.

ئەو ماوەیە ژیانیان بۆ ئیشێکی سەیر تەرخانکردبوو، ئیشێک لە یەککاتدا زۆر نزیک و زۆر دووریش بوو لەوان، هەردووکیان بەردەوام لە سەر دوو مەکینەی دروومانی سینگەری کۆن، جلی بوکێنییان دەدروو. ئەوەی لای من سەیربوو ئەوەبوو، ئەو دوو خوشکە، جلی سپی بووکێنی نەبێت هیچ جلێکی تریان ئامادە نەدەکرد. ژوورێکیان لە قوتابخانەکە جیاکردبووەوە بۆ دروومان، لەویادا تۆپە قوماشی گەورەیان دانابوو، هەر کراسێکیان تەواو دەکرد، بە شێوەیەکی بێوێنە لە زەرفێکی تایبەتیدا دەیانپێچایەوە و کۆتایی مانگ کاتێک دەچوون بۆ شار بۆ وەرگرتنی موچە و سەردانی گۆڕی محەمەدی دڵشوشە، کراسەکانیشیان دەگەیاندە دەست کۆمەڵێک دوکانداری تایبەت. لای من سەیربوو، دوو کچ کە برپاریاندابوو هەتاهەتایە شوونەکەن، پیشەکەیان ئامادەکردنی کراسی بوکێنی بێت بۆ کچانی تر. بەڵام شادەریای

سپی دەیگووت «هەر کەسە و بە ویستی خۆی و بە دەستی خۆی شادی و بەدبەختی خۆی دروستدەکات». ئەوەی ئەوانی شەیدای ئەو جۆرە کراسانە کردبوو، ڕەنگە سپییەکەیان بوو. هەر کراسێکیان تەواو بکردایە پێش پێچانەوەی خۆیان جارێک لە بەریان دەکرد. من زۆر بەیانی، تاریک و ڕوون دەمبینین هەردووکیان بەو جلە بوکێنییە سپیانەوە لە پێدەشتەکان دەهاتنەوە.

ئیکرامی کێو هەفتەی جارێک دەهات بۆ لام. من هەرگیز بە تەواوەتی ئاشنای دونیای ئەو نەبووم، تا ئێستاش بە دروستی نازانم چۆن ژیاوە و لە کوێ ژیاوە. بەڵام وەک خۆی دەیگووت «من قەلەندەر نیم»... نا ئەو قەلەندەر نەبوو. حەزێکی سەیری لە ڕازاندنەوەی ماڵ بوو، کاتێک ئەو کوختە بچوکەمان دروستکرد، بە دەستی خۆی هەموو شتێکی تیا ڕێکخست. من ئەوکات نەمدەتوانی هیچ بکەم، شێوەی سەیرکردنم بۆ ژیان هێشتا ئەسیری ئەو زیندانە کۆنەی سەحرابوو، شەوان کە دەهاتمەدەرێ، لە بری سێبەری بڵندی چیاکان، هێڵی ئاسۆکانی بیابان لە چاومدابوو.

خوشکە سپییەکان دەیانزانی من هەمیشە وەک مەخلوقێکی غەمگین دەمێنمەوە. دەیانزانی کە شەوان ئاوارەی ئەو کێوانە دەبم، جگە لە بیرکردنەوە لە سەریاسی سوبحدەم خەیاڵم لای هیچی تر نییە، کە دەچمە ژوورەوە و خۆم گۆشەگیر دەخەم جگە لەو منداڵانە خەیاڵێکی دی لە سەرمدا نییە. سەردانەکانمان بۆ سەر گۆڕی سەریاسی یەکەم، بە هەیبەت و ڕێز و بێدەنگییەکی سەیرەوە تێدەپەڕی. خوشکە سپییەکان هەمیشە مۆم و بوخورد و داری عودێکی زۆریان لە سەر ئەو گۆڕە دەسووتان، بە جۆرێک تا درەنگ ئەو دەشتە بۆنی بوخوردی بەرنەدەدا. هەموو ڕۆژانێکی هەینی هەر سێکمان خۆمان دەگۆڕی و دەچووینە سەر گۆڕەکەی، بەپێ بە ناو دەشتێکی بەریندا ڕادەبووردین... لە ڕێگای گۆڕەکەدا خوشکە سپییەکان بە گێڕانەوەی بەسەرهات و تراژیدیاکانی ئەو زەمانە دەیانەویست من بخەنە ناو وێنەی سەردەمێکەوە مەرگ حورمەتی خۆی دۆڕاندبوو. بەڵام دڵنیام هەستێکی قوونڵیان بە هەموو شتەکان هەبوو. هەندێک جار هەستمدەکرد وەک یەکێک

لە منداڵانی گوندەکە تەماشام دەکەن. مەحەبەتی ئەوان بۆ من لە مەحەبەتی کچێک نەدەچوو بۆ باوکی، بەڵکو لە مەحەبەتی دایکێک دەچوو بۆ منداڵەکەی. مامەڵەکردنی زۆر لەگەڵ منداڵاندا کردبوونی بە دایک، لەگەڵ منیشدا ڕەفتاری دایکێکیان هەبوو کە سەرتاپای میهر بێت. ئەوەی سەیربوو لای من، ئەو عەشقە قوواڵەی منداڵانی گوندەکە بوو بۆ ئەوان. بە خۆشییەکی زۆرەوە هەموو ژیانی خۆیان پێشکەش بەو منداڵانە کردبوو. ئەو کات کە من گەڕامەوە، لەگەڵ دەیان مامۆستای دیکەی شیرین و منداڵدۆستدا، خەریکی جەنگ بوون لە پێناوی منداڵانی فەرامۆشکراوی گوندەکاندا. من بەخیلیم پێدەبردن کە بەو جۆرە خۆیان بۆ ئاواتە بڵندەکان تەرخاندەکەن. ژیانی من بەراورد بە ژیانی ئەوان خاڵی بوو لە هەموو شتێک، لەوە دەترسام ببم بە پیرەمێردێک کە لەم ژیانە گەورەیەدا جەنگێک و کێشەیەک و ململانێیەکی نەبێت بیکات.

ئەو شەوە خاڵی و ترسناکانەی چاوەڕوانی لەو گوندەدا، مانای ژیان و بوونی منی خستە مەترسییەکی گەورەوە. مرۆڤ تا دێلە ژیانی مانایەکی قوواڵی هەیە، هیچ شتێک وەک دیلی و کۆیلەیەتی مانا نادات بە ژیان، چونکە ئەو کات مرۆڤ لە شەڕێکی مەزندایە بۆ ئازادی، بەڵام هیچ شتێک وەک ئازادی مانای ژیان ناخاتە مەترسییەوە. هیچ شتێک وەک سەربەستی لە سەر مانای ژیان پڕ مەترسی نییە. لە ئازادیدا مرۆڤ شەیدایی و خولیای خۆی بۆ مانا لە دەستدەدات. مرۆڤی ئازاد دەشێت مرۆڤێکی بێمانا بێت، بەڵام گەورەیی مرۆڤ ئەوە نییە لە کوێلەیەتیدا بۆ مانا بگەڕێت، بەڵکو ئەوەیە لە ئازادیدا بۆی بگەڕێت. من ئەوکات لەگەڵ ئەو هەموو مانا و خولیا و پرسیارە سەیرانەی لە سەرمدا دەسوڕانەوە، هەستمدەکرد هێدی هێدی جۆرە ئازادییەکی خاڵی لە مانا دەژیم. من لەو ژوورەمدا هەستم بە فەرامۆشی و پیرییەکی ترسناک دەکرد.

پێدەچوو ئیکرامی کێو بە زەحمەت بتوانێت هیچ زانیارییەک لە سەر سەریاسی دووەم کۆبکاتەوە، بەڵام ئەویش نەبایە من نەمدەزانی ڕووبکەمە کوێ.

هەندێک شەو وەک شێت هاوارم دەکرد و دەمنرکاند و دەمگووت «خودایە من ڕووبکەمە کوێ؟ ئەم دەستخەڕۆ و کوێرییەی من نیشانەی نارێکی ئەم گەردونەیە... کوێرێک ئەم دونیایەی دروستکردوە، کوێرێک ئەم زەمین و زەمانەی دروستکردوە، من لە دیلی بیابانەوە بووم بە دیلی جۆرە تاریکییەکی تر».

هەموو شەوێک هاوارم لە خۆم و گەردون و خودا دەکرد... من لە نێوان ئەو سێیانەدا وێلبووم. نەمدەزانی باوەڕی تەواوەتی بە کامیان بهێنم. خۆم لەوە لاوازتربووم بتوانم تەلیسمەکان شیبکەمەوە، گەردون لەوە دڵڕەقتربوو بە ئاسانی کۆمەکم بکات، خوداش لەوە بێدەنگتربوو چاوەڕوانی هیچی لێبکەم. ئیکرامی کێو دەیویست وێنەیەکی ڕاستەقینەی ئەو دونیایەم بداتێ کە تیادەژین. زۆربەی ئەو شەوانەی پێکەوە لە کێڵگەکاندا پیاسەمان دەکرد، ئەو سەرقاڵی شەرحکردنی وێنەی ئەو جیهانە بوو، کە من نەمدەویست تێبگەم. ئیکرام بەو شانە ئەستوورانەوە کە هەندێک جار بە ئەستەم کوڕی دەکردن تا من ڕوونتر گوێم لە دەنگی بێت، دەیگووت «موزەفەری سوبحدەم، شارێک بهێنە پێشچاوی خۆت، پڕ لە هەزاران کوچەی تەسک، پڕ لە هەزاران دەرگای داخراو، پڕ لە هەزاران قەڵا کە مرۆڤەکان وەک شێت بە دەوریدا دەسوڕێنەوە و دەرگاکەی نادۆزنەوە، شارێک سا جوگرافیایەکی هەیە جیاوازە لەوەی من و تۆ پێی ڕاهاتووین، شارێک بەشێکی زەوییە و بەشێکی ئاسمانە، کوچەیەکی لە زەمینداید و کوچەیەکی لە هەوردا، شارێک هەموی مەتەڵە، سا کوچەکانی شوێنی خۆیان دەگۆڕن، دەرگاکانی شوێنی خۆیان دەگۆڕن، پەنجەرەکانی لە شوێنی خۆیاندا نین... بیهێنە پێشچاوی خۆت لە شارێکی وادا کە پڕە لە ملیۆنەها ژوور، سا لە هەر ژوورێکیشدا ملیۆنەها شت هەیە، لە ناو ئەو ملیۆنەها شتەدا ئێمە بۆ شتێکی بچوک دەگەڕێین... هاوارکردن سوودی نییە... نا، من نااێم ئەم شارە جێگایەکی بێدەنگە، بەڵام ئێرە شوێنێکی ترە، شوێنێک هێشتا ئادەمیزادەکان بە تەواوەتی تێینەگەیشتوون، ئێمە لە سەردەمێکی تردا دەژین کە هێشتا مرۆڤەکانی ئێمە

ڕاستییەکەیان نەبینیوە، وەک ئەوەی بە نەخشەیەکی کۆنەوە لە شارێکی تازەدا بسوڕێتەوە... دەشێت چەندین کەس ناونیشانەکانت بۆ هەڵبدەن، بەڵام تۆ سا هیچ نادۆزیتەوە، چونکە لە دواجاردا ئەوانەی کە ناونیشانت دەدەنێ، نەخشەی شارێکی تر لە سەریاندایە... موزەفەری سوبحدەم ئەو شوێنەی سەریاسی دووەمی لێ دیلە، شوێنێکی نهێنییە، ئەم وڵاتە پڕە لە زیندانی نهێنی... پڕە لە هێزی نهێنی، پڕە لە نەفرەتی نهێنی... کینە ئەم وڵاتە بەڕێوەدەبات، هیچ شتێکیش وەک کینە دەرگای خۆی قایم ناکات. مرۆڤ لەم شارەدا ڕقی لە مرۆڤە، لێرە کەس کەسی خۆشناوێت».

من دەمگووت «بەڵام ئیکرامی کێو لەو شەوەوەی ئازادبووم، لەو کاتەوەی تۆ منت ڕزگارکرد، من جگە لە مرۆڤی پاک هیچی تر نابینم.».

بە ترسێکی قوونڵەوە سەیری دەکردم، چاوەکانی هێندە گەش و کراوە و ترساو دەهاتنە بەر دیدەم، ئیدی من سڵم لە قسەکانم دەکردەوە. دەهەژی و عارەقەکەی دەسڕی، ئەو لە ساردترین ڕۆژەکانیشدا کاتێک قسەی دەکرد دەبایە دواتر دەسڕەکەی دەربهێنێت و عارەقەکەی بسڕێت. بە دەنگێکەوە وەک لە ترسێکی گەورە ئاگادارم بکاتەوە دەیگووت «نا، موزەفەری سوبحدەم... نا... سا لە هەر شوێنێک نهێنی زۆر بێت، ڕقیش زۆرە».

من نەمدەویست باوەڕ بە ئیکرامی کێو بکەم، ئێستاش نامەوێت باوەڕی پێبکەم. من مەبەستم لە بڕوا و هیوایەکی گەمژانە نییە بە مرۆڤ، دەزانم مرۆڤ، بۆ خۆی بە چ دەردێک دەبات. دەزانم مرۆڤ چ ئازارێک دەبەخشێتە هاوجنسی خۆی... دەزانم ئێوە هەموتان کە بەرامبەرم دانیشتوون و من شەو لە دوای شەو تنۆک تنۆک ئەم چیرۆکەتان بۆ دەگێڕمەوە لە مرۆڤ ڕاتانکردوە، هەموومان کە لەم کەشتییەدا سواربووین و ونبووین و پێدەچێت تا مردن لە دەریادا بێئەنجام بسوڕێینەوە، لە دەست یەکێک هەڵهاتوین کە وەک خۆمان وابووە، لەوانەیە هەندێ سات و هەندێ کات بەدبەختتر و زامدارتریش بووبێت لە ئێمە. بەڵام لەگەڵ هەموو ئەو بڕیانەدا کە ئینسان دەیکاتە جەستەی براکەی خۆیەوە گەر بڕوامان بە مرۆڤ نەما

دەبێت بچین بۆ کوێ؟ چ مەخلوقێک هەیە باوەڕی پێبهێنین، هەتا ئەگەر ڕووبکەینە سروشت و داوای کۆمەکی لێبکەین، ئەو چۆن یارمەتیماندەدات؟ بێگومان هەر لە ڕێگای مرۆڤەوە... ئەگەر ڕووبکەینە خودا و داوای یارمەتی لێبکەین، چۆن کۆمەکماندەکات؟ هەر لە ڕێگای مرۆڤەوە... خودا جگە لە مرۆڤ چ دەستێکی تری هەیە ئەم ژیانەی ئێمەی پێئاوەدان بکاتەوە؟ هیچ.... هیچ دەستێکی تری نییە. سروشت جگە لە ئێمە کێی هەیە، بڵێت شارێکم بۆ دروستبکەن، مۆسیقایەکم بۆ بژەنن، نهێنییەکی قوول و خەوتووی ناو هەناوی خۆم بۆ بخوێننەوە، کیمیای ئەم گول و ئاو و ئەستێرانەم بۆ لێکبدەنەوە ... کێی هەیە کێ؟ لە مرۆڤ بەو لاوە مەخلوقێکی تر نییە.

ئیکرامی کێو کە لە ناو شۆڕش و دواتر لە دونیای دوای ڕاپەڕیندا ژیابوو، دڵڕەقی و درندەیی ئەوتۆی دیبوو، باوەڕی بە هیچ نەمابوو. کە ئەو شەوە بڕوای قوولی خۆم بە مرۆڤ بۆ ئاشکرا کرد، کە پێمگووت لە مرۆڤ بەولاوە چ هێزێکی تر نییە ڕووی تێبکەین. بەو دەنگە یەک تۆن و هێمن و قوولەی خۆی گووتی «سا من گومانم لە گەورەیی مرۆڤ نییە، گومانم لەوە نییە مەخلوقێکی مەزن هەیە و دەبێت چاوەڕوانی ئیشی گەورەی لێبکەین... با موزەفەری سوبحدەم باشتر تێتبگەیەنم... باشتر». هالاوی کێڵگەکانی هەڵدەمژی، بۆنێکی سەیری خاک بەسەرماندا دەهات، خورەی ئاوەکانی شەو هەردووکمانی ئاسوودە دەکرد. ئیکرام کەمێک دەنگی بەرزدەکردەوە دەیگووت «من لە دوای نوشوستی ڕاپەڕین و دەست پێکردنی شەڕەوە، سا زۆر بیرم لەوە دەکردەوە... گەلەک کتێبم لەسەر دەخوێندەوە، هەندێ کات ڕیش و سمێڵم و قژم بەرەڵادەکرد و وەک فیلێکی زەبەلاح دەکەوتمە دەشتەکان، بە هەموو توانای خۆم قاچمدەدا بە زەویدا و سەیری ئاسمانم دەکرد و دەمپرسی «مرۆڤ بۆ وادەکات، سا ئەم میللەتە چییەتی... چی؟» کە قۆناغی یەکەمی شەڕ دەستی پێکرد... ڕوخام... تێگەیشتم جانەوەرێکی برسی لە خوێنی ئەم میللەتەدایە... لە شەڕدا دوو میللەت، دوو دین، دوو شێوە سیاسەت بەرامبەری یەک نەبوون، سا دوو مرۆڤی ڕووت، بەرامبەری

یەکبوون، دوو ئینسان کە هەر دووکیان وەکو یەک ژێردەستە و بەدبەخت بوون، وەک دوو جانەوەر، بێ هیچ هۆیەک پەیوەندی بە مانا و حیکمەتەوە هەبێت یەکتریان دەخوارد. موزەفەر مرۆڤایەتی وەک گڵۆپێک وایە، دەکوژێتەوە و دادەگیرسێت، گڵۆپێکە لە ناو ڕۆحماندا، دەشێت بۆ هەتاهەتایە خامۆش بێت و دانەگیرسێتەوە، دەشێت دابگیرسێت و بکوژێتەوە... بەڵام ئەوەی هەمیشە داگیرساو بێت، هەمیشە بەمرۆڤبوونی خۆمان ڕووناک بین ئەمەیان ئەستەمە و من نەمبینیوە....».

لە ناو تریفە و بێدەنگی شەودا سەیرمدەکرد و هەموو ئەو ئینسانییەتە ونەم تیا دەدۆزییەوە کە ئەو باسی لە مردنی دەکرد. سێبەری ئەو کەسەم تیادەبینی ئەو قسەی لە نەمانی دەکرد.

***

سەریاسی دووەم لە شوێنێکی دوور زیندان بوو، جێگایەک وەک قەلایەکی کۆن، شوێنێک لە شوێنی زیندانە دێرینەکان دەچوو. قەلایەکی گەورە پێش چەندین ساڵ دەوڵەت وەک بنکەیەکی قایم و سەقامگیر بۆ هێزەکانی دروستیکردبوو. قەلایەک لە دوورەوەڕا ترسێکی قوڵی دەخستە دڵتەوە. بینایەک لە ناو چیاو پێدەشت و دارستانەکاندا ونبووبوو. دیوارێکی بازنەیی مەزنی هەبوو، هێند بڵندبوو لە سەر قوولە بازنەییەکانییەوە نەبایە هیچ کەسێک نەیدەتوانی دەرەوە ببینێت. شتێکی نادیار هەبوو هەیبەتی جانەوەرێکی خورافی دەبەخشییە ئەو قەلایە، جانەوەرێک لە بەرد یان میتاڵ، یا هەر کانزایەکی سەختی دیکە. ئێوارەیەک من و ئیکرام لەو جێگایە نزیکبووینەوە، لە دوورەوەڕا تەماشامانکرد. دەمویست بزانم سەریاس لە کوێ زیندانە. ئیکرام مێژووی ئەو قەلایانەی دەزانی. جۆرە بینایەک بوون لە کەرەستەی نوێ، بەڵام بە خولیا و نەخشە و خەیاڵی ئیمپراتۆرە دێرینەکان دروستکرابوون، لە بەردی نوێ و لە خەونی کۆن، کە زادەی خەیاڵی ئەندازیارێک بوو دەیویست هەیبەتی نوێی دەوڵەت بە هەیبەتی خەلیفە دێرینەکانەوە گرێبدات. قەلایەکی مەزن بوو لە ڕاپەڕینەکاندا بە چۆڵی

دەست خەڵک کەوتبوو، ئەفسەر و سەربازەکانی زۆربەیان لە ترسی مردن و برسێتی و تینوێتییەکی دڕێژ یان خۆیان کوشتبوو یان وەک دیل خۆیان دابووە دەست خەڵک. دواتر بۆ ماوەیەکی دڕێژ خێزانە ئاوارەکان کردبوویانە نیشتەجێی بەدبەختییە ئەزەلییەکەی خۆیان، لەگەڵ دەست پێکردنی شەڕی ناوخۆشدا هێزە شەڕکەرەکان سیمیان بە دەوردا کێشابوو، هێزیان لە دەور بڵاوکردبووەوە و کردبوویان بە زیندان... لە دوای دەست پێکردنی شەڕەوە تەنیا باڵندەکان دەیانتوانی لەو قەڵایە نزیکببنەوە.

ئەو ڕۆژەی من ئەو قەڵایەم تیابینی، ترسێکی گەورەم لێنیشت. ئەو زیندانە تەواو لەگەڵ تێگەیشتن و سەیرکردن و ئەزموونی من لەگەڵ زیندانیدا جیاوازبوو. خەیاڵێکی بەد بەردەوام بەرەو ئەوە پاڵی پێوەدەنام زیندانی خۆم بە زیندانی ئەو بەراوردبکەم. بەدترین زیندان ئەوە نییە زیندانەوانەکانت درندەبن، ئەوەیە زەوی و ئاسمانت لێوە دیارنەبێت. زیندان ساتەوەختێکی ئازار نییە، بەڵکو مەودایەکی دوورودرێژە بۆ بیرکردنەوە و خەیاڵ، بۆ تێڕامان لە پەیوەندی نێوان مرۆڤ و دیوار، مرۆڤ و سروشت، مرۆڤ و گەردون. ئەگەر بەردەوام شتێک لەم گەردونە مەزنە نەبینیت، پارچەیەک لەم جیهانە بێمەودا و بەرینە نەبینیت، شتێک ناتوروژێنێت. دۆزەخ ئەوەیە شتێک خەیاڵت بریندارنەکات، واتە شتێک وات لێنەکات بیر لە شتە مەزن و گەورەکان بکەیتەوە، وات لێنەکات لە ڕێگای تەماشاکردنی مەزنی جیهانەوە لەو جوغزە چکۆلەیەی خۆت دەرچیت و بڕوانیت و بە شێوەیەکی دیکە بیر لە پەیوەندی خۆت و گەردون بکەیتەوە. زیندانی ڕاستەقینە تەنیا ئەوە نییە مرۆڤ لە مرۆڤەکانی تر جیادەکاتەوە، بەڵکو ئەوەیە مرۆڤ لە هەموو کانگاکانی ژیان، لە بوون بە مانا گەورەکەی جیادەکاتەوە. کەسی دیل، کەسێکە لەو مەودا بچوکانەوە کە هەیەتی دەتوانێت شەهوەت و ئارەزووی خۆی بۆ ژیان تێژبکاتەوە، بەڵام کاتێک دیوارەکانت کونبڕکرد، کاتێک خستە زوڵمەتەوە، ئیتر لەوە دەردەچێت لە زیندانیدا بێت، بەڵکو دەکەوێتە دۆزەخەوە.

سەریاس لەو قەڵا تاریکەدا دەژیا... ئێمە ڕێگایەکی درێژمان بڕی تا بیدۆزینەوە، شەوێک من و ئیکرامی کێو بە جێبەکەیەوە لەو گوندە هاتینە دەرەوە و ئەو گەشتەی خۆمانمان دەست پێکرد، گەشتی دۆزینەوەی سەریاسی دووەم.

یەکەم جار ئەو پیاوەمان بینی، ئەو مەیمونە بچوکەی ژیانی خۆی یەک گێژەنی گەورە بوو. فەرمانبەرێکی ئاسایش بوو، دوو جار قەرزاریاری ئیکرامی کێوبوو. لە سەردەمی شەڕە خوێناوییەکانی شۆڕشدا جارێک ژیانی ڕزگارکردبوو، جارێکی دیش کاتێک ژنەکەی لەگەڵ کوڕێکدا هەڵدێت و دواتر پەشیمان دەبێتەوە، ئیکرام یەکیاندەخاتەوە و ژنەکەی بۆ دەگەێنێتەوە بەرماڵ. ئەو لەگەڵماندا هات و لە دووڕەوە ئەو قەڵایەی پیشاندابن. بە درێژایی ڕێگا قسەی دەکرد و دەیگووت «کاک ئیکرام، چاوی من، من دوو جار قەرزاریاری تۆم، جارێک لە کاتی شۆڕشدا کە لە مردن ڕزگارت کردم، جارێکیش کە کەوتیتە نێوان من و سکاڵای شەیتانەوە... من تا هەتا هەتایە قەرزاری تۆم... من ناتوانم بەتۆ بڵێم نا، بە باری تەعالا بڵێم نا بە تۆ نااڵێم، چونکە تۆ لە هەموو مەلایکەتەکانی خوا بۆ من بەکەڵکتر بوویت. دوو جار بەهانامەوە هاتوویت، گاڵتە نییە، یەکێک دوو جار یەکێک ڕزگاربکات، بەڵام ئەوەی تۆ دەتەوێت ئەستەمە، لە دەسەڵاتی منیا نییە... لە دەسەڵات و هێزی کەسیشدا نییە. تۆ لە ئاسایش ئیشت نەکردوە، سەرۆک خۆی سەرپەرشتی هەموو شتێک دەکات، حیزب خۆی دەستی لە شتەکەدا هەیە. من فەرمانبەرێکی بچوکم... سەبارەت بەو هاوڕێیەم هەر ئەوەندەی پێدەکرێت، ئەویش سنوورێک هەیە ناتوانێت ببڕێت. ئەو زیندانە پڕە لە نهێنی، هەندێ شتی تیایە کە جگە لە حیزب کەسی تر نابێت بیزانێت. ڕاستە من ئەو کوڕە دەناسم، برادەرمە، ئەگەر داوای لێبکەم کوڕەکەی خۆیم بۆ سەردەبڕێت، بەڵام ئەویش لە شوێنێکدا دەوەستێت، چونکە ئەو زیندانە بەحرێکە لە نهێنی، هیچ کەسێکی وەک من و تۆ لە خۆمانەوە ناتوانین بچینە ژووری. چونە ژووڕەوە نییە، ئەوە لە خەیاڵی خۆتان دەربکەن بتوانن بچنە

ژووری... ئەو تەنیا دەتوانێت کاسێتەکانتان بەرێتە ژووری و بیداتە دەست سەریاس و دواتر کاسێتەکانی ئەوتان بۆ بهێنێت. کوڕەکە لە ئینفرادیدایە، بە تەنیا لە ژووریکدایە. چیت دەوێت بۆی تۆماربکە و ئەویش چی دەوێت بۆت تۆماردەکات، تەواو ئیتر تۆ چیت دەوێت؟ دڵنیابە من پەیمانی باشترین جۆری هەنگوینم پێداوە... ئەو هەنگوینی باشی لێببڕێت دەمرێت... ڕاستە برادەرمە، زۆر برادەرمە، پێیبڵێم بمرە دەمرێت، بەڵام هەنگوینەکەش نەبێت کە من لە کیسەی خۆم و بە پارەی زۆر کڕیومە، ناهێڵێت ئەو تەسجیلە ببینە ژووری... لە ئێستادا ئەوە لە خەیاڵی خۆتان دەربکەن، ئەو کوڕە ببینیت... شتی وا نابێت».

ناوی «تەیفور پاشا» بوو، کلێتەیەکی لە چەشنی کلێتەکانی ئەتاتورکی لە سەردابوو، دەستی پڕبوو لە مستیلەی زێڕ، لە کاتی شۆڕشدا بەرپرسی زیندانی یەکێک لە حیزبەکان بووبوو. دواتر بووبوو بە ئاسایش، بەڵام بە هۆی ڕاکردن و هاتنەوەی بەردەوامی ژنەکەیەوە، بە هۆی ناو و ناوبانگی خراپی خێزانەکەیەوە، لە ئاسایش دووریانخستبووەوە. کاتێک قسەیدەکرد بەردەوام دەگەڕایەوە سەر چیرۆکی سکاڵای ژنی، من ئارەزوویەکم نەبوو گوێی لێبگرم. لەو کاتەوەی لە زیندان هاتبوومەدەرێ، هەستمدەکرد توانای پەیوەندی و گوێگرتنم تا دێت کەمتر و کەمتر دەبێتەوە. ئەو بەردەوام دەیگووت، ئێمە ناتوانین سەریاس ببینین، ئەوە هێندەی تر ناڕەحەتی دەکردم. دواجار لە ژێر فشارێکی سەختی ئیکرامدا، ڕازیبوو بەو پاسەوانەمان بناسێنێت کە دەیتوانی بمانبات بۆ لای سەریاس. ئەویش گەنجێک بوو سەربوردێکی سەیری هەبوو، ناوی «ئیدریسی هەنگوین» بوو. پێشتر هەموو ژیانی لە دۆزینەوەی هەنگدا بەسەر بردبوو، بە گەنجی لە دۆزینەوەی دار هەنگەکاندا توانایەکی ئەفسوناوی لێ بینرابوو، بە شادییەکی بێسنوورەوە کێواوکێو دوای مۆسیقای باڵی مێش هەنگان کەوتبوو، فڕیبوو لەگەڵیاندا، تێکەڵاویان بووبوو، لالەزار بە لالەزار بە دوایاندا ڕۆیشتبوو، چیا دوای چیا سەرکەوتبوو. هەستێک و بۆنێکی بەهێز و سەلیقەیەکی نائاسایی لە

دۆزینەوەی باشترین جۆری هەنگویندا هەبوو، بەڵام ڕۆژێک لەناکاو هەموو تواناکانی خۆی لە دەستەدات، ڕۆژێک چیتر ناتوانێت هەنگ بدۆزێتەوە، ناتوانێت لەگەڵیاندا بفڕێت و دەست لە شارەکانیان بدات، تاکە شتێک تیا نامرێت حەزێکی نائاسایی و ئەفسوناوییە لە هەنگوین. ئیدی ئەو سەلیقە کۆنەی لە دۆزینەوەی هەنگدا وەک پاشخانێکی بەکەڵک بۆ دۆزینەوەی گوناهبار و گومانلێکراوان بۆ حیسابدەکەن و لە ئاسایش وەریدەگرن، پاشماوەیەک لەوەش لەو قەڵا ترسناکەدا دەیکەنە پاسەوان.

شەوێکی تاریک لە مەیدانێکی پاسدا بینیمان. خۆی ئەو جێگایەی هەڵبژاردبوو، دەیگووت «کەس گومانی لەم شوێنانە نییە». گەنجێک بوو دەیویست واز لەو زیندانە بهێنێت و بڕوات بۆ دەرەوەی وڵات. من لە تاریکیدا بە ڕۆشنی ڕوخسارێم نەبینی. دەنگی شتێک لە دەنگی لەرینەوەی باڵی هەنگەکانی تیابوو، کاتێک قسەیدەکرد وەک ئەوەبوو پۆلێک هەنگ بە ئاسماندا بفڕن. ئەو گووتی «من دەچم بۆ خاریج، ناتوانم زۆر شت بکەم، بگیرێم و بیدۆزنەوە هەموو شتێکم دەفەوتێت، بەڵام وەک گووتومە لە سەر قسەی خۆم تەسجیلێکی بۆ دەبەمە ژووری شتەکانی ئێوە ببیستێت و چیشی هەیە لە سەر هەمان کاسێت تۆماریبکاتەوە... مەڵێن ئیدریسی هەنگوین پیاوێکی خراپە... پێشتر ئەوەم بۆ کەس نەکردوە، بەڵام بزانن هەقدەستی خۆشم وەردەگرم».

من دەمویست سەریاس ببینم، دەمویست باوەشی پیابکەم، بەڵام ئەو دەیگووت «بەڕێز، دەستت بێنە ماچیبکەم، لە قسە تێدەگەیت یان نا، ئەوە ناکرێت... من سەریاسی سوبحدەم دەناسم، خۆم نانی بۆ دەبەم... بەڵام ئەوەی تۆ داوایدەکەیت لە دەستی مندا نییە. تا دەگەیتە ژووری چوار جار پشکنین هەیە، یەکێک شتێکی وابکات لە وێدا تیربارانی دەکەن... منیش دامناوە شەش مانگی تر بچم بۆ خاریج، حەزدەکەیت ئیعدامم بکەن. من یەک ڕێگام بۆ داناویت و تەواو، نرخەکەشم پێگووتوویت، ئیتر کەیفی

خۆتە... نەچوومایە بۆ خاریج ئەسحابە دەرزییەکی پێنەدەبردمە ژووری. خۆت بڕیاربدە، من دواقسەی خۆمم کردوە... بەڵام پێش هەموو شتێک من ئەو میقدارەشم لە هەنگوین دەوێت... بێئەوە هیچ ناکەم، حاڵی بوون یان نا؟».

ئیدریسی هەنگوین تاکە هیوامان بوو، ئیکرامی کێو کەمێک دەستەپاچە و غەمگین دەهاتە پێشچاو، هەستیدەکرد ناتوانێت وەک پێویست یارمەتیم بدات، بەردەوام لە بەرەوە پارەی بۆ زیاددەکرد، ئەویش تا دەهات وەک پۆلە هەنگێکی تورە هەر فنگەفنگی بوو. پێدەچوو سەریاس دیلێکی تایبەت بێت، نرخێکی گەورەی لەسەر بێت، لە ڕیزی ئەو زیندانیانەدا بێت، بۆ کاتی پێویست هەڵیاندەگرن. ئیدریسی هەنگوین لە ناو بۆنی گریس و دوکەڵی ڕەشی پاسەکاندا قسەیدەکرد. هاوار و چاوەڕوانی هەندێ شۆفێر کە بۆ دواهەمین نەفەرەکانی شەو وەستابوون، غەمێکی قوولی بەو مەیدانە بەخشیبوو، چەند گڵۆپێکی کز و زەردیش هەموو جوانی شەویان شێواندبوو. ئیدریس دەیگووت «کوڕەکەی ئێوە لەو دیلانەیە کە دەمێنێتەوە... ساڵێک، دە ساڵ، پەنجا ساڵ نازانم. لەوانەیە ئەم شەو شتێک بقەومێت و بەریانبدەن، لەوانەیە هەر ئەم شەو شتێک بقەومێت و لەگەڵ دیلەکانی تردا هەموویان تیربارانبکەن... بەقوربان... ئەمە وڵاتەکەی من و تۆیە... شتی وا زووزوو دەبێت، لە پڕێکدا ئەمرێک دێت کۆمەڵێک بەرەدەن، لە پڕێکیشدا ئەمرێک دێت، لە دەرەوەی قەڵاکە پاک و تەمیز ڕیزێک گۆڕیان پێهەڵدەکەنن و دەیانکوژن. ئەوەیان بە من زامن ناکرێت. سبەی کە دەنگی نەما گوناهی من نییە، من حەرەسم، چاکەم بۆیان هەیە خراپەم بۆیان نییە، بەڵام هەموو سامانی دونیام بەیتێ، لە بری دەهەزار ملیۆنێکم بەیتێ، ئەوەی ئێوە دەتانەوێت نابێت، ئەگەر ببوایە بەسەرچاو بە خۆڕایی بۆم دەکردن... مەسەلەکە پارە نییە».

ئەو شەوە کە گەڕاینەوە ئیکرامی کێو بێدەنگ بوو، کە هەستی بە شکست بکردایە، بۆ ماوەیەکی درێژ قسەی نەدەکرد. دەمزانی بەردەوام بیردەکاتەوە، چونکە کە بیری دەکردەوە، نیگا و گوزارشتی سیمای لە

پنتێکدا دەوەستان و گۆڕانیان بەسەردا نەدەهات، دەکەوتە سەر عارەق و بێدەنگییەکی تایبەت دایدەگرت. دواجار لەگەڵ هەموو نائومێدییەکانمدا، بە درێژایی ڕێگا دڵخۆشیم دەدایەوە، ئەو بێدەنگ سەیریدەکردم و بە هێمنییەک کە لە ئارامیی زۆرانبازێک دەچوو دوای شکست، جێبەکەی لێدەخوڕی و دەیگووت «بێدەنگ بە موزەفەری سوبحدەم، دەمەوێت بێدەنگ بیت».

من لە شەوی دواترەوە دەستمکرد بە تۆمارکردنی یەکەمین کاسێتی خۆم، دەبایە لە هەموو ڕستە و وشەیەکمدا وریابم، هیچم لە سەر سەریاسی دووەم نەدەزانی، من ئێستاش زۆربەی ئەو ڕستانەم لە یادە کە لە کاسێتی یەکەمدا تۆمارمکرد... شتێک بوو لەم جۆرە «من موزەفەری سوبحدەم، پیاوێک لە سەحراوە هاتووم دەشێت باوکت بم و دەشێت باوکت نەبم، تۆ چۆن سەیرمدەکەیت گرنگ نییە، بەڵام من تۆ وەک فرزەندی خۆم تەماشادەکەم، من تەمەنم بیستودوو ساڵ بوو کاتێک گیرام و بەجێمهێشتیت، ئێستا دوای بیستوویەک ساڵ لە دەریای لم دێمەدەرێ و بۆت دەگەڕێم. هەموو دونیام بەدواتدا تەیکردوە... هەموو دونیا... بەڵام تۆ وەک خەیاڵێک وایت کە کەس نازانێت هەیت یان نیت... ماویت یان نا... ئارەزووت لە ژیانە یان پیربوویت... دەتەوێت من ببینیت یاخود ناتەوێت؟ بەڵێ سەریاسی من... سەریاسی سوبحدەم، من دوای ئەو هەموو ساڵە لە مردنەوە دەگەڕێمەوە و تۆ لەو قەڵا تاریکەدا دەدۆزمەوە کە کەس ناتوانێت بۆی بێتە ژوورێ».

بەو جۆرەبوو لە سەر کاسێتێکی نوێ من چیرۆکی خۆم بۆ سەریاسی دووەم گێڕایەوە. لە تۆمارێکی تازەوە کە ئێکرامی کێو بۆ ئەو مەبەستە بە تایبەت کڕیبووی. لەو ڕۆژەوە ئیدی جیهانی من گۆڕا، لەو ڕۆژەوە ئیتر من و سەریاس لە ڕێگای ئەو کاسێتانەوە باسی ژیان و دونیامان بۆ یەک دەکرد. باوک و کوڕێک هەرگیز یەکتری نابینن و تا هەتاهەتایە بە کاسێت لەگەڵ یەکدا قسەدەکەن... لە سبەی شەوەوە من بێدەنگ دەبم و هەندێ بەش لە کاسێتەکانی سەریاس گوێ لێدەگرین، ئەوەتا من هەموو ئەو کاسێتانە شار

بە شار و دەریا بە دەریا دەگێڕم. ئەوە شاهیدی ئەوەیە کە دەنگی من جگە لە تەواوکەرێکی دەنگی ئەوان هیچی تر نییە، کە ئەوان قسەیان کرد دەبێت من بێدەنگ بم... بێدەنگ... ئێستا درەنگە و با دووبارە سەیری دەریا بکەین... هەستن هەموو پێکەوە سەیری دەریا بکەین و گۆرانیی ئەوانە بڵێین کە لە ئاودا وندەبن... هەستن ئەم شەو با گۆرانی ئەوانە بڵێین کە زەوی و دەریا ڕەحمیان پێناکات.

١٦

کاسێتی یەکەم

من ناوم سەریاسی سوبحدەمە، نازانم ئەم کاسێتە دەگاتە دەست کێ و کێ گوێی لێدەگرێت؟ من ئەوم، بەڵێ من سەریاسی سوبحدەمم، تۆ پێمدەڵێیت سەریاسی دووەم، دەترسیت پێمناخۆش بێت... نا مەترسە، من لەوە ناترسم سەریاسی دووەم بم. تۆ هەر کەسێک هەیت، مارشاڵت وەک من نەناسیوە، پرۆفیسۆری شەوە تاریکەکان، ئەو سەریاسی یەکەمە، من خۆم بە شایستەی ئەوە نازانم کەس بە سەریاسی یەکەم ناوم بهێنێت... ئێستاش کاتێک بیری لێدەکەمەوە دەمەوێت بگریم... من هەندێک جار بەوم دەگووت، سەریاسی مەزن، ئەم ماوەیەی کە لەم قەڵایەدا زیندانم کاتی خۆم لەگەڵ یادگارەکانی ئەواندا دەبەمە سەر، من و سەریاسی سوبحدەم و محەمەدی دڵشوشە و نەدیمی شازادە. نەدیمی شازادە هەموو شتێک دەزانێت. گوێم لێبگرە... ئەگەر تۆ کەسی منیت، دەبێت بڕۆیت و نەدیمی شازادە بدۆزیتەوە، ئەو هەموو شتێکت پێدەڵێت... هەموو شتێک.

دەتەوێت لە کوێوە دەست پێبکەم. وەک هەموو منداڵەکانی دونیا، منداڵیی خۆمم لە یاد نییە. گەر لە یەکەم ساتەوە هەموو شتێکم لە یادبایە، ئێستا وەڵامی هەموو شتێکم دەزانی، بەڵام وەک هەموو منداڵەکانی دونیا هیچ لە منداڵی خۆم نازانم... هەستەکەم لەم تاریکییەدا شتەکانم زیاتر لە

بیردەچێتەوە، هەندێ لەوانەی پێش من لێرەن، دەڵێن دواتر ناتوانین بچینەوە بەر ڕووناکی، دەڵێن گەر ڕووناکیمان لێبدات کوێردەبین... نازانم وایە یان نا... بەڵام دەزانم تاریکی مرۆڤ لاوازدەکات، من چەندین مانگە هەست بەلاوازییەکی زۆر دەکەم.

لەوانەیە ئەگەر تا چەند مانگێکی تر ئاشتی بەرقەرار نەبێت، بمانکوژن. من لە مردن ناترسم، لەوە دەترسم لەو ساتەدا کە دەمرم هەموو شتێکم بیرچووبێتەوە. بەڵام نا... موزەفەری سوبحدەم... تکایە لێم زوێرمەبە، من چۆن بەزارمدا هات بەوجۆرە بانگتدەکەم، شتێک لە دەنگی تۆدایە سەریاسی سوبحدەم و محەمەدی دڵشوشەم بیردەخاتەوە، تۆ ئەوانت بە یاداهێنامەوە. خۆشحاڵم چوویتە سەر گۆڕەکەی سەریاسی مەزن، من مردنی ئەوان سەرگەردانی کردم... مردنی ئەوان خیانەتبوو لە من. من پێتدەڵێم نەدیمی شازادە هەموو شتێک دەزانێت، هەموو شتێک.

ئەفسوس کە من و تۆ هەرگیز یەکتر نابینین.

حەزدەکەم باسی ئەوانت بۆ بکەم، من شەرم لە خۆم دەکەم. لەو ڕۆژەوەی ئەوان بەجێیانهێشتم هەموو شتێک گۆڕا. ڕۆژانێکە لە بیرم ناچنەوە، ئەو ڕۆژەی محەمەدی دڵشوشە مرد من دەگریام... دەمگووت هەمووی تڕوهاتە... ژیان هەمووی تڕوهاتە. مارشاڵ دەستی دەخستە سەر شانم و دڵنەوایی دەدامەوە، ئەو غەمێکی زۆری هەبوو، بەڵام نەدەگریا. بەیانی بوو کە هەواڵەکەیان بۆ هێنایین، لە ژوورەکەی مندا پێکەوە بەرچاییمان دەکرد، کە شەریفی پەپولە خۆی کرد بە ژووردا و گووتی تەواو محەمەدی دڵشوشە مردوو و ماڵە شوشەکەی بوو بە تۆز. من کتریپەکم بە دەستەوە بوو، کە وایگووت کتریپەکەم لە دەست کەوتەخوارێ، بەڵام سەریاس بە زەردەخەنەوە سەیری شەریفی پەپولەی کرد و گووتی «تۆ درۆزنیت... باوەڕت پێناکەم، تۆ درۆزنترین پیاوی دونیایت». شەریف قاپ قورئانێکی زێڕی لە ملدا بوو، دایکەند و دەستی پیادا و گووتی «بەو قورئانە درۆناکەم... محەمەدی دڵشوشە لە شەوێوە مردووە». پرۆفیسۆری شەوە تاریکەکانمان تا بە چاوی

خۆی مەیتەکەی دڵشوشەی نەبینی باوەڕی نەکرد. من وەک شێت دەگریام، پێشتر هیچ مەرگێک بەوجۆرە غەمی نەدابوومێ. من کە لە منداڵییەوە هەموو ئیشە پیسەکانی دونیام کردبوو، سااڵنێک چەتە و سااڵنێکیش لە شەڕدا هەسوو شتێکی خراپم کردبوو، لە هەمووان زیاتر بۆی دەگریام. ئەوان بە گاڵتەوە بە منیان دەگووت «سەریاسی چەپەڵ» «پرۆفیسۆری دڵە تاریکەکان». بەاڵم ئەو ڕۆژە دڵنیابووم شتێک لە ڕووناکی و بەزەیی لە منیشدا هەیە. تاکە پیاوکوژێکی ناویان بووم... تاکە کەسێک بووم لە نێوانیاندا دەستم چووبووە خوێنی کەسانی تر، ئەوانی تر هەموو پاکبوون، من تاکە خوێنڕێژی ناویان بووم. نا موزەفەری سوبحدەم، ئەگەر تۆ کەسی منی مەبینە و حیسابی ئەوان بە حیسابی من مەپێوە. سەیرت لێنەیە کە بەم جۆرە هەموو شتەکانت بۆ دەگێڕمەوە، شتێک لە دەنگی تۆدایە وادەکات ئەوانم بەیادابێتەوە، ئێمە هەر چوارمان پەیمانێکمان مۆرکرد کە درۆ لەگەڵ یەکدا نەکەین. من بە هەموو خراپەکانی خۆمەوە تا دوای مردنی دڵشوشە و زویربوونیشم لە مارشاڵ ئەو پەیمانەم نەشکاند. بەاڵم دواتر، دوای مردنی ئەوان من هیچ ڕێکەوتن و مەرجێکم لەگەڵ دونیادا نەما. پەیمانێک لە ژێر درەختێکی دووردایە، درەختێک جوانترین یادگاری ژیانمانە، درەختی هاوڕێتی و تەنیایی و دڵپاکیمانە بۆ یەکتر، درەختێک پێماندەگووت «دواهەمین هەناری دونیا». نەدیمی شازادە بەو درەختەی دەگووت «هەناری بینین»، مارشاڵیش پێیدەگووت «درەختی نەگبەتەکانی سەر زەوی» محەمەدی دڵشوشە پێیدەگووت «درەختی ئیلهام، درەختی نزیکیمان لە ئاسمانەوە». قەناعەتی وابوو هەندێ شوێن لە دونیادا هەن مرۆڤ باشتر و ئاسانتر دەتوانێت شتەکانی لێوە ببینێت، ژێر دواهەمین هەناری دونیاش یەکێک بوو لەو شوێنانە. ئەوە درەختی ئومێدەکانی ئێمە بوو، خەومان بەوەوە دەبینی ڕۆژێک بێت پێویستیمان بە کار نەبێت و لە تەنیشت ئەو دارەوە، لەسەر سنووری ئاسمان و زەویدا ماڵێک دروستبکەین. لەویادا بە ئاسوودەیی تامی ژیان و هاوڕێتیمان بکەین. بمبورە... ئەوەیان قسەی من نییە، ئەوە محەمەدی دڵشوشە بوو کە پێیدەگووت «سنووری ئاسمان و زەوی... سنووری مرۆڤ و خودا... سنووری ژیان و خەیاڵ».

موزەفەری سوبحدەم... نازانم بۆ ناتوانم بەبێ باسکردنی دواهەمین هەناری دونیا باسی خۆمانت بۆ بکەم. شوێنێکی ڕاستەقینە نەبوو، کە دەچووینە ئەوێ، لە ژیانی ئاسایی خۆمان دادەبڕاین، یان خەیاڵمان دەکرد، یان قسەمان لە پاشەڕۆژ دەکرد، یان دەمانەویست لە نهێنییەکانی خۆمان تێبگەین. لە ژێر دواهەمین هەناری دونیادا بڕیارماندا درۆ لەگەڵ یەکدا نەکەین، من لەویادا حەرف حەرف هەموو شتە ناشیرینەکانی خۆم بۆ گێڕانەوە و داوام لەو هەنارە کرد بمبوڕێت. موزەفەری سوبحدەم من لە تەمەنێکی زووەوە پیاوکوژبووم، ئەو کات دەمویست پاکبمەوە و ببم بە یەکێک لەوان.

من دیوە چەپەڵەکەی سەریاسم... ئەو دیوەی سەریاسم کە نەیتوانی لە جەنگەکاندا خۆی پاک ڕابگرێت. ئەو بەیانییە کە شەریفی پەپولە هاتە ژووری و گووتی محەمەدی دڵشوشە لە عەشقدا مردووە. من بێ هیچ دوودڵییەک باوەڕم پێکرد، دڵنیابووم کەسانی وەک دڵشوشە تەنیا لە عەشقدا دەمرن. کە کتریپەکەم لە دەست کەوتەخوارێ و وەک شێت کەوتمە گەڕان بە دوای کلیلی ژوورەکەمدا، هاوارم بەسەر مارشاڵدا دەکرد و دەمگووت «هەمووی تڕوهاتە... تۆ ئینسان بە چی دەزانیت... ئێمە بە چی دەزانیت... محەمەدی دڵشوشە بە چی دەزانیت... هەموو وا بە سەخیفی دەمرین... تۆش وا بە سەخیفی دەمریت... تێدەگەیت، تۆش مردنێکی پڕوپوچ دەمریت». بە دوای کلیلەکاندا دەگەڕام، جلەکانمم ئەودیوە و دیودەکرد و دەمگووت «دەتویست لە چیدا بمرێت، لە شەڕدا، لە غەزادا، لە پێناوی نیشتیماندا... لە پێناوی دایکی وەتەنپەروەران وەک قەحبە سواریدەبن؟ ها دەتویست لە چیدا بمرێت... هەر دەبێت لە عەشقدا بمرێت، کەسێکی وەک دڵشوشە دەبێت لە شکۆفەی گەنجیدا و بە عەشق بمرێت... ئەگینا ژیانی مەعنای نییە».

کە توڕەدەبووم پڕۆفیسۆری شەوە تاریکەکانمان بێدەنگ دەبوو. من سەریاسی چەپەڵ لە ژێر دواهەمین هەناری دونیادا بەوانم گووت «لە کاتی توڕەییدا خۆیانم لێ بپارێزن». کە چووینە سەر مەیتەکەی هێشتا لە غوباری

شوشەکانی مردنی خۆیدا نوقمبوو، هەمان ئەو جلەی لە بەردابوو کە من لە لەنگە بۆم کڕیبوو. ئەو لەبەر خاتری ئێمە جلی کۆنەی لە بەردەکرد، نەیدەویست نیشانیبدات ئەو شتێکی تڕە، ئێمە بە خۆمان دەگووت «منداڵانی لەنگە»، «نەوەی چڵپاوی مەزاتخانەکان». حەزیدەکرد یەکێک بێت لە ئێمە، ئەگەرچی ئێمە توانا و بەهرەی ئەومان نەبوو، بەڵام ئەو دونیای ئێمەی بە دونیای خۆی دەزانی. کە مرد من نەچووم بۆ پرسەکەی، کە بەوجۆرە لە خوێناو و وردە شوشەکانی مردنی خۆیدا بینیم وەک شێتم لێهات، وەک پاسارییەکی سووتاو هەڵدەپەڕیم، وەک منداڵێک یەکەم جار بێت خوێن ببینێت، خۆم لە قوڕی ئەو کوچەیەدا تلاندەوە، سەریاسی یەکەم منی وەک شێت ڕاوەشاند و دەیگووت «بۆ وادەکەیت، بۆ؟». لە ساتە سەختەکاندا من هۆشم لای خۆم نەدەما... سەریاس وانەبوو. لە بەردەرگاکە کە منی بەوحاڵە بینی خۆم لە چڵپاوی کوچەکە هەڵکێشاوە، بۆ یەکەم جار زللەیەکی لێدام. ئەوە یەکەمین جار بوو ئاوا بە بێدەنگی زللەی یەکێک قبووڵبکەم، هەزار کەس لە دەوری مەیتەکە کۆبووبوونەوە و تەماشایان دەکردین، هەموو چاوەڕوانی ئەوە بوون شەڕبکەین. بەڵام من بێمەعنا دەگریام. سەریاس لەو کاتانەدا بەهێزتربوو، وەک یەکێک هەڵسوکەوتی دەکرد کە کارەساتەکان نایچەمێننەوە. من دەمزانی کاتێک دەیخەنە گۆڕەکەوە ناتوانم ببینم، لەگەڵ ئەوەشدا وەک ماخۆلانم بێت، دوور بە دوور دوای جەنازەکەی کەوتم. لێتی ناشارمەوە کە جەنازەکەی محەمەدی دڵشوشە شتێکی گەورە بوو، بەڵام لایەقی ئەو نەبوو. هەموو ئەوانەی لە ڕیزی پێشەوە دەڕۆیشتن ئەو پیاوانە بوون کە دڵشوشە خۆشی نەدەویستن، هاوڕێکانی باوکی بوون، سیاسەتمەدارە چەپەڵەکانی ئەو سااڵنە بوون کە ئەو دەیگووت، لەسەر شانی ئێمە دانیشتوون. ئێمە هاوڕێ ڕاستەقینەکانی ئەو دەبایە شەو لە تەلەفزیونی چاپخانەیەکەوە تەماشای پرسەکەی بکەین. کە سەریاس زللەکەی لێدام، من وەک هەڵهاتنی برایەکی بچوک لە بەردەستی هەڵهاتم. لە حەشاماتی تێکچڕژاوی پرسەکەدا لە یەک ونبووین. من لەسەر سیلەی کۆڵانێکدا وەستام و چاوەڕێم کرد تا تەعزیکەران ڕابوردن، ئەوەی منی تورەدەکرد ئەو کامێرایانەی تەلەفزیون

بوو کە چواردەوری مەیتەکەیان دابوو. دەمزانی، شەو قسەبێژێکی درۆزن دەنگی خۆی گڕ و غەمگین دەکات و دەڵێت «ئەمڕۆ بە کارەساتێکی دڵتەزێن، محەمەد سلێمان حسێن، ناسراو بە محەمەدی دڵشوشە، کۆچی دواییکرد، شایەنی باسە ناوبراو کوڕی خەباتگێڕی ناسراوی نەتەوەکەمان سلێمان حسێنی کەرخییە کە لە هەموو شۆڕشەکانی نەتەوەکەماندا خۆی و خێزانەکەی ڕۆڵێکی بەرچاویان بینیوە، لێرەوە پرسە و سەرەخۆشی خۆمان بۆ بنەماڵەی جوانەمەرگ ڕادەگەێنین و هیواداریں یەزدانی گەورە بە بەهەشتی بەرینی بسپێرێت». تڕوهاتێکی گەورە بوو... درۆیەک بوو لە تەپاڵەی خالیس... شەوێ کە من لە تەلەفزیوندا شتەکانم بینی نەمتوانی نەڕشێمەوە.

سەریاسی یەکەم کە زللەکەی لێدام و بەجێیهێشتم زانیم پەشیماندەبێتەوە. ئەو وابوو، شەڕەکانی ناو بازاڕیشی بەوجۆرە بوو، هەر کاتێک تورە دەبوو دواتر پەشیمان دەبووەوە، هەمیشە بە پێکەنینە بەرزەکەی ئاشتیدەکردیتەوە، کە پێدەکەنی نەدەکرا لەگەڵیدا ئاشتنەبێتەوە... ئێوارێ لە «بوراق» دانیشتبووم و چاوەڕوانی هەواڵەکانم دەکرد، کە بە خۆی و پێکەنینەکەیەوە هات و هەوای چایخانەکە هەمووی گۆڕا. سەیربوو بەلامەوە لە ڕۆژێکی وا غەمگیندا پێدەکەنێت. بە هێمنی لە تەنیشتمەوە دانیشت، بێئەوەی سەیرم بکات گووتی «باشتکردوە خۆت لە قوڕ و لیتەکەی بەیانی پاککردۆتەوە». بە دەنگێکی ئارامتریش گووتی «باشتکرد نەهاتیت بۆ پرسەکە. لەبری تەعزێ، لە ئاهەنگی شووکردنی قەحبەیەک دەچوو». دەستیکردە ملم و گووتی «من و تۆ خۆمان پرسە بۆ محەمەدی دڵشوشە دادەنێین». بۆئەوەی بێبڕوایی و دوودڵی خۆم نیشانبدەم گووتم «گوێبگرە سەریاسی سوبحدەم، ئەی ئەوەی خۆت لە من بە باشتر دەزانیت، هەموو پێتدەڵێن پرۆفیسۆری شەوە گواوییەکان، وەزیری عەرەبانەکان، پاشای سڵق... دەزانم تۆ من بە شتێکی خراپ دەزانیت... دەشزانم من خراپ، بەڵام گوێبگرە فەیلەسوفی شەوە تاریکەکانمان، محەمەدی دڵشوشە مردووە و تۆ پێدەکەنیت... تۆ وا خۆت پیشاندەدەیت وەک ئەوەی هیچ نەبووبێت...».

سەریاسی یەکەم بە پێکەنینی برایەکەوە زگی بە براکەی بسووتێت گووتی «تۆ دەزانی پێکەنینی من پەیوەندی بە ئازارەکانمەوە نییە، من دەزانم مردووەکان دوایی بیردەکەنەوە و ئاوڕدەدەنەوە و سەیردەکەن کێ خەفەتیان بۆ دەخوات... ڕۆژێک لە ڕۆژان من دەچم بۆ لای، بەڵام تۆ نایەیت... ئەو ڕۆژە دەردەکەوێت کاممان محەمەدی دڵشوشەمان زیاتر خۆشدەوێت». ئەو کات بەباشی تێنەگەیشتم دەڵێت چی، کۆمەڵێک ڕۆژنامەی لە سەر تەپڵەکی چایخانەکە دانابوو، بە هێمنی چاکەی تێکدەدا، من ڕۆژنامەکانم هەڵگرت و گووتم «قسەکانی تۆ تڕوهاتە... تۆ پیاوێکی دڵڕەقیت. من خۆم ناکەم بە مەلایکەت، بەڵام مردنی محەمەدی دڵشوشە لای من کۆتایی دونیایە... یەعنی ئیتر هیچ... ئیتر من و تۆ ناتوانین لە خۆمان تێبگەین، دەزانم ئەوەی من دەیڵێم سەخیفە دەزانم تۆ گاڵتەت لێدێت، تۆ کە خۆت بە فەیلەسوفی دەستگیڕەکان و پەتاتەفرۆشەکان دەزانیت... دەزانم لەبەرئەوەی ئەم جەریدە هیچ و پوچانە دەخوێنیتەوە و ئەو کولەکەفرۆشە گەمژانە پێتدەڵێن مارشاڵ، خۆت لە من بە باشتر دەزانیت، بەڵام ئیتر من و تۆ هیچ... هیچ... یەعنی تا دەمرین نازانین کێین. ئیتر کێ یارمەتیمان دەدات؟ باینجانفرۆشەکان و شقارتەفرۆشەکانی برادەری تۆ؟... ها مارشاڵی ڕۆژە گواوییەکانمان... پێمبڵێ... ئیتر کێ یارمەتیماندەدا؟». لە سەرەتادا هەمیشە بە هێمنی گوێی دەگرت دواتر بڕیاری دەدا چیبکات، بیئەوەی چاکەی بخواتەوە بەردەوام تێکی دەدا، لەزەتێکی زۆری لەوە دەبینی کاتێکی درێژ پیاڵەکە لە بەردەستی خۆیدا بهێڵێتەوە و تەماشایبکات. ئێستاش کە بیر لە هێمنی، زەردەخەنە و توڕەبوونەکانی دەکەمەوە، حەزدەکەم بە دەنگی بەرز بگریم و بکێشم بە سەری خۆمدا، هەموو جارێک بە منی دەگووت «سەریاسی سوبحدەم هەندێ سنوور هەیە نابێت ببڕیت». من زۆربەی کات دەمگووت «من میزدەکەم بەو سنوورانەدا، هیچ سنوورێک نییە کە ناشێت من ببڕم». ئەو ڕۆژە کە وام پێگووت بە سەرسامییەوە سەیریکردم و پێکەنی و گووتی «دەزانم... دەمێکە دەزانم من و تۆ لە یەکتر تێناگەین». من بەردەوام پێم دادەگرت. مردنی دڵشوشە هەموو شتێکی لە منداڵ گۆڕیبوو، لەو ڕۆژەدا تووشی لە رزۆکییەک

بووبووم بەردەوام لەگەڵمدا بوو، نەمدەتوانی پیاڵەی چاو، پەرداخی ئاو و تیکەی نانەکەشم بە دروستی بگرم. کە سەریاسی یەکەم وایگووت من هەستم بە نائومێدییەکی گەورەتر کرد، هەستمکرد هەموو ئەم یاریە شتێکی بێمانایە... ئەوەی هەردووکمان یەک ژیان و یەک ناو و یەک ڕابوردوومان هەیە و ناشزانین بۆ وایە. شتێکی سەخیفە. من هەموو ئەو سنووورانەم دەبڕی کە ئەو دەیگووت نابێت ببڕدرێت و دەمگووت «کە من و تۆ نەزانین کێین؟ بۆ لە یەک دەچین؟ ئیتر بۆ ببین بە هاوڕێ... بۆ پێکەوە پەیمانێکمان مۆرکرد و خستمانە ژێر دواهەمین هەناری دونیاوە. کەواتە هەمووی قسەی بێمانایە... دەتوانین میزبکەین بە هەموو شتەکانماندا، میزبکەین بە ناوەکەماندا، میزبکەین بە هەنارە شوشەکاندا، میزبکەین بە دواهەمین هەناری دونیادا». کە وامدەگووت بێدەنگ کەوچکەکەی دادەنا و ڕۆژنامەکانی هەڵدەگرت و دەڕۆی. من لەو چایخانە شێتەدا کە پێیاندەگووت «بوراق» سەرم دەخستە سەر مێزەکە و دەستمدەکرد بە گریان... لە ناو ئەو گەچکار و بێئیش و قوتابییە غەمگینانەدا کە لە دەورم پێدەکەنین دەستمدەکرد بە گریان و بە فرمێسکەکانمەوە دەهاتمەدەرێ و ئیتر تا دوای مردنی سەریاسی یەکەم نەچوومەوە بۆ بوراق. ئەو شەوە لە مااڵی ژینۆی مەخمەڵی بە غەمگینی بینیمەوە، گووتی «ئەمڕۆ تەنیا محەمەدی دڵشوشەمان لە دەستنەدا، منیش هەنارە شوشەکەم ونکرد. سەریاس عەفوومکە، ئەو کاتەی محەمەدم بە مردوویی بینی، ویستم هەنارە شوشەکەم بدۆزمەوە... لێتی ناشارمەوە لە ڕۆژێک پێش لافاوەکەوە هەنارەکەم لای ئەو بوو، ویستم بیدۆزمەوە کەس نەیبات، بەاڵم لەو کاتەدا تۆ خۆت لە قوڕ و لیتەی ئەو کوچەیە هەڵکێشا و سەرت لێشێواندم، کە زللەکەم لێدایت چەندە پەرێشانی مردنی جوانەمەرگ بووم، ئەوەندەش غەمی تۆم بوو، چەندە دڵم لای تۆش بوو ئەوەندەش دڵم لای هەنارەکەم بوو، بەاڵم تازە ڕۆی... تازە فەوتا». من ئەوکات نەمدەزانی بۆ سەریاس هەنارەکەی خۆی داوە بە محەمەدی دڵشوشە؟ دەمزانی لە پێناوی نەێنییەکی گەورەدا نەبێت سەریاس دەستبەرداری هەنارەکەی خۆی نابێت. بە هەرحاڵ ئەو ئێوارەیەی کە محەمەدی دڵشوشە لە ماڵ هاتەدەرەوە

و تووشی لافاوەکان بوو، دەچوو بۆ لای «سەی مژدەی شەمس» کوڕی «سەی جەلالی شەمس»، ئەو توحفەفرۆشەی شتێک لە نهێنی هەنارەکان دەزانێت. نەدیمی شازادە زۆر شت دەزانێت. من لە ڕۆژی مردنی سەریاسی گەورەوە وازم لەوە هێنا بۆ ئەو چیرۆکە بژیم... بەڵامەوە گرنگ نییە ئەو نهێنییە بزانم یان نا. بەڵام نەدیمی شازادە زۆر شت دەزانێت، زۆر شت. تۆ دەبێت نەدیمی شازادە بدۆزیتەوە. ئەو شەوە وەک هەمیشە من و سەریاسی یەکەم، کە لەو ساتانەدا پێماندەگووت سەریاسی گەورە دەستمانکردە ملی یەک و ئاشتبووینەوە... بەڵام من تا دوای مردنی ئەو نەچوومەوە بۆ بوراق... ئەو چایخانەیەی یەکەم جار یەکەم چای هاوڕێتیمان لەوێ خواردەوە.

ئیتر نەچوومەوە بۆ بوراق... نەچوومەوە بۆ بوراق... نەچوومەوە بۆ بوراق.

من بە گشتی لە هەموان کەمتر دەچووم بۆ ئەو چایخانەیە... نەچوون بۆ ئەو چایخانەیەش مانای ئەوەی خەڵکێکی زۆر نەناسیت و خەڵکێکی زۆر نەتناسن. گوێت لەو چیرۆکانەی ناو بازاڕ نەبێت کە سەریاسی یەکەم بە دەنگێکی بەرز دەیگێڕایەوە، ئاگات لە ڕووداوە سەیرەکان نەبێت... ئەو چایخانەیە بەشێکی گرنگی ژیانی سەریاسی سوبحدەم بوو. سەریاسی گەورە، پرۆفیسۆری شەوە تاریکەکانمان. لەویادا دەستگیرەکان دەردە دڵی خۆیان بۆ سەریاس دەکرد، ئەوانەی کە عەرەبانەکانیان دەفرۆشت سەواو مامەڵەیان دەکرد، ئەوانەی دڵداریبان دەکرد نامەیان لە سەر نامەی یەکتر دەنوسییەوە، دەستگیرە تازەکان دەهاتن بۆ لای مارشاڵ و ئەنجومەنی عەرەبانەکان تا شوێنێکیان لە ناو لەشکری عەرەبانەکاندا بۆ بکەنەوە. سەریاسی گەورە لەویادا لەگەڵ پۆلیس و پیاوانی شارەوانیدا ڕێدەکەوت، پارەی زیادی دەدا بە کەناسەکان تا باشتر شوێنە پیسەکان پاکبکەنەوە، لەو منداڵانە توڕەدەبوو کە نەیاندەزانی ژیان لەگەڵ لەشکری عەرەبانەکاندا یەعنی چی... بەڵام ئەوەی کە منی سەرسام دەکرد، حورمەتی زۆری بوو

بۆ ئافرەت... بوەستە... بوەستە... بوەستە موزەفەری سوبحدەم با لێرەدا بوەستم و بیربکەمەوە. هەر سێکمان سێ بەدبەخت بووین ئافرەتێک چیبە لە ژیانماندا نەبوو، عەفومکە حورمەتی باوک و کوڕ دەخەمە ژێر پێمەوە و دەڵێم کەسمان مەمکێکمان نەگوشیبوو، لێوێکمان نەمژی بوو، ڕانێکمان هەڵنەگلۆفیبوو... سەریاسی گەورە ئەوەی ناودەنا شەرەف، من ناوم دەنا بەدبەختی، دڵشوشە ناوی دەنا بێسەبری... وای لە من وای، کێ لەو باوەڕەدا بوو ئافرەتێک محەمەدی دڵشوشە بکوژێت؟ من ئێستا لەم زیندانەدا یەک ئومێدم هەیە... یەک ئومێد و هیچی تر... گوێبگرە موزەفەری سوبحدەم، ئەی ئەوەی کە نەمبینیویت و ناشمەوێت بتبینم... بۆ ئەم وڵاتەی ئێمە یەک ئومێد زۆرە. من هیوام ئەوەیە بێمەدەرێ و بڕۆم لە شوێنێکی ئەم دونیایەدا خۆم ونبکەم، کۆمەڵێک بەڵگەنامە و شوناسی ساختە دەربهێنم و ناوی خۆم بگۆڕم و یەک منداڵم هەبێت... یەک منداڵ ناوی سەریاسی سوبحدەمی نەبێستبێت.

بەڵام درۆیە ئێمە سێ پیاوی خەسیو بووین...

موزەفەری سوبحدەم... گوێت لێمە... هەندێک جار دەبێت تەسجیلەکە بکوژێنمەوە و بیربکەمەوە... من لە زوڵمەتێکی تەواودا قسەت بۆ دەکەم، نازانم دەبێت سەعات چەند بێت؟ تۆش وەک من زیندانی بوویت... دەزانیت مرۆڤ لە زیندانداً ئەگەرچی پێویستی بە سەعات نییە، بەڵام بەردەوام حەزدەکات بزانێت سەعات چەندە، خەڵکی چیدەکەن، چ جێگایەکی دونیا ئارامە و کوێ جەنجاڵە. من هەرچۆنێک قسەبکەم دێمەوە سەر یادگاریی ئەوان. هەستدەکەم لە بەیانی مردنی دڵشوشەوە، لەو کاتەوەی شەریفی پەپولە بە خۆی و قاپێک ماست و سێ کولێرەی ئیعاشەوە خۆی کرد بە ژوورداو گووتی «ئەم شەو محەمەدی دڵشوشە مردووە» ژیانی من تێکچوو. ئەو مرۆڤە چەپەڵەی لە ناو منداڵیە هاتەوەدەرێ... وەک ئەوەی لەو ساتەوە ئەو سەریاسە چەپەڵەی دەمویست بیکوژم زیندوو بێتەوە. مردنی دڵشوشە مردنی هەموو حەقیقەتێک بوو لە ژیانی ئێمەدا. ئەم سەریاسەی ئێستا زیندانە پیاوێکە لە تەپوتۆزی

مردنی ئەودا ونبووە، تۆش کە لە بیابانەوە هاتوویت هەر لە ناو تەپوتۆزی مردنی ئەودایت. ئەو خۆی وایدەگووت، ئەو کە هەردەم باسی مردنی خۆی دەکرد، قسەی لە غوبارێک دەکرد دوای مردنی خۆی جێیدەهێڵێت و ئێمەی تیا وندەبین. بزانە ئەگەر محەمەدی دڵشوشە، بەو جۆرە نەمردایە، ئێستا ئێمە ژیانێکی تر دەژیاین... ئێستا تۆ دەهاتیتەوە، بۆ ئەوەی من ببینیت، سەریاسەکانی تر ببینیت... باوەش بە هەموواندا بکەیت، بەڵام ئەو لەگەڵ خۆیدا هەموومانی کوشت. لە بیرمە شەوێک باسی مردنی خۆی بۆکردم. دڵنیابوو دەمرێت... دەیزانی شتێک دەیکوژێت... بەڵام دروست نەیدەزانی چییە. لای هەموان دەیگووت عەشق دەیکوژێت، بەڵام لای من دەیگووت لەوانەیە نهێنییەکان خۆیان یان دۆزینەوەی ڕاستییەک کە هیچ کەس نابێت بیزانێت، بیکوژێت... خودایە... خودایە، لەم تاریکییەدا کە نە سەرەتای هەیە نە کۆتایی بەردەوام باسی مردنی ئەو دەکەم، چونکە مردنی ئەو سەرەتای هەموو شتەکان بوو، سەرەتای مردنی منیش بوو.

کاسێتی دووەم

شەوباش موزەفەری سوبحدەم، لای من هەمیشە شەوە. گوێم لە کاسێتی دووەمت گرت... ئەوەی باسی گەردون و ئەو شتانەی تیادەکەیت. ئەوەی دەڵێیت گوایە ژیانی ئێمە پارچەپارچە بوونی ژیانی تۆیە، دەنگی ئێمە پارچەپارچە بوونی دەنگی تۆیە، تۆ لە بری ئێمە دڕێژە بەو چیرۆکە دەدەیت و لەو جۆرە قسانە. عەفوومکە من گاڵتەم بە هەموو ئەو تڕوهاتە دێت... مرۆڤ هەندێک جار دەتوانێت قسەی زۆر بێمانا بکات. ئەوەی تۆ لە دیلێتی خۆتەوە هاتوویت بۆ ئەوەی سەیری دیلێتی من بکەیت... ڕاستە، بەڵام ئەوەی بتوانیت شتێک بۆ ئێمە بکەیت... درۆیە... تۆ کێیت؟ تۆ مردوویت. دوای بیستویەک ساڵ لە ناو لمەوە هاتوویت، دەتەوێت چیبکەیت؟... تۆ چیت؟ تۆ لمیت... لم... من بە دەنگتدا دەزانم تۆ لمیت. موزەفەری سوبحدەم من لەم تاریکییەدا قسە بۆ خۆم دەکەم... بۆ خۆم... نەوەک بۆ تۆ.

دوێنێ شەو نیگەران بڕیارمدا هیچ شتێک نەگێڕمەوە، دواتر پەشیمانبوومەوە. تۆ بە من دەڵێیت هەموو شتێکت بۆ باسبکەم... هەموو... هەموو... هەموو شتێک. هەموو شتێک باس ناکرێت. لە بەرئەوەی تۆ چۆن دەڵێیت «من لە زیندان تنۆک تنۆک خۆم لە ڕابوردووی خۆم ئازادکرد»، منیش دەمەوێت تنۆک تنۆک خۆم لە ڕابوردووی خۆم ئازادبکەم. من لە دوای کاسێتی یەکەمەوە مەراقێکی گەورەم هەیە، ئازاری گێڕانەوە لە ئازاری زیندان خراپترە، بەڵام غەمێک کە غەمی مانەوە و خەیاڵی مردووەکانە وادەکات قسەبکەم. غەمی ئەو دوو مردووە ئێشی زۆرە، هەموو ڕۆژێک وەک ئەوە وایە یەکەم ڕۆژی مردنیان بێت، یەکەم ساتی بیستنی هەواڵی مردنیان بێت، ئەو ئازارەیە وادەکات قسەبکەم. موزەفەری سوبحدەم تۆ کێیت، تۆ باوکم نیت، ئەوانە باوکی ڕاستەقینەی من بوون. شەوێکیان وام بە سەریاسی یەکەم گووت. گووتم «تۆ باوکی منیت». ئێستاش پێکەنینە بەرز و پڕ سەداکەیم لەبیرە. شەریفی پەپولە هاوڕێی ژووڕەکەمان حاجەتی دەشت، سەریاس لە سەر سینییەکی گەورە بۆ

ئێوارە برنجی دەبژارد، من لە سەر دۆشەکێکی گول گول پاڵکەوتبووم و گوێم لە کامکارەکان دەگرت. من هەمیشە گوێم لە کامکارەکان دەگرت. من ئیشم نەدەکرد، دەمگووت «من سەریاسە دزێو و ناشیرینەکەم». نانم دەخوارد و سفرەکەم بەجێدەهێشت، چام دەخواردەوە و پیاڵەکەم سەرەوخوار دەخستە سەر مێزی تەلەفزیۆنەکە، گۆرەوییەکانم دەخستە ناو سوراحی ئاوخواردنەوەکە تا بخوسێت، ژوورەکە ماڵی من و شەریفی پەپولە بوو، تەلەفزیۆنەکەش هی من بوو، ستریۆکەش هی من بوو. سەریاسی گەورە هەندێ ڕۆژ ئەگەر باران بایە، ئەگەر نەچووایەتەوە بۆ ژوورەکەی خۆی لە موجەمەع، نە چووایە بۆ لای ئادەم مەرجان کە دوای مردنی سەریاس بوو بە کۆمۆنیست، دەهاتەوە بۆ لای ئێمە. ئەو ڕۆژەی پێمگووت «تۆ باوکمیت» پێکەنینی بە دیمەنەکە دەهات. من لەو گەورەتر بووم، بەڵام وێقار و ڕەوشتی ئەوم نەبوو، قیافەتم لەو باشتربوو، بە ڕوخساریش لەو زیاتر لە پیاو دەچووم، بەڵام کەس پێی نەدەگووتم پڕۆفیسۆری شەوە تاریکەکان. من کەس پەروەردەی نەکردبووم. بوەستە دەبێت ڕاستی بڵێم، ئەویش کەس پەروەردەی نەکردبوو، بەڵام ئەو توانای هەبوو خۆی خۆی پەروەردەبکات، هەندێ کەس دەتوانن خۆیان خۆیان پەروەردە بکەن و من ناتوانم. سەریاس پێیخۆش بوو وەک پیاوێکی ڕاستەقینە قسەی لەگەڵدا بکەیت، داوای ئامۆژگاری لێبکەیت، بیکەیت بە دەمڕاست و غەمخۆری خۆت. من گاڵتەم بەو شتانە دەهات، گاڵتەم بەو ژیانەی دەهات لە ناو عەرەبانەکاندا... پێمدەگووت تۆ لە بەحری تڕوهاتدا نوقمبوویت، ئەویش بە منی دەگووت تۆ نازانیت بۆچی دەژیت. من دوای ناسینی ئەوان ژیانم گۆڕا، دوای مردنی ئەوانیش جارێکی تر کۆی شتەکان خراپ تێکچوونەوە. هەندێک جار زۆر گوێم لە ئامۆژگارییەکانی دەگرت، بەڵام هەندێک جاریش پاڵدەکەوتم و دەمگووت هەموو ئەم قسانەی تۆ بە پولێکی قەڵب ناکڕم. من لە هەمووان کەمتر دەچوومە بوراق، شێوەی ئیشکردن و ژیانی من وابوو، دوای ناسینی ئەوان بڕیارمدا لە هێزی پێشمەرگە بێمەدەرێ. کاتێک شەڕی ناوخۆ دەستی پێکرد، ماوەیەک بوو ئەوانم دەناسی و پەیمانی برایەتییەکی هەتاهەتایم لەگەڵیاندا مۆرکردبوو. ئێوارەیەک بە هەموو تفەنگ و کەلوپەلی جەنگەوە

خۆم کرد بە بوراقدا، هەموان بە گەرمی هەواڵی شەڕیان لێ دەپرسیم، من بە درۆ ناوی سەد شاخ و گرد و کەپکم بۆ دەژماردن کە حیزبمان گرتوێتی، هەستمدەکرد خەڵکی زۆر بە درۆ بەختەوەردەبن، منیش کە لە شەڕ دەهاتمەوە بەردەوام درۆم دەکرد. محەمەدی دڵشوشە و سەریاسی گەورە تاکە دوو کەسێک بوون بە غەمگینی سەیریان دەکردم. من لە ناوەڕاستی مێزەکاندا هەڵدەستام و دەمگووت «حیزب لە خەتەردایە» دەبێت ئەو کۆنە جاش و سیخوڕانە پاکبکەینەوە و پەرلەمانێکی تر دروستبکەین... تێدەگەن حیزب لە خەتەردایە». مارشاڵ یاری بە کڵۆ شەکرەکانی بەردەمی دەکرد و بە غەمگینییەوە دەیگووت «گەمژە دانیشە، هیچ کەسێک لە خەتەردا نییە تۆ نەبێت... تاکە کەسێک لە خەتەردا بێت تۆیت». ئێوارە منیان برد بۆ شوێنێکی خۆش، بۆ بارێکی بچوک کە خەریک بوو نەمانکەنە ژووری، لەوێ محەمەدی دڵشوشە پێیگووتم «مەچۆ بۆ ئەو شەڕە... سەریاسی سوبحدەم، مەچۆ بۆ ئەو شەڕە... دەکوژرێیت و تەواو... دەکوژرێیت و جگە لە لاشەکەی خۆت هیچ بەجێناهێڵیت». بە درێژایی شەو قسەیان لەگەڵ کردم. ئەو شەوە تێگەیشتم بۆ بە سەریاسی گەورە دەڵێن پڕۆفیسۆری شەوە تاریکەکان، ئەو بە شێوەیەک لە شێوەکان لە تاریکیدا جوانتر قسەی دەکرد، سوێندت بۆ دەخۆم ئەو لە تاریکییدا وەک فەیلەسوفەکان قسەی دەکرد، بۆ لە ڕۆژدا ئاوەها جوان قسەی بۆ نەدەهات، نازانم؟ لەوانەیە هۆکەی ئەوەبێت بە ڕۆژ بەردەوام ماندووبوو، کێشە و دەردی ناو ئەو بازارە ئەشکەنجەیان دەدا، ئەو بەردەوام خەونی بەوەوە دەبینی جۆرە ڕێکخستنێکی تر بخاتە ئەو شارەوە، بە جۆرێک خۆی و عەرەبانەکان باشتر جێگایان ببێتەوە. موزەفەری سوبحدەم، شتێک لە قسەکانی ئەودا هەبوو دەربارەی ژیان و مردن و ئەو شتانە لە قسەکانی تۆ دەچوون. وەک ئەوەی دەیگووت «ژیانی تۆ لە شەرەفی هەزار حیزب گەورەترە، کە لە سەر بەشکردنی تاڵانییەکانیان شەڕدەکەن». هەردووکیان زۆر ڕقیان لە شەڕبوو، هەر کاتێک باسی جەنگ بکرابایە، باسی ڕوخساری ئەو کوژراوانەیان بۆ دەکردم کە ڕۆژێک لە ڕۆژان پێکەوە لە شاخێکی دووردا دیبوویان. من وانەبووم، من لە منداڵییەکی زووەوە جەنگاوەربووم،

شەڕ لە خوێنمدا بوو، ئاشنای باروت و فیشەک و ئاگربووم. ئەوان توانایەکی گەورەیان هەبوو لەسەر قەناعەت پێهێنان، توانایەک گاڵتەی پێنەدەکرا. من بە غەمگینی گوێم دەگرت و سەرم بۆ قسەکانیان دەلەقاند. لە دوای ئەو شەوەوە کەمەکەمە خۆم لە شەڕەکان کێشایەوە، تاوای لێهات ڕۆژێک خۆم بە تەواوی لە دەرەوەی هەموو ژیانی جارانمدا دۆزییەوە. موزەفەری سوبحدەم ناتوانم باسی ئەو ڕۆژانەت بۆ بکەم، من ئەگەرچی زووزوو لەگەڵیاندا بەشەڕ دەهاتم، بەڵام لە وان بترازێت هاوڕێی دیکەم نەبوو. دەمزانی ئەوان دەیانەوێت لە شتێک بمپارێزن، ئەوان باوکی من بوون، غەمێکی گەورەیان لە ژیانی من دەخوارد، ئەو ماوەیەی لە پێشمەرگایەتی هاتمەدەرێ، نەمدەزانی بچم بۆ کوێ؟ بە درێژایی ئەو ماوەیە منیان بە خێوکرد، تاکە مەرجیشیان ئەوە بوو نەچم بۆ شەڕ.

من لە ماڵێکدا ژوورێکم هەبوو، خانوویەکی بچوک بوو کۆمەڵێک قوتابی لە دەرەوەی شارەوە بۆ خوێندن هاتبوون، گرتبوویان، شەریفی پەپولە هاوڕێی ژوورەکەم بوو. ئەو ماوەیە محەمەدی دڵشوشە پارەی ژوورەکەی بۆدەدام. ئەو کەم جار ئیمەی دەبردەوە بۆ کۆشکە شوشەییەکەی خۆی، حەزی نەدەکرد بەخیلی بە ژیانی ببەین، یان ژیانی خۆمان بەو بەراوردبکەین و غەمبخۆین. هەردووکمان لە سەریاسی یەکەم خۆشتر دەژیاین، من لە ڕۆژە خراپەکانیشمدا پۆشتە و پەرداخ خۆم دەگۆڕی و بە بازاڕدا دەگەڕام. بەڵام ژیانی ناو بازاڕ سەریاسی ئازاردەدا... بەیانییان دەبایە زۆر زوو لە خەو هەستێت، شەوانیش لە شوێنی زۆر خراپدا دەخەوت، هەندێک جار پێکەوە دەچووینەوە بۆ ئەو ژوورە بچوکەی خۆی لە موجەمەع کە پڕبوو لە وێنەی ماشێنی خێرا و یاریکەری کاراتییە و نوسینی سەیرسەیری عەرەبی کە نەمدەتوانی بیانخوێنمەوە. شەوان لەوێ لەسەر قەرەوێلەیەکی کۆن دردێژدەبوو و بیری دەکردەوە، بەردەوام بیری دەکردەوە، کە قسەشی دەکرد بەر لەوەی دەست پێبکات بە دەنگی بەرز پێدەکەنی.

شەوێکیان لێم پرسی «سەریاس لەو باوەڕەدایت من و تۆ برابین؟» بە غەمگینییەوە سەیری کردم و گووتی «من و تۆ براین... خەڵکانی لێقەوماوی ئەم دونیایە هەموویان بران». گووتم «مەبەستم ئەو برایەتی و تڕوهات و شتانە نییە، من دەزانم خەڵکانی لێقەوماوی ئەم دونیایە بەدەستیانبێت میزدەکەن بە دەموچاوی یەکدا، مەبەستم برای ڕاستەقینەیە... واتە لە یەک دایک و باوک بووبین». ئەو گووتی «یەک جۆر برایەتی هەیە. ئەوەی ژیان و خۆشەویستی دروستیدەکات... ئەوانی تر هەمووی درۆیە». لێم پرسی «لەو باوەڕەدایت ڕۆژێک لە ڕۆژان ئەم نهێنییە بزانین، یەعنی بزانین بۆچی ناومان سەریاسی سوبحدەمە، بۆ دایک و باوکی خۆمان نییە، بۆ بێکەسین، بۆ یەکی هەناریکی شوشەمان هەیە؟ یەعنی بزانین ئەم هەموو شتە سەخیفە چۆن ئاوا پێکەوە کۆدەبێتەوە؟». گووتی «نا... سەریاس لەو باوەڕەدانیم، من تەنیا بۆ خۆم قسەدەکەم، دڵنیام دەمرم و لەو پرسیارە تێناگەم... ئەوەتا ژیانی من وەک تیرێک وایە کە لە کەوانی خۆی دەرچووە، تیرێک بێ هیچ ئامانجێک بە خێرایی دەڕوات و دواجار بەر شتێک دەکەوێت و دەشکێت». موزەفەری سوبحدەم پێت سەیر نەبێت، ئەویش و دڵشوشەش بەو جۆرە سەیری شتەکانیان دەکرد، هەردووکیان دەیانگووت «بەر شتێک دەکەوین و دەشکێین». سەریاسی گەورە خۆی بە تیرێکی خێرا دەشوبهاند کە دەستێک لە کەوانی خۆی بەریدەدا و کەس ناتوانێت ڕێگا و ئاڕاستەی ڕاستبکاتەوە، محەمەدی دڵشوشەش خۆی بە هەناریکی ناسکی شوشە دەشوبهاند کە بە بەردەڵانێکدا دێتەخوارێ و پەراش پەراش دەبێت. من درەنگ تێگەیشتم بۆ دڵشوشە بەو جۆرە سەرسامی هەناره شوشەکان بوو، بۆ هەمیشە ئاوەها شەیدا تەماشای دەکردن. ئەو خۆی بە هەناریکی شوشە دەزانی، ئەو هەناریکی شوشەی زیندوو بوو، دڵنیابوو لەوەی ڕۆژێک بەر شتێک دەکەوێت و دەشکێت. هەر دووکیان لەو کەسانە بوون کە دڵنیابوون هیچیان لەگەڵ چارەنوسی خۆیاندا بۆ ناکرێت، لەبەرئەوە خەریکی چاککردن و باشکردنی چارەنوسی ئەوانی تر بوون. وەک ئەوەی ئەوان بەر پرسیاری ئازار و میحنەتەکانمان بن... ئاوەها بوون... ئەوان باوکی من بوون... ئەوان کە ڕۆژێک بەر شتێک کەوتن و شکان.

موزەفەر باسی ئەو کچە سپیانەم بۆ مەکە، هەر جارێکی دیکە کاسێتت بۆ ناردم باسی ئەو خوشکانەم بۆ مەکە. من تا دەمخەنە گۆڕەکەوە وەک جنسی شەیتان سەیریان دەکەم، ئەوان دڵشوشەیان کوشت، ئەوان بوونە مایەی تێکچونی پەیوەندی من و مارشاڵی شەوە تاریکەکانمان. من ڕقم لێیانە... موزەفەری سوبحدەم... ڕقم لەو خوشکە سپیانەیە، ئەوان محەمەدی دڵشوشەیان کوشت.

ڕۆژێک سڵێمانی مەزن، هەموومانی کۆکردەوە و چیرۆکەکەی بۆ باسکردین. ئێمە هاوڕێ ڕاست و دروستەکانی محەمەدی دڵشوشە. ئەو و سەرياسی یەکەم هەردووکیان سووربوون لە سەر ئەوەی ئەو خوشکانە بێتاوانن. من دەمکێشا بە سەری خۆمدا و دەمگووت «چۆن بێتاوانن؟ ئەگەر ئەوان بێتاوانن ئەی محەمەدی دڵشوشە چی دەکات لەو گۆڕەدا... ئەگەر ئەوان گوناهیان نییە ئەو کورە بۆ هەڵناسێنتەوە و ببێتەوە بە هاوڕێکەی جارانمان و لەگەڵماندا بێت بۆ ژێر دواهەمین هەناری دونیا؟ چ تاوانێک لەوە گەورەتر مرۆڤ یەکێکی لە قوواڵایی دڵەوە خۆشبوێت و ئەو خۆشی نەوێت؟ ها چ تاوانێک لەوە گەورەتر هەیە بە خوێنی خۆت عاشق بیت و ئەوەی خۆشتدەوێت، سارد و سڕ سەیرتبکات و خۆی بابدات و بڵێ من تۆم خۆشناوێت... من دەڵێم ئەوە لە کوشتنی مرۆڤ بە گوللە خراپترە، لە کوشتنی ئینسان و سەربڕینی بە چەقۆ خراپترە».

من لە پشت هەموو ئەو هەرا و بەزمەوە بووم کە دوای پرسەکە ڕوویدا. من و سێ کەسی دیکە لەوانەی دەمانویست لە هۆی مردنی تێبگەین. نا وامەزانە چیرۆکی مردنی دڵشوشە، چیرۆکێکی سادەیە. ئەو ڕۆژانە لە بازاڕ، هەموو دونیا قسەی لە سەر کوشتنی دڵشوشە دەکرد، خەڵکی قسەیان لە گوللەیەکی نەێنی دەکرد لە شەوی دوای لافاوەکەدا نرابوو بە دڵشوشەوە. هەموو خەڵک دەیانگووت دڵشوشە لە بەردەم دەرگای دۆزینەوەی نەێنییەکی مەزندابووە بۆیە کوژراوە، بەڵام کێ لە ئێمە دەیتوانی بگاتە ڕاستی و دروستی ئەو چیرۆکانە. ئەوکات کە من چوومە بەردەم ماڵی سڵێمانی

مەزن وەک هەموو ئەوانەی باوەڕیان بە نازکی ئەو کوڕە هەبوو بە خۆمم دەگووت «دڵشوشە عەشق کوشتوێتی، عەشق و هیچی تر». بەڵام ئێستا دەڵێم مردنی دڵشوشە وەک نهێنییەک دەمێنێتەوە، نهێنییەک کەس ناتوانێت تەلیسمەکانی بکاتەوە. دڵنیام تا دوا ساتیش محەمەد باوەڕی وابووە کە عەشق دەیکوژێت، بەڵام هەر ئەو خۆشباوەڕییەش نیشانەی سەرکەوتنی تاریکی و نهێنییەکانە بەسەر ئەو مەملەکەتە نازک و شوشەییەی ئەودا کە بێسوود دەیویست تەمتومانەکان لابات و غوباری سەر ژیان بڕەوێنێتەوە.

ئەو ئێوارەیە چووینە بەردەرکی ماڵی سلێمانی گەورە و گووتمان دەمانەوێت باوکی دڵشوشە ببینین، پاسەوانەکانی نەیانهێشت. ئێمە کەوتینە بەردبارانکردنی پەنجەرەکان، پاسەوانەکان وێستیان تەقەمان لێبکەن، بە کۆلانەکاندا ڕاویان نایین، بەڵام بۆ ئێوارەی هەمان ڕۆژ جارێکی تر کۆبووینەوە، ئەم جارە ژمارەمان زۆرتر بوو، کۆمەڵێک کەس بووین کەسمان یەکترمان نەدەناسی، هەموو ئەو گەنجە بێدەرەتان و مەحرومانە بووین لە شوێنی جیاواز و بە شێوەی جیاواز دڵشوشەمان ناسی بوو. بە دەنگی بەرز بانگم لە سلێمانی مەزن کرد و گووتم «هۆ بەڕێز هۆ... لەو ژوورە وەرەدەرێ و تیمانبگەێنە محەمەدی دڵشوشە بۆ مرد؟ ئێمە ڕەفیقی گیانی بە گیانی جوانە مەرگ بووین. تا ئێستا لە هیچ حاڵی نین، بایەکێ بێتەدەرێ و لە جیاتی قسەی تڕوهات حاڵیمان بکات». من دەمزانی نایەوێت باس لە مردنی کوڕەکەی بکات، لە سەرێکی دیشەوە دەترسا شتێک لەو خوشکە سپیانە بکەین، کە ئەوکات پێمانوابوو وەکو ڕۆژی ڕوون ئاشکرایە ئەوان دڵشوشەیان کوشتووە. ئەو ڕۆژەش نەهاتەدەرێ و پاسەوانەکان بڵاوەیان پێکردین... بۆ ڕۆژی دوایی ژمارەی ئەوانەی کۆبووینەوە لەوە گەورەتر بوو حیساب بکرێت. دەستگیڕ و عەلاگەفرۆش و ئاوفرۆش و گوڵەبەڕۆژە فرۆشەکانی شاریش هاتبوون، دواجار مارشاڵ خۆشی هات. کە مارشاڵ هات من خۆم کێشایەوە، ئەو لە هەمووان عاقڵانەتر دەیزانی ئیشبکات. یەکەم جار لە بری هەموومان چووە ژوورێ و قسەی لەگەڵ باوکی محەمەدی

دڵشوشەدا کرد، کە لەبەر ناوبانگ و پلەوپایەی حورمەتێکی زۆریان دەگرت. من لە منداڵییەوە دەزانم حورمەتی ئەوانە درۆزنانە و بەتاڵە. من حورمەتم بۆی نەبوو، بەڵام لەبەر سەرياسی مەزن خۆم وانیشاندا کە ڕێزێکی زۆری دەگرم. کاتێک هاتەدەرێ قسەمان بۆ بکات، ئێمە هێندە زۆربووین نەیدەتوانی بە ئاسانی ئاراممان بکاتەوە، مێزێکیان بۆ هێنایە دەرێ و چووە سەری. سەریاسی یەکەم بۆ ئەوەی لە بەلەسەبوون و تورەیی ئێمە بیپارێزێت، چووە سەر مێزەکە و لە تەنیشتییەوە وەستا، ئەگەر ئەوی لەگەڵ نەبایە لەوانە بوو شتەکان خراپ بشکێنەوە، بەڵام لای ئێمە و ئەو منداڵانەی لە ناو کوچە و قەیسەریی بازارەکاندا گەورەبووبوون سەریاسی گەورە، پرۆفیسۆری شەوە تاریکەکانمان لە هەموو سیاسی و خەباتگێڕ و نوسەر و هونەرمەندانی ئەم وڵاتە حورمەتی زۆرتربوو. لەبەرئەوە کە سەریاسمان لە تەنیشتییەوە بینی وەستاوە و پێماندەڵێت «بێدەنگبن... ئێوە چیتانە خۆ وەحشی نین، با پیاوەکە قسەبکات» هەموو بێدەنگ بووین.

ئەو ڕۆژە سڵێمانی مەزن، باسی ئەوەی کرد بۆ ئەوەی ڕێگا لە مردنی دڵشوشە بگرێت هەموو شتێکی کردوە... باسی خۆی و یەکێکی تری کرد لە بەربەیانێکی زۆرزوودا پێش ئەوەی خۆر هەڵبێت، پێش ئەوەی دونیا ڕووناک بێتەوە چوون بۆ خوازبێنی کچێک، کە عەشقی لە ناکاوی ئەو محەمەدی دڵشوشەی کوشتووە. باسی ئەوەی کرد کە شتەکان بە جۆرێک خێراو سەیربوون کەس تەفسیری بۆیان نییە. لە نێوان قسەکانیدا زووزوو دەوەستاو دەیگووت «دڵێک بوو بابردی و شکا». من یەکەم کەس بووم لە دواوە هاوارم کرد «با ئەو دوو سۆزانییە بکوژین... با ئەو دوو دەڵە سەگە بکوژین». سڵێمانی مەزن بە هێمنییەکەوە گووتی «ئەوان گوناهیان نییە. تاکە گوناهباڕێک خودای مەزنە لە ژوور سەرمانەوە، کە دڵی دڵشوشەی وا بە نازکی دروستکرد». من سووڕبووم لە سەر ئەوەی ئازارێک، بە خوشکە سپییەکان بگەێنین، لە ناو حەشاماتی منداڵ و گەنجەکاندا دەنگگەلێکی زۆری تر هاواریان دەکرد «با بچینە سەر خوشکە سپییەکان، بابچینە سەریان».

سەریاسی مەزن ئارامی کردینەوە و گووتی «من دۆستی دڵشوشەم، هاوڕێی منداڵیی و ژیانی ئەوبووم، ئێوە دەمناسن کە چەندە حەزم لە باشی و دادپەروەییە. وەک ئێوە گەنجێکم و لە بازاڕدا گەورەبووم، پێش ئەوەی کەس گوناهباربکەین دەبێت دڵنیابین، دڵنیابن ئەگەر ئەوان تاوانبار دەرچوون، من بەر لە ئێوە لێیان نابووڕم، ئەگەر بێگوناهیش بن ناهێڵم هیچ کەسێک دەستیان بۆبەرێت... دەبێت باوەڕ بە من بکەن». خودای گەورە ئەو ڕۆژە کە ئەوانی بینی و گەڕایەوە پێدەچوو جادوویان لێکردبێت، جادوویەک تا شەوی مردنیشی لە خوێنیدا گەرای کردبوو. کاتێک هاتەوە و بە منی گووت «گۆرانییەکانیان دەلیلی بێگوناهییانە». من لەو ئێوارەیەوە شێتبووم، لەو ئێوارەیەوە زامێک کەوتە نێوان من و سەریاسی مەزنەوە کە هەرگیز ساڕێژ نەبوو.

ئەو ڕۆژە سلێمانی مەزن و سەریاسی گەورە، کە یەکێکیان پلنگی شاخ و ئەوی دیکەیان پلنگێکی ناو کوچە و بازاڕەکان بوو، ئارامیان کردینەوە و بلاوەیان پێکردین.

موزەفەری سوبحدەم کێ دەیگووت تۆ لە بیابان دێیتەدەرێ و دەچیتە ماڵی ئەو خوشکە سپییانە... من هەمیشە ڕقم لێیان بووە و تامردن ڕقم لێیان دەبێت. ئەو ئێوارەیە کە سەریاسی مەزن چووە سەر گۆڕەکەی دڵشوشە و بە سەرسامی گەڕایەوە، تێگەیشتم ئەو دوو خوشکە دوو سیحربازی گەورەن، دوو ڕۆحی خراپن دەتوانن هەموو پیاوێک بخەنە تەلیسمی خۆیانەوە. سەریاس کە هەمیشە بە ئەدەبێکی بێتامەوە باسی ئافرەتی دەکرد، وەک یەکێک جادوی لێکرابێت قسەی لە دەنگ و ویقار و نهێنی ناو نیگای خوشکە سپییەکان دەکرد. هەر لە گۆڕستان هاتەوە خۆیکرد بە ژوورەکەی من و شەریفی پەپولەدا. بە دەنگی بەرز قسەی دەکرد و پێدەکەنی، شتەکانی بۆ شەریفی پەپولە دەگێڕایەوە و مەبەستی بوو منیش گوێم لێبێت. من وەک شێتم لێدەهات و دەمگووت «تۆ سەریاسی مەزن نیت، سەریاسی گەورە نیت... پرۆفیسۆری شەوە تەرەماشەکانمان نیت... تەپاڵەی مانگای کۆڵانەکانیش نیت... تۆ هیچ

نیت هیچ. لە بیرتچووەوە ئەو کچانە نزیکترین هاوڕێی تۆیان کوشتووە؟ لە بیرت چووەوە ئەوانە دڵشوشەیان کوشت؟ من حەزناکەم گوێم لەم قسانە بێت... حەزناکەم لە مااڵی منداا ئەم قسانە بکەیت».

شەوێکی تاریک و تاڵ بوو... تاریک و تاڵ، تاریکتر و تاڵترین لەم شەوە بێرەحم بێکۆتاییانەی زیندان. سەریاسی یەکەم بە پێکەنینەکەی خۆی ئارامیکردمەوە و گووتی «ئەو دوو خوشکە، دوو فریشتەن ... دوو فریشتەی گەورەی خودان».

کە دواتر زانیم پەیمانێکی خوشک و برایەتیان لەگەڵ سەریاسی مەزندا مۆرکردوە، پەیمانێک لە جۆری پەیمانەکانی دڵداری، ئەوە بووە مایەی تێکچوونی تەواوەتی پەیوەندی من و سەریاسی یەکەم.

شەوێک لە کوچەیەکی خاڵیدا وەختبوو تەقەی لێبکەم، من بڕیارمدابوو تەقەی لێبکەم، پێمگووت «تۆ خیانەتت لەو پەیمانەی ئێمە کرد، تۆ میزتکرد بەو پەیمانەدا... من دەتکوژم، تۆ لە جیاتی ئەوەی تۆڵەیان لێبکەیتەوە کردوتن بە خوشکی خۆت». چواردەخۆڕێکی تازەم پێبوو، دەمانچەکەم دەرهێنا و گووتم «دەتکوژم، تۆ زیادیت... تۆ هیچ نیت... من شەرم لە خۆم دەکەم کە منیش ناوم سەریاسە، ئەو دوو کچە سووک و سەلیمیان کردوویت، بوویت بە فلیمی ئەم شارە... بوویت بە فلیم... تەواو... یان تۆ بڕی یان من... یان تۆ تەقە لە من بکە یان من لە تۆی دەکەم». لەبەر پلەکەی قاپی ماڵێکدا دانیشت و بە ئارامیی پاڵیدایەوە و گووتی «بمکوژە... سەریاسی سوبحدەم بمکوژە. ئا لێرەدا و ئا بەم جۆرە بمکوژە... من پاڵدەدەمەوە و دەستم بڵاودەکەمەوە و تۆ یەک فیشەک بنێ بە ناوچاوانمەوە، یان بوەستە، با بچین لەوێ لە ژێر دواهەمین هەناری دونیادا بمکوژە... لەوێ هیچ کەسیش ئاگای لێت نابێت».

پڕ بە شەو پێدەکەنی و بە گاڵتەوە دەیگووت «بمکوژە، من و تۆ یەکێکمان زیادین... زیاد، ئا... دەی بۆ نامکوژیت، ها بۆ نامکوژیت». ئاە... تا ئەو کات منیش وامدەزانی جگە لە خۆمان سەریاسێکی دیکە لە جیهاندا نییە...

بوەستە... بوەستە... نامەوێت من هیچت بۆ بدرکێنم، نەدیمی شازادە هەموو شتێک دەزانێت... ئەو تەنیا کەسێکە دەتوانێت یارمەتیت بدات، دەبێت نەدیمی شازدە بدۆزیتەوە، ئەو کوێرە بدۆزیتەوە کە نهێنییەکان دەزانێت.

ئەو شەوە پێمگووت بمکوژە یان دەتکوژم... بمکوژە یان دەتکوژم... بمکوژە یان دەتکوژم...

من و ئەو یەکێکمان زیادبووین، ئێمە نەدەبایە هەرگیز یەکتری بدۆزینەوە. من لەو دەترسام و ئەویش لە من.

من لە ناو جاش و دز و چەتە و پیاوانی حیزبدا گەورەبووبووم، ئەویش لە منداڵییەکی زووەوە لە سەر مەرز و لە ناو قاچاغچی و ناو بازاڕدا گەورەبووبوو. خۆشترین کاتی ژیانی ئەو ماوەیە بوو کە لە مەیتەم ژیابوو، خۆشترین ساڵانی ژیانی منیش ئەو کاتە بوو کە هاوڕێی محەمەدی دڵشوشە بووم. ڕقمان لە یەک نەبوو، نا وامەزانە ڕقمان لە یەک بووە، ئێمە یەکترمان زۆر خۆشدەویست. هەندێک جار بە سەعات بەسەر شانی یەکتردا دەگریاین و شەریفی پەپولە ژیری دەکردینەوە. بەڵام شەریفی پەپولە ڕۆژێک ڕۆیشت و ئیدی نەگەڕایەوە، دواجار لە دیمەشقەوە نامەیەکی بۆ ناردم، باسی ژووورەکەی خۆی دەکات لە «سەیدە زێنەب» لەگەڵ کۆمەڵێک شیعەدا. ئیدی دوای ئەو نامەیە هیچی لێ نازانم... هەندێک دەڵێن لە ئۆکرانیاوە کچی ڕوسی ئاودیوی ئەڵمانیا دەکات، هەندێکیش دەڵێن لە ئەفغانستان لە ئۆردوگایەکی «ئەفغانە عەرەبەکاندایە»... شەریفی پەپولە تەنیا شاهیدی خۆشەویستی من و سەریاسی مەزن بوو... بەڵام شەریفی پەپولە ئێستا لە کوێیە؟.

من و ئەو یەکترمان خۆشدەویست، بەڵام هاوڕێیەکەمان هاوڕێیەکی ناخۆشبوو، ئیشی هەبوو ئێش، هەر کاتێک یەکتریمان دەبینی ئەو پرسیارەمان لە خۆمان دەکرد «ئێمە کێین؟». ئەو پرسیارەش هەردووکمانی تورەدەکرد.

تا دەمرم ئەو ئێوارەیەم لەبیرناچێتەوە کە لەسەر جێگاکەی خۆم خەوتبووم و دوو غەریبە خەبەریانکردمەوە. من وێنەیەکی گەورەی کامکارەکانم بە سەر قەرەوێلەکەمدا هەڵواسیبوو، ئیتر باقی دیوارەکان ڕەسمی شەهیدانی ڕێگای

ڕزگاری بوو. من ئەوکاتە حەزمدەکرد ناو و ڕەسمی شەهید کۆبکەمەوە و وەک ئێستگەکانی حیزب، ژیاننامەی خەیاڵیم بۆ دروستدەکردن و لەگەڵ پێشمەرگەکانی تردا دادەنیشتین لاسایی موزیع و ئەو شتانەمان دەکردەوە. نا ئەو ئێوارەیەم لە بیرناچێتەوە کە سەریاسی مەزن و محەمەدی دڵشوشە لە ناو وێنەی ئەو هەموو مردووەدا دەرکەوتن، کە یەکەم جار چاوم کردەوە ڕوخساری ئەوان لە ناو ڕوخساری شەهیدەکاندا ونبووبوو... چەند جارێک دەموچاوم شت تا توانیم ببینم... توانیم ئەوان لە نیگارەکان جیابکەمەوە. کاتێک هەستام بیست دەقیقەم مابوو بۆ ئەوەی لەگەڵ مەفرەزەکانی شەودا بچم بۆ واجب. هەستەدەکەم ئەو بیست دەقیقەیە سەیرترین کاتی ژیانی منە. نا من لە سەرەتاوە شتەکانم بە جیدی وەرگرت، بەڵام هەستمدەکرد جۆرێک لە تڕوهات لە هەموو شتەکانیشدا هەیە. ئەو شەوە لە کاتی واجبدا وەختبوو خۆم بکوژم... ئەو شەوە بیرمکردەوە کە ژیانی من جگە لە گۆرانی کامکارەکان، جگە لە حەزی بێمانای من لە کامکارەکان هیچی تری تیا نییە. شەرمم دەکرد کە دەبێت ژیانی خۆم بۆ ئەو دوو کوڕە بگێڕمەوە. ئەو شەوە وێستم خۆم بکوژم... زۆر جار لە کاتی واجبدا، لە شەوە ساردەکاندا کە دەهاتمەدەرێ و دەبوومە پاسەوانی شەو و ڕەشەبا و بەفر، بیرم لەوە دەکردەوە خۆم بکوژم. بەڵام مارشاڵی شەوە تاریکەکانمان دەیگووت تۆ «ترسنۆکترین پیاوی دونیایت». من جورئەتم نەبوو خۆم بکوژم، لوولەی تفەنگەکەم دەخستە ناو دەمم و دەمهێنایەوە دەرێ، دەمخستە سەر ناوچاوانم و دامدەگرتەوە، دەمخستە ژێر چەناگەم و لامدەبرد. ئەو شەوەش کە لە تاریکیدا چواردەخۆرەکەم دەرهێنا و بە مارشاڵم گووت «یان تۆ من بکوژە، یان من تۆ دەکوژم» درۆم دەکرد. من هەمیشە لە مردن دەترسم، بەڵام ئەو شەوە هێندە شەرمم لە ژیانی خۆم دەکرد، بە ڕاستی بیرم لە خۆکوشتن دەکردەوە. من بە درێژایی ئەو شەوە بیرم لە دروستکردنی چیرۆکێکی درۆ دەکردەوە بۆ ژیانی خۆم... هێندەم شەرم لە ژیانی خۆم دەکرد، لە دروستکردنی حکایەتی درۆدا بووبووم بە وەستایەکی عەجایەب. هەتا ئەو ناوانەش کە دەمنارد بۆ گۆرانی داواکراو درۆبوون، کەسانی خەیاڵی بوون تەنیا لە سەری منداڵ بوونیان هەبوو. هەندێک

جار لە ئۆردوگا مۆڵەتم دەخواست و دەمگووت «دەچم بۆ مالّی پورە حەلیمم»، بەڵام من کەسێکم نەبوو ناوی پورە حەلیم بێت... من بە درۆ دەژیام... نیستا دەڵێم چ خۆشبوو... چ خۆشبوو ئەو ڕۆژانەی کە دەمتوانی بە درۆ بژیم... چ خۆش بوو... چ بەهەشتێک بوو. ئەگەر تا هەتاهەتایە بمتوانیبایە، بەو درۆ سادە و خۆشانەی گەنجیمەوە بژیم، زۆر بەختەوەر دەبووم، بەڵام دەرکەوتنی مارشاڵ و محەمەدی دڵشوشە منی پیرکرد.

من بە وێقار و دڵنیاییەکی زۆرەوە چوومە بەردەمیان، دەستمکرد بە حکایەتێکی درۆ دەربارەی ژیانی جارانی خۆم، باسم لە مالّێکی خانەدان کرد کە منیان گەورەکردوە، باسم لە کچێکی زۆر جوانکرد حەزی لێکردوم و دەیەوێت بیهێنم، باسم لە کۆمەڵێک پارەی دانراو کرد کە کردومە بە دۆلار و لای هاوڕێیەکم هەڵمگرتوون، باسم لەوە کرد نیازم وایە دوکانێکی کەمالیات بکەمەوە، هەتا لە شوێنێکیشدا گووتم «لەوانەیە سەفەرێکی خاریج بکەم و بێمەوە... حیزب دەمنێرێت». لە گەرمەی درۆکردندا بووم محەمەدی دڵشوشە، سەیرێکردم و بە ناسکی هاوڕێیەکەوە گووتی «سەریاسی سوبحدەم تۆ درۆ دەکەیت». کە وایگووت وەستام و سەیرێکی هەردووکیانم کرد و دەستمکرد بە گریان و گووتم «ئا درۆدەکەم... درۆدەکەم... خۆ عەیب نییە ئینسان درۆبکات». ئەوە ئەو ساتە بوو کە دەبایە هەموو ژیانی خۆمیان بۆ ئاشکرابکەم ... هەموو شتێک. بەڵام ئەو ڕۆژە بۆئەوەی ئارامم بکەنەوە، پێیانگووتم «نا، سەریاسی بچکۆلە حیکایەتی ژیانی خۆت هەڵگرە بۆ ژێر دواهەمین هەناری دنیا... چیرۆکەکان لە ژێر ئەو درەختەدا تامێکی تریان هەیە». ئاوها بوو لە یەکێک لە سەیرانەکانماندا بۆ بن ئەو درەختە هەموو شتێکی خۆم بۆ گێڕانەوە. موزەفەری سوبحدەم، تا ئەمڕۆ دڵنیانیم ئایا ئەوە سیحری محەمەدی دڵشوشە بوو کە دەبایە هەموو کەس نهێنییەکانی خۆی پێبڵێت، یان ئەوە ئەفسونی دواهەمین هەنار بوو زمانی پژانم و کارێکیکرد ژیانی خۆمم بە هەموو پیسییەکانییەوە خستە بەردەستیان و بە هەموو ساتەکانییەوە بۆمگێڕانەوە؟.

کاسێتی سێیەم

من لەو شوێنەوە لە بیرمە کە لە گوندێکدا بووم... گوندێکی بچوک... بچوک... بچوک... من ڕقم لە لادێیە، هەتا خۆشترین لادێی دونیا لای من جەهەنەمە. سەریاسی مەزنیش وابوو، ئەویش زۆر کەیفی بە لادێ نەدەهات. کاتێک لە ڕۆژنامەکاندا باسیان لە گێڕانەوەی خەڵک بۆ لادێ ڕوخاوەکان دەکرد، ئەو تۆپە دەبوو. ڕاستە من و ئەو لە لادێوە هاتبووین، بەڵام لە شاردا چاومان کردبووەوە، لە شاردا بالقبووین، هەردووکمان لەبەر دەرکی سینەما و دوکانی ڤیدیۆ و و مەزاتخانە و لە نزیک عەرەبانەی شووتیفرۆش و هەنارفرۆشەکانەوە گەورەبووین.

من لەو شوێنەوە لە بیرمە کە لە گوندێکدا بووم، منداڵ بووم، لەوانەیە تەمەنم شەش یان حەوت ساڵ بووبێت، کە ڕۆژێک هەموو گوندەکەیان چۆڵکرد. من بۆردومانی تەیارە و پێوەبوونی بەرغەل و کوڕانی دوو کچم لە کانی ژاندا لە بیرە. دیارە هەزار تڕوهاتی تریش هەن، من لە بیرم نین و نامەوێت بۆت باسبکەم... من ڕقم لە گێڕانەوەی ژیانی خۆمە... من لەو جێگایەوە بۆت باسدەکەم لە گوندێکی بچوکدا بووم، ڕۆژێک هەموو ئەو گوندە چۆڵیکرد، لە بەرئەوەی جەیش و جاش و هەموو تڕوهاتەکانی تر هێرشیان هێنا ... لە بیرمە کە هەموو گوند چۆڵیکرد. مەلا هەباسێک و خەرامان خانێک کە دەبێت دایک و بابم بووبێتن لەو ڕۆژەدا دەکوژرێن، یەعنی وا بڕیارە ئەوان منیان بە خێوکردبێت و من پێمگووتبن بابە و دایە و هەموو شتەکانی تر کە باش لە بیرم نەماون. وا بڕیارە خەرامان خان پێش ئەوەی بکوژرێت بە هەموو کەسی گووتبێت «بەقوربانت بم، ئەوە منداڵی خۆمان نییە، ئەوە کوڕە شەهیدە ئێمە بەخێوی دەکەین... بۆ کوردە بەساقەت بم... بۆ کوردە ئاگرتێبەربووەکەیە». وا بڕیارە مەلا هەباس

لەگەڵمدا زۆر خراپ بووبێت، بە شوڵک و هەموو ئەو شتانەی تر لێیدابم... دیارە دەڵێن من زۆر هاربووم، بەڵام من هیچ شتێکم بە تەواوی لە بیرنییە. نە هارییەکانی خۆم و نە شتەکانی تریش.

لەو شوێنەوە لە بیرمە لە گوندێکی بچوکدا بووم، هێند بچوک بەقەد ڕیقنەی کۆترێک. لەو کاتەوە لە بیرمە کە هەموو ئەو گوندە چۆڵیدەکات و من بەتەنیا لە ناو دێدا دەمێنمەوە، وەک دەڵێن ئەگەر بهاتبایە و من لەگەڵ ئەوانی تردا گوندم چۆڵبکردایە دەکوژرام، چونکە خەرامانخان و مەلا هەباس کە من بەجێدەهێڵن تۆپێک دەیانکات بە قاورمە، یەعنی بەسەر شاخێکدا سەردەکەون، لەوێ ڕەسەدی دوژمن دەیانبینێ... ئیدی لە وێوە تۆپەکان دواياندەکەون. ئەوان دەڕۆن و بووم تۆپێک دەدات بە شوێنی پێشووتریاندا. دەڕۆن و بووم، دەڕۆن و بووم، دەڕۆن و بووم، دەڕۆن و بووم... تا بووم، بووم، بووم و ئیتر ناڕۆن.

وابڕیارە یەکەمین دایک و باوکی ڕاستەقینەی من بەوجۆرە مردبێتن.

من لەو جێگایەوە لە بیرمە کە جاشەکان دێنە ناو گوندەکەوە و جگە لە منداڵێکی چڵمن بە هەناریکی شوشەوە کە ناوی سەریاسی سوبحدەمە کەسی تر نادۆزنەوە، لەو جێگایەوە لە بیرمە کە جاشەکان نەوتیان دەکرد بە گوندەکەدا، من بە خۆشییەوە سەیری ئاگرەکەم دەکرد و یارمەتیم دەدان. ئێستا باش لە بیرم نییە، بەڵام وا دێتە خەیاڵم ئەو ساتانە خۆشترین ساتەکانی منداڵیم بووبێتن. وامەزانە من لە منداڵییەوە ڕقم لە نیشتیمان بووە... یان وەک مارشاڵ دەیگووت «وەحشیترین منداڵی دونیا» بووم... نا... من خۆشحاڵبووم بە سووتانی ئەو گوندە لە بەرئەوەی هەموو شتێکم وەک یاری سەیردەکرد.

من جاشێک ڕزگاریکردم ناوی «کەیخوسرەو ئاغای سوفیان ئاغای سەدری ئەرحەمی» بوو، نازانم کە بانگیاندەکرد بەردەوام بە هەر سێ

ناوەکەیەوە بانگیاندەکرد، لای ئەو فێری چوار شتی گرنگ بووم، جاشایەتی، چەتەیێتی، پێشمەرگایەتی، خوێندەواری. کۆمەڵێک ژن و کچی جوانی هەبوو، بەڵام کوڕی نەبوو. هەرگیز منی وەک کوڕی خۆی تەماشا نەدەکرد، دیارە دەیتوانی من بکات بە کوڕی خۆی، هەویەم بۆ دەربکات، شتێکم لە سەر تاپۆبکات و هەموو شتە بێماناکانی تریش، بەڵام نەیکرد. تاکە شتێک لە منداڵی زۆر بە دڵی بوو ناوەکەم بوو. هەندێک جار ئەگەر بەتەنیا بووینایە بیری دەکردەوە و دەیگووت «سەریاسی سوبحدەم... سەریاسی سوبحدەم... سەریاسی سوبحدەم... دەبێت ئەم ناوە مانای چی بێت؟» پێموایە دڵی نەدەهات ئەو ناوەم لێبکاتەوە، دەیزانی ئەگەر بمکات بە کوڕی خۆی دەبێت ناوەکەم بکات بە «سەریاسی کەیخوسرەو ئاغای سەدری ئەرحەمی»، ئەوەشی بە زوڵمێکی گەورە دەزانی. کە پێکەوە بووینایە دەیگووت «سەریاسی سوبحدەم... پەح کە ناوێکی جوانە».

ڕەنگە من بچوکترین جاشی وڵاتی خۆمان بووبێتم. یەکەمین وێنەی ژیانم دەگەڕێتەوە بۆ ئەوکاتە لەگەڵ کۆمەڵێک جاشی تردا ڕۆژێکی ڕەشەبا لە سەر لووتکەیەکی بەرز گرتوومە. ئەوکات تەمەنم نۆ ساڵە، بە خۆم و برنەوێکی سێ جار لە خۆم درێژترەوە، لە نزیک سەنگەرێکەوە وێنەیەکی دیکتاتۆرمان پێیە و پەنجەمان وەک نیشانەی سەرکەوتن بەرزکردۆتەوە. سەیرترین یادگاری ژیانم دەگەڕێتەوە بۆ ئەو ڕۆژەی کە لەگەڵ هەموو ماڵە جاشەکاندا بردیانین بۆ لای دیکتاتۆر، کەیخوسرەو ئاغا بەدرێژایی ڕێگا قسەی لە سەر گەورەیی ئەو ڕۆژە بۆ کچ و ژنەکانی و کۆمەڵێک خەڵکی تڕوهاتی تر دەکرد، دوای ئەوەی دەجار قوونیان پشکنین، بردیانینە هۆڵێکەوە کە پێیاندەگووت هۆڵی دیدارەکانی سەرۆک... کە خۆی هات، هەمووان هەستان و دەبایە نیوسەعات چەپڵە و تڕوهات و شتی تری وا لێبدەین. من چەپڵەم لێنەدا. کەیخوسرەو ئاغا کە ڕەفتارە سەیرەکەی من شڵەژاندبووی، بەردەوام لە ناو هەلهەلە و چەپڵە و هوتافەکاندا دەیگووت «سەریاسی سوبحدەم... چەپڵە لێبدە... کوڕی حیز چەپڵە لێبدە». من قەت چەپڵەم لێنەدا. دەبوایە

هەمووان بە ڕیز دەستی ماچبکەین، کە هاتە سەرەی منەوە، وەک بچوکترین جاشی ولات منیان بە سەرۆک ناساند. ئەو پێدەچوو زۆر خۆشحاڵ بێت کە شەرەفی ئەوەی پێبڕاوە بچوکترین جاشی مەملەکەتەکەی خۆی ببینێت. من دەبوایە دەستی ماچبکەم و ئەو شتانە، بەاڵم وەستام و هیچم نەکرد. بە زۆر منیان بردە بەردەمی، ئەو منی خستە نابەینی هەردوو ڕانی خۆیەوە، ئەو کات سەرم لە ئاستی هەردوو گوونی سەرۆکدا بوو، ناوگەاڵی سەرۆک بۆنێکی پیسی لێدەهات. من سەرم بەرزکردەوە و بە کوردییەک کەس لە حمایەکان تێینەگەیشتن، گووتم «سەرۆک تۆ قوونت ناشۆیت»، کەس لە تەواوی قسەکەم تێنەگەیشت، کەیخوسرەو ئاغا نەبێت کە دەمودەست لەویادا بورایەوە... من کە کەیخوسرەو ئاغام بینی کەوت دەستمکرد بە گریان، نازانم بۆ دەستمکرد بە گریان، بەاڵم شتێک وایلێکردم حەزبکەم بگریم. مەحشەرێک بوو مەپرسە، ڕۆژنامەکانی دەوڵەت دواتر بورانەوەی کەیخوسرەو ئاغایان وا تەفسیرکردبوو کە لە خۆشی ئەوەی منداڵەکەی خۆی لە ناوگەاڵی سەرۆکدا بینیوەتەوە، لە هۆش خۆی چووە. ئەو وێنەیەی من دواتر بوو بە وێنەیەکی بەناوبانگ، بەاڵم ساڵ بە ساڵ دەموچاوی من گۆڕدرا، ساڵ بە ساڵ من لە داخی ئەو وێنەیە بڕیارمدا دەموچاوێکی تر بۆ خۆم دروستبکەم، تا ڕۆژێک هەموو دونیا ئەو وێنەیەی منی لە ناو گەاڵی سەرۆکدا ببڕچووەوە. وێنەیەکی سەیرە لە سەر تەختێک، لە نزیک دوو بازنە گوڵی گەورەوە، سەرۆک دەمی کردۆتەوە و پێدەکەنێ و منیش دەمم کردۆتەوە و دەگریم. کەیخوسرەو ئاغا هەرگیز لێم خۆشنەبوو. لە دوای ئەو ڕۆژەوە لە دانیشتن و پشووی ناو ژنان و کچانی خۆی مەحرومیکردم و ناردمی بۆ حەراسەت لە ڕەبیبە دووەکان. لەو سێ ساڵەدا وەک بچوکترین جاشی ولات توانا و بەهرە و سەلیقەی خۆم تاقیکردەوە، دیاربوو کەیخوسرەو ئاغا تف لەو ڕۆژەدەکات منی تیا هەڵگرتۆتەوە، بەردەوام لە شەڕە قورسەکاندا منیان دەخستە پێشی پێشەوە بۆ ئەوەی بکوژرێم، بەاڵم وەک ئەوەی هەموو شەیتانەکان دەستیان بە باڵمەوە گرتبێت، نەدەکوژرام... بێئەوەی بترسم دەچوومە هەموو شوێنە خەتەرەکان، لە شەڕە قورسەکاندا

لە پێشی هەمووانەوە پەلامارم دەدا، جاشەکانی تر ناویان نابووم «سەلکە زۆرنا». لە دوو شەڕدا سەرتاپای هێزەکانمان تەفروتونابوون، من نەبێت بە خۆم و برنەوە دریژەکەمەوە گەڕامەوە و خەبەری کۆژرانی برایەکی کەیخوسرەو ئاغا و مامێکی و دوو ئامۆزایم بۆ هێنایەوە. هێزێک لە ئاسمانەوە نەیدەهێشت من بکوژرێم. جارێک مینێک لە ژێر قاچمدا تەقییەوە و هیچم لێنەهات، جارێکیش هاوەنێکی پێشمەرگە کەوتە ناو ڕەبیەکەمانەوە هەموو جاشەکانی تر کۆژران، من نەبێت لە ناو دوکەڵ و باروتی تەقینەوەکەدا وەک شێر بازمدا و هاتمەدەرێ... من یەکێک بووم لە ئازاترین جاشەکانی نیشتیمان. کە پێشمەرگە تێکشکان و فەوجەکەمان بچوککرایەوە کەیخوسرەو ئاغا خێزانێکی ئەوەندە گەورەی بۆ خۆی دروستکردبوو بە خێونەدەکرا. کەس بەتەواوی ژمارەی ژن و کچەکانی نەدەزانی، پارەیەکی بێشوماری دەویست کە بە جاشایەتی تەواو نەدەبوو. لەو ڕۆژانەدا من و کۆمەڵێک لە پیاوەکانی تری بووینە چەتە. ئەو سەردەمە هەر فەرمانێکیان پێبدامایە بە خۆشییەوە دەمکرد. لەو سەردەمانەدا یەکەمین کەسم کوشت، دیارە نازانم ئەگەر لە شەڕەکانی پێشوودا کەس بە گوللەی بڕنەوەکەی من کۆژرابێت یاخود نا، بەڵام یەکەم کەس کە لە نزیکەوە و ڕووبەڕوو کوشتبێتم دەگەڕێتەوە بۆ ئەو ڕۆژانە. من و دەیان چەکداری دیکەی کەیخوسرەو ئاغا لە هەموو کون و کەلەبرێکی نیشتیماندا بۆسەمان دادەنا، قافڵەی قاچاغچییەکانمان تاڵان دەکرد، ڕێبوارەکانمان ڕووت دەکردەوە، تڕومبێلمان دەوەستان و موسافیرەکانمان ڕووت و قووت دەکردەوە و بەرەڵامان دەکردن. یەکەم کەس کوشتم بازرگانێکی ئاڵتون بوو، شەوێکی تاریک بە تەنیا بە خۆی و سێ کیلۆ خۆڵەوە لە مارسیدسێکی سپیدا بەرەو سنوور دەڕۆی. ئاڵتونەکەی لە شوێنێکی تایبەتی ژێر کوشنەکەدا شاردبووەوە. ئەوکات مامۆستا «خەلیل هورمز» لەگەڵماندا چەتە بوو، خۆشەویسترین کەسێک بوو تا ئەو کات بینیبێتم، زۆر حەزی لە پارە بوو، بەڵام زۆر پیاوێکی بەڕێز و بە ویقاربوو، ئەو دڵنیابوو ئەو پیاوە خۆڵی ئاڵتونی پێیە. کەسمان خەیاڵمان بۆ ئەوە نەدەچوو، زێڕەکەی لە ژێر کوشنەکەدا دانابێت. کە مامۆستا خەلیل هورمز

دەستی برد بۆ ژێر کوشنەکان، بازرگانەکە لە دواوە پەلاماریدا، خەریک بوو دەمانچەکە لە مامۆستا خەلیل هورمز بستێنێت. من لە ترساندا تەقەم لێکرد، بە جۆرێک تەقەم لێکرد وەختبوو مامۆستا خەلیل هورمزیش بکوژم، کە بە ئاگاهاتمەوە و چاوم کردەوە بازرگانەکە بە جووتێک چاوی سەرسامەوە سەری خستبووە سەر شانی مامۆستا خەلیل و خوێنی دەهێنایەوە. مامۆستا خەلیل هورمز بۆئەوەی هەست بە ترس و پەشیمانی نەکەم گووتی «زۆر باشتکرد کوشتت، کوڕی حیزە بەشی خۆی ژیاوە». من زۆرم پێخۆشبوو کە مامۆستا هورمز ئافەرینی کردم... شەوانی دواتر لە خۆشی و لە ترسدا خەوم لێنەدەکەوت، ئەو ڕۆژە کە مامۆستا هورمزم ڕزگارکرد، ئەو گووتی «هەقت بۆدەکەمەوە... شتێکت فێردەکەم، هەموو ژیانت سوودی لێببینیت». ئەو فێری خوێندەواریی کردم. لەو شەوە بە دواوە بە درێژایی ڕۆژ فێری نوسین و خوێندنەوەی دەکردم، کە ڕاپەڕین ڕووبدا من تەواو فێری خوێندەواری بووبووم، بەڵام فێری ژیانێکی سەیریش بووبووم کە دواتر بە زەحمەت وازم لێهنا، ژیانی چەتەیەک لە سەر شەقامەکان دەوەستێت و چاوەڕوانی نێچیر دەکات. لە دوای ڕاپەڕینەوە هەموو شتەکان بە خێرایی گۆڕان، کەیخوسرەو ئاغا بە خێراییەکی سەیر بوو بە پێشمەرگە، بەپەلە هەموو ئەو ڕەسمانەی سووتان کە لەگەڵ سەرۆکدا گرتبوومان و ڕەسمی تری لەگەڵ سەرۆکە تازەکاندا هەڵواسی... سەرۆکە تازەکان لە داوەت و خواردن و گەڕان و سەیران و خواردنەوە بێزارنەدەبوون، تاقمێکی مەشرەب خۆشبوون، کە زۆر حەزیان لە گۆرانی و سەفا و ئافرەت و پێکەنین بوو. هەرگیز لەوە نەدەچوون لە شەڕێکی دوور و درێژ هاتبێتنەوە، بەڵکو لەوە دەچوو لە شاییەکەوە گەڕابێتنەوە و خۆیان بۆ شاییەکی تر ئامادەبکەن. کە دواتر بووم بە پێشمەرگەیەکی چالاک و لە شەڕی ناوخۆدا بەشداریم کرد، بەو ڕووخۆشییەی سەرکردە و مەسئولەکان سەرسامبووم. شتێک لە ژیانی ئەواندا هەبوو لە ژیانی ئێمەدا نەبوو، ئەویش سەفای بەردەوام بوو، کە دەچووین بۆ شەڕ ئەوان نوکتەیان دەگێڕایەوە، کە دەگەڕاینەوە نوکتەیان دەگێڕایەوە، کە دەچوون بۆ تەعزێ لە نابەینی سورەتەکاندا بەچرپە چرپ

نوکتەیان بۆ یەکتر دەکرد، لە سەنگەرەکاندا بە بێتەل نوکتەیان بۆ یەکتر دەگواستەوە، کە لە کاتی شەڕدا لیژنەی ئاشتییان دروستەکرد، لە پێشدا بە تازەترین نوکتە دانیشتنەکانیان دەکردەوە... شتێک وای لە من کرد تێبگەم هەموو شتەکان تڕوهات و بێمانان. بەڵام من دواجار تێگەیشتم مرۆڤ بۆئەوەی بتوانێت شەڕبکات دەبێت زۆر پێبکەنێت.

ئێوارەیەکیان چووم بۆ لای کەیخوسرەو ئاغای سەدری ئەرحەمی دەستیم ماچ کرد و گووتم «بەڕێز هاتووم سوپاستان بکەم، تۆ چەند ساڵە من بە خێودەکەیت، من باڕێکی قورس بووم لە سەر شانی ئێوە... ئێستا گەورەبووم و دەڕۆم خۆم خۆم بەخێودەکەم...». نازانم بۆ وامکرد، بەڵام هەستەکەم ئەو هەموو نوکتانەی لەو دیوەخانەدا گوێم لێبوون، کاریگەرییەکی گەورەیان لەسەرم هەبوو. ئەو کات دەمێک بوو دەمزانی من پیاوێکی غەمگینم لێدەردەچێت کە حەزی بە لایەنە تاریکەکەی ژیانە... شتێک لە خوێنمدا بوو وایدەکرد حەزم لە گریان بێت، چیتر تەحەمولی ئەو هەموو نوکتەیەم نەدەکرد کە لە دیوەخانەکەی کەیخوسرەو ئاغای کوڕی سوفیان ئاغادا گوێم لێدەبوو. کاتێک لەو ماڵە هاتمەدەرێ زۆر خۆشحاڵ و ئاسوودە بووم، هەستم بە ئازادییەکی گەورە دەکرد، کە لە ماڵی ئەو ئاغایە هاتمەدەرێ هەرگیز نەچوومەوە، لە ماوەی چەتەیەتیدا پارەیەکی کەمم کۆکردبووەوە کە بە خێرایی لە ناو بازاڕ و لە سینەما و دوکانی ڤیدیۆ و چێشتخانەکاندا خەرجمکرد. کە ئێوارەیەکیان خۆم لە هێزی پێشمەرگەدا ناونوسکردەوە، بەشی لەفەیەکی بچوک پارەم پێمابوو، لە جێگایەک دوا لەفەم خوارد و گەڕامەوە بۆ پێشمەرگایەتی و حەراسەتی دوور و درێژ لە ناو باران و بەفر و ڕەشەبا و تاریکیدا. تاکە هاوڕێیەکی ڕاستەقینەم لەو کاتەدا خەلیل هورمز بوو کە یەکەم کەس بوو لە گۆڕینەوەی پارەدا دەستی خۆی وەشاند و دوکانێکی تایبەتی لە ناوەڕاستی بازاڕدا کردەوە و بوو بە دەوڵەمەندێکی گەورە. وەک خۆی بە پێکەنینەوە دەیگووت «ئێواران کە بۆرسە داخرا... وەرە و دەرسی خۆمان دەخوێنین». ئەوکات من هەر ڕۆژێک پشووم هەبایە، درێژەم بە

وانەکانی خوێندن و خوێندنەوە دەدا. کە سەریاسی یەکەم و محەمەدی دڵشوشە دەرکەوتن، من لە کۆمەڵێک ئازاری ڕۆحی و دەرونی قووڵدا دەژیام. لە ڕاستیدا شتێکم نەبوو بۆی بژیم. بیرم لە خۆکوشتن و تڕوهاتی تر زۆر دەکردەوە. کە ئەوان دەرکەوتن شتێکی تەواو نوێ هاتە ژیانمەوە، یەکەم دانیشتنی ڕاستەقینەم لەگەڵیاندا دەرگای دونیایەکی تری لێکردمەوە، لە چایخانەیەکی بچوکدا نزیک سینەماکان یەکترمان بینی، پێشتر دووجار لەگەڵ محەمەدی دڵشوشەدا بە تەلەفون قسەم کردبوو. ئەو ئێوارەیە کە چووم بۆ ئەو چایخانە بچوکە تەنیا بیرم لەوە نەدەکردەوە خۆم بناسم، بەڵکو بیرم لەوە دەکردەوە ئەو دوو مرۆڤە سەیرە بناسم کە چیرۆکێکی تریان دەربارەی ژیان و تڕوهاتەکانی ڕابوردووی من پێبوو. بەرلەوەی هیچ بڵێین محەمەدی دڵشوشە گووتی «گرنگ ئەوەیە هەناره شوشەکان نەفەوتێن... هیچ شتێک وەک هەناره شوشەکان گرنگ نییە». هیچیان دەربارەی من نەدەزانی، من هەرگیز ئارەزووی ئەوەم نەبووە بە دوای نهێنی و تڕوهات و شتی وادا بگەڕێم، خۆشییەکم لە ناسینی خەڵکدا نەدەبینی، مرۆڤ لای من شتێک نەبوو جێی باوەڕبێت. من گومانی خراپم لە هەموو کەسێک هەبوو... تائەمڕۆش وام، تادەمرم گومانی خراپم لە هەموو کەسێک هەیە. باوەڕم بەو قسانە نییە تۆ لەو کاسێتانەدا دەیکەیت، گوایە مرۆڤ جوانە و ئینسان باشە و قسەی سەیروسەمەرەی تر، من تەنیا باوەڕم بەوانە هەبوو کە مردن.

لە یەکەم ئێوارەوە ناوەکانمان بەشکرد، ئەومان ناونا «سەریاسی گەورە» و منیان ناونا «سەریاسی بچکۆلە». من بە قەڵافەت و بااڵ لەو گەورەتر بووم، دەموچاوێکی هێند مۆنم هەبوو پێدەچوو بەردەوام حەزم لە شەڕ و ئەو فەرتەنانەی تر بێت. کە ئەو ڕۆژە دەستمکرد بە گریان، کەسیان باوەڕیان نەدەکرد، ئەم دەعبا مۆن و ڕوخسار گرژە ئاوا لە دڵەوە بگری. من ئەو ئێوارەیە دووجار گریام، جارێک کە هەستمکرد ژیانم ئەوەندە ناشیرینە ناتوانم ڕاستگۆیانە بیگێڕمەوە، جارێکی دیش کە سەریاسی گەورە باسی منداڵیی خۆی کرد لە سەر مەرزەکان و لە ناو تەرسی هێستری

قاچاغچییەکاندا، باسی ئەو ڕۆژە تڕوهاتانەی کرد کە لە مەیتەم ناچاربووە پیسایی منداڵە بچوکەکانی تر پاکبکاتەوە، قسەی لە شەوانی برسێتی کرد، کاتێک لە مااڵن سوااڵی نانی کردوە. ئەو شەوە من دوو جار گریام، هەر دوو جارەکەش سەرياس ژیری کردمەوە.

ئەگەر ئەو ئێوارەیە دووجار نەگریابامەیە، لەوانەبوو منیان ناونەنابایە سەریاسی چکۆلانە یان سەرگزگل. هەردووکیان دەیانزانی من بە تەواوەتی گەورەنەبووم. پێدەچوو هەموومان یەک تەمەنمان هەبێت، بەاڵم من گەورەنەبووبووم... ئەوان وێستیان گەورەم بکەن و ببم بە مرۆڤێکی مەزن، بەاڵم نەیانتوانی.

تادەمرم ئەو ڕۆژەم بیرناچێتەوە کە دواهەمین هەناری دونیام تیا بینی.

ئەو کات کە من بینیم ئەوان میژوویەکی درێژیان لەگەڵ ئەو درەختەدا هەبوو، چەندەها شەو لە ژێریدا خەوتبوون... شتێک هەمیشە بەرەو ئەو درەختەی ڕادەکێشان. ناتوانم وەسفی دواهەمین هەناری دونیات بۆبکەم، درەختێکی سەیربوو، تەنیا درەختی هاوڕێتی و ئاسوودەیی ئێمە نەبوو، بەڵکو درەختی بینین و خەونەکانیش بوو. نەدیمی شازادە لەویادا ئیلهامی سەفەرە دوورودرێژەکانی خۆی بۆ دەهات، محەمەدی دڵشوشە لەویادا لە هەندێ نهێنی تێدەگەیشت، سەریاسی گەورە لەویادا بیری لە شتەکان دەکردەوە، ئەو لە ژێر دواهەمین هەناری دونیادا پاڵدەکەوت و دەیگووت «بیر لە خۆم و شتەکان دەکەمەوە». کەسمان نەماندەزانی «شتەکان» چیین؟ کاتێک لە ترۆپکی هەنار دەگەڕاینەوە، سەریاس بەردەوام پێدەکەنی و قسەیدەکرد، زۆر لە قسەکانی وەک نەخشی بەرد وابوون... موزەفەری سوبحدەم ئێستا بیردەکەمەوە و تێدەگەم تۆ بەرلەوەی بگەڕێتەوە ئەو لە ژێر دواهەمین هەناری دونیاوە دەیبینیت. ئێوارەیەکیان من و ئەو پێکەوە سەرسامانە سەیری ئاسمانمان دەکرد، گووتی «ڕۆژێک لە ڕۆژان پیاوێک لە سەحراوە دێت... لە سەحرایەکی زۆر زۆر دوورەوە، پیاوێکی بێکەسە، نازانێت چی بکات و بچێت بۆ کوێ، باوەش بە ئێمەدا دەکات و دەڵێت من باوکی ئێوەم...

باوکی هەموتانم». نەدیمی شازادە ئەو کوێرەی تڕوهاتی دونیای نەبینیبوو، دەیگووت «لە ژێر دواهەمین هەناری دونیادا... قسە قسەی من و تۆ نییە... قسەی مرۆڤ نییە... قسەی خودایە». ئەو لەو باوەڕەدا بوو کە خودا لە ڕوخساری باوکیدا دەردەکەوێت و ئیلهامی بۆ دێنێت و پێیدەڵێت «وابکە و وامەکە». هەر سێکیان چاوەڕوانی ئەوەبوون لە بن ئەو دارەدا پەیامێک و ئیلهامێکی گرنگیان بۆ بێتەخوارەوە ژیانیان بگۆڕێت، بەڵام ئیلهامەکان هەر بەقەد ڕووبەری ژیانی ڕۆژانەی خۆیان بوو. لە ژێر ئەو درەختەدا سەریاس بڕیاریدابوو «سینەی کەژاڵ» بکڕێت. ئاە... بوەستە موزەفەر دەزانیت «سینەی کەژاڵ» چییە؟ عەرەبانە بچوک و دەستییەکەی خۆیەتی کە بە بازاڕدا دەیگێڕا. لەویادا بڕیاری دروستکردنی «ئەنجومەنی عەرەبانەکانی» دابوو، لەویادا بڕیاری جەنگی دابوو لە پێناوی هەموو دەستگیرە بچوک و منداڵە بێبەشەکانی بازاڕدا، بڕیاری دابوو سیاسەت نەکات و لە شەڕی ناوخۆدا دوژمنی هەموو لایەک بێت. ئەو تکانامەیەی داڕشتبوو بۆ دەستگیرەکان کە لە ڕۆژە سەختەکاندا نرخ زۆر زیادنەکەن، ئەو ئامۆژگارییانەی بۆ دەستگیرەکان نوسیبوو، ئەگەر بازرگانە گەورەکان نرخیان بەرزکردەوە مانیان لێبگرن و شت نەکڕن، وەحی دابووە شیرفرۆشەکان لە هەر پەنجا قوتوویەک شیر، قوتوویەک بۆ منداڵە ئاوارەکان جیابکەنەوە. ئەو دەغیلەیەی دامەزراندبوو بۆ کۆمەکی ئەو دەستگیرانەی تووشی زەرەری کوتوپڕ و گەورە دەبوون، خەیاڵی ئەوە کەوتبووە سەرییەوە سەندیکایەکی منداڵانی دەستگیر دروستبکات، بیری لە دروستکردنی قوتابخانەیەکی شەو کردبووەوە بۆ ئەوانەی لەبەر نەداری لە قوتابخانەی ڕۆژ نەیاندەخوێند، ئاە... چوزانم... چوزانم، لەویادا ئیلهامی ئەو شتانە و هەزار شتی تریشی بۆ هاتبوو کە بە منی دەگووت «سەرگزگل تۆ بە ئاسانی تێیان ناگەیت».

هەمیشە پێکەوە دەچووین بۆ بن دواهەمین هەناری دونیا، بۆ مردن نەبێت نەدەبایە کەس بە تەنیا بچێتە بن ئەو درەختە. نەدیمی شازادە لەبەر کوێری و سەختی چیاکە نەیدەتوانی بە تەنیا بێت، ئەوانی تریش وا ڕێکەوتبوون

هەرگیز بە تەنیا نەچن، ئەوە بەشێک بوو لە حیکمەتی پەیوەندی لەگەڵ دواهەمین هەناری دونیادا کە شازادە دەیگووت «درەختێکی خودایی»، بەڵام من هێزم دەدایە خۆم و دەمگووت «درەختی ئاواتەکانی سەر زەمینە». کە وامدەگووت هەموو چەپڵەیان بۆ لێدەدام، چونکە من بەڕێکەوت قسەی جوانم دەکرد، یەعنی قسەیەک تڕوهات نەبێت.

نەدیمی شازادە لەو بندارەدا خەونی بە باوکییەوە دەبینی، لەویادا دەخەوت و کە هەڵدەستا چیرۆکی درێژی لە سەر گەشتەکانی باوکی لەو دیو مردنەوە دەگێڕایەوە... لە وێوە هەڵدەستا و بە کوێری بەرەو خاک و مەملەکەتی سەیر سەیر دەڕۆی و پاشماوەیەک بە کۆمەڵێک قسە و حیکایەتی سەیرەوە دەگەڕایەوە، باسی ئەو شارانەی دەکرد کە کەسمان نەماندەزانی ڕاستن یان درۆ، باسی گەشتی ئەفسانەیی دەکرد لە شاری عاجباتیدا، ناوی ئەو شارانەی پیاڕۆیشتووە هەموومانی سەرسام دەکرد «لاهور، زەنجبار، یەزد، کرمان، هیرات» دەیان شاری تر کە لە بیرم نەماون، لە هەموو شوێنێکی دونیادا بە دوای بیناییدا دەگەڕا... لە یەکێک لەو گەشتە دوورودرێژانەیدا لە چیاکانی کوردستاندا، لە ناوچە شاخاوییە زۆر زۆر دوورەکان، لەو هەرێمانەدا کە زۆر لە ناوەوەن، لە گوندێکی بچوکی ناو چیاکاندا و لە سەر کانی و ئاوێک «سەید جەلالی شەمس» دەناسێت کە بەشێکی گرنگی نهێنی «سەریاسەکانی» پێیە. ئاە، من دەزانم تۆ تا ئێستا بە تەواوی چیرۆکی سەریاسەکان نازانیت، من نامەوێت ئازارتبدەم، نامەوێت وێڵبیت و بکەویتە ئەو چیایانە، بەڵام سەریاسەکان لە من و سەریاسی گەورەدا کۆتاییان نایەت، نەدیمی شازادە هەموو شتێک دەزانێت... هەموو شتێک... ئەو دەتوانێت بتبات بۆ لای سەی جەلالی شەمس، ئەو دەتوانێت یارمەتیت بدات.

نا من ئەگەرچی زۆر لە تڕوهاتی ژیانم بیرچۆتەوە، بەڵام هەرگیز دواهەمین هەناری دونیام بیرناچێتەوە.

ئەو ئێوارەیەی منیان برد بۆ ژێر ئەو درەختە ئێوارەیەکی بەهاربوو، محەمەدی دڵشوشە و سەریاس داوەتیان کردین، ئەوان دەیانتوانی جوانترین میوە و باشترین گۆشتی بازاڕیان دەستبکەوێت، زۆر شانازییان بەوەوە دەکرد، باشترین قەسابی بازاڕ و چاکترین سەوزەفرۆشەکان دەناسن. هەردووکیان زۆر شانازییان بەو جۆرە تڕوهاتانەوە دەکرد. من کە گەیشتمە سەر ئەو لووتکە سیحراوییە هەموو شتێکم لە بیرچووەوە، لە وێوە ئاسمان و زەوی دیمەنێکی تریان هەبوو، جێگایەک بوو لە خەوەوە نزیک بوو نەک لە ڕاستی، دەزانی ئەوە یەعنی چی؟ یەعنی لە وێوە ئاسەواری جەنگ، ئاسەواری ناخۆشی، ئاسەواری پیری دیارنەبوو، لە وێوە تەنیا هێمنی، جوانی، ڕووناکی دیاربوو. ئێمە چاومان دەبینی و بە هەستەکانمان ئەو هەموو جیاوازییەمان لە نێوان دونیای ئەو هەناره و جێگاکانی تردا هەستپێدەکرد، بەڵام نەدیمی شازادە کە کوێرێکی مزمەعیل بوو، بە شێوەیەکی تر هەستی بە شتەکان دەکرد، لە بەرئەوە دەیگووت «درەختێکی خودایی... خودایی». ئەو ئێوارەیە کە من دواهەمین هەناری دونیام بینی، ماوەیەکی درێژ قسەم بۆ نەکرا. من ڕۆژانی جاشایەتی و چەتەیەتی زۆر لە ناو شاخ و سروشت و پێدەشتی ئازاددا ژیابووم، بەڵام جوانی ئەو جێگایە شتێکی تربوو، شتێک قسەی لەگەڵ دەکردیت... لە قوواڵایی ڕۆحتدا سەدایەک دروستدەبوو بەرەو جێگای تر بانگی دەکردیت. یەکەم ئێوارە دڵشوشە دەستیکردە ملم و گووتی «سوبحدەمی بچکۆلە... دەزانی بۆ ئەم شوێنە بەوجۆرە مرۆڤ سەرسام دەکات؟». گووتم «نا... نازانم... باوەڕت بێت... نازانم... ئەوەندە دەزانم سەرسامم... من عەقڵم وەک تۆ ئیشناکات». دڵشوشە کەمێک تێدەفکری و سەری بەرزدەکردەوە و دەیگووت «لەبەرئەوەی مرۆڤ لێرەدا هەستدەکات، دەکرێت ژیان بە جۆرێکی تر بێت. دواهەمین هەنار ئەو درەختەیە، پێمدەڵێت ژیان دەکرێت بە جۆرێکی تر بێت، دەکرێت لە دونیایەکی ڕووناک و ساف و بێگەرد دا بژین. ئەم درەختە شتێکە ئیلهاممان دەداتێ، ئیلهام و هیچی تر». هەڵدەستایە سەرپێ و وەک بانگ لە یەکێکی دووربکات دەیگووت «ئیلهام... ئیلهام... ئیلهام». بە ئەسپایی لە شوێنی خۆی دادەنیشتەوە

و دەیگووت «من، من ئەم درەختەم دروستکرد... من یەکەم جار بەم هاوڕێیانەم گووت ئێمە پێویستیمان بە درەختێک هەیە، درەختی خۆمان بێت... درەختی برایەتیمان بێت». ئەو ئێوارەیە سەرباسی مەزن لە بن درەختەکەدا خەریکی تەماتە قاشکردن و جاجک دروستکردن و پل پلکردنی گۆشتەکە بوو. زووزوو قسەکانی پێدەبڕین و گۆشتەکەی بەرزدەکردەوە و دەیگووت «سەیری نەرمەیەکی چەند جوانە». نەدیم کە هەر بە «کوێرەی مەلعون» بانگماندەکرد، ئاگای لە هەموو قسەکانمان بوو. ئەو بەدەنگی بەرز گووتی «ئەوە درەختی منە، درەختی باوکمە، درەختی نەسیمی شازادەیە کە باپیری لە کۆشکی پەهلەوییەکاندا پاڵەوانی زۆرخانە بووە... شاهەنشای ئێران نازناوی شازادەی داوەتێ، ئەم نازناوە بە منەوەیە دیاری شاهەنشای ئێرانە، ئەو ئەم ناوەی داوە بە خێزانەکەمان... دەڵێن لەو ڕۆژەوە کە ئەو نازناوەمان وەرگرتووە، زەرعاتمان نەهاتۆتە وشکی، حەیوانمان سێ قاتی حەیوانی تر شیریداوە...». من قسەکانیم پێدەبڕی، دەبایە بەردەوام قسەی پێببڕیت، چونکە ئەگەر وات نەکردایە تا دەخەوت قسەیدەکرد. من دەمگووت «کوێرەی مەلعون... تاقەتم نییە گوێ لە تڕوهاتی تۆ بگرم. من تەنیا بە قسەی ئەم کوڕە دڵم دەکرێتەوە». نەدیمی شازادە کوێرێکی بێشەرم بوو، لە بیرم نایە لە کەسێک زوێربووبێت، وەک محەمەدی دڵشوشە نەبوو کە نازکی دڵی منی وێراندەکرد، منی دەکوشت. ئەو ئێوارەیە محەمەدی دڵشوشە دەستیکردە ملی نەدیمی شازادە و گووتی «نەدیم ڕاستەکات، ئەمە درەختی شازادەکانە... بەڵام ئەمە بە تەنیا درەختی تۆ نییە، ئەمە دەبێت درەختی هەموومان بێت، چونکە کاتێک باوکێک لە باوکەکان درەختێک دەڕوێنێت بە تەنیا بۆ کوڕەکەی خۆی ناڕوێنێت، باوکی ڕاستەقینە بۆ هەموو کوڕەکانی دونیا شت دەچێنێت... بۆ هەموو ئەوانەی لە دوای خۆی دێن. نەسیمی شازادەش زانیوێتی تۆ بە تەنیا ناگەیتە ئەم لووتکەیە، دەبێت یەکێکی تر دەستت بگرێت، زانیوێتی ئەوەی لەگەڵ تۆشدا دێت، ئاواتێکی لە دڵدایە، حەزی لە شتێکە و مرادێکی هەیە... کە ئەو هاتۆتە ئەم جێگایە، تێگەیشتووە لێرەوە ئینسان باشتر دەتوانێت بیربکاتەوە و خەو بە شتێکی باشترەوە

ببینێت، نا وامەزانە من زۆر بیرم لەو ساتە نەکردۆتەوە کە نەسیمی شازادە بەم شاخەدا سەرکەوتووە و ئەم درەختەی لێرەدا چاندووە، من شەوەهای شەو بیرم لێکردۆتەوە. دەزانم نەسیمی شازادە ئەو دەستگرتنەی بەلاوە گرنگ بووە، ئەوەی بە لاوە گرنگ بووە کە «نەدیم» بە تەنیا ناگاتە سەر ئەم شاخە، واتە دەبێت یەکێکی تر دەستی بگرێت، هەر یەکێکیش لە خۆی بوورد و تا سەر ئەم لووتکەیە دەستی نەدیمی بەرنەدا، ئیدی دەبێتە برای، دەبێت هەموو جارێک دەستی بگرێت، دەبێت ئەویش و نەدیمیش لە برایەتییەکی گەورەدا بن تا بتوانێت هەموو جارێک دەستی هاوڕێ کوێرەکەی بەرنەدا... تێدەگەیت... ئەوەی لای نەسیمی شازادە گرنگ بووە ئەو یەکتر بەرنەدانە بووە... بۆیە ئەم درەختەی لێرەدا چاندووە تا دەستی یەک بگرین و ڕێگاکان بۆیەکتر ئاسانبکەین. نەسیم ئەم درەختەی بۆ هەموومان چاندووە... منت مردبێ و تۆم نەمردبیت... بۆیە پێتدەڵێم ئەم درەختە درەختی ئیلهامە، چونکە ئێمە هەر چوارمان لە سەردەمی کۆتایی برایەتیدا دەژین. لە سەردەمێکی وادا، ئەم درەختە ئیلهامی برایەتییەکی پاکی بە ئێمەدا». هەمیشە کاتێک قسەی لەگەڵدا دەکردم، بەوجۆرە کۆتایی پێدەهێنا، بە چاوە قووڵ و غەمبارەکانییەوە دەیگووت «منت مردبم و تۆم نەمردبیت».

ئەو ڕۆژەی ئێمە لە بن دواهەمین هەناری دونیادا بووین هێشتا شەڕی ناوخۆ دەستی پێنەکردبوو، بەڵام ئەو وەکو غەیب بخوێنێتەوە، دەیگووت «ئێستا سەردەمی کۆتایی برایەتییە... منت هەلاهەلابم و تۆم سەلامەت بیت... هەموو ئەم ئاشتی و شتانە درۆیە، ئێمە دەبێت بە ڕاستی ببین بە برای یەک... ئەم درەختە بکەین بە شاهید، سوێندێک بخۆین کە تا دەمرین کۆمەکی یەکتر دەکەین، شەڕەکان لە یەکترمان جیاناکەنەوە... سوێندێک زەمین و زەمان یادی نەکات، ئەگینا سەردەمێک بەڕێوەیە براکان وەک سەگ دەکەونە گیانی یەکتر». ئەو خەیاڵی پەیمانێکی گەورە کەوتبووە سەری، کە ناوی دەنا «پەیمانی ئێمە». من سەرەتا نەمدەزانی پەیمانی ئێمە بە تەواوەتی چییە. ئەو شەوە هەر چوارمان پەیمانێکمان نوسی و بە خوێنی

خۆمان مۆرمانکرد، کە هەتاهەتایە هاوڕێ و دۆست و بۆ هەمیشەیی یەکبین و هەتا دەمرین یارمەتی یەکتر بدەین، لە ڕۆژە ناخۆشەکاندا، لە جەنگ و لێقەومانەکاندا دەستی یەک بگرین. خودایە چەندە جوان باسی مردنی دەکرد، ئەو هەموو ساڵە من لە ناو جەنگ و پیاوانی شەڕکەردا ژیام و کەسم نەبینی لەو جوانتر باسی مردن بکات. ئەو هەموو ساڵە من سەروکارم لەگەڵ ئەوانەدا بوو کە بەردەوام لەگەڵ مردندا خەریکن، بەڵام کەس وەک دڵشوشە نەیدەزانی قسە لە مردن و سەرسامییەکانی بکات.

ئەو کات چوار گەنج بووین نەماندەزانی چیمان لێدێت. ئەو شەوە سوێندمانخوارد کە بەرامبەر دونیا ئاڵای برایەتیی خۆمان بەرزدەکەینەوە. ئەو شەوە نەماندەزانی چۆن ئەو پەیمانە بێویست و دەسەلاتی خۆمان تێکدەشکێت. موزەفەری سوبحدەم من ئەمڕۆ لەم زیندانە تاریکەوە ئەو درەختە ناودەنێم «هەناری دواهەمین برایەتی دونیا»... نا، نا تڕوهات نەبوو، تاکە شتێک بوو لە ژیانی مندا تڕوهات نەبوو، ژیانی من هەمووی تڕوهات بووە، ئەو درەختە نەبێت کە وەک جوانترین و موبارەکترین شتی من دەمێنێتەوە، من کە نەمتوانی مانا قوواڵەکانی ئەو پەیمانە تێبگەم کە شەوێک لەگەڵ ئەو سێ برا ئەبەدییەدا مۆرمکرد و خستمانە ناو قوتوویەکی زیو و لە بن ئەو دارەدا بۆ هەتاهەتایە هەڵمانگرت.

ئەو ڕۆژەی شەڕی ناوخۆ دەستی پێکرد من بە خۆم و تفاقی جەنگەوە خۆمکرد بە بوراقدا، خۆم وەک دوا شێری هیندوستان دەهاتەبەرچاو، بۆنی باروتی ئەو «ئاڕ. بی. جی»انەم لێدەهات کە تەقاندبووم. لە بوراق چیرۆکی شەڕەکانم بەو هەموو درۆیەوە گێڕایەوە، دڵشوشە بە نائومێدییەکەوە تەماشای کردم کە لە یادم ناچێتەوە. شەوێ کە لەو بارە چکۆلەیەدا پێکەوە بیرەمان دەخواردەوە، دڵشوشە گووتی «تۆ ئەو پەیمانەمانت شکاند... تۆ حورمەتت بۆ ئەو پەیمانە نانەنا... من گاڵتەت لەگەڵ ناکەم. ئەوەی برای ئێمە بێت، دەبێت برای هەموو کەسێکی تریش بێت، کەس ئازار نەدات». یەکەم جاربوو وا تورە و بێتاقەت ببینم، پێشتر هەستمدەکرد منی زۆر

خۆشدەوێت و لێم تورەنابێت. هەموو جارێک پێیدەگووتم «سەرگزگل تۆ ئەو هەموو ساڵە لە کوێ بووبیت، بۆ زووتر داوای ئەو گۆرانییەی کامکارەکانت نەخرد». من ئەو ڕۆژە نەمدەزانی چی گوناهێکم کردوە، بەڵام محەمەدی دڵشوشە دەیگووت «ئەوەی پەیمانی برایەتییەک مۆربکات، چۆن دەچێت بۆ شەڕ، چۆن، خەڵکێک ئازاردەدا کە نایانناسێت... بە قسەی کێ وادەکات؟ بە قسەی سەرکردەکان؟ ئاخر سەرکردەکان کوا دەزانن برایەتی چییە».

ئەو دواهەمین هەناری دونیای وەک درەختی خۆشەویستیی ژیان تەماشادەکرد... ژیانێکی ساف و بێ نهێنی و بێگەرد.

بە قسەی ئەو لە حیزب هاتمەدەرێ و چەکەکەم دانا. لە ڕۆژانی یەکەمی ئەو شەڕەدا کە هەموو دونیا دەپاڕایەوە کۆتایی بێت، ئێمە زووزوو دەچووین بۆ ژێر دواهەمین هەناری دونیا و لە وێدا بیرمان لە ژیانی خۆمان دەکردەوە. لەو ڕۆژانەدا من و سەریاس هەنارەکانمان دادەنا و تێیڕادەماین. دوو هەناری شوشە کە هەناری برایەتییەکی گەورە بوو، بەرزماندەکردەوە و دەمانگووت «خودایە، ئەی خاوەنی ئەرزو ئاسمان، بۆ خاتری ئەم هەنارە جوانانە، شەڕ کۆتایی پێبێت»... دۆعایەک ئێستا تێدەگەم چ ئاواتێکی پوچ، بەڵام گەورەبوو.

کاسێتی چوارەم

سەعات یازدەی پێشنیوەڕۆ بوو دۆفرۆشەکان پێیانگووتم سەریاسی سوبحدەم مردووە.

کە ئەو کوژرا پێکەوە قسەمان نەبوو، هەردووکمان چاوەڕوانی ئەوەمان دەکرد نەدیمی شازادە بێتەوە و ئاشتمان بکاتەوە. دوای مردنی دڵشوشە هەردووکمان بیری دواهەمین درەختی دونیامان دەکرد، بیری ئەو لووتکەیەمان دەکرد، بیری ئەو ساتانەی بە ڕاستی تامی ژیان و هاوڕێتی و برایەتیمان تیاکردبوو.

دوای ناسینی بۆ خوشکە سپیەکان من حاشام لێکرد، دوای ئەوەی ئێوارەیەک هات و دەستیکردە ملم و گووتی «من لەگەڵ ئەو کچانەدا پەیمانی برایەتیم مۆرکردووە». ئیتر من دەهری بووم. من ڕقم لە خوشکە سپیەکانە، ئەو ڕاستییانەی دواتر دەربارەی مردنی دڵشوشە بۆم دەرکەوت، هیچی لەو ڕقەی من لە وان نەگۆڕی. شەوێکی هاوین لەو گۆڕەپانەدا بینیمن کە هەندێ لە دەستگیرەکان تیادەخەوتن... شەوێک بوو هاتبووم هەندێک شت بۆ سەریاس بگێڕمەوە، لە دوورەوە گوێم لە گۆرانییەکی خۆش بوو، کۆرانی عەرەبانەم بینی چوارمشقی لە سەر زەوییەکە دانیشتوون و حەپەساون، هەردوو خوشکە سپیەکە لە سەر دوو تەپڵەکی چاخانە دانیشتبوون و گۆرانییان دەگووت. کە گۆرانییەکەیان تەواوکرد لە سەرخۆ هەستان و بەو نیگا ساردوسڕانەی خۆیانەوە، بە پرۆفیسۆری شەوە تاریکەکانمانیان گووت «بمانگەێنەوە ماڵەوە». مارشاڵ بە حورمەتی برایەکەوە کە شەرمێکی تەواو لە خوشکەکانی بکات، گووتی «سەرچاو، هەر ئێستا دەتانگەێنم». من ئەو شەوە هاتبووم قسەی زۆرم پێبوو. بە سەریاسم گووت «مەڕۆ، من هەزار حیکایەت زیاترم پێیە... هەزاری چی، سەد هەزار حیکایەتی تازەشم پێیە... یەک دونیا شتی عەجایەب هەیە بۆت باسبکەم». زۆربەی شەو کە پێکەوە دادەنیشتین باسی دڵشوشە

و چیرۆک و قسەکانیمان دەکرد، یەکی وێنەیەکی ئەو لە جزدانەکەماندا بوو. ئەو ڕۆژە دەموبست وابکەم سەریاس لەگەڵ ئەو دوو خوشکەدا نەڕوات و بەجێمبهێڵێت. بەڵام ئەو گووتی «سەریاس، خۆ ئەم شەو دواهەمین شەوی دونیا نییە، کاتێکی تر ئەو شتانەم بۆ باسبکە، کاتێکی تر».

ئەو شەوە دواهەمین شەوی هاوڕێتیمان بوو. ڕۆژی دوای ئەوە قسەم لەگەڵدا نەکرد، چەندین جار هات و دەستیکردە ملم و ماچی کردم، من قسەم لەگەڵدا نەکرد. لێتی ناشارمەوە کە حەزم دەکرد بیکوژم، حەزم دەکرد کۆتاییەک بۆ هەموو ئەو چیرۆکە دانێم و من وەک تاکە سەریاسێک لە سەر زەوی بژیم، ئەوکات هێشتا نەدیمی شازادە نەهاتبووەوە، هیچم لەوە نەدەزانی کە ئەو چیرۆکی تری لە چیاکان دۆزیوەتەوە، نەدیمی شازادە زۆر درەنگ دوای مردنی سەریاس و دڵشوشە گەڕایەوە... زۆر درەنگ... کاتێک گەڕایەوە هیچ شتێک سوودی نەبوو. لەو نێوەندەدا دوای بینینی سەید جەلالی شەمس ئێوارەیەک گەڕابووەوە و شاری بە دوای من و مارشاڵدا تەیکردبوو، کەسمانی نەدۆزیبووەوە، دواجار هەموو چیرۆکەکەی بۆ محەمەدی دڵشوشە گێڕابووەوە. نەدیمی شازادە لە سەر ڕێگای خۆیدا بۆ گەشتە دوورەکانی تری خۆرهەڵات هاتبوو، تا شتێکمان پێبڵێت و بڕوات... دەبایە بەیانی لەگەڵ هەندێ ناسیاوی خۆیدا لە پیکابێکی تۆیۆتادا بچێت بۆ ئەودیو سنوور، بە شانازییەوە هەموو نهێنییەکانی خۆی خستبووە بەردەستی محەمەدی دڵشوشە. ڕۆژێک بەر لە ئێوارەی لافاوەکان دڵشوشە بێئاگا لە مردنی ناوادەی خۆی، وەک شادمانترین کەسی دونیا، بەدەم گۆرانی گووتن و یاریکردن بە کلیلەکانەوە دەچێت بۆ لای پرۆفیسۆری شەوە تاریکەکانمان، بێئەوەی هیچی لابدرکێنێت، داوای لێدەکات بۆ یەک ڕۆژ هەنارە شوشەکەی خۆی بداتێ و پێیدەڵێت «خەریکە نهێنییەکی گەورە دەدۆزمەوە، جارێ هیچت پێنالێم، تا دڵنیانەبم». کە دەڕوات هێندە کامەرانە، هێندە دڵخۆشە، هەتا مارشاڵ بەو سەفا و قاقا زۆرە سەری دەسوڕمێت، ئەوە دواهەمین یەکتر بینینی مارشاڵ و محەمەدی دڵشوشەیە. ئەو ئێوارەیە کە دڵشوشە دەڕوات بەتەمای بینینی توحفەفرۆشێکە... توحفەفرۆشێک کە هەرگیز نایبینێت.

ئاه موزەفەری سوبحدەم چیت پێبڵێم... چی؟ من لێرەوە ناتوانم یارمەتیت بدەم... لە شەوی تاریک و پڕ ترۆماتی ئەم زیندانەوە، ناتوانم کۆمەکتبکەم. من کە هەموو شتێکم زانی، ئارەزوویەکم نەبوو بۆ بیرکردنەوە، ئەوکات من تفم لە ناوەکەی خۆم دەکرد. دوای ئەو هەموو ماوە درێژە نەدیمی شازادە گەڕایەوە و منی لە کاتی واجبدا لە یەکێک لە سەنگەرەکانی شەڕدا دۆزییەوە. پێمگووت «من تەواو... ئەو ڕۆژانەم لە بیر خۆم بردۆتەوە... میزدەکەم بە تۆ و بە دواهەمین هەناری دونیا و ئەم حیکایەتانەشدا... من ناوم سەریاسی سوبحدەم نییە... من ناوم هیچ نییە... سەیرکە... من بۆ ئەم تفەنگەی سەرشانم دەژیم... هەستە و ئەم ترۆماتانەم لێ دووربخەرەوە. هەستە و بەر لەوەی میزبکەم بەو چاوە کوێرانەتدا، بڕۆ و با نەتبینمەوە...».

... ئەو هەموو شتێک دەزانێت... ئەو دەتوانێت یارمەتیت بدات... ئەو.

موزەفەری سوبحدەم، دەبێت هەندێک جار کاسێتەکە بکوژێنمەوە و بگریم.

سەعات یازدەی پاشنیوەڕۆ بوو پێیانگووتم سەریاسی سوبحدەم مردووە. کەسێک نییە سەریاسی ناسیبێت و یەکسەر باوەڕی بە خەبەرەکە کردبێت. کەسێک ناناسم لەوانەی ڕۆژی دواتر هەواڵەکەیان بیست، باوەڕیان پێکردبێت. حیکایەتێکی سەیر و بێمانابوو، من تا ئێستاش باوەڕی پێناکەم. ئێستاش ئێوارەی ڕووداوەکەم لە بیرە، من گێژانە بە بازاڕدا دەسوڕامەوە، چایخانەیەکی چکۆلانە هەیە دەکەوێتە ناوەڕاستی شارەوە، شوێنێکە ئەوانەی پایيزان حەزیان لە هەتاوە لەوێ دادەنیشن ... منیش کەسێکم پاییزان حەزم لە هەتاوە. ئاگام لە دەست پێکردنی هەراوزەنای ناو بازاڕ بوو، لەو باڵکۆنە چکۆلەیەوە لە سەر کورسییەک دانیشتبووم و دۆندرمە لە سەر دۆندرمە دەمخوارد و پێدەکەنیم. ئەو کات دوو مانگ بوو لەگەڵ سوبحدەمی گەورەدا قسەم نەبوو، لەبەر هەتاوەکە خۆم کردبووەوە و لە باڵکۆنەکەوە تەماشای هەراوزەنای دەستگێڕەکانم دەکرد، کە بوو بە تەقە من قاقا پێدەکەنیم، کە سەدان دەستگێڕ عەرەبانەکانیان

جێهێشت و چوون بۆ سەرەوە بەرەو ڕووی تەقەکان، من بێزار و کەنەفتە لەو باڵکۆنە هاتمەخوارێ و لە هەموو ئەو هەراو هاوار هاواره دوورکەوتمەوە و داگەڕام بۆ دوکانێکی ڤیدیۆ، لەو دوکانانەی فلیمی خراپ و شتی وا لێدەدەن، تا شەو درەنگ لەوێ تەماشای تڕوهاتم دەکرد و خەفەتم دەخوارد. کاتێک شەو گەڕامەوە و لە ئەستێرەکانم ڕووانی، تێگەیشتم شتێکی گەورە ڕوویداوە، دەستم لە هەناره شوشەکەی گیرفانم دا، هەستمکرد خوێنی پێوەیە، دڵنیام خوێنی پێوەبوو، لەبەر ئەستێرەکان سەیری دەستی خۆمم کرد هەمووی خوێن بوو، سەیری هەنارەکەم کرد هەمووی خوێن بوو، کە دەگەیشتمە بەر ڕووناکییەکان و تەماشام دەکردەوە هیچم نەدەبینی، کە دەچوومەوە تاریکییەکە دیسانەوە هەموو گیانم دەبووەوە بە خوێن. کە گەڕامەوە بۆ ژوورەکەم، هەستێکی سەیرم هەبوو کە خەڵتانی خوێنم. ژوورەکەم کەسی لێنەبوو، ئەوکات شەریفی پەپوله ماوەیەک بوو چووبوو بۆ دیمەشق و خۆم بە تەنیا لەو ژوورەدا دەژیام. بەو هەستەوە کە نوقمی خوێناوم خەوم لێکەوت، بە درێژایی شەو دەکوژرام و زیندوو دەبوومەوە، بە درێژایی شەو خوێنم لەبەر دەڕۆی و ڕادەچڵەکیم، گڵۆپەکەم دادەگیرساند و تەماشای خۆم دەکرد و دەچوومەوە ناو جێگا. بەیانییەکی زوو لە مانۆ چوومەدەرێ، وەک ئەوەبوو لەو خولیای خوێنە ڕابکەم کە بە درێژایی شەو بە دوامەوە بوو، هەناره شوشەکەم لە ماڵەوە بەجێهێشت و هەستمدەکرد خوێنی لە بەردەڕوات.

سەعات یازدەی بەیانی زانیم کە سەریاس کوژراوە.

پەرداخێک دۆم لە دۆفرۆشێک کڕی و لێم پرسی «دۆکەت بۆ سارد نییە؟». گووتی «ئێستا دەستمانکردوە بە ئیش، لە بەیانی زووەوە لە سەر قەبری مارشاڵ بووین، هەموو هەموو بازاڕ لەوێ بووین... دوێنێ پۆلیسەکان کوشتیان». من پەرداخی دۆکەم لە دەست کەوتەخوارەوە، وەک هەمان ئەو بەیانییەی هەواڵی مردنی محەمەدی دڵشوشەیان هێنا و من کتری ئاوەکەم لە دەست کەوتەخوارێ. یەکەم جار باوەڕم بەو منداڵە نەکرد، هەموو دۆفرۆشەکانی تر هەواڵەکەیان لە نوکەوە بۆ گووتمەوە و من وەک شێت دەمگووت «شتی

وانییە... شتی وانییە». لە هەموو بازارم پرسی، لە جگەرەفرۆشەکان، لە شیرفرۆشەکان، لە ئاوێنەفرۆشەکان، لە ماسیفرۆشەکان هەموویان کۆی چیرۆکەکەیان بە ورد و درشتییەوە بۆ گێڕامەوە، بردیانمە سەر شوێنی مردنەکەی، خوێنەکەیان نیشاندام کە تا ئەو کات پاکنەکرابووەوە. هەموویان مارشاڵیان دەناسی و دەگریان بۆی، بە هێمنی چیرۆکەکەیان دەگێڕایەوە و فرمێسک بە چاویانەوە بوو، منیان نەدەناسی، بەڵام لە خەفەتدا، لە حەسرەتدا، لە ویستی ئەوەدا شتێک بکەن ئەو ئازارەیان هێوربکاتەوە باوەشیان پیادەکردم و ماچیاندەکردم. من جار بە دوای جار دەمقیراند و دەمگووت «درۆیە، درۆ، ئێوە هەمووتان درۆزنن...». هەموویانم بەجێهێشت، یەکێک دەستیگرتم و گووتی «وەرە بتبەم بۆ مزگەوتی پرسەکە». من باوەڕم بە پرسە و شتی وانەبوو، باوەڕم بەوانە نەبوو دوو ڕۆژ لە سەر کورسی ڕەق و تەق دادەنیشن و ئاو و شتی وا دەخۆنەوە و دوایی دەچن بۆ سێوخواردن لە ماڵێک و ئەوەش ناودەنێن پرسە... هەموو ئەو شتانە لای من تڕوهات بوون. من باوەڕم بە گریانی زۆر، بە قوڕپێوان، بە خۆبریندارکردن و خۆلێدان و ئەو شتانەی تر هەبوو. ئەو ڕۆژە چوومە کوچەیەکی خاڵییەوە و دەستمکرد بە گریان، نا دەستم نەکرد بە گریان، بەڵکو سەرم دەدا بە دیوارەکەدا، تا دەمتوانی سەرم دەدا بە دیواری بەردینی ماڵێکدا، تا هەموو گیانم دەبوو بە خوێن. دەمگووت «بۆ بەدبەختی وەک من نامرم و تۆ دەمریت... بۆ جانەوەری وەک من دەژی و تۆ دەمریت.... بۆ ماڵوێرانی وەک من ناکوژرێ و تۆ دەکوژرێیت؟». بەو ئازارانەوە خۆم دەگەیاندە ماڵەوە، بە درێژای ڕێگا وەک شێت هاوارمدەکرد، هەر درەختێکم دەبینی سەرم پیادەدا، هەر دیوارێکم دەبینی سەرم پیادەدا، چنگم دەکرد بە خۆڵی هەموو کوچەکاندا و دەمدا بە دەموچاومدا. هاوارم لە خۆم دەکرد «سەریاس بە تەنیا مایتەوە، کوڕی قەحبە بە تەنیا مایتەوە... وەک ئەوەی هیچ نەبووبێت... هیچ». ئەو هەناوە شوشەیەم هەڵدەگرت و دەمدا بە دیوارەکاندا و نەدەشکا، دەمخستە ژێر قاچمەوە و نەدەشکا. ئیدی ئەوە کۆتایی هەموو شتەکان بوو... ئەوە دواهەمین ڕۆژی ژیانی من بوو.

لەدوای مردنی سەریاسی گەورەوە، منیش مردم ...

دوای ئەوە سێ جار نەدیمی شازادەم دەرکرد و ئەو دەگەڕایەوە، هەرجارەی بەشێکی لە باقی ئەم چیرۆکە بۆ دەگێڕامەوە. هەموو کات لە کاتی واجبدا دەردەکەوت، من لە شوێنی خۆمدا پاسەوانی شەو و باران و ڕەشەبام دەکرد و ئەو کوێرە بە خۆی و گۆچانە شەیتانییەکەیەوە دەهات و دەیگووت «سەریاس دەرم مەکە، من نهێنی گەورەم پێیە، وادەکەم لە هەموو شتێک تێبگەیت... دەبێت من و تۆ ئەم تەلیسمە شی بکەینەوە... من و تۆ ئەو نهێنییە ئاشکرابکەین کە ئەوان نەیانتوانی». من ڕقم لێبوو، چیتر نەمدەویست کەس ئەو ژیانەی جارانم بیربخاتەوە. شەوێکی تاریک و شەستەباران هات و من پێمگووت «کوێرەی سەگ بۆ وازم لێناهێنیت، نابینیت لەم بارانەدا بووم بە پاسەوانی هیچ، نابینی حەراسەتی بەرد و دار و کەلاوە دەگرم... نابینیت، ئیتر چیت دەوێت و بۆ وازم لێناهێنیت». ئەو بە خۆی و چەترێکەوە هاتبوو و لە بارانەکەدا دەیقیراند «سەریاس، سەرگزگل، تۆ هیچ نازانیت... تۆ بەتەنیا نیت... جگە لە مارشال، خەڵکی تر هەیە... سەریاسی تر هەیە... ژیانی تر هەیە... نهێنی تر هەیە... تۆ چیت... تۆ دەزانیت بەس خۆت هەیت... وادەزانی کە مارشاڵی شەوە تاریکەکانمان مرد ئیتر ئەم بەسەرهاتە تەواودەبێت... وادەزانی دونیا کۆتایی پێدێت... تۆ کەیفی خۆتە دەتوانیت نهێنی خۆت لەگەڵ خۆتدا ببەیتە قەبرەکەتەوە... دەتوانیت بڵێیت من نامەوێت بزانم من کێم... تۆ کەیفی خۆتە بە جەهەنەم... دەتوانیت بڵێیت من وەک سەگ دەژیم، باوەڕم بە مەلایکەت و شتی وا نییە، دەتوانیت تا دەتۆپیت لووتی خۆت لە قوونی سەگ بخشێنیت... بەڵام دەزانم دەبێت نهێنییەک هەیە ئاشکرابێت، لە بەرخاتری تۆ نا، بەڵکو لەبەر خاتری ئەو فریشتانەی هەموو شتێک بۆ ڕۆحیانەتی ئەو دوو کوڕە دەگێڕنەوە کە ویستیان تۆ بکەن بە ئینسان و نەبوویت... لەبەر دڵی ئەو مەلایکەتانە کە بەو دوو جوانەمەرگە دەڵێن، نەدیمی شازادە وازی لە ئێوە نەهێناوە، بەڵام ئەو کەسەی ڕاستییەکانی لە لایە، هیچم پێناڵێت ئەگەر حوجەتێکی

نیشانەدەم، ئەو پیاوەی نهێنییەکان دەزانێت دەلیلێکی لە من دەوێت... دەلیلێک کە من نیمە و تۆ هەتە... تێدەگەیت... ئێستا تێدەگەیت بۆ من بەم بارانە ئاوا دەقیژێنم».

باران بە جۆرێک دەباری بە زەحمەت گوێمان لە یەک بوو، من دەمگووت «کوێرەی سەگ... لێم نزیک مەکەوە، تەقەت لێدەکەم. تێدەگەیت. من باکم بە هیچ نەماوە، نە بەژیانی خۆم نە بەژیانی کەس... کوێرەی شەیتان، من میز بە مەلایکەتەکانتدا دەکەم... تۆ مەلایکەتت نییە، تۆ سەگت هەیە... من میز بە بەسەرهاتەکانتدا دەکەم... من ناوم سەریاس نییە... باکم بەوە نییە کێ لەم دونیادا هەیە و کێ نییە، کێ ماوە و کێ نەماوە... من هیچم نییە، هیچ دەلیلێکم نییە... بڕۆ ئەو دەلیلە لە شەیتانەکان داوابکە، لە مەلایکەتە چاوسەوزەکانی باوکت و واز لە من بهێنە». ئەو شەوە چەندین جار نەدیمی شازادەم دەرکرد و دوای کەمێک دەهاتەوە، تا دەهاتیش باران زیادیدەکرد. هەر جارەی پارچەیەکی ئەو چیرۆکەی دەگێڕایەوە. خوای گەورە دواجار تەقەم لێکرد، وەک شێت کەوتمە فیشەک تەقاندن بەسەریدا... وەک شێت، ئەو ڕایدەکرد و من دوای دەکەوتم، ئەو دەکەوت و من فیشەکم بەسەردا دەتەقاند، چەترەکەی بە دەیفڕاند، لە قوڕەکەدا دەگەوزا و هەڵدەستایەوە و جنێوی بە من دەدا، منیش بەردەوام فیشەکم بە شەو و هەوا و ڕابوردووی خۆمەوە دەنا... وەک شێت میلم دەهێنایەوە و فیشەکم دەتەقاند و دەمگووت «وازم لێبهێنە... کوڕی سەگ... وازم لێبهێنە... پێمگووتی وازم لێبهێنە». ئەو ڕایدەکرد و من لە ناو ئەو قوڕ و شەو و بارانەدا دادەنیشتم و وەک هەتیوێکی غەمگین، وەک منداڵێک لەوپەڕی بێدەسەڵاتی و بێکەسیدا دەگریام.

دوای مردنی سەریاس من هەموو ژیانم گۆڕا. ئێوارەیەک بۆ دواهەمین جار چوومەوە بۆ ژێر دواهەمین هەناری دونیا، لەو سەر تۆپکەوە وەستام و وەک ئەوەی مالاوایی لە هەموو ئەو ڕۆژانە بکەم کە ئەو کوڕە دڵسۆزانەم تیاناسی، ئەو هەناره شوشەیەم هەڵگرت و تا هێزم هەبوو لەو بەرزاییەوە

تۆپمدایە خوارێ، ئەو هەنارە ئێستاکێ لە وێیە، لەو شیو و دۆڵ و بەردەڵانە ترسناکانەدایە کە مرۆڤ دەستی پێیان ناگات، لەو نشێوە ڕەشانەدایە کە هیچ کەس نایگاتێ. من لە مانای ئەو هەنارە نەگەیشتم، ئەو ئێوارەیە کە هەنارەکەم فڕێدا حاشام لە خۆم دەکرد، لە لەدایکبوونم، لە منداڵیم، لە گەنجیم، لەو عەهد و پەیمانەی لەگەڵ ئەو مردووە بەدبەختانەدا مۆرمکردبوو. دوای مردنی ئەوان من هەستم بە ئازادبوونی ئەو شەیتانەی ناو خۆم دەکرد. ئیتر من کەسێک نەبووم، دەموچاوم نەبوو، من شتێک بووم کە دەمویست خۆم و شتەکانی تریش وێرانبکەم. مردنی ئەوان منی گێڕایەوە بۆ جەنگ. هەموو ژیانی من لە ناو ئەو هەنارە شوشەیەدا بوو، منیش تا هێزم هەبوو فڕێمدا... فڕێمدا و هاتم بەرەو جەهەنەم.

دەشێت لێم بپرسیت مردنی ئەوان چ کارێکی بە گەڕانەوەی تۆوە هەبوو بۆ شەڕ؟ منیش زۆر بیرم لەوە کردۆتەوە. تۆ زیندانت بینیوە، دەزانی مرۆڤ لە ئینفیرادیدا کاتێکی دوور و درێژی هەیە بیربکاتەوە، هەستەکەم من و تۆ بۆیە غەمگین و کەساس قسەدەکەین، چونکە هەردووکمان لە زیندانداا فێری بیرکردنەوە بووین. موزەفەری سوبحدەم من لە زیندانداا فێری بیرکردنەوە بووم، هەرچییەک پێشتر بیرم لێکردبووەوە تڕوهات بوو... ئەو شەوەی کە بۆ دواجار لە بن دواهەمین هەناری دونیاوە هاتمەوە، هەستمکرد شوێنێکم لەم سەر زەوییەدا نییە، ئەو شەوە هەموو ئاوێنەکانم شکاند، هەرچی وێنەیەکم هەبوو کۆمکردەوە و سووتانم، تاکە وێنەیەک نەمدەتوانی کۆیبکەمەوە و بیسووتێنم، وێنەی ئەو منداڵە گریاوە بوو کە لە باوەشی دیکتاتۆرێکدایە و پێدەکەنێت، ئەو وێنەیەی بە سەدان هەزار دانەی لێ چاپکرابوو. من لەو ڕۆژەوە دەموچاوی خۆمم نەبینیوە... موزەفەری سوبحدەم، گوێبگرە، هەموو ئەو کەسانەی کە دەموچاوی خۆیان نابینن خەتەرن... من لەو ئێوارەیەوە کە لە بن دواهەمین هەناری دونیادا ڕۆحی خۆمم فڕێدا، ئیتر ئامادە نەبووم بیر لە کەسێک بکەمەوە ناوی سەریاسی

سوبحدەمە... سەریاسی سوبحدەم درۆیەکی گەورەبوو، ئینسانێک نەبوو، بەڵکو شتێک بوو دروستکرابوو تا لەو ڕۆژگارە تاریکانەدا ونبێت. من هیچ دەربازێکی ترم نەبوو، بەپێی خۆم چوومەوە سەر ئەو ڕێگایەی کە دەمزانی ناتوانم خۆمی لێ لادەم.

شەوێکیان بە ڕیشێکی درێژ و نیگایەکی نەخۆشەوە چوومەوە بۆ بنکەی ئەو هێزە کۆنەی لە کاتی خۆیدا جێمهێشتبوو، وەک پەڕپووتترین و لاوازترین پیاوی دونیا دەمنواند، وەک هەمیشە بە گیرفانێکی خاڵی و زگێکی برسییەوە دەگەڕامەوە بۆ باوەشی حیزب. ئەوکات قۆناغ لە دوای قۆناغ، شەڕ هەڵدەگیرسا و هێور دەبووەوە، هەڵدەگیرسا و خامۆش دەبووەوە. کە گەڕامەوە بۆ جەنگ خواستێکی شەڕانگێزانەی شەیتانی لە ڕۆحمدابوو، وەک هەموو دۆڕاو و بێئومێدەکانی دونیا حەزمدەکرد، گەردون بە خوداکانییەوە بڕوخێت... یەکەم ڕۆژ کە چوومەوە بۆ بنکەکە، ماوەیەکی درێژ بوو نانم نەخواردبوو، ماوەیەکی درێژبوو خۆم نەشتبوو. لاواز و درێژ و کەنەفتە... بەڵێ... موزەفەری سوبحدەم، من دوای مردنی سەریاسی مەزن، هەستمکرد کە من ناتوانم ژیانێکی ئاسوودە بژیم. لە تفەنگ زیاتر هیچ شتێک لەو ولاتەدا نەبوو هەڵیگرم... لە دوای ئەوەی ئەو هەنارەم فڕێدا لە تفەنگ زیاتر هیچی دیکە نەبوو دەستی بدەمێ. ئەوەم بەلاوە گرنگ بوو لە شوێنێکەوە تەقە لە دونیا بکەم. نەمدەزانی بۆ شەڕدەکەم، کێ شەڕدەکات، کێ دەکوژم، کێ دەمکوژێت... بەڵام ئەوانە هیچیان گرنگ نەبوون، گرنگ ئەوەبوو من لە جێگایەکەوە تەقە لە دنیا بکەم.

ڕۆژگارێک بوو من نەدەمویست بزانم چیم و کێم. ئەو کات لە چەندین شەڕی خوێناویدا بەشداریم کرد، بە تەواوی بووم بە بەشێک لەو دونیایە... بە دەگمەن دەچووم بۆ شار، وەک پیاوێکی کێوی هەمیشە لە چیا و ڕەبییە و سەنگەرەکانی پێشەوە بووم، کرنووشم بۆ مەسئولەکانم دەبرد،

لەزەتم لەوە دەبینی ببم بە کۆیلەیەکی دڵڕەق، شانازیم بەوەوە دەکرد کە هەمیشە لە بەفر و ڕەشەبا و تاریکیدا پاسەوانی ئەو هیچییە دەکەم کە سەرۆکەکان حەزیاندەکرد پاسیبکەم. وەک دەرویشم لێدەهات، ڕیشم تا دەهات درێژدەبوو... شەڕبووایە و شەڕنەبایە من لە حاڵی ئامادەباشیدا دەژیام، دەیەها شەو تێدەپەڕی و من خۆم نەدەکردەوە، دەیەها شەو هاوڕێکانم دەخەوتن و من یەک بە دوای یەک لە بری هەموو هێزەکە خەفارەتم دەگرت، وەک شێت لە تاریکیدا دادەنیشتم و گوێم لە سەدای باو چرپەی جانەوەرە بێدارەکانی شەو دەگرت. کاتێک ئاشتیش بەرقەرار دەبوو لە شاخەکان نەدەهاتمە خوارێ، لەو مەفرەزانەدا بووم کە جەنگ تا جەنگ لە شاخ و ئەشکەوت و کێوەکاندا دەژیام.

من وەک ئەو شەڕانەی دەمکردن پیسبووم. ئاخ موزەفەری سوبحدەم... ئاخ ئەی ئەو پیاوەی کە پێناچێت هەرگیز یەکتری ببینین... هەندێ شەو پەشیمانم و هەندێ شەو پەشیمان نیم... من نەمدەتوانی نەبم بە خزمەتکاری ئەو جەنگە، نەبم بە خزمەتکاری ئەو سەرۆک و سەروەرانەی نانیان دەدامێ و پێیاندەگووتم «سەریاسی سوبحدەم تەقەبکە... کوڕی قەحبە تەقەبکە... کوڕی حیز تەقەبکە». سەرۆکەکانم منیان خۆشدەویست، ئەوان هەموو ئەوانەیان خۆشدەویست کە وەک سەگ پاسیاندەکردن، منیش لەوانە بووم. لە هەموو شەڕەکاندا لە پێشەوەبووم، هەرکاتێک بیانویستبایە پەلاماری لووتکەیەکی عاسی بدەن و کەسیان دەستنەکەوتایە، من یەکەمین کەس بووم کە دەچوومە پێشێ و دەمگووت «من دەڕۆم»، پێیاندەگووتم «زرێپۆش». ڕۆژانی ئاشتی ناخۆشترین ڕۆژانی ژیانی من بوون، کە شەڕ دەوەستا تووشی نائومێدییەکی گەورەدەبووم. لە ئاشتیدا هیچم نەبوو بیکەم، جگە لەوەی تفەنگەکەم پاکبکەمەوە و بخەوم، ڕۆژی دوو جار تفەنگەکەم پاکدەکردەوە و دەخەوتم. تفەنگەکەم پاکدەکردەوە و دەخەوتم. لەو کاتەوەی گەڕامەوە بۆ شەڕ ئیتر نە تەماشای تەلەفزیۆنی بنکەکەم دەکرد و نە گوێم لە

کامکارەکان دەگرت. کە پێشمەرگەکان کامکارەکانیان لێدەدا من هەڵدەستام و دەچووم بۆ جێگایەکی تر، هەر شتێک پەیوەندی بەو ڕۆژە جوانانەوە هەبایە منی ئازاردەدا. کە ئەوان کامکارەکانیان لێدەدا من خەشابێکی حەفتاوپێنجیم دەخستە سەر تفەنگەکەم و دەمنا بە ئاسمانەوە، ئارپی جییەکم هەڵدەگرت و لە خۆوە دەمتەقاندە ئەو دۆڵ و شاخ و کێوە ماندووانە، دەموبست شتێک بکەم ئەو یادگارانەی ناو خۆم بکوژم و نەمدەتوانی. ئێوارەیەکیان لە سەر بەردێکی بەرز دانیشتبووم، پێشمەرگەیەک بانگیکردم و گووتی «سەریاسی سوبحدەم، کامکارەکان هاتوون... کامکارەکان هاتوون». بە جۆرێک بانگی کردم هەموو ئەو شاخ و دۆڵ و چیایانە دەنگیان دەدایەوە. ئەو لە ڕادیۆوە هەواڵی هاتنی کامکارەکانی بیستبوو، ئەو دەیزانی تاکە ئاواتێکی ژیانم ئەوەبووە ئەوان لە سەر سەحنە ببینم. ئەو شەوەی کە ئەوان ئاهەنگیان دەگێڕا، من چوومە ناو دۆڵێکەوە و دەمانچەکەم دەرهێنا و نام بەسەری خۆمەوە. مەترسە مەترسە... من نەمردم، هەمووی تڕوهاتێکی گەورەبوو، ئەو گوللەیە بە جۆرێکی بێمانا تیغیکرد و خەتێکی درێژی لە ناوچاوانمدا دروستکرد و نەیکوشتم.

ڕۆژێکیان بەو ناوچاوانە بریندارەوە مەسئولەکەمان کاغەزێکی پیاناردم بۆ سۆزانییەک لە شار، پێشتر ئەو ئیشانەیان بە من نەدەکرد، ڕۆژگارێکی خراپ بوو، واتە دەنگ هەبوو شەڕ دەست پێدەکاتەوە و ئەو شتانە، مەسئولەکەمان نەیدەتوانی دابەزێت بۆ شار، کەسێکی لە من بێدەنگتری دەستنەدەکەوت. سەرەتا گووتی «ئەوە بۆ خوشکمە...» دوایی کەمێک وەستاو گووتی «نا... بۆ خوشکم نییە، بۆ قەحبەیەکە... قەحبەیەکە ئیمانی دەرهێناوم... بەقەد سەد مەلایەکەت حەزم لێکردوە». من نامەکەم بۆ قەحبەکە برد، کچێکی زۆر جوان و نازک بوو، لە دائیرەیەکی پاکوتەمێز کاریدەکرد... ئەوەندە جوان بوو خەریک بوو حەز لە ژیان بکەمەوە، خەریک بوو کڕنوشی بۆ بەرم و بڵێم «شووم پێبکە». بەڵام کە کاغەزەکەم دایە، بە لالووتێکەوە گووتی «دیسان ئەو قۆنەرەیەیە... دڵمخۆش بوو وامدەزانی کاغەزی ئیحسانە،

کەچی هی ئەو پۆتینەی تره، ئیسکی تۆش مرێت، هەتیوه سەرزله، بۆخۆت و دەست و دیارییەک بۆت هێناوم، ڕەزاگران، دەبڕۆ و سەعاتێکی تر وەرەوه بۆ جوابەکەی...».

ئەو سەعاته کە هاتمە بازاڕەوه بەسەر کۆتایی لەشکری عەرەبانەکاندا هاتم. ئەو ڕۆژه بوو سەدان پۆلیس عەرەبانەکانیان کۆدەکردەوه و دەیانشکاند، هەزاران عەرەبانەی شکاو لە سەر شەقام و لە ناو کوچەکان و لە بەردەم دەرکی بازاڕ و قەیسەرییەکاندا کەوتبوو، کە من گەیشتم جەنگ تەواوبووبوو. من لە ناو چۆلۆچێوی هەزاران هەزار عەرەبانەدا وەستام، هەزاران کارتۆن و سندوقی شکاو لە سەر شەقامەکان کەوتبوون، هاڵاوێک لە هاڵاوی دوای جەنگ دەچوو لە وێکانەدا بوو، لە هەندێ شوێن خوێنی ئەو دەستگیرانەم بینی، بەسەر میوه و ماسی و جگەرە و شامپۆ ئیرانییەکاندا ڕژابوو، لە جێگایەکی دیکە ئەو دەستگیرانەم بینی پۆلیسەکان لە پیکابێکی سەوزدا سەریاندەخستن و بە سۆندە و دار لێیاندەدان. من وەک یەکێک لە ناو گۆڕەپانێکی بەرینی شەڕدا بۆ مەیتی هاوڕێیەکی بگەڕێت، بە سەر ئیسک و پروسکی تێکشکاوی عەرەبانەکاندا گەڕام تا گەیشتمەوه ئەو جێگا کۆنەی پرۆفیسۆری شەوه تاریکەکانمان عەرەبانەکەی تیا دەوەستان. لەوێادا لە هەمان شوێندا پارچە و چۆلۆچێوی شکاوی «سینەی کەژاڵ»م دۆزییەوه، ئەو عەرەبانە جوانەی سەردەمێک ناسکترین عەرەبانەی دونیا بوو. دوای مردنی سەریاس کوڕێکی منداڵ هەڵیگرتەوه و لە هەمان ئەو شوێنەی سەریاسدا کاسێتی تورکی و فارسی لە سەر دەفرۆشت، ملوانکەیەکی شین بە پێشەکەیەوه بوو، وێستم دەستبەرم و لێیبکەمەوه، بەڵام جورئەتم نەکرد، ئەوکات غیرەتی ئەوەم نەبوو دەرگای هەموو ئەو یادگارانە لە خۆم بخەمەوه سەر پشت، لە بری ئەوه وەستام و دەستمکرد بە گریان. تێکشکانی ئەو عەرەبانەیە نیشانەی کۆتایی ڕۆژگارێک بوو... ڕۆژگارێک ئەمڕۆ هیچ کەس نییە باسیبکات... ڕۆژگارێک بۆ من سەرەتای کۆتایی هەموو جوانییەکانی دونیابوو.

کاسێتی پێنجەم

کەس لێم تێنەدەگەیشت... هیچ کەس.

من لە هەموو شەڕەکاندا دواهەمین کەس سەنگەرم چۆڵدەکرد، لە ناو شریخەی خومپارە و تەپوتۆزی هاوەن و دوکەڵی ڕاجیمە بچوکەکاندا، دەمقیڕاند «کەس سەنگەرەکان چۆڵ نەکاااااااات». بە جۆرێک دەمقیڕاند خوێن لە گەرومەوە دەهاتەدەرێ، هێندە بە دەنگی بەرز هاوارمدەکرد دوژمنەکان لە وبەر گوێیان لێم بوو. وەک چۆن سەردەمانێک بەوە ناوبانگم دەرکرد، بچوکترین جاشی وڵاتی خۆمانم، لە داوی ڕاپەڕین بەوە ناسرام کە لە هەموو بەرەکانی شەڕی ناوخۆدا شەڕم کردوە. ڕۆژێک بڕیارمدا تا شەڕ بە تەواوی کۆتایی دێت پۆستاڵەکەم، کۆڵەپشتەکەم، پشتێنەکەم نەکەمەوە. تا دەهات لاوازتر و درێژتر دەبووم، تادەهات ڕیشم درێژتر دەبوو، لە عیفریت و تڕوهات و ئەو شتانە دەچووم. بەوەدا جەنگ کۆتایی نەدەهات، من بەردەوام لە هەموو جێگایەکدا بووم، ئێستا هەستدەکەم زۆرجار لە یەککاتدا لە زیاد لە جێگایەکدا شەڕم کردوە، بەیانییان لە هەرێمێک بووم، ئێواران لە شوێنێکی دی و شەوان لە جێگایەکی تر. کەسانێک منیان وەک ئازاترین کوڕی وڵات تەماشا دەکرد، من هەمیشە دواهەمین کەس بووم کە سەنگەرەکانم چۆڵدەکرد، هەتا هەندێک جار کە فەرمانی گەڕانەوە و پاشەکشەش دەدرا، من هەر نەدەگەڕامەوە، ئەو هاوارە گەورە و بێبڕانەوەیەی خۆم وازلێنەدەهێنا «کەس سەنگەرەکان چۆڵ نەکاااااات»، بەڵام کەس تێنەدەگەیشت بۆ؟.

موزەفەری سوبحدەم، لە دونیادا هیچ شتێک وەک ئازایی و نائومێدی لە یەکترەوە نزیک نین... تێدەگەیت، مرۆڤی ئازا کەسێکی نائومێدە. هەموو ئەو کەسانەی ئاواتێکیان هەیە ترسنۆکن، من بۆیە دواکەس سەنگەرەکانم چۆڵدەکرد چونکە نائومێدترین کەسی دونیا بووم، هاوڕێکانم هەموو خەونیان هەبوو، هەندێکیان دەستگیرانیان هەبوو، هەندێکیان دەیانویست بڕۆن بۆ

دەرەوەی وڵات، دەیانویست ببن بە بەرپرسی گەورە. من نەبێت، هیچم نەبوو. من لە هەموو چیاکانی کوردستاندا، لە هەر شوێنێک گوللەیەکی شەڕ تەقیبێت، بە خۆم و ڕیش و کۆڵەپشت و نیگا شەیتانییەکانمەوە لەوێ بووم، کلاشینکۆفێک و ئاربیجییەک یان دیکتاریۆفێکم هەڵدەگرت، وەک شەیتانێک لە جەهەنەم ڕایکردبێت دەچوومە سەر بەرزترین شوێن و سنگم بۆ ڕەشەبا و تۆڕەیی ڕووتەکرد، بە دەنگێکی گڕ و بریندار کە هەموو گیانم لەگەڵیدا دەلەرزی، دەمقیراند «کەس سەنگەرەکان چۆڵنەکاااااااات»، بە نارنجۆکێکەوە دەردەپەڕیم و هەڵمەکوتایە سەر دوژمن، بە ناو کێڵگەی مین و بەربەستی دڕکاوی و هەموو تڕوهاتەکانی تردا دەڕۆیشتم و هاوارم دەکرد، لە ناو شریخەی دۆشکەو و دەنگی سەدان مەترەلۆزدا بە ناو ئاگردا ڕامدەکرد و پڕ بە دونیا هاوارەکانی ناو ژیانی خۆمم دووبارەدەکردەوە، لەو کاتانەدا کە هەزار تفەنگ تەقەی دەکرد، من پڕ بە گۆڕەپانی خوێناوی ئەو جەنگانە دەمگووت «محەمەدی دڵشوشە تۆ لە کوێیت؟». هاوارم دەکرد «مارشاڵ، تۆ لە کوێیت.... پرۆفیسۆری شەوە تاریکەکانمان بۆ ناتگەمێ؟».

هێزەکەی ئێمە لەوانەبوو کە دیلی نەدەگرت، بیست کەس بووین لەوانەی بە قەد و قەڵافەت کەتەن، ڕیشیان درێژە و هەموو تڕوهاتەکانی تر، تا بناگوێمان لە شەڕدا نوقم بووبوو. مەسئولەکەمان هەمان ئەو کوڕە بوو کە بێ ئافرەت و خواردنەوە و ئەو شتانە نەدەژیا، ناوی «کەریمی شیرین» بوو، شەیتانیش بە تەواوەتی نەیدەزانی بۆ ناوی کەریمی شیرینە، هەزار حکایەتی لە سەر بوو. یەکێک دەیگووت کاتی خۆی لە ساردەمەنی و شیرینی گوڵاڵە ئیشی کردوە، یەکێکی تر دەیگووت لە گەنجیدا حەزی لە قەحبەیەک بووە ناوی شیرین بووە، یەکێکی تر دەیگووت ژنێکی هەبووە کاتێک لێیان پرسیوە تامی چی دەدات؟ گووتوێتی «شیرینە، زۆر شیرینە». خودایە هیچ کەسم نەدیبوو شەوان ئاوەها بۆ ئافرەت بگری. کە سەنگەرەکان خامۆشدەبوون ئەو دەگریا. ئەوکات کە مەسئولی ئێمە بوو ژنی نەبوو، بەڵام لە هەموو

کونج و کەلەبەرێکی ئەو مەملەکەتەدا یەکێکی دەناسی. ئەگەر جەنگ نەبایە من بە خۆم و کۆڵەپشتەکەمەوە پاڵمدەدا بە بەردێک یان درەختێکەوە و چام دەخواردەوە و ئەو باسی قەحبە گرنگەکانی ناو ژیانی خۆی بۆ دەکردم، دەیگووت «سەناریا... ئای، سەریاسی سوبحدەم، تۆ ناینناسیت، ئەوە ڕۆحی دەرهێنام... تا دەهاتە ناو جێگاوە حەوت ڕۆحم دەردەکرد، خوشکێکی لە خۆی جوانتری هەبوو ناوی کەناریا بوو، لەو نەدەچوو هەر سەیرتبکردبایە لە باوەشتدابوو، بەڵام تامی ئەوی نەدەدا». «نەغەدە ژنی زەرەنگەرێک بوو، لە هیچی کەم نەبوو، بەشەو کە مێردەکەی دەخەوت لە حەوشەکەی پشتەوەدا دەمانکرد، حەشەری وام لە فلیمیشدا نەدیوە، عەترێکی لە خۆی دەدا خوشکێکی لە نەمساوە بۆی دەنارد، پیاوی شێت دەکرد». «بەفرین کە لەوە ئەسمەرترم نەناسیوە، بەناوەکەی دەستخەڕۆ مەبە، سپی و شتی وا نەبوو، جوانترین قوونی هەبوو من دیبێتم، قوونێکی ڕەشی قەترانی بۆنی پاتۆنیای لێدەهات». چیرۆکەکانی بە جۆرێک دەگێڕایەوە کەس گومانی نەدەما، لە کاتی شەڕدا چاوی نەیدەبینی، دۆشکاکەی دەتەقاند و هاواری لەو قەحبانە دەکرد کە حەسرەتێکیان لە ژیانیدا بەجێهێشتووە. ئەو بە ئێمەی گووت دیل نەگرین، دەیگووت «هێزی ئێمە دیل ناگرێت، ئەوانەی دوای ئێمە، مشکەکوێرەکانی پشتەوەمان دیل دەگرن». سەرەتا تاکەتاکە دیلمان دەگرت، دوایی ڕۆژێک بردیان و شەو درەنگ هێنایانەوە، گووتیان سەرۆک دەیەوێت لە سەر قەحبەکانی تەمێبکات، بەڵام هەمووی تڕوهات بوو، بردبوویان خەڵاتیبکەن و کۆمەڵێک تڕوهاتی زۆری بدەنێ... کە هاتەوە تا نیوەشەو چای دەخواردەوە و باسی نانخواردن و تەوقەکردن و پێکەنینەکانی سەرۆکی دەکرد. لە دوای ئەوەوە فەرمانی پێدایین بە هیچ جۆرێک دیل نەگرین. پێشمەرگەکانی تر دەترسان دیلەکان بکوژن. نا موزەفەری سوبحدەم، دروست نازانم کەی عادەتی دیل کوشتن لەو شەڕانەدا بڵاوبووەوە، بەڵام هەمووان دیلەکانی خۆیان دەکوشت... هەمووان ژمارەیەکی بچوک دیلیان دەهێشتەوە، بەشی ئەوەبکات لە ڕێگەوتندا ڕوویان بێت بیانگۆڕنەوە.

موزەفەری سوبحدەم لەو شەرانەدا دیل کوشتن قانونی خۆی هەیە کە ئێمە نەماندەزانی، بە جۆرێک لە جۆرەکان دەبێت هەر دیلێک کە دەیکوژیت بیاسیت، دەبێت لە بەگزادە و ئاغازادەکان نەبێت، کوڕی سیاسەتمەدارە گەورەکان نەبێت، پشت و پەنایەکی نەبێت دوایی تۆڵەی ئەو لە گۆڕی بابوباپیرانت بکەنەوە. کەریمی شیرین ئەو قانونانەی نەدەزانی، یان بیری لێنەدەکردەوە، هەناسەی بۆ سۆزانییەکانی ژیانی هەڵدەکێشا و بە ئێمەی دەگووت «بیانکوژن».

ڕۆژێکیان دیلێکمان گرت کە نەدەبایە بیکوژین، منداڵێکی دوازدە ساڵ بوو باوکی هێنابووی سەنگەرەکانی پێشانبدات، کوڕی خزمێکی نزیکی خانەوادەی سەرۆکی ئەوبەر بوو، یەکێک بوو لە زیرەکترین و نازکترین و خۆشەویستترین منداڵانی خانەوادە، لەوانەی لە پاشەڕۆژدا دەبن بە بەرپرسی مەکتەبەکانی حیزب لە ئیتالیا، لە فەرەنگستان، لە بەرازستان و حوشترستان و مەملەکەتەکانی تری دونیا کە من ناوەکانیان نازانم. کوڕێکی تابڵێی ناسک و بەئەدەب بوو، ئسوڵی لێدەباری. کە گرتمان لەو باوەڕەدا نەبوو بیکوژین، هەموو شتەکانی وەک یاریی سەیردەکرد. من بە کەریمی شیرینم گووت «بینێرەوە بۆ لای دایکی، ئەمە بە کەڵکی کوشتن نایەت... وازیلێبهێنە بڕوا شیر و نەستەلەکەی خۆی بخوات». کەریمی شیرین ئەو ڕۆژە خەفەتی زۆربوو، گووتی «کوڕی باری تەعالابێت دەیکوژم، ئامۆزای حەزرەتی مەسیح بێت لە دەستم دەرناچێت». من دیسانەوە لە کەریمی شیرین پاڕامەوە «بابڕوات لەگەڵ خوشکەکانیدا چاوشارکێ بکات... ئێستا دایکی چاوەڕوانێتی لە حەمامەکەدا بیشوات... وازیلێبهێنە بڕوات وەزیفەکەی بنوسێتەوە». ئەو دەیگووت «من وازم لە چلورە نەهێنا، کە پێیاندەگووت مریەمی کوردستان، کە کردبوویان بە خوای شەرەف و ئەخلاق، پێیاندەگووت ڕابیعەی عەدەوی.... وازم لێنەهێنا تا بە کاملی حیجابەکەیەوە لەگەڵمدا خەوت، ئێستا چۆن واز لەمە بهێنم». ئەو نەیدەتوانی کوشتنی مرۆڤ و خەوتن لەگەڵ ئافرەتێکدا لە یەک جیابکاتەوە، خوێن هەمان ئەو لەزەتەی

دەدایە کە ماچی ئافرەتێک پێیدەبەخشی، من ئەو ڕۆژە هەستێکی تاریکم هەبوو کە کوشتنی ئەو منداڵە کارەساتی گەورەی بەدوادا دێت، بە خۆم و ڕیش و کۆڵە پشتەکەوە چوومە بەر ئەو منداڵە و گووتم «یان منیش بکوژە، یان ناهێڵم بیکوژیت». درۆم دەکرد، من لە ناخی ناخدا هەمیشە ترسێکی سەخیفم لە مردن هەبووە، ئەگەر ترسێکی سەخیفم لە مردن نەبووایە دەبایە دوای مردنی سەریاسی مەزن خۆم بکوشتبایە. ئەو دەیگووت «تۆ ناکوژم، هاوڕێی خۆم ناکوژم، یەکێک ناکوژم، هەموو یادگارە خۆشەکانم لەگەڵدا باسکردبێت، بەڵام ئەوە دەکوژم».

«کەریمی شیرین» تەنیا ئەو شتانەی دەکرد کە خۆی دەیوسیت، کەم جار وەک بەرپرسێک ڕەفتاری لەگەڵدا دەکردین، بەڵام هەندێک جار دەبوو بە گورگێکی هار و بەرەڵا. ئەو ڕۆژە لەو ڕۆژانە بوو کە مەزاجی باش نەبوو، کەسمان نەماندەتوانی قسەی لەگەڵ بکەین. «ساماڵی کونجی» کە لە دێرزەمانەوە پێشمەرگە بوو، لە هەموومان زیاتر قسەی لەگەڵ کرد، ئەو لە هەمووان زیاتر دەیزانی کوشتنی ئەو منداڵە چەند خراپە، کە زانی کەریم بە قسەی ناکات بە بێدەنگی چووە سەر بەردێک و سەیری دەکردین. ئێوارە درەنگ کەریم غافڵبوونی هەموومانی بە فرسەت زانی و ئەو منداڵەی لە کاتی نانخواردنی ئێوارەدا کوشت، دیمەنێکی سەیر بوو، پێشتر لە ژیانمدا سفرەیەکی ئاوا خۆێناویم نەبینیبوو، برنجەکە پڕبووبوو لە خوێن، نانەکە لە خوێندا شەڵاڵ بوو. سەری چکۆلانەی ئەو منداڵە کەوتە سەر کۆشی من، بە هەموو خوێن و ئێسکە وردەکانییەوە کەوتە باوەشم، وەک ئەوەبوو باوەشم پیابکات یا شتێک، من لە شوێنی خۆم هەستام و برنجەکەم ڕشت، بە کەریمم گووت «تۆ ناهێڵیت نانەکەمان بخۆین». دەزانم قسەیەکی بێمانا بوو، بەڵام نەمدەزانی چی بڵێم. لەو ساتەدا سەیری ساماڵی کونجیم کرد و زانیم بیر لە چی دەکاتەوە. دوای دوو سەعاتی تر کە ئێمە خەریکی پێچانەوەی منداڵەکەبووین لە بەتانییەکەوە تا بینێژین، ساماڵ ونبوو. من چوومە سەر بەردێک و بە هەمووپانم گووت «ساماڵ ڕایکردوە بۆ ئەوبەر، چووە بۆ

لای دوژمن، دەبێت ئەم جێگایە چۆڵبکەین... دەبێت هەر ئێستا ئەم جێگایە چۆڵبکەین». کەریمی شیرین کە پێیان دەگووت «ڕۆملی چیا» خەیاڵێکی تری لە سەردا بوو، خەیاڵێکی شەیتانی، ئەویش دڵنیابوو سامالی کونجی ڕایکردوە تا خۆی لای دوژمنانی ئەوبەر خۆشەویست بکات، دەیزانی شەو بە هێزێکی گەورەوە دێنە سەرمان، بۆسەیەکی گەورەی لە بەردەم کەپکەکانی خۆیاندا بۆ دانان، یەعنی ئێمە هەموو هاتینە پێشەوە، هاتینە بەر لووتی دوژمن تا هەر لە کونەکانی خۆیان هاتنەدەرەوە لێیانبدەین. من هیچم لە پلان و ئەو جۆرە تڕوهاتانەی تر نەدەزانی، ئەوەندەم دەزانی دوژمن ببینم و تەقەی لێبکەم. ئەو شەوە تاریکترین و سامناکترین شەوی ژیانم بوو. نیوەشەو هێزێکی دوژمن بە گۆرانی گووتن لە کەپکەکەی خۆیان هاتنەخوارەوە، هەر هەموویان پێکەوە «دیسان بارانە»یان دەگووت، کە گەیشتنە بەردەممان، من بەو دەنگە گڕەی خۆمەوە پڕ بە دونیا قیڕاندم «لێیاندەن... لێێێێێێێن». من هاوارەکەم تەواونەکردبوو، هەندێک لەو بەستەزمانانە گەیشتبوونەوە ئاسمان بۆ لای خودای تەبارەک وەتەعالا. کارەساتی گەورە ئەوکاتە دەستی پێکرد کە یازدەیانمان بە زیندوویی گرت. ئەو شەوە حەزم دەکرد کەس بەزیندوویی نەگرین، چونکە دەمزانی کەریمی شیرین تا دەیانکوژێت یارییان پێدەکات.

یارییەکانی لە یاری شەیتان دەچوون، هیچ شتێک وەک گرتنی دیلێک دڵی خۆش نەدەکرد.

ئەو شەوە ئێمە هەموومان وەکو سەگ ماندوبووین، هەموو گیانمان خوێن و بارووت و تۆزبوو، من هەموو ڕیشم خوێن بوو. کە گەیشتینە یەکەمین چەم خۆم فڕێدایە ئاوەکانەوە، ئاگاداربووم کە ئاگرێکیان کردەوە. کاتێک لە ئاوەکەدا بە خۆم و کۆڵە پشتەکەوە مەلەم دەکرد، دەنگە دەنگی بارگە خستنی ئەوان و حەپەی دووری هەندێ سەگی بەرەڵا، هەستێکیان تیادروستەدەکردم لە مێژبوو هەستم پێنەکردبوو، هەست بە جوانی سروشت، جوانی شەو، جوانی ژیان... کە هاتمەدەرەوە لە دووڕەوە لە سەر بەردێک

دانیشتم و گوێم لێبوو کەریمی شیرین لە دیلەکان دەدا، دونیا بە جۆرێک فێنک بوو، بە جۆرێک دڵنەوازبوو، وەک ئەوەی پاکی هەوا، ڕۆشنی شەو و ئارامی ئەو زەمینانە، پوچی ئەو شەڕانەمان نیشانبدەن... هەستەکەم فێنکی ئەو شەوە زۆر شتی لە منداڵی گۆڕی، من لە دوای کوشتنی ئەو منداڵەوە لە ئێوارێدا شتێک لە دڵمدا شکابوو، بەڵام تازە زۆر درەنگ بوو. پێشمەرگەکانی ئێمە هەلهەلەی سەرکەوتنیان لێدەدا، لەبەر ئەو ئاگرە هەڵدەپەڕین. من ڕیشی خۆمم بە پشتێنەکەم وشکدەکردەوە و هیچم نەدەکرد. ئاگادارببووم کەریمی شیرین دەستەکات بە یاریکردن بە دیلەکان، دڵنیابووم تا ڕۆژدەبێتەوە دەیانکوژێت، بەڵام نەمدەزانی چۆن.

من پێمگووتن یارییەکانی لە یاری شەیتان دەچوون.

ئاگادارببووم دیلێکی دەرهێنا و پێیگووت «ئەم شەو یارییەکی خۆشدەکەین، یارییەکی زۆر خۆش، ڕەفیقەکانت دەبەستمەوە بەو دارەوە، ئەو دارە دەبینی، زۆر دوور نییە، تۆش نیشانە لە تەختی ناوچاوانیان دەگریتەوە، بەس تەختی ناوچاوان، شوێنی تر حیساب نییە، تا فیشەکەکان بەر ناوچاوان بکەوێت، تفەنگەکە بەدەست خۆتەوە دەبێت، کە لێت نەدا، ئیتر سەرەی خۆتە بچیتە بەر دارەکە... تێگەیشتی، لە دواجاردا یەک کەس ڕزگاری دەبێت، من حەزدەکەم تۆ بیت». گەنجێکی باریکەلە بوو، لەبەر ڕووناکی ئاگرەکەدا نەمدەتوانی بە جوانی ببینم. پشتێنەکەم بەدەستمەوەبوو، دەمهێنا بەسەر و ڕیشمدا، هەستم بە ساردی جلە تەڕەکانم دەکرد لە سەر لەشم، بەڵام نەمدەویست لە ئاگرەکە نزیکببمەوە. لە دوورەوە هاوارمکرد «تفەنگی مەدەرە دەست، تفەنگی مەدەرە دەست، شتی وامەکە» دەمزانی لە سەرکەوتن و خۆشیدا هیچی لە یادنامێنێت. بە دەنگی بەرز پێدەکەنی و گووتی «سەریاسی سوبحدەم، مەترسە... ئەم شەو، شەوی خۆمانە». ئەوە دواهەمین جاری بوو پێبکەنێت... ئیتر دوای ئەوە هەتاهەتایە پێنەکەنی. منیش شتەکانم بە ڕوونی نەبینی، ساتێکی کورت بوو، دانەویمەوە قەیتانی پۆستاڵەکانم گرێبدەمەوە، گوێم لە تەقەکان بوو. دواتر باسی ئەو وەرچەرخانە کوشندەی دیلەکەیان بۆکردم کە لە بری ئەوەی

تەقە لە براکانی خۆی بکات، تەقەی لە کەریمی شیرین و دووانی دیکە کرد. هەمووی ساتێک بوو، ساتێکی کورت. هێندە کورت من حیسابم بۆ ناکرێت. گوێم لێبوو یەکێک لە نزیک ئاگرەکەوە قیرانی «کەریمیان کوشت». لە چاوتروکانێکدا گوێم لە دەنگی میل هێنانەوەیەکی زۆر بوو، ئیستاش شتەکان وەک کۆمەڵێک وێنەی بروسکەیی و خێرا لە پێشچاومن، ئیستاش تەقە و نالە و قیرەکان بە تێکەڵاوی لە خەیاڵمدان، بەو ڕیش و پرچە تەڕەوە، بەو کۆڵە پشتەوە کە ئاو قورسی کردبوو، وەرچەرخام و پەلاماری تفەنگەکەم دا، کە ئاوڕم دەدایەوە دەمبینی دیلەکان لە تاریکیدا ڕادەکەن، دەمبینی ئەو کورە گەنجە تەقەدەکات و پێشمەرگەکانی ئێمە شێتانە پەرتەوازەدەبن و لە سەر ئەرزەکە دەکەون و میلدەهێننەوە، من زامنەکەم دەترازاند و تەقەم دەکرد، گوێم لێبوو، یەکێک لە تاریکیدا هاواردەکات «وای کوژرام». شێتانە دەکەوتینە سەر دیلەکان. لە ژیانمدا وەحشییەتی وەک ئەو شەوە نەژیاوم، دەکەوتینە دوایان و بە قەمە و گوللە داماندەپاچین، دەکەوتینە سەر ئەو بڕا بچوک و بێگوناهانەی قسەیەکمان لەگەڵدا نەگوڕیبوونەوە، ئەوانەی بە زمانی خۆمان هاواریان دەکرد «مەمانکوژن»... وایان دەگووت و ئێمە قەمەکانمان دەکرد بەسەر دڵیاندا، خەنجەرە تیژەکانی خۆمانمان دەکرد بە ژێر چەناگەیاندا، ئەوانەی بەردەوامبوون لە ڕاکردندا بە گوللە دەمانبێژان. دوو برایان تێدابوو، من یەکێکیانم گرت و خەنجەرەکەم خستە سەر ملی، پێشئەوەی سەربڕم هاواری لە براکەی کرد «شەهاب تۆ ڕاکە... بچۆرەوە بۆ لای دایکم... مەوەستە یەکسەر بچۆرەوە بۆ لای داییییی» بەر لەوەی ڕستەکەی تەواوبکات، تیغی من گەیشتبووە سەر هەناسەی. ئەو شەوەی خۆمم بیرناچێتەوە ئاو لە ڕیشم دەتکا و بە دوو چاوەوە کە ئاگری لێدەهاتەدەرێ، پڕ بە شەو قیراندم «مەهێڵن دەرباز بن... مەهێڵللللن». هەموو ئەوانەی شەوێک لە بەرەیەک لە بەرەکانی شەڕی ناوخۆدا بەشداریان کردوە ئەو هاوارانەی منیان دەناسییەوە، کەس نەبوو قریشکەکانی سەریاسی لەو شاخ و دۆڵانەدا نەبیستبێت. ئەو قریشکانەی دەیانگووت لە قریشکەی پڵنگێکی برسی دەچێت. ئەو هاوارەم بە جۆرێک سەیر و بەهێزبوو لە هەموو دەشت

و چیا و دەربەندەکاندا دەنگیدایەوە، ئێستاش هەستەکەم بەردەوام لەو دۆل و دوند و پێدەشت و گەلییانەدا دەڕوات و دەنگدەداتەوە. ئەوە دواهەمین و گەورەترین هاواری ژیانی من بوو. ئێستا زۆر شتی ئەو شەوەم لە یادنەماوە. بەڵام هێشتا ئەو هاوارە لە گوێچکەمدا دەزرینگێتەوە. شەوێکی تاریک بوو، هەموو ئەو کوشتارە لە زوڵمەتێکی تەواوەتیدا ڕوویدا، کەس نەیدەزانی کێ کێ دەکوژێت، دەموچاوی ئەو دیلانەمان نەدەبینی، کە دەنیشتینە سەریان و لە ناو گیا و بەردەڵان و وردە زیخی کەنار ئەو چەمەدا سەرماندەبڕین. ئێستا ئەوەندەم لە یادە بە درێژایی ئەو شەوە تەکانمدەدا، دووان نەبێت لە تاریکییدا دەربازبووین، هەموو دیلەکانمان کوشت، بەڵام خۆشمان بە جۆرێک پەرتەوازەبووبووین تا بەربەیان نەگەیشتینەوە سەر شوێنی بارگە و بناوانی یەکەم جارمان. لەگەڵ تاریک و ڕووندا من گەیشتمەوە سەر مەیتەکەی کەریمی شیرین، ئەو بەدرێژایی شەو پاشماوەی دواهەمین پێکەنینی لە ڕوخساری خۆیدا هەڵگرتبوو، هێشتا سێبەری ئەو حەرفانە لە سەر لێوی بوون کە گووتی «ئەم شەو شەوی خۆمانە...». سەعاتەکەیم لە مەچەکی داکەند و دەستمکرد بەگیرفانیدا تا شتەکانی بۆ هەڵگرم، گیرفانی یەک مەمکانی شینی تیابوو، دیاربوو خاوەنەکەی جووتێک مەمکی زۆر چکۆلەی هەبووە، پارچە کاغەزێک لە ناو مەمکانەکەدا بوو، دەستێکی کچانە کە پێدەچوو خوێندەوارییەکی تەواوی نەبێت نوسیبووی «کەریم گیان بۆ تۆ، بەیادی شەوی ناو حەمامەکە». من مەمکدان و نامەکەم فڕێدا و بە پێشمەرگەکانم گووت «لە ئێستاوە تادەگەینەوە لای هێزەکان من مەسئولتانم».

نیوەڕۆی ئەو ڕۆژە فەرمانیان پێدایین بگەڕێینەوە شوێنی خۆمان، من لە جیهازەکەوە هەوڵمدا تێیانبگەێنم کە مەترسییەکی گەورەمان لە سەرە، بەڵام گووتیان «ئەمری مەکتەبی عەسکەرییە». من لەو تڕوهاتانە تێنەدەگەیشتم، لە جیهازەکەدا قیراندم «بە مەکتەبی عەسکەری بڵێن، بابێن بە قونی خۆیان دیفاع لەم کەپکە خوێرییە بکەن کە دەیانەوێت ئێمەی تیا بکوژرێین». من

دڵنیابووم هەموومان لەو کەپکەدا تەواو دەبین. دڵم بە خۆم نەدەسووتا، بەڵام دڵم بەو گەنجانە دەسووتا کە هەندێکیان تازە فێربووبوون خەون ببینن. سەعاتێک دواتر جیهازێکیان بۆکردین و گووتیان «ئەگەر نەگەڕێنەوە شوێنی خۆتان... حیزب هەمووتان ئیعدام دەکات». من بە دەنگێکی نووساو و گریاو کە هەموو عەدەد جیهازەکانی دونیا گوێیان لێبوو هاوارمکرد «من میزدەکەم بە حیزبدا... میز». وامگووت و بە چاوێکی پڕ فرمێسکەوە بە هەموو پێشمەرگەکانم گووت «گوێم لێبگرن، حیزب دەیەوێت هەموومان لێرەدا وەک سەگ بتۆپێین... ئێمە چۆن ئەم شەو ئەوانمان سەربڕی، ئەم شەو ئەوانیش سەرماندەبڕنەوە، لەم شەڕەدا کەس لەویتر شەریفتر نییە، تێدەگەن. ئێوە هەمووتان شەڕتان دیوە... شەوێک تۆ هێرشدەبەیت و شەوێک ئەوان، ئەم شەو هەمووتان دەکوژن، بە قسەی من بکەن، من بە تەنیا دەگەڕێمەوە بۆئەو کەپکە، من دەمێکە باکم بە زۆر شت نەماوە، ئازا نیم، وامەزانن ئازا و تڕوهات و ئەو شتە قۆڕانەم، بەقەد مشکێک و زیاتریش لە مردن دەترسم، بەڵام کەستان وەک من نائومێد نین. حیزب بڕیاریداوە لەم کەپکە خوێڕییەدا شەهیدی هەبێت تا دوایی چلەیان بۆبکات و هەموو ئەو تڕوهاتانەی تر. من وەک هەمووتان لە مردن دەترسم، لە ئێوەش زیاتر لە مردن دەترسم، بەڵام نامەوێت کەستان لەویادا بکوژرێن، بڕۆنەوە بۆ لای دایکتان، ئەوەی دەتوانێت نەگەڕێنەوە بۆ ئەم شەڕە با قەت نەیەتەوە، ئەوەی دەتوانێت بڕوات و نەیەتەوە بەم مەملەکەتەدا بابڕوات و نەیەتەوە، ئەوەی پارەی هەیە و دەتوانێت ئیشێکی تر بکات با ئیشێکی تربکات». من پێشتر بەوجۆرە بیرم نەکردبووەوە، بەڵام هەموو ڕووداوەکانی ڕۆژی پێشتر لەوە پیستربوون بتوانم وەک جاران ئەهریمەنانە بژیم. لەو ساتەدا ئەو قسانەی سەریاسی گەورەم لە پێشچاو بوو کە باسی مرۆڤی مەزنی دەکرد، بۆ یەک جار دەمویست ببم بە مرۆڤێکی مەزن، دواجار دەمویست بە کەمترین خوێن ئەو کەپکە خوێڕییە بدەم بە دەستەوە کە دڵنیابووم حیزب دواتر ناشیکاتْ بە ئاودەستخانە. دڵنیابووم ئەم شەو هەموو ئەو کوڕە گەنجانە سەردەبڕن، وێنەی لاشەکانیان لە ناو ئەو بەردەڵان و گیا و خۆڵە گەرمەی هاویندا

دەهاتە بەرچاوم، هەموویانم یەکە یەکە بە مردوویی دەبینی. دەمزانی ئەو دوو دیلەی کە لە تاریکییدا هەڵهاتن هەموو شتێک لە سەر هەموومان دەزانن، دەمزانی سەنگەرەکانی دوژمن لە وبەرەوە هاوار و قیرە دوورودرێژەکانی منیان ناسیوەتەوە. ئەو شەوە هەموو پێشمەرگەکان ڕۆیشتن، دوانیان نەبێت کە سووربوون لەگەڵ منداببمرن. شەو لە سەر ئەو کەپکە غەمگینە، سێ بە سێ دانیشتین و چاوەڕوانی هاتنی دوژمنمان دەکرد. شەوێکی گەرم بوو، دونیا یەک پارچە مێشوولەبوو. نزیکی نیوەشەو هەستمان پێکردن، خۆیان بوون، دوژمن بوو بە هەموو هێزو تفاقێکی خۆیەوە هاتبوو، تۆڵەی شەهیدەکانی بکاتەوە. سەرەتا بە هاوەن دایانگرتینەوە، بەڵام ئێمە باکمان نەبوو، خۆمان لە سەر دۆشکەکانمان متکردبوو، دەوری سەعات یەکی بەیانی پەلاماریاندایین، بڕیارمدابوو دواهەمین شەڕی ژیانم بە شەرەفەوە بکەم، هەر سێکمان تادوا فیشەک لە شوێنەکانی خۆمان هەڵنەستاین، نزیکی سەعات سێ ئێمە گوللەمان پێنەما. نزیکی سەعات چوار ساماڵی کونجی کە بووبوو بە چاوساغی دوژمن لە بن بەردێکی نزیکەوە هاواری لێکردم «سەریاسی سوبحدەم، دەزانم فیشەکتان پێ نەماوە... تەسلیم بن، وەرنەخوارێ، من وەعدی شەرەفتان دەدەمێ ناتانکوژن». ئەوکاتەی ئەو وایدەگووت من و دووانەکەی تر سەعاتێک بوو، پاڵکەوتبووین و دەستمانکردبووە ملی یەک و سەیری ئەستێرەکانمان دەکرد. خودایە ئەوە چی نەریتێکی پیس بوو لە شەڕی ئەم مەملەکەتەدا، بەردەوام بە دیلەکانیان دەگووت «وەعدی شەرەف وەرنەخوارێ، هیچتان لێناکەین». من بە دوو پێشمەرگەکەی ترم گووت با گۆرانییەکی کامکارەکان بڵێین. من لە مێژبوو گۆرانی کامکارەکانم نەگووتبوو، لە دوای مردنی سەریاسی سوبحدەمەوە هەموو ئەو شتانەم وازلێهێنابوو، ئەوشەوە هەرسێکمان گۆرانییەکی کامکارەکانمان گووت. کە دوژمن گەیشتە سەرمان ئێمە گۆرانیمان دەگووت. کاتێک ئێمەیان داگرتەخوارێ، دەستیانکردە ملی من و گووتیان «تۆ شتێکی تریت... شتێکی تر». ساردییەکی قوتویان دامێ و من خۆشحاڵانە دەمخواردەوە و پێدەکەنیم، لە وکاتەدا کە من وەک گەمژە سەیری ئەو پاسەوانانەی دوژمنم دەکرد و ساردیم دەخواردەوە،

هەردوو هاوڕێکەمیان بردە نزیک بەردێکی دیکە لەولاوە و بە دوو دەسڕێژی کورت حسابیان بۆکردن. شتەکان بە خێراییەکی بێمەعنا تێپەڕین، من هەستمدەکرد کە ڕەوتی دونیا بە جۆرێکی سەیر خێرا دەڕوات. ئەوە دەنگی دواهەمین دەسڕێژ بوو لە گۆڕەپانەکانی شەڕدا گوێم لێبووبێت، وەک دەسڕێژەکانی تر سارد و ڕەق و ترسناک نەبوو، بەڵکو لە دەنگی باڵندەیەکی بریندار دەچوو بخوێنێت، لە قاسپەی کەوێکی زامدار دەچوو، بە منیان گووت «سەریاسی سوبحدەم... تۆ حسابێکی ترت هەیە... تۆ شتێکی تریت».

لەو ساتەدا زانیم من ناکوژن، بەڵکو بۆ شتێکی سەختتر لە مردن ئامادەم دەکەن...

ئەوکات کە کۆڵە پشتەکەیان لێسەندم و نیتاقەکەیان کردمەوە و پشتێنەکەیان کردمەوە و پێڵاوەکانیان لە پێ داکەندم، تێگەیشتم ئیدی جەنگ لە ژیانی منـدا بۆ هەتاهەتایە کۆتایی هاتووە.

دیارە موزەفەری سوبحدەم جەنگ بە شێوەی جۆراوجۆر درێژەی هەیە، ئەو ڕۆژەی کە منیان بردە تەلەفزیۆن تا هەموو نهێنییەکانی خۆم لە شەڕدا باسبکەم، ئەوەش بەشێک بوو لە جەنگ، بەڵام ئەوانەی کە تەنیا شەڕی ناو سەنگەر و هاوار و ڕاکردنی ژێر بارانی گوللەیان تاقیکردۆتەوە، زۆریان دەوێت تا لە جۆرەکانی تری شەڕ تێدەگەن کە لە شەڕی ڕووبەڕووی ناو جەنگەڵ پیستر و چڵکنترن. من پێتدەڵێم شەڕی پیاوانی عاقڵ سەد هەزار جار لە شەڕی پیاوانی کێوی و ڕامنەکراوی وەک ئێمە چەپەڵترە، من پێتدەڵێم بۆ ئەوەی ئاگات لە خۆت بێت.

کە منیان برد بۆ تەلەفزیۆن، لە وەوپێش لە بەردەم کامێرادا نەوەستابووم، هەستیشم نەدەکرد ببمە پیاوێکی ئەوتۆ گرنگ بە کۆمەڵێک کامێرای گەورە وێنەم بگرن، بەڵام ئەو ڕۆژە تیمێکی تەواویان هێنا و بە هەمووان وێنەیان دەگرتم. هەرچییەکم دەزانی لە پێشدەم کامێراکاندا گێڕامەوە، بە درێژیی باسی هەموو شەڕەکانم کرد، لە باسی ئەو دیلانەوە کە کوشتوومانن تا

باسی سۆزانییە غەمگینەکانی کەریمی شیرین، چۆن چیرۆکەکان بۆ تۆ دەگێڕمەوە، بێباک لە بەردەم کامێراکاندا دانیشتم و هەموو شتێکم گێڕایەوە، هەموو نوکتە و تڕوهاتەکان، هەموو ئەو گفتوگۆیانەی کە لە ژیانمدا بیستبووم، ئەو قسانەی لە دیواخانەکەی «کەیخوسرەو ئاغای سوفیان ئاغای سەدری ئەرحەمی» بیستبووم، ئەو نوکتانەی گەچکارەکان لە بوراق دەیانگێڕایەوە، چیرۆکی پرۆفیسۆری شەوە تاریکەکانمان، مردنی محەمەدی دڵشوشە. بێژەرێک چاوپێکەوتنی لەگەڵدا دەکردم لەوانەی مرۆڤ وادەزانێت شەویش بە قات و بۆینباخەوە دەخەون، کوڕێکی شیرین بوو، پێیدەگووتم قسەبکە بە ئارەزووی خۆت قسەبکە، دوایی خۆمان مۆنتاژی دەکەین، چەند جار ئەو وشەیەی بەکاربهێنایە من ڕیشم دەخوراندو لێم دەپرسی«مۆنتاژ یەعنی چی؟». ئەو دەیگووت یەعنی ئەوەی قسە زیادەکان دەبڕین و فلیمەکە دەنێینەوە دەم یەک بە جۆرێک کەرتبوون و دابڕانی تیانەبێت. من بەرامبەر کامێراکە دادەنیشتم و بە ئارەزووی خۆم هەموو ژیانی خۆمم دەگێڕایەوە، هەندێ جار ئەو بە شێت و شتم تێدەگەیشت، بەردەوام یەک دوو پرسیاری دووبارە دەکردەوە، من باسی دواهەمین هەناری دونیام دەکرد ئەو دەیپرسی «ئەی ئەو کات پەیوەندیت بە جاش و خۆفرۆشەکانەوە چی بوو؟». من دەمگووت «هیچ پەیوەندیم نەبوو، پەیوەندی چی... من ئەوکات هاوڕێی مارشاڵ بووم، هاوڕێی پرۆفیسۆری شەوە تاریکەکان بووم، دواهەمین هەناری دونیا هەقی جاش و خۆفرۆش و ئەو تڕوهاتانەی چییە؟». قسەبێژەکە کە نە ناوی مارشاڵ، نە پرۆفیسۆری شەوە تاریکەکانمانی بیستبوو، بێئەوەی خۆی تێکبدات دەیگووت «ئەی وەک بزانی ئەوکات چەکیان لە حکومەتەوە بۆ دەهات؟». من دەمگووت «نا ئەوکات پەتاتە و تەماتە و ئەو شتانەیان لە حکومەتەوە بۆ دەهات سەریاسی مەزن بەیانییان لە عەلوەکە وەریدەگرت و دەیفرۆشت». من هەرچییەکم دەگووت، ئەو بە دەست ئاماژەی دەدامێ تا بەردەوامبم. ئەو دەیگووت «مەترسە، دوایی خۆمان مۆنتاژی دەکەین». هەر شریتێکمان پردەکردەوە، پشوویەکمان دەدا و چایەکمان دەخواردەوە. لە پشووەکاندا هەموو ماچیاندەکردم و دەیانگووت «قسەکانی تۆ دۆکۆمێنتێکی

زۆر گرنگە بۆ حیزب، پشتی ئەو خۆفرۆشانە دەشکێنێت». من ڕیشم دەخوراند و دەمگووت «دۆکۆمێنت یەعنی چی؟». پێیاندەگووتم «یەعنی بەڵگەنامە... یەعنی ئەوەی ئەگەر ئەو جاشانەی ئەوبەر گووتیان ئێمە شتی وامان نەکردوە، ئەم قسانە دەخەینە بەردەستیان و دەڵێین، تەماشاکەن ئەمە قسەی چەکدارەکەی خۆتانە... ئێمە ئەو فلیمە دەدەین بە هەموو دونیا، بە دەرەوە، بە وڵاتە دراوسێکان، بە نەتەوەیەکگرتووەکان، بە فەخامەتی سەرۆک دەوڵەتەکان، بە دادگای نێودەوڵەتی، بە کۆنگرەی ئیسلامی، بە فاتیکان....».

من لە منداڵیدا جارێک وێنەکەم لە ناوگەڵی سەرۆکدا بە هەموو وڵاتدا بڵاوبووبووەوە، ئێستاش ئەم وێنانەم بە سەرتاسەری دونیادا دەڕۆیشت، لە ڕاستیدا خۆشحاڵ نەبووم بەوەی وێنەکانم بەوجۆرە دەڕوات، خۆشحاڵ نەبووم کاتێک ئەو هەموو تڕوهاتە دەگێڕمەوە، مەلاکانی دونیا و حەزرەتی پاپا بمبینن. کە دڵنیابووم ئەو کاسێتانە دەبرێت بۆ شوێنی تر و خەڵکانی لە من و تۆ گرنگتر گوێیان لێیدەبێت، پتر لە سەر شەڕەکان قسەمدەکرد، چی شتێکم لە سەر درندەیی و وەحشییەتی جەنگەکان دەزانی گێڕامەوە، زووزوو ڕوومدەکردە بێژەرەکە و دەمگووت «هەر ئێمە وانەبووین، ئێوەش لە ئێمە شەریفتر نەبوون... لەم شەڕەدا کەس لە کەس شەریفتر نییە». حەزم دەکرد شتێک بکەم خەڵکی لەو شەڕانە بترسن، شتێک بگێڕمەوە خەڵکی شەرمبکەن. من لە دواییدا بەو کوڕەم گووت «کە شریتەکانتان پیشاندا پێمبڵێن با سەیری بکەم». دیارە قسەکەم تڕوهاتێکی گەورەبوو، لە دوای تۆمارکردنی کاسێتەکانەوە ئیتر نە چاو، نە ساردیم نەخواردەوە، هەر ئەو شەوە بە دەست و چاوی بەستراوەوە بردیانم بۆ زیندانێکی بچوک و پێیانگووتم «تا سبەی لێرەدا دانیشە، بەیانی خۆمان دەزانین دەتبەین بۆ چ جەنەت و لالەزارێک». شەوی دواتر منیان هێنایە ئەم قەڵایەوە. ئەم قەڵا تاریک و بێدەنگ و دوورەدەستە، لەو ڕۆژەوە ئیتر جگە لە پاسەوانەکان کەسی ترم نەبینیوە، نازانم ئایا شریتەکانم لێدراون یاخود نا. نازانم کەس گوێی لە من بووە کاتێک چیرۆکی مردنی سەریاس و محەمەدی دڵشوشە

دەگێڕمەوە یاخود نا؟ ئەگەر کاسێتەکانم پەخشکرابێت یان نا، من ناتوانم بگەڕێمەوە بۆ باوەشی ئەو دونیایەی جاران. ئەگەر ڕۆژێک لە ڕۆژان بەریاندام، دەڕۆم بۆ ولاتێکی تر، لە مەملەکەتێکی تر ژن دەهێنم و ناوی خۆم دەگۆڕم. موزەفەری سوبحدەم، ئەگەر بەربووم کارێک دەکەم نەمدۆزیتەوە، دەزانم شتێکی بێمانایە من و تۆ دەستبکەینە ملی یەک و تۆ بڵێیت «وای سەریاس گیان... وای کوڕی شیرینم»، من دەستبکەمە ملی تۆ و بڵێم «وای بابەگیان... وای». ئەگەر شتێکی وابێت من لە شەرم و قینز و تەریقیدا دەمرم. هەستدەکەم ژیانی هەردووکمان لەوە ناشیرینترە بەرگەی گوناهی وابگرێت. وانییە موزەفەری سوبحدەم، وانییە؟ ژیانی هەردووکمان لەوە ناشیرینترە بەرگەی خۆشەویستییەکی لەو جۆرە بگرێت.

١٧

تاماوەیەکی درێژ من و سەریاسی سوبحدەم کاسێتمان دەگۆڕییەوە، دواهەمین کاسێتم لە پاتراوە بۆ نارد. شتێکی زۆر لە غەم و گاڵتەجاڕی، لە زیرەکی و ساویلکەیی لە دەنگی ئەو کوڕەدا هەبوو، هەموو جارێک ئەوەی دووبارە دەکردەوە کە نایەوێت من ببینێت. بۆ جارێکیش چییە لێی نەپرسیم لە دەرەوە چی ڕوودەدات، لەو زیندانە تاریک و تەنیایەی خۆیەوە ئارەزوویەکی بۆ دونیا نەمابوو، تەنیا لە ناو یادگارەکانیدا دەژیا. دڵنیام ئەگەر هات و ڕۆژێک لەو زیندانە هاتە دەرەوە، شوێنێکی دوور هەڵدەبژێرێت، شوێنێک جگە لە یادگارەکان کەسی دی دەستی پیاڕانەگات.

من لەو کاسێتانەی ئەوەوە بۆنی ئەوەم کرد، جگە لە خۆی سەریاسێکی دیکەش هەیە، جگە لەو کەسانێکی تر هەن کە من هیچیان لە بارەوە نازانم. ئەوە گینگڵێکی کوشندەی لە ڕۆحدا بۆ سازکردم، نائاسوودەییەکی بۆ هێنام گەورەتر بوو لە نائاسوودەیی ئەو ڕۆژانەی بە دوای سێبەری سەریاسی دووهەمدا دەگەڕام. من لەو شەوانەدا دەمپرسی «خوایە من کەوتوومە ناو چ دونیایەکی خەیاڵییەوە، کەوتوومە کوێی ئەم وجودەوە کە مەخلوقاتەکان بەو شێوە تیادەشکێن و پارچەپارچەدەبن و هەریەکەیان دەکەونە گۆشەیەکەوە کە لە هیچ گۆشەیەکی ترەوە دیارنییە؟».

ئەو لە هەموو کاسێتەکاندا بە منی دەگووت «بڕۆ و نەدیمی شازادە بدۆزەرەوە... نەدیمی شازادە نهێنییەکان دەزانێت». ئەو کاتەی من گەڕامەوە

نەدیم لە گەشتێکی درێژ بوو، چەندەها مانگ بوو کەس نەیبینیبوو. دەبایە لە جێگایەکی دیکەوە دەست پێبکەم. من هەرگیز نەدیمی شازادەم نەبینی، دەزانم بەجێهێشتنی کوردستان بەبێ بینینی نەدیمی شازادە، گەلەک نهێنی و سیمای ئەو ڕۆژگارانەی وەک نادیار و نهێنی هێشتەوە، دەزانم دەکرا نەدیمی شازادە هەندێ لاپەڕەی نهێنی ئەو سەردەمەم پێبڵێت کە جگە لەو کوێرە هیچ کەسێکی دی نەیدەزانی. بەڵام پێدەچوو دەستێکی تاریک من لە هەموو ئەو سەرچاوانە دابڕێت کە بە قوڵی دەچوونەوە سەر ڕۆژە تاریک و تایبەتییەکانی ئەو منداڵانە، نەدیمیش یەکێک بوو لەو سێ منداڵەی لە سەرەتای سەرەتاوە لەگەڵ نهێنییەکاندا هاتبوو، بەڵام بە شێوەیەکی سەیر لە ناو تەپوتۆزی ڕۆژەکاندا خنکاو شوێن و ئاسەواریم نەدۆزییەوە... هەموو ئەو شوێنانەی بۆ گەڕام کە دەشێت تیا بگەڕێیت، ئیکرام دونیای بە دوادا تەیکرد و نەیدۆزییەوە. وەک ئەوەی نەدیم هیچ نەبێت جگە لە خەیاڵێک، جگە لە تەمێک کە لە چیرۆکێکەوە دێت و لە دنیادا پەخشدەبێتەوە و دەمرێت. نا دۆستان، من هەرگیز نەدیمم نەدۆزییەوە، بۆیە دەبایە ڕێگایەکی تر بگرمەبەر.

من دەبوو بچم بۆ لای سەی جەلالی شەمس.

کە یەکەم جار ناوی ئەو پیاوەم لە کاسێتەکانی سەریاسدا گوێ لێوەبوو، ناوێکی ئاشنا هاتەبەرگوێم، ناوێک وەک ئەوەی لە وەوبەر بیستبێتم و دواتر لە جەهەنەمی یادەوەرییەکانمدا سووتابێت. من وەک هەموو ئەوانەی لە ساتێکدا پێویستیان بە گەڕان دەبێت لە خاشاکی یادگارەکانیاندا، لە خۆڵەمیشی ئەو سەردەمانەدا کە دەبایە جارێک وێنەکانیان لە یادبەرنەوە، ئاوەها ناو تاریکترین و دوورترین شوێنی یادەوەریم دەگەڕام. ئەو ناوە شتێکی پێدەگووتم دروست نەمدەزانی چییە. شەوێکیان ئیکرامی کێو، بە خۆی و ڕوخسارە ئاسمانییەکەیەوە هات، لە فریشتەیەکی گەورە دەچوو لە ڕیواقەکانی ئاسمانداو خەریکی جێبەجێکردنی کاروباری فریشتەکانی تر بێت، ئەو شەوە بۆنێکی هێندە سەیری هەبوو واتێدەگەیشتم ئەو چرکەیە لە ئاسمانەوە دابەزیوە، هەستتدەکرد لەگەڵ دەرکەوتنیدا کۆمەڵێک ڕۆحی

ئاسمانننشینی دیکە ئەو جێگایە پردەکەن. لە سەرۆکی مەلایکەتە ئارام و بێدەنگەکان دەچوو، ئەو لەشە گەورە و نائاساییەی نەبووبوو بە ڕێگر لەوەی دیمەنی پەپولەیەکی سووکەڵەی تیابینیت. بە یەکێک دەچوو دۆسییەی ژمارەیەکی زۆر لە مەخلوقاتی بە دەست بێت، بەڵام هێمنی و شەرم و ئارامیی وای لێبکات لە ناو جەنجاڵی دونیادا بە ئاسانی نەناسرێتەوە. ئەو هەندێ شەو دەهات و لەگەڵمدا دەمایەوە، پێکەوە بەرەو ناو کێڵگە و دەشتە تاریکەکان دەڕۆیشتین، دوو پیاوی لە سەرەخۆبووین تاریکی کردبووینی بە هاوڕێ، هەندێک جار لەگەڵ منذا گوێی لە کاسێتەکان دەگرت، هەندێک جاریش چەندەها ڕۆژ وندەبوو و نەمدەبینییەوە. هەمیشە حەسرەتی ئەوەم هەیە کە بە ئەندازەی پێویست ئیکرامی کێوم نەبینی، ئەو لەو کەسانەیە بۆ ئەوەی کەمالی جوانییان ببینیت، دەبایە هەمیشە لەگەڵیاندا بیت. لەو کەسانەبوو هەر دووریيەک لێی لەدەستچوونی ساتێکی جوانی و گەورەیی بوو، نائومێدیی گەورەی لە ئینسان ڕێگای لەوە نەگرتبوو خۆی تا دوا ئەندازە مرۆڤ بێت. هەموو جارێک پێمدەگووت «ئیکرامی کێو تۆ لە کوێیت؟ بۆ نایەیت... بۆ؟». قسەی دەکرد و سێبەری شەرمێکی تەنک لە سەر سیمای بوو، دەیگووت «موزەفەری سوبحدەم، ئەم وڵاتە پڕە لە کەسانی کەساس، لەوانەی بە تەنیا ناتوانن ئازار و دەرد و برینەکانی خۆیان تیماربکەن، نا من هیچی ئەوتۆم بۆ ناکرێت، من هیچم بۆ ناکرێت، بەڵام هەستدەکەم دەبێت برۆم و بە قسەیەکیش بووە، بە یارمەتییەکی بچوک و سادەش بووە، دەستی خۆم بۆ ئینسانەکانی تر درێژبکەم... من دەچم و دەنوشتێمەوە و بەو دایکە بریندارانە دەڵێم، لە بری کوڕە کوژراوەکەتان بە کوڕی خۆتان حیسابم بکەن، بە خوشکەکان دەڵێم لە بری برا کوژراوەکانتان بەبرای خۆتان حیسابم بکەن، من دەبێت لە وێبم، لەو دارستانەدابم و چاوەڕوانبم چ تەیرێکی بریندار لە نزیکمەوە دەنیشێتەوە تیماری بکەم. عەفووم بکە، بمتوانیایە هەموو میحنەتەکانم بکردایەتە یەک میحنەت، هەمیشە لەگەڵتدا دەبووم... هەمیشە، بەڵام میحنەتەکان ناکرێنە یەک میحنەت... ناکرێن». دەمزانی بە هەموو ئەو کەسانەی تریش وادەڵێت، باوەڕی وابوو تێگەیشتنی

مرۆڤ لە ئازاری یەکتر زۆر لە ڕەنگی ئەم دونیایە دەگۆڕێت. دواجار کە ولاتم بەجێهێشت و لە مالاواییدا دەستمانکردە ملی یەک، من بە دەنگی بەرز و ئەو بەویقاری فریشتەکانەوە گریاین، ئەوکاتیش هەمان ڕستەی پێگووتمەوە «من دەبێت لەوێ بم، لەو دارستانەدا بم و سا چاوەڕوانبم چ تەیرێکی بریندار لە نزیکمەوە دەنیشێتەوە تیماربکەم».

لەگەڵمدا بە ئارامییەوە گوێی لە کاسێتەکان دەگرت، ئەو شەوە کە ناوی سەی جەلالی شەمسم لێ پرسی، بە هێمنییەوە سەیرێکردم و گووتی «بێگومان... کەس نییە سەی جەلالی شەمس نەناسێت، هەموومان دەیناسین». ئەو ئەو پیاوەی بە یاداهێنامەوە، ئەو سەرەک خێڵەی تێکەڵەیەک بوو لە کۆمەڵێک دونیای جیاواز، ڕۆژێک لە ڕۆژان لە سەرەتای شۆڕشدا بینیبووم و لە یادم چووبووەوە. یەکێک بوو لەو ئاغایانەی دۆستی هەموو دونیابوون، هاوڕێیەکی نزیکی یاقوبی سنەوبەر بوو، سەردەمانێک لە سەرەتادا کە یاقوب نەخۆش بوو لە مالی ئەو پیاوە تیماردەکرا. ناسینی ئیکرامی کێو بۆ سەید جەلالی شەمس دەگەڕایەوە بۆ ڕۆژانی شۆڕش، ئەو کەسێک نەبوو ونببێت، پیاوێک بوو لەمسەرەو سەری ئەو ولاتەدا ناوبانگێکی هەبوو، باوەڕپێکراوی گەورەی سەرۆک و ئەمیر و پاشا و سەرەک خێڵەکانی تری ئەو هەرێمە بوو.

ئێوارەیەکیان چووم بۆ لای سەید جەلالی شەمس، ئەو لە ناو چیاکاندا دەژیا. بە زەوییەکی شاخاوی و پڕ لە دارستاندا بەرەو بەهەشتێکی پەنهان لە ناو چیاکاندا تێپەڕیم، ئەو دوور لە هەر ژاوەژاو و دڵتەنگییەکی دونیا لە باغێکی مەزندا نیشتەجێ بوو، لە سەر کورسییەکی سەیر کە لە تەختی پاشاکان دەچوو بینیمەوە. لە چیمەنێکی ئارام و سەوزدا سەرقاڵی خوێندنەوە بوو. پیرێک بوو ڕیش سپی، کیژێکی هەژدە ساڵ، جلی ساقی کۆشکی شاهەنشا دێرینەکانی لە بەردابوو خزمەتی دەکرد، مێزێکی لە بەردەستدا بوو، پڕبوو لە کتێب و کاغەز و شوشەی گەورەی مەرەکەب، ڕەزێک

لە چواردەوەری بوو، هەر لقێک لە لقەکانی بە دەیان هێشووی گەورە سەنگین بوو. دیمەنی ئەو شاعیرە دێرینانەی هەبوو، کە وێنەی خۆیان و مەعشوقەکانیان لەسەر بەرگی هەندێ کتێبی کۆن دەبینران، شتێکی تیابوو کەسانی وەک خەیام و فیردەوسی بەیادادەهێنایتەوە. چرایەک بە وێنەی پەپولەیەکەوە و شوشەیەکی گەورەی شەراب لە سەر مێزەکەی بوون. دواتر زانیم ئەو کێژە منداڵەی خزمەتیدەکات دواهەمین ژنێتی. لە ژیانیدا دەیان ژنی هێنابوو. من لە ناوەڕاستی باغەکەیدا وەستام و گووتم «سەی جەلالی شەمس. من موزەفەری سوبحدەمم... ئەو پیاوە سەرلێشێواوەی لە تۆ زیاتر کەسی تری نییە، کۆمەکیبکات».

بە هێمنی سەری لە سەر کتێبەکانی بەرزکردەوە و سەیریکردم و هەستایە سەرپێ و گووتی «تۆ موزەفەری سوبحدەمی... تۆ ئەویت؟». من وەک لەبەر زاتێکی گەورەدا کڕنووش ببەم گووتم «گەورەم پێنماییم بکە... من سەرلێشێواوترین پیاوی دونیا، لە تۆ زیاتر کەسم نییە یارمەتیم بدات». ئەو پێیدەگووتم «وەرە و دانیشە... ئەگەر تۆ موزەفەری سوبحدەم بیت، من لە قسەو ڕەفتاردا دەتخوێنمەوە، ئەگەر ئەویش نەبیت ناهێڵم لە شەرابی من بخۆیتەوە». بەرامبەری دانیشتم و پێمگووت «سەیرمکە... سەی جەلالی شەمس، سەیرمکە و لە نیگامدا عومرێک دەدۆزیتەوە کە هیچ کەسی تر ژیانی وەها نەژیاوە. بۆنمکە، لە سەر جەستەم ئاسەواری بیابانێکی گەورە دەبینیت، تەماشای چاوم بکە سێبەری سەحرا گەورەکان دەبینیت، هیچ کەسێکی تر وەک موزەفەری سوبحدەم بۆنی لمی لێنایەت، بۆنی شەوگارێکی ناکۆتای لێنایەت، بۆنی تێکەڵبوونێکی بەڕەحم و بێسەبری زەوی و ئاسمانی لێنایەت... سەیرمکە و لە سەر دەستم بیابان بخوێنەوە».

چاوەڕوانی نەدەکرد ئەو پیاوە لاوازەی لە جلی شڕی جوتیارێکدا هاتۆتە باغچەکەی، بەو جۆرە قسەبکات. بەهێمنی سەیری دەکردم و پەرداخێک شەرابی بۆ خۆی تێدەکرد و پەرداخەکەی منی خاڵی جێدەهێشت و بە ئارامییەکەوە کە نیشانەی ژیانێکی ئاسوودە بوو، قوومی لە شەرابەکەی دەدا

و دەیگووت «سوپاس بۆ خوا... سوپاس بۆ خوا». کەمێک بێدەنگ دەبوو، تەماشای دەکردم و دەیگووت «من هەرگیز ئەو ناوەم لە بیرناچێتەوە، هەرگیز ناوی موزەفەری سوبحدەمم بیرناچێتەوە، ناوی هەندێ پادشا و ئەمیر و وەزیر و وەلیم یادچۆتەوە، بەڵام ناوی موزەفەری سوبحدەمم بیرناچێتەوە». من دەمگووت «من ئەوم، من موزەفەری سوبحدەمم، هەموو ئەم زەمینە لەمسەر تا ئەو سەری بگەڕێیت، موزەفەرێکی سوبحدەمی تر نادۆزیتەوە... من ئەوم کە شەو و بیابان و ونبوون دروستیکردوم، من باوکی ئەوانم، باوکی ئەو کوڕانەم کە تۆ نهێنییەکەیان دەزانیت... تەنیا تۆ». پاڵیدەدایەوە و دەیگووت «موزەفەری سوبحدەم قسەبکە، چیرۆکی خۆت بگێڕەوە». من هەموو چیرۆکی خۆم دەگێڕایەوە، ئەو چیرۆکەی پێمدەگووت «جگە لە چاوەڕوانییەکی دوورودرێژی مردن هیچی تر نییە»، ئەو چیرۆکەی لە سەرەتاوە تا کۆتایی لە هیوایەکی ڕەش دروستبووبوو. کاتێک وشەی «هیوای ڕەش»م بەکاردەبرد، دەوەستا و دەیگووت «تۆ ئەویت... ئەویت... یەکێ سالانێکی زۆر لە زوڵمەتدا بۆ هیواکانی نەژیابێت نازانێت هیوای ڕەش چییە... ئومێدی سیا... ئومێدی قەترانی». سەیری چاوی دەکردم و زیاتر گوێی لە من دەگرت کە قسەم لە یەکێتی نیوان ئومێد و نائومێدی دەکرد، لە سەر یەکانگیری ڕۆشنایی و دەیجور دەدوام، قسەم لە لێکچوونی لم و ئاو دەکرد، تێدەگەیشت من ئەوم. بە هێمنی پاڵیدەدایەوە و دەیگووت «تۆ بیستویەک ساڵ لە مەوبەر، گیرایت... خۆت کرد بە قوربانی یاقوبی سنەوبەر، وەک هەزاران هەزاری تر. خۆت لەو بیابانانەدا نوقمکرد و بوویت بە قوربانی هیچ». دەنگی تارمایی حیکمەتێکی تیابوو، پرچی لە ژێر مێزەرێکی سپی گەورەوە هاتبووەخوار. بە هێمنی سەیری کردم و قومێکی گەورەی لە شەرابەکەی دا و جامێکی پڕیشی بۆ من تێکرد و گووتی «ئێستا دەتوانیت لە شەرابەکەی من بخۆیتەوە، کە پڕە لە نوری خالیق... ئێستا من دەتوانم ئاسوودە تەماشات بکەم و بخۆمەوە و سەیری شەو و باڵای مێوەکانم بکەم و لە سەر مەستی بادە هەموو شتێکت پێبڵێم. لە مێژە چاوەڕوانت دەکەم، ئەو ساڵانەی سەریاسەکان ونبوون و من نەمدۆزینەوە، چاوەڕوانی تۆم

دەکرد، من وامدەمزانی مردوویت، دواجار وابڵاوبوو کە تۆ مردوویت... یەکێک ناوی تۆی سڕییەوە، تا کاتێک هات ئێتر کەس تۆ و هاوڕێکانتی لە یادنەما. بەڵام من دەمزانی مرۆڤ دەبێت سەبری ئەوەی هەبێت و بتوانێت چاوەڕوانی مردووەکانیش بکات. من ژیان فێرکردم چاوەڕوانی مردووەکانیش بکەم. ڕۆژێکیان کوێرێک هاتە ژێر ئەم کەپرانە و لە شەرابی منی خواردەوە. کوێرێک گووتی دوو سەریاسی سوبحدەم دەناسێت، دوو کوڕ دەناسێت، هەریەکەیان هەنارێکی شوشەیان هەیە، من نازانم چی ڕێگای ئەو کوێرەی هێنابووە ناو ئەم هەرێمەوە، بەڵام کە شەرابەکانم مەستیکرد و دەستیکرد بە گێڕانەوەی ژیانی خۆی، بێئەوەی بزانێت چی دەڵێت و لەگەڵ کێدا قسەدەکات، کەوتە گێڕانەوەی چیرۆکی درێژی سەریاسەکان، مەقدەمم لێگرت و پێمگووت دەلیلم بۆ بهێنە، کوێرەی پیس دەلیلم بۆ بهێنە. دەیگووت دەلیلی من هەنارەکانە، سەریاسەکانە کە لە ژیانی خۆیان و لە لێکچوونی خۆیان تێناگەن. من دەمگووت «کوێرەی پیس، ئەگەر تۆ دوو سەریاسم بدەیتێ من سەریاسی سێهەمت دەدەمێ». ئەو نەیدەزانی سەریاسێکی دیکەش هەیە، کێ چوزانێ لەوانەیە دەیان سەریاسی تریش هەبن کە من و تۆ نایانناسین، من شەرابم دەرخواردی ئەو کوێرە دەدا و دەمگووت «قسەبکە، قسە، پێمبڵێ سەریاسەکان لە کوێن، کوڕە بێنازەکانی شۆڕش لە کوێن؟». ئەو لە منی بیست کە سەریاسی تر هەیە... من تا درەنگ شەرابم بۆ تێدەکرد و ئەو دەیخواردەوە و بێنەفەس قسەی دەکرد، هەوڵیدەدا من نهێنییەکانی بۆ بدرکێنم، بەڵام دیاربوو چ کوێرێکی دەمشڕ و خەیاڵوالایە، نەفسێک بوو پشووی نەبوو. من هیچم پێنەگووت، پێمگووت «هەنارەکانم بۆ بێنە، هەنارەکانم بۆ نەهێنی من هیچت پێنالێم، من هیچم نییە بتدەمێ، من کەس ناناسم». ئەو دەیگووت «من لە سەر سەفەرێکی درێژم بەرەو ئەوسەری دونیا، لەوانەیە بگەڕێمەوە و لەوانەیە نەگەڕێمەوە». پێمدەگووت «یەکێ بنێرە هەنارەکان پیشانی سەی مژدەی شەمس بدات» ئەو کوڕەی من کە لە شار توجارەت بە شتی عەنتیکەوە دەکات. لەو ڕۆژەوە چاوەڕوانم و کەس نایەت، ئێواران لەم باغەدا بە ئیرسی مەیخۆرە گەورەکانی ئەم

مەملەکەتەدا دەچمەوە و دونیام فەرامۆشکردوە، من دواجار کە شەڕ دەستی پێکرد و گوێیان لێنەگرتم، ئیتر تەرکی ئەو دونیایەم کرد، وەتەنی من شەراب و کتێب و مەحبوبەیە. من لەم باغەی خۆم نایەمەدەرێ، هەموو دەزانن من ناتوانم لەم باغە بێمەدەرێ، وەک جاران دەرگا بۆ سەرۆکەکان ناکەمەوە، لێرەدا خۆم و شەراب و مەعشوقەم لە جوانی جاویدانە و ئیلاهی مەی و خەڵوەت و عەشقدا دەژین».

قسەی دەکرد و شەرابی هەڵدەدا، هێندە وەستایانە پیاڵەکانی فڕدەکرد، ئاسەواری پیریت بە دەست و پەنجەیەوە نەدەبینی، پیرێک بوو سەرتاپای ڕووناکی و نور، حەبیبەکەی وەک حەبیبەی باغەکانی بەهەشت بێدەنگ خزمەتی دەکردین، تا ئێوارە درەنگترباید ئەو مەستتر دەبوو و ئەویش زێباتر و جوانتر... قسەی دەکرد و سەیری تریّی ناو باغەکەی خۆی دەکرد، دواجار من ڕامکێشا قسەم بۆ بکات، ئەگەرچی شەرابێکی ئاگرینی نۆشدەکرد هێشتا شتێک لە سەبر و هێمنی ئاو لە دەنگیدا بوو. دواجار گووتی «من سەریاسەکانم وەرگرت، بیستویەک ساڵ لە مەوبەر من سەریاسەکانم وەرگرت، سێ سەریاس لەگەڵ سێ هەناری شوشەدا، سێ مەڵوتکەی چکۆلانە و نیوە مردوو... ئیلاهی ئەی ئەوەی مەی و مەیخانەت دروستکردوە، لە بیرمە یاقوبی سنەوبەر خۆی ئەو سێ کۆرپەیەی بۆ هێنام. ئەوکاتیش نەیویست من هیچ بزانم، سێ منداڵی چکۆلانە و لاواز و گرینۆکی خستە بەردەستم، وەک ئەوەی خودا لە نوتفەی سێ مەلەکی غەمگین دروستیکردبن، هەر سێکیان دەگریان، بە جۆرێک خەستە و بیماربوون من دەمگووت «ئیکسیری حەیاتیان دەوێت, ئیکسیری حەیات». ئەو شەوە یاقوب وەک جاران نەهاتە دیوەخانەکەم، نەهاتە بەر ڕۆشنایی مۆمەکانم, کە هەردەم پەروانە لە دەوریان دەگەڕا، پێیگووتم «من ئیکسیری حەیاتم نییە، شەرابی زیندەگی ئەگەر لای تۆ دەستنەکەوێت لای کەسی تر نییە، ئەگەر دڵۆپێکیش بووە لە ئاوی حەیات بیدە بەم منداڵانە و با بژین». بەڵام پێمگووت «ئەمانە چین لە نوتفەی مەلەکن یان شەیتان، لە خوێنی خۆتن یان هی خەڵکی

تر». سەرەتا هیچی نەگووت، ترسی هەبوو شتێک بڵێت درەخت و هەوا و باڵندەکان ئاشکرایبکەن. بە دزییەوە و بە تەنیا دوور لە چاوی بەشەرێک سێ کۆرپەی هێنابوو، دەیگووت دەبێت هەر سێکیان یەک ناویان هەبێت، یادگاری پەفیقێکی بەوەفان، دەبێت هەرسێکیان ئەو ناوەی ئەو هەڵگرن، ناوی موزەفەری سوبحدەم، ناوی شۆڕشگێڕێکی دڵسۆزی ئەم شۆڕشانەی ئێمە، ئەو گووتی بەر لەوەی بمرن ئەم سێ مەڵۆتکەیە، بەسەر سێ خێزانی جیاوازدا لە سێ هەرێمی جیاوازدا دابەشکە، بیانده بە سێ خێزانی دوور، سێ خێزان یەکتری نەناسن، هەر یەکەیان لە جێگایەک، یەکێکیان لە کوێستان و یەکێکیان لە ئاران. شەوێکی تاریک بوو، لە سوار کەحێلێک دابەزی و هەر سێ مەڵۆتکەکەی پێبوو، بەردەماغێکی ئەوتۆی کردبوو کەس نەیناسێتەوە، بە منی گووت «ئەوە نهێنی گەورەی ژیانمە... سەی جەلال لە تۆ زیاتر کەسێک نییە، ئەم منداڵانە ڕزگاربکات، من ناتوانم هیچیان بۆبکەم». لە تاریکییەکەدا منداڵەکانم لێوەرگرت و هەموو گیانم دەلەرزی. جارێک و دووان و سیان دەمپرسی «ئەم منداڵانە منداڵی کێن، یاقوبی سنەوبەر منداڵی کێن؟». هەموو جارێک بە شەرمەوە دەیگووت «منداڵی شۆڕشن، کوڕی شۆڕشن، بیرت نەچێت هەر سێکیان یەک ناویان هەیە و کوڕی شۆڕشن». کە وای دەگووت درەختەکان دەجوڵانەوە، جوڵەیەکی سەیر دەکەوتە هەوا، ئەرز لە ژێر قاچی هەردووکماندا ئارامی بە خۆی نەدەگرت. بەڵام ئەو دەیگووت «لەوە زیاترم لێ مەپرسە، من دەبێت بڕۆم، من دەبێت بڕۆم، سەید جەلالی شەمس، ژیانی ئەم منداڵانە لە ئەستۆی تۆدایە».

من تەماشام دەکرد و دەستم دەخستە سەر دەستی سەی جەلالی شەمس.

کەمێک لە ڕۆشنایی فێنکی ئێوارە لە نێوان درزی کەپرەکانەوە دەهات، هاڵاوی تریێەکی بەهەشتی بەسەر سەرماندا شنەی دەکرد. دەمگووت «ئەوانە هەموو کوڕی منن، حاشا لە هیچیان ناکەم، ئەوانە کوڕی منن... من ئێستا تێدەگەم کێ منداڵەکانی منی لە یەکتر جیاکردۆتەوە، من کە گیرام تەنیا یەک کوڕم هەبوو، بەڵام کەی ئەوە گرنگە، دواجار ئەوانە هەموو ناوی

منیان هەڵگرتووە... ئەو شەوە کە لە چەندەها لاوە تەقەیان لێدەکردین بە یاقوبی سنەوبەرم گووت لە پشتەوە دەرچۆ، تا تۆ دەربازدەبیت من دوژمن دەخڵافێنم، گووتم بەڵام ئاگات لە سەریاسی سوبحدەم بێت، ئاگات لێبێت. شەوێک بوو لە شەوەکانی مردن، من تەنیا یەک تکام هەبوو، پێمگووت ئاگات لە سەریاسی سوبحدەم بێت. ئەو کات سەریاس تەمەنی چەند ڕۆژێک بوو، دایکی بەسەر ئەوەوە کۆچی دوایی کردبوو، مەڵۆتکەیەکی بچکۆلەبوو، لە کن ناسیاوێکی یاقوبی سنەوبەر بەجێمابوو، من یەک ڕۆژ بینیبووم، ئەوکات نەدەمتوانی پرسە دانێم، نەدەمتوانی کوڕەکەم ببینم. شەوێکی تاریک بە دزی سیخوڕ و ئاسایشەکانەوە چووم بۆ گوندێکی چکۆلانە و لەویادا بۆ چارەکێک سەریاسی سوبحدەمم نا بە سنگمەوە، ئەو چەند چرکەساتە درێژترین دەمی باوکایەتی من بوون. لە زیندان دڵئاسوودەبووم، دەمگووت یاقوبی سنەوبەر و هەموو ئەوانەی لە بری من لە نیشتیمان ماونەتەوە سەریاس فەرامۆش ناکەن، دڵنیابووم دەیگرنە ئامێز، بەڵام کە گەڕامەوە جگە لە کۆمەڵێک چیرۆکی غەمگین هیچی ترم لە بەردەستدا نییە... سەریاس لە دوای سەریاس لە ڕێگامدا زیندووەبێتەوە و لە ژیانی هەموویاندا لە غوربەت و مردن و تەنیایی زیاتر هیچی تر نابینم... خودای گەورە، تۆ پێمبڵێ، سەی جەلالی شەمس، تۆ پێمبڵێ، چی کوڕەکانی منی بەو دەردە بردن... چی؟».

سەی جەلالی شەمس شەرابەکەی پردەکردەوە و بە ئارامییەکەوە سەیری دەکردم و وەک ئەوەی گوێی لە قسەکانی من نەبووبێت، وەک ئەوەی قسە بۆ خۆی بکات دەیگووت «سێ منداڵ بوون، هەر سێکیانم برد بۆ سێ ناوچەی لە یەکدی دوور، بۆ سێ گوند یەکێکیان لە مەشریقە و ئەوی دیان لە مەغریب و ئەوی دیان لە باشوور، سێ تیفلی بێگوناە بوون، سێ پارچە گۆشتی بچوک و مەعسوم بوون، یەکی هەناریکی شوشەیان لەگەڵدا بوو. من هەر شەوە و یەکێکیانم دەخستە ناو ماشێنەکەم و بە ڕێگایەکدا سەدان فرسەخ دوورتر لە وی تر دەڕۆیشتم، لەوێ خانەوادەیەکم دەدۆزییەوە بیانگرێتە

خۆی... ئەوسەردەمە وەک کوێر باوەڕم بە یاقوبی سنەوبەر هەبوو. ئیمانم بە شەراب نەبوو، ئیمانم بەو بوو. ئیمانم بە نەشئەی مەی نەبوو، ئیمانم بەو پیاوانە بوو کە شۆڕشیان دەکرد. عیبادەتی ڕەز و مەحبوبەم نەدەکرد، عیبادەتی نیشتیمانم دەکرد... وەک ئێستا نەبووم... وەک ئێستا نەبووبووم بە پیرەمێردێکی خەڵوەتزەدەی ناو وەرد و هەردێکی دوور...».

لەپڕێکدا سەری بەرزکردەوە و وەک ئەوەی بیری کەوتبێتەوە من لە وێم. بە دەنگێکی غەمگین، دەنگێک هێدی هێدی دەبوو بە گریان، گووتی «سیان بوون، سێ پارچە گۆشت بوون، دەبوو بەیەکەوە گەورەبن، من وەک ئەوەی لە شێک پارچە پارچەبکەم، هەر یەکەیانم برد بۆ زەوییەک، هەر یەکەیانم برد بۆ ناوچەیەک سەد فەرسەخ دوور لە وی تر، دوایی تەنیا یەکێکیانم دۆزییەوە، تەنیا یەکێکیان... وای خالق، دووانیان لە بۆنی تەقە و باروتی ئەو زەمانەدا ونبوون... دوکەڵ بردنی... دوکەڵ فڕاندنی».

من دەستم دەخستە سەر دەستی سەی جەلال کە وردەوردە یەکەم فرمێسک بەسەر ڕیشیدا دەهاتە خوارەوە و دەڕایە بن پیاڵەی مەیەکەیەوە و دەمگووت «من چیرۆکی ئەو دووانەی تر دەزانم، شتێک بە ژیانیان ئاشنابووم، سەی جەلالی شەمس، پێمبڵێ ئەوێتریان لە کوێیە... ئەوی تریان؟». سەی جەلال کە بەڕاەوام شەرابی دەخواردەوە و بەو وێقار و سیما نورانییەی خۆیەوە دەگریا، سەری دەخستە سەر وەرەقەکانی و لەبەر خۆیەوە دەیگووت «سیان بوون، سیان بوون، سیان... دواتر کە وڵات لە پڕێکدا خاپووربوو، کە لافاوی مردن لە هەموو لایەکەوە هات. کاتێک ئەو باڕەشە هەڵیکرد کە شارۆچکەکانی دەبرد، دوانیانم لە دەستدا. من بەر لەوەی ڕۆژگاری قاتوقڕی و تاڵانی و مردنی بێحیساب دەست پێبکات، هەموو وەرزێک جارێک دەچووم و تەماشامدەکردن، پەنهان دەچووم و پەنهان دەگەڕامەوە، خۆم لێ ئاشکرانەدەکردن. یەک جار یەکێکیانم بانگکرد و پێمگووت «سەریاسی سوبحدەم وەرە بۆ لای مامی خۆت» بە گومانێکەوە سەیری کردم و لێم هەڵهات... کە ئەم زەوییە خاپوربوو، من تەنیا یەکێکیانم

دۆزییەوە، تەنیا یەکێکیان بە سووتاوی لە ئاتەشگای ئەو ڕۆژانە هاتەدەرەوە، یەکێک دەموچاوی نەبوو، نەیدەتوانی قسەبکات... شەڕبوو، شەڕێکی خوێنین ئەویش لەو شەڕەدا هەمووشتێکی خۆی لە دەستدا».

من دەنوشتامەوە و دەستیم ماچدەکرد، باوەشم پیادەکرد، فرمێسکەکانی سەر ڕیشیم ماچدەکرد، ئەو وەکو ئەوەی ئەو حکایەتە بۆ درەختەکان بگێڕێتەوە دەیگووت «سیان بوون، دووانیانم هەرگیزا و هەرگیز نەدۆزییەوە... کە ئەو منداڵانەم ونکرد، حاڵیبووم زەوی چ گەورەیە، دەرکم بە گەورەیی ئەم ئاو و سەر زەمینە کرد کە خالیق دروستیکردوە... زەمانێک بوو ئینسان تەنیا هەڵدەهات، لە چەند مانگێکدا هەزاران گوند توانەوە، سەدان عەشرەت ئاسەواریان نەما، هەموو ڕەزەکانی من سووتان، ساقییەکانم دەوڵەت بردنی و نەمبینینەوە، شەرابەکانم ڕژا... چ شتێک لەوە خراپترە، تۆ مەیپەرست بیت و شەرابەکەت بڕژێت».

بە هێمنی پیاوێکەوە کە وجودی بە هەموو ساردی و گەرمییەکانەوە تاقیکردۆتەوە، دەهاتەوە سەر میزەکەی، قۆپچەکانی سەرەوەی کراسە سپییەکەی دەترازاند و هێلەکەکەی دادەکەند و دەستی دەخستە سەر دڵی خۆی و دەیگووت «خودایە... دڵی ئەم عابیدە چیتر عیبادەت ناکات، تەنیا مەست دەبێت و تەواو». ئەو کیژەی کە بە فریشتەکان دەچوو زوو زوو لە دەفرێکی زیودا، لە کۆمەڵێک کاسی نەخشدار و دڕێندا شەرابی تازەتری بۆ دەهێناین. ئەو تەماشایەکی منی دەکرد و دەیگووت «فەلەک پیرێژنە... پیرێژن». من ئەو کات لەسەر پشکۆ دانیشتبووم، بە درۆ سەبر و تەحەمولم نیشاندەدا، دەموبست دواجار بگەمە سەر حەقیقەتی «دواهەمین سەریاس». ئەو ڕەز و باغ و شەراب و ئێوارەیە، بێئۆقرەییان ماڵی نەکردم، ئەو ڕیشە سپی و چاوە سیحراوی و گەشانە، بەژنی ئەو ئافرەتەی هەموو جوانییەکانی خودای تیابوو، هەموو سیفەتەکانی خۆری تیابوو، ئارامیان نەکردمەوە. دەستی سەی جەلالی شەمسم گرت و گووتم «بەڵام سەریاسی سوبحدەم

لە کوێیە، لە کوێ». ئەو لە ناو ژانە بەهەشتییەکانی خۆیدا، وەک پیرێکی شەیدا بۆ لەزەتە بێسنوورەکان، بۆ سفرە ڕازاوەکانی دونیا دەیگووت «بخۆرەوە، شەراب بخۆرەوە، مەی نۆشکە، بە قامەتی ڕەزدا سرود بڵێ... سرود». فرمێسکەکانی خۆی دەسڕی و کاسێکی زیوینی پڕدەکرد لە مەی و بێئەوەی چاو بنوقێنێت دەینۆشی، بە جۆرێک سەری بەرزدەکردەوە، لە کاتی قوم لێداندا، ئەستێرە دوورەکانی شەو ببینێت. کاسەکەی دادەنایەوە و دەیگووت «بۆ چ سەریاسێک دەگەڕێیت... بۆ چ سەریاسێک؟... من و تۆ چوزانین چەند سەریاسی تر لەم وڵاتانەدا هەیە... چوزانین چەند شەوی تر، چەند سەی جەلالی شەمسی دیکە، شەوانێک مەلۆتکەیان هەڵگرتووە و بەسەر ئەم هەرێمانەدا بەشیانکردوون... کێ چوزانێت کامە کوڕی تۆیە؟». من بەبێسەبری کاسێک مەیم پڕدەکرد و دەمگووت «من بە دوای کوڕی خۆمدا ناگەڕێم... تێدەگەیت، سەی جەلالی شەمس، من بە دوای سەریاسی سوبحدەمدا دەگەڕێم». تەماشایدەکردم و دەیگووت «هێشتا منداڵ بوو دەموچاوی سووتا، بۆمبێک لە بۆمبە تێزابییەکان کەوت بەسەر ئەو خانووەدا کە تیا دەژیا، من بردبووم بۆ ئەوێ، بۆ لای ژن و مێردێکی بێ منداڵ بەخێوبیکەن. تەسلیمی سێ خێزانی جوتیارم کردن، ئەو سەروسااڵە کە گوندەکان ڕووخێتران و دونیا خاپوورببوو دووانیانم ونکرد، وەک شوشەیەک شەراب هیچ کەس نەیخواتەوە، شەرابێک نەیەتە سەر هیچ سفرەیەک، ساقییەک پەنجەی بۆنەبات، ڕەندێک لێوی پێ تەڕنەکات. نەفسێک، بەشەرێک نەبووە دایک و باوکی ئەو منداڵانە. هیچ کەس».

کەمێک فەقیانە سپییەکانی گرێدەدایەوە و دەستی دەبردەوە بۆ کاسەکەی و دەیگووت «وامەزانە مەی خافڵێکردوم، من بە دوایانەوە بووم، بێ تەکلیفی عەبد و خودا بە دوایانەوەبووم، لەوە منداڵتربوون لە زۆر شت تێبگەن، تاکە کەسێکم هەر سێکیانم گرتۆتە باوەش. سێ تیفلی غەمگین بوون... دووانیان لە هەراوزەنا گەورەکاندا ونبوون، یەکێکیان دایک و بابی مردن، دووەمیان لە کاتی ڕاکردندا بۆ ئەودیو سنوور لەو دارستان و دۆڵ و دەربەندانەدا ونبوو.

سەیرکە عەزیزم، ئەو سنوورە دەبینیت، ئەو چیاو دۆلە سەختانە دەناسیت کە مەملەکەتی ئێمە لە مەملەکەتی شاهـ و مەلاکان جیادەکاتەوە، خاکی ئێمە لە خاکی سوڵتان و ئاخوندەکان جیادەکاتەوە، لەویادا هەزاران هەزار کەس کوژراون و سەریان بە گۆمی نەهاتدا چووە. چۆن دوای هەورێک دەکەوێت، ئاوا دوایانکەوتم... مەبەستم نەبوو بیانهێنمەوە بۆ باوەشی دایک و باب، حەزم دەکرد دوور بە دوور تەماشایانبکەم، وەک تینوویەک دوور بە دوور تەماشای پەرداخێک مەی بکات... ئاوا تەماشایان بکەم. شەش سالّی منداڵی بەوجۆرە سەرپەرشتیم کردن، بە سوار ئەسپێکەوە دەهاتم و بەر دەماغێکم دەبەست و تەماشای گەورەبوونیانم دەکرد. سەردەمێک کە تەپوتۆزی کۆست و کوێرەوەری کەمێک نیشتەوە و ئاگری کڵۆڵی کەمێک دامرکایەوە، کە وای لێهات دەستی پیری مەیخانە جارێکی تر شەراب بگرێتەوە، کە ڕەز کەوتەوە سەر شکۆفە، من لەو مەرز و وەرد و مەملەکەتانەدا کەوتمەوە سۆراغیان. جارێکیان بیستم یەکێکیان لە مەرزەکان یارمەتی وڵاغدارەکان دەدات، هێسترەکانیان ئاودەدات، ئاڵفیان بۆدەخات، جێشەویان بۆ دەگرێت، ڕایەخیان بۆ جێبەجێدەکات. من چووم بۆ مەرزەکان و بەگەیشتنی من گووتیان منداڵێک بەو ناوەو بەو وەسفە هەفتەیەک پێشتر ئیشێکی لای سایەقێکی ڕێگای جنوب دۆزیوەتەوە، هەستێکم هەبوو کە ماون، هەستێک لە هەستی مەیخۆرێک دەچوو بە سەلیقە دەزانێت سوراحییەکەی چەند مەیی تیاماوە... حەیف... حەیف کە ئینسان ناتوانێت دوای هەور بکەوێت، موخابن کە ئینسان ناکرێت ڕەگی ئاو لە زەویدا بدۆزێتەوە».

من دەمگووت «بەڵام دواهەمین سەریاس لای تۆیە... لای تۆ».

«من یەک مەخلوقم لە لایە کە پێیاندەگووت سەریاسی سوبحدەم، یەک مەخلوقی زامدار کە نامەوێت ببینیت... نامەوێت».

بە ئارامی دەستیم هەڵدەگرت و ماچم دەکرد و دەمگووت «ئەی پیاوچاکی گەورە... دەمەوێت ببینم، تکایە دەمەوێت ببینم».

سەی جەلالی شەمس تەماشای سینییەک مۆمی دەکرد کە ئەو فریشتە خوداکردەی ژنی بە بێدەنگ دەیهێنا، سینییەکی گەورە، دروست نازانم چەند مۆمی لە سەر بوو، لەبەر ڕۆشنایی مۆمەکاندا، وەک پیرێکی زێڕین دەینواند. بۆ یەکەم جار بەوجۆرە ڕووبەڕوو سەیریدەکردم و دەیگووت «بە تەنیا کوڕی تۆ نەبوون، کوڕی ئەم تەبیعەتەبوون، کوڕی ئەم خاک و مەوتین و عەردەبوون. ئەفسوسمە تۆ ببینی، وەک چۆن من درەنگ درەنگ دەیبینم. سەیرکە... لە سووتانی ئەودا دەتوانیت، لە سووتانی هەموو ئەم خاک و ئاوەدانییە بنواڕیت». سەیری دەکردم و شەرابەکەی هەڵدەدا و دەیگووت «بۆ دەتەوێت یەکێک ببینی کە ناتوانێت لەگەڵتدا بدوێت... من خاترجەمم کە تۆ شتێکی تر لە خەیاڵتدایە، نیگاری کەسێکی ترت لە ڕۆحی خۆتدا غەمڵاندووە... من تێدەگەم... تۆ بیستویەک ساڵە بیر لە کوڕەکەت دەکەیتەوە، وەک شەراب بە شتێک مەستیت، بە وێنەیەک مەستیت، داتناوە نیگاری کوڕەکەت بەوجۆرە بێت، داتناوە جوان و لاوچاک و سوارە بێت... وانییە... وانییە... تاڵترین جۆری شەراب چاوەڕوانییە، من هەموو جۆرەکانی مەییم تاقیکردۆتەوە، ڕیشم لە سەر کاسی بادە سپیکردوە، چاوم لە چاوەڕوانی ساقییدا کزبووە، من پێتدەڵێم چاوەڕوانی دوورودرێژ ئادەمی تووشی وڕێنە و ماخۆلان دەکات، کوڕەکەی تۆ لەوێیە لەوێ، لەگەڵ ئەوانی تردایە، لەگەڵ ئەو منداڵە سووتاو و بریندار و غەمبارانەدا لە ماڵێکدایە، کەسانێکی خێرخوا بەخێویاندەکەن... کوڕەکەی تۆ لەوێیە، بەڵام دەڕوات ئەویش دەڕوات، نا موزەفەری سوبحدەم، بینینی دەتکوژێت، هیواخەسارت دەکات. من هەمیشە وەک باوکێک بۆی گریاوم، بۆ ئەو و هەموو منداڵەکانی تر. لەگەڵ هەموو قومێک شەرابدا، دڵۆپێک زوخاوی ئەو منداڵانە چۆتە ڕۆحمەوە و نایەتەدەرێ. تکایە وازلێبهێنە بابڕوات، باسوار کەشتییەکی بکەن و ببەن، سوار باڵدارێکی وەک سیمرخی بکەن و ببەن، تۆ هیچت بۆ ناکرێت... هیچ. وەک هەموو باوکێکی دۆڕاو وەرە و لەگەڵ منداخۆت مەستکە، خۆت مەستکە و تەماشای ڕەز و کاسی بادە و سوراحی شەراب بکە».

من دەمزانی لە چ بەدبەختییەکەوە قسەدەکات، دڵنیابووم غەمبارە، بەڵام زۆریی غەم بەرەو بێباکی و کەمتەرخەمییەکی زاهیدانەی بردبوو. بە هێمنی دەیگووت «هەبوو نەبوو کوڕە پادشاهێک هەبوو، سااڵەهای سااڵ عاشقی نیگاری سەر دیوارێک دەبێت، سااڵەهای سااڵ دەکەوێتە سەر خولیای گەران بۆ ساحێبی ئەو وێنەیەیەی لە قەد ئەشکەوتێکی بەرز و دوورەدەستدا دەیبینێت، دێتەدەرێ و کۆشک و شکۆی شاهان بەجێدەهێڵێت و دەکەوێتە دوای سۆراغی عەشقێکی نابەکام، تاج و سەوڵەجان تووڕەدا و عەسا هەڵدەگرێ و خیرقەی دەرویشان لەبەردەکات، سااڵەهای سااڵ دونیا لەمسەر بۆ ئەوسەر تەیدەکات و ئەو نیگارە نادۆزێتەوە کە تاسەی دڵی بشکێنێت، تا وەک پیری مەیخانەکان بەسەر مێزی بادەدا کوڕدەبێت و خوداحافیزی لە جوانی و جەهێڵی خۆی دەکات. لەگەڵ پیری و داچەمین و سیسیدا، ئاگری دڵی ئارامنابێتەوە، پۆژێک پوودەکاتە دار و دیارێک و داوەتی خاتوونێکی بۆدێت، کە پێیدەڵێت «وەرە و من ئەو مەعشوقەیەی تۆم، ئەو نیگارەم کە تۆ زەوی لەمسەر تا ئەوسەر بۆ تەیدەکەیت... وەرە و ئەم شەو میوانم بە». بۆ ئێوارە ئەمیری عاشق و کەنەفتە لە ئاوێنەدا تەماشای خۆی دەکات و دەبینێت کە پیری چی پێ کردوە، تەنیا ئەوکات دادەنیشێت و بیر لە دڵڕەقی دەهر دەکاتەوە، بیری ئەوەی دەکەوێتەوە کە کاری دەهر تەنیا ئەوی نەگرتۆتەوە، بەڵکو مەحبوبەش هەر دەستکردی خالیقە و لە دەست هیچ و قانونی ئەو دەربازی نەبووە... ئەوشەوە کە دەگاتە بەر ماڵی حەبیبە، پیری ئەژنۆکانی لاوازکردوە، لە بەردەرگا دەوەستێت و دووڵە لەوەی بچێتە ژوورێ، دووڵە بڕوا و دەموچاوی ڕاستەقینەی دەهر ببینێت، یان بوەستێ و بەو نیگارە خەیاڵییەی خۆیەوە بگەڕێتەوە و تاماوە بە خولیای نیگارێکی خەیاڵینەوە سەربنێتەوە، دواجار لەو ساتەدا کە وەختە دەست بۆ تەقولبابی ماڵی مەعشوقە دەبات، دەستی دەلەرزێت و گیانی دەچێتە سەر ئاو و لەرز دەکەوێتە ئەژنۆی... لەویادا بڕیاردەدا کە چۆن سااڵەهای سااڵ تەنیا بە خەیاڵ ژیاوە، هەر بە خەیاڵ بژی و چۆن عاشقی نیگارێک بووە هەروا لێگەڕێ و هەروا بەردەوام بێت... ئیدی دەست لەو دەرگایە بەردەدا

و خیرقەی خۆی کۆدەکاتەوە و وەک قەلەندەرانی بێمەکان دەکەوێتەوە شاخ و کێو و جارێکی دی ڕووناکاتەوە ئەو ماڵەی کە مەنزڵی مەعشوقەیە... مەعشوقەیەک هەر لە خەیاڵدا جوانە و لەویادا مەعنای هەیە».

دەستی سەی جەلالی شەمسم دەگرت و دەمگووت «پیری دانا... مەبەستت لەم حیکایەتە چییە... دەتەوێت چیم پێ بڵێیت؟».

شەرابەکەی دەنۆشی و دەیگووت «تۆ لەوە زیرەکتریت لێم تێنەگەیت... پێتدەڵێم، دەست بەو نیگارە خەیاڵییەی ناو دڵتەوە بگرە چاتکرە... شیرینی شەرابی خەیاڵ، لە تاڵی ئاوی حەقیقەت باشترە».

من دەمگووت «نا بەڕێز، من تاڵی ئاوی حەقیقەتم لا باشترە... من لەو زاهیدە ناچم کە تاج و سەوڵەجان بۆ خەیاڵێک فڕێدەدا، لەوانە نیم لە ترسی نیگاری مەحبوبەم، لە بەردەرکی ماڵیان ئەژنۆم بلەرزێت و ڕوو وەرگێڕم... ئەگەر کوڕەکانم چڵوچێوێکی ڕەشیش بن، ناچارم باوەشیان پیابکەم... ئەوان ئازارێکی ئەوتۆیان چەشتووە شایەنی ئەوەن یەکێک بێ مەرج، بێ هیچ شەرت و پەیمانێکی پێشوەخت خۆشیبوێن... تۆ حیکایەتی تەواوی کوڕەکانی من نازانیت... تۆ نهێنی سەرەتایانت لە لایە، دەزانی لە کوێوە هاتوون، بەڵام من دەزانم چۆن ژیاون. چۆن لە سەر شۆستەی شارەکان و لە هەڵم و باروتی شەڕدا ونبوون... ئەوان زوڵمێکی ئەوتۆیان بینی کە شایستەی لێبوردنێکی گەورەن... شایستەی عەشقێکی ڕاستەقینەن... ئەوانە کوڕی منن... کوڕی من... من تا دواهەناسە ئازاری چارەنوسیان هەڵدەگرم».

فەقیانەکانی کۆدەکردەوە و بە توڕەییەوە سەیری دەکردم و دەیگووت «کوڕی تۆ نین... بە تەنیا کوڕی تۆ نین... کوڕی هەموومانن... دەبوایە هەموومان ژانی چارەنوسیان هەڵگرین».

من بە غەمگینی تەماشام دەکرد و دەمگووت «یان کوڕی هیچ کەس نەبوون... هیچ کەس... نە کوڕی من بوون، نەهی تۆ و نە هی کەسی تر».

چاوی دەنوقاند و لەبەر ڕۆشنایی زەردی مۆمەکاندا وەک نیگارێکی خەیاڵی لێدەهات، بە ڕۆحێک دەچوو بۆ ماوەیەک دەردەکەوێت و دەمێک ونبوو ئیتر لەسەر خاکی زیندووان نەیدۆزیتەوە، بە هێمنی مەستێکەوە کە سوڵتانی هێشتا بە دەستی هەستەوەیە، چەند جارێک لە بەرخۆیدا دەیگووت «کوڕی هەموومان بوون...هەموومان... هەموومان».

من دەستیم ماچ دەکرد و دەمگووت «پێمبڵێ دواهەمین سەرياس لە کوێیە... پێمبڵێ».

دەستی دووردەخستەوە و دەیگووت «خودایە لە مەستیم عەفوومەبە... ئەوە ئەو گوناهەیە کە بۆم تەرک ناکرێت... خودایە ئەگەر تۆ پێتوایە ئۆبالی ئەو گەنجانە لە گەردنی منە لە ویشم عەفوومەبە، چونکە نازانم کێ گوناهبارە... کێ... ئەوانە کوڕی هەموومان بوون و کوڕی هیچ کەسیش نەبوون... وەک مانگ، وەک جەبەروتی خۆت، وەک شەراب لە ناو وجودی تریدا، کە موڵکی هەموومانن و موڵکی هیچ کەسیش نین. سێ مەلۆتکەبوون، سێ پارچە گۆشتی مەعسوم، دواتر شتێک لەگەڵ خۆیدا بردنی، بایەک لە دەستی مەستێکی وەک من بەهێزتر. موزەفەری سوبحدەم، چۆن بوومەلەرزە دەتوانێ سوراحی شەراب بشکێنێت، چۆن دەتوانێت پیاڵەی بادە بەخۆی و شەرابەوە سەرەوژێربکات، گەردەلوولیش هەیە دەتوانێت کوڕەکانمان بفڕێنێت... ئەوان سێ نەمام بوون کە با لە باغ هەڵیکەندن و بردنی، یەکی هەناریکی شوشەیان پێبوو تا یادگاری ئەو باغەیان لە یادنەچێتەوە کە تیا سەوزبوون، یەکی هەناریکی شوشە کە گەر ڕۆژێک کەوتنە سەر ڕێگای یەک، یەکدی بناسنەوە، ئەگەر ڕۆژێک بۆیان گەڕاین لە پێچ و پەناکانی دونیادا بیاندۆزینەوە».

من بە غەمگینییەوە دەمگووت «بەڵام هیچ کەس بۆیان نەگەڕا... هیچ کەس»

ئەو بە پەژارەیەکی گەورەوە سەری دەخستە سەر کتێب و وەرەقەکانی کە لە بێدەنگی ئێوارەدا، لەبەر ڕۆشنایی مۆمەکاندا، ئارەزووی بێدەنگییان قوواڵتر و قوواڵتر دەکردەوە. بە دەنگێک کە هێندە خامۆش و کپ بوو،

هیچی لە دەنگی ئەو پیاوە نەدەچوو کە بە دریژایی ئێوارە قسەیکردبوو دەیگووت «لەبەرئەوەی کاتمان نەبوو، ئەی دۆست کاتمان نەبوو. شەڕ و مەستی ئێمەی لەگەڵ خۆیدا برد... بادە و جەنگ... بادە و جەنگ... بادە و جەنگ». سەیرێکی دەکردم و بە هەمان ڕوخسار و سیماوە دەیگووت «ئەو نەیدەویست... نەیدەویست... هیچ کەس لاپەڕەی ئەو چیرۆکانە هەڵبداتەوە». من دەمگووت «ئەو کێیە... ئەو کێیە پێمبڵێ؟». وەک یەکێک لە ئەستێرە و هەور و درەخت و کاسی شەرابەکەی بترسێت، بە ئەسپایی دەیگووت «سەرۆک... سەرۆک... یاقوبی سنەوبەر».

دەمویست زیاتر بیهێنمە قسە، دەمویست تێمبگەێنێت کە ئەڵماسی ئەم نهێنییە لە کوێدایە، بەڵام هیچی نەدەدرکان، بەر لەوەی شەو بگاتە قوولترین ماڵی خۆی، بەر لەوەی ئەو بە جۆرێک مەستبێت، هەستێت و بڕواتە ئامێزی ئەو حۆرییە خودایییەی کە وەک پەپولە بەدەورماندا دەهات و دەچوو. لێم دەپرسی «سەی جەلالی شەمس، ڕێگام بۆ ڕۆشنبکەرەوە، تۆ باوەڕت بە شەراب و مۆم و خەڵوەتی مەعشوقە هەیە... بە هەر سێکیان سوێندت دەدەم دواهەمین سەریاس لە کوێیە؟». وەک ئەوەی ماندووم کردبێت، وەک ئەوەی چاوەڕوانی ئەوەی نەکردبێت، چیرۆکی ئەو منداڵانە وا ئازاریبدات، وەک ئەوەی چیتر مەی مەستینەکات و چیتر نەتوانێت بخەوێت، هەڵدەستا و بە گرژییەکەوە کە لەبەر مۆمەکاندا شێوەی پەیکەرێکی کۆن و بەویقاری دەدایە دەیگووت «لەوێیە، لەوێ لە ماڵی منداڵە سووتاوەکاندایە، لەگەڵ براکانیایەتی... بڕۆ... بڕۆ موزەفەری سوبحدەم، بچۆ بۆ لای موژدەی شەمس، سەی موژدەی کوڕمان. ئەو تاجیری ئەنتیکە و توحەفیات و شتی کۆنە، لە ناو قەیسەرییەکاندا دەیدۆزیتەوە... ئەو دەتبات بۆ لای سەریاسی سوبحدەم، ئەو دەتبات».

دادەنیشت و بەخەتێکی شکستە، کە تا ئەوکات جوانترین خەتێک بوو دیبێتم، نامەیەکی دەنووسی و بێئەوەی سەیرمبکات، دەیگووت «ئەو نامەیەی بدەرێ و تەواو... ئەو نامەیەی بدەرێ و هەنارە شوشەکەتی نیشانبدە و

بڵێ من ئەوم... ئەوم، بەڵام موزەفەری سوبحدەم یەک شت بزانە، یەک شت، شتێک لەوانەیە سوود و ئیستیفادەیەکی گەورەی هەبێت و لەوانەیە مەنفەعەتێکیشی نەبێت، بزانە مەحەبەت تازە دەردی ئەو منداڵانە تیمارناکات».

شەوێکی ساردبوو کە لە باغی سەی جەلالی شەمس هاتمەدەرێ. ساردتر لە شەوەکانی پێشووی ژیانم... شەوێک بوو هەستمکرد تا قوواڵترین شوێنی ژیانم لە نهێنییەکدا نوقمبووم سەروبنی نییە... دەڕۆیشتم و وەک شێت چاوەڕوانی بەیانیم دەکرد... بەیانییەک بەوپەڕی بێڕەحمییەوە منی هەڵگرت و بەرەو ئەم کەشتییەی هێنام.

١٨

چەند ساڵێک لە مەوبەر، لەو ئێوارەیەدا کە لافاو محەمەدی دڵشوشەی لەگەڵ خۆیدا برد، دەبایە بچوایە بۆ لای سەی مژدەی شەمس، ئەو ئێوارەیە کە بە خۆی و هەناره شوشەکەیەوە، عەشق ڕێگای پێگرت و خەیاڵی پێگۆڕی، دەکرا ئێوارەیەکی گرنگ بێت لە دۆزینەوەی سەریاسەکاندا بۆ یەکتر، بەڵام کاتێک عەشق دڵی محەمەدی دڵشوشەی شکاند و بە خێرایی بەرەو مەرگ ڕفاندی، کاتێکی ئەوتۆی نەبوو ئاڕاستەی خۆی بگۆڕێت و چیرۆکی سەریاسەکان بگەینێتە کۆتایی خۆی. نا من وەک سەریاسی دووەم ئەو گومانەتان تیا دروستناکەم کە محەمەدی دڵشوشە کوژراوە، من دەمەوێت لە وێرانەی عەشقی ئەودا بژیم، نەوەک لە تەلیسمی مردنیدا، تەلیسمێک کە بۆم ناکرێتەوە و گوناهباریک نامەوێت بۆی بگەڕێم، کوژراوێک نامەوێت ئەو خەونە کۆنەی منداڵیی بکوژم، کە حەزی دەکرد لە عەشقدا بمرێت. بەڵێ، ئەو ئێوارە سەیر و ساردەی تۆفانەکان بوو، چیرۆکی سەریاسەکانی ڕاکێشایە ئەم زەریایەوە. سەیرکەن هەموو حکایەتێک وەک جۆگەلەیەکی چکۆلانە وایە کە دواجار دێت و دەڕژێتە ناو دەریای بەرینی هەزاران حیکایەتی ترەوە... هەر حکایەتخوانێکیش لە ڕێگا مرد، دەبێت حیکایەتخوانێکی دی هەبێت شوێنی بگرێتەوە و ڕووبار لە دوای ڕووبار و دەریا لە دوای دەریا دوای ئەو چیرۆکە بکەوێت.

حیکایەتی منیش وابوو، من ئەو سەفەرەم تەواوکرد کە محەمەدی دڵشوشە لە ئێوارەیەکی تۆفاندا نەیتوانی تەواویبکات.

ئەو شەوە کە لای سەی جەلالی شەمس گەڕامەوە، جیهان بە جۆرێک تاریک بوو، وەک ئەوەبوو لە جوغزێکدا گیری کردبێت و یەکێک لەوسەری ئەوسەری دونیاوە هاواربکات «تەواو ژیان شێوەیەکی هەتاهەتایی خۆی وەرگرتووە و کاتی قسە و دوودڵی و دەستکارییەک نەماوە». شەوبوو، من بە هەستی یەکێکەوە بزانێت بە نێو هیچیدا پەلدەکوتێت، دەهاتمەوە بۆ ئەو گوندە... سەیربوو لە لام کە بینیم خوشکە سپییەکان لە تاریکییدا چاوەڕوانم دەکەن. چیرۆکی سەریاسەکان لە قوولاییدا بریندارى دەکردن، لەوە دەترسان ڕۆژێک بێت سەدان سەریاس سەر دەربهێنن، لە قوولایی ئەو شار و گوندانەوە سوپایەک لە منداڵانی هەتیو بە خۆیان و سەدان هەناری شوشەوە برژێنە ژیانی منەوە، لەوە دەترسان شار و گوندەکانی ولات، هەموویان لە ژێرەوە پڕبن لە هەزاران منداڵی تر کە هەمان چیرۆکی سەریاسەکانیان هەیە، دەترسان بکەومە گومۆکەیەکی کوشندەوە نە دەری هەبێ و نە دەربباز. ئەو شەوە من باوەشم بە هەردووکیاندا کرد، کە وەک دوو پەریی گەورە لە سەر بەردێک لە نزیک ڕێگاکانەوە چاوەڕوانیان دەکردم. وەک هەمیشە بێدەنگ و قوول و بە حیشمەت دەیاننواند، دوو مەخلوق بوون لە خەویشدا نەتدەتوانی لە یەکیان جیابکەیتەوە، لەو ڕێگا تاریکەدا تا گەیشتینە ماڵ، باسی ئەو یەکدی بینینە سەیرەی سەی جەلالی شەمسم بۆ کردن، باسی ئەوەم کرد کە سەریاسێکی دیکە لە شوێنێکی دیکە، لە ڕوخسارێکی دیکەدا لەو شارەدا دەژی. من ئەوکات جگە لەو ڕستە سەیر و ئاڵۆزانەی سەی جەلالی شەمس هیچی دیکەم لە سەر دواهەمین سەریاس نەدەزانی. بەڵام بیرتان نەچێت «دواهەمین سەریاس» ناوێک بوو دواتر لە کۆتایی هەموو شتێکدا بەخشیمە ئەو منداڵەی دۆزەخی بینیبوو. ئێستاش واتێدەگەم ئەو دواهەمین سەریاسی دونیا نەبوو، بەڵکو دواهەمین سەریاسی ژیانی من بوو.

ئەو شەوە بۆ ئەوەی ئازارەکانی خۆم هێورببەمەوە، وەک هەمیشە قسەم لە یەکێتی مرۆڤەکان کرد، قسەم لەوە کرد، کە ناوی سەریاس جگە لە

هاومانایەکی دیکە بۆ وشەی مرۆڤ، هیچی تر نییە. وشەی سەریاس ناوێکی تری لە بری مانا گشتی و مەجازییەکەی مرۆڤ بەکاریدەهێنین. دەمگووت، چیرۆکی سەریاسەکان هەر ڕەنگێک وەربگرێت، بە هەر ڕێگایەکدا بڕوات، لەوە دەرناچێت کە چیرۆکی هەموو ئەوانەیە لەم سەر زەوییەدا، بێ هیچ کۆمەکێک کەوتوونەتە ناو گێژەنی وەیشوومە و لێقەومانەوە. من لە مێژبوو وازم لەوە هێنابوو، بۆ یەکێک، بگەڕێم ژیانی لە ناو هەزاران هەزار زیندەگی تردا توابووەوە، دەمزانی جیاکردنەوەی هەر یەکێکیان لە دەستەی ئەوانیدی، بێماناکردن و کوشتنێتی... ئاە ئەی دۆستانی ئەم شەوە تاریکە، لەوانەیە لای ئێوە وا نەبێت، لەوانەیە شتەکان بۆ ئێوە کە خۆتان نیشتەجێی هەمیشەیی ئەو ماڵە بوون چەشنێکی دیکە بنوێنێت، بەڵام لای من کە لە دوورەوە هاتبووم، ساڵەهای ساڵ لە سەحرادا یەک دیمەنم بینیبوو، ساڵەهای ساڵ مەودایەکی نەشکاو و نەبڕاوم لە هەموو شتەکان وەرگرتبوو، وەک چۆن بیابان لە یەکێتی و یەکانگیری سروشت ئاگاداری کردمەوە، چۆن دەریای بێسنووری لم لەو بۆتەیەی خەبەردارکردمەوە کە هەمووان وەک مرۆڤ و گیانەوەر و خودا لە ناویدا نیشتەجێین، بە هەمان شێوەش لە یەکێتیی سەرتاسەری ژیان وەئاگای هێنامەوە. دەشێت ئێوە تاکەتاکە سەیری خۆتان بکەن و بڵێن ئەمە ژیانی منە، بەڵام کاتێک مرۆڤ بیستویەک ساڵ لە ماڵ دووربێت کاتێک دەگەڕێتەوە، کاتێک دادەنیشێت و تەماشادەکات، ناتوانێت، یەکە یەکە پێتانبڵێ «ئەمەیە ژیانت»، بەڵکو دەتوانێت پێتان بڵێ «ئەمەیە ژیانتان» «ئەمەیە ژیانمان» «ئەمەیە ژیان». من سەریاسم لە ناو ئەو یەکێتی و تێکەڵاوبوون و ئاوێتەبوونە مەزنەدا بۆ جیانەدەکرایەوە. من ئەم شەو لە بەردەم ئێوەدا دەیدرکێنم و خۆشبەختیشم، لە گەڕانی دوور و درێژمدا بە دوای سەریاسی سوبحەمدا، سەریاسی ڕاستەقینەم نەدۆزییەوە، ئەو کوڕە ڕاستەقینەیەم نەبینی کە وێنەکەی لە خەیاڵمدا بوو، بەڵام هەموو ئەو جیهانەم بینی کە سەریاسی تیا ونبووبوو. ئەو شەوەی لای سەی جەلالی شەمس گەڕامەوە و درەنگ وەخت لە تاریکی ناو کێڵگەکاندا قسەم بۆ خوشکە سپییەکان دەکرد، بە جۆشی دەرونشێکەوە قسە لە خودا بکات، دەمگووت سەریاس ناوێکی

تـرە لـە ناوەکانـی ئـادەم... ئادەمێک بـێ خـودا لـەم زەمینـەدا دەسـووتێت و هەڵدەسـتێتەوە، دەردەکرێـت و دەگەڕێتـەوە. بـەڵام خوشـکە سـپیەکان، جـۆرە نیگەرانـی و پەرێشـانییەکیان تیابـوو مـن تێینەدەگەیشـتم.

مـن لـە تاریکیـدا دەسـتم بەرزدەکـردەوە و دەمگـووت «لالای مـن، شاشـای سـپیم... باوابێت... باوابێت... بـا ئـەم عەودالّـی و گەڕانـە لەگـەڵ خۆیـدا بمبـات، بمبـات بـەرەو نـاو گەردەلـوول، بـۆ سـەحرا، بـۆ نـاو قوللـە تاریـک و داخـراوەکان، بـۆ پشـت هـەر دەرگایـەک کـە کلیلەکانـی لای مـرۆڤ نییـە... بابمبـات، ئێوە غەمـی چـی لـە مـن دەخـۆن، مـن بۆیـە لێـرەم تـا دەریـاکان بـە دوای ئـەودا بگەڕێـم، دەزانـم ئێستا لێم دەپرسـن ئـەو کێیـە، مـن بـۆ کامـە سـەریاس دەگەڕێـم، سـیفاتی ئـەو سـەریاسـە چییـە، ئـاوا شـێت خـۆم لـە دوی دەدەمـە دەسـت گێـژاوەکان؟ نازانـم لەوانەیـە زنجیرەیـەک ڕۆحـی بەدبەخـت هەبـن، بـە زنجیرەیـەک چیرۆکـی شـەیتانکرد پێکـەوە بەسـترابن و هەریەکەیـان بمانباتـە سـەر ئـەوی تـر... مـن تـا ئـەو جێگایـەی بتوانـم دەڕۆم... تـا ئـەو جێگایـەی خەیاڵـم ئـەم مەحشـەرە قبووڵـدەکات دەڕۆم، مـن ئەگـەر خودایـە دەسـتم دەگرێـت و ئەگـەر شـەیتان، دواجـار دوای دەکـەوم».

ڕۆژی دوایـی ئـەو هەنـارە شوشـەیەم لـە خوشـکە سـپیەکان خواسـت و بەتەنهـا چوومـە لای «سـەی مـژدەی شـەمس» ئـەو توحفەفرۆشـە گەنجـەی هیچـی لـەو پیرەمێردە عاشـقە نەدەچـوو کـە لە نـاو چیاکانـدا دیبـووم، پیاوێـک بـوو لـە نوسـینگەیەکی گـەورەدا دانیشـتبوو، بـە هێمنـی و وێقارێکـەوە قسـەی دەکـرد تەنیـا لـەو سیاسـیانەم بینـی بـوو کـە هەندێـک جـار لـە کەناڵـە ناوخۆکانـەوە لـە پشـت کورسـی و مێزەوە قسـەیان بـۆ تەلەفزیۆنـەکان دەکـرد، منگـی و گڕییـەک لـە دەنگیدابـوو، لەگـەڵ هـەر کەسـێکدا قسـەی بکردبایـە وەک ئەوەبـوو بـۆ کۆمەڵێـک ئافرەت قسـەبکات و بیەوێـت بـە دەنگـی سـەرسـامیان بـکات، نامەکـەی باوکـی و هەنـارە شوشـەکەم دایـە، ئـەو دەسـتی بـرد و لـە مێزێکـی تەنیشـت خۆیـدا قاسـەیەکی گـەورەی کردەوە، هەنارێکـی شوشـەی دیکـەی لـەو قاسـەیە

دەرهێنا، هەناریکی شوشە کە تەواو لەو هەنارە شوشەیە دەچوو کە من خستبوومە سەر میزەکەی. بە هێمنی هەردوو هەنارەکەی بەراوردکرد و گووتی «من لە سەر ڕاسپاردەی باوکم سەرپەرشتی دەکەم... ئەو کەسی من نییە... لەگەڵ کۆمەڵێ منداڵی تردایە، ڕێکخراوێکی بیانی بەخێویاندەکات». سەیرێکی کردم و بە سەرسامییەوە پرسی «تۆ دەزانیت چۆنە؟ بینیوتە؟ دەزانیت چ ڕوخسارێکی هەیە؟». من گووتم «نا... لە کوێوە بزانم، لە کوێوە؟ تا ئێستا نەمبینیوە». بە هێمنی کلیلی ماشێنەکەی هەڵگرت و گووتی «بابڕۆین». ئەو منی برد بۆ ئەو ماڵە گەورەیە کە لە کوچەیەکی نوێ و لە بەشێکی تازەی شاردا بوو. سەی مژدەی شەمس لە ڕێگا سەری بادەدا و دەیگووت «قوربان من ناناسم، من لە سەر قسەی سەی جەلال هەموو شتێکم بۆ کردوە، من ئەو ڕێکخراوەم بۆ دۆزییەوە کە سەرپەرشتی منداڵانی کەمئەندام و ئیفلیج دەکات، لەوانەیە بیبەن بۆ ئەوروپا، دکتۆرێک پێیگووتم لەوێ دەرسی لە سەر دەخوێنن... دەمێکە بە باوکم گووتووە خۆی لەم چیرۆکانە دووربخاتەوە... بەڵام ئەو وازناهێنێت... قوربان بزانە، من هەموو شتێکم لەبەر خاتری سەی جەلال بۆ کرد». پیاوێک بوو خۆی لەوە بە گەورەتر دەزانی بایەخ بە چارەنوسی هەندێ کەسی بچوکی وەک دواهەمین سەریاس بدات. منی لەبەر دەرگاکە داگرت و گووتی «دەتەوێت بێمەوە بە دواتا؟». گووتم «نا... ئەزیزم... من خۆم شارەزای هەموو ڕێگاکانی دونیام». نازانم بۆ لەگەڵمدا نەهاتە ژووری، پێدەچوو نەتوانێت لەو دونیایە نزیک بکەوێتەوە کە ئەو منداڵانە تیادەژیان. وەک ئەوەی ترسێک لەو جێگایەی دووربخاتەوە کە تەنیا ڕێز و مەحەبەتی باوکی ناچاری کردبوو ڕووی تێبکات. سەی مژدەی شەمس وەک یەکێک نەهاتە پێشچاوم مەراقێک لە دونیا بخوات، کەسێک بوو، شوێنێکی بۆ کەسانی تر و زیندەوەرانی تر لە ژیانیدا نەکردبووەوە، پیاوێک بوو لە نیوەڕۆیەکی گەرمدا منی گەیاندە خانوویەکی گەورە کە لە ناوەوە جۆرە قەڵایەکی داخراوی دیکە بوو، تێکەڵیەک بوو لە خەستەخانە و زیندان، لە شوێنی بەخێوکردن و شوێنی قەهر، لە مانای سەرپەرشتیکردن و مانای وێرانکردنی مرۆڤ، منی گەیاند و

ئیتر نەمبینییەوە. بەڵێ، هەر ئەو جارە بوو ئیدی من سەی مژدەی شەمسم نەبینییەوە، ئەو پیاوەی دەبایە محەمەدی دڵشوشە بیات بۆ لای دواهەمین سەریاس، بەڵام کە بینیم هیچی دەربارەی محەمەدی دڵشوشە نەدەزانی، ئاگاشی لە چیرۆکی سەریاسەکانی تر نەبوو. دەیگووت «ئەوەندەم کات هەیە بە دوای ژیانی خۆمدا ڕابکەم، ساڵەهای ساڵە بە سەی جەلالی شەمس دەڵێم ئەو هەنارە شوشەیە چییە با فڕێیدەم، خۆ قاسەکەم تەنەکەی خۆڵ نییە، هەر جارێک کە دێت، دەرگای قاسەکەم پێدەکاتەوە تەماشای دەکات و دەگەڕی، من هەموو جارێک دەڵێم بابە ئەم شتانە چیین، ئەمە سەنعەتی ڕەمانێکە، ئاخر ئەم شوشەیە خۆ توحفە نییە، من چی لێبکەم، براگیان سا شوێنم لێدەگڕێت، ئەو دەڵێت فڕێی نەدەیت، ڕۆژێک شتێکی گەورە ئاشکرادەکات». لە بەردەرکی ئەو ماڵە هەنارە شوشەکەی دامێ و گووتی «من ساڵەهای ساڵ پاراستوومە، ئیتر ماڵی خۆتە، کە سەی جەلالی شەمست بینی، بڵێ هەنارەکەم بە ساغی لە مژدە وەرگرت، با لای باوکم عەیببار نەبم». بە هێمنی دەمگووت «دڵنیابە... دڵنیابە... دڵنیا». ئەو ڕۆیشت و بە کەمتەرخەمییەکەوە هۆرنێکی خوداحافیزی لێدا و بەپەلە جێیهێشتم.

بەتەنیا چوومە ئەو ماڵەوە کە ڕێکخراوێکی بیانی بۆ گەنجە پەککەوتەکانی دروستکردبوو. دروست نازانم ئەو ماڵە چەند ژوور بوو، وەک ئەوە بوو لە هەزاران هەزار ژوور دروستبووبێت... لە هەزاران هەزار ڕاڕەو و پێچاوپێچ، لە سەدان ساڵۆنی گەورە گەورە. لە دەرەوەڕا وەک ماڵێکی ئاسایی دەینواند، بەڵام لە ناوەوە وەک ئەوە بوو تا ئەوسەری ئەوسەری گەردون درێژ بووبێتەوە. بەڵام هاوڕێیان بزانن تا دەمرم ئەو سەفەرە ترسناک و سەیرەم لە دڵان و ژوور و هۆڵ و قاوشە سەیرەکانی ئەو ماڵەدا لە یادناچێتەوە.

هەزاران ژوور بوو... هەزاران ژوور. پڕ لە گەنجی پەککەوتە و شێواو. کوڕانی بێ دەست و قاچ و سەر. پڕ لە مەخلوقاتی سەیرو نەبینراو، پڕ لەو کوڕانەی پارچەپارچە بووبوون و دەستێک بە شێواویی نابوونی بەیەکەوە.

پێدەچوو ژووورەکان بە پێی جۆری دەردەکان دابەشبووبن، چەندەها ژووری دوور و درێژ پڕبوون لەو گەنجانەی هەر دوو قاچیان نییە. شوێن ژیانی ئەو کوڕانە بوو لە سەر دەست دەڕۆیشتن، وەک هەندێک تەنی دابڕاو لە زەوی لە بەتانی سەیر سەیردا هەڵواسرابوون، لە پێخەفە هەواییەکانیاندا جۆلانێیان دەکرد، هەندێکیان پێدەچوو بە دارشەقەکانیاندا هەڵواسرابێتن، هەندێکیان لە ژێر قەرەوێڵەکانیاندا دەخەوتن و قاپی خواردنەکانیان لە سەر زەوییەکە لە نزیک خۆیانەوە جێهێشتبوو و لە بنەوەڕا نیگای ئەو ڕێبوارانەیان دەکرد، بە کن جێگاکانیاندا تێدەپەڕین. شوێنێکی دی شوێنی ئەو گەنجانە بوو کە دەستیان نییە، دیمەنێکی سەیربوو سەدان لەو گەنجە بێدەستانە بە دەم قاپەکانیان دەگرت، سینییەکانیان لە سەر سەر ڕادەگرت و لە ڕاڕەوێکی درێژدا وەک لە پێشبڕکێیەکی بێدەنگ و درێژدا بن دەڕۆیشتن. من یەکە یەکە بە ڕاڕەوەکاندا دەهاتم، بۆنی دونیایەکی سامناک دەهات بەسەرمدا. سەیرت لێدەهات ئەو هەموو ئازارە چۆن لە شوێنێکی وادا جێگای دەبێتەوە، هەزاران منداڵ و گەنجی زامداربوون کە بێدەنگ و بێباک دەهاتن و دەچوون، یەکێک بوو لە بێدەنگترین جێگاکانی دونیا، بە ئاستەم دەنگێکت دەبیست. بە چرپەی ترساو قسەیان لەگەڵ یەکدا دەکرد، هەر شتێکت دەپرسی بە ئەسپایی وەڵامیان دەدایتەوە. لە بەشی کوێرەکاندا هێمنییەکی خۆڵەمێشی باڵی بەسەر شتەکاندا گرتبوو، وەک ئەوەی نەبینینی دوور و درێژی کوێرەکان نیگار و ڕەنگی شتەکانی کاڵکردبێتەوە، لە شوێنی کەڕەکاندا کپییەک لە کپی سەحرا دەچوو، بێدەنگییەک لە بێدەنگی ڕاڕەوێکی ناو مەلەکوتی دەکرد ڕکێفی شتەکانی لەدەستابوو. لە شوێنێکی دیکەدا ئەو کوڕانەم بینی کە پێدەچوو هەلاهەلابووبن و کۆکرابێتنەوە، مەخلوقاتی شێواو، مەخلوقاتی کۆلاجکراو لە سەر یەک، ئەوانەی پارچەکانیان پەڕیبوو بۆ یەک. هەستتەدکرد سەری یەکێکیان بە لەشی ئەوی دییەوە و چاوی یەکێکیان لە سەری ئەوی دیکە و کەپوی ئەوی دیان لە سەر ڕوخساری یەکێکی دیکەیانە... هەستتەدکرد دەستێک هەموویانی پارچەپارچە کردوە و تێکەڵاوی کردون، بەڵام هێندە تێکەڵاوی کردون دواتر نەیتوانیوە دروستیانبکاتەوە، ئادەمیزادت دەبینی

نیوەی پەڕیوە بۆ سەر ڕوخساری یەکێکی تر، ئادەمیزادیشت دەبینی وەک لە پارچەی زیادی هەزاران ئادەمی دیکە دروستبووبێت، هیچ بەشێکی لەگەڵ ئەوی دیکەیدا نەدەگونجا. من دەهاتم و لە هەموو دااڵن و هۆڵ و ژوور و سااڵونەکاندا دەمپرسی «کەس سەریاسی سوبحدەم دەناسێت؟» هەمیشە دەنگێکی هێمن بە چرپەوە دەیگووت «ناینناسین». دەنگێک دواتر نەتدەزانی لە کوێوە هاتووە و کێ وەاڵمی داویتەوە. ئاوڕت دەدایەوە بۆ ئەوەی بزانیت کێ وەاڵمی داویتەوە، بەاڵم کەس تەماشای نەدەکردی. لە ژووڕێکدا لەوسەری ئەوسەری ڕاڕاوەکان. لە بەشی منداڵانی پشکۆ، شوێنی ئەو کوڕانەی لە جەنگدا سووتابوون، سەریاسی سوبحدەمم دۆزییەوە. لە بەردەرکی بەشەکەدا وەستام و بە دەنگێکی کەمێک بەرز پرسیم «تکایە، کێ سەریاسی سوبحدەم دەناسێت؟». کوڕێکی بچکۆلانەی باریک کە نیوە ڕووت لە دەرپێ و فانیلەیەکدا دەسوڕایەوە، سەرتاپای گیانی بە شێوەیەکی ترسناک سووتابوو، دوو چاوی پێوە بوو شین، لە سەر تەختی دەموچاوێکی داقرچاو، کوڕێک بێ برۆ و بێ برژانگ، وەک تارماییەک لە خەونێکی تاریک ڕایکردبێت بە ئەسپاییەوە هاتەبەردەمم و گووتی «سەی جەاڵی شەمس تۆی ناردوە؟». چرپاندم بە گوێیدا «ئەو منی ناردوە. سەی جەاڵی شەمس... منی ناردوە... تۆ ئەویت سەریاسی سوبحدەمیت؟». بە ئەسپایی گووتی «نا... نا... من ئەو نیم... بەاڵم دەیناسم، من سەریاسی سوبحدەم دەناسم؟ وەرە بتبەم بۆ الی». دەستی گرتم و بە ئەسپایی بردمی. ئەو بە منی گووت ئەم ژووڕانە شوێنی منداڵانی پشکۆن، چەندەها گەنجی سووتاوبوون کە لەشیان وەک مۆم توابووەوە، جەستەیان وەک الستیکێکی شل بەسەر نوێنەکاندا ڕژابوو، وەک الستیکێک دواتر ساردبووبێتەوە و هیچ قااڵبێک کۆی نەکردبێتەوە، هەندێکیان پێدەچوو هەمیشە بسووتێن، کاتێک سەیری چاویانت دەکرد پڕ بوو لە پشکۆ، هەناسەیان لە هەناسەی کوورەیەکی گەرم دەچوو. کە بە ژووڕەکاندا دەڕۆیشتم، هەستم بە گڕەیەک دەکرد لە گڕەی بای بیابان بەهێزتر. ئەو کوڕە کە بەراورد بەوانی تر پێدەچوو لە هەموویان باشتربێت گووتی «من ناوم، ئەستێرە کامیلە، پێمدەڵێن ئەستێرەی ڕەش، لە بەرئەوەی

تاکە کەسێکم دەتوانم نیوەشەوان کە دونیا تاریکدادێت بچمە دەرەوە و بازاڕ و کوچە ڕەشەکان ببینم... دەزانی من چۆن سووتام؟ نازانیت. لە دەغڵێکی سەوزدا سووتام، لەگەڵ کچی شێخێکدا لە ژێر ئاسمانێکی ڕۆشندا خەوتبووم، کەسوکاری ئەو ئاگریان لە هەردووکمان بەردا، من هەرچۆنێک بوو بە ئاگرەکەوە خۆم گەیاندە ئاو، ئەو نەیتوانی دەرچێت، لەوێ لە ناو گەنمەکاندا سووتا». بە سووکییەکی سەیر قسەی دەکرد، مرۆڤ وا هەستیدەکرد لە بەندیخانەیەکی ترسناکدایە نەوەک لە خەستەخانە و ماڵێکی سەرپەرشتیکردندا. بە جۆرێک سووتابوو مرۆڤ نەیدەتوانی نیگاری پێش سووتانەکەی بهێنێتەوە پێشچاوی خۆی، بەڵام شتێک لە دەرەوشانەوە و سافی ڕۆح لە چاویدا دەبینرا. گووتی «دەزانی بۆچی وا بە سووکی قسەدەکەین؟»، گووتم «نازانم، نا». سەیری کردم و گووتی «دەبووایە بزانیت... لێرە هەموان هاواردەکەن، هەموان دەناڵێنن، ئەوانەی زۆر بە دەنگی بەرز قسەبکەن و بناڵێنن پشووی ئەوانی تر تێکدەدەن، ئیسراحەتی دکتۆر و ستافی ڕێکخراوەکە تێکدەدەن، کە ئەوەتان لە سەروومانەوەن... ڕۆژێک هاتن و هەموو ئەوانەیان دەرکرد کە بە دەنگی بەرز هاواردەکەن و دەناڵێنن، بۆ ئەوەی لێرە بژیت و نانبخۆیت و لە لێفەیەکی گەرمدا بخەویت، نابێت بە دەنگی بەرز هاواربکەیت». لە پڕێکدا وەستا و بە گومانێکەوە سەیری کردم و گووتی «تۆ کێیت؟... تۆ لە یەکێک دەچیت ئێرەت نەبینیبێت و لەم شارە نەژیابێت». من بە هێمنی سەیرمکرد و گووتم «من باوکی سەریاسی سوبحدەمم». نەمتوانی هیچ لە چاویدا بخوێنمەوە، وەک ئەوە بوو نەیەوێت زۆر تەماشای چاوی بکەم، وەک ئەوەی بزانێت ئەو ڕوونی و سافی و قوولییەی نیگاکانی زۆر نهێنی دڵی ئاشکرادەکەن، سەری دانەواند و گووتی «من قەت تۆم نەدیوە». وەک شتێک ڕایچەڵەکێنێت بە خێرایی سەیری کردمەوە و گووتی «سەریاسی سوبحدەم دەنێرن بۆ ئەورووپا... ناوی دەرچووە، دەینێرن بۆ ئەورووپا، چەند ڕۆژێکی تر دەڕوات، لەوێ دەرسی لەسەر دەخوێنن، پێنج کەسن، دوو پیاوی ئینگلیز هەڵیانبژاردن». بە غەمگینییەکەوە سەری دانەواند و گووتی «منیان هەڵنەبژارد، یەکێکیان

دەویست بە چەکی قورس سووتابێت، ئەوانەیان هەڵبژارد کە بە بۆمب و غاز و کیمیاوی سووتاون... منیان نەویست، یەکێکیان دەستی لە پێستەکەمدا و گووتی ئەمەمان ناوێت». بە هێمنی دەستی بۆ هاوڕێکانی درێژکرد و گووتی «پێماندەڵێن منداڵانی پشکۆ، چونکە هەموو بە ناو ئاگردا ڕۆیشتووین، لە پێشدا بەم بەشەیان دەگووت «جەهەنەم» ڕۆژێک شاعیرێک هات، ئەو ناوی نایەن منداڵانی پشکۆ، شیعرێکی درێژی نوسیبوو، لە تەلەفزیۆن پیشانیاندا، دوایی هات و بۆ ئێمەشی خوێندەوە... شیعرێکی درێژبوو، من هیچیم لەبەر نییە». لە ناکاو ئێستێکی تری گرت و گووتی «تۆ دەزانیت سەرياسی سوبحدەم قسەناکات... دەزانی یان نازایت؟». من پێشتر نەمویستبوو هیچ شتێکی ئەوتۆ گرنگ لە زاری سەی جەلالی شەمسەوە بزانم، دەمویست خۆم باوەشی پیابکەم و دەستی لێبدەم و لە ئازارەکانی تێبگەم. گووتم «نا... نازانم... نازانم». بە دەنگێکی سووکتر و غەمگینتر گووتی «ناتوانیت قسەبکات ... لەو کاتەوەی سووتاوە... ناتوانیت قسەبکات... دەتوانیت هەندێ وشە بڵێیت... هەندێ وشە کە لە خەیاڵی خۆیایەتی، قەرەوێڵەکەی لە تەنیشت قەرەوێڵەکەی منەوەیە، من چەند ڕۆژ دەوەستم و کەلیمە کەلیمە قسەکانی پێکەوە گرێدەدەم شتێک تێدەگەم، بەس من دەتوانم وابکەم، کەسی تر ناتوانێت وابکات». بە شەرمێکەوە سەری دادەنەواند و دەیگووت «چونکە قەرەوێڵەکەی لە تەنیشت قەرەوێڵەکەمەوەیە».

ڕاڕاوەکان لەوە درێژتربوون من چاوەڕوانم دەکرد، دەڕۆیشتین و ئەستێرەی ڕەش دەیگووت «سەرياس ناتناسێتەوە، سەرياس کەس ناناسێتەوە... ڕۆژێک پیاوێکی کوێر و کوڕێکی تر هاتن و ئەو نەیناسینەوە، دوایی زانیم کە نەیناسیونەتەوە، کە دوای هەفتەیەک هەموو قسەکانیم نایەوە بەیەکەوە...».

سەریاسی سوبحدەم لەوسەری ڕاڕاوەکەدا لەسەر دوا قەرەوێلە دانیشتبوو، ئەستێرە گووتی «ئەوە سەریاسی سوبحدەمە». بە هێمنی لێی نزیکبوومەوە، خەریکی یاریکردن بوو بە تەزبیحێکی دریژ، ژوورەکەی هەشت کەسی دیکەی تیابوو، ئەو بەتەنیا لەسەر دوا قەرەوێلە بێئەوەی تەماشای هیچ بکات، یاری بە دەنکە ڕەنگاوڕەنگەکانی ئەو تەزبێحە گەورەیە دەکرد. تا لە نزیکەوە نەمبینی تێنەگەیشتم بۆ سەی جەلالی شەمس نەیدەویست ببینم. خودایە چ شتێکی ترسناک بوو، پارچەیەک گۆشتی تواوەبوو، هەستندەکرد چاوی بەسەر ڕومەتیدا تواوەتەوە، ڕوومەتی بە چڕنوکێکی گەورە پچڕاوە و ئێسکەکانی دەرکەوتوون، لچی بەسەر چەناگەیدا شۆڕبووبووەوە، شتێک گوێکانی لوولکردبوو، بایەکی ترسناکیش هەموو قژی لەگەڵ زەبر و جەبەروتی خۆیدا هەڵکەندبوو. لە لای ڕاستییەوە پێستی ناوچاوانی وەک لاربوونەوەی گەڵایەکی وشک بەسەر چاویدا هاتبووەخوارێ، بۆ ئەوەی باش ببینێت دەبایە ئەو پارچە پێستە دریژە بە دەست بەرزبکاتەوە و ڕایبگرێت، چاوی ڕاستی بە پێچەوانەی چاوی چەپییەوە بە جۆرێکی سەیر بچوک بوو، لە کاتێکدا چاوەکەی دی بێ ئەندازە لە ئاستی دریژیی گەورەبووبوو، کەپووی لە پارچە گۆشتێکی سووتاو دەچوو، کاتێک هەناسەیدەدا گوێت لە خیزەی سینگی بوو. بە هێمنی چوومە بەردەمی و دانەویمەوە، کڕنووشم بۆ برد و قاچە سووتاوەکانیم ماچکرد، بە جۆرێک لە بەردەمیدا نوشتامەوە، وەک ئەوە بوو سوژدە بۆ خودایەکی چکۆلانە بەرم. کاتێک قاچیم ماچکرد کەس نەیبینیم، هەتا سەریاس خۆشی تەماشای نەکرد. ژیان هێندە گازی خوێناوی لێگرتبوو، نەیدەتوانی هەست بەو ماچە بچوک و هەتیو و بێمانایەی من بکات. ئەو کات ئەو قسەیەی سەی جەلالی شەمسم هاتەوە یاد کە گووتی «مەحەبەت ناتوانێت دەردی ئەم مندالانە تیماربکات».

مەحەبەتی من مەحەبەتێکی دڕەنگوەخت بوو، خۆشەویستی دڕەنگوەختیش هەمیشە لە بەزەیی و پەشیمانییەوە نزیکترە نەوەک لە خۆشەویستی. کاتێک

لە بەردەم ئەو منداڵانەدا وەستام وەک ئەوەبوو سەفەری دوور و درێژی ژیانم گەیاندبێت بە کۆتایی، وەک ئەوەبوو چیتر لەم گەردونەدا هیچی دی لەو سات و چرکەیە گرنگتر نەبێت کە تیا نوشتامەوە و ئەو کوڕەم ماچکرد، کوڕێک بێئاگا لە من لە دونیای خۆیدا نوقم بوو.

پێدەچوو گەورە نەبووبێت، بەشی هەرە زۆری ژیانی لە دوای سووتان لە شوێنی تاریک و لە ژووری داخراودا بردبووەسەر، بەر لەوەی ئەم ڕێکخراوە بە خۆی بگرێت ماوەیەکی درێژ لە ژووری مزگەوتێکی تاریکدا لەگەڵ چەند لێقەوماوی تردا بە یارمەتی سەی جەلالی شەمس ژیابوو. نەیدەتوانی لە شوێنی خۆی هەستێت، قاچەکانی بە شێوەیەکی سەیر بچوک و منداڵانە مابوونەوە، لەو ڕۆژەوەی ئەو بۆمبایە سووتاندبووی قاچەکانی گەشەیان نەکردبوو. تەنیا بەشی سەرەوەی بە ناڕێکی بە هەموو لایەکدا گەورەبوو بوو. حیکایەتێکی نەبوو، لە منداڵییەوە سووتابوو و لە ژووره تاریکەکاندا گەورەبووبوو، هیچ شتێکی لەسەر دونیای دەرەوە نەدەزانی، نەیدەتوانی باش سەیربکات، نەیدەتوانی باش قسەبکات، بەڵام «ئەستێرەی ڕەش» دەیگووت، لە هەندێک شت تێدەگات. لە بەردەمیدا وەستام و گووتم «من باوکتم». بە هێمنییەوە سەیری کردم و هیچی نەگووت، وەک ئەوە بوو ئەو وشەیەی نەبیستبێت. پاش ئێستێکی کورت سەری بەرزکردەوە و ئەو هەناره شوشەیەی بە دەستمەوە بینی و گووتی «هەنار». سەری دانەواند و چەند جارێک بە دەنگێکی غەمگینەوە گووتییەوە «هەنار... هەنار... هەنار». من بە هێمنی باوەشم پیاکرد، لێوم خستە سەر ئەو ناوچاوانە زامدارەی و ماچمکرد، ماچێک پێشتر هیچ کەسم بەو جۆرە ماچ نەکردبوو، پێدەچوو پێش منیش هیچ کەسێک بەو شێوەیە ئەوی ماچ نەکردبێت. ئەستەمترین شتێک مرۆڤ بتوانێت بیری لێبکاتەوە، دروستکردنی ڕێگایەک بۆ ناو دڵی ئەو کوڕە. کە ماچمکرد بە خۆشییەوە سەری بەرزکردەوە و گووتی «سبەی... سبەی». ئەستێرەی ڕەش لە تەنیشتمانەوە بوو گووتی «چەند ڕۆژێکی تر دەتوانیت لە مانای قسەکانی تێبگەیت».

هەندێ ساتەوەخت هەیە لە ژیاندا، سەرەتای هەموو ئەو گۆڕانکارییانەیە کە پێشبینیت نەکردون.

ئەو کوڕەی لەویادا وەک جەستەیەکی پەرێشان لە دونیای ئاگرەوە هاتبووەدەرێ و بۆنی هەموو ئەو ژوورە تاریک و زوڵوماتە ڕەشانەی لێدەهات کە تیا گەورەبووبوو، کوڕی من بوو. یەکەم جار بوو یەکێکم لە بەردەمدا بێت باوەشی پیابکەم و پێیبڵێم «کوڕم»، ئەو ساتەی بیستویەک ساڵ لە سەحرا بیرم لێکردبووەوە. نا وامەزانن من بەبینینی ئەو کوڕە هەستم بە ئازاری ئەوانی دیکە هێورتربووەوە، وامەزانن هێندەی من باوەشم بەو کوڕەدا کرد، ئیدی سەریاسی دووەمم لە زیندانە تاریک و نهێنییەکەی خۆیدا لە یادکرد، وامەزانن ئەو پەیوەستە عاتیفییەم بە گۆڕی سەریاسی مەزنەوە پچڕان، کە لە درک و داڵی دەشتێکی دووردا نێژرابوو، وامەزانن ئیتر ئەو منداڵانەم لە یادکرد کە سەرەڕۆ و بێکەس لە ناو بازاڕ و لە کێڵگەکان و لە شوێنەکانی شەڕدا گیریان کردبوو.

لەو ساتەدا کە باوەشم بە دواهەمین سەریاسدا کرد، تێگەیشتم من نابم بە باوکێکی ڕاستەقینە. ئەو کاتە چاوم کردەوە و تێگەیشتم ئەوەی لە بەردەستی منداید بەشی ئەوە نییە من بکاتە باوکێکی ڕاستەقینە. من چیم لە بەردەستدا بوو، لە گۆڕێک، پارچەیەک گۆشتی هەلاهەلا، کۆمەڵێک کاسێت و دوو هەناری شوشە زیاتر. بە هەمان ئەو ئەندازەیەی کە سەریاسەکان هەرگیز نەبووبوون بە برای یەکتر، منیش نەدەبووم بە باوکیان، من و ئەوان بۆ هەمیشە لە گەردونێکی مەجازیدا نوقم بووبووین کە لە نێوان مرۆڤ و مرۆڤدا شتێکی قوواڵتر لە برایەتی، باوکایەتی، دۆستایەتی ئاسایی و خۆشەویستی ئاسایی پێویستبوو. ئەو ساتەی باوەشم بەو پارچە گۆشتە کاڵۆڵ و تواوە و بێئاگایەدا کرد، وەک شتێکی قووڵ لە ناخمدا بدرەوشێتەوە لە مانای ئەو پەیمانانە تێگەیشتم کە ڕۆژێک لە ڕۆژان سەریاسی مەزنی بە هاوڕێکانی و خوشکە سپیەکانەوە بەستەوە، لە مانای ئەو سوێندە تێگەیشتم لاوڵاو و شادەریای پێکەوە گرێدەدا. لەو ساتەدا تێگەیشتم بەرامبەر بە خامۆشبوونی

هەستەکان، بە سەحرا، بە مردن، یەکدی نەدۆزینەوە، لێکدابڕانە گەورەکان، ئەو پەیمانانە تەنیا ڕێگایەکی ژیانە. لەو ساتەدا کە باوەشم پیاکردبوو، کە هەستم بە گەرمای جەستەی دەکرد، هەستم بە گڕێکی هەرگیز خامۆش نەبووی ناو ڕۆحی دەکرد، کاتێک وەک باوەشکردن بە درەختی ناو گوژمی لافاوێکی مەزندا دەستمکردبووە ملی، لەو ساتەدا تێگەیشتم ژیانی من و ئەو پێویستیان بە پەیمانێکی گەورە هەیە، گەورەتر لە باوکایەتی و خۆشەویستی و بەزەیی. باوەشم پیادەکرد و بۆنم پێوەدەکرد و ئەو ڕستە سامناکەی سەی جەلالی شەمس لە سەرمدا دەنگیدەدایەوە، تەماشام دەکرد و دەمگرتەوە ئامێز، ماچمدەکرد و دەستە باریک و سووتاوەکانیم دەخستە سەر دڵم، دەگریام و سەرم دەخستە سەر ئەو سینەیەی خوێنێکی ئارامی پیادەڕۆی... چ ڕستەیەکی ترسناک بوو «مەحەبەت ناتوانێت دەردی ئەو منداڵانە تیمار بکات». لەو ساتەدا من سەرم بەرزدەکردەوە، سەیری ئەو قاوشە دوورودرێژانەی مەڵبەندەکەم دەکرد، سەیری ئەو کوڕە سووتاوانەم دەکرد کە لەسەر قەرەوێلەکانی خۆیانەوە، هەر یەکەیان سەرقاڵی یاریکردن بوون بە شتێک. تەماشای ئەو گیانە وێران و ژیانە خاپوور و نیگا خامۆشانەم دەکرد، تەماشای ئەستێرەی ڕەشم دەکرد وەک ئەوەی حەسوودی بە سەریاسی سوبحدەم بەرێت لە ئامێزمدا سەیری دەکردم، لەو ساتەدا بە چاوی پڕ فرمێسکەوە، بە هەڵچوونێکی خوێناوی دڵەوە، بڕیارمدەدا خۆم و ژیانی خۆم بە پەیمانێکی هەتاهەتایی بەم کوڕەوە ببەستمەوە. پەیمانێک کە تەنیا خۆم لەگەڵ خۆمدا مۆرمدەکرد، خۆم دەمنوسی و دەمبرد و هەڵمدەگرت.

پەیمانەکەی من ئەوە بوو جارێکی دی سەریاسی سوبحدەم جێنەهێڵم، بۆ هەر کوێیەکی زەمین ڕۆی دوایبکەوم، لە هەر جێگایەکدا لەیەکپچڕاین بگەڕێم و بیدۆزمەوە، لە هەر شوێنێکدا ونمکرد، هەموو ژیانم تەرخانبکەم بۆ دۆزینەوەی.

دواهەمین سەریاس نەیدەزانی بۆ ماچی دەکەم، نەیدەزانی باوک مانای چی؟ بەڵام هەستمدەکرد باوەشەکانی من دڵی دەهێنێتە سەما، تەماشای چاویم

دەکرد، ئەو چاوە گەورەیەی کە پێدەچوو شتەکان بە جۆرێکی تر ببینێت جیاواز لە بینینی ئێمە، باوەشم پیادەکرد و گەرمایی جەستەی هەستێکی کوشندەی بە تەنیایی پێدەبەخشیم. هەستمدەکرد من تەمەنێکە لە ئامێزانی مرۆڤ بە دوورببووم، هەستمدەکرد جەستەی هەلاهەلای ئەو مرۆڤە، هاوارێکی مەزن و قوولّی تێدایە بۆ ژیان، کاتێک باوەشم پیادەکرد وەک هەر ڕۆحێکی مەحروم لە خۆشەویستی پتر خۆی پێوە دەنووسانم. ئەو نەیدەزانی من کێم، نەیدەزانی بۆ باوەشی پیادەکەم، نەیدەزانی من چیم لەو دەوێت، بەڵام بە فرمێسکەکانمدا شتێک لە نیازی من تێدەگەیشت، غەریزە سادە و پاکەکانی ڕێنماییان دەکرد بۆ تێگەیشتن و جیاکردنەوەی باوەشی من لە هەر ئامێزێکی تری دونیا. سەیربوو لەگەڵ دۆزینەوەی سەریاسی سوبحدەمدا دەبایە دەستبەجێ ونی بکەمەوە. ئەستێرەی ڕەش کە لە سەر قەرەوێلەکە لە تەنیشت سەریاسەوە دانیشتبوو و سەیری دەکردین، دەیگووت «چەند ڕۆژێکی تر دەیبەن بۆ ئەوروپا، لەوانەیە چاکیبکەنەوە، لەوانەیە بیکەنەوە بە کوڕێکی ساغ و سەلیم کە بەپێی خۆی بتوانێت بڕوات». وەک من باوەشی دەکرد بە سەریاسی سوبحدەمدا و دەیگووت «من زۆر بیری دەکەم... ئێمە ڕەفیقی یەکین، هەموو ڕۆژێک بەیەکەوە نان دەخۆین». ئەستێرەی ڕەش کوڕێکی شەرمن بوو، بەڵام ڕاستگۆ بوو، ئەو دەستی منی گرت و پێیگووتم «دەتوانیت چەند ڕۆژێک لەگەڵ خۆتدا بیبەیتە دەرەوە... لەوانەیە بڕوات بۆ ئەوروپا، پێش ئەوەی بیبەن، دەتوانیت چەند ڕۆژێک بیبەیت بۆ لای خۆت». تۆند دەستی دەگوشیم و دەیگووت «منیش بەرن لەگەڵ خۆتاندا، من دەمێکە شەو لە دەرەوە نەخەوتووم... حەزدەکەم ئەستێرە ببینم، لێرەوە ئەستێرە نابینم». من ئەو کات نەمدەزانی بیر لە چی بکەمەوە، پیاوێک بووم پەشۆکاو و سەرلێشێواو، لە دەستشۆری تەنیشت ژوورەکەدا دەموچاوم دەشت و تەماشای ئەو هەموو ترس و پەشۆکانەم دەکرد کە لە چاومدا بوو. بێئەوەی ئاگاداربم بەردەوام دەگریام. سەرم بەسەر دەستشۆرەکەدا شۆڕدەکردەوە و هەستمدەکرد خوێن دەهێنمەوە. توڕەبووم لە دونیا، لە ئاسمان، لە گەردون، لە هەر کەسێک دوور و نزیک پەیوەندی بە ڕێکخستنی ژیانەوە هەبێت لە سەر ئەم ئەستێرەیە، هەر کەسێک کە خۆی

بە نوێنەری مەلەکوت بزانێت لە سەر زەوی، هەر کەسێک سەریاسەکانی بەو دەردەبردبێت. بەڵام نەمدەزانی توڕەیی خۆم ئاڕاستەی کێ بکەم؟ سەرم دەخستە بەر دەستشۆرەکە و هەوڵمدەدا خۆم ئارامبکەمەوە. بینینی ئەو هەموو برینە بە جەستەی مرۆڤێکەوە، هەر کەسێکی والێدەکرد گومان لە بێگوناهیی خۆی بکات. بینینی ئەو سااڵوون و ڕاڕەو و قاوشە پڕ بریانانە، بەشی ئەوە بوو هەموو ڕۆحلەبەرەکانی دونیا هەست بە گوناهـ بکەن.

دواهەمین سەریاس کەسێک نەبوو لە ماوەیەکی کەمدا لە هەموو نهێنییەکانی تێبگەیت، نەوەک دەرگای ئەو تەلیسمانەی بۆ نەدەکردمەوە کە چیرۆکی سەریاسەکانی تیا ونبوو، بەڵکو خۆی نهێنی و تەلیسمێکی گەورە بوو، هەستمدەکرد لە پشت ئەو ڕوخسارە شێواو و نیگا وێڵ و بێدەنگییە کوشندەیەوە دڵێکی گەورە هەیە. من دووبارە گەڕامەوە بۆ ناو سااڵونەکە و سەرمخستەوە سەر سینەی، گوێم لە دڵی گرت، گوێم لە ئیقاعی هێمنی هەناسەی گرت کە وەک فڕینی پەپولەیەک لە سینەیدا دەهات و دەڕۆی. لە ساتێکی ماندووبووندا لەسەر قەرەوێلەکەی ڕاکشا و بەو تەنیا چاوە گەورەیەی سەیری سەقفەکەی دەکرد، هەستمدەکرد ژیانێکی درێژ هیچ شتێکی نەبووە سەیربکات ئەو سەقفە نەبێت. لەبەر خۆیەوە ئەو وشانەی دەگووتەوە کە مانایان نەبوو. ئەستێرەی ڕەش بە منی دەگووتەوە «ئەگەر دەتەوێت لەگەڵ خۆتدا بیبەیت... من فێرتدەکەم چی بڵێیت؟». من دەستم دەخستە سەر شانی و دەمگووت «وەرە، ئەستێرەی ڕەش وەرە، من دەمەوێت لەگەڵ خۆمدا بیبەم، دەمەوێت تۆش لەگەڵ خۆمدا ببەم، بەر لەوەی بڕوات، پێکەوە دەبین، تا ڕۆژی ڕۆیشتنی ئێمە پێکەوە دەبین».

بە ڕوخساریدا نەتدەتوانی لە شادمانی ئەستێرەی ڕەش تێبگەیت. ئاگر، سۆز و کامەرانی و پێکەنینەکانیشی لەگەڵ خۆیدا سووتاندبوو، بەڵام بە دەنگیدا دەمتوانی ئەو خۆشییە نهێنی و قوواڵەی ناو ڕۆحی ببینم کە ئاگر دەستی پیاناگات.

ئەو فێری کردم چۆن سەریاسی سوبحدەم وەربگرم، خۆی لەگەڵمدا هات بۆ سەرەوە، بۆ ئەو شوێنەی فەرمانبەران و دکتۆر و بەرپرسانی ڕێخراوەکە کاریان دەکرد. هەستمکرد ئەستێرەی ڕەش دەسەڵاتێکی تایبەتی بەسەر هەموو ئەوانەدا هەیە کە لەوێ کاردەکەن. بردمی بۆ لای پزیشکێک، کە دەبایە شوناسی خۆمی بۆ ئاشکرابکەم. ئەستێرەی ڕەش بە منی گووتبوو «هەر چییەک بێت نابێت تورەبیت... دەبێت جار دوای جار و بە ئەسپایی قسەکانی خۆت دووبارەبکەیتەوە، بەڵام تورەنەبیت، چونکە هێندەی دەنگت بەرزکردەوە هەموو شتێک تەواودەبێت، لێرە هیچ کەس بۆی نییە دەنگ بەرزبکاتەوە، ئەگەر بە دەنگی بەرز قسەتکرد ئیتر نە من نە سەریاسی سوبحدەم ناتوانین لەگەڵتدا بێین». دکتۆرەکە ڕەوانەی خانمێکی دیکەی کردین ناوی چیمەن خان بوو. ئەستێرەی ڕەش منی برد بۆ لای چیمەن خان، کچێکی ڕەشتاڵەی بێئەندازە باریک و بچوک، کە ئێجگار منداڵ دەردەکەوت، پێدەچوو ئەو ڕۆژە لە قوتابخانەی سەرەتایی هاتبێتە دەرەوە. بە دەنگی منداڵێکەوە پرسیار لە منداڵێکی تر بکات دەیگووت «فەرموو، مشکیلەت چییە؟». من هەموو چیرۆکی خۆم بۆ باسکرد و گووتم «دەمەوێت سەریاسی سوبحدەم و ئەستێرەی ڕەش لەگەڵ خۆمدا ببەم و بەر لە ڕۆیشتنی چەند شەوێک پێکەوە بین». ئەستێرەی ڕەش هەمیشە لەو دیو دەرگاکەوە وەستابوو. چیمەن خان بە هەمان ڕوخساری منداڵانەوە سەیری دەرەوەی دەکرد و دەیگووت «وویی... وویی... ئەستێرە گیان تۆش دەچیت؟». ئەو جۆرە ڕستانە زۆر لەگەڵ ڕوخسارە منداڵانەکەیدا دەگونجا، ئەستێرەی ڕەش دەهاتە ژووری و دەیگووت «دەمەوێت بڕۆم ماوەیەک سەیری ئاسمان بکەم، لە دەرەوە بخەوم، شیری مانگا بخۆمەوە». چیمەن خان دەیگووت «ئەستێرەی ڕەش، ئەگەر نەهێڵم بڕۆیت چیدەکەیت؟» ئەستێرەی ڕەش دەیگووت «قەپاڵ لە خۆم دەگرم، قەپاڵ لە خۆم دەگرم تا دەمرم». چیمەن خان سەرە بچوکەکەی دەهێنایە پێشێ و دەنگی باریکدەکردەوە و وەک قسە بۆ کچێکی هاوڕێی خۆی بکات، بە چرپەوە بە منی دەگووت «زۆر شێتە... ئەگەر زۆری بۆ بهێنیت قەپاڵ لە خۆی دەگرێت، دەبێت ئاگات لێبێت... بە شەرتێک

مۆڵەتت دەدەمێ لە چاو غافڵی نەکەیت». بە جۆرێکی سەیر سەیری چاوی دەکردم و دەیگووت «لێرە ئیشیان پێیەتی... دەبێت زۆر ئاگات لێبێت». من کاغەزێکم پرکردەوە و زامنی ئەوەمدا، کە دوو رۆژی دیکە بەیانی زوو هەر دووکیان دەگێڕمەوە بۆ خەستەخانە.

کاتێک ئەو مۆڵەتە تایبەتییەیان دامێ و دەستی ئەستێرەی پەشم گرت، تێگەیشتم رۆژانی داهاتوو کۆمەڵێک رۆژن لە ژیانی مندا دووبارەنابنەوە. لە جێبێکی بچوکدا هەردووکیانم گەیاندە ئەو گوندە... پێدەچوو سەریاسی سوبحدەم دەمێ سارد بێت دەرەوەی نەدیبێت، نیگا و هاوار و سەرسامیی هێندە گەورەبوون مەپرسن. شتێک لە ترس لە چاویدا بوو لە ژوورەوە نەمدیبوو. ئەستێرەی پەش دەیگووت «قەت لەو خەستەخانەیە نەچۆتەدەرەوە... زۆر لە نەخۆشەکان ناتوانن بچنەدەرەوە ... چونکە کەس ناتوانێت سەیریان بکات». من لەو باوەڕەدابووم ئەگەر دەرگای قاوشەکانی ئەو بنکەیە بخرێتە سەر پشت، شار پڕدەبێت لە دیمەنی هەزاران مرۆڤی زامدار، پڕدەبێت لەو نیگارە سامناکانەی خەڵکانێک ناتوانن تەماشایان بکەن، پڕدەبێت لەو دەموچاوانەی سیمای ڕاستەقینەی ژیانمان لەو وڵاتەدا نیشاندەدەن، پڕدەبێت لەو ڕوخسارانەی درندەیی و گوناهی مرۆڤەکان دەرهەق بەیەک ئاشکرادەکەن. هەستدەکەم گەر ڕۆژێک ئەو سیمایانە، ئەو ڕۆحانەی لە خواری خوارەوەی دونیادا دەژین، ئەوانەی ناتوانن دەموچاوی خۆیان بدەنە بەر خۆر بێنەدەرێ، ئەو کات جەنگێک دروستدەبێت، جەنگێکی کۆشندە، جەنگێکی گەورە لە نێوان ئەوانەی دەیانەوێت حەقیقەتی ژیان لە بیربکەن، لەگەڵ ئەوانەدا کە دەیانەوێت دەموچاوی ڕاستەقینەی ئەو ژیانە ببینین. کە لەو بیمارستانە هاتمەدەرێ تێگەیشتم لە ناوی ناوەوە، لە پێچ و پەنا و سوچە بچوکەکانی ئەو وڵاتەدا لەشکرێکی نادیار دەژی، سوپایەک لەو کەسانەی هیچ کەس نایەوێت بیانبینێت. سوپایەک لە کەسانی گەمارۆدراو و دەستبەسەر کە شتێکیان لە ڕوخساری خۆیاندا هەڵگرتووە، جیاوازە لەو شتانەی ئێمە لە سەر شەقام و کوچەکاندا دەیبینین.

بە درێژایی ڕێگا ئەستێرەی ڕەش باسی ژیانی ئەو خەستەخانەیەی دەکرد، یەکە یەکە چیرۆکی ئەوانەی دەگێڕایەوە کە لە شەڕی جۆراوجۆر و ڕووداوی جۆراوجۆردا سووتابوون، باسی هاوڕێیەکی دەکرد بە ئاگرێکی هەمیشەییەوە لە چیاکان هاتبووەخوارێ، ئاگرێک هەرگیز ناکوژێتەوە، بەو ئاگرەوە خۆی کردبوو بە شارەکاندا، بەو ئاگرەوە هێنابوویان بۆ بیمارستان، کڵپەیەک هیچ ئاوێک نەیدەکوژانەوە، ئاگرێک بێئەوەی لەشی ئەو بسووتێنێت و بێئەوەی بشکوژێتەوە. دەیگووت «ئاویان پیادەکرد هەر نەدەکوژایەوە، بەتانییان پیادەدا هەر نەدەکوژایەوە، دەیانخستە حەوزەوە کە دەهاتە دەرێ هەر وەک خۆی بوو، کاتێک بە قاوشەکاندا دەسوڕایەوە هەموو دەترسان پەردە و چەرچەف و جلەکانمان بیگرێت، خۆی لەسەر قەرەوێلەیەکی ئاسن دەخەوت، هیچی نەدەدا بە خۆیدا، لە خەویشیدا هەر دەسووتا، ڕۆژێک بۆ تەلەفزیۆن ڕەسمیان گرت و بردیان، کە بردیان دوایی هاتەوە، دوایی جارێکی تر بردیانەوە، مەلاکان دەیانگووت جەهەنەمییە بۆیە دەسووتێت، ئەوە موعجیزەی خوایە تا جەهەنەم ببینین، خۆی ئازاری زۆر بوو، شەوێک لە دەست پاسەوانەکان ڕایکرد و ونبوو، کەس نازانێت لە کوێیە، پێیان دەگووت گوڵی ئاگر». بە شەرمەوە قسەی دەکرد، بەڵام زووزووش سەری بەرزدەکردەوە و دەیگووت «ئاوابوو، گوڵی ئاگر، ڕایکرد، گوڵی ئاگر. سەریاسی سوبحدەمی زۆر خۆشەویست، سەریاسی سوبحدەم، حەوت ساڵە لەو ژوورەدایە، گوڵی ئاگر منیشی خۆشدەویست، بەڵام من زۆر لێی دەترسام، بەڵام من لە سەریاس ناترسم، کەس لە سەریاس ناترسێت، حەوت ساڵە یەک جار بردیان بۆ ئەو چیمەنەی پشتەوە، ئیتر قەت قەت دەڕەوەی نەدیوە». سەریاس بە زمانێکی پچڕپچڕ دەیگووت «هەتاو، هەتاو، هەتاو... شەو، شەو، شەو... شەمال، شەمال». سەریم نووساندبوو بە شانی خۆمەوە و لێدەگەڕام قسەبکات. ئەستێرەی ڕەش لە پەنجەرەی ماشێنەکەوە سەری دەردەهێنا و تەماشای سروشتی دەکرد. من توانام نەبوو لەگەڵ کەسیاندا بدوێم، خەیاڵم لای قسە و هەڵسوکەوت و شێوەیان نەبوو، بەڵکو خەیاڵم لای ڕۆحیان بوو. ئەستەمبوو بۆ من کە لە بیابانەوە هاتبووم، تێبگەم ئەو تەمەنە دوورودرێژەی ژیان لە قاوشی

خەستەخانەیەکدا چۆن دەڕوات و چۆن بەسەر دەچێت، ئەستەمبوو بزانم، ژیان لەگەڵ هەزاران بیماری تردا کە نەیاندەتوانی بێنەدەرێ و بە تەنیا بژین، چی لە ناوەوەی مرۆڤدا دروستدەکات؟ من دەمزانی بیابانەکان چی لە ڕۆح دەکەن، بەڵام نەمدەزانی ئەو گەردناوی ئاگر و وەرزی ناکۆتای پشکۆیە کە ئەم مندااڵنە تیا ژیاون، چی لە ڕۆح دەکات؟ تا ماشێنەکە زیاتر بڕۆیشتبایە، زیاتر خەتێکی تاریک و نهێنی لە پێشچاوی من بەرجەستە دەبوو... ئەو هێڵە تاریکەی لە نێوان ئەم جەستە تێکشکاوانە و کۆی خاپوورییەکانی تردا هەیە. بیرم لە قسەکانی سەریاسی دووەم دەکردەوە لە سەر عەرەبانە تێکشکاوەکان، ئەو بازارە گەورە و تاریکانەم دەهاتە بەرچاو کە بەیانییەک لەمسەر بۆ ئەوسەر دەبێتە خەرابات، خاپووری، تێکچڕژان، هەڵپژان، ڕوخان. ئەو گوندە وێرانانەم دەهاتە بەرچاو کە ئاسەواریان لە سەر زەمین نەمابوو. هەستمدەکرد دەستێکی سەیر هەموو ئەو شتانەی تێکشکاندوە، دەستێک دواجار پاڵی بە سەریاسی دووەمەوە ناوە شەوێک لە سەر ترۆپکی هەنارەوە دەستبەرێت و هەنارە شوشەکەی خۆی بشکێنێت و بەرەو نادیار تورپیبدات، دەستێک هەنارە شوشەکەی دواهەمین سەریاسی لە قاسەیەکی تاریکدا هەڵگرتووە، سینەی کەژاڵی پارچەپارچە کردوە، چارەنوسی شتە بچوکەکان و مرۆڤەکانی وەک یەک تەماشاکردوە.

سەیری دواهەمین سەریاسم دەکرد و باوەشم پیادەکرد. لەودا ئەو هەنارە شکاوەم دەدۆزییەوە کە سەریاسی دووەم تورپیدابوو، لەودا تێکشکانی سینەی کەژاڵم دەدۆزییەوە، لەودا ئەو جەستە ماندوو کوژاراوەی مارشاڵم دەبینی وەک ئەوەی لە تەپوتۆزی گۆڕەوە هەستابێتەوە، وەک ئەوەی لە جەهەنەمێکی دوور ڕایکردبێت و هاتبێتەوە بۆ لام، لەودا ئەو دەستە لە رزۆک و ترساوانەی سەریاسی دووەمم دەبینی کە لە خۆڵ و تۆزی سەنگەرەکانەوە بەرەو زیندانێکی دوور و داخراو ڕۆیشتبوو.

ئەو ڕۆژە کە دواهەمین سەریاس سەری خستبووە سەر شانم، لە هەناسەیدا هێندەی بۆنی زەمانم دەکرد، بۆنی هیچ شتێکی ترم نەدەکرد، سەختبوو بۆ من مرۆڤەکان وەک شتێکی تر ببینم جیاواز لە خۆیان، مرۆڤەکان لە چارەنوسی تایبەتی خۆیان جیابکەمەوە، بەڵام ئەو ساڵە دوور و درێژانەی ناو زیندان کاتێکی درێژی پێبەخشیم بیر لە چارەنوسی خۆم بکەمەوە، من ئەو هەموو ساڵە ئەگەرچی لە کوشندەترین تەنیایی و لە دوورەدەستترین بیابانی دونیادا دەژیام، بەڵام توانام هەبوو بە ڕۆشنی ببینم چارەنوسی مرۆڤ چەندە بە شتەکانی دیکەوە نووساوە، مرۆڤ لە دوورەدەستترین سەحراشدا چارەنوسی هێشتا بە شتەکانی دیکەوەیە، هێشتا پابەندی ژیان و گۆڕان و دەستکاریکردنی ئەوانی تری بۆ یاساکانی دونیا. من خۆم حەزم نەدەکرد کەس ژیانی خۆمم لێبستێنێت و بیدات بە یەکێکی تر، کەس ئازارەکانی خۆم لێزەوتبکات و بیبەستێتەوە بە ئازاری ئەوانی ترەوە، بەڵام نەمدەتوانی ئەو ئازارە گەورانەی سەر جەستەی ئەم کوڕە جیانەکەمەوە و تێکەڵی نەکەمەوە بە هەموو ئازارەکانی گەردون، بە جۆرێک لە باوەشکردن بە سووتانی ئەودا، باوەش بە ئاگری هەموو دونیادا بکەم.

ئەستێرەی ڕەش لە دەرەوەی خەیاڵەکانی من، لە دونیای خۆیدا بوو، خۆشحاڵبوو دوای چەند ساڵێک دێتەوەدەرێ و پێدەشت و کێڵگە و مەزرا سەوزەکان دەبینێت، ئەو لەو ماوەیەدا بووبوو بە کوڕی شار، کاتێک سەیری دەشتەکانیشی دەکرد شتێک هەر بەرەو دونیای ناو خەستەخانەکەی دەگێڕایەوە. زووزوو تەماشای منی دەکرد و وەک ئەوەی من لە نهێنییەک حاڵی بکات دەیگووت «هەموویان خراپ نین، ها، خۆت بینیت هەموویان خراپ نین، هەندێکیان دەڵێن ئەستێرە گیان. من یەکەم جار دڵم زۆر زۆر ناسک بوو، دڵم لە خۆیەوە دەشکا، دڵم وەک شوشە وابوو... ڕۆژێک سیستەڕێکمان بۆ هات زۆر جوان بوو، من حەزم لێکرد، زۆر زۆر جوان بوو، قژێکی هەبوو درێژترین قژ بوو، شەوێکیان بە ناوی سەرئێشەوە چووم

بۆ ژوورەکەی لە قاتی سەرەوە، بە ترسەوە پێمگووت من زۆر حەزم لە تۆ کردوە، چیم لێدەکەیت؟ زۆر زۆر زۆر». ئەو وەڵامی نەدامەوە دەستی گرتم و بردمییەوە ناو جێگاکەم و بەتانییەکەی پیادام و گووتی «بەساقە بخەوە... بیر لەو شتانە مەکەرەوە». من هەموو شەوێک دەچووم و دەمگووت «چیم لێدەکەیت، من حەزم لێتکردوە...». ئەویش هەموو شەوێک دەستی دەگرتم و دەیخستمە ناو جێگاکەوە و وەک منداڵێک ماچبکات، ماچیدەکردم و دەیگووت «بەساقە بخەوە...». دوو ساڵ پەیوەندییەکەمان ئاوەهابوو، تا شەوێکیان بە گریانەوە هات بۆ لام و ماچیکردم و گووتی «ئەستێرە گیان، ئیتر من و تۆ یەکتر نابینینەوە». بۆ ڕۆژی دوایی بۆ هەتاهەتایە خەستەخانەی بەجێهێشت، نازانم، لەگەڵ دکتۆر و شتێکی گەورەتردا تووشی شتێکی خراپ بووبوو... شتێکی زۆر زۆر خراپ. دوایی لە دەرەوە خۆی سووتان، ڕۆژێکیان بینیم بە سووتاوی دەیانبرد بۆ بەشی ژنان، تۆ دەزانی بەشی ژنانیش هەیە؟... من نەمبینیوە، ئەو بەشەم قەت نەبینیوە، بەڵام یەکێک بنیوێتی، یەکێک بینیوێتی، پیاوێکی ڕۆژنامەنوس بینیوێتی کە جارێک هات شتی لە سەر ئێمە نوسی، ئەو بۆ هەموومانی باسکرد... ئەو گووتی پێشنیار و شتەکات، تا تێکەڵاومان بکەن، بۆ ئەوەی لە یەکتر تێبگەین... خەیاڵی لای شتێکی وابوو پیاوە سووتاوەکان و ژنە سووتاوەکان تێکەڵبکات تا لە یەکتر تێبگەن، یەک ڕۆژ هات، یەک دونیا خەیاڵی لەو جۆرەی خستە سەرمانەوە و ئیتر نەمانبینییەوە... نازانم چوو بۆ کوێ... نەمانبینییەوە». وەک هەمیشە کە لە قسە تەواو دەبوو سەری دادەخست و لە ژێرەوە سەیری دەکردیت. بە ئەسپایی لێم پرسی «ئەی دوایی... دوایی دڵی تۆ چی لێهات». گووتی «ئا... دڵی من... دڵی من وانەما، کە ئەو کچە ڕۆی دڵی من وەک بەردی لێهات». هەندێک جار بە خێرایی سەری دەخوراند و وەک شەرمبکات بە پەلە دەستی دادەنایەوە. شتێکی سەیر بوو لەلام کە وشەی دڵشوشەی بەکارهێنا، وەک ئەوە بوو ئاماژەیەکی سەیر و نادیار بۆ من بکات کە ئەو کەسێکە لە کەسە دووبارەکانی ئەم چیرۆکەی من تیا دەژیم، وەک ئەوەی پێمبڵێ، من وێنەیەکی تری چیرۆکێکی ترم، بەڵام لە ناو جەستەیەکی

تر و لە شوێنێکی تر و بە ڕێگایەکی دیکەدا ڕۆیشتووم. من بۆ ئەوەی زۆر بیرنەکەمەوە، دەستیم توند دەگرت و دەمگووت «نابێت دڵی مرۆڤ لە شوشە بێت، نابێت... چونکە زوو دەمرێت و هەموو شتەکان لەگەڵ خۆیدا دەبات». نا نەمدەویست کەسێکی تر ببینم دڵی لە شوشە بێت، کەسێکی تر ببینم بڕوات و کۆمەڵێک نهێنی ئاڵۆز و نەکراوەم بۆ بەجێبهێڵێت، کە من وام دەگووت «ئەستێرەی ڕەش» سەری دادەنەواند و بە ترسەوە دەیگووت «بەڵام وابوو... ڕۆژێک لە ڕۆژان دڵی من لە شوشە بوو»

ئەوە دواهەمین ڕستەمان بوو، دواهەمین ڕستە بەر لەوەی بگەینەوە نزیک ماڵی خوشکە سپیەکان.

١٩

ئێوارەیەک من و دواهەمین سەریاس بەرەو لای «دواهەمین هەناری دونیا» سەرکەوتین. لە بناری ئەو لووتکەیەدا دواهەمین سەریاسم کردە کۆڵم و تا گەیشتینە سەر چیا دام نەگرت. بە ئەندازەیەک سووکەڵە و بێ جەستە و قەوارەبوو، وەک ئەوەبوو ڕۆحێکم خستبێتە سەر شان، وەک ئەوەبوو بایەکم هەڵگرتبێت، خەیاڵێکم نابێتە قەڵادۆشکان.

دەبایە دواهەمین سەریاس بەسەر ئەو لووتکەیەدا سەربکەوێت. دەبایە وەک براکانی لەو تڕۆپکەوە دونیا ببینێت. ئەو هەمیشە ئەو سێبەرە ون و بزربووە کە هەمووان بۆی گەڕاون، ئەو بەشە بووە لە ڕابوردوو و داهاتووی خۆیان کە ونیانکردبوو. تەنیا لەویادا من دەمتوانی زەمەن بە جۆرێک بگێڕمەوە، دواهەمین سەریاس ببێتە بەشێک لەو سێ برایەی جەنگ و بێهودەیی و مردن نەیهێشتبوو بگەنە یەک و سەرکەون بۆ پلەی کەماڵ... لەویادا دەمتوانی ئەو پەیمانانە زیندووبکەمەوە کە مردن و ڕەشەبا و زەمان دڕاندبوونی، لەویادا دەمتوانی منیش بچمە ناو ئەو یارییەوە، منیش سوێندی خۆم بخەمە بن ئەو هەناوەوە، لە سەردەمێکدا براکان دەبوونە سەراب، باوکەکان لە بیابانەکاندا دەبوون بە لم، کوڕەکان دەبوون بە خۆڵەمێش.

لەو لووتکەیەوە من دونیام بینی، بۆنی ئەو خەونانەم کرد کە لە لقەکانی ئەو درەختە دەبارین. هەستم بە سروەیەکی خودا کرد هەڵدەکات، لەویادا هەموو ئەو ئومێد و هیوا و ئیلهامانەم بینی کە ئەو گەنجانە لە ژێر ئەو

درەختەدا ناشتبوویان. لەویادا پەیمانی هەتاهەتایی خۆم نوسی، بڕیارمدا ئەو بەرەو هەر جێگایەک ڕۆیشت دواییکەوم، تا دەمرم لە نزیکییەوە بم، بۆ هەر جێگایەک ڕۆیشتم چیرۆکی سەریاسەکان لەگەڵ خۆمدا ببەم. لەویادا پەیمانی خۆم نوسی، دواهەمین سەریاس نەیدەتوانی هیچ بنوسێت، نەیدەتوانی هیچ شتێک لەگەڵ منداا مۆربکات. ئەو قەرزاربارە هیچ کەسێک نەبوو، سەریاسەکان کەسیان چی دی قەرزاربارە کەس نەبوون، دەبایە ئیتر ئێمە، هەموو ئەو زیندووانەی ئاگامان لە چیرۆکی ئەوانە پەیمانێک مۆربکەین ئازادیانبکات، لە فەرامۆشی و تەپوتۆز دەریانبهێنێت. من ئەو پەیمانەم نوسی و بە خوێنی خۆم مۆرمکرد. پەیمانێک لە نێوان من و ئاسماندا، لە نێوان من و ئەو درەختەدا، لەگەڵ دواهەمین هەناری دونیادا ئەو هەنارەی تاکە نوێنەری خەونی ئەوان بوو لەو تخوبەدا کە دەکەوێتە نێوان ئاسمان و زەوییەوە، ئەو خەونەی نەیاندەتوانی ناوببێن، ئەو خەونەی لە سروشتی درەختێکی وا دووردا نەبایە بەرجەستە نەدەبوو، خەونی لە یەک تێگەیشتنی مرۆڤەکان و براکان و دوژمنەکان.

دۆستانی من، ئەی ئەوانەی چەندەها شەوە بێ ماندوبوون گوێ لەم چیرۆکەی من دەگرن... ئێستا تێدەگەن من لەم دەریایەدا چی دەکەم، تێدەگەن پیاوێکی ڕیش سپی و ماندووی وەک من لە سەر ئەم کەشتییە چی دەکات. دۆستان ئەو پەیمانە «ئەو پەیمانەی ئێستا لەگەڵ پەیمانێکی دیکەدا لە ژێر دواهەمین هەناری دونیادا خەوتووە» منی بەرەو ئەم دەریایە هەڵگرت کە ئێستا لەم کەشتییەوە چاوەڕوانی دۆزینەوەی ڕێگایەکم بمباتەوە سەر ئاسەوار و شوێنی دواهەمین سەریاس.

من پەیمانی خۆم لەگەڵ ئەو درەختەدا مۆرکرد و چڵێکی بچوکم بۆ یادگار لێکردەوە و بەجێمهێشت، هەر کەسێک لە ئێوە ڕۆژێک لە ڕۆژان ڕێگاتان کەوتە بن ئەو درەختە پەیمانی خۆتان مۆربکەن و چڵێکی بچوک بۆ یادگار لێبکەنەوە و جێیبهێڵن، دوای ئەوە دەبێت مرۆڤ بە جۆرێکی تر خۆی بە ژیان بناسێنێتەوە. لەو ساتەدا کە خۆم بە دواهەمین هەناری دونیا

ناساند، هەستمکرد ئیدی ژیانێکی تازە دەست پێدەکەمەوە، هەستمکرد ئەو شتانەم دۆزیوەتەوە کە بۆی دەژیم، ئەو ئامانجەم بینیوەتەوە کە دەبێت دوای بکەوم... کە لەو تۆپکە دابەزیم پووترین ساتەکانی ژیانی خۆم دەژیام. لە دوای بیستویەک ساڵ دەستم دەخستە سەر نهێنی ئەو ئازادبە گەورەیەی مرۆڤ بەدەستی دەهێنێت، کاتێک ڕێگایەک دەدۆزێتەوە.

من کە گەیشتمە پاترا، هەموو هێز و ئیرادەی خۆم لە سەر ئەوە کۆکردبووەوە ڕێگاکان وننەکەم، ئەو ڕێگایەی دەمبات بەرەو دواهەمین سەریاس، ئەو گەنجەی دەبێت ئێستا لە یەکێ لە نەخۆشخانەکانی خۆرئاوادا لە پەنجەرەیەکەوە سەیری ئەستێرەکان بکات. من کاتێک لە تۆپکی هەنار دابەزیم ڕێگای خۆمم دۆزییەوە... نا پێم مەڵێن تەماشای خۆت بکە تۆ ئێستا لەم کەشتییەدا نازانیت لە کوێی زەمین و زەماندا وەستاویت. هاوڕێیان، ئەم دەریایە پڕە لە ڕێگا... هەموو بستێکی ئەم ئاوەش ڕێگایە... لەگەڵ هەموو وێڵی و ونبوونەکانیشدا، مرۆڤ کە زانی بەرەو کوێ دەڕوات، وننابێت.

من دەزانم مرۆڤ مەخلوقێکە ئێجگار زوو ڕێگاکانی لێتێکدەچێت، دەزانم مرۆڤ ڕێگاکان نادۆزێتەوە، ئەوە ڕاستییەکە بە تامی زەهر و درەنگ باوەڕی پێدەهێنین، هیچ مەخلوقێکی دی لەم سەر زەمینەدا وەک مرۆڤ ڕێگاکانی لێوننابێت... مرۆڤ هیچ نییە جگە لە مەخلوقێکی ڕێوێلکەر. بەڵێ دۆستانی من، ئەی ئەوانەی بێوچان گوێم لێدەگرن، مرۆڤ مەخلوقێکە بێ ڕێگا، لەبەرئەوەی دواجار نازانێت بۆ کوێ دەڕوات، ئەو بۆیە دەرگاکان لە خۆی دادەخات، تا خۆی نەداتە دەست سەرکێشی دۆزینەوەی ڕێگایەک. کاتێک لە زیندان بووم هەمیشە یەک خەونم دەبینی، بەردەوام یەک خەونم دووبارە دەکردەوە، یەک خەون هەمیشە دڕی بە خەونەکانی تر دەدا و دەهاتە پێشەوە و دووبارە دەبووەوە، خەون بە سەحرایەکەوە لە لم، سەحرایەکی زەرد لە لمی زێڕین، ڕێگایەکی درێژی بێ ئەمسەر و ئەوسەر، ڕێگایەک نەمدەزانی لە کوێوە دێت و بەرەو کوێ دەچێت، لە کۆتایی خەونەکەمدا هەمیشە بایەکی بەهێز دەهات و ئاسەواری ئەو ڕێگایەی دەسڕییەوە، بە جۆرێک

ونی دەکرد چ پاشماوە و شوێنەوارێکی نەدەمایەوە. لە خەونەکەمدا بێباکانە دەڕۆیشتم و درێژەم بەو سەفەرە گەورەیەی ناو بیابان دەدا، سالّ دوایی سالّ ترسی من لە نەمانی ئەو ڕێگایە کەمتر و کەمتر دەبووەوە. لەگەلّ تێپەڕینی زەماندا تێدەگەیشتم هەموو بستێک لە زەوی سەرەتایەکی کوژراوە بۆ ڕێگایەکی دی، هەموو ئاڕاستەیەکی سەر زەوی و ناو دەریا ئەگەری ڕێگایەکی نەدۆزراوەیە بۆ مردۆڤ. سەیربکەن ئەی دۆستان ئەوەتا ڕێگاکان دەمانبەن... ڕێگاکان ئێمە هەلّدەگرن بۆ ئەو شوێنەی ئەوان دەیانەوێت، نا... ئەی دۆستان... ئەی پەنابەرانی ئاو و شەو و تاریکی... مەبەستم ئەوە نییە پێتان بلّێم مردۆڤ شتێکی بێتوانا و بێ ئیرادە و گەمارۆدراوە... نا، مەبەستم ئەوەیە مردۆڤ بتوانێت بەسەر هەستی وێلّی و ونبوونداسەربکەوێت، کە ڕێگاکان نەما واهەستەکات چیدی چ ڕێگایەکی دی نییە، باوەڕ بەوە بهێنێت هەر کاتێک ونبوو، دەتوانێت لێرەوە لە هەمان ئەو جێگایەوە کە تیا وەستاوە دەست پێبکاتەوە. دەشێت پێچەبەدەورەیەکی مەزن بە دەوری شتە ئاسایی و ڕۆژانەکاندا بکات، بەلّام ئێوە پێمبلّێن ژیان خۆی چییە جگە لە پێچەبەدەورەیەکی مەزن بە دەوری شتە ئاساییەکاندا؟ پێچەبەدەورەیەکی مەزن بە دەوری ئەو شتانەدا کە لە شوێنێکی دی و بە جۆرێکی دی دەتوانین بچینەوە سەریان و بە گۆشەنیگایەکی دییەوە تەماشایان بکەینەوە.

من دواهەمین هەناری دونیا پێیگووتم، بڕۆم و بۆ ئەو ڕێگایانە بگەڕێم کە دەبێت بۆیان بگەڕێم، وەک چۆن بە نەدیمی شازادەی گووت بڕوات و لە هەموو کونج و کەلێنێکی زەویدا بۆ بینین و سۆمای خۆی بگەڕێت، وەک چۆن ئیلهامی بەخشییە سەریاسەکان بژین و نەچن بۆ جەنگ و قسە لە برایەتییەکی جاویدان و گەرانێکی هەمیشەیی بکەن بە دوای خۆیاندا. لە بن ئەو هەنارەدا هەستمکرد دلّی دواهەمین سەریاسیش بە جۆرێکی دی لێدەدا، ئەو پێستە سووتاوەی سەرچاوی بەرزدەکردەوە و تەماشای ئەو بەهەشتە ناکۆتایەی دەکرد کە پێشتر نەیبینیبوو. وەک لە مانا و ئەفسوونی

ئەو درەختە تێگەیشتبێت، دەستی گرتم و سەری خستە سەر ڕانم و بەرامبەر ئەو جیهانە خەوی لێکەوت. ئێستا لە یادم نییە چەند سەعات خەوت، بەڵام ئەوەم لە یادە کە سەری لە ئامێزی منداً ئەو هەستەی پێبەخشیم، ئیدی بووم بە بەشێک لە جیهان و گەردون و خەونی ئەو منداڵانە. ئەو ئامێزان و نوستنە نیشانەی گەڕانەوەی من بوو بۆ مەڵەکوتە خودایییەکەی ئەوان. لەویادا هەستمکرد ئەوە تەنیا سەری دواهەمین سەرپاس نییە لە ئامێزمدا، بەڵکو ژیانی هەموو ئەوانی دیکەشە سەری ناوەتە سەر ڕانم، لەویادا گوێم لەو مۆسیقا ئەفسانەییە بوو کە محەمەدی دڵشوشە لە ژێر ئەو درەختەدا گوێی لێبووبوو، ئەو وێنە سەیرانەی گەردون و ئاسمانم بینی کە سەریاسەکان بینیبوویان، بۆنی ئەو ڕۆژ و ئێوارە و شەوانەم کرد کە لەویادا ئاگریان کردبووەوە. وەک مەستێک هەموو وێنەکانم بینییەوە، وەک ئەوەی ئەو درەختە یادەوەری خۆی بە یادەوەری من ببەخشێت، وێنەکانی خەیاڵی خۆی بە وێنەکانی خەیاڵی منەوە گرێبدات. هەموو شتەکانم بینییەوە، ئێستا دڵنیانیم، خەون بوو یان ڕاستی. من خەوتبووم و بۆ ناو سێبەری ئەو ڕۆژانە داچووم یان بەئاگابووم و ئەو درەختە نهێنییەکانی خۆی بۆ ئاشکرادەکردم. من لە ساتێکدا هەموو ئەو شتانە ژیام کە سەریاسەکان تیا ژیابوون. دەستم لە دڵی دواهەمین سەرپاس دەدا و هەستم بە هەمان هەست و هەڵچوون دەکرد. کاتێک هەستا بە جۆرێک سەرسام بوو، هەموو ئاگری دونیا نەیاندەتوانی جوانی ئەو سەرسامییەی بسووتێنێت. پڕبوو لە ئومێد، پڕبوو لە هاواری سەیر دەربارەی ئاسمان و هەنار و دەریا. ئەو لەویادا تێکەڵ بەو کیمیایە بوو کە ئێمەی بەوانەوە گرێدەدا.

کە دام بە کۆڵمدا و لەو ترۆپکە دابەزین ئیدی لە بری بۆنی ئاگر، بۆنی هەناری لێدەهات. لە دامێنی چیا دامگرت و ماچم کرد و هێشتا هەر بۆنی هەناری لێدەهات... بۆنی زەوییەکی لێدەهات لە خەونیدا پێی تێخستبوو، زەمینێک وەک هەموو ئەو زەمینانەی هاوڕێکانی ئەو درەختە پێیان تێخستبوو، پڕبوو لە هیوا و ئەفسانە... لە ئەگەر و نائەگەر... لە بوون و لە عەدەم.

ئەو دوو ڕۆژەی من دواهەمین سەریاسم تیا لە ئامێزگرت کورتترین دوو ڕۆژی ژیان بوون، بە خێراییەکی هێند سەیر ڕۆیشتن، من جگە لە تێڕامانێکی بێدەنگ لەو منداڵە، فریای هیچ نەکەوتم. خوشکە سپیەکان وەک هەمیشە سووربوون لە سەر ئەوەی هیچ کەسێکی دی نەبینن ناوی سەریاسی سوبحدەم بێت. ئەوان مرۆڤیان بە تاقانەیی خۆشدەویست، مرۆڤیان وەک شتێک خۆشدەویست کە دەگمەن و بێوێنەیە. من دەچوومە ژوورەکەیان و دەستە سپیەکانیانم ماچدەکرد، کڕنووشم بۆ دەبردن و تکام تیادەکردن تێبگەن کە سەریاسی سوبحدەم ناوی مەخلوقێکە بە چەندەها ڕەنگ بەسەر ئەم زەوییەدا ڕابوردووە، کە سەریاسی سوبحدەم تەنیا کەسێک نییە، گۆڕێک نییە، بەڵکو شەبەنگێکی گەورەیە و هەر بەشێکی شتێکمان نیشاندەدات، بەڵام ئەوان بەو چاوە ساردانەوە تەماشایانکردم و هیچیان نەگووت.

خوشکە سپیەکان خیانەتیان لە یادگاری ئەو برایە نەکرد... هیچ فریشتەیەک بەو جۆرە بە پەیمانی خۆیەوە لەگەڵ خودادا نانووسێت، وەک ئەوەی ئەوان بە پەیمانی خۆیان لەگەڵ یەکەمین سەریاسدا نووسابوون... هیچ ڕێگایەک نەمابوو کەسێکی دی بێتە ژیانیانەوە، ئیدی هەموو دونیا و ژیان لە پەراوێزی خوشکایەتییەکی جاویداندا بۆ سەریاس تێدەپەڕی. ئەوان هاتبوونە ئەو گوندە تا خۆیان لە هەموو خەیاڵ و فریو و وەسوەسەیەک بشارنەوە، سەرقاڵی پەروەردەکردنی ئەو منداڵانە بن کە هیچ شتێکی ئەستەمیان لێداوا ناکەن... لە وێدا هەموو شتەکانی دونیا بە پەراوێزی ژیانی ئەواندا تێدەپەڕی.

ئەو شەوەی تکام لێکردن بێن و بۆن بە سەریاسەوە بکەن، گەرمای ئەو ئاگرە ببینن کە تا ئەو کات لە دڵیدا دەسووتا، نەهاتن... هاوڕێیانی من، ئەی ئەوانەی بێ ماندووبوون گوێم لێدەگرن، ئەوان نەیاندەویست هیچ شتێک لەو کۆتاییە بگۆڕن کە بینیبوویان. هەموو ئەم یارییەی منیان بە درۆی پیاوێک دەزانی، نایەوێت باوەڕ بە مردنی کوڕەکەی بهێنێت... درۆی پیاوێک سووڕە لە خەیاڵەکانیدا ئەو کوڕە بدۆزێتەوە کە بیستویەک ساڵ لەوەوبەر

ونیکردوە... هەموو ئەم چیرۆکەی منیان بە دەستکاریکردنی کۆتایی چیرۆکێک دەزانی کە کۆتاییهاتووە... ئەوان لێکچوونی ناوی سەریاسەکانیان تەنیا بە لێکچوونی هەندێک ناو دەزانی، نەوەک بە لێکچوونی هەندێک سەرەتا، هەندێک جەوهەر، هەندێک کۆتایی.

ئەو دوو رۆژە ئەستێرەی ڕەش ئازادانە بە دەشت و سەرچەم و ناو درەختەکاندا دەسوڕایەوە، لە دەشتەکاندا یاریدەکرد و شیری مەڕی دەخواردەوە، کە هەستم بە بەختەوەری دەکرد خۆشحاڵبووم، جارێکیان لێی پرسیم «موزەفەری سوبحدەم کە سەریاس ڕۆیشت دێیتەوە بۆ خەستەخانە، دێیتەوە بۆ لای من؟». من بەغەمگینییەوە پێمگووت «نا... ئەستێرەی ڕەش، ئەو ڕۆژەی سەریاس دەڕوات، منیش دەبێت خۆم بۆ ڕۆیشتن ئامادەبکەم... دەبێت بە دوایدا بڕۆم، لە یۆنانەوە سوار کەشتی دەبم و دەچم بۆ خۆرئاوا، بە دوایدا دەچم بۆ ئینگلستان». لە دەنگیدا هەستم بە غەمێکی قوواڵ و گەورەکرد، دەمزانی ناتوانم هیچ بکەم... لەوە ئیفلیجترم بتوانم بچوکترین کۆمەک بەو و بەو هەزاران ڕۆحلەبەرە سووتاوانە بکەم کە لەویادا دەمێننەوە. گەنجێک بوو گەمارۆدراو، نەدەیتوانی وەک مرۆڤێکی ئاسایی بگەڕێتەوە بۆ کوچە و کۆاڵنە سادەکان، نەدەیتوانی سەفەربکات، نەدەیتوانی لەو خەستەخانەیەشدا تا ئەبەد ئارامبگرێت. کە گەڕاینەوە بۆ خەستەخانەکە، وەک ئەوەبوو خیانەتم لێکردبێت، لە بەردەرگاکەوە بە شەرم و غەمگینییەوە گووتی «ئێتر تۆش نایەیتەوە؟». من نەمدەویست درۆی لەگەڵدا بکەم، نەمدەویست هیوای درۆی پێببەخشم، نەمدەویست چاوەڕوانی هیچ کەسێک بکات، چاوەڕوانی هیچ بکات، باوەشم پیاکرد و گووتم «ئەستێرەی ڕەش وەرە دەرێ، تۆ دەتوانیت قسەبکەیت، تۆ دەتوانیت لە بری هەموو ئەو پیاوە سووتاوانە قسەبکەیت، تۆ لە هەموویان بەهێزتریت، وەرە دەرێ و دەموچاوی ڕاستەقینەی خۆت پیشانبدە و مەترسە... دەبێت ئەم شارە فێربێت سەیری دەموچاوتان بکات». ئەستێرەی ڕەش بە ترسێکەوە گووتی «ئەگەر لێرە بمانکەنەدەرێ، ناژین... بمانکەنەدەرێ لە سەر جادەکان، سەگ و پشیلە

دەمانخۆن...» من ئەستێرەی ڕەشم ڕادەوەشاند و دەمگووت «پێیانبڵێ بێنە دەرێ... با هەمووتان ڕۆژێک بێنەدەرێ و برژێنە کۆڵانەکان. وەرنەدەرێ با ئێمە بتانبینین... ئەوانە بتانبینین کە هێشتا چیرۆکی ئێوەیان نەبیستووە». ئەستێرەی ڕەش خۆی لە دەستم ڕادەپسکاند و ڕایدەکرد و بە دەنگێکی گریاو دەیگووت «هەمویان دەزانن... هەموویان دەزانن... هیچ کەس نییە نەزانێت». ئەو دەڕۆیشت و من هاوارم لێدەکرد «وەرنەدەێ ... وەرن خۆتان پیشانی ئێمە بدەن، خۆتان پیشانی درەختەکان بدەن... خۆتان پیشانی با و باران بدەن... دەستی یەکتر بگرن و وەرنەدەرێ». دەزانم هاوارێکی بێمانا بوو، هاوارێک بوو لەو کوچە بێدەنگەدا ونبوو.

بەداخەوە ئەی دۆستان، هەزاران ئەفسوس و حەسرەت، من ئەستێرەی ڕەشم لەوە زیاتر نەناسی. ئەو کوڕە بەشێک بوو لە چیرۆکێکی تر، پارچەی ناو حیکایەتێکی تاریکی دیکەبوو، بەجۆرێکی سەیر و لە چرکەیەکی دیاریکراودا تێکەڵ بەو چیرۆکەی من بوو، چیرۆکی ئاڵۆزی یەکێک ڕێگایەکی نەبوو بۆ تێرامان لە چیرۆکی کەسی تر. ئەستێرەی ڕەش خۆی دەیزانی من ناتوانم دوای ئەو بکەوم، سڵاویشی لە من، وەک سڵاوی غەمگینی تارماییەک بوو کە بە حیکایەتێکدا تێدەپەڕێت.

من دەستی سەریاسم دەگرت، دەمگرتە ئامێز و بەرەو ناو خەستەخانەکە تەکانم دەدا. لەو ساتەدا ماشێنێک لە تەکمانەوە دەوەستا، چوار چەکدار دادەبەزین، بە خێرایی ئابڵۆقەیان دەدایەن، هەریەکەیان لە تەنیشتێکەوە دەیگرتم، چوار کەس بوون، هەر چواریان یەک سیما و ڕوخساریان هەبوو، یەکێکیان لە هەموویان بەویقارتر بوو دەیگووت «موزەفەری سوبحدەم... ڕۆژ باش... داوای لێبوردن دەکەین، فەرمانێکمان پێیە دەبێت لەگەڵماندا بێیت. بە هێمنی ئەو نەخۆشە دابنێ و لەگەڵماندا وەرە، ئێمە خۆمان سەریاسی سوبحدەم دەگێڕینەوە سەر شوێنی خۆی... دەیبەینەوە سەر جێگای خۆی... غەمی هیچت نەبێت. وەرە لە ماشێنەکەدا دانیشە و ئارامبە... ئێمە هەموو شتەکانی تر دەکەین... تۆ ئەوەت لەسەرە لێرەدا دابنیشیت و هێمن بیت و

هەوڵی هیچ نەدەیت. ئێمە هەموومان تۆ دەناسین... فەرمانێکی تایبەتیمان پێیە لەگەڵ خۆماندا بتبەین... فەرموو... فەرموو... ئاە... دواجار تۆمان دۆزییەوە... تۆمان دۆزییەوە موزەفەری سوبحدەم. خودایە لە مێژە بە دواتدا دەگەڕێین... لە مێژە... تۆ لە کوێیت؟ موزەفەری سوبحدەم تۆ لە کوێیت؟»

***

لە منداڵییەوە وابوو هەر کاتێک درۆی بکردایە شتێکی دیکە ڕوویدەدا، یان باران دەباری، یان درەختەکان دەکەوتن، یان باڵندەکان بە پۆل بەسەرسەرماندا دەفڕین. ئەو ڕۆژە کە لە بەردەم بیمارستانەکەدا گیرام، دڵنیابووم دەمبەنەوە بۆ لای ئەو، ئەو ماوەیەی لە دەرەوە ئازادانە دەهاتم و دەچووم باکم بە هیچ نەبوو، دڵنیابووم ڕۆژێک لە ڕۆژان دەمبەنەوە بۆ لای ئەو. من لێی نەترساوم... پیاوێک بوو لەگەڵ هەموو گوناهە گەورەکانیدا نەدەکرا لێی بترسم، ئەویش هەر بەشێک بوو لە ژیانی من. دەمزانی خەڵکانێکی زۆر لەبەر سامی ئەو، لە بێزاریاندا لەو، ئەم وڵاتە چۆڵدەکەن... بەڵام من لێی نەدەترسام.

ئێوارەیەکی درەنگ بوو منیان برد بۆ لای، لە ژوورێکی کەمێک تاریکدا کەوتبوو، بۆنی مردنی لێدەهات، ئەو چەند مانگەی من نەمدیبوو تەواو پیربووبوو، خۆی لە بەتانییەکەوە پێچابوو، لە سەر سیستمێکی گەورە و نیمچە شاهانەدا بە ڕۆبێکی گرانبەهاوە خەوتبوو. دونیا ساردنەبوو، بەڵام هەستمدەکرد ئەو زۆر سەرمایەتی. وەک ئەوەی لە شتێکی نادیار بترسێت، هەموو دەرگاکانی لە پشت خۆیەوە داخستبوو، هەستمدەکرد ترسێکی قوڵیشی لە پاسەوانەکان هەیە. کاتێک منی بینی بە حورمەتێکەوە خۆی ڕاستکردەوە و گووتی «موزەفەری سوبحدەم هاتیت... دەترسام نەیەیت... دەترسام نەتدۆزنەوە». بێزاری لە دەنگی دەباری، نەوەک توڕەیی. ئەگەرچی

هەردووکمان زۆر پیر نەبووین، بەڵام تەواو بە دوو پیرەمێرد دەچووین... دوو پیرەمێرد کە بۆ حیسابێکی قورس لە ژوورێکدا کۆبوونەتەوە. کەسمان نەماندەزانی چۆن و لە کوێوە دەست پێبکەین، کەسمان کۆتایی دواهەمین گفتوگۆی خۆمان لەو ماڵە سەوزەدا لە یادنەبوو. ماوەیەک بە بێدەنگی تەماشای یەکدیمان کرد، بە جۆرێک پیربووبوو، بە ئەستەم وێنەی ئەو پیاوەی تیابوو کە سااڵنێک لەوەوبەر شەوێکی تاریک منی لە ماڵێکدا بە جێهێشت و ڕۆیشت. من بە هێمنی چوومە تەنیشتییەوە و گووتم «یاقوبی سنەوبەر، زۆر پیربوویت... زۆر». تۆند دەستیگرتم و گووتی «پێمگووتیت تاعوون بڵاوبۆتەوە... پێمگووتی دەردێکی کوشندە بڵاوبۆتەوە، پێمگووتی یان نا؟... پێمگووتیت یان نا؟». بە هێمنی گووتم «پێتگووتم... لەبیرمە بەڵێ گووتت». بە ئەسپایی سەری بادا و بە دەنگێکەوە هەمووی حەسرەت بوو گووتی «گووتم تۆ یاقوتێکی پاکی یان نا... گووتم یان نا؟». بۆ ئەوەی هێمنی بکەمەوە دەستەکەی دیکەم خستە سەر دەستی و گووتم «وابوو گووتت». بە چاوێکەوە هەمووی خەفەت و پیری بوو تەماشای کردم «گوتم مەچۆرەوە بۆ ناو ئەو دونیایە... خۆت لەو پیسییە هەڵمەکێشە، ڕۆحی خۆت بەدووربگرە... ڕۆحی خۆت، کە خودا ئەو بەهرەیەی پێبەخشیت پاکبێت... بۆ ڕۆیشتیت؟ بۆ تێنەگەیشتی من باسی چیت بۆ دەکەم؟ بۆ؟». سەیرم دەکرد و دەمگووت «یاقوبی سنەوبەر من و تۆ هەردووکمان نەخۆشین... من و تۆ هەردووکمان پیرین، حیسابێکی زۆریشمان لە بەیندایە... حیسابێکی زۆر».

ژوورەکەی لە ژووری پادشاکان دەچوو، خۆی لە بیمارێک دەچوو لە سەرەمەرگدا، هەندێک جار دەکۆکی، هەندێک جار دەسڕێکی کاغەزینی لە پاکەتێکی قەشەنگ دەردەهێنا و لێوی خۆی پێدەسڕی. کە دەمگووت «من و تۆ حیسابێکی زۆرمان لە بەیندایە» زەردەخەنەیەکی دەگرت، زەردەخەنەی پیرەمێردێک بە ئەستەم دەتوانێت بۆ ژیان پێبکەنێت. دەیویست پێبکەنێت،

بەڵام کۆکەیەکی قورس دەنیشتە سەر سینەی، دوایی بە هەمان نیگای کۆنەوە، نیگای سەرۆکێک چیتر بە دروستی نازانێت چی دەوێت، پیاوێک میوەیەک نەماوە تاقی نەکاتەوە، بیمارێک لە نهێنی مردن و ئازار، لە لەزەتی ژیان و شادییەکانی تێگەیشتووە، پیاوێک تەنیا خەیاڵی لای تاقیکردنەوەی مردنە. بە ئەسپایی دەیگووت «من و تۆ هاوڕێمان نییە. کەس ناتوانێت لە نێوان من و تۆدا حەکەم بێت، کەس ناتوانێت». بە خەفەتێکەوە دەمگووت «ئەوانەی دەتوانن حەکەم بن، یان مردن، یان دیلن، یان زمانیان نییە». نیگایەکی پڕمانا تەماشای دەکردم و دەیگووت «ئەوە دواهەمین ئومێدمان بوو، دواهەمین ئومێد... ئێستا هیوایەکمان نییە، دەکرا من و تۆ دوور لە هەموو دەردەکان، دوور لە تاعوون، پێکەوە خۆمان بۆ خەڵوەتێکی درێژ تەرخانبکەین. دەکرا من و تۆ پێکەوە هەموو شتێک تێبگەین، بەڵام ئێستا تۆ هەموو شتێک دەزانیت، زانین بێگوناهیی مرۆڤ لەکەداردەکات، هەموو ئەوانەی نهێنییەکان دەزانن پاک نین، زانینی نهێنییەکان پیسمان دەکات... ئێمە تا ئەوکاتە پاکین کە شتەکان نازانین، کە گومان ناکەین. کاتێک مرۆڤ تێکەڵ بە نهێنییەکان بوو، کاتێک حەقیقەتی ئەوانیدی بینی دەبێتە گوناهبار، مرۆڤ تا ئەو شوێنە پاکە کە هیچ لە گوناهی ئەوانی تر نازانێت، تا ئەو شوێنە پاکە کە دەرکی بە پیسی دونیا نەکردوە».

دەمزانی دەیەوێت بڵێت چی، دەستم دەخستە سەرشانی و دەمگووت «من ئێستا هەموو شتەکانم بینی، لە هەندێ نهێنی تێگەیشتم، هەندێ دەرگام کردەوە... بەڵێ خۆم چوومە ناو پیسییەکانەوە، تۆ پێتوایە دەبووایە من نەچوومایە... ها پێتوایە دەبایە هەمیشە لەو خانووە سەوزەدا چاوەڕوانی تۆم بکردایە؟». وەک بۆ دوور بڕوانێت سەری بەرزدەکردەوە و دەیگووت «گەر تۆ نەچوویتایە، دەکرا لە نێوان من و تۆدا شتێکی تر هەبێت، دەمانتوانی لە سەر مەعدەنی مرۆڤ، گەوهەری ژیان، ناوەڕۆکی وجود قسەبکەین، بێئەوەی کاتێک من قسەدەکەم بەو چاوانە تەماشام بکەیت، ئەو نیگایەم تێبگریت و وام لێبکەیت هەست بە شەرم بکەم... من دەمویست من و تۆ باسی چاکە

و خراپە، جوانی و دزێوی بکەین، پێکەوە بژین و لەو دیو وجودی بچوکی خۆمانەوە، قسە لە سەر شتە گەورەکان بکەین... تێدەگەیت لەو دیو وجودی بچوکی خۆمانەوە...». چەندەها جار ئەو ڕستەیەی دووبارەدەکردەوە. ئەو ڕقی لە وجودی بچوکی مرۆڤەکان بوو، لە کۆنەوە وابوو، چاوی لە جۆرە ژیانێک بوو، ئەستەمبوو بەبێ فەرامۆشکردنی بوونی بچوکی مرۆڤەکان بێتەدی. پشوویەکی کەمی دەدا، من تەماشام دەکرد و هیچم نەدەگووت... دەمزانی هێشتا مەودایەکی درێژمان لە بەردەمدایە، بۆئەوەی هەموو شتێک بڵێین. نەخۆشی و پەککەوتەیی هیچیان لە تیژی خەیاڵ و قوواڵی نیگاکانی نەگۆڕیبوو، کە تەماشای دەکرد دەتزانی هەندێ شت دەبینێت تۆ نایبینیت، هەست بە هەندێ شت دەکات تۆ هەستی پێناکەیت. کەمێک دەکۆکی و لەسەرخۆ لە جێگاکەی خۆی هەڵدەستا و بەتانییەکەی لە خۆی دەپێچا و دەیگووت «مانگێکی سەوزبوو... مانگێکی سەوز، بۆ ئەم ڕۆژانە دروستمکرد کە پیردەبین، کە چیتر ئارەزوویەکمان نامێنێت لە شتە ڕۆژانەکاندا ونبین، لەوێدا کۆدەبینەوە، خۆمان تەرخاندەکەین بۆ ڕامان لە مانا گەورەکان... قسە لە سیاسەت و شەڕ ناکەین، بەڵکو قسە لە دونیا دەکەین، بەو جۆرەی بەبێ ئەو شتانە هەیە، بەبێ ئەو ئازارانەی مرۆڤ بۆی زیاددەکات. لەزەت لە بێدەنگی سروشت و ئارامییەکانی دەبینین. چ خۆشە مرۆڤ لە ئاسوودەییەکی قووڵدا بیربکاتەوە، لە ئاسوودەییەکی ڕاستەقینەدا بیربکاتەوە و بمرێت... تۆ ئەو لەزەتەت لە من حەرام کرد، من دەترسم بە تەنیا بیر لە ژیان بکەمەوە، دەترسم لە سەرەمەرگدا بە تەنیا بیر لە ژیان بکەمەوە».

کە دەیزانی من هیچم نییە بیڵێم دەیگووت «یەک جۆرە پاکی هەیە، یەک جۆرە پاکی و هیچی تر، ئەویش ئەوەیە نەهێڵین مرۆڤ لە مرۆڤ تێبگات... کە مرۆڤ لە مرۆڤ تێگەیشت هەموو شتێک دەبێتە گوناهـ». من دەمگووت «یاقوب... ئەوە چ پاکییەکە لەسەر نەزانین دروستبووبێت؟!». ئەویش دەیگووت «ئەی ئەوە چ زانینێکە دەمانکات بە دوژمن... دەمانخاتە گومانەوە، ناهێڵێت ئارام بژین و بخەوین؟!». دەوەستا و بە خێراییەکی نائاساییەوە

دەیگووت «من باس لە زانینێک دەکەم پاکی ببەخشێتەوە بە من... نەهێڵێت زۆر تەماشای ناو دڵی خۆم بکەم. موزەفەر من لە تەماشای دەروونی خۆم بێزارم. مرۆڤ نابێت لە کۆتاییدا بیر لە وەڵامی ئەو پرسیارانە بکاتەوە، کە بە درێژایی ژیان نەیتوانیوە وەڵامیان بداتەوە. بەر لە مردن دەمەوێت هێزی ئەوەم هەبێت بیر لە وەڵامی هیچ پرسیارێکی بچوک نەکەمەوە. دەمەوێت من و تۆ ئاسوودە بمرین، ئاسوودەییش ئەوەیە بەر لە مردن بۆ هیچ نەگەڕێیت، بەر لە مردن خەیاڵت لای وەڵامی هیچ پرسیارێکی بچوک نەبێت. من باسی ئاسوودەییم بۆ کردیت، ئاسوودەیی، بۆ تێم نەگەیشتیت؟ بۆ مرۆڤ لە نزیک مردنەوە هەمیشە بیر لە ڕابوردوو دەکاتەوە... بۆ؟ بۆ ئاوڕدەداتەوە؟ من دەمەوێت بمرم و ئاوڕنەدەمەوە». بە کەمێک نائارامی و تورەییەوە دەمگووت «لەبەرئەوەی ئەگەر ئاوڕبدەیتەوە سەریاسەکان دەبینیت، لەبەرئەوەی تۆ دەترسیت تەماشای سەریاسەکان بکەیت، دەتەوێت من و تۆ دۆستایەتییەک ببەستین لە سەر فەرامۆشی و نەزانین و یادچوونەوە دروستبووبێت. وەک هەموو حوکمڕانەکانی تر دەتەوێت بمریت و پێش خۆت هەموو نهێنییەکانت سووتاندبێت، بمریت و کەس تەماشای دەفتەرێکت نەکات... وەک هەموو حوکمڕانەکان، وەک هەموو پێغەمبەرەکان، دەتەوێت لە ڕێگای بیرکردنەوە لە گەردون و ژیان و سروشت و جەوهەرە دوورەکان، مرۆڤ لە یاد خۆت بەرێتەوە، ئەم بوونەوەرە بچوک و گەمارۆدراوە لە بیر خۆت بەرێتەوە... یاقوب ڕێگای من و تۆ یەک ڕێگا نییە، بمبورە من نەمتوانی لەگەڵتدا بێم... یاقوبی دۆست نەمتوانی، عەفوومبکە... لە بەرئەوەی دوای بیستویەک ساڵ زیندان، دوای تێفکرینی گەورە لە سروشت و گەردون و بیابان و ژیان، دوای تێفکرینی زۆر نەمتوانی مرۆڤ فەرامۆشبکەم. تۆ بۆیە منت دەوێت، تا هەردووکمان پێکەوە مرۆڤ لە یادەوەری خۆماندا بسڕینەوە و بەسەر ژیان و وجودی بچوکی ئەواندا بازبدەین، تۆ بۆیە دەژیت بۆ ئەوەی لە یادیانبکەیت، من بۆیە دەژیم بەیادیان بهێنمەوە، ڕێگای من و تۆ یەک ڕێگا نییە».

توڕەبوونی من کەمێک ئارامی دەکردەوە، دەیزانی من چی دەڵێم و چاوەڕوانی ئەو قسانەشی دەکرد.

گووتی «زیندووبن یان مردوو، لە یادیانبکەیت یان نا، ئێمە بەیەکناگەین. دڵیان پڕ بێباکی و گاڵتەبوو. قێز و فەرامۆشی، کەمتەرخەمی و ڕق. نەدەکرا فەرامۆشیان نەکەم، نەدەبوو، چارەیەکی تر نەبوو». بە دەنگێکی هێندە سەیر ئەو قسەیەی دەکرد، نەمدەزانی تەواو هەست بەچی دەکات، دەنگی پڕبوو لە دڵنیایی و پەشیمانیش. هاتە تەنیشتمەوە و گووتی «دەمزانی تۆ دوایان دەکەوێت، دەمزانی بە دوایاندا دەڕۆیت... ئەو ڕۆژەی لە سەریاسی سوبحدەمت پرسی، دڵنیابووم هەموو شتێک لە نێوان من و تۆدا دەشکێت، دەمزانی ڕۆژێک لە ڕۆژان بە ڕێگایەکدا دەڕۆیت و دەگەیتە بەردەم سەید جەلالی شەمس. دواجاریش ڕۆیشتیت و گەیشتیتە بەردەم سەید جەلالی شەمس... مەلعونە ئەوەی نهێنی ئەم چیرۆکەی هەڵدایەوە... مەلعونە».

کە ناوی سەید جەلالی شەمسی دەهێنا تێدەگەیشتم دەیەوێت ئەو چیرۆکەم بۆ باسبکات کە ساڵەهای ساڵ بە نهێنی هەڵیگرتبوو. بە غەمگینی پیرێکەوە دەیگووت «ئێستا تۆ دوو هەناری شوشەت لایە و من هیچ». دەچووە بەردەم پەنجەرەی ژوورەکە و پەردەکانی تەواو دەکردەوە، هێمنی و تاریکی ئێوارە غەمگینییەکی قورسترپان دەهێنایە ژووری، بەتانییەکەی تۆندتر لە خۆیەوە دەپێچا و لە سەر مۆبێلێکی چەرمی ڕەش لە نزیک پەنجەرەکەوە دادەنیشت و دەیگووت «سێ هەناری شوشە بوون، سێ هەناری شوشە، یەک دەست دروستیکردبوون، باوکێک بۆ سێ کوڕی خۆی دروستیکردبوون... باوکێکی سەنعەتکار، هونەرمەندێک سیحرێکی گەورە لە دەست و پەنجەکانیدا بوو. سێ کوڕی هەبوو، هەر سێکیان پێشمەرگەبوون، هەر سێکیان لە بوردومانێکی دەوڵەتدا شەهیدبوون، من لە گوندێکی چکۆلانەدا لە باکور خەریکی کۆکردنەوەی هێزەکانمان بووم. ئەوکات سەرەتای شۆڕش بوو، هەر سێکیانیان بە شەهیدی هێنا و لە مزگەوتی گوندەکەدا لە تەنیشت یەکدییەوە ڕیزیانکردن، دەمەو ئێوارەیەکی درەنگ باوکیان هات، پیرەمێردێکی هونەرمەند بوو، جگە

لەو هەنارە شوشانە هیچی دی پێنەبوو... هەر منی بینی دەستیکردە ملم و دانەوییەوە و دەستی ماچکردم. شەهیدبوونی کوڕەکانی وڕەیان نەڕوخاندبوو. غەمی لەوە دەخوارد نەیتوانیبوو ئەو سێ هەنارە فریای کوڕەکانی بخات. بە منی گووت «سێ برا بوون، لە یەکتر جیانەدەبوونەوە، هەمیشە بەیەکەوەبوون، لە قوتابخانە، لە یاریگا، لە زانکۆ... هەموو شتێکیان پێکەوەبوو، کاتێک بوون بە پێشمەرگەش دەستی یەکتریان بەرنەدا. ڕۆژێک نامەیەکیان بۆ ناردم بۆ وەرشەکەم، گووتبوویان شۆڕش فەرمانی پێکردوین جیابینەوە، شۆڕش دەیەوێت هەریەکەمان بچینە هەرێمێک و لە هێزێکی تایبەتدا خزمەتی نیشتیمان بکەین. داوایان لێکردبووم شتێکیان بۆ دروستبکەم هەڵیگرن و بیپارێزن، تا لە هەر شوێنێکی دونیادا بوون کە تەماشایانکرد یەکتریان بەیادابێتەوە. شتێک کە گرتیان بە دەستەوە هەستی برایەتییان تیا بجوڵێنێت، شتێک بیانبەستێتەوە بەیەکەوە». موزەفەری سوبحدەم دوای ئەو هەموو ساڵە ئێستاش نیگای ئەو پیرەمێردە و دەنگیم لە یادە، ئێوارەیەک بوو هەمووی تەم بوو، من و ئەو لە ناو تەمەکەدا پیاسەمان دەکرد، ئەو لەبری ئەوەی باسی مردنی کوڕەکانی بکات، باسی لە شتێک کرد هەموومان پێکەوە ببەستێتەوە. تەم بوو موزەفەری سوبحدەم لەگەڵ ئەوەشدا من چاوی ئەو پیرەمێردەم لە یادە... تەم بوو، کەچی من دڵ و هەناسە و نیگاکانیم لە یادە. بە غەمگینییەوە دەستی خستە سەرشانم و گووتی «من ئەم هەنارانەم بۆ دروستکردن... ئەم هەنارانە»، دەستی برد و لە گیرفانیدا سێ هەناری شوشەی دەرهێنا... بە ئارامییەوە گووتی «ئەم هەنارانە فریایان نەکەوت... هەڵیگرە، سەرۆک ئەم هەنارانە هەڵگرە، با شتێک هەبێت هەموومان بەیەکەوە ببەستێتەوە، شتێک هەبێت من بە تۆوە ببەستێتەوە، کوڕەکانی من بەوانەوە ببەستێتەوە کە ئێستا لەدایکدەبن، شتێک هەبێت ئێستا و سبەی پێکەوە گرێبدات. هەڵیانبگرە سەرۆک، تۆ دەتوانیت مانا ببەخشیتە ئەم هەنارانە... من ناتوانم هیچ شتێک پێشکەش بە شۆڕش بکەم، ئەم هەنارانە نەبێت، ئەم هەنارانەی دەبایە کوڕەکانم هەڵیانبگرن و ئێستا مردوون، ئەم هەنارانە بدە بەوانەی کە نابێت یەکتریان بیربچێتەوە، ئەوە تاکە دیارییەکە دەتوانم پێشکەشی شۆڕشی بکەم».

هەر ئەو شەوە ئەو سێ هەنارەم لە شوێنێکدا شاردەوە، لە جێگایەکدا هەڵمگرتن هیچ کەس زەفەریان پێ نەبات. کوڕەکانی ئەو چیتر پێویستیان بەو هەنارانە نەبوو، ئەو هەنارانە بۆ ژیان بوون... بۆ ژیان... بۆ ئەوانە بوون کە زیندوون. موزەفەر... هاوار... موزەفەر هاوار ئێستاش دەڵێیت ئەو ساتەیە، دەڵێیت ئەو شەوە تاریکانەیە کە لە گەرمەی شۆڕشدا دەچووم و ئەو هەنارانەم دەردەهێنا و لێم دەڕوانین. هەموو پێشمەرگەکانمان ئامادەبوون خۆیان فیدابکەن، ئامادەبوون بمرن، ئەوان لەگەڵ مردندا سوێندیان خواردبوو، بەڵام ئەم هەنارانە هەناری وەفابوون، هەناری ئومێدبوون، ئومێدی پیرێک کە ژیانێکی جاویدانی بۆ کوڕەکانی خواستبوو... نەمدەویست ئەم هەنارانە بدەم بە یەکێک کە دەمرێت، بیدەم بە یەکێک کە دەشێت لەم جەنگانەدا تیا بچێت، دەمویست بیدەم بەوانەی ژیانیان لە بەردەمدایە... ژیان... ژیان... ژیان بە هەموو مانا بێسنوورەکانی ئەم وشە مەلعونەوە، بەڵام لە هیچ کەس دڵنیانەبووم. دەبوایە سێ کەس بدۆزمەوە کە بژین و یەکتر وننەکەن، دەبوایە خیانەت لە مانای ئەو هەنارە شوشانە نەکەم، سێ هەنار، کە وەک سێ پەیامی هەتاهەتایی برایەتی، لە نێوان سێ مرۆڤدا، لە نێوان سێ کەسدا کە دەبایە یەکتر وننەکەن. موزەفەری سوبحدەم هاوار، منیش وەک تۆ دەزانم، وەک تۆ هەستدەکەم، هیچ شتێک لە یەکتری ونکردن سەختتر نییە... دەبایە بیدەمە سێ کەس کە نابێت یەکتری ونبکەن... ئەو شەوەی کە سەریاسەکان هاتنە دونیاوە وەک ئەوەبوو ئەوان بۆ ئەو سێ هەنارە دروستبووبن... تێمدەگەیت... وەک ئەوەبوو ئەو منداڵانە بۆ ئەو سێ هەنارە دروستبووبن».

من قسەکانیم پێدەبڕی و دەمگووت «بەڵام دواجار ئەو هەنارانەت دایە ئەو منداڵانەی ونتکردن و ونیانکردیت، ونتکردن و خۆشیان یەکتریان ونکرد».

دەنگی بەرزدەکردەوە و دەیگووت «بێدەنگ بە... موزەفەری سوبحدەم... تۆ بێدەنگ بە... لێگەڕێ با سەرەتای ئەو چیرۆکەت بۆ بگێڕمەوە، کە هیچ کەس جگە لە من لەمسەر ئەستێرەیە نایزانێت. بێدەنگ بەو گوێبگرە و ئەو ساتەم لێ مەشێوێنە کە عومرێکە لە ڕۆحی خۆمدا هەڵمگرتووە». دەوەستا و

کەمێک ئاوی دەخواردەوە، هەناسەیەکی قوولّی هەڵدەکێشا و بە ئارامییەکەوە کە ئارامیی کەسێک بوو بڕیاریدابێت گەورەترین نهێنی ژیانی خۆی ئاشکرابکات دەیگووت «تۆ دەزانیت، تۆ باوکی یەکێک لەو سەریاسانەیت، تەنیا یەکێک، دڵنیاشم لە خۆتت نەپرسیوە، ئەی باوکی ئەو دوو سەریاسەی تر کێیە؟ من تۆ دەناسم، چونکە ناو ڕۆحت دەخوێنمەوە. بێگومانم نەتپرسیوە ئەو پیاوە دڵڕەقە کێیە کە دوو کوڕی خۆی بەرەڵاکردۆتە بەر تۆفانی زەمان، دەستی لێبەرداون و بەخشیونی بە گەردەلوول... نەتپرسیوە، لەبەرئەوەی دڵنیابوویت هەرگیز ناتوانیت ئەو وەڵامە بدۆزیتەوە، ناتوانیت بگەیتە هیچ شتێک، ئەگەر گومانێکیشت هەبێت تیا ناگەیتە یەقین، بەڵام من بە تۆ دەڵێم، ئەو دووانەی تر کوڕی منن، ئەو دوو سەریاسەی تر کە کوڕی تۆ نین کوڕی منن... حەرامزادەی منن... تێدەگەیت، حەرامزادەی ئەو ڕۆژ و شەوە تاریکانەی شۆڕشن کە من شەوانە بە کوێری لە باوەشی هەندێ ئافرەتدا لەو گوندە بەرزانەی چیا ڕۆژم دەکردەوە، منداڵی ئەو شەوانەی سەرۆکێکن، ئەگەر ئافرەت نەبووایە شۆڕش دەیکوشت... من لەو چیایانە بەچی دەژیام، ها تۆ دەزانی بەچی دەژیام، موزەفەر دەزانی بەچی دەژیام؟ بەو شەوانە دەژیام کە بە نهێنی و بە تەنیا دەردەچووم و هیچ کەس نەیدەزانیی دەچم بۆ کوێ، ئەو شەوانەی لە هەر شوێنێکی ئەم وڵاتەدا بوومایە، لە هەر گوندێکدا بوومایە، ئافرەتێک هەبوو لەگەڵمدا بخەوێت. ئەگەر ئافرەتێک نەبووایە هەستم بە شکست دەکرد.»

کاتێک قسەیدەکرد شتەکان خامۆش بوون، هەستمدەکرد لە دڵەوە قسەدەکات، هیچ شتێک لە جێی خۆی نەدەجوڵا، هەوا کپ، زەمین کپ، گوڵدانەکان بێدەنگ، فەزای ژوورەکان ئارام، پەردەکان بێجوڵە و خامۆش. ئەو درۆی نەدەکرد. وەک ئەوەبوو بڕیاریدابێت نەهێڵێت هیچ شتێک لەو ژوورەدا بجوڵێتەوە، نەهێڵێت لە ڕاستی زیاتر هیچی تر بێتە ناو ئەو ئێوارەیەوە، ڕاستییەک ئارامییەک ببخەشێتە ڕۆحی خۆی و شتەکانی دەوروبەریش. بە

کۆکەیەکی توندەوە دەستی وەک دەستی فیرعەونێکی نەخۆش بەرزدەکردەوە و بە نیگایەکی قوڵەوە دەیگووت «ئەوان کوڕی من بوون... کوڕی من... لە خێزنی من بوون... بەرهەمی شەوە تاریکەکانی من بوون، بەرهەمی ئەو شەوانەی تەنیا من و خودا و مەعشوقەکانم دەمانزانی، ئەو شەوانەی نەدەبایە هەواڵیان لە هیچ زارێک بترازێت... ئەو شەوانەی تاریکتر لە هەر تاریکییەک، تەلیسماویتر لە هەر تەلیسمێک هەڵمدەگرتن. هیچ کەس تا ئەمڕۆش نهێنی ئەو شەوانە نازانێت. گوێبگرە سوبحدەم و غەمبار مەبە، بەشێکی گەورەی ئەو نهێنیانە لەگەڵ منداً دەچێتە گۆڕەوە. مرۆڤ نهێنییەکانی خۆی لەگەڵ خۆیدا دەبات. ئەگەر نهێنی نەبێت ژیان دەبێتە قەسابخانەیەکی گەورە، خێزانەکان دەڕوخێن، لەشکرەکان شکستدەهێنن، مرۆڤەکان ڕیسوادەبن... من هەمیشە ستایشی نهێنی دەکەم... هەمیشە... هەمیشە. ئەو دووانەش دوو نهێنی گەورەی من بوون. ئەو دوو سەرياسە، دوو نهێنی من بوون، لە من بوون. دایکیان بێوەژنی جووتیارێک بوو، من لەگەڵیدا خەوتم و نەمدەزانی دەکرێت دوو کوڕ لە ژوانەکانمان دروست بێت، دوو کوڕی حەرامزادە، دوو کوڕ نەمدەویست لەدایکبن... هەمیشە وایە، شۆڕش هەمیشە وایە... هەمیشە لە هەناوی شۆڕشدا کۆمەڵێک منداڵ لەدایکدەبن کە کەس نایەوێت لەدایکبن... دێن و کەس نایەوێت بێن. دایکیان لە شەوی لەدایکبوونیاندا مرد، من خۆم مامانی بووم، خۆم سەرمخست بۆ ئەشکەوتێکی بەرز، ئەشکەوتێک نزیک لە خودا و دوور لە زەمین، نەدەبایە هیچ کەس بە نهێنی ئەو منداڵانە بزانێت. ئەگەر یەک کەس بەو چیرۆکەی بزانیبایە، دەبایە واز لە شۆڕش بهێنم، دەبایە سەرۆکایەتی چۆڵبکەم بۆ ئەوانەی وەک دوپشک چزووەکانی خۆیان لەسەر سەرم ڕاگرتبوو، دەبوایە واز لەو میللەتە بهێنم کە بەبێ من جەستەیەکی ئیفلیج بوو. گوێبگرە موزەفەر... گوێ لەو نهێنییە بگرە کە تەمەنی بیستویەک ساڵە. شەوێک ئەو ژنەم برد بۆ ئەشکەوتێکی دوور و لەوێدا لە دەست نەیارانی من و لە دەست کەسوکاری ئەو حەشارمدا. لەبەرئەوەی خۆشمدەویست، ئەگەر خۆشم نەویستایە، دەکرا حاشای لێبکەم و وازی لێبهێنم بمرێت... نا وازم لێنەهێنا تا لەویادا منداڵی بوو، شەوێکی

تاریک لەبەر قوتیلەیەکی دووکەڵاویدا دوو کوڕی بوو، بەڵام خۆی بەدەم ئازارێکی گەورەوە گیانی سپارد... موزەفەری هاوڕێ، دۆستی من تێمبگە، لە ترس و ئازاری من بگە لەو شەوەدا، لەوە بگە دوو کۆرپەت لە بەردەستدا بێت، دوو کۆرپەی حەرام، ژنێکی مردووت لە بەردەستدا بێت، سەرتایای جەستەی خۆت ترس و خوێن بێت. ئەو شەوە کۆرپەکانم پێچایەوە و دایکیانم لە گوڕێکدا ناشت کە هیچ کەسێک ناتوانێت بچێتەوە سەری. گوڕێک بە نهێنی دەمێنێتەوە... نهێنییەک هیچ کەس ناتوانێت بیشکێنێت... وەک نهێنییە گەورەکانی ئەم وڵاتە لە سندوقێکی داخراو و تاریکدا سەری دادەخرێت و کەس ناتوانێت بیکاتەوە. سندوقێک کلیلەکانی لای کەس نییە. من تکام لێکردیت دوای ئەو شتانە نەکەویت کە لە زەریایەکی قوواڵدا ونبوون، دوای ئەفسانەیەک نەکەویت کە نایدۆزیتەوە... بەڵام تۆ بەقسەی منت نەکرد، بەقسەت نەکردم. ئەو شەوە لە ژێر ئەستێرەکاندا ئەو ژنەم ناشت و کەسێک لەمسەر ئەستێرەیەدا نەیزانی... خوداحافیزیم لێکرد و بە دوو مەڵۆتکەوە لەو چیایانە دابەزیم. دەزانیت ئەو شەوە کەی بوو، دەزانیت؟ مانگێک دوای ئەو شەوە بوو کە من و تۆ لەو گەمارۆیەدا مااڵواییمان لە یەک کرد. ناوی تۆ ئەو کات لە نێوان شۆڕشگێڕەکاندا شتێک بوو، سەنگێکی هەبوو. من ئەو کۆرپەیەی تۆشم لە بەردەستدا بوو، سەریاسی تۆم لای خێزانێکی دۆستی حیزب لە گوندێکدا بە ئەمانەت دانابوو. نەدەبوو هیچ کەس بزانێت ئەوانە کوڕی منن، هەردووکیانم گرتبوو بە دەستمەوە و وەک شەیتانێکی بەد لە تاریکیدا دەلەرزیم. هەموو دەمارەکانم لە حەسرەتی شتێکی ترسناک دەفڕی، نەمدەزانی ئەو منداڵانە چی لێبکەم... نەمدەتوانی لە ناو ئەو بەردانەدا جێیانبهێڵم، ئەوان کوڕی من بوون، دەبووایە بیانناسم، بیانبینم، هەست بە وجودیان بکەم، نەمدەویست ئاوەها فڕێیاندەم، بیانخەمە نزیک دیواری مزگەوتێک و بەجێیانبهێڵم، نا ئەگەرچی دواجار هەموو شتەکان واکەوتنەوە، بەڵام من وانەبووم. من خەونێکم بۆ ئەو منداڵە حەرامزادانە هەبوو... تێمدەگەیت خەونێکم بۆیان هەبوو... خەونێک... من ناتوانم ژیان بگۆڕم، من سەرۆکم، من خودا نیم... تێدەگەیت، سەرۆکەکان تەنیا دەتوانن

خەونەکان بگۆڕن... من خودا نیم... خودا نیم. خودا ژیان دەگۆڕێت، بەڵام سوبحدەم تۆ تێناگەیت، ئەوان خەونێکی تریان هەبوو، کۆڕەکانی من نەدەکرا خەونی تریان هەبێت. چ شتێک لەوە غەمگینترە تۆ نەتوانیت خەونی کۆڕەکانی خۆت تەفسیربکەیت... تۆ تێناگەیت».

ئەو ماوە درێژە وەک ئەوەی لە ژوورێکی خاڵیدا بۆ سێبەرەکانی خۆی قسەبکات، قسەی دەکرد.

لەسەرخۆ دەمی سڕی و ئیستێکی درێژی کرد و بەردەوامبوو.

«بەڵام با چیرۆکەکەت بە جۆرێکی تر بۆ بگێڕمەوە. ئەو کات هەموو دەیانزانی تۆ کوڕێکت لێ بەجێماوە، دەیانزانی ئەو شەوەی کە گیرایت تازە بە تازە بووبوویت بە باوکی کۆرپەیەکی بچوک. دەیانزانی کۆرپەکەی تۆ ناوی سەریاسە، ناوێکی سەیر لە باوکێکی سەیرەوە. ئەو شەوە کە لە ناو بادا دەلەرزیم، شتێک لە قوواڵایی دڵمدا پێیدەگووتم تەنهایی ئەو کۆرپەیە و ونبوونی جیاوازییەکی نییە لەگەڵ تەنهایی ئەم کۆرپانە و ونبوونیاندا، هەر سێکیان بێ دایک بوون، هەر سێکیشیان نەیاندەتوانی خاوەنی باوک بن، هیچ کەسیشیان جێگایەکی نەبوو لەم زەوییەدا بەخۆی بگرێت. تۆ پێمبڵێ موزەفەر کۆمەڵێک پیاوی کێونشینی هەگبە لە کۆڵ، دەمانتوانی چی لە سێ کۆرپە بکەین... چی؟». هەناسەیەکی قوواڵی هەڵدەکێشا و پڕ بە ژوورەکە هاواری دەکرد «وای لە من وای... وای لە من وای».

«تەنیا ڕێگایەک بۆ ئەوەی ڕزگاریان بکەم، ئەوە بوو یەک ناویان پێببەخشم. ئەوە تەنیا ڕێگابوو نەهێڵم نهێنییەکەیان لە ناو نهێنییەکانی تردا ونبێت، نەهێڵم ناویان لە ناو ناوەکانی تردا ببێت بە ژێرەوە، لە یەککاتدا ونیانبکەم و نەشهێڵم ونببن. نەهێڵم ئەو داوە دەزووە ونببێت کە دواجار هەموومان دەباتەوە سەر ئەو حیکایەتە... وای لە من وای... ئەوە تەنیا چارە بوو... وای لە من وای، وای لە من وای».

بە شێوەیەکی ترسناک دەینالاند و هاواریدەکرد.

«من بە ئومێدی ئەوە نەبووم بژیم و ڕزگاریان بکەم... دەبایە خۆیان خۆیان ڕزگاربکەن، ئەو شەوەی چووم هەنارە شوشەکانم دەرهێنا، ئەو شەوەی ئەسپم زینکرد و هانام بۆ سەی جەلالی شەمس برد، دەمزانی نە من نە تۆ ناتوانین شتێکی گەورەیان بۆ بکەین... نە من نە تۆ ناتوانین». کەمێک ئارام دەبووەوە و بە هێمنی دەیگووت «موزەفەری سوبحدەم ئەم نالین و هاوارانەم نەتترسێنێت، هەموو ئەو شتانە ئێستاش لە مۆتەکەیەکی قورس دەچن... ئەوان یەک کەس بوون، دەبووایە یەک ناویان هەبێت و ئەو ناوەش ناوی تۆ بێت، تا ئەگەر ڕۆژێک ویستیان شانازی بە شتێکەوە بکەن، شانازی بە تۆوە بکەن... دەبایە هەر سێکیشیان ناویان سەریاس بێت، هەر سێکیشیان دوور لە یەک بژین، هەر سێکیان بچنە سەر ڕێگای جیاواز و لە سێ هەرێمی جیاواز و لە سێ شوێنی دوور لە یەک بژین، تا هیچ کەس ئاگاداری چیرۆکەکەیان نەبێت، کەس بە حەرامزادە بانگیان نەکات، بەڵکو وەک کوڕی موزەفەری سوبحدەم بانگیانبکەن. سێ چیرۆک کە دواجار یەک چیرۆک بوون، بەڵام دەبایە وابکەم کەس دوای نەهێنییەکانیان نەکەوێت، مەلعونە ئەو کەسەی یەکەم جار بە دوای نەهێنی ئەم چیرۆکەدا گەڕاوە، مەلعونە و ئاسمان تۆڵەی لێدەسێنێتەوە... مەلعونە و دەبایە بمرێت. خودای من... خودای گەورەی من، دەبایە دابەشیان بکەم تا نەترسم، تا ئەگەر یەکێک پرسی ئەم سەریاسە کێیە، باس لە منداڵە حەرامزادەکانی خۆم نەکەم، بەڵکو باس لە منداڵی دیلێک بکەم کە سەربەرزانە لە زیندانەوە شەڕ لەگەڵ داگیرکەراندا دەکات... من و سەی جەلالی شەمس نەبێت هیچ کەس لەم دونیایەدا نەیدەزانی کە سێ سەریاس هەیە. موزەفەری سوبحدەم، بەڵام من خەونم هەبوو... خەون... دەبایە ئەو هەنارە شوشانە شاهیدمان بن... ئەو ناوە شاهیدمان بێت... بۆیە هەر سێکیان یەک ناویان هەبوو، تاتێبگەن یەک کەسن، یەک ڕۆحلەبەرن، یەک جۆر ئازار دەچێژن، لە ناو یەک ئاگردا گەورەدەبن، یەک کێشەیان هەیە، تا پێیانبڵێم وەک یەک دەیانبینم. موزەفەر من

لەو ساتەوە دەمزانی کە ئەوان تا هەتاهەتایە دوور لە من و تۆ گەورەدەبن، تا هەتاهەتایە من و تۆ و ئەوان پێکەوە کۆنابینەوە، دەمزانی دوور لە چاوی دونیا، دوور لە هەستی دونیا، دوور لە یەکتر گەورەدەبن... ناو کاتێک سوودی هەیە بتوانیت ئادەمیزادەکان لە یەکتر جیابکەیتەوە. من لەو شەوە ساردەوە دەمزانی لە جەوهەردا هیچ شتێک نییە لە یەکیان جیابکاتەوە، موزەفەر تۆ مردبوویت و دەبایە هەرسێکیان بزانن کە من ئەوان وەک یەک دەبینم، هەر سێکیان وەک یەک مەخلوق دەبینیم کە دواجار لەو دنیایەی منداد دەژین و گەورەدەبن و دەمرن. بەڵام وای لە دەردی من... وای لە پەژموردەیی و پەریشانی من. کەمێک دەوەستا و دەیگووت «ئەوان یەک ژیانیان هەبوو، درۆبوو ناوی دیکەیان لێبنێم... درۆبوو». من دوای ئێستێکی درێژ لە بێدەنگی دەمپرسی «درۆبوو یان ناوی سەریاس دەمامکێک بوو دەتکردە سەر گوناهێک کە گوناهی ئەو منداڵانە نەبوو؟». بۆ یەکەم جار بە هێمنی ئاوڕی دەدایەوە و دەیگووت «ئەوە هیچ لەوە ناگۆڕێت کە ئەوان برای یەک بوون، دەبایە شتێک هەبێت کۆیانبکاتەوە... شتێک پێکیانەوە ببەستێت، شتێک لە پاشەڕۆژدا ببێتە هەوێنی خۆدۆزینەوەیان. من لەو ساتەدا کە لێکم جیادەکردنەوە، دەبوایە پەتێکیان بۆ بەجێبهێڵم، بگەڕێنەوە بۆ لای یەک... بەڵام گوناهی من نەبوو، ئەوەی دواتر ڕوویدا گوناهی من نەبوو، ئەوەی هەموو شتەکان لە دەستچوون، شتێکی تربوو کە من بۆم ڕاست نەدەکرایەوە. من لە یەکەم ڕۆژەوە دەمزانی ناتوانم وەک کوڕی خۆم باوەشیان پیابکەم. دەزانی ئەگەر ئێمە منداڵە حەرامەکانی خۆمان ئاشکرابکەین چی دەبێت؟ دەزانیت؟ ئەوە مانای کۆتایی، مانای کۆتایی من، کۆتایی منیش مانای کۆتایی نیشتیمان».

من هاوارم دەکرد «یاقوبی سنەوبەر پێمبڵێ تۆ دوای سەرکەوتن بەدوایاندا گەڕایت یان نا؟... دوای ڕاپەڕین ئاگاداری چیرۆکەکەیان بوویت یان نا؟».

یاقوب سەری بادەدا و دەیگووت «تۆ پرسیارێکم لێدەکەیت لە توانای منداد نییە وەڵامی بدەمەوە، لە سەروو وزەی منەوەیە، لە هێزی منداد نییە

بیگەمێ، پرسیارێکم لێدەکەیت پەیوەندی بە هەموو ئەو پرسیارە تاریکانەوە هەیە کە من بە درێژایی ژیانم بۆ وەڵامیان دەگەڕێم و نایگەمێ. تۆ نازانیت ئەو سەردەمانە چۆن بوون... نازانیت. من لە گەرمەی شۆڕشدا ئەوانم ونکرد... ونمکردن و سااڵنێک دواتر دۆزیمنەوە، بەڵام کاتێک دۆزیمنەوە ئەوان بۆ هەتاهەتایە لەدەستچوبوون، کاتێک دۆزیمنەوە لە نێوان من و ئەواندا دیوارێک دروستبووبوو بەرزتر لە باڵای هەموومان».

بە گومانەوە سەیری دەکردم و دەیگووت «سێ حەرامزادە بوون لە شەوە تاریکەکانی شۆڕشدا لە دایکبوون، سێ منداڵ کە کوڕی من و تۆ نین، بەڵکو کوڕی ئەو ڕۆژگارانەن... کوڕی من و تۆ نین، بەڵکو کوڕی هەموو ئەو ڕۆژگار و دونیایەن». بە تووڕەییەوە هەڵدەستا و هاواری دەکرد «موزەفەری سوبحدەم، دەکرا من وەک منداڵی پاشاکان بەخێویانبکەم، دەکرا بیانێترم بۆ دوور، بیانێترم بۆ مەملەکەتێک بە بەختیاری تیا بژین، بەڵام ئەوە چ درۆیەکی گەورە دەردەچوو... چ خیانەتێک دەبوو... چ بێوەفاییەک دەبوو... گوێبگرە... منیش بێگوناهێکم لە بێگوناهەکان... بێگوناهێکم لە بێگوناهەکان» بە نرکەیەکی هێندە سەیر باسی لە بێگوناهی خۆی دەکرد من دەترسام.

بە ئەسپایی گووتم «یاقوب من بۆئەوە ناگەڕێم گوناهبارەکان بدۆزمەوە، من بۆ سەریاسی سوبحدەم دەگەڕێم، نەوەک بۆ گوناهبارەکان».

نەیدەهێشت هیچ بڵێم، بە دەستووری هەمیشەیی خۆی قسەکانی پێدەبڕیم، دەستیدەکردە ملم و بەهێمنی دەیگووت «تۆش بوویتایە ژیانت نەدەشێواندن، عومرێکی دەستکردت بۆ دروست نەدەکردن. ئەوان لە شەوە تاریکەکانی ئێرەدا لە دایکبوون، لەگەڵ ئەوانی تردا بوون، تێدەگەیت لەگەڵ ئەوانی تردا بوون، ئەوانەی هاتن و لە دایکبوون و مردن، لە دایکبوون و دەبایە بەو جۆرە بژیابانایە کە ئەم سەردەم و زەمانە دەیسەپێنێت، لێرە لەگەڵماندا بوون و ڕۆیشتن و نەگەیشتنە هیچ... نەگەیشتنە هیچ... نەگەیشتنە هیچ، هەر وەک ئەوانەی دیکە کە مردن». دوای هێمنی و بێدەنگییەکی کورت

بە ئەسپایی دەگەڕایەوە سەر قەنەفەکە و دادەنیشت، کەمێک سەیری ئەو باڵندانەی دەکرد کە لە کۆتایی ئێوارێدا بە هێمنی لە سەر درەختەکان سەیری هاتنی شەویان دەکرد. سەری دەخستە سەر دەستی و سەیری نادیاری دەکرد و دەیگووت «سالانی منداڵیی چاوم لێیان بوو، دەمزانی لە کوێن، دەمزانی چۆن دەژین، دەمزانی کێ سەرپەرشتییان دەکات. یەکە بە یەکە هەواڵیانم بۆ دەهات... بەڵام نەمدەتوانی دەستبخەمە چارەنوسیانەوە. لە ناکاو دونیا بە شێوەیەک گۆڕدرا ئیدی هیچ شتێک دەستکاری نەدەکرا. کارەساتە گەورەکان ڕێڕەوێک بە ژیان دەبەخشن کە دواتر دەستکاری ناکرێت. لەو سالانەدا ئێمە شکستمان خوارد. شەوێک لە خەو هەستاین و بینیمان بستێک ئاسمانی ئازاد بەسەر سەرمانەوە نەماوە. بەسەر ئێسک و پروسک و کەللەسەری هاوڕێکانماندا هەڵهاتین، لەو هەڵهاتنەدا سەریاسەکانم ونکرد، سەریاسەکانیش لەگەڵ ئەوانی تردا ڕۆیشتن، لەگەڵ ئەو سەدان هەزار کەسەدا کە نەمبینینەوە، دوای ئەوە کەسمان نەبووینەوە بە مرۆڤەکەی جاران، وەک هەموو ئەو زەمین و باغ و کێڵگانەی کە هەرگیز نەبوونەوە بەو زەمین و باغ و کێڵگەیەی جاران. موزەفەری سوبحدەم کە یەک جار مرۆڤێکت جێهێشت ئیتر بۆ هەتاهەتایە جێتهێشتووە، کە یەک جار جێگایەکت جێهێشت ئیتر بۆ هەتاهەتایە جێتهێشتووە. موزەفەری سوبحدەم پێمبڵێ، تۆ پێمبڵێ، بە دوای چیدا بگەڕامایە؟... دەڕۆیشتم و زەویم نەدەناسییەوە، من دەریایەک مردوو لەبەردەممدا بوو، دەریایەک مردوو... کە من گەڕامەوە ژیانیان ڕوخساری هەتاهەتایی خۆی وەرگرتبوو».

بە ئارامییەوە پاڵیدەدایەوە و وەک ئەوەی ڕۆحێکی ئارام و تارماییەکی مژدەبەخش ببینێت، بە هێمنی دەیگووت «کە من گەڕامەوە یەکەم جار ئەو سەریاسە زامدار و هەلاهەلایەم بینییەوە، سەید جەلالی شەمس ئەوی لە گوندێکدا دۆزییەوە، شەوێکی تاریک هەردووکمان چووین بۆ لای، شەوێک بوو لە تاریکترین شەوەکانی دونیا، لە ناو کۆمەڵێک منداڵی سووتاوی تردا بوو، نەیدەزانی ئێمە کێین... پێم نەگووت «من باوکتم...» نا پێم

نەگووت لەبەرئەوەی سوودی نەبوو... من باوکی نەبووم، هیچ کەس باوکی نەبوو... ئەو کوڕی ئەو ئاگرەبوو، کوڕی ئەو پشکۆیانە بوو کە لە ناو دڵیدا دەسووتان، کوڕی ئەو هاوڕێ بچوکانەی خۆی بوو کە وەک خۆی لە حەوزێکی ئاگر هەڵکێشرابوون. ئا... ئا... جێگایەک هەیە لە ژیان، شوێنێک هەیە لە ناو تێکشکان و وێرانەیی و خاپووریدا، لەوێدا ئیدی مرۆڤ ناتوانێت کۆمەکی مرۆڤ بکات. من و ئەوان نەماندەتوانی یارمەتی یەک بدەین... دڵنیابووم تا من نزیکببمەوە ئەوان دوورەدەکەونەوە، تا پتر دەستم درێژبکەم، ئەوان پتر قێزیاندێتەوە... ئەوان بە تەنیا نەبوون، لەگەڵ ئەواندا بوون... لەگەڵ ئەواندا، ئێمە و ئەوان هەرگیز بەیەکناگەین».

هاوڕێ ئازیزەکانم، ئەی پەناهەندە هاوڕێکانم، ئەی ئەوانەی شەو و تاریکی و ئاو بە یەکسانی لەگەڵ یەکدا بەشدەکەین. لەو ساتەدا ئەو قسەی لەوە دەکرد کە سەرياسەکان لە دونیای خۆیان جیانەدەکرانەوە، سەریاسەکان لە هاوڕێکانیان جیانەدەکرانەوە، من تووشی ئەو دۆخە سەیرەبووم کە پێشتر وەک هەستێکی نادیار تیامدا دروستبووبوو. ئەوەی من دەمبیست دەنگی یاقوبی سنەوبەر نەبوو، ئەوەی بەرامبەرم وەستابوو یاقوب نەبوو، بەڵکو نیگارێکی تری خۆم بوو. ئەو دەنگە هەمان دەنگی من بوو، بەڵام لە زارێکی ترەوە... من گوێم دەگرت و سەرسامبووم، خودایە من و ئەو یەک بووین... یەک بووین و پارچەپارچە بووبووین. من بۆ ساتێک وەستام و دڵنیابووم، ئەگەر منیش بە ڕێگای ئەودا بڕۆشتبامایە، هەمان یاریم دەکرد. هەر سێکیانم ناودەنا سەریاس، ئەو سێ هەناوە شوشەیەم دەدانێ، دەمخستنە سەر سێ ڕێگای جیاواز و دەمگووت «بڕۆن و ژیانی خۆتان بژین». دەزانم دەکرا من چەندەها شتی تربکەم، دەکرا لە بەردەمیاندا بگریم و مەحەبەتی خۆم ئاشکرابکەم، دەکرا پێیانبڵێم بمخەنە ناو ئەو پەیمانانەوە، بەڵام لە قووڵاییدا شتێک دەمایەوە کە بە من دەستکاری نەدەکرا، شتێک کە بۆنی جەستە و هەناسە و هاوار و خەونە ئاگرینەکانی خۆیان بوو، شتێک دەمایەوە کە

دیواری ئەستووری نێوان ئەوان و جیهان بوو، دیوارێک ئەوانی لە هەموو ئەم گەردونە جیاکردەوە، دیوارێک یاقوبی سنەوبەر دڵنیابوو ناتوانێت بیبڕێت، بەڵام من تا ئەمڕۆ سەرسەختانە دەمەوێت بەسەریدا سەربکەوم.

هاورێیان، ئەی ئەوانەی ڕەشەبا و ئومێد و غەم بە یەکسانی لەگەڵ یەکدا دابەشدەکەین. دوای ئەو قسانە هەستم بە نزیکییەکی سامناک کرد لە نێوان خۆم و ئەودا، هەستمدەکرد ئێمە هەموو کۆمەڵێک وێنەی تێکەڵاوی یەک بووین. تا ئەو زیاتر قسەی دەکرد و من زیاتر ڕادەمام، زیاتر تێدەگەیشتم کە ڕوخسار و دەنگ و نیگاکانی لە من دەچن، شتێکمان تیابوو پتر لەوەی جیاوازی نێوان دوو ڕۆح بێت، جیاوازی نێوان دوو نیوەی یەک جەستەبوو. وەک ئەوەی من و ئەو دوو بەشی یەک جەستەبین، دوو تارمایی بین لە یەک جەستە جیابووبێتینەوە. دەنگی ئەو هەر دەنگی خۆم بوو لە گەرویەکی تڕەوە دەهاتەدەرێ. ئەو هەموو ڕێگا جیاوازانەی بڕیبوومان، دواجار هەردووکمانی گەیاندبووە سەر ئەو ڕاستییەی کە غوربەتێکی بێئەندازە قوول لە نێوان ئێمە و ئەو منداڵانەدا هەیە. غوربەتێک من بە هەموو هێزی خۆمەوە دەمویست بیشکێنم، ئەو بە هەموو هێزی خۆی لێدەگەڕا وەک خۆی بمێنێتەوە. من و ئەو دوو باوک نەبووین... نا، کە لە بەردەمیدا وەستام و گوێم لە هاوارەکانی گرت، گوێم لە نرکەکانی گرت، هەر ئەو هاوار و نرکە و گریانانە بوون کە من بە دریژایی ژیانم لەگەڵ خۆمدا کێشمکردبوون، هەر نالینەکانی خۆم بوو، کە باوەشم پیاکرد، باوەشم بە خۆمدا دەکرد، بۆ ساتێک وەستام... بۆ ساتێک چاوانم لێکنا و وەک بروسکەیەکی خێرا، ئەو خەیاڵە ترسناکە بەسەرمدا تێپەڕی، تێگەیشتم ئەو خەڵوەتەی ئەو باسیدەکات، هیچ نییە جگە لە پەیمانێکی تر لەو پەیمانانەی کە دەبایە من و ئەو مۆری بکەین و نەمانکرد... ئەو خەڵوەتەی ئەو باسیدەکات جگە لە خەونێکی هاوشێوەی خەونەکانی ژێر دواهەمین هەناری دونیا هیچی تر نییە. من و ئەو یەک کەس بووین و دابەشبووبووین، وەک چۆن سەریاسەکان یەک

کەس بوون و دابەشبووبوون. جەبەروتی ئەو، رێگای لەوە نەدەگرت کە دواجار نیوەیەکی تێکشکاوی هەیە کە منم... نیوەیەک نەدەنرا بە یەکەوە... من و ئەو تاهەتاهەتایە لە یەکترازابووین و نەدەنراین بە یەکەوە. من و ئەو یەک کەسی شکاوبووین، یەک باوکی شکاوبووین، هەر وەک سەریاسەکان، وەک ئەوان کە یەک کوڕی شکاوبوون.

ئەو ساتەی ئامێزی پیاکردم، دڵنیابووم باوەش بە خۆمدا دەکەم، باوەش بە شتێکدا دەکەم یان جەستەی خۆمە و من سێبەری ئەوم، یان سێبەری منە و من جەستەی ئەوم. لەگەڵ ئەوەشدا دڵنیابووم هیچ خەڵوەتێک ئێمە نانوسێنێتەوە بەیەکەوە، هیچ خەونێک جارێکی تر کۆماننناکاتەوە. ئەو ڕاستیدەکرد، هاوڕێکانم، دۆستانی شەوانی ساردی دەریا... ئەو ڕاستیدەکرد. من و ئەو تا ئەوسەری ئەوسەر نەچێنی یەکترمان دیبوو. چیتر من نەمدەتوانی پەیمان لەگەڵ ئەودا بنوسم، لە بەرئەوەی دەمزانی ئەو یەک پەیمانی دەوێت، پەیمانی ئەوەی بە ئاسوودەیی کۆتایی بەم چیرۆکە بهێنین. منیش تەنیا بە دوای پەیمانێکدا دەگەڕام، ئەوەی تا کۆتایی دوای چیرۆکی سەریاسەکان بکەوم و هەرگیز کۆتایی پێنەهێنم و لە ژێر باری گوناهەکانیدا دەرنەچم. ئەو خەڵوەتەی ئەو باسیدەکرد، ئاسوودەیی من و ئەو بوو لەوسەری سەفەرەکانماندا بە دوای خۆماندا. ئەو پەیمانەی منیش باسمدەکرد خۆتەرخانکردن بوو بۆ نائاسوودەیی... پەیمانی دروستکردنی کۆتاییەکی تر بوو لەم چیرۆکە.

ئەو ڕۆژەی ئەو منی برد و ئامێزمان بەیەکتردا کرد، دەیویست بگەینە کۆتایی، بەڵام من پێموابوو هێشتا لە سەرەتادام.

وەک بزانێت من بیر لە چیدەکەمەوە، وەک دڵنەواییم بداتەوە، هۆی بێباکی و کەمتەرخەمی خۆیم بۆ ڕوونبکاتەوە گووتی «ئێمە و ئەوان یەکتری

ناناسینەوە، ئێمە و سەریاسەکان یەکتری ناناسینەوە. چەند ساڵێک لەوەوبەر لە گەرمەی جەنگدا، کاتێک لە یەکێک لە چیا دوورەکاندا هێزەکانی خۆمانم دەپشکنی، لە یەکێ لە سەنگەرەکاندا گوێم لێبوو پێشمەرگەیەک هاواری لە یەکێک کرد و گووتی «بە سەریاسی سوبحدەم بڵێ، هەندێ زەخیرە بخاتە پشتی پیکابەکەوە». هاوارێکی پاگوزەر بوو، بەڵام من تێگەیشتم یەکێک لە کوڕەکانی من لەوێیە، دوای چەند سەعاتێکی تر کاتێک پێشمەرگەکانم بەسەر دەکردەوە، گەنجێکی باریک و غەمگین و ڕیشدرێژ هاتە بەردەمم و گووتی «سەرۆک من ناوم سەریاسی سوبحدەمە، گەورەم دەمەوێت داوایەکت پێشکەشبکەم، بمگوازەوە بۆ پێشی پێشەوە، بۆ کامە جێگا جەنگ تێیدا زۆر توند و سەختە». گەنجێکی جوان و نائومێدبوو، من کە بە ساردی و دڵڕەقی و بێڕەحمی ناسرابووم، خەریک بوو دەستبکەمە ملی، خەریک بوو ماچی بکەم، خەریک بوو بنوشتێمەوە و توند پێڵاوەکانی بگرم و بڵێم بمبورە، بەڵام نەمکرد. بە هێمنی تەماشام کرد و گووتم «بۆ کوڕی من؟ بۆ دەتەوێت بچیت بۆ جێگایەک مردنی لێبێت؟...». بە سەرسامییەوە گووتی «سەرۆک بمبورە من دەچم بۆ جێگایەک ژیانی لێبێت... ژیان... مردن لێرەیە، گەورەم جگە لە جەنگ چ ژیانێکی تر هەیە من بۆی بژیم، جگە لە جەنگ چ شوێنێکی تر هەیە بۆ من ژیانی تێدا بێت؟». دڵنیانەبووم ئایا دەیەوێت ئازارم بدات و لە ناو هاوڕێکانیدا بمکات بە گاڵتەجاڕ یان بەڕاستێتی. من لەو ساتەدا چەند سەرسامی ئەوە بووم کە ئەمە کوڕمە و ناتوانم باوەشی پیابکەم، کوڕمە و ناتوانم بانگی بکەم... چەندە سەرلێشێواوی داگیرسان و کوژانەوەی ناخی خۆم بووم، سەرسامی ئەو قسانەش بووم کە ئەو بێباکانە دەیکرد. ئەو منی نەدەناسییەوە، لە دەنگیدا ڕق و قێز و وەڕزییەک هەبوو تەنیا من هەستم پێدەکرد... بە حورمەتێکی زۆرەوە قسەی دەکرد، بەڵام وەک ئەوەبوو ئێمە فریوبدات و خۆشییەکی گەورەش لەوە ببینێت کە ئێمە بزانین فریومانداوە، لەوەدا ڕاستگۆ بوو کە دەیویست بچێت بۆ جەنگ. بەڵام هۆکەی ئەوەنەبوو حەزی بە جەنگە، بەڵکو گاڵتەی بە ژیان دەهات. بە جۆرێک تەماشای دەکردم، تێگەیشتم من و ئەو تا کۆتایی یەکتری ناناسینەوە، چاوانی پڕبوون

لە گاڵتەکردن بە ئێمە و بە ژیان. موزەفەر ئەگەر بیزانیبایە من باوکی ئەوم سەرگەردان تر دەبوو... من دەستم خستە سەر شانی و بە کورتی گووتم «بڕۆ، بۆ هەر کوێ دەتەوێت بڕۆ... بەڵام ئاگاداری خۆت بە».

هیچ هەستێکی نەبوو کە من باوکی ئەوم، گەر ناوەکەشی نەبایە من نەمدەناسییەوە... وەک ئەوەبوو هاتبێت پێمبڵێت «هیچ شتێک من بە تۆوە نابەستێت» پێمبڵێت «ئەمە ئەو ژیانەیە کە تۆ بۆ ئێمەت دروستکردوە و منیش بێباکانە تیا دەژیم، بەڵام لە دڵمدا گاڵتەیەکی تاریک و قێزێکی ڕەشم بەرامبەر بە تۆ و هەموو ئەم دونیایە هەڵگرتووە». موزەفەری سوبحدەم بەر لەوەی بڕواتەدەرێ بە هەمان وشەی پڕ ویقار و حورمەت، بەڵام لە هەمان کاتدا پڕ لە قێز و گاڵتە گووتی «مردن لە پێناوی ئەم نیشتیمانە پاکەدا، لە پێناوی ناو و دەسەڵاتی ئێوەدا شەرەفێکی گەورەیە. من زۆر شاد و کامەرانم کە بە شەڕکەرێکی خۆتان منتان قبووڵکردوە و نانم دەدەنێ». قسەکانی هەموو گاڵتەیەکی گەورەبوون بە من، موزەفەر هاتبوو پێمبڵێت من بۆیە جەنگت بۆدەکەم، چونکە هیچی تر نییە بیکەم. ئەو شەوە من نەخەوتم، لە بنکەکەی خۆمدا خۆم نەگرت، وەک شێت دامە دەشت و کێو، تا بەیانی لە بن درەختێکدا دانیشتم و گریام... پازدە ساڵ بوو نەگریابووم، دەزانی چەند خراپە مرۆڤ ماوەیەکی ئاوەها درێژ نەگری. بۆ بەیانی هەزاران نامەم نوسی، بۆ دۆژمنەکانم، بۆ دۆستە نزیکەکانم، بۆ وڵاتە دوورەکان... هەزار نامەم بە دونیادا بڵاوکردەوە و داوای ئاشتیم کرد... بەڵام کەس وەڵامی نەدامەوە، موزەفەر هیچ کەس وەڵامی نەدامەوە».

یاقوبی سنەوبەر دەچووە بەر پەنجەرەکە، چەند جارێک دەستی دەبرد بیکاتەوە و پەشیمان دەبووەوە. بە ئارامی تەماشای دەکردم، من بۆئەوەی نەهێڵم ئەو شەوەمان زۆر درێژبێتەوە، گووتم «یاقوب ئەو کوڕەی تۆ بینیوتە سەریاسی دووەمە. من ناوی دەنێم سەریاسی دووەم... ئەو ئێستا دیلە». بە غەمگینییەوە گووتی «دەزانم... دەزانم... من هەموو شتێک دەزانم، بۆیە تۆم هێناوە تا تکات تیابکەم کە نەزانێت من باوکی ئەوم، تازە لە نێوان من

و ئەودا جگە لە قیز و پەشیمانی هیچی تر نییە... ڕەنگە ڕۆژێک لەگەڵ دیلێکدا بیگۆڕمەوە، بەڵام لەگەڵ ئەودا ناتوانم بیر لە دروستکردنی خەڵوەت بکەمەوە... ئەو بە کەڵکی خەڵوەتەکانی من نایەت...». دەهاتە نزیکمەوە و دەیگووت «منیش مەحکومم بەوەی بە تەنیا بیر لە مردنی خۆم بکەمەوە... بە تەنیا».

من دڵنیام کردەوە و پێمگووت «یاقوبی سنەوبەر مەترسە. سەریاسی بچوک، کە لە زیندان هاتەدەرێ، ناوی خۆی دەگۆڕێت و دەچێتە بۆ مەملەکەتێکی تر».

هەناسەیەکی غەمگینی هەڵدەکێشا و دەیگووت «ئەی تۆ چی دەکەیت، ئەی تۆ؟».

پێمگووت «من دەڕۆم. لەگەڵ دواهەمین سەریاسدا دەڕۆم بۆ خۆرئاوا...». بە غەمگینییەوە دەیگووت «من هەموویان بۆ تۆ جێدەهێڵم. هەموویان بۆ تۆ جێدەهێڵم و دەچم بۆ دۆزەخ».

لە منداڵییەوە وابووین ئەو شتەکانی خۆی بۆ من جێدەهێشت و من شتەکانی خۆم بۆ ئەو.

دەستم دەخستە سەرشانی و دەمگووت «یاقوبی سنەوبەر بەجێیان بهێڵە بۆ من و مەترسە. بەجێیان بهێڵە بۆ من و ئاسوودەبە. من داوای هیچیان لێناکەم. تۆ داوای شتێکی ئەستەمیان لێدەکەیت، من داوای هیچیان لێناکەم... تێمدەگەیت دەڵێم چی؟ ها تێمدەگەیت؟ مەبەستم لە باوکایەتییە. تۆ دەتەوێت ئەو منداڵانە دان بە باوکایەتی ئێمەدا بنێن، بمانناسنەوە، تێمان بگەن، شتێک هەبێت لە نێوانماندا... نا من داوای هیچ ناکەم... من داوای هیچ ناکەم. من لە سەحراوە، لە بێدەنگی لمەوە فێربووم چاوەڕوانی هیچ وەڵامێک نەکەم. من تەنیا خۆمیان بۆ تەرخاندەکەم و هیچی تر... من و تۆ هیچ مافێکمان نییە داوای هیچ بکەین ... هیچ مافێکمان نییە». وەک ئەوەی تەوقەی مالاواییم لەگەڵدا بکات، دەستی دەگرتم و دەیگووت «من دەمتوانی هەموو

شتێک بکەم، ئەوە نەبێت کە خۆمیان بۆ تەرخانبکەم... ئەگەر جارێکی دیش هەمان ژیان بژیمەوە لەگەڵ هەموو پەشیمانییەکانمدا ناتوانم خۆمیان بۆ تەرخانبکەم. نا ئەوە من نیم کە خەڵکان وندەکەم، من نیم کە منداڵەکانی خۆم فەرامۆشدەکەم، ئەوە ڕێگاکانن لە یەکتر جیادەبنەوە... ڕێگاکان».

لەو ساتەدا ئارەزوویەکی قوڵم هەبوو باسی دواهەمین هەناری دونیای بۆ بکەم، باسی ئەوەی بۆ بکەم ئەو کوڕانە درەختێکیان هەبووە کە درەختی خەون و ئومێد و ئیلهامەکانیان بووە، درەختێک لەو کۆشکەی ئەو سیحراویتر و کراوەتر بووە، بەڵام هەستمدەکرد ئارەزوویەکی ڕاستەقینەی نییە گوێ لە چیرۆکی ئەوان بگرێت. ئەو هەستیدەکرد چیتر لە نێوان ئەو و سەریاسەکاندا هیچ شتێک نەماوە و هیچ شتێک نابێت.

سەری بەرزدەکردەوە و قوول تەماشای نیگاکانی منی دەکرد، وەک ئەوەی بۆ دواجار سەیری چاوم بکات، بیەوێت دوا سەرنجەکانم بخوێنێتەوە. دەڕوانی و دەیگووت «من ئومێدم هەبوو بەبێ منیش بچنەوە سەر ڕێگای یەک... بەڵام سەردەمێکی تاریک بوو، موزەفەر سەردەمێکی تاریک. گەڕان لە دوای ئەوانی تر لە تاریکیدا مانای نییە، گەڕان لە تاریکیدا بە دوای شتێکدا کە نەتبینیوە مانای نییە».

بە غەمگینییەوە دەستم دەگرت و دەمبردەوە سەر جێگاکەی یەکەم جاری و پێمدەگووت «بەڵام من بە دواياندا دەگەڕێم، من هیچی ترم نییە بیکەم، جگە لەوەی بە دواياندا بگەڕێم، تۆ کاری ترت زۆرە، یاقوبی سنەوبەر کاتی تۆ تەنیا بەشی ئەوە دەکات حوکمی دونیا بکەیت، نەوەک لە تاریکیدا دوای شتێک بکەوێت کە ناياسایی». وەک پیرەمێردێکی نەخۆش دەکۆکی، بە جۆرێکی هێند سەیر دەکۆکی دەترسام بمرێت. بەدەم کۆکە و خیزەی سنگییەوە، بەدەم پاککردنەوەی گەروو و سرپینی دەموچاوییەوە دەیگووت «کاتی من تەنیا بەشی حوکمکردنی دونیایەکی دزێودەکات. من مەجبورم حوکمی ئەم دونیا ناشیرینە بکەم، لەبەرئەوەی دونیا وایە... دواجار دەبێت یەکێک هەبێت حوکمی بکات، دەبێت ئەوەی حوکمی دەکات وەڕزبێت،

دەبێت کە وەرز بوو مەعشوقەی حەرامی هەبێت، دەبێت کە شۆرشیکرد حەرامزادەش بخاتەوە، دەبێت توانای هەبێت حاشاشیان لێبکات، بیانکات بە ژێرەوە و بیانخاتە ژوورە تاریکەکانی ژیانی خۆیەوە، هەقی خۆشیەتی نەیەوێت کەس جارێکی تر ئەو ژوورە تاریکانە ڕۆشنبکاتەوە... هەقی خۆیەتی. حوکمکردنی دونیایەکی وا دزێو مافی گەورە و سزای گەورەشی هەیە، موزەفەری سوبحدەم، حوکمکردنی وڵاتێک کە تاعوون لێیداوە، لەزەتێکی زۆر و ئازارێکی زۆریشی هەیە، من هەردووکیانم تا سەر ئێسقان چەشتووە».

هاوڕێیانی شەو و دەریا... ئەو شەوە، ئەو دەیویست بۆ هەتاهەتایە بخەوێت و من دەمویست لەخەوهەستم. توند دەستیگرتم و گووتی «دەمەوێت بخەوم، بە ئاسوودەیی بخەوم، ئەوەی حوکمی دونیا بکات دەبێت بە ئاسوودەیی بخەوێت».

بە هێمنی چووە ژێر بەتانییەکەیەوە، من لە تەنیشتییەوە دانیشتم و گووتم «یاقوبی سنەوبەر من دەڕۆم، بە پاسەوانەکانت بڵێ، ڕێگام لێنەگرن... من دەڕۆم، دەبێت من درێژە بەو ڕێگایەی خۆم بدەم».

گووتی «منداڵی من و تۆ بوون، منداڵی هەردووکمان بوون. هیچ کەس ئەوە نازانێت من نەبێت. بۆئەوەی لە دۆزەخ ڕزگاریان بکەم لە خۆم دوورخستنەوە. ئەوان لەگەڵ ئەوانی تردا ڕۆیشتن، چوون بۆ شوێنێک کە من و تۆ نازانین کوێیە... وەک چەند گەلایەک بابردنی، بابردنی و تەواو».

بە هێمنی گووتم «هەموو کەسێک پاشماوەیەک، هەناسەیەک، نیشانەیەک بەجێدەهێڵێت. من بە دوای ئەو نیشانە و هەناسانەدا دەگەڕێم کە ئەوان جێیانهێشتووە... بەڵام یاقوب گوێبگرە، نامەوێت جارێکی تر لە دەستت هەڵبێم، بە پاسەوانەکان بڵێ دەرگاکانم بۆ بکەنەوە».

وەک ئەوەی بخەوێت، چووەوە ناو جێگاکەی و گووتی «موزەفەری سوبحدەم تۆ ئازادی، تۆ هەمیشە ئازادبووێت، بڕۆ هەموو پاسەوانەکان

دەزانن تۆ ئازادی... دەزانن من و تۆ نالکێنەوە بەیەکەوە... بڕۆ موزەفەری سوبحدەم مالاوا. من چاوەڕێت دەکەم، ئەگەر ڕۆژێک گەڕایتەوە، پێکەوە قسە لە مردن دەکەین... حەزدەکەم من و تۆ پێکەوە بمرین... چاوەڕێت دەکەم... موزەفەری سوبحدەم... چاوەڕێت دەکەم».

بێئەوەی مالاوایی لێبکەم، لە دەرگای ئەو ژوورە هاتمەدەرێ، خۆم لە حەوشی کۆشکێکی گەورەدا دۆزییەوە، لەویادا هەستمکرد یاقوب لە کۆشکێکدا دەژی لە وەهم، کاتێک هاتمەدەرێ ئەو وێنە سەیرانەی سالانی شۆڕشم هاتەوەیاد، هەستم بە بایەکی خێراکرد هەڵدەکات، هەستم بە جوڵەیەکی سامناک کرد لە درەختەکاندا، سەدان باڵندەم بینی لەو حەوشەیەدا سەرگەردان بە هەمولایەکدا هەڵدەفڕن، هەستێک بوو سالانێک لە وەوبەر لە چیاکان تاقیمکردبووەوە، ئەو کاتانەی یاقوب پێشمەرگە غەمگینەکانی کۆدەکردەوە و لە ناو دارستان و ئەشکەوت و بنترۆپکاندا، باسی ئازادی و دادپەروەری بۆدەکردن. من سەرلێشێواو لە حەوشێکی گەورەدا تکام لە پاسەوانەکان کرد، ڕێگام پێشانبدەن، ئەوان دەرگاکەیان لێکردمەوە و ڕێگایان پێشاندام. لە بەردەرگاکە گووتم «خودایە، نامەوێت لەگەڵ ئەودا بمرم... نامەوێت». بەڵام ئێستاش کاتێک قسەکانی ئەوم دێتەوە گوێ ترسێکی گەورە دامدەگرێت... ترسێک وادەکات لەبەر خۆمەوە بڵێم من نامرم... من دان بە هیچ مردنێکدا نانێم، نە مردنی خۆم و نە مردنی سەریاسەکان. ئەوەی دان بە مردندا نەنێت، دەبێت تا کۆتایی بۆ ئەو کەسانە بگەڕێت کە ونیاندەکات. دۆستان گوێبگرن... ڕێگای ئەوانەی کە دان بە مردندا نانێن جیاوازە، ڕێگایەکی درێژتر و ئاڵۆزترە... ڕێگایەکە لە ڕێگای من دەچێت لە نێوان بیابان و دەریادا. ئەوانەی دان بە مردندا نانێن، مەحکومن بەوەی یارییەکی قورس لەگەڵ ژیاندا بکەن، مەحکومن بەوەی هەموو زەوی بە دوای کەس و هاوڕێ و هاوجنسەکانیان بکەون و دڵنیابن کە جارێکی دی، ئەوانیدی لە شوێنێکی دیدا دەدۆزنەوە.

٢٠

هەفتەیەک دواتر بەیانی زوو، لە سەر دەنگی خوشکە سپیەکان بە ئاگاهاتمەوە کە وەک دوو ستونی نور لە ناو دەرگاکەدا وەستابوون و چاوەڕوانی هەستانی منیان دەکرد. بڕیاربوو ئەو ڕۆژە بۆ دواجار بچمە سەر گۆڕی سەریاسی یەکەم و سەر گۆڕی محەمەدی دڵشوشە «ئەو کوڕەی لە ناو تەپوتۆزی سەفەرەکانیدا دەژیام». بڕیاربوو دوا شەویش لەگەڵ ئیکرامی کێودا ببەمە سەر و بەیانی زوو بەرەو خۆرئاوا بکەومەڕێ. تاکە شتێک لە گیرفانمدابوو ناونیشانی خەستەخانەیەک بوو لە ئینگلستان، کە دەبێت ئێستا دواهەمین سەریاس لەوێ بێت و لە پەنجەرەکانەوە سەیری ئەستێرە بکات.

ئەو ڕۆژە ڕووناکی و نوری خوشکە سپیەکان لە بەیانییەوە تا ئێوارە هاوڕێم بوون، لەو باوەڕەدانەبووم بتوانن بەو نیگا ساردانەی خۆیانەوە بەوجۆرە بگرین. ڕۆیشتنی من کۆتایی بە ڕۆژگارێکی دی لە ژیانیاندا دەهێنا، کە وەک هەندێک ڕۆژی غەمگین و جوان تەماشایان دەکرد. ئەوان سووربوون لەسەر ئەوەی من دوای سەراب کەوتووم. سووربوون لە سەر ئەوەی بڵێن من یارییەکی بێکۆتا دەکەم. ئەوان هەمان ئەو ڕۆژە گەرانەوە بۆ سەر هونەرێکی کۆن و لەیادکراوی خۆیان «دەست خوێندنەوە» و بە منیان گووت لە دەریادا وندەبم. ئەو ڕۆژە من پێدەکەنیم و دەمگووت «ئەگەر لە دەریاشدا ونبم، هەر دەبێت بڕۆم». کە بە کۆمەڵێک گوڵ و بوغرد و مۆمەوە

چووین بۆ سەر گۆڕی سەریاس لە ڕێگا بە خۆیان و سەرپۆش و نیگا سپیەکانیانەوە، جار دوای جار پێیان دەگووتم «مەڕۆ با لەو دەریایانەدا ون نەبیت... مەڕۆ... تۆ هیچت دەست ناکەوێت». لاولاوی سپی، ئەو کیژە ناسکەی لە پەرییەک دەچوو لە ئاسمان تۆرابێت، زووزوو دەیگووت «باوکی سەریاس، تۆ بە هیوای چیت؟ بایەک چەندین ساڵ لەوەوبەر هەندێک لمی وردی بە دونیادا پەرش و بڵاوکردبێتەوە، ئێستا کۆناکرێنەوە». شادەریا دەیگووت «من و لالای سپی... شاشای چکۆلانەی خۆت و خوشکە غەمگینەکەی تا دەمرین لە خزمەتدا دەبین، خۆت دەزانی ئێمە هەتاهەتایە شووناکەین، ئێمە کچی پاکیزەی تۆین و تا مردن لەگەڵماندابە و لەگەڵتدا دەبین... سەیرکە دەشتەکان چەند جوانن، ئاو چەند جوانە، منداڵە بچوکەکانی گوند چەند جوانن، ئەو مەڕو مریشک و مراوییانەی خۆت بەخێویان دەکەیت چەند جوانن. شاشای خۆت و لالای سپی خۆت لێرەن، مەرج نییە کە لە لم و بیابان حاڵی بوویت ئیتر ئاسان بێت، لە شوێنی تر بڕوێیتەوە... من خەوم بینیوە، مەڕۆ... خەوم بینیوە تۆ لە دەریادا وندەبیت. خەوم بینیوە.».
لاولاوی سپی دەستی دەکرد بە قۆڵمدا و دەیگووت «باوکی سەریاس، تۆ و ئێمە هەموو هەفتەیەک دێینە سەر گۆڕی سەریاس، دێینە سەر گۆڕی ئەم کوڕەی تۆ، ئەمە کوڕی تۆیە، من دەزانم، ئەو هەموو شتێکی لە تۆ دەچوو، هیچ کەسێکی تر کوڕی تۆ نییە ئەو نەبێت. دوای هیچی تر مەکەوە».

من دەستم دەکردە ملی هەردووکیان و دەمگووت «من چووم بۆ بن دواهەمین هەناری دونیا، ئەو کوڕە سووتاوەم لەکۆڵکرد و چوومە ژێر ئەو درەختە، لەوێ سوێندم خوارد و پەیمانێکی گەورەم بەست کە دوای چارەنوسی ئەو منداڵە سووتاوە بکەوم، ئەو تەنیا زیندوویەکە بۆ من ماوەتەوە. ئێوە دەزانن من ئێوەم چەند خۆشویست... تا هەتاهەتایە شتێکی نائاسایی و جوانتان لە منداچاند، منتان لێرکرد شتێک هەیە ناوی مرۆڤە، شتێکی نازک و دڵگەورە هەیە، مەخلوقێک هەیە کە دەبێت بەوەفابێت بۆ هاوجنسەکانی خۆی. ئێوە منتان لە بیابان دەرهێنا، تا نەهاتمە ماڵی

ئێوە، تا ئێوە چیرۆکی سەریاسەکانتان بۆ نەگێڕامەوە، تا ئێوە منتان بەو سەردەمانە ئاشنا نەکردەوە، من هەر لە بیاباندا بووم. ئەمڕۆ کە توانیومە قاچێک بخەمەوە ناو ژیان، وام لێهاتووە لە گەلا و درەخت نەترسم، بە هۆی ئێوەوەیە. من قەرزاربارى ڕووناکیی ئێوەم، هیچ کەسێک نییە لەگەڵ ئێوەدا بڕی قەرزاربارى جوانی و ڕووناکی و لێبوردنتان نەبێت. بەڵام وەفاداریی ئینسان بۆ ئینسان لە هەموو شتەکان گەورەترە. مرۆڤ دەبێت قەرزەکانی خۆی بداتەوە... وانییە مرۆڤ دەبێت قەرزەکانی خۆی بداتەوە؟». خوشکە سپیەکان لەو پێدەشتەدا بە کراسە سپیەکانیانەوە دەگریان و دەیانگووت «تۆ قەرزارنیت، مەڕۆ، تۆ ناگەیتە ئینگلستان... ئێمە دەزانین... خەونمان پێوە بینیویت... شێخی غەم، باوکی ئازارەکان... تۆ ناگەیتە ئینگلستان... لەوێ لە دەریادا وندەبیت... مەڕۆ». من و ئەوان جەنگ و جەدەلێکی شیرینمان کرد... هەمیشە لەگەڵ ئەواندا لە جەنگ و جەدەلی شیریندا بووم. من تاکە کەسێک بووم کە دەمگووت ئەم چیرۆکە دوایی نەهاتووە. هەموو ئەوانی دی دەیانگووت، حیکایەتی سەریاس و مردنەکانیان دوایی هاتووە.

ئەو ڕۆژە لەسەر گۆڕی دواهەمین سەریاس تێر گریام... هێند گریام بە هیچ شتێک ئارام نەدەبوومەوە، مالاواییکردنم لە گۆڕی پرۆفیسۆری شەوە تاریکەکان، فیغان و فرمێسکێکی گەورەبوو. ئەوان لەگەڵمدا دەگریان و دەنووسان بە دامێنمدا و دەیانگووت مەڕۆ. من دەگریام و دەمگووت «دڵی ئەم مردووە، ژیانی ئەم، هەناسەکانی لێرە نین، بەڵکو لە ناو دڵ و ژیان و هەناسەی دواهەمین سەریاسدان... ئەو لە بری هەموو سەریاسەکانی تر دەژی... من دەبێت دوای زیندووەکان بکەوم... دوای زیندووەکان». بە جۆرێک دەگریام، هەستم بە لەرینەوەی ئاسمان دەکرد لە سەر سەرم، هەستم بە دڵی پەژموردە و بریندارى خوشکە سپیەکان دەکرد کە دەیانگووت لە دوای تۆ ئێمە دەبین بە دوو پیرە کچی غەمگین کە چ یادگار و چ کەسێک نابێت دڵمان خۆشبکات. هاوڕێیانم، ئەوان دوو کچ بوون هەمیشە لە ڕابوردووی خۆیاندا دەژیان... لەم سەردەمدا ئەستەمە

ئافرەتێک بدۆزیتەوە تەنیا بۆ ڕابوردوو بژی، بەڵام ئەوان تەنیا بۆ ئەو ڕابوردووە بچوکەی خۆیان دەژیان. منیش بۆ ئەوان بەشێک بووم لەو ڕابوردووە، سیما و ڕوخساری من وەک سیمای ئەو سەردەمەبوو کە هێدی هێدی دەڕۆیشت و خوشکە سپیپەکانی جێدەهێشت، ئەو خوشکانەی دەبوونە بەشێک لە چیرۆکێکی کۆن... چیرۆکێک نەیاندەتوانی لێی جیابێنەوە و خیانەتی لێبکەن.

لەسەر گۆڕی محەمەدی دڵشوشە هەمان ئازارم لە سیمایاندا بینی، هەرسێکمان کێڵەکانی گۆڕەکەمان ماچکرد. هەرسێکمان بە دەنگی بەرز پێماندەگووت «محەمەدی دڵشوشە، خۆشماندەوێیت». کاتێک هەستاین گۆڕەکەی جێبهێڵین، هەرسێکمان وەک بایەکی فێنک، وەک شنەیەکی نهێنی لە هەودا هەستمان بە ساماڵی ڕۆحی کرد. کە سەیری چاوی هەردووکیانم کرد بە غەمگینییەوە گووتیان «خواجای برینەکان، دوای ساڵەها بیرکردنەوە لەم کۆڕە ئێستا هەستەکەین خۆشماندەوێت، هەستەکەین لە یەکەم چرکەوە کە بە جلە تەڕەکانییەوە لە سەر ئاوەکان وەستابوو، خۆشمانویست، مەحەبەتمان بۆی هەبوو، بەڵام مەحەبەتێک هیچی پێناکرێت، مەحەبەتێکی بێکەڵک و بێپاشەڕۆژ». من دەستی خوشکە سپیپەکانم گرت و بردمن... دەستم گرتن و بردمن و گووتم «لەم گۆڕە دوورکەونەوە... ئەم گۆڕە نائومێدتان دەکات، ئازارتان دەدات»، لە قوواڵایی دڵمەوە دەمویست هەست بە گوناە نەکەن... دەمویست بە یەقینەوە پاکیی خۆیان بژین.

من ئێستاش هەموو شەوێک کە سەیری دەریا دەکەم دەڵێم «ئەی دەریای گەورە، ئەی ئەستێرەکان کۆمەکی ئەو دوو خوشکە بکەن، با بە یەقینەوە پاکیی خۆیان بژین...». بە دەریا دەڵێم «هەموو ئەم چیرۆکەی من بۆ تۆ و ئەم پەنابەرە وێڵانەی دەگێڕمەوە گوناهباریکی تیا نییە. ئەی دەریای گەورە، ئەی شەپۆلە خەوتووەکان، من چیرۆکێک ناگێڕمەوە، گوناهباری گەورەی تیابێت... ئیدی چۆن دەشێت خوشکە سپیپەکان، فریشتە دڵڕۆشنەکانی من گوناهباربن... مرۆڤ خۆی مەخلوقێکی ناسکە... ئاە خودایە کە مرۆڤ

بوونەوەرێکی زامهەڵگر و درزبەرە». ئەو ڕۆژە کە لەسەر گۆڕی محەمەدی دڵشوشە دەستی خوشکە سپیپەکانم گرت، هەستم بەو ناسکییە ترسناکە کرد، هەستمکرد ئەوانیش دوو مەخلوقن لە شوشە. دوو مەخلوقن ئەگەر بەر هەر شتێک بکەون دەشکێن. خودایە زۆر ترسام... زۆر ترسام... ئێوە نازانن بە چ سامێکەوە ئەوانم لەو گۆڕە دوورخستەوە و پێمگووتن دەبێت ئاگاداری خۆتان بن... ئاگاداری دڵی خۆتان بن... ئاگاداری لەشتان بن... ئێوە دوو کچن لە شوشە... دوو کچن لە شوشە.

ئەو ڕۆژەی لە نیشتیمان هاتمە دەرەوە، لەو ساتەدا کە خوشکە سپیپەکانم بەجێهێشت، ئەو بیرۆکەیەم تیا سەوزبوو کە ئەوان لە بزربوونی مندا دەشکێن. ئەو ترسە تا ئێستاش لەگەڵمدایە، ئەو ترسەی ئەگەر ڕۆژێک لە ڕۆژان گەڕامەوە بۆ نیشتیمان، دەترسم ئەو دوو کچە وەک دوو بوونەوەری شوشەیی پەراش پەراش بووبن و تۆزێکی سپیپیان جێهێشتبێت، تا من یان هەر یەکێکی تر لە ناویدا ونببین. لەو ساتەوە کە لەسەر گۆڕەکەی دڵشوشە هەستاین، من سات بە دوای سات پتر وەک دوو گیانی شوشەیی دەمبینین. وێنەکەیان لە بەرچاوم بوو، وێنەی دوو کچ وەک تەم کاڵدەبنەوە و کاڵدەبنەوە و دەبنە تۆزێکی نەرم، تۆزێک بادەیبات و بەسەر ئەو زەمینەدا بڵاویدەکاتەوە. دوو کچ لە هەوادا دەتوێنەوە، تێکەڵ بە تەمی ئێوارەیەک دەبن و ئیتر نایەنەدەرێ، دوو کچ لە دوای خۆیان تەنیا دوو ڕەفتەی ڕەش جێدەهێڵن، کە ڕەفتەی وەفایانە بۆ سەریاسی مەزن. هاوڕێیان من بەو هەستە ترسناکەوە مااڵواییم لە خوشکە سپیپەکان کرد، بەو هەستەوەی کە ئەوان دەشکێن و من نایانبینمەوە، ئەوان لە ترسی شکان هێز و توانایەکی گەورەیان خەرج دەکرد، پەیمانێکی هەتاهەتاییان مۆرکردبوو تا نەشکێن، وەڵامی عەشقیان نەدەدایەوە تا نەشکێن، پێویستیان بە برایەکی هەتاهەتای هەبوو تا نەشکێن، لە شار هەڵدەهاتن تا نەشکێن. من لە یەکەم شەومەوە لە دەریادا، ئەو ترسە چۆتە دڵم کە ئەوان شکاون، ئەوان چوونەتە ناو ئەو تەم و تۆز و تاریکییەوە کە جوانییەکانی تیا نوقم دەبێت.

بە دریژایی ئەو ئێوارەیە کە خۆم بۆ سەفەر ئامادە دەکرد، ئەوان جانتاکەیان بۆ دەپێچامەوە، بەدەنگێک کە بەردەوام نازک و نازکتر دەبووەوە گۆرانییان دەگووت، هەستمدەکرد لەگەڵ هەموو غەمە گەورەکانی خۆیاندا هەوڵدەدەن دوا سەعاتەکانی من لەگەڵ ئەواندا شاد تێبپەڕێت. هەر ئەو ئێوارەیە دوو گوڵی سپییان بۆ هێنام کە خۆیان لە قوماش دروستیانکردبوو، خستیانە نابەینی جلەکانمەوە تا لە یادیان نەکەم. هەر ئەو ئێوارەیە لالای سپی بە خۆی و گوڵدانێکی زیو و هەنارە شوشەکەوە هات، هەموویان ئەو گوڵدانە زیوەیان لەیادە کە محەمەدی دڵشوشە لەسەر لافاوەکان گرتییەوە و لە ئێوارەی بارانەکانی مردنیدا پێشکەش بە خوشکە سپییەکانی کرد، ئەوە گەورەترین یادگاریی ئەو کوڕەبوو، ئەوان ئەو گوڵدانەیان پێشکەش بە من کرد، تا لەگەڵ خۆمدا بە زەوی و دەریاکاندا بیگێڕم، هەنارە شوشەکەی لە پەڕوێەکی مۆری قەشەنگەوە پێچابوو و گووتی «ئەوەیان هەناری تۆیە، تۆش وەک ئێمە ئەوت خۆشدەوێت، خودایە بتوانێت لەم سەفەرەدا یارمەتیت بدات و لە دەریادا وننەبیت». من هەردوو یادگارەکەم خستە ناو جانتاکەوە و ناوچاوانی لاولاوم ماچکرد و گریام.

شەو ئیکرامی کێو هات، وەک هەمیشە قوول بەڵام بێدەنگ و غەمگین بوو. ئەویش چەندەها جار پێیگووتم «لە دەریادا ئاگاداری خۆت بە». من لیستێکی درێژ هیوا و داواکاریم بۆ بەجێدەهێشت، لیستێک تەنیا لە توانای فریشتە گەورەکاندا بوو غەمی بخۆن. لە بەردەمیدا نوشتامەوە و حەرف حەرف چیرۆکی ئەو ڕۆژانەم بۆ گێڕایەوە، چیرۆکی سەرکەوتنم بۆ لای سەید جەلالی شەمس، چیرۆکی چوونم بۆ خەستەخانەیەکی تاریک و بێدەنگ و ترسناک، چیرۆکی دۆزینەوەی دواهەمین سەریاس بە سووتاوی، بەسەرهاتی گیرانم و دیدارم لەگەڵ یاقوبی سنەوبەردا، حیکایەتی سەرکەوتنم بۆ بن دواهەمین هەناری دونیا و مۆرکردنی سوێندێکی ئەبەدی، هەموو ئەو شتانە لە ماوەیەکی کورتدا ڕوویاندا بوو. ئەو سەرسامانە تەماشای دەکردم و دەیگووت «بۆ من لەو ساتانە بێبەش دەکەیت... بۆ؟ چەندە جوان بوو من

ئاگاداری هەمووی بم». دواهەمین شیۆمان پێکەوە خوارد، دواهەمین سفرەمان پێکەوە کۆکردەوە، بۆنی دواهەمین مالاوایی لە دواهەمین دانیشتنمان دەهات. من پێمگووت «ئیکرامی گەورە، دەبایە ئەو شتانە هەمووی من بیانکەم، دەبایە تاک و تەنیا وەک یەکێک کە چارەنوسی خۆی بخاتە سەر دەستی و بە مردندا بفرێت، هەموو ئەو شتانە خۆم بیانکەم... ئەوانە رێگای تاک و تەنیای من بوون، ئەو رێگایانە بوون کە هیچ کەس لە بری من نەیدەتوانی پیا بڕوات، مرۆڤ دەبێت بزانێت کامەن رێگاکانی خۆی، رێگای تاک و تەنهای خۆی کە کەسی تر لە بری ئەو بۆی نییە پیابڕوات... هەندێ رێگا لە ژیاندا هەن، مرۆڤ ئەگەر بە مردوویش بووە، دەبێت لە قیامەتەوە بگەڕێتەوە و پیابڕوات، چونکە ئەگەر بەو رێگایانەدا نەڕوات مردنی ناتەواو دەمێنێتەوە... منیش نامەوێت مردنم ناتەواو بمێنێتەوە». ئەو نیگای فریشتەیەکی بیدەنگی هەبوو، بەو جەستە گەورەیەی سێبەرێکی مەزنی هێنابووە ژوورەکەوە، شەرمی لەوە دەکرد سێبەرەکەی هێند گەورەیە ڕووناکیی چراکان تا دوا ئەندازە کزدەکات. بە هێواشی چاکەی دەخواردەوە و دەیگووت «ئاگات لە خۆت بێت لە دەریادا... ئاگات لە خۆت بێت، خەڵک زۆر لەوێ دەخنکێن». وەک هەمیشە ئەو پشت و پەنای مەزنی من بوو، وەک هەمیشەی کیسەی پارەکانی دادەنا و چی هەبوو دەیدامێ و دەیگووت «دەبێت لە ئەستەمبوڵ کاربکەیت، ئاگات لە دزەکان بێت، ئاگات لە رێگاکان و دەریا بێت... هەر گەیشتیتە ئەوێ ئاگادارم بکەرەوە». من دەمگووت «ئیکرامی هاورێم، من ئەرکی سەختت بەسەردا جێدەهێڵم... ئەرکی ئەوتۆ کە دڵنیام تەنیا تۆ دەتوانیت جێبەجێیان بکەیت» ئەو بە غەمگینییەوە دەیگووت «هەر شتێک کە بکرێت دەیکەم... بەڵام من لە وێزەی هەموو ئازارەکان نایەم». پێمدەگووت «ئیکرام من دەزانم... دەزانم، تۆ چ فریشتەیەکی بەهێزیت، چ دڵێکت هەیە، من نامەوێت باسی جوانیت بکەم، دەزانم مرۆڤ بە تەنیا لە وێزەی ئازارەکان نایەت، تۆش کورێ ولاتێکیت مرۆڤە جوانەکانی هەمیشە تەنیان، کێشەکە ئەوە نییە ئێمە دەتوانین یان نا... ئەوەیە کە دەبێت بەبیدەنگی شتێک بکەین. شتێک ناوینانێم شەڕ، چونکە شەڕ ئازارەکانی دونیا گەورەتر دەکات، شەڕ ئەگەر دژی هەموو خراپەکانیش

بێت، دواجار بە جۆرێکی تر زەوی پڕدەکاتەوە لە ئازار، شەڕ ئەگەر زۆر دادپەروەرانەش بێت، هەمیشە زەوی لێوان لێودەکاتەوە لە غەم. نا ئیکرامی کێو من قسە لە داد ناکەم، ئەگەر قسەم لە داد بکردایە، دەبایە دوای بکوژانی سەریاسی یەکەم بکەوم، دوای ئەوانە بکەوم کە سەریاسی دووەمیان بەو دەردە بردە، دوای ئەوانە بکەوم دواهەمین سەریاسیان سووتان، من قسە لە داد ناکەم، داد زۆرجار دڵڕەقترە لە ناداد. بەڵکو قسە لە شتێک دەکەم ناوی نییە، شتێک تا ئێستا مرۆڤ ناوی نەناوە. ئیکرامی مەزن، من باس لە خۆتەرخانکردنی مرۆڤ دەکەم بۆ مرۆڤ».

من لە دوا ئێوارەدا بە هەمان شێوەی یەکەمین ئێوارە دەنگم بەرزدەکردەوە و دەمگووت «من شتێکی زۆرت بۆ بەجێدەهێڵم، خوشکە سپییەکانت بۆ بەجێدەهێڵم، سەریاسی دووەمت لەو زیندانە دوورەدا بۆ بەجێدەهێڵم، نەدیمی شازادەت بۆ بەجێدەهێڵم کە من نەمبینیوە و بەبێ ئەو ئەم چیرۆکە، وەک هەموو چیرۆکەکانی دونیا ناتەواو دەمێنێتەوە، ئەستێرەی ڕەشت بۆ بەجێدەهێڵم، ئەو منداڵەی دەبێت یەکێک لەو خەستەخانە تاریکە دەربهێنێت، ئەو نەخۆشانەت بۆ بەجێدەهێڵم لە بەشی سووتاوەکاندا دونیا لەیادیکردون. گۆڕی سەریاس و محەمەدی دڵشوشەت بۆ بەجێدەهێڵم کە لە بری من بچێتە سەریان، دواهەمین هەناری دونیات بۆ بەجێدەهێڵم».

ئەو بە بێدەنگی سەیری دەکردم و هیچی نەدەگووت. پێشتر بە دەگمەن قسەی لەو شتانە دەکرد کە دەیکات. ئەو شەوە تا بەیانی جگە لەوەی لە دەریا ئاگاداری دەکردمەوە هیچی تری نەدەگووت. هەندێک جار دەیگووت ناتوانم دڵنیات بکەم، هەوڵدەدەم هەموو شتێک بکەم، بەڵام چیم پێدەکرێت؟ نازانم و ناتوانم دڵنیات بکەمەوە. بەیانی کاتێک دوا مالاواییم لە خوشکە سپییەکان کرد، کاتێک ناوچاوانی هەردووکیانم ماچکرد و فرمێسک بە ڕوومەت و ڕیشمدا دەهاتەخوارێ، ئیکرام بە بێدەنگی دەستیگرتم و سوار ماشێنەکەی خۆی کردم و گووتی «بابڕۆین». لێتان ناشارمەوە نەمویرا دوا ئاوڕ لە خوشکە سپییەکان بدەمەوە، نەمویرا نیگای مالاواییان لێبکەم،

دەبێت تێمبگەن، هەموو ئەم چیرۆکەی من لە ترسێکی گەورەوە لە مالاوایی سەرچاوەی گرتووە. ئەوان لەویادا وەستابوون، بای بەیان یاری بە قژیان دەکرد، ئەو قژەی ئیستاش هەستدەکەم لە سەر ئەم دەریایە لەگەڵمدا دەشنێتەوە، ئەو قژەی هەمیشە با بەرەو ئەوسەری دنیا دەیفڕاند. ئەوان لە بەردەممدا وەستان و من نەمویرا ئاوڕی مالاواییان لێبدەمەوە، نیگاکانیانم نەبینی، ئەوەی ببینیم تەنیا قژێکی کێویی و بادۆست بوو، با لەگەڵ ڕێگاکەماندا دەیبرد و لە پشتیشەوە ڕوناکیی مانگی بەربەیان و تریفەی کۆتایی شەو هاوەڵم دەبریسکانەوە.

ئەو کاتەی لە ماشێنەکەی ئیکرام دابەزیم و سوار ماشێنێکی تر بووم بۆ سەر سنوور، خۆر بە ئاستەم هەڵهاتبوو. من و ئیکرامی کێو لە ڕووناکی سەرەتای بەیاندا باوەشمان بەیەکدا کرد و گریاین، من وەک شێتێک گریام و ئەویش وەک خۆی بە ویقاری مەخلوقە ئاسمانییەکانەوە فرمێسکی دەڕشت، ماوەیەکی زۆر یەکترمان بەرنەدا. شتێکی قوڵتر و سەیرتر لە هاوڕێتی لە نێوان من و ئەودا دروستبووبوو کە دەکرێت ناوببنێم تێگەیشتنی مرۆڤ لە مرۆڤ، ناوببنێم حاڵیبوونی ئەو لە ڕێگا پێچاوپێچ و شەوە تاریک و خەیاڵە لمینەکانی من. لە دوا ساتدا بە منی گووت «من دەبێت لەوێ بم، لەو دارستانەدا بم و چاوەڕوانبم، چ تەیرێکی بیمار لە نزیکەوە نیشتەوە تیماری بکەم». ئەوە دواهەمین ڕستەی ئەو بوو، چاوی سڕی و دەسرەکەی خۆیدایە دەستم، خوداحافیزی لێکردم و ڕۆیشت. من لە شوێنی خۆم دەگریام و جگە لە سێبەری ئەو کە ئەو جێگایەی پرکردبوو، هیچی دیکەم لە جیهاندا نەدەبینی. کاتێک بەجێیهێشتم هەستم بە ڕووتی و لاوازییەک کرد تا ئەم چرکەساتە لە جەستەم جیانەبۆتەوە، کاتێک بەجێیهێشتم هەستمکرد ئێتر تاهەتاهەتایە تەنهام، بەڵام من و ئەو دوو ڕێگامان هەبوو، من دەبایە بەرەو دەریا بکەومەڕێ، دەبایە ئەو سەفەرە تەواوبکەم کە سەفەری من بوو.

ئاوەها بەرەو دەریا کەوتمەڕێ، ئاوەها دوای ئێستێکی کورت لەو شارەدا کە ئەو هەموو ڕۆحلەبەرانەی پێناساندم، لە بیابانە دوورەکانەوە بەرەو دەریا هاتم. ئەو شەوە کە لە پاترا سوار کەشتییەکان بووم، جانتاکەم هەر هەمان ئەو شتانەی تیابوو کە دەبایە تیابێت... جلەکانم، دوو هەناری شوشە کە سێهەمیانم بۆ هەتاهەتایە ونکردبوو، گوڵدانێکی زیو، کاسێتەکانی سەریاسی دووەم، ناونیشانی خەستەخانەیەک لە ئینگلستان کە دواهەمین سەریاس لەبەر پەنجەرەکانییەوە سەیری ئەستێرەکان دەکات، چاێکی چکۆلانەی دواهەمین هەناری دنیا کە تا مردن لەگەڵ خۆمدا دەیگێڕم، پارچەیەک ڕۆژنامە بە وێنەی مارشاڵ و عەرەبانە بچوکەکەیەوە، دوو گوڵی سپی جاویدان، دوو گوڵ شەوانە ڕەنگی ئەو دوو کچە سپییە دەهێننەوە ژیانم.

لە ئەستەمبوڵەوە دواهەمین کاسێتی سەریاسی دووەمم بۆ هات، منیش لە پاتراوە دواهەمین کاسێتی خۆم بۆ نارد. تا ئێستا کە من لە سەر ئەم کەشتییە وەستاوم و ئەم چیرۆکە دەگێڕمەوە ئەو لە زیندانەکەی خۆیدا چاوەڕوانی ئاشتییەکە لەو قەڵایە دەریبهێنێت، خەون بە ڕۆژگارێکەوە دەبینێت ناوی خۆی تیا بگۆڕێت، بڕوات و منداڵێک دروستبکات ناوی سەریاسی سوبحدەمی نەبیستبێت.

دۆستان نازانم سبەی شەو دەبێت باسی چیتان بۆبکەم، ئەم چیرۆکەی من هەرگیز کۆتایی نایەت، چیرۆکی ئەو کوڕە شوشانەی لە وڵاتێکی شوشەدا، لە زەمانێکی شوشەییدا ژیان. سبەی شەو دەکرێت دووبارە دەستبکەمەوە بەم چیرۆکە، لە هەمان جێگاوە دەست پێبکەمەوە و بە ڕێگایەکی دیکەدا بتانهێنم و بتانهێنمەوە سەر ئەم کەشتییە. دواجار ئەوە گرنگە پیاوێک هەیە لە ناو لمەوە دێت و لە کەشتییەکی پەنابەراندا لە دەریادا وندەبێت، ئەو پیاوە منم. من شەو دوای شەو گومانم لەم سەفەرە گەورەتر دەبێت، ئێمە نەزانانە لە ئۆقیانۆسێکی ترسناکدا دەسوڕێینەوە... چەندەها شەوە دەسوڕێینەوە و ناگەینە هیچ، ئەم کەشتییە تا هەتاهەتایە لەم دەریایەدا دەمانخولێنێتەوە، من

هەموو شەوێک لێرەوە هاوارەکەم، سەریاسی سوبحدەم تۆ لە کوێیت، من پیاوێک لە لم و ئاو، تۆش کوڕێکی لە خۆڵەمێش. هەموو شەوێک کە ئێوە دەخەون بێوچان دێم و بە دەریا دەڵێم شتێک لە من بەرە بۆ ئەو و شتێک لە ئەو بهێنە بۆ من. هاواری لێدەکەم سەریاس وەڵامم بدەرەوە، بەڵام جگە لە دەنگی شەپۆلەکان هیچی دی نابیستم. هاواری لێدەکەم ئەی منداڵی ئاگر من بەرەو لای تۆ دێم وەرە زمان، بەڵام ئەو هیچ نالێت. ئەو لەم زەریایانە بێدەنگترە. زۆر شەو هەستدەکەم، ونبوونی من لەم ئۆقیانووسەدا ونبوونمە لە ناو بێدەنگی بێسنووری ئەودا. مەخلوقێک کە جارێک لە جارەکان لەسەر زەوی لەدایکدەبێت و دەسووتێت و بێدەنگییەک هەڵدەبژێرێت کە لەو بێدەنگییە زیاتر هیچی دی نییە هەڵیبژێرێت. بێدەنگی ئەم دەریایە و بێدەنگی سەریاسەکان، ونبوونی من لێرەدا و لەوێدا، خنکانی من لێرەدا و لەوێدا یەکشتە... دۆستانی من، ئەی ئەوانەی بێوچان گوێم لێدەگرن، وەرن ئێدی با سەیری دەریا بکەین... وەرن و دەستی خۆتانم بدەنێ با سەیری ئەو شەپۆلانە بکەین کە پێدەچێت تا کۆتایی ئێمە بەم زەریایەدا بسوڕێننەوە، سەیرکەن ئەستێرەکان لە سەرمانەوە تەماشادەکەن، هەموو شتەکان پێکەوەڕا یەک ئاوازمان بۆ دەهێنن، هەموو شتەکان پێماندەڵێن تا دەتوانن بوەستن و سەیری ئێمە بکەن، نا من لە ناو ئەم دەریا گەورەیەدا کە بێرەحمانە یاریمان پێدەکات ماندوونابم... سەیری ئەو شەپۆلانە بکەن چ تورە لە دوورەوە دێن و یاریی بەم کەشتییە بچوکە دەکەن، من بۆنی گەردەلوولێکی سامناک دەکەم، بۆنی بارەشێکی تۆندی دەریا دەکەم لە دوورەوە دێت و ئاسمان تاریک دەکات. هەستدەکەم چیتر زەریا گوێ لە هاواری ئێمە ناگرێت، خودایە من شەپۆلی گەورە و ترسناک دەبینم لە دوورەوە دێن، هەست بە شنەی تاریکی مردن دەکەم لەم ئۆقیانوسەدا بێغەم بەسەر سەرماندا دەفڕێت. هەستدەکەم، تا دێت ئاو زیاتر و زیاتر بەرەو دووری و تاریکی ڕاماندەکێشێت، بەڵام ئەی دەریا من لە تۆ ناترسم. گوێبگرە ئەی دەریا... گوێبگرە لێم... من ماندوونابم... دڵنیام ئەگەر لێرەشدا بمرم، شتێک سەدای من بۆ دوور دەبات... شتێک دەنگم تێکەڵ بە دەنگەکان دەکاتەوە... شتێک ئەم چیرۆکەی من بەرەو

ئەوبەری ئۆقیانووسەکان دەبات... شتێک... مرۆڤێک ... ئاوازێک کە دواجار یەکێک دێت و شفرەکانی دەخوێنێتەوە و دەیگەێنێتەوە بەوانی تر... وەرن سەیری دەریا بکەین... سبەی شەو سەرلەنوێ ئەم چیرۆکەتان بۆ دەگێڕمەوە، تا ئەگەر ئێوەش لەبەرتان نەکرد، دەریا لەبەریبکات، ماسییەکان لەبەریبکەن، ئەستێرەکان لەبەریبکەن... سبەی دووبارە لێرەدا دادەنیشین و بە جۆرێکی دی و بە هاوارێکی ترەوە چیرۆکی ئەو کوڕانەتان بۆ دەگێڕمەوە کە من لە دوای ئەوان هاتووم‌ەتە ئەم ئۆقیانووسەوە... مەڕۆن... دڵنیام ئەگەر ئێوەش گوێنەگرن باکان گوێدەگرن... ئێوەش نەمبیستن ئەو باڵندە خەوتووانەی سەر کەشتییەکە دەمبیستن... وەرن بێوچان سەیری دەریا بکەین... بێوچان سەیریبکەین... بێوچان... بێوچان... بێوچان. ئێمە تا هەتاهەتایە لەم ئۆقیانووسەدا ونین، ئەوەی لە دەریادا ونبوو، دەبێت بتوانێت بە دوای خۆیدا تەماشای ئاو بکات، وەک ئەوەی لە سەحرادا وندەبێت و بە دوای خۆیدا تەماشای لم دەکات. ئەوەتا من لەم دەریایەدا ونم... ونم و لێرەوە، لە قوواڵایی ئاو و تاریکییەوە هاوارەکەم «سەریاسی سوبحدەم، تۆ لە کوێیت... تۆ لە کوێیت؟ تۆ لە کوێیت؟ تۆ لە کوێیت؟ تۆ لە کوێیت؟.....».

کۆتایی

لە پاشخانی تاریکی سیاسەتەوە لە خۆرهەلاتی ناوەڕاست، بەختیار نیگاری شاکارێکی کاریگەری کێشاوە. جیهانێکی پر لە شاعیریەت بە پاسا و ڕێسای خۆیەوە.

«مارتینا لوبیلی - لە لیژنەی هەلبژاردنی 100 باشترین کتێبی سەدەی بیست و یەکەوە» «نوبە تزوریشە تزایتونگ»

چیرۆکێک دەڕەکات، پر لە خرۆشان، بێئەوەی هیچ عاتیفەیەکی ساختە بجوڵێنێت. کاریگەرە، وەهمەکان دەڕەوێنێتەوە، هیوا بزوێنە، چیرۆکێکە لە لم و با و ڕەنگەکانی بیابان. 'دواهەمین هەناری دونیا' سەرسوڕهێنەرە، لەبیرناکرێت، زمانێکی درندانەی هەیە، هاوشانە بە وێنەی زەبردار، هاوارێکە دژ بە دەسەلاتدارانی ئەم دونیایە.

«کورنیلا تزیچە» «پایەریشە روندفونک - منشن»

لەم ڕۆمانە پر لە فەنتازییەدا، گەرانی پێشمەرگەیەک دوای بیستویەک ساڵ زیندانبوون لە بیابان بۆ کوڕەکەی، دەبێتە گەرانێک شان بە شانی یاد و ئەفسانە.

«نیۆرک تایمز»

یەکێکە لە گرنگترین نوسەرەکانی ئەم سەردەمەمان.

ڕۆمانتوسی لوبنانی کەنەدی راوی الحاج

شاکارێکی ئەدەبیاتی نوێی خۆرهەلاتی ناوەڕاستە، شایستەی ئەوەیە زۆرترین خوێنەری هەبێت.

گرگویس ریفیو

کتێبێکە دوای خوێندنەوەی تا ماوەیەکی ئێجگار درێژ لە خەیاڵ و یادەوەری خوێنەردا دەمێنێتەوە.

جەیمس . نا. کوکس. «میدوپست بوک ریڤیو»

ئەم کتێبە بومەلەرزەیە، لە میژە لە ئەدەبیاتی خۆرهەلاتی ناوەڕاستەوە تێکستی وەها چرمان نەخوێندۆتەوە.

زوددویچە تزایتونگ

Diwahemîn Henarî Dunya

Bachtyar Ali

Rahand

07709309121

rahandpress@gmail.com

هەرێمی کوردستان - سلێمانی